د افغانستان تاریخي پېښلیک

لومړی ټوک

له تاریخ د مخه بیا د ۱۳۴۱ ش تر پایه

د کلونو په ترتیب

مؤلف

پوهاند عبدالحی حبیبي

خپرونکی

د بیهقي کتاب خپرولو مؤسسه

کابل - د افغانستان جمهوریت

۱۳۵۳ ش

Ketabton.com

© Kitabton.com The Digital Library

پیل

دلوی خبنتن په نا مه

د افغانستان د اوسنی جمهوریت تأسیس اود افغان اولس د مترقی ژوندانه پیلامه خود۱۳۵۲لمرنی کال دچنگاښ پهشپرویشتمه دسهشنبی په ورځ (۱۷ جولای ۱۹۷۳م) ټینګه سوه چی راتلونکی وختونه به یی دافغانستان په نیکمرغی او لوړتیا ډیر روښانه اود ویاړ وړوی .

مگر دالوی ملت اودا هیواد خویو رون تاریخ هم لری، چی په دی کتاب کییی ما دسیاسی او اجتماعی تاریخ پیښملیك یانیته لیك ، لـه تاریخه دمخه بـیاد ۱۳٤۱ ش کال ترپایـه پوری دکلونو په ترتیب سره راټول اولنډ کړیدی .

دا یـوازی سیاسی اود جـګړو پیښ لیك ندی، بلکه دلـوی افغان اولس د اجتماعی ژوندانه : یاندی پـوهنی ، ژواك (کلتور) اود هـنر (آرټ) پیښی هملری، اود خلکو د ژوندا نـه اړخونه گـرده ښیی، او ترمیلاد دمخه له پنځوس زرم کاله موړد غسی کال په کال، تر اوسنی زمانی را رسوی اودهرکال داورید لو وړ پیښی، پهلنډهتوگه ښرگندوی .

ددی کتاب دوهمټوك بههمپر خپل وخت ترتیب او خپور سی .

امید لرم چیدا افغـا نستان آینـده تاریخ به دجمهوریت په سیوری کی تر پخوا لا رون اوداجتماعی سرلوړی او هوسایی سره وی .

کابل، جمالمینه، دوریدریمه ۱۳۵۳

عبدالحی حبیبی

دافغانستان تاریخی پیښلیك

CHRONOLOGY

(۱)

ترتاریخ دمخه

پنځوس زره کاله ترمیلاد دمخه (قبل المیلاد = ق،م)تر۴۰زروپوری

ـپـــه دره دادل ـهره چخـماخ ـ هزار سمـدره کور کیدبکری.لرغونی دوره (ماو ستیرین) .

دلس زره پنځه سوه اتیایم ق،م شاوخوا :

ـ په قره کمر (خلم) کی دډبری دمنځنی دوري آثار .

داته زره شپږ سـوم ق،م کـال شاوخوا :

ـ په آق کپروك کی داړدهزاروآس دآثارو سره دډبری نوي دوره چی خاورین لوښی لانسته .

داوه زره دوه سوم ق، م کالشا و خوا :

ـ په آق کپروك کی دډبری نوي دره دخاورینو لوښو سره .

داوه زرم ق ، م کال شا وخوا :

ـ په آق کپروك ـ دیمراسی ـ منډی گك ـ سیستان کی دصیقلی ډیری او خاورینو لوښو او فلزدوره (کلکو لیتك)

پنځهزرهتردریزره کاله ق ـ م :

(دمفرغدوره پهآق کپروك ـدیمراسی منـــډی گــك ـ سیستـا ن کی دانځور سوو کودرو دوره پهمنډیگك اوناد علی کی. دبلوچستان پهسیدکلا او قلعه گل محمد او دقندهار دمنډی گك په لاندی بر خه کی دلر غونیو کرونکو ځای .

د دری نیم زره کاله ق ـ م شا و خوا :

ـ په دره کور کی د ډبری نوی دوره او دوزې پرستنی دوره .

دوهنیم زره کاله ق ـ م :

ـ آریایی خلك په آریانا ویجه کی ـ دآر یك ژبی دوره .

ددوو زرو کالو ق ـمشاو خوا :

ـ دآریائی لېږد (هجرت) لومړی ځپه ـدآس دسپر لو دوره ـ

تاریخیدوره

دیونیم زرو کالو ق ـم شاوخوا:

دویدی مدنیت دوره ـ پهریگو یدکی دپکهت (پښتون) او نو رو افغا نـی قبیلو ذکر ـ دافغانستان دځینو غرو او رودو نو مو نه په ریگو ید کی :

دیوزردوهسوم کال ق ـمشاوخوا:

داوستایی مدنیت دوره ـ دبخـدی زراعتی اوښاری ژوند ـ دپیشدادی شاهی رژیم بنیاد ـ دفـر دوره ـ

دبخدی واره اویما اولوړ بیرغو نهـ دبیو راسپ سهاك یرغل.

دزرم کال ق ـم شاوخوا :

پهآق کپروك ـدیمراسی ـمنډی گك ـنادعلی اونور سیستان کی دمفرغ او داوسپنیداستعمال لر غو نـــی دوره ـ دآریایی لېږددو همه ځپه له شمالی افغا نستان د آمو له سیمو تر هند و کشه او جنوبی ښندوته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ٦٠٠ ق‌ـم شاوخوا :

دزر دشت پاڅېدنه ـ د ښې مننی اوښی کړنی او ښی وه ینی دوره ـ شپاړس آریایی سیمی ـ په بخدی او آریا ناکی دکاوی (کیان) شاهی کهول ـ او ستائی پهلوا نان ـ د اوستا لر غونی کتاب گیتو نـه ـ داهوره مزده مننه ـ داهریمن غندنه.

٦٥٠ ق‌ـم شاوخوا :

له ٦٥٥ تر ٦٣٣ ق،م پوری فره اوتس ددیوکس زوی دوهـم مـادی پادشاه تر باختر اوآمو پوری سیمی ونیولی .

٥٦٦ ـ٤٨٦ ق، م :

دگوتمه بوده ژوندون .

٥٥٩ ـ٣٣٠ ق،م

دهخامنشی امپراتورۍ اقتدار .

٥٣٩ ـ٥٣٠ ق ـ م :

کو روش (سیر وس) دکمبوجیه زوی دهخا منشی کهول اوم پا چـا (٥٥٠ـ٥٢٩ ق،م) ټول افغانستان ونیوۍ .

٥٢٢ـ٤٢١ ق،م :

په اراکوزی (ارغنداو) او مرگیان (مرو) کی پرهخا منشیانو بانـدی ښورښت. دلومړی‌داریوش هخامنشی شهنشا هی (٢٢ـ٤٨٦ ق،م)

٥٢٠ـ٥١٨ ق،م

د لومړی داریوش ډبرلیك پــه بیستون‌کی چی‌په هغه‌کی دافغانستان دسیمو نومونه یاد سوی دی .

٥١٧ـ٥١٢ ق،م :

دسند ترغاړ وپوری دهخامنشیانو رسیدنگ .

٤٦٥ـ٤٢٤ ق،م :

دلومړی اردشیر دخشیارشا دزوی شاهنشهی .

٤٨٦ـ٤٠٤ ق،م :

خشیارشا اودوهم‌داریوش هخامنشی پاچهانو مستقیما پرگندهارا حکومت لاره چـی شـرقـی پـایتخت ئـی کسپا تورس(پېښور)اوپرو کیلاوتس (چارسده) وه .

٣٣٤ ق،م :

د مقدونی اسکندر دیرغلونو پیل

پرآریانا باندی .

٣٣٠ ق،م :

اسکندر په آریاناکی آریه (هرات) درنگیانـه (سیستان) اراکـوز یـه (ارغنداو) ونیول (اکتوبر) .

٣٢٩ ق،م :

د اراکوزیه اسکندریـه (قندهار) ودا نول (جولائی)ممنن د ارغنداود سیمی والی سو.

اسکندر کابل هم‌نیوی (نومبرـ ٣٢٩ ق،م) اود پسرلی په‌ـای کی‌ئی په هوپیان کـی (دقفقاز اسکندریه) ښار ودان کیء .

ساتی بارزانس دهرات ملی‌سردار اسکندر ته‌پورته‌سو ،مگرژرمړکړسو اواسکندر دقفقاز له‌اسکندر یی څخه رهی سو تر هندو کش و او ښـت باختر ئی ونیوۍ اوترآموهم واوښت سغدیانه‌ئی ونیوله (٣٢٨ ق،م) .

٣٢٧ ق،م :

دباختریانو مقاومت دااسکندر پـه مقابل کی‌ختم سواواسکندر روښانه دهو خیار لور باختری ملکه واده‌کړه (د ٣٢٧ ق،م مارچ)

اسکندر تر هندو کش او کابل تېر سو، دکنړ اوبا جوړ له‌لاری داباسین

سیمو ته ورسېد د٣٢٦ ق ،م کال په فروری تراټك واوښت .

٣٢٦ ق،م :

اسکندر د تکسیلا ښارونیو اود جیلم څنډو ته ورسېدی (مـئی) د جولائی په میاشت پورو س(فور) دهند پاچا ورته ایل سو اسکندر د اباسین پرشرقی سیمو باند ی سی سی کوتوس والی کیء اوشر قـــی سیمی ئی‌نیکا تور ته ورکړ ی.

٣٢٥ ق،م :

پـه جولائی کــی اسکندر د ډیبل (اوسنی کراچی ته‌نژدی) ورسید اود گدروزیا (اوسنی بلوچستان) له‌خوا پارس ته ولاړ .

٣٢٤ ق،م :

تـر نیکا تور وروسته فیلپس د اباسین دغربی‌سیموحکمران سوی ؤ خو پـه دغـه کال یونانی سپایانـو وواژه .

٣١٧ ق،م :

ایودا موس یونانی حکمران دهند پاچا پوروس وواژه. د اباسین پـر څنډو یونانی حکمر انی ختمه سو ه.

٣١١ ق،م :

سیلیو کوس نیکاتور (د اسکندر یونانـی جنرال) اود بابـل حکمران (٣٦٤ـ٣٢١ ق،م) آریانا ونیوله .

٣٠٥ ق،م :

سیلیو کوس دکابل له خوا داباسین سیمی ته ولاړ، اودهندی پاچاچندره گوپته سره ئی‌صلح وکړه .

گندهاره ـ اراکو زیه‌ـ گدرو زیه ـپاروپا میزاد ئی چندره گوپته تـه پرېښوول ، اودیـو دوتس‌ئی پـر باختر حکمران کی اودهندیانو نفوذ تر منځنی افغانستا نه راورسید.

٣٠٠ ق،م :

دچندره گوپته مرگ اودده دزوی بیندوساره دوستانه‌روابط دگندهاره اوپاروپامیزاد له‌خوا له‌سیلیو کوس سـره .

٢٩٢ ق،م :

انتوهید دلومړی سیلیوك زوی د مشرق حکمران سو .

٢٧٣ ق،م :

بیند وساره مـړ سو اودده زو ی اشوکا پاچا سو .

٢٦٠ ق،م :

اشوکا دبودا دین‌ومانه اوخپرولو ته‌ئی ملاوتړله، اوپه افغانستان کی ترقندهار خپور کیء .

٢٥٦ ق،م شاوخوا :

دیو دوتوس‌په‌باختر کی دیونانیانو مستقل سلطنت جوړ کیء ،دگریکو باختری مدنیت خپر یدنه .

٢٥٠ ق،م :

په قندهار کی داشوکا ډبرلیك‌په یونانی اوآرامی ژبو. داشوکادکهول (موریا) سیاسی نفوذ پری سو،خود بودا دین په افغا نستان کی ترلسو پیړیو پوری‌پاته‌سو، دیونانی مدنیت اوخط نفوذ په‌اراکوزیه کی .

٢٥٠ـ ٢٣٠ ق،م :

په باختر کی ددوهم دیودوتوس د لومړی دیود وتوس دزو ی پاچهی.

د ٢٢٠ ق،م شاوخوا :

ایوتید یموس دسغد حـکمران د باختر مستقل پاچا سوتر ١٩٠ق، م پـوری .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۲۰۸ ق،م شاوخوا :

دریم انتیو کوس پرپارت حمله وکړهاوپه‌هریرودکی‌ئی‌دایو تیدیموس سره هم‌جنگ وکی‌ءاودی‌ئی مات‌کی‌ء درنگیانه اواراکوزیه‌ئی ونیول .

۲۰۷ـ۲۰٦ ق،م :

انتی اوهید باختر کلا بند کی‌ء.

۱۹۰ ق،م :

دیمتر یوسس دایوتید یموس زو ی دباختر پاچاسو،ددهسپه سالارمناندر تکسیلا اوهند دگجرات ترځنډوپوری ونیول، اوتر ۱۰۰ ق،م پوری دده کهول په‌هندکی حکمرانان وو ، دیمتریوسس تراراکوزیا پوری‌ونیول.

۱۸۱ ق،م :

ایوکراتید یس د (باز یلو ز میکا لیوس)په لقب دباختر پاچا سواود باختر دیونانی پاچهانو دریم کهو ل ئی جوړکی‌ء تر۱۵۵ ق،م پور ی.

د ۱۷۵ ق،م شاوخوا :

دیمتر یوسس له‌هند وستانه باخترته راستون سواو دده زوی دو هم‌دیمتر یوس دباختر پاچاومگر ددوی کهول ایو کراتیدیسس ورك کی ء.

د ۱۳۵ ق،م شاوخوا :

لومړی مهرداد پارتی پاچا دباختر سلطنت وڅابه، اومرکزئی له‌باختره کاپیسا د کابل شمال ته رانقل سو .

۱۳۰ ق، م:

یویه‌ـ چی قبیلی دآمو په شمال کی‌وی ، چانگ‌ـچی‌ـین دچین له‌خوا دهون دامپراتور دربارته استا څی راغی ء.

۱۲٤ ق،م :

پراشکانی دوهم ارتبان باندی د تخار یانو بری‌ـ سکاقبیلو پرهند یرغل وکی‌ءاو دانډوسیتهین حکومت ئی‌هلته جوړکی‌ء .دو هم مهر داد دارتبان‌زوی‌اشکانی‌لوی‌په‌چاپرسکایانو باندی بری وموند، باختر اوسیستان اوشمالی هندئی ونیول .

د ۱۲۰ ق،م شاوخوا :

په سیستان او اراکوزیه کی د پهلواله قبیلی څخه د ونونیس سلطنت :

۷۸ ـ۷۵ ق،م

مایوس‌سکایی داراکوزیه(ارغنداو) اوسند سیمی ونیولی ، او سکه‌ئی ووهله ، اوتر تکسیلا پوری لاس وغځا وه .

د ۷۰ ق،م شاوخوا :

یویه‌ـ چی‌یعنی کوشانیان ترآموړا واوښتل اود تخاریانو په کومك‌ئی باختر ونیو .

د ۵۰ ق،م شاوخوا :

دباختری‌یونانیانو مستقل‌سلطنت تردوی نیمی پیړی وروسته دسکا ـ سیتی‌ـ تخاری قبیلو په یرغلونو ختم سو. دسکایی پاچهانواز یسس‌ـ ازیلیسس دوره ـ

۳۰ـ۲۰ ق،م :

دسکا اوتخاریانو جگړی دپارفیان له اشکا نیانو سره .

۲۹ ـ۲۸ ق،م :

د پارفیان پاچا دوهم فرهاد دسکایانو په‌جنگ کی وواژه سو او دوی درنگیانه ونیوله، چی‌هم ددوی په‌نامه سکستان سو .

(۳)

ترمیلا دوروسته

(م)

۴۰ـ۷۸م

لوی کوشا نشاه کوجو له کره‌کد فیزیس دکوشانیانو شهنشاهی په آریانا کی جوړه‌کړه .

۱۹ـ٤۸ م :

دپهلوا قبیلی گند وفاریس له سیستانه ترسند او پنجابه ونیول ، اودده دربارته دحضرت مسیح‌شاگرد سنت توماس راغی‌ء اوده مسیحی دین ومانه‌اوپه افغانستان‌کی لومړی پلاد مسیحی دین‌اغیزه ښکاره سوه.

۵۰ م:

دگندو فاریس لوی سلطنت دده د زامنو ترمنځ وویشل سو .

۷۸ـ۱۱۰ م:

ویمه کد فیزیس‌دلومړی‌کد فیزیس زوی دکوشانی کهول دوهم لوی پادشاه خپل سلطنت دگنگا ترځنډو پوری ورساوه .

۱۲۵ یا ۱٤٤ م:

کنیشکه لوی کوشا نشاه ددنیا څلورمه لویه امپراتوری جوړه‌کړه، د دوبی مرکزئی دکاپیسا بگرام‌اودژمی دایپښور‌ؤ. دگریکو بودیك گډ هنر خپریدنه .

۱۵۰م شا خوا:

دبودایی دین اوم وا سو میشره گندهاری په مشری د بودایی ۵۰۰ پوهانو لو جرگه دکنیشکه په‌فر مان په‌کشمیرکی جوړه سوه، دهینه یانه کوچنی مذهب پرځای مهایا نه لوی مذهب‌غوره‌سو. اود کنیشکه په روزنه بودایی دین دارغنداو ترځنډو او شمالا ترسیر دریا پوری خپور سو. د بغلان مهاد ژاومندر د کنیشکه‌په فرمان جوړ سو، دپیښور دبودا د کچکول مندر په شا جی ډیری کی جوړسو. دبگرام دشترك پرغو نډی دشاـ لوـکیا معبد جوړ سو .

د ۱۵۱ م شاوخوا :

د دنیا لویه څلورمه کوشانی امپراتوری دگنگا له‌ځنډو د خراسان ترپایه اوله بحیره عرب څخه تر سیر دریا اوختنه‌دکنیشکه ترفرمان لاندی جوړه سوه اوپه همدغه وخت کی کنشکه مړ سو .

۱۵٤ـ۱٦۰ م:

دواسیشکه دکنیشکه‌زوی اودوهم کنیشکه دوره ـدبغلان‌دمهادژد مندر په‌یونانی خط‌دتخاری ژبی‌ډبرلیك.

د۱٦۹م شاو خوا :

مهاراجه دیوه پتره هو ویشکه د کنیشکه زوی .

۱۸۰ م :

دخوات په خروشتهی لرغون لیك کی دهوویشکه لوی پاچا یادونه. د افغانی کوشانی مد نیت او کلتور جوړ یدنه.

۱۸۲ـ ۲۲٦م

دهوو یشکه مړینه اودواسو شکه (واسو د یوه) پاچهی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۲۶ ـ۲۵۱ م
دساسا نیانو شهنشهی
۲۴۱م
دلومړی شاپور ساسا نی پا چا
یرغلونه ترا باسینه،له۲۴۱م تر۳۶۵م
پوری دساسانی اقتدار اوږ دیدنه
ـ په بامیان کی‌په ساسانی ډو ل
دیوالی انځور .دهغوی دستو پو هنر
دمانی دین جوړ ښت .
۲۶۰ـ۲۷۳ م
دلومړی ساسانی شاپور د نقش
رستم په ډبرلیک کی دابگان (افغان)
او پسکی باوره (پیښور) یا دونه.
دکوشا نیانو دا مپرا توری سقوط.
د۳۵۰م شاو خوا :
کیداره (قیدار)کوشانی شهزادگان
له‌کابله ترکشمیره‌ـ دهفتلیانو ظهور
او راوتل.
۳۸۵م:
شاپور ساسانی د گرو مباتس
هفتلی پاچا سره روغه وکړه.هفتلیان
دجنوب خواته راو خو ځید ل.
۳۶۷ م
کیداره په‌گندهاره کی‌سکه وو هله.
د۳۷۵ مشاوخوا :
پیرو شاه د کیداره زوی .
۳۸۰م شاو خوا :
ورهران کیداری پاچا.
۴۲۵م
پرباختر دهفتلیانو بری .شیر مه
په‌با میان کی .
۴۵۹ـ ۴۸۴م
بیرو ز د بهرام ساسانی زو ی‌د
کیدار یانو سره په شخړو بوخت ؤ
او کنگخاس کیداری ته‌یی خپله خور
ورکوله خو هغه ونه منله.دکیداریانو
پایتخت کاپیسا اوبیا پیښور و .
۴۶۰ م
د هفتلیا نو بشپړ ا قتدار پر
ټول افغانستان اوشمالی هند.
۴۸۴م
دافغانستان د هفتلی دو لت‌مقابله
له ساسانی شا هانو سره ـ خشو
نور هفتالی لوی پاچا ساسانی‌پیروز
مات کیء اوپه جنگ‌کی‌وواژه سو .د
پیروز لورخشو نور وکړه شیـر ی
با میکان په بامیان او خودویه کـه
کابلشاه په کابل کی .
۴۸۸م:
ساسانی کواذ دا یرا ن پر تخت
کښینو ست اوهفتلیانو ته‌یی ججـه
ور کو له .
۴۹۹م
کواذ چی‌هفتلیانو ته‌یی پناه‌راوړی
وه ددوی په مرسته بیا دپارس‌تخت
ونیو ی‌ء.
۵۰۰م
توره من‌هفتالی زاو لی‌پاچا ټـول
افغانستان او شمالی هند ونیـول
هندی پایتخت یی سکله (د پنجاب
اوسنی سیا لکو ټ)و. سپاله پتـی
کابلشاه .
۵۴۰م:
مهیره‌کوله د توره من زو ی پر
ټول ا فغانستان اوشمالی‌هند پاچهی
کوله په هندکی دده سخت جنگو نه
او به ۵۴۲م کی دده مړینه .
۵۵۰م شاوخوا :
په هندی کتاب بهر یته سمم یته
(۱۱ر۶۱) او (۱۶ر۳۸) دوه ره هه
میهیره تالیف کی او ه‌گه نه(افغان)
یا دسوی دی . پد مه‌کابلشاه.

۵۶۸م
د هفتلیانو دلوی دو لت سقو ط.
.دنیز کانو اوپیغوانو اور تبیلانو او
کابلشاهانو اقتدار . و که د یـوه
کابلشاه .
۵۸۸ـ ۵۸۹ م:
د بهرام چوبین جنگ له‌ترکانـو
سره .
۶۰۰م
په افغانستان کی ملوك طوایف:د
روزگان ،جغتو ،گومل، کوشانی او
هفتلی شاهزادگان. دغزنی لویکان‌ـ
کابلشاهان‌ـدزابل‌رتبهیلان‌ـنیزکان‌ـ
پیغوان‌ـ سوریان‌ـدبامیان شیران ـ
دغرستان شاران ـتگینان ـپه‌شمالی
افغانستان کی دری ژبه ـپه غربی
افغانستان کی‌پهلوی ژبه ـ په‌شرقی
افغانستان کی دد ری شر قی‌لهجه
(تخاری) ـ د پهلوی ـیونانی ـسره
داناگری لیك دودو نـو روا ج‌ـ د
بو دایی‌او زر د شتی عقاید و گډون.
په‌غور اوکسی غره‌کی دپښتوخرك .

۶۳۰م:
هیون ـتسنگ چینی گر زندوی
له سمر قنده په (۲۰) مارچ‌خلم او
په (۲۰) اپریل باخ او په(۳۰)اپریل
با میان ته راغی او تر د سمبرپوری
له اباسین شخه‌تیرسو . دی د هندله
خوا بیرته پر ا فغانستان راغی ا وپه
۲۰جون ۶۴۴ م‌داو‌ـپوـکین (افغان)
سیمه د بنو او غزنی ترمنځ یادوی
او دا د نقش رستم تر‌ډبرلیك ا و
بهریته‌سمهیته وروسته د (ا فغان)
دریم ذکر دی .

هیون‌ـ تسنگ په هم د غه کال
(۸ستمبر۶۴۴م)بد خشان‌ته ورسید
اوپه ۱۲ ستمبر ترپا میر تیـر او
یارکند او ختن ته ولاړ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامی دوره

خلافت

۶۳۹ – ۶۴۲ م ۱۸ – ۲۲ ق
احنف د قیس زوی پهخپله تمیمی دیز گرد په تعاقب دطبسین له لاری خراسان ته راغی او هرات ئی ونیو. د رتبیلانو کهول په زابلستان کی تر ۲۵۸ ق پوری . دلو یکانو کهول په غزنی او گردیز کی تر ۴۰۰ ق .

۶۴۲ م ۲۲ ق :
عبد الله بن عامر دکرمان له خوا د حضرت عمر فاروق په امر پـــر سیستان راغیء او دده اسلامی لښکر تر قندهار او سنده ورسیده.

۶۴۴ م ۲۴ ق :
د اسلامی لښکرو او رتبیلا نـــو مقابله په سیستان او هلمند اوزابل کی .

۶۴۵م ۲۵ق شاو خوا :
د عبد الله بن عامر عربی لښکرو کابل کلا بند کیء دلته کابلشا هانو اقتدار لاره .

۶۴۸ م ۲۸ ق :
عمیر بـــن عثمـــان د خرا سان حکمران .

۶۴۹ م ۲۹ ق :
عربی سپه سالار مجاشع بن مسعود جنوبی افغا نستان اوگرمسیر ونیوی او ربیع بن زیاد سیستان لاس ته راوړ .

۶۵۰م ۳۰ق:
عبد الله بن قیس دخــرا ســان حکمران سو ،عبدالرحمن بن‌سمر ه دهلمند سیمی ونیوی اوپه زمینداور کی د زون (زور) معبد ونړا وه .

۶۵۱ م ۳۱ ق :
یزد گرد په مرو کی ما هوی سوری ته پناه راوړه او دیوه ژرنده گری په لاس مړ سو .له دمسره دساسانی کهول پا چهی سوه .او اسلا مـی حکمران احنف بن قیس پرمرو باندی بری ومومند .

۶۵۲ م ۳۲ ق
باذان دهـــرات او فـــو شنج او بادغیس پاچا دعربی حکمران عبدالله بن عامر سره دروغی معاهده وکړه او یو ملیون درهمه ئی ورکړه .
احنف بن‌قیس بلخ او طخارستان او سمنگان او گوز گانان او تالقان ونیول ـ دغسی هم خالد بن عبدالله هرات او باد غیس اوغور او سرخس او ټول خراسان ونیو ، که څه هم هراتی قارن ولاړ سو خوعبدالله بن خازم دی وځابه .

۶۵۳ م ۳۳ ق :
اپرو یز دسیستان د زرنج پـــاچا عربوته تسلیم سو اودوی دا سلا م خپر ولو ته دلته ملاوتړ له .
عبد الرحمن بن سمره د حضرت عثمان په فرمان دسیستان والی سو، او داســلام دتبلیغ له پاره ئی حسن بصری او نور فقیهان له ځانه سره راوستل ، د زرنج دمسجد آد ینـــه محراب ده جوړ کیء .

د ۶۵۵م۳۵ق شا وخوا
په غور او مرو کی دماهوی‌سوری پاچهی .

۶۵۶م۳۶ق :
ثاغر بن دعور عربی سالار تـــر قیقان (دبلو څو قلات) پوری و لاړ. او عبدالرحمن بن سمره کابل ونیو، او کابلشاه ایل سو .

په غور کی دشنسپ ابـن خرنك امارت .
خلید بن کاس دحضرت علی لـــه خوا دخراسان حکمران سو .

د ۶۶۰م۴۰ق شا وخوا :
سرود کر کوی د دری ژبی‌پخوانی شعر .

۶۶۱ـ۷۴۹ م ۴۱ـ ۱۳۲ق :
دعربی اموی خلافت دوره ـ قیس بن هیثم سلمی دبادغیس له لاری بلخ ته ورسید او دنوبهار معبد ئی وران کی ء . عطاء خشک دبلخ‌پررود دری پلان جوړ کړه .

۶۶۴م ۴۴ق :
عبدالرحمن بن سمره بیا کا بل ونیو ابو رفاعه تمیم بـــن اسیـــد (صحا بـــی) په کابل کـــی شهـــید سو (؟)
مهلب بن ابی صفره د کا بل او پیښور له خــوا تر بنـــه او لا هور (دابا سین تر غاړی) پوری ولاړ، او دملتان له خوائی دبلو څو قندا بیل او قیقان (قلات) ونیول .

له ۶۶۷ څخه تر ۷۲۷ م ۴۷ تـــر ۱۵۶ق پوری :
په سیستان اوزابلستان‌اوجنوبی افغانستان کی دعر بو اور تبیلا نـــو آخری جنگونه او دټول افغانستان پرسمو سیمو تر ابا سین پو ری د اسلام خپریدنگ .

۶۶۷ م ۴۷ ق:
خلید بن قره یر بو عی د حضرت علی له خوا او بیا خلید بن عبدالله حنفی دخراسان حکمران سو .

۶۷۱ م ۵۱ق :
ربیع بن زیاد حارثی دخراسا ن حکمران سو .

۶۷۳ م ۵۳ ق:
دعبید الله بن زیاد او دعباد بـــن زیاد یر غلونه پر هلمند او قند هارـ دقندهار دجگو تیش خو لیو تقلیـــد او هغه (عبادیه) بلل .

۶۷۴ م ۵۵ ق:
عرب لوموړی پلاتر در یای آ موتیر سول .

۶۷۶ م ۵۶ ق:
سعید بن عثمان‌بن عفان دخراسان حکمران .

۶۷۷ م ۵۸ ق:
عبدالرحمن بن زیاد بن ابی سفیان دخراسان حکمران .

۶۸۰م۶۸ق:
سلم بن زیاد دخراسان حکمران ؤ او دکابل خلکو ســر واخیست او یزید بن زیاد ئی مړ کیء نو طلحة الطلحات ورته را و لیږل سو .

۶۸۱ـ ۶۸۳ م ۶۲ – ۶۴ ق:
سلم بن زیاد دخراسان حکمران ؤ او عر بو پرما وراء النهر لوموړی‌حمله وکړه .

۶۸۳ـ ۶۸۸م۶۴ـ شصت‌نو ق:
عبدالله بن خازم پر خرا سان او عبدالعزیز بن عبدالله پر سیستـــان

(c) ketabton.com: The Digital Library

وگمارل سوه ــ رستم بن مهرهر مزد
مجوسی متکلم په سیستان کی و .

۶۹۰ــ۶۹۱م ۷۱ــ۷۲ ق :

بگیر بن وشاح پر خراسان
حکمران سو .

۶۸۹ــ۷۰۴ م ۷۰ــ۸۵ ق :

موسی بن عبدالله بن خازم په
ترمذکی حکمران و .
عبید الله بن ابی بکره د سیستان
والی سو او هلته در تبیل او
سیستانیانو سره دده لښکرتباه‌سول
چه (جیش الفنا) ئی وبلل .

۶۹۱م ۷۲ ق :

وکیع بن عمیره دعبدالملك اموی
خلیفه له خوا پر خراسان و گمارل
سو ، دنه عبدالله بن خازم پخوانی
حکمران ووژه ، او دامویانو اقتدار
په خراسان کی ټینګ سو .

۶۹۷ م۷۸ ق:

مهلب بن ابی صفره د حجاج له
خوا بلخ ته راغیء .

۶۹۹م ۸۰ق :

جیش الطوا ویس (آراسته‌لښکر)
دعبدالرحمن بن محمد سره پر
سیستان راغلل او ټول زابل اوکابل
ئی ونیول ــ شادیبغو په تخار کی.
دامام ابو حنیفه نعمان بن ثابت تولد

۷۰۱ م۸۳ ق :

دمهلب بن ابی صفره وفات دمرو
په زاغول کی .

۷۰۳م۸۵ ق:

مفضل بن‌ابی صفره دخراسان
امیر بادغیس ونیویء . رتبیل‌دزابل
پاچا عبدالرحمن عربی یاغی حکمران
ونیو او حجاج ته ئی وسپاره .

۷۰۵م۸۶ق تر۷۱۵م ۹۶ ق :

قتیبه بن مسلم دخراسان والی
سو او ټول خراسان او ماوراء النهر
ئی فتح کړه . په ۸۶ ق کال کی
صالح بن عبدالرحمن سیستانی‌کاتب
دیوان او دفتر له پهلوی څخه عربی
ته را واړاوه .

۷۰۸م ۹۰ ق:

قتیبه عربی حکمران داشکمشت‌په
در شیان کلی کی لومړی مسجد
جوړ کیء .

۷۰۹م ۹۱ ق :

قتیبه پر تخارستان حمله وکړه
او دنیزك لښکر ئی په تالقان کی
مات کړه .

۷۱۱م ۹۳ق :

محمد بن قاسم سند فتح کیء .

۷۱۲م ۹۴ ق :

عربو خوارزم او چغانیان و نیول
او شرقی تر کانو سمر قندواخیست.

۷۱۳م ۹۵ق :

دقتیبه لښکر بیو نگ شاش او
فرغاای ته . په بخا را کی لومړ ی
مسجد جوړ سو . محمد بن قاسم
ملتان ونیو .

۷۱۵م ۹۶ق :

په خراسان او ماوراء النهر کی
دقتیبه بن مسلم با هلی تر قیادت
لاندی ۵۴زره‌تنه عربی لښکر وو
چی د (۷) زرو عجمی موا لیو
قوما ندا ن ئی حیا ن خراسانی ؤاو
ده خلك پر عربو پارول .
قتیبه له اموی خلافته یا غی سو
او په فرغانه کی دوکیع په وسیله
ووژه سو .

۷۱۷ــ۷۲۰م۹۹ــ۱۰۲ق :

په خراسان کی د آل علی (رض)
دشیعیانو غور ځنگونه او دحضرت
یحیی بن زید راتگ . جراح بن
عبدالله حکمی دخراسان حکمران
سو .

۷۱۸م ۱۰۰ ق :

ابو مسلم عبدالرحمن دمرودماخان
دبنداد هر مز زوی و زیږید ی‌دعلی
بن مجاهد کابلی لوی محدث او فقیه
ژوند ــ و جویرلویك په غزنه کی ــ
هو په بامیان کی .
دآل عباس لومړنی دعوت خراسان
ته را ورسیدیء .

۷۲۰ــ۷۲۱م ۱۰۲ــ ۱۰۳ ق:

پر خراسان دسعید بن عبدالله
حکمرانی او ددهقا نا نو غورځنگ.

۷۳۴م ۱۰۶ق :

دبلخ په برو قان کی داعرا بو
خانه جنگی ــ دخالد بن عبدالله
قسری حکمرانی له ۱۰۵ تر ۱۲۰ ق
پوری . دضحاك بن مزاحم‌بلخی‌مفسر
او محدث وفات . دشیخ سعیدمقبری
وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۷۲۵م ۱۰۷ ق :

اسد بن‌عبدالله د خراسان‌حکمران
په غور او غر جستان کی دهغه ځای
پاچا نمرون مسلمان کیء .له‌بروقانه
بیرته مرکز بلخ‌ته رانقل سو، ا و
دا ښار بیا ودان سو . یزید بن‌عریف
دا ښار بیا ودان سو . یزید بن‌عریف
پر سیستان حکمران او معمربن
عبدالله دسیستان قا ضی سو .

۷۲۶م۱۰۸ق :

دبلخ دعربی حکمران اسد بن
عبدالله په غندنه لی دبلخیا نو یو
دری شعر .

۷۲۷ــ ۷۲۹م ۱۰۹ــ ۱۱۱ ق :

اشرس‌بن‌عبدالله سلمی دخراسان
حکمران ؤ، اوراباطو نه جوړ سول ــ
بو حریر بن عبدالله لوی محدث او
عابد دزرنج قاضی سو .

۷۲۹م ۱۱۱ق :

عبدالله بن ابی برده د زرنج لویه
مصلا په در پارس کی جوړه کړه .

۷۳۳م ۱۱۵ق :

په خراسان کی کاختی .

۷۳۵ــ۷۳۸م ۱۱۷ــ۱۲۱ق :

پر خراسان داسد بن عبدالله
حکمرانی ، دی په بلخ کی مړ سو.

۷۳۵م ۱۱۷ق :

دابو عبدالله نافع کابلی محدث
او فقیه وفات .

۷۳۶ــ۷۹۷م ۱۱۸ــ ۱۸۱ ق :

دلوی محدث او عالم عبدالله بن
مبارك مروی دژوند دوره .

۷۳۶م ۱۱۸ ق :

دمر جئه فرقی دمشر حارث بن
سریج قیام .
په بلخ کی داسد آباد جوړ و نه
دمکحول بن سهراب کابلی فقیه او
محدث وفات .

۷۳۸ــ ۸۴۸م ۱۲۱ــ ۱۳۱ق:

پر خراسان دنصر بن سیار
حکمرانی .

۷۴۱ م ۱۲۴ ق :

ابو مسلم کوفی ته ولاړ او په مکه
کی دامام ابراهیم عباسی مرید سو،
او دال عباس دعوت شروع سو .

۷۴۳ م ۱۲۵ ق :

په بلخ کی دلوی مسجد جوړول

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام یحیی دزید زوی دجو ز جا ن د
ار غوی په کلی کی دشعبان په
میاشت په جنگ کی دنصر بن سیار
لښکر ووژه .

۷۴۵ ـ ۷۴۶ م ۱۲۸ ـ ۱۲۹ ق :
په مرو کی د حارث بن سر یج
بل بغاوت او دده مرگ . جهم بن
صفوان خراسانی دجهمیه مذهبی
ولی مشر چی په دغه غور ځنگ کی
شریك ؤووژه سو .

۷۴۶ م ۱۲۹ ق :
عبدالله بن معاویه دابو طالب له
کهوله چی په مد این او اصفهان
کی را ولا ړ سوی ؤ ، ترما تی
وروسته خراسا ن ته راغی ، او په
هرات کی ووژل سو همدلی ښخ دی.

۷۴۷ ـ ۷۵۵ م ۱۳۰ ـ ۱۳۷ ق :
پر خراسان دابو مسلم داقتدار
دوره .
دبلخ دهند وان کلا جوړ و ل د
ابو مسلم له خوا .
دمرو په ما جان کی دارا لا ماره
جوړول.
دنشا پور دلوی مسجد بنا ـ
په غورکی دامیر پو لاد بن‌شنسب
امارت .

۷۴۸ م ۱۳۷ ق :
ابو اسحاق ابراهیم بن میمو ن
مروزی خراسانی محدث ووژه سو.

۷۴۹ م ۰٦۸ م م ۱۳۲ ـ ۲۰۵ ق :
دعبا سیانو دخلا فت دوره او
پر افغانستان باندی ددوی نیغ حکم ـ
ابو مسلم په کوفه کی دعباسی‌کهول
خلافت اعلان کړ ۱۳۲ق .
دابو مسلم سره دغور دامیرپولاد
ملگری ۱۳۰ق .

۷۵۰ م ۱۳۳ ق :
~~عبدالرحمن بن مسلم) په نامه سکه~~
ابو مسلم په مروکی د (ابو مسلم
~~ووهله~~. عبدالرحمن بن مسلم په نامه سکه ووهله
دعطا بن ابی‌مسلم خراسانی‌محدث
او مفسر وفات په بیت المقدس کی
(ولادت ۵۰ ق) .

۷۵۱ م۱۳٤ق :
مسلمانانو چینی اسیران راوستل
او له دوی څخه ئی د کا غذ جوړول
زده کړ ه . تگین شاه خراسا ن
شاه .

۷۵۲ م۱۳۵ق :
مقاتل بن حیان بلخی محدث او
مفسر په گردیز کی وفات او ښخ
سو .
دعطا بن میسره بلخی محد ث
وفات په بیت المقدس کی .

۷۵۲ م۱۳٦ ق :
ابو مسلم دحج په سفر ولاړ .

۷۵۵ م ۱۳۷ق :
خلیفه منصور دوانیقی ابومسلم
وواژه او په خراسان کی فیروز
سنباد زرد شتی دده په کسات کی
دهرات له اهروانه کلی څخه راولاړ
سو ، خو جهور بن مرارعجلی‌دبغداد
دخلافت له خوا دده شپیته زره اتباع
او دی ووژل .

۷۵٦ـ۷۷۰ م۱۳۹تر ۱۵٤ ق:
جهان پهلوا ن امیر کروړ دامیر
پولاد غوری زو ی دشنسب سوری
له کهوله خپله پښتو حماسه (قدیم
ترین شعر) ووایه .

۷۵۷ م۱٤۰ق :
په مرو کی دسپین کا لیو خلکو

بلوا دسعید جولاه په مشری او دابو
دا ؤد خالد مرینه .

۷۵۸م۱٤۱ق :
په خراسان کی دراوند یا نو
بلوا دابو مسلم دوژلنگ په کسا ت
کی .

۷۵۸ـ۷۵۹م ۱٤۱ـ ۱٤۲ ق:
براز بنده دسپین بیرغ سره د
عباسی کهول څخه سر واخیست ،
خو دجنگ پرډگرپه ٦ ربیع الاول ـ
۱٤۱ق ووواژه سو .
په سیستان کی دحضین بن
رقاد ولاړیدنگ .
دبلخ دقاضی متوکل بن حمران
شهادت په بلخ کی .

۷٦۰ـ۱٤۳ق :
دابو مجاهد علی بن مسلم کا بلی
مشهور فقیه او عالم او دری قا ضی
او دابو حنیفه دشیخ دژوند وخت .

۷٦۱م ۱٤٤ق :
له منصور خلیفه څخه دبست او
قندهار خلك یاغی سول او دزهیر
بن محمد ازدی سره ئی‌سخت‌جنگو نه
وکړه .
ابو عثمان عمر و بن عبید کا بلی
محدث او مفتی او شیخ معتزله او
مفسر وفات سو .

۷٦۷ م۱۵۰ق:
مقاتل بن سلیمان مروزی چه د
قرآن تفسیر ئی په بلخ کی لیکلی ؤ
تر دنیای تیر سو ـ
ابو حاتم بلخی او کنکه له هندی
څخه کتاب السموم په پهلو ی را
واړاوه .
استاد سیس هروی له باد غیسه
دحریش سیستانی په ملگری راولاړ
سو ، عربی لښکرو او یازده تنه د
سیس ملگری ووژل ، دی په بغداد
کی ووژل سو ، مرجیله ښکلی لور
ئی هارون خلیفه و کړه چه دمأمون
موروه .

٦۹۹ـ ۷٦۷م
۸۰ـ۱۵۰ ق:
دابو مجاهد علی بن مسلم کا بلی مشهور فقیه او عالم او دری قاضی او دابو حنیفه دشیخ دژوند وخت .

~~٦۹۹ـ۷٦۷م۸۰ـ۱۵۰ ق:~~
عباسی والیانو په نشا پور کی
په‌خپل نامه سکه ووهله .

روسی سودا گرانو دبیز نتین او
بغداد او پارس او کرمان او جنوبی
افغانستان له لاری دسند او هنداو
چین تجارت کاوه .

۷٦۷م ۱۵۰ ق :
ابوالجارو دزیاد بن منذرخراسانی
شیعی فقیه او دحضرت امام محمد
باقر دتفسیر راوی وفات سو .
په سیستان کی دمحمد بن شداد
لغیری او آذرویه بن مرزبان‌زردشتی
ولاړیدنگ ـ
دمعن بن زایده راتگ او تر رخج
(ارغنداو) پوری پر مختگ
سیستانیانو په ۱۵۱ق دده نس
ور خیری کړ .

۷٦۹م ۱۵۲ق :
په ویهند کی دبدھ دمعبد پر
ځای مسجد جوړ سو .

۷۷٤م ۱۵۸ق :
دمقاتل بن سلیمان بلخی محدث
وفات په آبادان کی .

٧٧٥م ١٥٩ق :

په سیستان کی دخارجی نـو ح ولاړیدنه او دحمزه بن مالك په لاس محو کیدل .

امام حسین بن واقد دمرو قا ضی او ابو غانم یونس مروزی قا ضــی مړه سول .

٧٧٦م١٦٠ق:

یوسف البرم خارجی په میمنــه مرغاب او پو شنج‌کی راولا ړ ســـو عربی حکمران یزید بن مزیــد د ی ونیوی ، او په بغــداد کــی ووا ژه سو .

خاقان لویك په ګردیز کی –

امیر ناصر بن امیر کرور سوری په غور کی .

٧٧٧م ١٦١ ق :

دهاشم بن حکیم (مقنع) ولاړیدنه (دمرود ګازه له کلی څخه) په هرات او بادغیس او مرو کی دده د سپین کالیو انقلا بیانو ښورښتونه ، چــی دیرش زره تنه ئی په ماوراء النهر کی ووژل سوه (١٦٣ق ٧٧٩م) .

٧٧٨م ١٦٢ق :

ابراهیم بن ادهم بلخی مشهــور صوفی او زاهد دروم په سوفنن کی مړ سو .

٧٧٩م ١٦٣ ق :

دامام ابراهیم بن تهمان با شانی لوی هروی محدث په مکه کی وفات.

دابو معاذ بکیر نشاپوری قا ضی او مفسر وفات .

دشیخ ابوبکر یعقوب قاری وفات او ښخیدل په بلخ کی .

٧٨٠م ١٦٤ق :

دغزنی په درب با میان‌کی‌دلویکانو دبت خانی پر ځای مسـجد افلـــح جوړ سو .

٧٨٠–٧٨٣م١٦٤–١٦٧ق :

دمسیب بن زهیر حکمـرانی او د مسیبی سکی رواج –

بشار بن برد تخاری‌مشهورشعوبی شاعر (تولد ئی ٩٥ق) دالمهدی خلیفه په حکم تروهلو لاندی مړسو ١٦٧ق .

دآمو په بیابان کی دفضل آبــاد جوړول ١٦٧ق .

المهدی خلیفه خپل استا ځی‌کابل شاه خنجــل (خنګل) ته واستــاوه (١٦٤ق) .

٧٨٢م ١٦٦ق :

دفضل بن سلیمان په حکم دهرات مځکی مساحت سوی .

دهرات دحله فروشانو بازار یزید بن جریر بجلی جوړ کیٔ .

٧٨٣م ١٦٧ ق :

دمحمد بن میمون مروزی محد ث او عالم وفات .

٧٨٥م ١٦٩ق :

تمیم بن سعید دسیستان حکمران بر بست او رخج تر ار غنداوه حمله وکړه اودرتبیل ورور ئی ونیو .

دنصر صیقل بن عبدالکریم بلخی لوی فقیه وفات .

٧٨٦م١٧٠ق شا وخوا :

امیــر بنجــی نهــا ران قسیــم امیر المؤ منین په غور کــی امیــر او شیش بن بهرام د غورسپه سالار سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

٧٨٧م ١٧١ق :

جعفر بن محمــد پـر خـرا سان حکمران سو او دده زوی عباس‌کابل ونیو او دشاه بهار معبد ئی ورا ن کیٔ .

دبلخ دقاضی عمر بن میمون رماح وفات په بلخ کی .

٧٨٩م١٧٣ق :

عباس بن جعفر دخراسان حکمران سو ، او دسیستان او هلمند خلك‌د حضین په مشری و ښوریدل .

دابو عصمه نوح بن یزید مرو ی قاضی دحنفی فقه دجامع وفات .

٧٩٠م١٧٤ق :

خالد غطریف دخراسان حکمران د (غطریفی) در هم سکه ووهله .

دشقیق بن ابراهیم بلخی زا هد شهادت په واشګر دکی .

٧٩٢م ١٧٦ق :

داؤد بن بشر سیستانی‌دسیستان والی سو . ده دحضین سیستانــی ښورښت پــــه سیستان کــی آرام کیٔ –

حسن شیر بامیان –

٧٩٣–٧٩٥م١٧٧–١٧٩ ق :

برمکی فضل دبلخی یحیی زوی د خراسان حکمران سو او نیم ملیو ن د (خراسان لښکر) ئی ودراوه .

دبخارانوی مسجد ئی جوړ کیٔ بامیان ئی ونیوی او دسرخ بت او شابهار معبدونه ئی وران کړل .

حسن ئی دخپلو نیکو نو په لقب (شیر بامیان) هلته مقرر کیٔ .

٧٩٤م ١٧٨ ق :

یوه ځنده ونړوله او پرځای ئی‌دبلخ مسجد جوړ کیٔ .

٧٩٦م ١٨٠ق :

علی بن عیسی ماهان د خراسان والی ؤ –

دابو عا صم محمد بن فضل فقیه او محدث وفات .

٧٩٧م ١٨١ق :

دعبدالله بن مبارك مروزی امــام او محدث وفات .

٧٩٨–٨٢٨م ١٨٢–٢١٣ ق :

امیر حمزه بن عبدالله سیستانی په خراسان کی د خار جیا نو پــــه مرسته پور ته سو . هارون الرشید دده مقابلی ته خراسان ته راغـــی حمزه له نشاپوره تر سند پــو ری سیمی ونیولــی او په ٢١٣ق ووژل سو .

٧٩٨م١٨٢ ق :

دو سیم بن جمیل بلخی شیخ او محدث وفات او ښخیدل په بلخ کی.

٨٠٢م١٨٧ق :

دفضیل بن عیاض‌مروی دخراسان دلوی صوفی په کوفه کی وفات .

دجعفر بن یحیی بر مکی لوی‌وزیر وژل په بغداد کی (تولدئی ١٥٠ق).

٨٥٠م ١٩٠ق :

عایذ بن حبیب هروی محدث او د امام احمد شیخ وفات سو .

دیحیی بن خالد بر مکی بلخی د بغداد دوزیر و فات (ولادت ١٢٠ق)

٨٠٦م١٩١ق :

هر ثمه بن اعین دخراسان والی سو . فضل بن موسی مروی محدث

فضل دیحیی برمکی زوی‌دنوبهار وفات سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۱۸م۱۹۳ق :
عباس بن جعفر دخراسان والـی سو ، هارون الرشید در بیـع الاول په میاشت په طوس کی مړ او ښخ سو .

په همدغه کال دمامون په ستاینه کیعباس‌مروزی دری قصیده‌وویله(؟) او ابوسهل نصیر مروزی عالم وفات سو .
علی بن عیسی بن ما ها ن د بلخ علیا باد جوړکیء .
فضل بن یحیی بر مکی په حبس کی مړ سو .

۸۰۹ــ۸۱۸م ۱۹٤ــ۲۰۳ ق :
مامون خلیفه په خراسان کی و ــ دابو حفص عمر بن هارو ن بلخـی عا لم او شقیق بن ابراهیم بلخـــی زاهد او فقیه دوفات کال۱۹٤ق .

۸۱۱م۱۹٦ق :
دما مون او امیـن په جنگ کی د طاهر پو شنگی لښکـر کشی او د بغداد نیول .

دامام بخاری محمد بن اسما عیـل زیږیدنه .
دعمر بن هارون بلخی محدث او مفتی وفات او ښخیدل په بلخ‌کی .

۸۱۲م۱۹۷ق :
سامان خداة بلخی چه زر دشتی و ، دمامون الرشید پر لا س مسلمان سو . اسد دده زوی دمامون په دربار کی و .

۸۱٤م۱۹۹ق:
په بست کی دخاش حر ب بـــن عبیده ولاړ سو .
دخراسان دلوی قاضی ابو مطیـع حکم بن عبدالله بلخی دفقه الاکبر دراوی او دحفص بن عبدالرحمن‌بلخی دنشاپور دقاضی وفات .
کابلشاه دخپل دربار یو عا لم او منجم ذوبان حکیم دمامون الر شیـد دربار خراسان ته واستاوه .
دابو معاذ خالد بن سلیمان امام وفات او ښخیدل په بلخ کی .

(٥)

خپلواك خراسان

۲۰۰ ق

له ۷۱۸ ــ۸۱٥ م۱۰۰ تر ۲۰۰ ق پوري :
په خرا سان کی د عربی اشرافیت پر خلاف د شعو بیه وو پیدا کېدل .
دعربی ژبی رواج .
په سیستان اوخراسان کی داموی او عباسی خلافت پر خلاف دخوارجو خپریدنه ــ
په دری ژبه د عربی لغاتو ننوتل. دخراسان په ښارو کی دمعـتز لـه وو خپر یدنه .
دلته ابو مسلمیه فرقه پیدا سوه، چی ابو مسلم ئی دالو هیت درجې ته رساوه .

۸۱٥ ــ ۹۰۰ م ۲۰۰ ــ ۲۸۷ ق :
دحدیث دصحاحو تألیف‌دخراسان دپو هانو له خوا او **ددی علم تشکیل** او په خراسان کی دعلم حدیث او حنفی فقه رواج .

۸۱٥ م ۲۰۰ ق حدود .
چغان خدات د آمو پر شمالی غاړو حکمران و .
دموسی بن سلیمان جوز جانـی حنفی فقیه دالسیرالصغیر دمؤ لـف وفات .
محمد بن خاقان دگر دیز کوشانی شهزاده .
لکتور مان کابلشاه .
امیر بنجی نهاران په غور کی .
حمزه شـاری امیـر المومنین د سیستان خارجی قائد دگردیز کـلا جوړه کړه ــ
دکرا میانو دمذهبی فرقې پیـدا کېدنه ــ
دخرا سانی اوعربی فرهنگ سره گډ یدنه‌اودیوه (خراسانی اسلا می) کلتور پیدا **کیدنه**ــ
دحنظله باد غیسی ددری شاعری دوره ــدابوسلیمان **موسی جوزجانی** عالم وفات .

۸۱٦ م ۲ ــ ۲۰۱ ق :
په خراسان کیوچ کالی او **کاختی .**
دقاسم بن زریق بلخی فقیه وفا ت اوښخیدل په‌بلخ کی.
په ټول افغا نستان کی دبریـد (پست)**لاری** او پړاوونه **جوړید ل**
په خرا سان کی دعیا رانو دډلو جوړښت چی جوانمردان اوفتیانئی هم بلل .

۸۱۷ م ۲۰۲ ق :
فضل بن سهل خرا سانی وزیر دمرو په **یوه حمام کـــی وواژه سو**
(ولادت ئي په سر خس کی ۱٥٤ق).
خواجه قطب الدین محمد رخبند د هرات په **ښار** کی **وفات او ښخ‌سو.**

۸۱۸ م ۲۰۳ ق :
د نضر بن شمیل مروی دنحود امام او محدث وفات .
دامام علی رضا (رض) وفات ا و ښخیدنه په‌طوســ کـــی (دوشنبـــه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوال ۷)ولادت ئې په مدینــه کې
۱۵۳ ق :
امام علي رضا په هرات کې سکه
ووهله (دمشهد موزیم) .

۸۱۹ ـ ۸۲۱ م ۲۰٤ ـ ۲۰٦ ق :
دغسان بن عباس حکمراني دآمو
پر سیمو او دنوح بن اسد سامانی
روزنه په سمرقند کې اوپه خراسان
کې دایله جاری لښکرو بلوا پــه
۲۰٦ ق .

۸۲۰ م ۲۰۵ ق :
دخلف بن ایوب عـامری بلخـی
محدث اوفقیــه وفـات اوښخېد نــه
په بلخ کې .

۸۲۱ م ۲۰٦ ق :
داؤد بن بانیجور تخاری **دبصری**
عامل و .

۸۲۱ ـ ۸۲۲ م ۲۰۵ ـ ۲۰۷ ق :
طاهر د حسین پو شنگی زوی په
خراسان کې مستقل دولت جوړ کړء
او په جمعــه ۲٤ دجـما دی الا خری
۲۰۷ ق ئې خپل استقلال اعلان کړء
او مړ سو .

۸۲۱ م ۲۰٦ ق :
داسحاق بن بشر بن محمد بلخی
بخاری مورخ دکتاب الفتوح **دمؤ لف**
وفات په بخارا کې ، ولادت ئې په
بلخ کې .

۸۲۲ ـ ۸۲۸ م ۲۰۷ ـ ۲۱۳ ق :
طلحه د طاهر زوی په خرا سان
کې پاچا و .

۸۲٦ م ۲۱۱ ق :
دابو بکـر ابرا هیم بــن رستـم
مروزی حنفی فقیه وفات .
دابو معاذ فضل بن خالد مروزی
نحوی وفات .

۸۲۷ م ۲۱۲ ق
د محمد بن یوسف فریابی محدث
او عالم وفات .
(تولد ئی ۷۲۷ م ۱۲۰ ق) :

۸۲۸ ـ ۸٤٤ م ۲۱۳ ـ ۲۳۰ ق :
له طا هریانو څخه د دریم پاچا
عبد الله بن طاهر پاچهی .
ده په ۲۱۳ **قزرد شتی کتا بــو نه**
وسو ځل .

۸۲۹ م ۲۱٤ ق :
دشداد بن حکیم بلخی قاضی او
حنفی فقیه وفات اوښخېدل په بلخ
کې .

۸۳۰ م ۲۱۵ ق
د مکی بن ابراهیم بلخی محدث
او عصام بن یوسف بلخی فقیه ا و
محدث ، او یحیی بن نصر مروی
محدث وفات .

۸۳۵ م ۲۲۱ ق حدود :
داحمد بن عبد الله حبش مروزی
لوی منجم د ژوندانه عصر او پر زیج
شهرۍ یار باندی دده څیړنی .
د محمود وراق د دری قدیم شاعر
او سعید اخفش اوسطبلخی دسیبویه
د شا گرد وفات .

۸۳۷ م ۲۲۲ ق :
د ابو عبد الله حسین بن محمد بن
خسرو بلخی فقیه د مسند ابو حنیفه
دراوی وفات .

۸۳۷ م ۲۲۳ ق :
دابو عبید قاسم بن سلام هروی
لوی محدث او فقیه او **مؤلف وفات**
په مکه کې (ولادت ئې په هرات کې
۱۵۷ ق) .

۸۳۹ م ۲۲۵ ق :
دفر غاني سخته زیږ دله (زلزله) .

۸٤۰ م ۲۲٦ ق حدود :
عمران بن موسی بن یحیی بر مکـی
دسند امیر ؤ، دده پلار **موسی هـم**
دسند امیرؤ چی پــه ۲۲۱ ق مړ سو
او دی ئې پر ځای کښېنو ست .
دلیث بن مساور د بلخ دقاضی او
فقیه وفات او په بلخ کې ښخېدنګ

۸٤۱ م ۲۲۷ ق :
د سعید بن منصور جوزجانی بلخی
محدث او مفسر وفات په مکه کې
(رمضان)
د بشر حافی بن حارث مـروی
صوفی او محدث وفات په بغداد کې.
افشین د شمالی شرقی خراسان
یو مشر ، دعباسی د ربـار سپــه
سالار ووژل سو .

۸٤٤ م ۲۳۰ ق :
دابو الینبغی عباس بن طر خان
دری بیتونه دسمر قند په مرثیه کې.
دزکریا بن یحیی بلخی دالا یمان
دمؤ لف او محدث وفات .

۸٤٤ـ۸٦۲م ۲۳۰ـ ۲٤۸ ق :
دو هـم طاهر د عبـد الله زوی
طاهری خلرم پاچا و.

۸٤٦ م ۲۳۲ ق :
داؤد بن **الیاس دبا نیجور کهول**
د شمالی هندو کش پاچا سکه ووهله.
ابوالو لید احمد بن ابی رجا عبدالله
هروی لوی محدث په هرات کې وفات
او ښخ سو .

۸٤۷ م ۲۳۳ ق :
دیحیی بن معین سرخسی مشهور
محدث او رجالی پوهاند وفات (دده
تولد ۷۷٤ م ۱۵۸ ق) .
دابو علی حسین بن ولید نشاپوری
(کمیل) لوی محدث وفات ۲۳۳ ق .

۸٤۷ ـ ۸۷۲ م ۲۳۳ ـ ۲۵۹ ق :
داؤدبن الیاس دآل بـا نیــجو ر
څخه د بلخ او تخار او هندو کش د
سیمو پاچا .

۸٤۹ م ۲۳۵ ق :
دسریج بن یونس مروزی محدث
او مفسر او فقیه وفات .

۸۵۱ م ۲۳۷ ق :
دحاتم اصم بن عنوان بلخی مشهور
صوفی وفات په واشگرد کې .

۸۵۲ م ۲۳۸ ق :
داسحاق بن ابراهیم (ابن راهویه)
لوی مروی محدث او فقیه وفات .

۸۵۵ م ۲٤۰ ق :
د محمد بن عمر وراق تر مذ ی
بلخی صوفی د ژوند وخت .
د امام قتیبه بن سعید بغلانی لوی
محدث وفات او ښخېدل په بغلا ن
کې (ولادت ۱٤۸ ق په بلخ کې) .
د ابو حامد احمد بن خضرو پــه
بلخی صوفی وفات په بلخ کې .

۸۵۵ م ۲٤۱ ق :
دلوی مروی عالم او **دمـذ هـب**
خاوند امام احمد بن حنبل وفات .
(تولد ۷۸۰ م۱٦٤ ق)
د ابو قدامه عبید الله بن سعید
سر خسی محدث وفات .

۸۵٦ م ۲٤۲ ق :
الیاس د سامانی اسد زوی پــه
هرات کې مړ سو .
دمحمد بن اسلم **طوسی مفسر** او
محدث دالا **یمان والا عمال دمؤلـف**
وفات .

۸۵۷ م ۲٤۳ ق :
د هاشم بــن بـانیجور تخاری د
وخش د حکمران وفات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

٧٧٧ ـ ٨٥٩ م ١٦٠ ـ ٢٤٤ ق :
داحمد بن منیع بن عبد الر حمن بغوی مرو رو دی محدث د ژ وند دوره .
د محمد بن ابان بلخی محدث وفات په بلخ کی ٢٤٤ ق .
د قاضی ابو مطیع بلخی وفات په بلخ کی .
د محمد بن مالك بلخی فقیه وفات او ښخېدل په بلخ کی .

٨٦١ ـ ٨٧٨ م ٢٤٧ ـ ٢٦٥ ق:
د یعقوب لیث صفاری پاچهی پر افغا نستان او ایران باندی .
د احمد بن یعقوب بلخی عالم وفات او ښخېدل په بلخ کی ٢٤٧ ق .

٨٦١ م ٢٤٧ ق :
په ٢٥ محرم یعقوب لیث صفاری په زرنج کی پاچا سو .

٨٦٢ ـ ٨٧٢ م ٢٤٨ ـ ٢٥٩ ق :
محمد ددوهم طاهر زوی دخراسان پادشاهؤ ـ
هوی ـ چا وکور یائی راهب بامیان ته راغیء ٨٧٢ م .

٨٦٤ ـ ٩٩٠ م ٢٥٠ ـ ٣٨٠ ق:
په چغا نیان او تخار او د آمو په سیمو کی دآل محتاج د اقتداردوره.

٨٦٤ ـ ١٠١٩ م ٢٥٠ ـ ٤١٠ ق:
په جوز جان کی دفریغون کهول پاچهی ،د دوی اقتدار تر غـــور او هلمنده پوری و .

٨٦٤ م ٢٥٠ ق حدود :
دبسام کـورد خارجی او د محمد بن مخلد قدیم دری شعرو نه پـــه سیستان کی .
احمد دچغان خدات لـه کهو لـه په چغا نیان کی حکمران و .
دبیټ نیکه (شیخ بیټنی) دپښتو مناجات دوره (یو قدیم شعر) .
دکلر کا بلشاه ژوند .
له خرا سانه تر اباسین پوری له آمو څخه بیا تر بحیرهٔ عرب پوری دبغداد د خلافت ټول مالی عایدات ٤٥ ملیو نه درهمه‌وو ، چی‌ټول‌نږدې و ٢٢٥ ملیونو افغا نیو ته کیږی .
دابو حاتم سهل بن‌محمد سیستانی دعربی ژبی دعالم وفات (٢٤٨ ق؟)
دآل شاکر خرا سانی منجمانو او مهند سانو د ژوند دوره .
د آل اما جور مشهور وهراتـــی منجمانو او دزیج د مصنفانو د ژوند دوره .
دخالد مروزی دکهول دمهند سانو او منجمانو اورصدیانو دژوند دوره.

٨٦٥م ٢٥١ ق:
یعقوب لیث صفاری په سیستان کی عمار خارجی وځا به .
ایوب بن حسن نشاپوری فقیـــه وفات سو .
د محمد بن از هر خراسانی فقیه د الا ختیارات دمولف وفات .
محمد بن طاهر پوشنگی د کابل پیلان او خوشبو یه شیان دمستعین خلیفه دربار بغداد ته واستول .

٨٦٤ ـ ٩١٢ م ٢٥٠ ـ ٣٠٠ ق : حدود
په کوه سلیمان (کسې غره) کی د کیس عبدالرشیددرېزامن (غرغښت ـ بیټنی ـ سړه بن)

٨٦٥ م ٢٥١ حدود
کوشان گومل بغپور شاه بوسر

(دخاقان له کهوله) په پښتیا کی .

٨٦٦ م ٢٥٢ ق :
یعقوب لیث صفاری پاچا ته صا لح بن‌حجر درتبیل تربور دار غـــندا و په کوهژ (کوهك)کی یاغی ســو ، یعقوب دی په ٢٥٣ ق وواژه. .
د زیاد بن ایوب طوسی محدث او گرزند وی وفات (ولادت ١٦٦ ق)

٩٦٧ م ٢٥٣ ق حدود :
امیر سوری په غور کی .
یعقـوب لیث صفـا ری رخج ـ والشتان ـ بست ـ هرات ونیول .

٨٦٩ م ٢٥٥ ق :
د شمر بن حمدو یه هروی دعربی ژبی عالم او د کتاب الجیم دخاوند وفات .
د محمد بـــن کــرام سیستانی د کــرامیانو دمــذهب مؤسس پـــه بیت المقدس کی او دمحمد بن علی حکیم تر مذی په ترمذ کی وفات .
ادابـــو حـــاتـــم سهل بن محمـــد سجستانی عالم وفات (ولادت ئـــی ١٧٢ ق)

٣١ آگست ـ ٨٧٠ م ٣٠ رمضان ـ ٢٥٦ ق :
امام محمد بن اسما عیل بخاری دصحیح بخاری خاوند دسمر قند په خرتنگ کی وفات او هم ئـــی هورې ښخ کیء .

٨٦٩ م ٢٥٦ ق :
یعقوب لیث پر فیروز بـــن کنك کابلشاه باندی بری ومونـد .

٨٧٠ م ٢٥٧ ق :
یعقوب لیث صفاری کـــا بـــل ونیو او دکابل بتان ئی دبغداد د المعتمد خلیفه در بار ته واستول .
د ابو داؤد سلیمان بـــــن اسحاق سجستانی صاحب السنن وفات په بصره کی .

٨٧١ م٢٥٨ ق :
ابو منصور افلح دمحمد بن خاقان لویکی زوی په‌گردیز کی‌یعقوب لیث ته غاړه کښیښو ه،لس زره درهمه ججه ئی دکاله ومنله .
یعقوب لیث له داؤد بــــن الیا س بانیجوری څخه بلخ ونیو .

٨٧٢ ـ ٨٩٥ م ٢٥٩ ـ ٢٨٢ ق :
دریم‌طاهر دمحمدزوی دطاهریانو آخرنی پاچا په نشا پور کی .

٨٧٣ م ٢٥٩ ق :
یعقوب لیث صفاری پر محمد بن طاهر پوشنگی بری وموند او هغه‌ئی زندانی کیء .
د ابراهیم بن یعقوب جوز جانی لوی محدث وفات .

٨٧٣ ـ ٨٧٨ م ٢٦٠ ـ ٢٦٥ ق :
ابو داؤد محمد بن‌ا حمد بن بانیجور د بلخ او تخار او جوز جان او ترمذ پاچا و ، په ٢٦٠ ق ئی سکه وهلی ده .

٨٧٣ م ٢٦٠ ق شا وخوا :
یعقوب لیث صفاری په پنجهیر کی سکه ووهله .

٨٧٣ م ٢٦٠ ق شاوخوا :
محمد بن وصیف سگزی د یعقوب لیث د دربار سر منشی په دری ژبه یوه قصیده د پاچا په ستاینه کی وویله .

٨٧٣ م٢٦٠ ق:
دابو محمد فضل بـــن شـــا ذان نشا پوری شیعی عالم کلام او دامام رضا دشاگرد اولوی مؤلف وفا ت .

۷۸٤ _۸۹۲م ۲۶۱ _ ۲۷۹ ق:

نصر داحمد سامانی بلخی زوی د شمالی افغا نستان او ماوراء النهر سامانی اول پاچا و .

۸۷۵ م ۲۶۱ ق :

دامام مسلم بـن حجاج قشیری نشاپوری دصحیح مسلم خاوند وفات دنشا پور پهـنصر آبـاد کـی (۲۵ رجب)

دبایزید طیفور بن عیسی بسطامی مشهور خرا سانی صوفی وفات پـه بسطام کی .

په نشا پـور کی د احمد بـن عبدالله خجستانی رڼولاړېدل.

د محمد بن فضیل بلخی عابـد وفات او تدفین په بلخ کی (ولادت ۱۷۱ ق)

۸۷۸ _۹۰۰ م ۲۶۵ _۲۸۷ ق :

د عمر ولیث صفاری دپاچهی‌دوره

۸۷۸ م ۲۶۵ ق :

یعقوب لیث صفاری په دو شنبه ۱٤ شوال په جند یسا بور کی په قولنج مړ سو .

خواجه علی بن موفق لوی شیخ او صوفی په هرات کی وفات او ښخ سو .

۸۷۹ م ۲۶۶ ق :

احمد بن عبد الله خجستانی په خرا سان کی ښوربنت وکړء خـو عمرو لیث دی په ۲۶۷ ق مات کړء.

احمد بن عبد الله خجستانی د خرا سان امیر ، دبیهق دسبزوار مسجد او منبر جوړ کی .

۸۸۰ م ۲۶۷ ق :

د ابو بکر نصر بن یحیی شاذان بلخی محدث او فقیه وفات .

۸۸۱ م ۲۶۸ ق :

د امام ابو الحسن احمد بن سیار مروزی محدث او شافعی فقیه وفات.

د احمد بن عبد الله خجستا نی وژل .

دنصیر بن یحیی بلخی فقیه او عالم زاهد وفات او ښخېدل د بلـخ په نو بهار کی .

۸۸۲ م ۲۶۹ ق:

په نشاپور کی د رافع دهر ثمه دزوی اقتدار .

۸۸۳ _ ۲۷۰ ق حدود :

محتاج د احمد زوی دچغان لـه پښتنه په چغا نیان کی دآل محتاج موسسس سو .

د محمد بن فروخ بلخی زا هـد وفات او ښخېدل په بلخ کی .

۸۸٤ م ۲۷۱ ق :

د حمدون قصار نشا پوری دملا متیانو دشیخ وفات په نشاپور کی .

۸۸۵ _ ۹۰۵ م ۲۷۲ _ ۲۹۳ ق :

بیګ بن عباس بن بانیجور تخاری دختل حکمران ؤ .

حارث بانیجوری‌تخاری پهختل‌کی سکه ووهله .

۸۸٦ م ۲۷۲ ق :

دابو معشر جعفر بن محمد بلخی منجم وفات پهواسط کی.

د بغداد د خلیفه فرمان دعمرولیث پر خلاف .

۲۲ فروری ۸۸۹ م ۱٦ شوال ۲۷۵ ق :

دامام ابو داؤد سلیمان بن جارود سجستانی د صحیح سنن دخاوند وفات په بصره کی .

۸۹۰ م ۲۷۸ ق :

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سید ابو عبد الله محمد مختار بن احمد هروی وفات او ښخېدل په هرات کی .

۸۹۲ _ ۹٤۸ م ۲۷۹ _ ۳۳۷ ق :

د امیر احمد بن فریغون امارت په جوز جان او بلخ کی .

۸۹۲ _ ۹۰۷ م ۲۷۹ _ ۲۹۵ ق :

اسمعیل بن احمد سامانی دوهم پادشاه .

۸۹۲ م ۲۷۹ ق :

دعمرو لیث سلطنت پر خرا سان ومنل سو .

د محمد بن سلمه بلخی عابدوفات

۸۹۲ _ ۹۰۰ م ۲۷۹ _ ۲۸۸ ق :

دابو جعفر احمد بن محمد بن‌احمد بن بانیجور دحکمرانی دوره ، ده په ۲۸۸ ق په اندراب کی سکه ووهله .

۸۹۳م ۲۷۹_ ۲۸۰ ق :

د ابوبکر احمد نسایی خراسانی محدث دالتا ریخ‌الکبیر خاوند وفات.

داحمد بـن طاهـر ابن طیفـور خراسانی مرو رودی مورخ دتاریـخ بغداد دمؤلف وفات .(تولد ئـی _ ۲۰٤ ق)

۱ نومبر ۸۹۲م‌دوشنبه ۱۲درجب ۲۷۹ ق

د امام ابو عیسی محمد بن عیسی تر مذی دجامع صحیح خاوند وفات په ترمذ کی .

۸۹۳ م ۲۸۰ ق :

دافلح بن محمد دګریز دلو یـک او سامند کابلشاه د ژوند وخت .

دعلی بن عبد الله‌بن هیصم هروی عالم او ادیب وفات .

دعثمان بن سعید د ارمی سیستانی او هروی لوی محدث وفات په هرات کـی (ولادت ئی ۲۰۰ ق)

دمحمد بن اسماعیل سلمی ترمذی محدث وفات.

د محمد بن عمر بلخی شافعی د العالم والمتعلم دمؤلف وفات(مشهور په وراق) .

اسماعیل سامانی د خلافت لـه در باره دما وراء النهر او بلخ په امارت ومنل سو .

۸۹۵ م ۲۸۲ ق :

دطاهر یانو سلطنت چی‌له ۲۰۵ق څخه شروع سوی و ، پر دریم طاهر باندی په نشا پور کی ختم سو .

۸۹٦ م ۲۸۳ ق :

عمرو لیث دبست _ داورد سیمی یوبت دبغداد خلیفه المعتضد تـه وا ستاوه .

۸۹۸ م ۲۸۵ ق :

د محمد بن اسحاق بـن سعیـد سعدی هروی شافعی محدث او فقیه دکتاب الضیاع دمؤلف وفات .

۸۹۹ م ۲۸٦ ق :

ابو العباس‌احمد بن‌محمد سرخسی لوی خراسانی فیلسوف او ریاضی پوهاند دیعقوب کندی شاګرد وواژه سو .

(په ابن الطیب مشهور و)

دعلی بن عبد العزیز بن مرزبان بغوی محدث دالمسند الکبیر دمؤلف وفات .

۹۰۰ م ۲۸۷ ق :

عمر ولیث صفاری د۷۰ زروسپرو سره په‌بلخ‌کی داسماعیل سامانی‌سره وجنګیدیء خو ونیول سو او بغداد ته واستول سو ، چی هلته ئی مړ کیء .

دابو سعید یحیی بن منصور زاهد
دهرات دجامع امام وفات (شعبان) .
ابو عمران سیمجور دواتی (دسا
مانیانو سر منشی) دخرا سا نی
سیمجور یانو دکهول موسس او د
ری حکمران و په ۳۱٤ ق .
ابو الفضل بلعمی دامیر اسما عیل
سامانی وزیر سو .

۹۰۱ م ۲۸۹ ق :

عمرو لیث صفاری پاچا په بغداد
کی وواژه سو .
اسماعیل سامانی پاچا دخراسان
په امارت هم ومانه سو .
دحسین بن‌محمدبن زیاد نشاپوری
محدث وفات .

۹۰۱ – ۹۰۸ م ۲۸۹ – ۲۹۶ ق :

طاهر بـن محمد بن عمر ولیث د
سیستان پاچا و .

۹۰۱ – ۱۱۱۱ م ۲۸۹ – ۵۵۰ ق:

دغرستان (غرجستان) دشا رانو
کهول د حکمرانی دوره .

۹۰۲ م ۲۹۰ ق :

د هرات دامام زاهـد او محـدث
ابو سعید مهین وفات او بنخبدل په
هرات کی .
مسعودی مروزی د دری لرغونی
شاعر د شاهنامې نظـم کوونکی د
ژوند وخت .
دمنصور بن اسحاق سجستانـی
فقیه او اصو لی وفات .

۹۰۳ م ۲۹۱ ق :

کملو کابلشاه و .
د محمد بن ابراهیم پوشنگی فقیه
او محدث وفات پـه نشا پـور کی
(ولادت ۲۰٤ ق):

۹۰۵ م ۲۹۲ق

داحمدبن علی بن‌سعید مروزی
ددمشق دقاضی وفا ت (ولادت
۲۰۲ق) دمحمد بن احمد هروی فقیه
اومحدث وفات .

۹۰۶م – ۲۹٤ ق

دمحمدبن نصر مروزی فقـیه ا و
محدث‌وفات په‌سمر قندکی .
(ولادت‌ئی ۲۰۲ ق)
دعبدالله بن‌محمد بن علی ... بـن
زبیر بلخی محدث اومؤرخ و ژ ل په
بغداد کی.

۹۰۶م ۲۹۳ ق

دعبدالله بن‌محمد عیسی مروزی
محدث اودشافعی مذهب خپروونکی
اولوی مفتی وفات په‌مـروکـی –
(ولادت ئی ۲۲۰ ق).

۹۰۷ – ۹۱۳ م ۲۹۵ – ۳۰۱ ق :

د احمد د اسمعیل زوی سا مانی
دریم پاچا سلطنت –
دامام ابو بکر محمد بن اسماعیل
مهران نشا پوری لوی محدث وفات.

۹۰۸ – ۹۱۰ م۲۹٦ – ۲۹۸ ق :

لیث بن علی‌بن عمر ولیث (شیر
لباده) دسیستان پاد شاه و .

۹۰۹ م ۲۹۷ ق :

ابو محمد هاشم سروانی د پښتو
قدیم شاعر په بست کی مـړ سو
(ولادت ئې په سروان کی ۲۲۳ ق) .
لیث بن علی د سیستان امیر د
سامانی قائد حسین بن‌علی‌مر ورودی
په امر ووژل سو او پر ځای‌ئی معدل
بن علی کښېنوست خو دی هم په
۲۹۸ ق هرات ته نفی سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

فضل دسهل‌زوی (ذوالر یاستین)
دکابل شاه ، تخت او تاج په مروکی
مأمون خلیفه ته را وړل او هغه تاج
په کعبه کی وځړول سو .
مهراب د دومی کوشانی کهو له
کابلشاه و .

۹۱۰ – ۹۹۸ م ۲۹۸ – ۳۸۸ ق :

پـه خـرا سـان کی د دواتـی
سیمجوری کهول اقتدار .
د احمد بن مسروق طوسی صوفی
وفات په بغداد کی (ولادت ۲۱٤ ق)
د زکریا بن یحیی نشا پـــو ری
(بزاز) فقیه او محدث وفات .
دمحمد بن علی بـن طرخان بـلخـی
محدث وفات (ولادت ۲۲۱ ق) .

۹۱۱ م ۲۹۹ ق :

ابو علی معدل بن علی بن لیث د
سیستان صفاری پنځم پاچا په‌هرات
کی نفی البلد و .

۹۱۲ م ۳۰۰ ق :

د ابو علی حسین بن احمد سلامی
بیهقی دکتاب ولاة خراسان اونورو
کتابو دمؤلف وفات .
د ابو العباس حنوذ مروزی ددری
قدیم شاعر د ژوند عصر .
ابو سعد مظفر د محتاج زوی او
ابوبکر محمد بن مظفر په ساما نـی
در بار کی چغانی امیران وو .
ابو حفص حکیم بن احوص سغدی
ددری قدیم شاعر شهرود دموسیقی
آله اختراع کړه .
ابوحفص عمر و بن یعقوب بن‌محمد
بن عمروليث د سیستان صفـاری
شپږم پاچا په سیستان کی .

۹۱۳ – ۹٤۲ م ۳۰۱ – ۳۳۱ ق :

دوهم نصر د احمد زوی سا مانی
څلرم پاچا په‌خراسان او ماوراءالنهر
کی .
دجعفر بن محمد فریابی مشهور
قاضی او محدث وفات (ولادت ئې
۲۰۷ ق) .

اگست ۹۱۵ م ۱۳ صفر ۳۰۳ ق:

د احمد بن علی نسایی د سـنن
نسایی خاوند وفات په رمله کی .

۹۱۷ م ۳۰۵ ق :

دمحمد بن محمد بن سلام حنفی‌بلخی
فقیه وفات .

۹۱۹ م ۳۰۷ ق

په خرا سان کی د احمد بن سهل
دبغاوت کښېنول .
دعبد الرحمن بن حسن نشا پوری
محدث او دمسند دخاوند وفات .

۹۲۲ م ۳۱۰ ق :

جعفر بن احمد بن محمد بانیجوری
په ۳۱۰ ق په ختل کی حکمران و ده
په۳۱۰ –۳۱۲ – ۳۱۳ ق سکه وهلې
ده .
ابو عبد الله محمد بن احمد بن
نصر جیهانی سامانی وزیـر خپـل
جغرافی کتاب (المسالك والممالك)
تألیف کړء چی اوس نسته .
دلوی خرا سانی محدث عبد الله
بن محمد بغوی د معجم الصحا به د
خاوند وفات – (دده تولد ۲۱۰ ق
۸۲۵ م)

۹۲۳ – ۹٦۳ م ۳۱۱ – ۳۵۲ ق :

دعبدالله بن عروه هر و ی محد ث
وفات او بنخیدل په هرات کی .
د امیر ابو جعفر احمد بن محمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

بن خلف بن ليث صفاري اوم پاچا
سلطنت .

٩٢٤ م ٣١٢ ق :

دابراهيم بن سرى هر وى محد ث
د جزاء الا عمال د مؤلف وفات .
دحسن بن‌علي طوسى محدث وفات
په طوس کی (ولادت ٢٢٢ ق)

٩٢٥ م ٣١٣ ق :

د محمد بن اسحاق خرا سا نـى
نشا پورى محدث او مؤرخ وفـات
(ولادت ٢١٦ ق) .

٩٢٨ م ٣١٦ ق :

د محمد بن عقيل بن از هر بلخي
دتاريخ بلخ د مؤلف وفات .
دامام عبد الله بن داؤد سجستاني
حنبلي پوهاند وفات .
د عبد الله بن سليمان سجستاني
محدث اومفسر وفات په بغداد کی
(ولادت ٢٣٠ ق)

٩٣٠ م ٣١٨ ق :

د نصر ساماني دورونو ياغي‌توب.

٩٣١ م ٣١٩ ق :

د ابو القاسم عبد الله بن احمـد
کعبي بلخي لوى معتزلي عالم او د
کعبيه ډلي پيشوا وفات .
دمحمد بن‌فضل بلخي لوى صوفي
وفات په سمر قند کی .

٩٣٢ م ٣٢٠ ق حدود :

بهيم ديو کابلشاه په کندهار اکـــى
د ابراهيم بن‌محمدبيهقي دالمحاسن
والمساوى دمؤلف د ژوند وخت .

٩٣٣ م ٣٢١ ق :

ابوبکر محمد بن مظفر بن محتاج
چغاني د ټول خراسان سپه سالار او
حکمران د ساماني دربار له خوا چي

په ٣٢٩ ق وفات سو .

٩٣٤ م ٣٢٢ ق :

د ابو زيد احمد بن سهل لـوى
متکلم او فيلسوف او دصور الاقاليم
د مؤلف وفات (ولادت ئې ٢٣٥ ق)

٩٣٥ م ٣٢٣ ق :

د موسى بن عبـا س بن محمـد
جويني نشا پورى لوى محدث وفات
په جوين کی .

٩٣٦ م ٣٢٥ ق :

د ابـو الحسن شهيد بـن حسين
جهودانکی‌بلخي شاعر اومتکلم‌وفات.

٩٣٧ م ٣٢٦ ق :

د احمد بن عصمة صفار بلخـى
فقيه وفات او ښخيدل په بلخ کی .

٩٣٨ ـ ٩٥٥ م ٣٢٧ ـ ٣٤٤ ق :

د ابو علي احمد بن محمد بـن
مظفر بن محتاج چغاني د اقتدار وخت
(متوفى ٣٤٤ ق)

٩٣٨ م ٣٢٧ ق :

د ابو علي جيهاني وزارت پــه
ساماني در بار کی .

٩٣٩ م ٣٢٨ ق :

د ابو بکر محمد بن سعيد بلخي
فقيه وفات او ښخيدل په بلخ کی .

٩٤٠ م ٣٢٩ ق :

د ابو عبد الله جعفر بن محمـد
رودکی د درى د مشهور شاعر وفات
(مولد ئـى دسمرقند پـه بنج کی
په ٢٥٠) **دمحمد بن احمد مـــروزى**
(ابن الوراق) فقيه دبيان السنه د
مؤلف وفات .

٩٤٠ م ٣٣٠ ق :

د ابو الفضل محمد بن عبد الله
بلعمي مروى د سامانيا نو دوزيـر

وفات (د درى تاريخ طبرى مترجم)

٩٤١ م ٣٣٠ ق حدود .

د ابوشعيب صالح بن‌محمد هروى
درى لرغوني شاعر وفات .
د ابو علي جيهاني وزير مړينه .

٩٤٢ م ٣٣١ ق :

په ماوراء النهر کی دشيعه وبلوا
او دنصر ساماني عزل .
ابو يعقوب اسحق بن‌احمد سکزى
اسما عيلي‌داعي **دکشف المحجـو ب**
ليکوال په بخا راکی ووژل سو .

٩٤٢ ـ ٩٥٤ م ٣٣١ ـ ٣٤٣ ق :

دلومړى نوح دنصر زوى ساماني
پنځم پاچا دامارت دوره .

٩٤٤ ـ ٩٤٦ م ٣٣٣ ـ ٣٣٥ ق :

ابو علي ابرا هيم بن سيمجور د
هرات او نشاپور والي و (متوفى ـ
٣٣٦ ق.)

٩٤٤ ـ ٩٤٧ م ٣٣٣ ـ ٣٣٦ ق :

ابو العباس فضل بن محمد بــن
مظفر چغاني د ساماني لښکر سپه
سالارو چی په ٣٣٦ ق په بخا را کی
بندى سو .

٩٤٤ م ٣٣٣ ق :

د بو شکور بلخي لوى درى شاعر د
ژوند وخت . دعبد الله بن محمـد
ترخان بلخي محدث او رجالي عا لم
وفات . د محمد بن احمد اسکاف
بلخي عالم وفات او ښخيدنګ پــه
بلخ کی .

٩٤٥ م ٣٣٤ ق :

د ابو علي چغاني ياغي توب ، دى
په ٩٤٧ م مات کړ سو . د ابواسحاق
احمد بن محمدبن ياسين حداد هروى

محدث او مورخ او **(دتاريخ هرا ت)**
دمؤلف وفات .
د وزير الحاکم الشهيد ابوالفضل
محمد بن حکم سر خسي بلخي وژنه.
دى دمختصر کافي مؤلف دى .

٩٤٨ ـ ٩٩٨ م ٣٣٧ ـ ٣٨٩ ق :

د ابو حارث محمد بن احمد امارت
په جوز جان کی . دى دفريغو نيانو
دو هم پا چا دى چــه دحدود العا لم
کتاب دده په نامه ليکل سوى دى .

٩٤٨ م ٣٣٨ ق :

ابراهيم بن سيمجور مړ سو او پر
ځاى ئى منصور دقراتگين زوى د
خرا سان سپه سالار سو (د ساماني
پاچا له خوا) .

٩٥١ م ٣٤٠ ق :

دخرا سان حکمران منصور بــن
قراتگين مړسو، اوپرځاى‌ئى ابوعلي
چغاني له ساماني درباره مقرر سو.
ابو المظفر عبد الله بن احمد بن
محمد بن مظفر چغاني امير له آسه
ولويد او مړ سو .
ابو منصور بن احمد بن محمد بن
مظفر د چغانيان امير و .

٩٥١م ٣٤٠ق حدود :

د ابو عبد الله محمد بــن حسن
معروفي بلخي شاعر د ژوند حدود .

٩٥٢ م ٣٤١ ق :

د ابو الحسن حکيم کسايي مروزى
ددرى قديم شاعر دژوند وخت .
د شرح المزني د مؤ لف شافعي
فقيه ابراهيم بن احمد مروزى وفات.

٩٥٣ م ٣٤٢ ق :

دابوبکر محمد بــن داؤد نشاپورى
صوفي داخبار الصوفيه دمؤلف‌وفات.

دمحمد بـن داؤد صوفي نشاپوري دكتاب الشيوخ د مولف وفات .

۹۵۴ ـ ۹۶۱ م ۳۴۳ ـ ۳۵۰ ق :

دلومړی عبد الملك دنوح زوی ، ساماني شپږم پاچا دامارت دوره .

۹۵۴ م ۳۴۳ ق :

له ساماني درباره څخه بكر بـن مالك فر غاني دخرا سان حكمران او ابو منصور محمد بن عزير وزير و .

۹۵۵ م ۳۴۴ ق :

ابو احمد خلف بن احمد (ابن بانو) دسيستان صفاري اتم پاچا سلطنت (وفات ئې ۳۹۹ ق)

دابـو علي چغـانـی او ستـوق بغرا خان مړينه .

د محمد بن محمد بن يوسف طوسي شافعي فقيه او محدث او دخراسان دمفتي و فات (ولادت ۲۵۰ق)

۹۵۶ م ۳۴۵ ق :

دخرا سان حكمران بكر بن مالك فرغاني ووژه سو .

۹۵۷ م ۳۴۶ ق :

ابو الحسن سيمجوري په خراسان كې دنوح ساماني په‌فرمان سپه‌سالار او حكمران سو .

د ابو العباس احمد بـن محمـد سرخسي لوی منجم او طبيب ا و د كتاب المدخل د مؤلف دوفات كال.

د ابو منصور محمد بن عبد الرزاق خرا ساني سپه سالار په نـامـه د منثوري ابو منصوري **شاهنا مــــې** تاليف ، چې د محمد بن عبـد الله معمري په ښوونه وليكله سوه .

۹۵۹ م ۳۴۸ ق :

د ابو منصور يوسف بن اسحاق وزارت په ساماني در بار كې .

۹۶۰ م ۳۴۹ ق :

دشيخ محمد بن عبد الله الحاكم نشا پوري لوی محدث وفات پـــه نشاپور كې . (تولد ئې ۲۷۷ ق) .

ابو منصور بختگين دخرا سا ن قائد وفات سو .

ابو منصور محمد بن عبد الرزاق دخرا سان سپه سالار او حكمران و. چه وروسته امير حاجب الپ تگين د اول عبد الملك ساماني پاچا له‌خوا دخرا سان سپه سالار او حكمران سو .

۹۶۱ م ۳۵۰ ق :

الپ تگين ،منصور بن نوح ساماني پاچا ته ياغي سو ، او غزني ته‌راغی، او هغه ئـې لـه لويك څخه ونيـو ۳۵۱ ق.

۹۶۱ ـ ۹۷۶ م ۳۵۰ ـ ۳۶۶ ق :

دلومړی منصوردنوح‌زوی ساماني اوم پاچا دامارت دوره چې وزير ئې ابو علي محمد بلعمي سو .

۹۶۱ م ۳۵۰ ق حدود .

دابو المؤيد بلخي شهنامه او دده عجايب البلدان په دري نثـر تا ليف سول .

رابعه دكعب قز داري يا بلخي لور د دري قديمه شاعره په دغو وختو كې وه .

دسيستان دپاچا خلف بن احمد صفاري په امر يو د قرآن لوی تفسير سل ټوكه په ۲۰ زره ديناره مصرف تاليف سو .

دابو عبدالله محمد بـــن صالـــح ولوالجي (تخار ستاني) د دري قديم شاعر د ژوند وخت .

د ابو سليمان محمد بن‌معشر بستي

ژوند چې داخوان الصفا له مؤلفينو څخه دی .

منصور بن افلح لويكی په غزنه او گرديز كې **حكمران و .**

جيه پاله كابلشاه په گندهارا كې.

۹۶۲ م ۳۵۱ ق :

الپ تگين غزني ونيو .

ابو منصور عبد الرزاق په خراسان كې **ياغي سو .**

ابو الحسن سيمجور ی دخراسان حكمران **سو .**

دعلج بن احمد سجزي محدث او فقيه دمسند الكبير مؤلف وفات سو (ولادت ۲۶۰ ق .

۹۶۳ ـ ۹۶۹ م ۳۵۲ ـ ۳۵۹ ق :

امير طاهر بن محمد بن طا هر (دمور له خوا صفاري) د سيستان اميرو .

۹۶۳ م ۳۵۲ ق :

دالپ تگين دغزني دحكمران وفات چې اسحاق زوی ئې پـر ځـــا ی **كښېنوست .**

۹۶۴ م ۳۵۳ ق :

اسحاق دالپ تگين زوی له غز ني څخه‌بخاراته وتښتيدا‌ولويك‌دده مات كیء .

۹۶۴ـ ۳۵۳ق

خلف بن احمد دسيستان پادشاه حج ته ولاړ .

۹۶۵ م ۲۲ شوال ۳۵۴ ق :

د ابو حاتم محمد بن حبان بستي دسمر قند د قاضي او لوی عالم او مؤلف وفات په بست كې (ولادت په بست كې ۲۷۰ ق) قبر ئې هم پـــه بست كې و .

۹۶۵ م ۳۵۵ ق :

اسحاق‌دالپ تگين زوی د غز ني حكمران مړ سو ، او بلكاتگين ئې پر ځای كښېنوست او په ۳۵۸ ق ئې په غزني كې سكه ووهله او پـــه ۳۶۵ ق مړ سو .

دخواجه ابو احمد ابدال چشتي وفات (دده تولد ۲۶۰ ق ۸۷۳ م دی) او په چشت كې ښخ دی.

۹۶۵ م ۳۵۵ ق حدود:

دابو جعفر خازن خرا ساني لوی منجم او رياضي پوهاند د ژوندوخت

۹۶۶ م ۳۵۶ ق :

د امام فقيه ابو علي حامد بـــن محمد رقاع هروي وفات او **ښخيد ل** په هرات كې .

۹۶۸ م ۳۵۸ ق :

دشيخ ابو حامد بن احمد شار كې هروي محدث او مفســر وفـات او ښخيدل **په هرات كې .**

۹۶۹ م ۳۵۹ ق :

مكتوم بن حرب په اندراب كـې سكه **ووهله .**

۹۶۹ ـ ۹۸۳ م ۳۵۹ ـ ۳۷۳ ق :

امير حسين دطاهرزوی دسيستان امير و .

۹۷۰ م ۳۶۰ ق حدود :

ابو علي محمد بن عبد الله **بلعمي** وزير (متوفی ۳۶۳ ق) تاريخ **طبري** په دري ژبه ترجمه او لنډ كیء .

دهمدغه كال په شا وخوا كې د منصور بن نوح ساماني په امريوې ډلې پوهانو تفسير طبری په دري ترجمه كیء .

۹۷۱ م ۱۰ محرم ۳۶۱ ق :

دسلطان محمود زيږيد نه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹۷۲ م ۳۶۲ ق :

دشیخ خر اسان اسماعیل بن عبدالله بن محمد بن میکال‌سرمنشی او دنشاپور دمیکالی خاندان دمشر وفات په نشاپور کی (تولد ئی ۲۷۰ق).

داحمد بن عامر بن بشر مرورودی شافعی فقیه او دبصری دقاضی وفات .

دابو جعفر محمد بن عبدالله هند وانی بلخی فقیه وفات او په‌بلخ کی ښخیدنګ .

۹۷۴م ۳۶٤ق:

دابوعلی بلعمی وزیر او دیوسف بن اسحاق وزیر مړینه .

دبلکاتګین اقتدار په غزنی کی .

۹۷۵م ۳۶۵ق:

پیری تګین په غزنی کی .

۹۷۵ـ۹۸٤م ۳۶۵ـ۳۷٤ ق :

په اندراب کی دسهلان بن مکتوم دامارت دوره چی سکه ئی هم وهلی ده .

ابو منصور محمد بن احمد دقیقی بلخی لوی شاعر مقتول سو ۳۶۵ق (؟) .

ابوعلی یا ابوبکر لویك په غزنه‌او ګردیز کی .

۹۷۳ ـ ۹۷۶ م ۳۶۵ ـ ۳۶۶ ق :

دامیر پیری تګین حکمرانی پر غزنی باندی .د(غزنویانوخلرم پاچا).

۹۷۶ـ ۹۹۷م ۳۶۶ـ ۳۸۷ق :

په غزنی کی دامیر سبکتګین ناصر الدوله حکمرانی (دغزنو یانو پنځم پاچا) .

۹۷۶ ـ ۹۹۷ م ۳۶۶ ـ ۳۸۷ ق :

دو هم نوح دمنصور زوی سا مانی اتم پادشاه .

۹۷۶م ۳۶۶ق حدود:

دلوګر په چرخ کی دغزنی دآخری لویكِ او کابلشاه په ګډه دسبکتګین سره جنګ او ددوی ماته .

۹۷۶م ۲۷ شعبان ۳۶۶ق:

دناصر الدین امیر سبکتګین بن جوق قرا بجکم بن قرا ارسلان‌جلوس په غزنی کی او دآل ناصر دسلطنت پیل .

۹۷۷ م ۳۶۷ق :

دابوا لجیش مظفر بن محمد خرا سانی بلخی متکلم مو لف‌وفات.

۹۸۰ م ۳۶۹ ق:

دمحمدبن سلیمان بن محمدصعلو کی‌نشا پوری شا فعی فقیه او مفسر او ادیب و فا ت په نشا پور کی . (ولا دت‌ئي ۲۹۶ق).

۹۸۰ م ۳۷۰ ق :

قراتګین په غزنی کی .

دعبیدالله ابو بکر بن ابوسعید بلخی عالم وفات .

دابو منصور محمد بن احمدازهری هروی دکتاب التهذیب خاوند اولوی لغوی وفات .

۹۸۰م ۳۷۰ق حدود :

شیخ حمید لودی پښتون پاچا په ملتان کی او دده روغه له سبکتګین سره (۳۸۲ق) .

اسحاق بن محمد بن اسماعیل مشهور په حکیم سمرقندی عر بی السواد الاعظم په ۲۹۰ق ولیکیء او د ۳۷۰ق په شا وخواکی په دری‌ژبه ترجمه سو . (دتهران طبع ۱۳٤۸ دعبدالحی حبیبی په اهتمام).

۹۸۱م ۳۷۱ق:

فردوسی دشاهنامی نظم شرو ع کیء .

شیخ ابوزید محمدبن احمدمرغزی په هرات کی وفات اوښخ سو (۱۳ رجب) .

۹۸۲ م ۳۷۲ ق :

دابو الحسن سیمجوری پر ځای تاش دخراسان سپه سالار سو .

عبدالله بن‌احمد عتبی دنو ح بن منصور سامانی وزیر قتل سو .

احمد بن جعفر بن احمد د آل بانیجور حکمران اوابو علی احمد بن محتاج مرستیال ئی په چغانیان‌کی .

یوه جوزجانی عالم دحدود العالم جغرافی کتاب په دری دجوز جان دامیر محمد بن احمد فریغونی په‌نامه وکیښ او لومړی پلائی په اسلامی دوره کی‌د(افغان)ذ کر وکیء .

۹۸۳م۳۷۳ق :

دفقیه ابو اللیث نصر بن محمد سمرقندی وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۹۸٤م ۳۷٤ ق :

دابو عمر و احمد بن محمدزوزنی (دهرات او نشاپور ترمنځ) دعر بی ژبی لوی عالم وفات .**دعبدالله بن** موسی سلامی مورخ او ادیب وفات په مرو کی .

۹۸۵م ۳۷۵ق:

دسلجوقیانو ظهور د بخارا په شا و خواکی .

۹۸۶م ۳۷۶ق:

دعبدالله بن محمد بن‌عزیر وزارت په سامانی دربار کی .

دمعجم الشیوخ دمؤلف ابراهیم بن احمد مستملی بلخی وفات .

۹۸۷ م ۳۷۷ ق :

په خراسان کی ابو الحسن سیمجوری اوفایق پرتاش باندی‌بری ومو ند .

ابو الظفر طاهر بن فضل بن محمد بن مظفر د چغانیان امیر دمنجیك شاعر ممدوح مړ سو .

۹۸۸ م۳۷۸ق:

دناصر الدوله ابو الحسن محمد بن ابراهیم بن سیمجور دواتی‌مړینه. دده په نامه سکه هم وهلی سوی‌ده.

دابونصر سراج طوسی عبدالله بن علی دکتاب اللمع دخاوند اولوی صوفی وفات په طوس کی (رجب).

دمحمد بن‌محمد کرابیسی‌نشاپوری محدث او قاضی‌وفات‌په‌بصره‌کی(ولادت ئی ۲۸۵ق) دخلیل بن احمدسجزی دسمر قند دقاضی وفات .

دخواجه قر بنج وفات په هرات کی او په ګازرګاه کی ښخیدنه .

۹۸۹م ۳۷۹ق:

دابو الحسن سیمجوری مړینه .

۹۹۰م ۳۸۰ق:

ابو بکر بن محمد بن ابراهیم بخاری کلا باذی دخراسان صوفی او دالتعرف المذهب التصوف دمؤلف وفات ، او ابوعلی‌سیمجوری‌دخراسان حکمران سو .

ابو بکر ربیع بن احمد بخاری په طب کی دهدایة المتعلمین کتاب په دری تالیف کیء .

۹۹۰م ۳۸۰ق حدود:

دفخر الدوله ابو المظفر احمدبن محمد دچغانیان امیر دفرخی دممدوح دژوند دوره .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیخ‌رضی لودی دشیخ حمید ورا ره دپښتو قدیم شاعر په کسی غره کی داسلام تبلیغ کاوه :

دمحمد بن علی خسروی سرخسی او ابومحمد بدیع بن محمد بلخی او دابوالحسن علی بن محمد منجیك ترمذی ددری قدیمو شاعرانو دژوند دوره .

دابو سلیمان محمد بن طاهر منطقی سیستانی و فات .

دابوالفضل احمد هروی ریا ضی دان او منجم وفات .

٩٩١م ٣٨١ ق:

په لغمان کی دکابل رود پرغاړه دجیپاله کابلشاه ماته د سبکتگین له خوا . په دی سیمه کی داسلام خپرونه – افغانان‌اوخلجیان(غلجیان) دسبکتگین په لښکروکی داخل سوه

داحمد بن حسین بن مهران نشاپوری محدث وفات . دمحمد بن عبدالله هروی فقیه او مفسروفات.

دطاهر بن فضل بن محمد بن محتاج چغانی امیر او ددری ژبی شاعر دژوند وخت .

دابو الحسن محمد بن یوسف عامری نشاپوری (ابن ابی ذر)دکتاب السعادة والاسعاد دمؤ لفو فا ت .

٩٩٢م٣٨٢ق:

دمحمد بن،احمدبن‌سلیمان نوقانی سیستانی ادیب او مؤلف وفات .

٩٩٤ م ٣٨٤ ق :

دهرات په جنگ کی دسبکتگین او محمود بری پرپاغی ابوعلی سیمجوری باندی چی دوهم نوح سامانی امیر، پلارته «ناصر الدین» او محمود ته دسیف الدوله لقب ورکی .

اوسبکتگین دخراسان په‌حکمداری ترکابله مقرر سو .

٩٩٤ م ١٥ رمضا ن ٣٨٤ ق :

سبکتگین او امیر محمود په طوس کی ابو علی محمد مظفر دواتی ما ت کیء هغه په٣٨٦ق په خوارزم کی ونیول سو ، په گردیز کی بندی او په ٣٨٨ق مړ سو .

دمحمد بن‌عمران مرزبانی‌خراسانی ادیب وفات په بغداد کی (ولا دت ٢٩٦ق) .

٩٩٥ م ٣٨٥ ق :

ابو الحسن بن ابو علی دواتی سیمجوری دسلطان محمود په لا س کښیوت اوپه **گردیز کی‌بندی ا و** مړ سو .

دابو القاسم اسماعیل بن عباد طالقانی وزیر او لیکوال مړینه .

٩٩٦ م ٣٨٦ ق :

دقره خانانو او سبکتگین په ما وراء النهر کی مقابله .

دوزیر عبدالله بن عزیر معزولی او دوزیر ابو نصر احمد بن محمد مقرری .

٩٩٧ م ٣٨٧ ق :

امیر سبکتگین ٥٦کلن پس له ٢١کاله سلطنته دبلخ او بامیان‌ترمنځ دمدر موی په کلی کی وفات سو او په غزنی کی خاورو ته وسپا ر ل سو .

دمحمد بن احمد بلخی خوارزمی مورخ دمفاتیح العلوم دمؤلف وفات.

امیر اسماعیل دسبکتگین زو ی په غزنی کی سکه ووهله (دغز نو یانو شپږم پاچا) خو په دغه کال دغزنی

په جنگ کی سلطان محمود پرغالب سو .

دسهل بن محمدصعلوکی‌نشاپوری مفتی نشاپور وفات .

٩٩٧ – ١٠٣٠ م ٣٨٧ – ٤٢١ق :

دغزنو یانو داوم پاچا یمین‌الدوله سلطان محمود بن سبکتگین دپاچهی دوره .

٩٩٧ م ٣٨٧ ق :

دوزیر ابو نصر مړینه .

دوزیر ابو المظفر محمد بن‌ابراهیم بر غشی مقرری .

دخوارزمشاه مامون مړینه او دعلی بن مامون جلوس .

٩٩٧ – ٩٩٨ م ٣٨٧ – ٣٨٩ ق .

ددوهم منصور ددوهم نوح زوی دسامانی نهم پادشاه امارت .

٩٩٧ م ٣٨٧ ق :

دابو الوفا محمد بن یحیی‌بوزجانی نشاپوری لوی خراسانی ریا ضی پوهاند وفات (تولد ئی ٣٢٨ق) .

٩٩٨ م ٣٨٨ ق :

دابو سلیمان احمد بن‌محمدخطابی بستی دمعالم السنن دمؤلف وفات په بست کی (ولادت ٣١٩ق) .

دعماد الدوله ابوعلی محمد مظفر بن محمد بن‌ابراهیم‌دواتی دخراسان‌د لوی حکمران مړینه .دی سکه هم لری .

دابو الوفاء محمد بن‌محمدبوزجانی مشهور ریاضی پوهاند وفات په بغداد کی . (ولادت ئی ٣٢٨ق) .

سلطان محمود تول شمالی افغانستان ونیو او سامانی دربار هم دده پاچهی ومنله.

٩٩٨م ذیقعده ٣٨٩ق:

دالقادر بالله خلیفه له خوا دبغداد داستا ځو را تگ بلخ ته او سلطان محمو دته د«یمین‌الدوله‌اوامین المله ولی امیر المؤمنین» لقبو نه‌ورکول .

٩٩٨م ٣٨٩ق:

پر ابو القاسم سیمجوری باندی په خراسان کی دبگتو زون بری– د برغشی وزیر تیښته .

دارسلان خان علی مړینه .

سلطان محمود دسامانی منصور او عبدالملك پر سالا رانو بگتو زون او فائق خاصه باندی بری وموند .

دو هم عبدالملك ددوهم نوح‌زوی سامانی لسم پاچاپرتخت‌کښیناوست.

شار رشید دغرستان پاچا سلطان محمود ته‌غاړه کښیښوه او **خطبه‌یی** دده په نامه وویله .

٩٩٨ م ٣٨٩ ق حدود :

امام ابو الحسن محمد بن شعیب بیهقی شافعی فقیه دنشاپور دسیار په‌کوخه کی **«مدرسهٔ بیهقیه» جوړه** کړه .

مدرسهٔ صاعدیه په نشاپور کی (یا سعدیه) دشهزاده نصر بن سبکتگین په همت جوړه سوه .

٩٩٩ – ١٠٠١ م ٣٩٠ – ٣٩٢ق :

په‌لغمان او پیښور او ویهند کی دسلطان‌محمود بری‌پر جیپاله‌کابلشاه باندی .

٩٩٩ م ٣٩٠ ق :

په خشباجی (اوسنی دمقر زرکشان) کی د طلا کان ښکاره سو.

٩٩٩ – ١٠١٩ م ٣٩٠ – ٤١٠ق :

او گره بوت منجم دکابلشاه انند

پاله په دربار کی د «شکهت پرت» کتاب تالیف کیء .
ابو نصر احمد بن محمددفریغونی کهول پنځم پاچا په جوزجان کی .

۹۹۹ م ۳۹۰ ق حدود :

ابو یعقوب اسحاق بن احمد سگزی خپل کتاب کشف المحجوب په دری ژبه داسماعیلی فرقی پر عقایدو وکیښ .

۱۰۰۰م ۳۹۱ق :

ابو القاسم علی بن محمد بن ابراهیم سیمجوری دو اتی دهرات والی دنصر بن سبکتگین سره په سرخس کیږو جنگید **او ونیو ل** سو .
دطا هر بن خلف‌صفاری‌دسیستان دامیر وفات .
دابو سلیمان محمد بن طاهر سجستانی منطقی لوی فیلسوف وفات .

۱۰۰۱ م ۳۹۲ ق :

سلطان محمود خپل سفیر داوزگند ایلك خان ته واستاوه.

۱۰۰۲م ۳۹۳ق:

سلطان محمود په حصار طاق کی دسیستان پاچا خلف ابن بانو کلا بند کیء او هغه یی جوزجان ته واستاوه . په سیستان کی قبجی حاجب حکمران کیء .
ابو القاسم منصور بن محمد هروی **دسلطان محمود وزیریو قرآن‌په‌کوفی** نسخی خط دمشهد رضوی کتابخانی ته وقف کیء چی تر اوسه هلته سته .

۱۰۰۳م ۳۹٤ق :

دفریغو نیانو دکهول خلرم پا چا فریغون دمحمد زوی په جوز جان کی .

۱۰۰٤– ۱۰۱۰ م ۳۹۵–٤۰۱ق

په ملتان کی دابو الفتوح داؤ د بن نصر لودی خلرم پاچا سلطنت .

۱۰۰٤ م ۳۹۵ ق حدود :

دابو منصور عماره بن‌محمدمروزی دری قدیم شاعر دژوند وخت .

۹۹۹ – ۱۰۰٤ م ۳۹۰ – ۳۹۵ق :

ابو ابراهیم منتصرد دو هم نو ح زوی سامانی آخر نی پاد شاه وچی په ۳۹۵ق سامانی پاچهی ختمه‌سوه.

۱۰۰۵ م ۳۹٦ ق :

سلطان محمود په ملتان کی پر ابو الفتوح داؤد بن نصر بن حمید لودی دو هم پاچا باندی حمله وکړه هغه ججه ومنله .
دمحمد بن احمدبن محمدنشاپوری محدث وفات (ولادت ۳۳۳ق) .
دابو العباس احمد بن محمد زاهد نسوی او خراسانی صوفی د طبقات الصوفیه د مؤلف وفات .

۱۰۰٦ م ۳۹۷ ق :

دترکستان ایلك خان چی بلخ او هرات نیولی ؤ، سلطان محمود بیرته ځنی ونیول ، او په شرخیان کی ماته وکړه .

۱۰۰۷ م ۳۹۸ ق :

داسماعیل بن حماد جوهری‌فارابی دالصحاح فی اللغه دخاوند وفات .

۱۰۰۸ م ۳۹۹ ق :

سلطان محمود کابلشاه اننده پاله په ویهند کی داباسین پر غاړه مات کیء .
خلف بن احمد دسیستان صفاری پادشاه‌په‌جلاوطنی‌که‌وفات‌سو (رجب)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۰۹م ٤۰۰ق :

دابو الفتح علی بن محمد بستی لوی منشی او شاعر وفات په‌اوزگند کی .

۱۰۰۹م ٤۰۰ ق حدود :

عنصری دسلطان محمود دملتا ن دفتو حا تو په شرح کی «تاج‌الفتوح» نظم کیء .
فرخی دسلطان‌محمود ددربارشاعر «دولت نامه» دسلطان دفتو حا تو په بیان کی زر بیته نظم کړه .
په‌دری ادب‌کی ددستان سرا یی رواج او دقصیده ویلو عروج .
شار ابو محمد بن محمد دغرستان شاه دسلطان محمودسره وجنگید او مړ سو .
دمرسل بن منصور لویکی د ژوند وخت .
ابو العباس فضل بن احمد اسفراینی دسلطان محمود وزیر په بلخ کی یوه مدرسه جوړه کړه .
دحسین ابن سینا او دابو عبید عبدالواحد بن محمد جوزجانی دابن سینا دشاگرد د ژوند وخت .
ابو الحسن محمد بن سلیمان بیهقی مزید التاریخ دغز نو یانو پر احوال تا لیف‌کیء .
دسلجوق ددرو زا منو میکا ئیل– **اسرائیل –موسی یرغلونه‌او اقتد ار** دآمو پرسیمو او دخراسان **پر شمال** باندی .
دمحمد بن‌حسین خراسانی‌مشهور په ابو جعفر خازن دریاضی اوفلکیاتو پوهاند د ژوند وخت .
دمحمد بن احمد بن محمد نوقانی سجستانی دالعلم والعلماء دمؤلف او محدث وفات .

۱۰۱۰ م ٤۰۱ ق:

سلطان محمود ملتان ونیو او ابو الفتوح داؤد پښتون‌لودی پاچائی په غورك کی بندی کیء .
شمس الکفاة احمد بن حسن میمندی دغزنو ی سلطنت په وزارت وټاکل سو .
ابو العباس فضل بن احمد اسفراینی دسلطان محمود له وزارته معزول سو .
دامام ابو عبید احمد بن‌محمدهروی دغریب القر آن دمؤلف وفات .
ابو العباس احمد اسفرا ینی د سلطان محمود وزیر په شکنجه کی. په خراسا ن کی و چ کا لی او کاختی .

۱۰۱۰ –۱۰۲۵م ٤۰۱–٤۱٦ ق:

شمس الکفاة احمد بن حسن میوندی دسلطان محمود وزیر و چی په ٤۱٦ق معزول او په هند کی بندی سو . (متوفا ٤۲٤ق) .

۲ د ۱۰۱۱ م ٤۰۲ ق :

دایلك خان نصر او تغان خا ن استاځی **سلطان محمو دته راغی.**
تا هر تی دمصر ایلچی دالحاکم با مرالله اسماعیلی له خوا غز نی ته را ولیږل سو ، خو په لاړ کی مړ کړ سو .
دجوزجان دپاچاابو نصرابوالحارث فریغونی وفات .
دیحیی بن عمار سیستانی لو ی عالم او دخواجه عبدالله انصاری د مرشد و فات او دهرات په خیابان‌کی دده ښخونه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

فردو سی د شاهنامی نظم تمـام کیٔ .

دحنفی لوی فقیه او زاهداسماعیل بن حسین بیهقی وفات .

١٠١١-١٠١٢ م٤٠٢-٤٠٣ق

سلطان محمود پنجاب او کشمیر ونیول .

١٠١٢ م ٤٠٣ ق :

سلطان محمود غرجستان ونیویٔ او دشا رانو مستقله شاهی ئی ختمه کړه .

١٣ ر ١٠١٢ م ٤٠٣ ق :

دایلك خان نصر مړینه او دایلك احمد بن علی جلوس په ما وراء النهر کی .

١٤ر١٠١٣م ٤٠٤ق:

دوزیر ابو العباس فضل اسفراینی مړینه .

په یار کند کی د قدر خان یوسف دغزنی سره دو ستانه روابط .

دامام سهل محمد صعلو کی لوی مفتی او عالم وفات په نشاپور کی .

١٠١٤ م ٤٠٥ ق :

وزیر احمد میوندی خوارزم شاه ته وویل چی خطبه دسلطان محمو د په نامه ووایی .

سلطان محمود دبست له لاری پر غور یر غل وکیٔ او دهغه ځای امیر محمد سوری ئی د آهنگران په کلاکی محصور او بندی کیٔ امیر محمـد سوری په زهرو ځان وواژه .

امیر بو علی دمحمد سوری زوی دغور په مندیش کی دسلطان محمود تابع امیرسو. او مسجدونه، مدرسی اومانی جوړی کړی .

دابو عبدالله محمد بـن عبداللـه حاکم نشاپوری محدث او د« تاریـخ نشاپور » دموظف وفات (ولادت ئی ٣٢١ق) .

١٦ ر ١٠١٥ م ٤٠٦ ق :

خوارزم شاه مأ مـون د سلـطان محمود خور واده کړه .

دابو علی حسن بن علی د قـاق نشاپوری عالم او صوفی او وا عظ وفات .

شارابو نصر محمد بن اسددغرستان پا چا پـه ٤٠٥ ق د سلـطـا ن محمود په لاس بندی سو او په٤٠٦ق په هرات کی مړ سو .

١٠١٦م ٤٠٧ ق:

دعبدالله بن محمد بن ابراهیـم نشاپوری واعظ او مفسر وفات .

دسلطان محمود یـر غلـونه پـر پنجاب او کشمیر باندی .

١٠١٧م ٤٠٧ ق شوال :

دخوارزم خلکو مامون خوارزمشاه دسلطان محمود اخښی مړ کیٔ سلطان محمود خوارزم ونیو .

دعبدالملك بن محمد خر گو شی نشاپوری شافعی فقیه او واعظ وفات په نشاپور کی.ده په خرگو شـی کوڅه کی یوه مدرسه اوکتابخانه او روغتون جوړ کړی وو .

١٠١٧م ٤٠٨ ق

سلطان محمود ابو الحارث محمد بن علی بـن ما مـون خـوارزمشاه هیسته کیٔ او پر ځای یی لوی حاجب **التونتا ش هلته دخوارزمشاه په‌ټول** وگماره .

دجوزجان مقامی امیران فریغونیان ختم سول او ددوی سیمی دغز نوی سلطنت ضمیمه سو ی .

دایلك خان لور دغزنی ولیعهـد مسعود ته واده سوه .

شهزاده مسعود رسما دسلطـان محمود وِلیعهد سو .

نظام الملك حسن بن علی طوسی وزیر وز یږ یده.

دابو الخیر خمار حسین بن سوار مشهور خراسانی فیلسوف او عالم وفات . (تولد ئی ٣٣١ق) .

١٠١٨م ٤٠٩ق

سلطان محمود په غزنی کی یـو مسجد جا مع او په هغه پوری نښتی یوه لویه مدرسه جوړه کړه .

دامام ابو منصور از هری هروی لغوی عالم و فات .

امام هیصم بن محمد بن عبدالعزیز ناوی هروی دقصص نابی مؤلـف وفات سو .

١٠١٨-١٩م ٤٠٩-١٠ق

سلطان محمود دهند قنو ج تـر گنگا پوری و نیول ، او دری ملیو نه در همه غنیمت یی واخیست .

١٠١٩م٤١٠ق

له هندوستانه دراستون کیدو پر وخت سلطان محمود له افغانانو سره ونښت .

١٠١٩م٤١٠ق

حسن دابو نصـر احـمد زوی د فریغو نی کورنی آخر شهزاده .

١٠١٩م٤١٠ق حدود

دترو جنپاله کابلشاه د ژوندوخت. داغرستان دپاچا شارارد شیـر ژوند .

دامام ابو الطیب سهل بن سلیمان صعلو کی مشهور محدث او فقیه او دسلطان محمود د دربار ملا دژوند وخت .

امام قفال صغیر عبدالله بن احمد مروی شافعی (متوفا ٤١٧ق) د«مآثر محمودی» کتاب وکیښی .

حاکم امام ابو سلیمان فندق بن ایوب بن حسن له والشتانه دسلطان محمود په حکم دنشاپور قاضی سو.

ابو بکر عبدالـله بـن یـوسف سیستانی حصیری دسلطان محمود ندیم ؤ .

دابو القاسم منـصور بـن حسن فردوسی طوسی وفات. دی دشاهنامی شاعراو ددنیا له لویو شا عرانو څخه دی . (تولد ئی ٣٣٠ق)

ابو سهل احمد بن حسن حمدوی دسلطان محمود او مسعود وزیر او دری حکمران و تر ٤٣٠ق پوری .

١٠٢٠م ٤١١ق

دخر ښبون بن سره بن بن کیس وفات دکسی غره په جنوبی لمن کی. داسړی دپښتنو مشرو او پښتو شعر یـی ستته .

سلطان **محمود غور فتح کیٔ .**

دشیخ الاسلام یو نس بن طاهر نصیری **بلخی عالم دکتاب بهـجه د** مؤلف وفات او ښخیدل په بلخ کی.

١٠٢١م٤١٢ق

دابو عبدالرحمن محمد بن حسین سلمی نشاپوری مشهور صوفی او دطبقات الصوفیه دمؤلف وفات پـه نشاپور کی .(ولادت یی ٣٢٥ق) .

دحافظ احمد بن محمد مالینـی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(هروی) محدث وفات په مصریا په هرات کی .

دامیر نصر بن امیر سبکتګین د سلطان محمود کشر ورور وفات .

سلطان محمود دکشمیر لوهرکوټ کلا بند او فتح کیء .

١٠٢٢م٤١٣ق

سلطان محمود دهند ګوالیار او کالنجر ونیول .

دقاضی محمد بن فضل رواس (میرك بلخی) مفسر او عالم وفات او ښخیدل په بلخ کی .

دمحمد بن احمد جارو دی هروی لوی محدث وفات .

١٠٢٣م ٤١٣ق

دامام ابو محمد اسماعیل بن ابراهیم سرخسی لوی عالم وفات او دهرات دعیدګاه غر بی خواته یی ښخیدل . دی د مناقب الشافعی مؤلف دی. (ولادت یی تر ٣٣٠ ق وروسته) .

دابو سعید احمد بن محمدسجزی لوی منجم او ریاضی پو هاند وفات.

محمد بن عثمان وراق او غزنوی مذهب یو خو شخطه قر آن وکیښ چی په ٤١٤ق ئی وقف کیء .
(دمشهد رضو ی کتابـخا نــه)

دمحمد بن‌آدم هروی متکلم‌اولغوی دیوان متنبی دشارح وفات .

سلطان محمود تر کسی غــره (کوه سلیمان) پوری دافغانانوسیمی ټولی ونیولی .

١٠٢٤_٢٥م ٤١٥_٤١٦ق

سلطان محمود ماوراء النهر ونیو او دکاشغر دقـدر خان سره یـی معاهده وکړه .

١٠٢٤م ٤١٥ق

اسماعیل دبیتهنی زوی په کــوه سلیمان ــ وازه خواکی دپښتنومشر وودده پښتو شعر سته .

سلطان محمود خپل وزیر احمـد بن حسن میوندی عزل‌او مصادره او په هند کی بندی کیء .

ملا محمدغزنوی‌چی دسلطان‌محمود سره هندته تللی ویو تار یخ یــی وکیښ چی تر ١٠٣٢ق پوری لا په هند کی ؤ.

دعلی بن محمد هروی ادیب‌او نحوی دوفات وخت .

امام ابو اسحق ابراهیم بن محمد اسفراینی په نشاپور کی یوه‌مدرسه جوړه کړه .

١٠٢٥م٤١٦ق

سلطان محمود خلور زره‌کهولــه سلجوقیان خراسان ته راوستل .

په دغه کال ده دجنو بی هند پر کاتیا وار حمله وکړه اودسو منـات مندریی وران کیء ګجرات‌یی هــم ونیو .

سلطان محمود په ماوراء النهرکی دقدر خان سره ولیدل .

دخواجه ابو عبدالله محمد طاقی سجزی وفات او ښخیدل په هرات کی .

دلوی محدث امام ابـو عبداللـه محمد بن یمان وفات او ښخیدل په هرات کی .

دفردوسی طوسی وفات په طو س کی .

سلطان محمود دسلجو قی‌اسرائیل

چی دسلجوقیانو مشرؤ دهندو ستان په کالنجر کی بندی کیء .

١٠٢٦م٤١٧ق

دعبدالله بن احمد قفال صغیـــر مروزی مشهور شافعی فقیه دمآثـر محمودی دمولف وفات په سیستان کی (تولد یی ٣٢٧ق) .

دخلیفه القادر بالله سفیـر لــه بغداده سلطان محمود ته راغی .

بیهیم پاله آخرنی‌کابلشاه دګندهارا په شرق کی .

١٠٢٧م٤١٨ق

دوه تنه سفیران قلتنکا او قاشی دقتاخان او یغر خان له خوا له خطا او ختن څخه دسلطان محموددربارته راغله .

دامام ابو اسحق ابراهیم بن‌محمد بن ابراهیم اسفراینی مشهور عالم وفات په نشاپور کی .

دسلطان محمود آخره حمله‌پرهند اود ملتان دجتا نو ایلو ل .

عیسی بن عبدالله بلخی کاتـب یوه نسخه خوشخطه قرآن وکیښــی (دمیلان کتابخانه) .

١٠٢٨م٤١٩ق

ابوعلی حسن بن محمد نشاپوری (حسنك) دسلطان محمود وزیر سو.

١٠٢٩م ٤٢٠ق

سلطان محمود ټول ایران و نیو او شهزاده مسعود یی په اصفهـان کی خپل نائب وټاکه .

بوریحان بیرونـی خپـل کـتاب التفهیم لاوایل صناعةالتنجم دریحانه بنت الحسن په نامه تالیف‌کیء .

دابو العباس فـضل بـن عبـاس صاغانی محدث دژوند وخت‌په بغداد کی .

دمحمدبن عبدالله مسعودی‌مروزی شافعی فقیه دشرح مختصرالمزنی دمؤلف وفات په مرو کی.

١٠٢٩_١١٠٦م٤٢٠_ ٥٠٠ق .

دصاعد دکهول دمشهورو پوهانو او قاضیانو دژوند وخت په‌نشاپـور او هرات کی .

١٠٣٠م پنجشنبه ٢٣ ربیع‌الاخر ٤٢١ق

دسلطان محمود وفات او دغز نی په باغ فیروزی کی ښخول . دده عمر (٦١) او پاچهی ٣٣ کاله وه.

مملکت یی دهند له ګنګا څخه تر دجلی پوری او دشمالی خوااله سیر دریا څخه جنوبا دعربو ترښحیـری پوری پروت ؤ .

امیر محمد دسلطان محمود زوی په غزنی کی سکه ووهله (دغزنو یانو اتم پاچا) .

١٠٣٠_١٠٤٠م٤٢١_٤٣٢ق

دناصر الدین الله سلطان مسعود بن محمود دسلطنــت دور ه پــه غزنی کی .
(دغزنویانو نهم پاچا)

١٠٣٠م رمضان ٤٢١ق

القادر بالله خلیفه له بغداده‌خپل عهد اولوا دمرسل بن‌منصورګردیزی په لاس سلطان مسعود بن محمودته په نشاپور کی راولیږل او ده ته‌یی ناصر الدین الله لقب ورکی ء.

١٠٣٠م٤٢١ق شوال .

امیر محمد دسلطان محمود زوی

په تگین آباد کی ونیول سو اوړوند کړ سو .

سلطان مسعود خواجه احمد بن حسن میوندی دهند له زندانه راوغوښت او وزیر یی کی .

حسن میکالی (امیر حسنك) دسلطان محمود وزیر په بلخ کی دسلطان مسعود په حکم په دارسو.

دابو بکر محمد بن اسحاق بن ممشاد واعظ دکرامیانو در ئیس وفات په نشاپور کی .

دعلی بن احمد نسوی خراسانی ریاضی پوهاند او مهندس او منطقی دژوند وخت .

١٠٣١م٤٢٢ق

سلطان مسعود کرمان او مکران ونیول . او استاځی یی کاشغر ته واستول .

امام یحیی بن عمار سجستانی هروی وفات او دهرات په خیابان کی ښخ سو .

١٠٣١م٤٢٣ق

سلطان مسعود هرات ته ولاړ او سپه سالار عبدوس یی دسلجوقیانو ترکمانانو مقابلی ته وتاکه.

امیرابویعقوب یوسف بن سبکتگین دسلطان مسعود په حکم دسگاوند دکلا په حبس کی مړ سو .

١٠٣٢م٤٢٤ق

دقدر خان مړینه ـ دارسلان خان سلیمان مړینه .

التو نتاش خوارزم شاه بخاراته لښکر بوت او مړ سو .

١٠٣٢ـ١٠٣٥م٤٢٤ـ٤٢٧ق

هارون دالتو نتاش زوی په خوارزم کی دغزنی ترحمایت لاندی پرتخت کښېنوست .

١٠٣٣م ٤٢٤ ق

دخواجه احمد بن حسن میو ندی دغزنی دلوی وزیر په هرات کیوفات (٢٠محرم) احمد بن علی بن عبدالصمد وزیر سو.

١٠٣٣م٤٢٥ق

دمسعود لښکر کشی پر آمل ـ ساری ـ طبرستان .

عباس بن شیش دبو علی وراره دغور امیر دمندیش دو لایت په سنگه کلاکی یو ر صد گاه جوړ کی ء .

دشیخ ابو الحسن علی بن جعفر خرقانی لوی صوفی وفات (سه‌شنبه ١٠ محرم په عمر ٧٣ کاله) .

شیخ اسعد بن محمد سوری د پښتو شاعر دزمینداورپه بغنی کی مړ سو .

ابو القاسم علی بن حاتم بیهقی چی دسلطان محمود په وخت کی مشرف و ، دسلطان مسعود په‌فرمان «صاحب برید» سو .

١٠٣٤م٤٢٦ق

احمد ینالتگین په هندوستان کی یاغی سو ، سلطان مسعود دده مقابلی ته هندو سپه سالار تلك بن جهلن واستاوه .

هارون سلطان مسعود ته یاغی سو ـ دسلطان مسعود استاځی له کاشغره راغلل ـ دبغرا خان استاځی سلطان مسعود ته را ورسیدل .

دشافعی فقه دامام ابوعلی حسین بن شعیب مروزی سنجی وفات .

١٠٣٥م٤٢٧ق

احمد ینالتگین مات او په در یای

(c) ketabton.com: The Digital Library

سندکی ډوب سو .

سلجوقیان په خراسان کی ـ

دعلی تگین زامنو استاځی مسعود ته راغی .

دابو نصر محمد بن عبدالجبار عتبی دتاریخ یمینی دلیکوال وفات .

١٠٣٥ر٣٦ م١٠٣٥ر٢٨ ٤٢٧ق

سلطان مسعود په هند کی پرهانسی حمله وکړه او خپل زوی امیر مجدود یی د لاهور حکمران وټاکه .

١٠٣٥ـ١٠٤١م٤٢٧ـ٤٣٣ ق

اسماعیل خندان دالتو نتا ش زوی په‌خوارزم کی اقتدار و مو ند.

دمحمد بن علی هروی لغوی او د مصر د مؤذن وفات (ولاد تیی ٣٧٢ق).

١٠٣٧م٤٢٨ق

دشیخ الرئیس بوعلی حسین بن عبدالله ابن سینا بلخی لوی فیلسوف طبیب او ددری او عربی مؤلف وفات په همدان کی . (تولد یی صفر ٣٧٠ق په بخاراکی .)

دامام اسحاق بن ابراهیم بن محمد هروی عالم وفات او دهرات په نماز گاه کی ښخیدل .

دسلطان مسعود استاځی ترکستان ته ولاړل او دهغه ځای استاځی مسعود ته راغلل .

سلطان مسعود په جوزجان کی علی قندوزی مات کی .

١٠٣٧ر٣٩م١٠٣٧ر٣١ ٤٢٩ق

سلطان مسعود دسلجوقیانو سره په شمالی ولایاتو کی په شخړو بوخت و ، دوی ته یی اورشوگا نی ور کړی او دغور له خوا غزنی ته راغی .

سلطان طغرل سلجو قی په نشاپور کی پاچا سو او خپل وروریبغو یی دسیستان او پوشنگ او هرات حکمران کی .

دابو منصور عبدالملك بن محمد ثعالبی نشاپوری دیتیمة الدهر دلیکوال وفات .(تولد یی ٣٥٠ق).

دابو الحسن بن جولوغ فر خی سیستانی ددری لوی ستایوال بولله ویونکی شاعر وفات .

داسحاق بن ابراهیم بن محمد قراب سرخسی هروی مورخ او محدث وفات (ولادت ٣٥٢ ق).

١٠٣٨ر٣٩م٤٣٠ق

پر صغانیان دمسعود ژمنی لښکر کشی .

ابویعلی بیهقی حنیفی ددیوان انشا مشر خپل کتاب السیرة المسعودیه دسلطان مسعود غزنوی لپاره تالیف کی .

دابوعلی حسین بن شعیب سنجی مروزی شافعی فقیه او دفرو عو دمؤلف وفات .

دمقامات بونصر مشکان تالیف .

١٠٣٩م٤٣١ق

دابو نصر مشکان دسلطان محمود او مسعود ددربار لوی منشی وفات.

ابو سهل زوزنی صا حبدیوان ـ رسالت سو.

دابو القاسم حسن بن احمد عنصری
بلخی دسلطان محمود ددربار لوی
شاعر وفات .

١٠٤٠م٤٣٢ق

سلجوقیانو شمالی ولایات او
خراسان ونیول او په دندانقان کی
سلطان مسعود مات کی .

١٠٤٠ـ١١٧٥م٤٣٢ـ٥٥٢ق

دسلجوقیانو دسلطنت دوره پر
افغانستان باندی .

دحسن بن محمد بن شعیب مروزی
شافعی فقیه وفات په ربیع الاول
٤٣٢ .

١٠٤٠ مربیع الاخر ٤٣٢ق

سلطان مسعود خپل زوی مودود
په غزنی کی پرېښو ، پخپله دخزانو
سره هندوستان ته رهی سو .

١٠٤٠م ١١جمادی الاولی ٤٣٢ق

لښکرو په ماریگله کی سلطان
مسعود ونیو او دده پر ځای یی دده
ورور محمد بیا پاچا کی .
وروسته سلطان مسعود دخپل
وزاره طاهر بن محمد په لاس مړ کړ
سو .

١٠٤٠م جمادی الاخری ٤٣٢ ق

سلطان مودود له غزنی څخه
راووت او دخپل پلانده اکا محمد
سره یی په دنپورکی جنگ وکی .
محمد اوده زوی طاهر یی ووژل اوددی
بری په نسبت یی فتح آباد هلته
جوړ کی .

١٠٤٠م ٤٣٢

امیر محمد دسلطان محمود زوی
دوهمه پلا پاچا سو .

١٠٤٠ـ١٠٤٩م٤٣٢ـ٤٤١ ق

دغزنویانو دیوولسم سلطان
مودود بن مسعود سلطنت په غزنی
کی .

١٠٤٠ـ١٠٦٣م٤٣٢ـ٤٥٥ ق

دطغرل بیگ بن میکائیل دسلجوقی
کهول لومړی پاچا سلطنت .

١٠٤٠م٤٣٢ق

دقاضی صاعد بن محمد ابو العلا
نشاپوری حنفی فقیه او دحنفیانو
درئیس وفات .
دابو نظر عبدالعزیز بن منصور
عسجدی دسلطان محمود ددربار
شاعر وفات .
په دغه کال دابو النجم احمد بن
قوص منوچهری دسلطان محمود
ددربار دشاعر وفات .

١٠٤١م٤٣٣ق

دسالم بن عبدالله هروی فقیه او
متکلم داللمعد مؤلف وفات .
دابو سهل محمد بن علی هروی
لغوی وفات ٣ محرم په مصر کی
(ولادت رمضان ٣٧٢ق).
طغرل سلجوقی په نشاپور کی
سکه ووهله .
سند پاله دجیه پاله لمسی آخرین
کابلشاه دگندهارا په پای کی .

١٠٤٢م٤٣٤ق

ابو ابراهیم اسماعیل بن محمد
مستملی په دری ژبه دتعرف شرح
ولیکله .
دابوذر عبد الله بن احمد انصاری
هروی مالکی فقیه او محدث وفات په
مکه کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٠٤٣ م ٤٣٥ ق حدود

عبدالرزاق د احمد بن حسن
میوندی زوی د سلطان مودود وزیرو.
د احمد بن حسین باخرزی د
دمیة القصر د مولف وژل .

١٠٤٤ م ٤٣٦ ق

په ماوراالنهر کی شیعی
غورځنگونه، دابوالفضل عبیدالله بن
احمد میکالی خراسانی منشی اومولف
امیروفات (نوم یی عبدالرحمن هم
راغلی دی)دغزنی دوزیر احمد بن
علی بن عبدالصمد وفات . او د طاهر
مستوفی وزیر کول .

١٠٤٥ م ٤٣٧ ق

امام عبدالکریم بن هوازن قشیری
الرسالة القشیریه په تصوف کی په
عربی وکښله . چی ابوالفتوح
عبدالرحمن بن محمد نشاپوری په
کرمان کی په ٥٥٠ ق په دری ترجمه
کړه .
امام ابوالقاسم قشیری په نیشاپورکی
یوه مدرسه جوړه کړه
ناصر خسرو بلخی خپل سفرله
جوزجانه دحجاز خواته شروع کی
(٦ جمادی الاخری)دی په جمادی الاخری
کی د ٤٤٤ ق بیرته بلخ ته راغی .

١٠٤٦م ٤٣٨ ق

دامام ابو محمد عبدالله بن یوسف
جوینی شافعی فقیه او مفسر اوادیب
وفات په نشاپور کی .
دعبیدالله بن عبدالله هروی محدث
او مورخ دژوند وخت .

١٠٤٨ م ٤٣٩ ق

د عبدالرحمن بن محمد سرخسی
حنفی فقیه د بصری د قاضی
وفات د تکملة التجرید خاوند .
دملک ابدال (اودل) بن ترین
د ابدالی افغانانو دیوه نیکه دژوند
وخت په کسی غره کی .

١٠٤٨م ـ ٤٤٠ ق

دابو ریحان محمد بن احمد بیرونی
لوی عالم او منجم د کتاب الهند او
نورو ډیرو تالیفاتو د مولف وفات،
او په غزنی کی ښخیدل . ده تر
٤٧٢ق پوری ٦٥ کتابونه تالیف
کړی ؤ. وو.تولد یی ٣٦٢ ق .
د ابو سعید فضل الله بن
ابی الخیر میهنی خراسانی مشهور
صوفی وفات .
د مشهور ادیب علی بن حسن عمید
قهستانی وفات .

١٠٤٨ ـ١٠٥٢ م ٤٤٠ـ ٤٤٤ ق

پر غزنی باندی د طغریل تغلب او
د سلطان عبدالرشید وژنه .

١٠٤٨ م ٤٤٠ ق حدود

ابو منصور موفق بن علی الهروی
په درمل پیژندنه کی کتاب الابنیه
عن حقایق الادویه په دری ژبه تالیف
کی چی یوه خطی نسخه یی په ٤٤٧ق
کال اسدی طوسی وکښله (دویانا
کتابخانه)د منصور بن محمد هروی
فقیه او شاعر او دهرات د قاضی او
د منیة الراضی د مولف وفات .

١٠٤٩ م ٤٤١ ق

د غزنویانو د وولسم پاچا دوهم
مسعود د مودود زوی په غزنی کی
سکه ووهله .
علی بن مسعود بن محمود په
همدغه کال پاچا شو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٠٤٩ ــ١٠٥٢ م٤٤١ــ٤٤٤ ق

د غزنویانو د څورلسم پاچـــا عبدالرشید دسلطان محمود د زو ی سلطنت پهغزنی کی.

١٠٤٩ م ٤٤١ ق

د شیخ عمو مشهور صوفی احمد بن محمد بن حمزه وفات په هرات‌کی او په گازر گاه کی ښخیدل .

ابو معین ناصر بن خسروقبادیانی بلخی (حجت خراسان) لهخپله سفره راستون سواود اسما عیلی مذ هب تبلیغ یی په بلخ او بدخشان کـــی شروع کی د ده ډله(ناصریه) بللـــه کیده .

١٠٥٠ م٤٤٢ ق

د سلجوقیانو او طغریل دغزنوی لښکر د مشر جنگو نه او په دره خمار اوبست کی د سلجو قیانو ماتی .

د عبدالسلام بن محمد بن هیصم کرا می وفات پههرات کی .

د حسن بن مظفر نشاپوری ادیب اوشاعر وفات.

١٠٥٠م٤٤٢ ــ٤٤٣ ق

ابو سعید عبدالحی بن ضحاك‌بن محمود گردیزی زین الاخبار پهدری ژبه پهغزنی کی‌د سلطان عبدالرشید په نامه وکیښی (د عبدالحی حبیبـــی طبع ، تهران ١٣٤٧)

١٠٥٢ م ٤٤٤ق

عبدالر زاق بن احمد بـــن حسن میوندی د سلطان فرخزاد لهوزارته معزول او پر ځای یی خواجه حسن مهران وزیر سو .

د خرخیز حاجب‌د غزنی سپه‌سالار په خراسان کی د سلجو قیانو سره جنگو نه .

دعبید الله بن سعید بن حاتـــم سجزی محدث وفات‌په مکه کی .

طغریل د سلطان محمود مریی د غزنی ترنیولو وروسته ډیر غزنـــوی شهزاد گان مړه کړل اوخلکـــو دی وواژه .

١٠٥٢ ــ ١٠٦٠ م٤٤٤ ــ٤٥١ ق

د غزنویانو شپاړسم پاچا فرخزاد د لومړی مسعود د زوی سلطنت .

١٠٥٣ م ٤٤٥ حدود

یوه نامعلوم‌مولف تاریخ سیستان ولیکلی .

١٠٥٤ م ٤٤٦ ق

دابوبکر احمد بن اسحاق صبغی نشاپوری شافعی عالم او فقیه‌وفات.

١٠٥٥ م ٤٤٧ق

حکیم علی بن‌احمد اسدی طوسی دگرشاسپ نامی شاعر د کتاب‌الابنیه عن حقایق الادویه خطی نسخه‌وکښله (دویانا کتابخانه) مولف یی موفـــق الدین ابومنصور علی الهروی پهدغه کال ژوندی و .

١٠٥٦ م٤٤٨ ق

د حجة‌الا سلام ابو حامد محمدبن محمد غزالی طوسی زیږیدنه .

١٠٥٧ م ربیع الاول ٤٤٩ق

د ابو النجم ایاز اویماق وفات او ښخیدل په لاهور کی (؟)

داسماعیل بن عبدالرحمن‌بن احمد صابونی نشاپوری فقیه ا ومفسر او واعظ وفات پهنشاپور کی(ولادت‌یی ٣٧٣ ق)

١٠٥٨ م ٤٥٠ ق :

په خراسان کی د عربی نسخی‌او

کوفی خطپه هنری ډول سره گلهیزی وامق عذرای عنصری دپروفـیسور محمد شفیع کتابخانه ــلاهور)

محمود وراق یو تاریخ د ٤٠٩ ق تر واقعو پوری په غزنی کی وکیښی.

امیر محمد دعباس زوی په غورکی حکمران وو .

د شار ابراهیم بـــن ارد شیر د ژوند وخت .

د سهل بن مرسل لویکی د ژوند عصر .

١٠٥٨م ٤٥٠ق حدو د

اسحاق بن ابراهیم بن منصور ــ نیشاپوری خپل قصص‌الانبیاء پهدری ژبه وکیښی .

محمد بن عمر رادویانی ترجمان البلاغه وکیښی .

د ابوحنیفه اسکافی مروزی دری شاعر د ژوند وخت .

د شیخ امام ابوبکر محمد بن‌امام احمد بن محمد حدادی شالنگـــی غزنوی وفات ٤٥٠ ق .

(قبراو شنخته یی‌په غزنی کی‌ستله)

د محمود بن عمر جوهری‌صایغ هروی دری شاعر د ژوند وخت .

١٠٥٩ م ٤٥١ ق

د غزنویانو او سلجو قیانوترمنځ معاهده .

سلطان ابر اهیم د مسعود زوی غزنوی پاچا د سلجوقـــی داود او الپ ارسلان سره روغه وکـــړه او فقط شرقی افغا نستان تر لاهوره غزنوی سلطنت ته پاته شو .

لومړی پلاد سلطان‌لقب دسلطان ابراهیم غزنوی پرسکه ضرب سو .

١٠٥٩ر ١٠٩٨م ٤٥١ ر٤٩٢ ق

د غزنویانو د اولسم سلطـــان ابراهیم د لومـــړی مسعود د زوری سلطنت .

١٠٦٠ م ٤٥٢ ق

د علی بن حسین مروزی حنفـــی فقیه وفات .

١٠٦٢ م٤٥٤ ق

د زهیر بن‌حسن بن‌علی سرخسی فقیه اومورخ او مفتی خرسا ن‌وفات.

د عبد الرحیم بن‌عبدا لله صیرفی بلخی قاضی القضاة او شیخ‌الاسلام وفات اوښخیدل پهبلخ کی .

١٠٦٣ر ١٠٧٢ م٤٥٥ر٤٦٥ ق

الپ ارسلان د چغری بیگ داود زوی دمیکائیل لمسی سلجوقی‌دوهم پاچا .

١٠٦٤ م ٤٥٧ق

پرختل دالپ ارسلان یر غل.

١٠٦٥ م ٤٥٨ ق

د ابوبکر احمد بن حسین‌بیهقی شافعی فقیه او محـــدث او مولـــف وفات .

د قاضی ابو عاصم مـــحمد بـــن احمد عبادی هروی عالم د طبقات الفقها او مبسوط مولف وفات .

حکیم ابونصر علی بن احمداسدی طوسی گرشا سپ نامه نظم کړه .

١٠٦٦ م٤٥٩ق

شرف الملك ابو سعد مستوفی په بغداد کی دامام ابو حنیفه پرمزار گنبده جوړه کړه .

د ابراهیم بن محمد تونی هروی محدث وفات په هرات کی .

د شیخ یوسف بن محمد سمعان

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفات او ښخیدل په چشت کی .

١٠٦٧ م ٤٦٠ ق

دشیخ الطایفه ابو جعفر محمدبن حسن طوسی د شیعه مشهور عالم او مولف وفات په بغداد کی .
(تولدئی په طوس کی ٣٨٥ ق)

١٠٦٧ م٤٦٠ق حدود

منصور بن‌سعیدبن حسن میوندی دسلطان ابراهیم دسپاه عارض سو.

د ابوبکر عتیق بن محمد هروی سور آبادی د دری تفسیر لیکوال د ژوند وخت .

قطب الدین حسن بن محمد د غور امیرو .

نظام الملك حسن بن علی‌طوسی د سلجوقیانو لوی وزیر په نشاپور بلخ،هرات ،مروکی (نظامیه مدرسی) جوړی کړی .

د قاروت بن جغری بیگ داود سلجوقی د ژوند وخت چی د کرمان سلجوقیان د ده له پښته دی .

١٠٦٩ م٤٦١ ق

د ابوالقاسم بن ابراهیم مروزی فورانی فقیه وفات .

١٠٦٩م ٤٦٢ ق

دشافعی فقیه حسین بن محمد مرورودی وفات په مرورود کی (٢٣ محرم)

ناصر خسرو بلخی خپل کتاب جامع الحکمتین د بد خشان د امیر علی بن اسد بن حارث په خواهش تالیف کی .

١٠٧٠ م٤٦٣ ق

د ابو علی حسان بن سعیدمنیعی نشاپوری فقیه او بنای د مسجدواو رباطو جوړوونکی وفات په مرورود کی .

١٠٧٢ م٤٦٥ ق

د الپ ارسلان پرماورا النهر باندی یرغلونه اودده مړینه ،شمس الملك بلخ او ترمذ ونیول .

د شیخ ابو القاسم عبدالکریم بن هوازن قشیری دخراسان د مشهور صوفی وفات په نشاپور کی .

د ابوبکر زین الدین اسماعیل وراق ازرقی هروی د دری مشهور شاعر وفات .

طاهر بن نصر بن احمد د سیستان پادشاه سو .

١٠٧٢ر ١٠٩٢م٤٦٥ر ٤٨٥ ق

دملکشاه د الپ ارسلان زوی سلجوقی دریم پاچا سلطنت .

١٠٧٣ م٤٦٦ ق

د عثمان بن حسین وراق غزنوی په خط یو ډیر ښکلی منقش قرآن وکیښی سوچی د مشهد رضوی په کتابخانه کی‌سته.

موید الملك د نظام الملك زوی‌د هرات والی سو .

١٠٧٤ م٤٦٧ ق

د عبدالرحمن بن محمد داودی پوشنگی فقیه‌اومحدث وفات‌په‌پوشنگ کی .(ولادت یی ربیع الاول ٣٧٤ق)

ملکشاه ترمذ ونیو او دشمس الملك سره ئی روغه وکړه .

د ابوالقاسم علی‌بن حس‌باخرزی عربی شاعر او دمیة القصر د مولف وژل .

١٠٧٥ م٤٦٨ق

دابوبکر محمد بن القاسم‌جوینی

(صفارنشاپوری) شافعی فقیه‌وفات.

١٠٧٦ م ٤٦٩ ق

سیف الدوله د سلطان ابراهیم غزنوی له‌خوا د هندو ستان‌حکمران او له بغداده د صنیع امیر المومنین لقب ورکړ سو .

ابو بکر محمد بن‌احمد بن هیثم رود باری بلخی دقرائت عالم خپل کتاب (جامع القراآت) په٤٦٩ ق د سلطان ابراهیم بن مسعود په نامه په‌غزنی کی‌تالیف کی.(١٧ محر م)

د عبدالله بن سعید بن حاتم سجزی محدث او دالا بانه د مولف وفات.

١٠٧٧ م ٤٧٠ ق

د ابوا لفضل محمد بن حسین بیهقی‌دغزنی ددربار منشی‌اودتا ریخ بیهقی‌دمو لف‌وفات‌په‌غزنی کی.(تولد یی دبیهق په حارث آباد کی٣٨٥ق»

انوشتگین چی د بلکا تگین مریی وپه خوارزم کی د غر شاه په لقب د خوارزم مشاهی دوهم کهول جوړ کی چی تر ٦١٧ ق‌پوری دغه‌کورنی حکمرانه وه .

د احمد بن عبدالملك نشاپوری دخراسان دمحدث وفات .

د الشیخ العمید الجلیل سید ابوالفضل محمد بن‌علی طوسی‌وفات پنجشنبه ٩ رمضان ٤٧٠ ق(قبر او شنخته یی په غزنی کی سته»

١٠٧٧ م٤٧٠ ق حدود

د هیصم بن محمد ناوی (هروی) د دری قصص الانبیأ د مولف دژوند وخت .

١٠٧٨ م٤٧١ ق

د حسن بن علی بن محمد بلخی وخشی محدث اوقاضی‌وفات (ولادت یی ٣٨٥ ق)

١٠٨٠ م ٤٧٣ ق

د ابو علی فضل بن محمد فارمدی طوسی مشهور عارف وفات .

١٠٨٢ م ٤٧٤ ق

دقاضی القضات ابوبکر محمد بن عبدالملك اسکا فی بلخی وفات ا و ښخیدنگ په بلخ کی .

١٠٨٤ م٤٧٧ ق

ابو علی فضل بن محمد فارمدی د خراسان مرشد وفات سو .

تکش په‌بلخ کی والی سو ملکشاه دی په ترمذ کی ونیوی اوړوند یی کی .

د احمد بن محمد بن عبدالجلیل سجزی ریاضی پوهاند او منجم وفات .

بیبی د عبدالصمد هروی لور محد ثه وفات سوه (ولادت یی ٣٨٧ ق) عبدا لاول هروی له دی څخه روایت کوی .

١٠٨٥ م٤٧٨ ق

د امام الحرمین ابوالمعا لی عبدالملك بن عبدا لله جوینی وفات چی د نشاپور نظامیه مدرسی مشر استادو.

ولادت یی په جوین کی ٤١٩ ق

١٠٨٧ م ٤٨٠ ق حدود :

دسلطان ابراهیم غزنوی دسلطنت اوږده دآرامی دوره اودخیر آباد ، ایمن آباد دکلا وجوړول ،مسجدونه اومدرسی او قصرونه آباد ول.

دابو حاتم مظفر بن اسماعیل اسفزاری مهندس اومنجم وفات.

فاطمه دابوعلی دقاق لور د خراسان زاهده وفات سوه .

قتلمش دارسلان پیغوزوی د اسرائیل لمسی چی داناطول سلجوقیان دده له پښته دی .

تتش دالپ ارسلان زوی چی دشام سلجوقیان ځنی پیدا سول.

دعبدالله بن سعید خوافی شاعر اومنشی او حاسب دخلق الانسان دمولف وفات په بغداد کی .

١٠٨٨ م ٤٨١ ق

دناصر خسرو بلخی شاعر اسماعیلی مولف وفات دبدخشان په یمگان کی (تولد ٣٩٤ ق قبادیان)

دقاضی القضات خلیل بن احمد شجری بلخی وفات.

داحمدبن عبدالصمد هروی محدث وفات.

دشیخ الاسلام ابو اسماعیل عبدالله بن محمد انصاری هروی وفات او ښخیدل دهرات په گازرگاه کی.

(تولد ٢ شعبان ٣٩٦ق) د طبقات الصوفیه او منازل السایرین اونورو ډیرو عربی اودری تالیفاتو خاوند .

په سیستان کی کاختی .

١٠٨٩ م٤٨٢ق

فقیه ابو جعفر محمد بن عبدالجبار بن محمد جوزجانی په ویهند کی یوځا جوړ کی (ډبر لیك ئی دپیښور په موزیم کی)

دفخر الاسلام علی بن محمد بزدوی حنفی مشهور فقیه داصول الفقه دمؤلف وفات.

١٠٩٠ م ٤٨٣ ق

محمد بن ابو جعفر محدث او صوفی دبستان العارفین مؤلف وفات سو.

دشمس الائمه محمد بن احمد سرخسی مشهور فقیه او دمبسوط دمؤلف وفات.

تاج الدین ابو الفتح صفاری دسیستان پاچاسو.

١٠٩٢ م ٤٨٥

نظام الملك طوسی وزیر خپل کتاب سیاست نامه یاسیرالملوك په فصیحه دری ٥٠ فصله تالیف کی .

١٠٩٢ ــ ١٠٩٤م ٤٨٥ـ٤٨٧ ق

دسلطان محمود دملکشاه زوی دسلجوقی خلرم پاچاسلطنت .

١٠٩٢ م ٤٨٥ ق

نظام الملك ابو علی حسن ابن ابو الحسن علی بن اسحاق طوسی د سلجوقیانو مشهور وزیر اولیکوال (تولد ٤٨٠ یا ٤١٠ په طوس کنبی وزارت له ٤٥١ق تر ٤٨٥ق پوری» په ١٠ رمضان ٤٨٥ ق دبغداد پرلار دبوطاهر ارانی په لاس ووژل سو .

١٠٩٣ م ٤٨٦ق

دابو عبدالله حسین بن احمد زوزنی خراسانی قاضی او لغوی دکتاب المصادر د مؤلف وفات.

١٠٩٤ـ١١٠٤م ٤٨٧ـ ٤٩٨

برکیارق دملکشاه زوی دسلجوقی پنځم پاچا سلطنت .

١٠٩٦ م ٤٩٠ ق حدود

دابو الحسن علی بن عثمان هجویری غزنوی لوی صوفی د کشف المحجوب دمولف وفات پەلاهور کی .

محمد بن منصور مستوفی (متوفا ٤٩٤ ق) پەمرو کی یوه مدرسه جوړه کړه .

دعبدالرحمن بن علی بن ابی الصادق نشاپوری طبیب (بقراط ثانی) وفات .

دعبیدالله بن عبدالله حداد نشاپوری حنفی فقیه او محدث او قاضی وفات تر ٤٩٠ ق وروسته.

دمحمد بن احمد بن ابی سهل سرخسی حنفی فقیه او متکلم او دالمبسوط دمولف وفات (٤٨١ ق ؟)

١٠٩٧ـ١١٢٧ م ٤٩١ـ٥٢١ق

دقطب الدین محمد خوارزمشاه سلطنت .

١٠٩٧ م ٤٩١ ق

دعلی بن سهل بن عباس نشاپوری مفسر وفات .

دعطاء بن یعقوب غزنوی دربار کاتب او دعربی اودری د شاعر وفات .

دابو الفتح عبدالرزاق منیعی بن حسان دخراسان دمحدث او فقیه وفات.

سلطان سنجر سلجوقی دملکشاه زوی هرات تەراغی.

١٠٩٨ـ١١١٥ م ٤٩٢ـ٥٠٩ ق

دغزنویانو داتسلم پاچاعلاء الدین دریم مسعود سلطنت .

١٠٩٩ م ٤٩٣ ق حدود

قطب الدین حسن بن محمد دغور دشاهنشاهانو نیکه دوجیرستان پەجنگ کی ووژه سو.

شیخ عبدالهادی دخواجه عبدالله انصاری زوی پەهرات کی مقتول او په گازرگاه کی ښخ سو .

١١٠٠م ٤٩٤ ق

دامام ابولفرج عبدالرحمن احمد سرخسی شافعی فقیه وفات (زیږیدنه ٤٣٢ ق)

١١٠١م ٤٩٥ حدود .

امام غزالی پەدری کیمیای سعادت وکیښی .

سرهنگ عمید محمد خطیبی هروی دغزنی سپه سالار او وروسته دقزدار حکمران و .

١١٠٢م ٤٩٦ ق

دابوالفضل محمد بن محمد سهلکی بسطامی فخر الاسلام وفات .

١١٠٤ م ٤٩٨ ق

دریم ملکشاه دبرکیارق زوی دسلجوقی شپږم پاچاسلطنت .

١١٠٦م ٥٠٠ ق

دابونصر محمدبن احمدبن ابو جعفر هروی پیر ایروه وفات او دهرات په خمچه آباد کی ښخیدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پەغزنی کی دسلطان علاء الدین مسعود دمایني مهد عراق دسلطان سنجر دخور په توجه آرامسی او د سلجوقیانو سره دوستی.

دطغاتکین غز نوی سالارفتوحات دهند ترګنګاپوری .

دابو حاتم مظفر بن اسما عیل اسفزاری اسمان اوریاضی پوها ند (کائنات الجو) کتاب‌وکیښی .

دشیخ علی قسوره بن محمد کردیزی دژوند وخت .

امام ابوعلی حسن بن علی‌قطان مروزی مشهور طبیب او عا لم‌خپل کتاب (کیهان شناخت)وکیښی. (تولد ئی مرو ٤٦٥ق)

دملک کرت دژوند وخت په‌غور اوهرات کی ، دکرت دپاچهانو لوی نیکه.

محمد بن حسین بن عمر هروی تاریخ برامکه په‌دری ترجمه‌کی.

١١٠٦ م ، ٥٠٠ ق حدود

عمدة الملک رشید بن محتاج دسلطان ابراهیم غزنوی سپهبد او دمسعود سعدممدوح و.

خواجه محمد بن بهروز احمد وزیرو .

خواجه طاهر بن علی ثقت الملک دبو نصر مشکان وزاره دغزنی وزیرخاص و.

قوام الملک نظام الدین ابو نصر فارسی دشهزاده شیرزاد سره دهند سپهسالارسو .

عمید الملک عمادالدوله‌ابوالقاسم خاص دسلطان ابراهیم غز نوی د دربار مشرو.

منصور بن سعید بن احمد بن حسن میوندی دسلطان ابرا هیم غزنوی صاحب دیوان عرض و عبدالحمید بن‌احمدبن عبد الصمد د سلطان ابراهیم غزنوی وزیرسو.

دقاضی امین الملک عبدالودود د عبدالصمد غزنوی زوی د ژوند وخت .

ابونصر محمد بن عبدالحمید مستوفی دبهرا مشاه غزنوی وزیرو.

ابومحمد بن حسن قاینی د بهرامشاه غزنوی وزیرو .

خواجه اسماعیل شنیزی د حکیم سنایی مرشد او استاد دژوند وخت .(قبرئی تراوسه په شنیز کی‌سته)

علاء الدین ابو یعقوب یوسف اونجم الدین ابو المعالی‌احمد دقاضی القضات یوسف‌بن احمد حداد شالنگی غزنوی زامن په غزنی کی‌علماوه.

دشیخ الاسلام جمال الدین ابو نصر احمد بن محمد بن سلیمان صغانی دژوند وخت. (قبرئی په غزنی کی‌سته)

دابو سعد احمد بن ابویوسف هروی‌دکتاب (الاشراف‌علی‌غوامض الحکومات) دمؤلف ژوند.

دملک الجبال عزالدین حسین بن قطب الدین حسن‌غوری‌پاچاسلطنت په‌غور کی .

دعبدالرب بن منصور غزنوی فقیه اودملتمس الاخوان دمؤلف د ژوند وخت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دابو العباس فضل محمدلو کری مروزودی مشهور فیلسوف د ژوند وخت. .دډیرو ترکی لغاتو کیدنه‌په دری اوپښتو ژبو کی.

١١٠٨ م ٥٠٢ ق حدود

ثقة الملک طاهربن علی دسلطان مسعود بن‌ابراهیم وزیر و .

١١٠٩ م ٥٠٣ ق حدود

جمال المعاشرین دغزنی دقوال ژوند .

دزاهدبن محمد بن احمد سرخسی شافعی محدث وفات .

١١١٠ م ٥٠٤ ق حدود

دابوالفرج بن مسعودرونی ددری مشهور شاعر اود غزنویانو د ستاینکی وفات، (تولدئی‌د ٤٣٥ ق حدود)

١١١١ م ٥٠٥ ق حدود

دحجة الاسلام ابوحامد محمد بن محمد غزالی طوسی و فات (تولدئی ٤٥٠ق) دی د«حیاء علوم الدین» او نورو ډیرو تالیفاتو خاوندی .

عثمان مختاری غزنوی شاعرخپله «شهر یار نامه» په دری ژبه نظم کړه .

دجمال الحکماء ابوالحسن علی‌بن محمد دغزنی دطبیب دژوند وخت .

١١١٢ م ٥٠٦ ق

دامام زاهدسلیمان‌بن احمدصغانی قاضی وفات (قبرئی په غزنی کی سته)

نظامی عروضی سمرقندی دبلخ د برده فروشانو په کوخه دامیرابو سعید جره په‌کور کی‌دعمر خیام‌سره لیدنه وکره .

قاضی حسن محمودی او قاضی حسین محمودی د احمد زامن دبلخ قاضیان مره اوپه‌بلخ کی ښخ سول .

١٠٩٨ـ١١١٤م ٤٩٢ـ٥٠٨ ق

دغزنی دیوه منار بناد (السلطان الاعظم‌ملک الاسلام‌علاء الدولة‌والدین ابوسعد مسعودبن ظهیرالدوله امیر المؤمنین ابراهیم خلد الله ملکه) په نامه

١١١٥ـ١١١٧ م ٥٠٩ـ٥١١ ق

دغزنویانو دشلم پاچا ارسلان‌شاه ددریم مسعود زوی سلطنت .

١١١٦ م ٥١٠ ق

دعبدالرحمن بن‌احمد خزاعی‌شیعی نشاپوری عالم وفات .

دمحمد بن‌منصور سمعانی مروزی محدث او فقیه وفات په مرو کی (ولادت ٤٦٦ق)

١١١٧ـ١١٥٧ م ٥١١ـ٥٥٢ ق

د غزنویانو د یوویشتم پاچا بهرا مشاه ددریم مسعود زوی سلطنت .

١١١٥ م ٥٠٩ یا ٥١٧ ق

د حکیم ابوالفتح عمربن ابراهیم خیام نشاپوری لوی منجم اوریاضی پوهاند اوشاعر وفات په نشاپور کی .

١١١٥ م ٥٠٩ ق

دغزنو یانو دنونسم پاچا شیرز اد ددریم مسعود زوی جلوس په‌غزنی کی .

د اسماعیل بن عبدالسلام بن

عبدالرحمن بن حسن لغماني حنفي فقيه ژوند په بغداد کې .

علاءالدين مسعودغزنوي‌خيل‌ورور شيرزاد مړ کيږ، اوبل ورور بهرا مشاه ئې سلطان سنجر ته پناه وروړه .

١١١٦ م ٥١٠ ق

سلطان ارسلانشاه غزنوي يوه ماڼي په‌غزني کې جوړه کړه .

ملك الجبال عزالدين حسين دقطب الدين حسن زوی دغور اميرؤ چي‌دده اوه زامن پر غوري دولت قابض شوه .

١١١٦ م ٥١٠ ق حدود

دابوعبدالله احمدبن عمر خراساني د الايضاح في‌القراآت العشر دمؤلف دژوند و خت .

خواجه صدر شمس الوزراء قطب الدين يوسف بن يعقوب دغزني‌سپه سالار او وزير و .

قاضي القضات يو سف بن احمد حدادي شالنگي غزنوي د سلطان مسعود دعهد دغزني قاضي القضات او وزير و .

موفق الدوله ابو طاهر خاتوني‌د سلجو قيانووزيرخپل «مناقب‌الشعراء» وکيښ .

د نصربن ابراهيم هروي حنفي محدث دالمسند دمؤلف وفات .

دعثمان‌بن عمرمختاري‌غزنوي ددري دمشهور شاعر دژوند وخت .

١١١٧-١١٥٧ م ٥١١-٥٥٢ ق

سلطان سنجرد ملکشاه زوی د سلجوقي اتم لوی پاچا سلطنت .

بهرا مشاه غزنوي پرخپله سله باندي دسلطان سنجر سلجوقي نوم هم‌وکيښ .

١١١٧-١١٥٧ م ٥١١-٥٥٢ ق

دغزني ديوه منار بناد(السلطان الاعظم ملك الاسلام يمين الدولت وامين الملة ابو المظفر بهرامشاه خلدالله تعالى ملكه) په نامه .

١١٠٤-١١١٧ م ٤٩٨-٥١١ ق

دسلطان محمد دملکشاه زوی سلجوقي اتم پاچا سلطنت چي د عراق‌سلجوقيان دده له‌پښته‌دي .

دمحمد بن عمر ضرير بلخي‌مفسر اوواعظ ، دعوةالهند دمؤلف وفات اوښخيدل په‌بلخ‌کي ٥١١ ق .

دقاضي‌القضات شيخ الاسلام بلخ محمد ابو القصير بلخي و فات

١١١٨ م ٥١٢ ق

دبهرامشاه غزنوي‌لښکرو په‌ملتان کي محمد باهليم دده دزامنو سره مات‌کې اوپه سوالك‌کي دناکور کلا جوړه کړه .

دسلمان بن‌ناصرنشاپوري شافعي متکلم ، صوفي فقيه وفات .

دشمس الائمه ابوالقاسم‌اسماعيل بن‌حسن‌بيهقي دمرود مدرسي‌داستاد وفات .

١٠٤٢-١١١٩ م ٤٣٣-٥١٣ ق

د شيخ الافاضل علي‌بن احمد بنجکردي نشاپوري‌اديب دژوندوره (وفات په‌نشاپور کې رمضان)

(c) ketabton.com: The Digital Library

١١٢٠ م ٥١٤ ق حدود

طبيب شرف الزمان طاهر مروزي (طبايع الحيوان) تاليف کې .

دعبدالرحيم‌بن عبدالكريم‌بن‌هوازن قشيري نشاپوري صوفي اووا عظ وفات په نشاپور کې.

دناصربن محمد عياضي سرخسي فقيه اومحدث وفات په سر خس کي (ولادت ٤٣٩ ق)

١١٢١م ٥١٥ ق

د غزنوي دربار دمشهور شاعر مسعود سعد سلمان وفات په غزني کي (تولدئي لاهورد ٤٤٠ ق حدود)

١١٢١ م ٥١٥ ق حدود

دابو حاتم مظفر بن اسماعيل اسفزاري رياضي‌پوهانه اوهيئت‌دان وفات .

دابو المفاخر محمد بن منصور قاضي سرخس په نامه حکيم سنايي (سيرالعباد الى المعاد) نظم‌کې .

١١٢٢ م ٥١٦ ق

دعلي بن احمد غزال نشاپوري نحوي اوقاري وفات.

دابو محمد حسين بن مسعودفراء بغوي شافعي‌فقيه‌اود (مصابيح‌السنه) دمؤلف وفات په‌مرورود کي(شوال)

برهان‌الدين ابوالحسن علي‌بن ناصر بريانگر غزنوي واعظ بغداد ته ولاړ .

١١٢٣ م ٥١٧ ق

دحکيم عمر خيام نشاپوري وفات په‌نشاپور کې .

دشيخ الاسلام محمدبن محمدژالي بلخي وفات اوښخيدنگ په بلخ‌کې

١١٢٤ م ٥١٨ ق

داحمد بن محمد ميداني نشاپوري اديب اولغوي دکتاب (السامي‌في‌الا-سامي) دمؤلف وفات .

حکيم سنايي له سفره غزني ته راستون سو .

محمد بن‌نصر هروي بشکاني د بغداد قاضي اوفقيه په همدان کې وراژه سو (ولادت‌يي ٤٥٨ ق) .

شرف الدوله رضي الملك احمد دغزني سپه سالار و .

١١٢٦ م ٥٢٠ ق

ابو الفتح اسعد بن محمدميهني دبغداد د نظاميه مدرسي داستاد وفات .

دمجدالدين احمد بن محمد غزالي طوسي وفات.دی دامام غزالي‌ورو ر دی .

رشيدالدين ابو الفضل احمد بن محمدميبدي دخواجه عبدالله‌انصاري تفسير کشف الاسرار وليکلی .

١١٢٦ م ٥٢٠ ق حدود .

ابو نصرمحمدبن عبدالحميدمستوفي دبهرامشاه غزنوي وزيرو .

داميرالشعراء محمدبن عبدالملك معزي نشاپوري دسلجوقيانو ددربار دري شاعر وفات .

١١٢٧-١١٥٦ م ٥٢١-٥٥١ ق .

داتسز بن محمد خوارزم شاه سلطنت .

دعلاء الدين حسين غوري اوبهرامشاه غزنوي جنگ پرتگين آبادباندي چي غوري پاچا هغه ونيوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۲۸ م ۵۲۲ ق

دحسن بن محمدبن خسرو بلخی حنفی عالم وفات

۱۱۲۹ـ۳۰ م ۵۲۴ـ۵۲۵ ق

حکیم سنایی غزنوی (حدیقةالحقیقه) په‌دری ژبه نظم کړه اومحمد بن علی الرفاسره راټوله کړه لس زره بیته دبهرامشاه غزنوی په نامه

۱۱۳۰یا ۱۱۴۰ م ۵۲۵یا۵۳۵ ق

دحکیم ابوالمجد مجدود بـن آدم سنایی دغزنی دمشهور عارف اودری شاعر وفات . (یکشنبه ۱۱ شعبان ۵۲۵ ق) .

۱۱۳۰ م ۵۲۵ ق حدود

امام برهان الدین ابوالحسن علی بن ناصر بریانگر غزنوی عالم په بغداد ـسی .

خواجه عمید احمد بن مسعودتیشه ـن دسلطان بهرامشاه غزنـوی د دربار مشرو .

۱۱۳۱ م ۵۲۶ ق

دخراسان دقاضی القضات احمدبن بن محمدبن صاعد وفات .

۱۰۶۹ـ۱۱۳۳ م ۴۶۱ـ۵۲۷ ق

د مجدالدین اسعدبن ابـی نصر میهنی طوسی شافعی فقیـه دژوند دوره .

د خواجه قطب الدین مودودبـن یوسف چشتی زاهد اوصوفی وفات په‌چشت کی .

۱۱۳۳ م ۵۲۸ ق

حکیم سنایی غزنوی (طریق التحقیق) تالیف کی (؟) .

۱۱۳۵ م ۵۲۹ ق

دعبدالغافربن اسماعیل نشا پوری شافعی محدث اوفقیه دالسیاق فی ذیل تاریخ نیسابور دمؤلف وفات په نشاپور کی (ولادت ئی ۸ ربیع الاخر ۴۵۱ همدلی)

۱۱۳۵ م ۵۳۰ ق ۲۴ جمادی الاولی

محمد بن اسماعیل غوری عالم په هرات کی وفات اوبنخ سو (شنخته ئی سته) .

۱۱۳۵ م ۵۳۰ ق

ابو محمد بن قاینی دبهر امشـا • وزیر وپه غزنی کی

دمحمد بن حمویه جوینی مفسر او صوفی اوفقیه دلطایف الاذهان دمؤلف وفات (ولادت ۴۴۹ ق) .

۱۱۳۷ م ۵۳۲ ق

دابو العلا صاعد بـن حسین بن اسماعیل بن صاعد دخراسان دقاضی وفات په نشاپور کی .

دشرف الدین ابو محمد بن علی بـن ابوطالب حسینی بلخی وفات اوبنخیدل په بلخ کی .

۱۱۳۸ م ۵۳۳ ق

دابوبکر محمد بن احمد خرقـی مروزی لوی منجم اوجغرافیا اوریاضی پوهاند مؤلف وفات .

دزاهر بن طاهر نشاپوری محـدث وفات .

۱۱۴۰ م ۵۳۵ ق

دشیخ الاسلام محمد بن حسین فلانسی دبلخ دجامع دامام وفات اوپه بلخ کی بنخیدنه .

۱۱۴۱ م شنبه ۷ شعبان ۵۳۶ ق

د ابـو یوسف اسما عیل بـن عبدالرحمن بن عبدالسلام بن حسن

بن عبدالرحمن بن ابراهیم بن بشیر بن منکولغمانی حنفی فقیه اوپه بغداد کی دامام ابوحنیفه دمدرسی داستاد وفات اوهلته ئی بنخیده .

۱۱۴۱ م ۵۳۶ ق

ابو المعالی نصرالله بن محمد د بهرامشاه غزنـوی منشی او وزیـر (کلیله اود منه) کتاب په‌دری وکیښی

دادم بن اسعد هروی دبلخ د نظامیه مدرسی دستاد وفات .

دعثمان بن عمرغزنوی مقری عالم وفات اوپه بلخ کښی بنخیدنګ .

دشیخ ابونصر احمد بن ابوالحسن نامقی جامی مشهور پـه ژنده پیل وفات (ولادت ئی ۴۴۱ ق) .

دابو سعد آدم بـن احمد هروی نحوی عالم وفات .

دابو الفتح مختار بن عبدالحمید بوشنجی مؤرخ وفات .

دامام ابـو سعد اسماعیل بـن عبدالواحد فوشنجی هروی وفات .

قاضی بهاء الدین عمر بن احمد محمودی دبلخ قاضی وو .

۱۱۴۲ م ۵۳۷ ق

اتسز خوار زمشاه نشاپور ونیو دسلطان سنجر سلطنت بیا پرخراسان ناندی .

دشیخ ابو حامد فریدالدین محمد بن ابراهیم عطارنشاپوری لوی صوفی تولد .

دنجم الدین ابوحفص عمربن محمد نسفی حنفی عالم وفات په‌سمر قند کی (تولدیی ۴۶۱ ق) دده‌اعتقا داهل سنت رساله په ۵۳۵ ق وکښنه .

د عبدالمجید بن اسماعیل قیسی هروی حنفی فقیه او دروم قاضی وفات په‌قیسار یه‌کی .

درئیس بلخ سیدمحمدبن حسین حسینی وفات په بلخ کی .

۱۱۴۳ م ۵۳۸ ق

خواجه فرید الدین محمد بـن ابراهیم عطار خپل منطق الطیر نظم کی .

۱۱۴۵ م ۵۴۰ ق حدود

دابو الفضل محمد بن سلیمان بن احمد صفانی دغزنی د قاضی وفات (قبرئی په غزنی کی سته) .

دعبدالرشید بن ابی حنیفه ولوالجی بدخشی دفتاوی ولوالجیه د مؤلف وفات .په ولوا لج کی (ولاد ت یی ۴۶۷ ق) .

ملك فخرالدین بن عزالدین غوری نو نسم پاچا سکه ووهله اوشغنان، تخار، درواز ،وخش ،بدخشان ئی هم ونیول .

د عمید محمد بـن عثمان یمینی غزنوی کاتب دبهرامشاه غزنوی د دربار شاعر دژوند وخت .

شرف الدین محمد بن ناصر علوی غزنوی د بهرامشاه غزنوی ددربـار شاعرو .

عبدالله محمد بن طیفورسجاوندی غزنوی تفسیر سجاوندی مؤلف وفات سو .

د ادیب صابر اسماعیل ترمذی دری شاعر وفات .

حوز ملك دشارشاه بن ابراهیم غرستانی لور سلطان حسین جهانسوز غوری وکړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۴۶ م ۵۴۱ ق

قطب الدین محمدبن عز الد ین دغور امیرپه غزنی کی بهرامشاه‌وواژه، اود غوریانو او غزنویانو دعداوت سبب سو .

۱۱۴۷ م ۵۴۳ ق

ظهیر الدین محمد بن مسعود غزنوی ریاضی‌پوهاند «کفایةالتعلیم» په دری ژبه تالیف کی .

۱۱۴۸– ۱۱۴۹ م ۵۴۳–۵۴۴ ق

دسلطان سیف الدین بن عزالدین غوری اتلسم پاچا داقتدار وخت .

داسعد بن محمدبن موسی‌فوشنجی محدث وفات پـه فـوشنج کـی ذیقعده ۵۴۳ ق)

۱۱۴۹ م ۵۴۴ ق

بهاء الدین سام بن‌محمد چـی د مندیش په‌سنګه کی امیرو، دفیروز کوه پرتخت کښېنو ست .

۱۱۴۹–۱۱۵۹ م ۵۴۴–۵۵۴ ق

دغوری خوارلسم پاچا بهاء الدین سام بن عزالدین حسین سلطنت .

۱۱۴۹–۱۱۵۶ م ۵۴۴–۵۵۱ ق

دسلطان علاءالدین حسین جهانسوز بن عزالدین دغوریانو داولسم پاچا سلطنت .

۱۱۴۹ م ۵۴۴ ق

سلطان سیف الدین‌سوری غوری په‌غزنی کی دخپل‌وزیر سیدمجدالدین دوسوی سره دبهرامشاه په‌حکم د بل طا ق‌پرسر وځړول سو.

د احمد بن علی بوجعفرك مقری بیهقی لغوی عـالم و فـات (تولـد ۴۷۰ ق)

۱۱۵۰ م ۵۴۴ ق حدود

دحکیم ابوعمر عثمان بـن عمـر مختاری غزنوی ددری لـوی شاعـر وفات.

دمحمد بن محمد رضی الد یـن سرخسی حنفی فقیه او مؤلف وفات په‌دمشق کی .

دامام فخرالدین رازی محمد بن عمر مشهور امام اومفسرزیږیدنه .

۱۰۸۵–۱۱۵۱ م ۴۷۷–۵۴۵ ق

دعتیتو بن‌علی‌بن منصورمروی‌فقیه او دیب اوحاسب دژوند دوره‌په مرو کی په ۱۵ ذیقعده زیږیدلی او پـه ۲۷ شوال وفات سوی دی .

۱۱۵۰ م ۵۴۵ ق

غوری سلطان علاء الدین حسین غزنی وسوانځه ولـه دی جهته په (جهانسوز) مشهور سو .

۱۱۵۱ م ۵۴۶ ق

غوری‌سلطان علاء الدین‌جهانسوز دبست ښارونړاوه .

دبلخ دقاضی ابوسعد عـمر بـن علی بـن حسین محمودی وفات او ښخیدل په‌بلخ کی (ولادت ۴۵۷ ق)

دابو الفتح محمد بـن ابوالقاسم عبد الکریـم شـار ستانی متکلم د «دالملل والنـحل» دمؤلف و فـات (شار ستان په‌خراسان کی نسا ته نږدی‌ؤ) .

۱۱۵۳ م ۵۴۸ ق

دعین‌الزمان حسن قطان مروزی‌بن علی طبیب‌اوریاضی‌پوهاند دلوکر ی دشاګر وفات په مروکی (تولدئی په مروکی ۴۶۵ ق) .

دعبدالرحمن بن محمد خرکردی

پوشنګی محدث وفات .

۱۱۵۵ م ۵۵۰ ق حدود .

د سلطان سنجـر سلجوقـی او سلطان علاء الدین حسین جهانسوز جنګ دوبی په‌سه ګوشه ناب کی، چی جهانسوز ونیول سو اومعاف سو .

دغوری ملك شهاب الدین محمد خرنك بن عزالدین حسین داقتدار وخت .

ملك شجاع‌الدین علی‌بن عزالدین هم پادغه وخت‌کی دغور په جرماس کی حکمرانو .

امیر فخرالدین خالد بن ربیع‌مکی دعلاء الدین جهانسوز غوری ددیا ر شاعر اوعالم دژوند وخت .

شیخ تیمن په‌غورکی د پښتـو شاعرو .

دمحمود بن‌ابی الحسن بن حسین نشاپوری غزنـوی مفسر او لغـوی وفات .

دعبدالرحمن خازن‌مروزی‌حکیم او مهندس دزیج‌سنجری‌اومیزان‌الحکمه دمؤلف وفات .

۱۱۵۶م ۵۵۱ ق :

غره خطائیان او غزان‌را غلل‌اودولت سنجری ئی ونړاوه سلطان سنجرئی ونیوی .

داتسز لښکر کښی پر خراسان اود سلطان سنجرایله کیدل .

د برهان الدین علی بـن نـاصر بریانګرغزنوی عالم‌وفات‌په‌بغدادکی.

۱۱۵۶–۱۱۷۲ م۵۵۱ –۵۶۸ ق:

دایل ارسلان‌بن‌اتسز خوارزمشاه سلطنت .

ملك سیف الدین بن علاء الد یـن جهانسوز غوری شلم پاچا سکـه وو هله .

نظام الدین احمد بن عمربن علی مشهور په‌نظامی عروضی‌سمر قندی دغور یانو د دربار لیکوال چهـار مقاله یا مجمع النوادر تالیف کړه .

۱۱۵۷ م ۵۵۲ ق

دابو تمام محمد بن عبدالملك بن عبدالسلام بن حسین لغمانی‌فقیـه وفات (۱۱ رمضان) او د بغداد په باب الطاق کی ښخیدل.

دناصر بن‌سلمان‌انصاری نشاپوری شافعی فقیه‌او محدث‌وفات په‌مروکی.

د سلطان سنجر سلجوقی وفات.

د قاضی بر هان الدین منصوربن ابو سعد محمد بن ابو نصر صاعدی د نشاپور دقاضی او حنفی‌امام‌وفات.

۱۱۵۷ –۱۱۶۱ م ۵۵۲ – ۵۵۷ق

په غزنی کی دمحمودی کهـول دوه ویشتم پاچا خسرو شاه بـن بهرامشاه سلطنت .

۱۱۵۸ م۵۵۳ ق

د عبدالاول بن عیسی بن شعیب صوفی سجزی هروی محدث وفات.

داحمد بن‌علی ظهیر بلخی حنفی فقیه او اصولی وفات .

د عبدالجبار بن عبدالجبار خرقی شافعی فقیه او محدث او مـورخ وفات په‌مروکی (ولادت یی دمـر و په‌خرق‌کی ۴۷۷ق)

۱۱۵۹م ۹ شعبان ۵۵۴ق

د ابو عبدالله الضریر محمد بن عبدالرحمن بن حسن لغمانی حنفی

فقیه وفات او ښخیدل دبغداد دا بی حنیفه په محله کی .

١١٦٠ م ٥٥٥ ق

د عبدالو اسع بن عبد لجا مـع غرستانی جبلی شاعر وفات .

١١٦١ م ٥٥٦ ق

داشرف الدین ابو محمد حسن بن محمد حسینی غزنوی(اشرف) دغزنی دمشهور شاعر وفات .

د امام سیدناصر الدین سمرقندی دتاریخ بلخ دمؤلف وفات او ښخیدل په سمرقند کی .

١١٦١ ـ١١٨٧ م٥٥٧ـ٥٨٣ ق

دغزیانو دکهو ل داخرنی پـا چـا خسرو ملك بن خسرو شاه پا چهی .

١١٦٢ م ٥٥٨ ق

محمدبن سام غور ی دسلـطا ن غیاث الدین ورور د غور داستیه او کجوران حکمران سو .

١١٦٢ـ ١١٧٤م ٥٥٨ـ ٥٧٠ ق

مؤید الدین آی ابه په خراسا ن کی.

١١٦٢ م ٥٥٨ ق

د سلطان شمس الدین محمد بـن فخرالدین مسعودغوری د اقتداررخت.

١١٦٢ ـ ١٢٠٢ م ٥٥٨ـ ٥٩٩ق

د غور د یوویشتم لوی سلطـان غیاث الدین محمدبن بهاءالدین سام د سلطنت دوره .

١١٦٣ م ٥٥٩ ق

د مولاناشهاب الدین عبدالله فامی هروی د تاریخ هراة د لیکوال دژوند وخت .

د قاضی حمید الدین محمود بـن عمربن احمد بلخی دمقامات حمید ی د مولف وفات .

محمد دعبدالواحد زوی په هرات کی یو ښکلی برنجی لوښی جوړ کی (دارمتیاژ موزیم)

١١٦٤ م ٥٦٠ ق

د ابو الفضل محمد بن طیفـور سجاوندی غزنوی (د کتاب وقوف) مولف وفات .

د احمد بن محمد سجاوندی مورخ د ذخایر نثارفی اخبار السیدالمختار دمولف وفات .

١١٦٤ ـ ١٢٠٢ م ٥٦٠ تر٥٩٩ ق

ملك سیف الدین مسعود تمران د غوری د ربار لوی امیر و .

١١٦٤م ٥٦٠ ق حدود

فخر الملك شر ف الدین فرداری د غور د سلطان غیاث الدین محمد سام وزیر و .

ملك الکلام فخر الدین مبارکشاه د غوری دربار شاعر د غوریانو منظومه نسب نامه وکښله .

١١٦٥ م٥٦٢ ق

قره ختائیانو بلخ او اند خـود ونیول .

د ضیاء الدین عمر بن محمـد بسطامی بلخی محدث او مـفسر او صوفی وفات (ولادت ٤٧٥ق) .

د ابو سعید عبدالکریم بن محمد منصور مروزی سمعانی محدث او د (کتاب الانساب) دمؤلف وفا ت پـه مرو کی (ولادت ٥٠٦ق)

١١٦٥م ٥٦٢ ق شاو خوا :

تاج الدین حرب بن محمد دسیستان پادشاه و (متوفا ٦١٢ ق)

(c) ketabton.com: The Digital Library

١١٦٨ م٥٦٢ ق:

امام یوسف بن عبیدا لمه اندخودی دتفسیر ینابیع العلوم به فارسی شرو کی (د کابل خطی نسخه)

١١٦٩ م ٥٦٥ ق

د ابو الحسن علی بـ ن زیدبیهقی (ابن فندق) مورخ او حکیم اوریاضی پوهاند وفات چی د (تاریخ بیهق) مولف دی .

١١٦٩ م ٥٦٥ ق حدود

مجد الملك دیو شـاری د سلطـا ن غیاث الدین محمد سام غوری وزیرو.

١١٧١ م ٥٦٦ ق

ابو بکر بن احمد بن عبید الله غزنوی خطاط په ښکلی خط یو قرآن وکیښ (دمصر موزیم)

دمحمد بن محمد بن محمد هروی مفسر او متکلم او واعظ وفات .

١٠٩٤ ـ١١٧٢ م٤٨٧ـ٥٦٨ ق

د ابو الفضل عبدالله بن احمـد طوسی شافعی عالم (خطیب موصل) دژوند دوره .

١١٧٣ ـ ١٢٠٧ م ٥٦٩ ـ٦٠٢ق

دغور د دوه ویشتم لوی سلطـان معز الدین (شهاب الدین) محمد بن بهاوالدین سام د هند فاتح دسلطنت دوره .

١١٧٣ م٥٦٩ ق

ملك معز الدین محمد غوری دخپل ورور سلطان غیاث الدین په حکم تول سیستان او زاول اوکابل ونیول او غزان یی له غزنی څخه وایستل .

٤ر ١١٧٣ م ٥٧٠ ق

غوریانو غـزنی ونیوی . عبدالله بن محمد بلخی مورخ په اندلس کی و.

دعمر بن محـمد ابـو شجـا ع بسطا می بلخی محدث او شاعر وفات .

سلطان معز الدین محمد غـوری گردیز او ملتان فتح کړل .

قاضی القضاة معز الدین هروی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری د عصر لوی قاضی و .

عین الملك سوریانی د سلطـا ن غیاث الدین محمد سام غوری وزیرو.

شمس الملك عبدالجبار گیلانی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری وزیر و .

١١٧٤ ـ١٢٠٣ م ٥٧٠ ـ٦٠٠ ق

قاضی صدر شهید نظام الدیـن ابو بکر یه غزنی کی دسلطان معزالدین له خوا قاضی ممالك و.

او تر ده وروسته د ده زوی : سید شرف الدین ابو بکر .

سلطان ناصرالدین قباچه په ملتان اچه کی دسلطان معز الدین محـمد غوری له خوا حکمران و .

١١٧٥م ٥٧١ ق

ملك معز الدین محمد غوری له بهاء الدین طغرل څخه هرات ونیوا او د غور په سلطنت پوری ونښلاوه.

او پو شنګ یی په ٥٧٣ق ونیو.

ملك یار غرشین د هند په فتوحاتو کی خپل حماسی پښتو شعر ووایه. دی په ډهلی کی وفا ت او ښخ دی .

د محمد بن محمد سرخسی حنفی فقیه او دالمحیط الکبیرد مولف وفات.

١١٧٦ م٥٧٢ ق

د محمد بن معتصم مرجانی بلخی زاهد وفات په بلخ کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمس الدین بلخی د سلطـــان معز الدین قاضی لشکر او ملکشاه وخشی دغوری دربار لوی امیرو .

۱۱۷۷ م ۵۷۳ ق

د رشید الدین محمد بن محمدبن عبدالجلیل (رشید وطواط) بلخـــی مشهور منشی او شاعر او مولف د «حدایق السحر» د لیکوال وفات .

۱۱۷۸ م ۵۷٤ق

امام فخرالدین محمد بن‌عمر رازی (متوفا ٦۰٦ ق) خپل دری کتـاب (جامع العلوم)دعلاءا لــدین تکش خوار زمشاه په‌نامه تالیف کی .

سلطان معز الدین محمد غوری‌په نهرو اله کی د بهیم د یوله جنگـه راستون سو .

۱۱۷۹ م ۵۷۵ ق

سلطان معز الدین غوری پیښور ونیو .

قاضی شهاب الدین خرما بادی‌د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری دعصر لوی قاضی و .

۱۱۸۰ م ۵۷٦ ق

دمحمد بن حسین‌بن‌حسن‌بیهقی‌عالم‌د انوارالعقول د مولف د ژوند وخت.

د شیخ سیف الدین سعید بـــن مطهر باخر زی مشهور صوفی‌وفات.

ښکار ندوی بن احمد چی پلارئی دفیروز کوه کو تهوال و خپله پښتو قصیده یی د سلطان معزالدین محمد غوری د هند د فتوحاتو په ستاینه کی وویله (د ۵۷٦ ق حدود)

۱۱۸۱ م ۵۷۷ ق

سلطان معزالدین‌محمدغوری لاهور ونیو او ملك قطب الدین ایبك ته یی وسپاره .

د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری استا ځی خوارزم ته ولاړل .

دخواجهٔ احمد بن مو دود چشتی زاهد وفات اوښخیدل په چشت‌کی.

د امام شمس الدین محمود بـن مسعود اندخو دی عالم او شاعـر وفات .

۱۱۸۲ م ۵۷۸ ق

تکش په خراسان کی سر خس کلا بندکی.

۱۱۸۳ م ۵۷۹ ق

د خوار زم‌سلطان شاه پرسلطان غیاث الدین غوری بری وموند .

تایمنی دغور پښتو شاعرد سلطان غیاث الدین د باغ ارم په ستا ینه کی پښتو شعر ووایه .

۱۱۸٤ م ۵۸۰ قحدود

فرید الدین عمر بن غیلان بلخی‌د ابو العباس‌لوکری شاگرداو دفلسفی دکتابو د مولف د ژوند وخت .

۱۱۸۵ – ۱۱۸۷ م ۵۸۰ ـ ۵۸۳ق

د خوارزم سنجر شاه په نیشاپور کی‌پاچا و.

۱۱۸۵ م ۵۸۰ق حدود

ملك قطب الدین یوسف تمرانی دغوری دربار لوی امیر و.

سلطان غیاث الدین عوض خلجی د هند په لکهنو تــی کی دسلطان معزالدین له‌خوا حکمرا ن و.

ظهیر الملك عبدالله سجـزی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری وزیر و.

۱۱۸٦ م ۵۸۲ ق

سلطان تکش نشاپور ونیو اوخپل ورور ملکشاه ته یی وسپاره .

سلطان خسرو ملك آخرنی غزنوی پاچا غزانو مات‌کی اودوی غز نـــی ونیو .

مولانا سراج‌الدین منهاج دسلطان معز الدین محمد غوری په فرمان د هندو ستان قاضی لشکر سو .

سپه سالار حسام‌الدین علی‌کرماج د سلطان معزالدین محمد غوری له خواد ملتان والی دلاهور حکمران‌سو

دعالی بن ابراهیم بن اسما عیل غزنوی حنفـــی فقـیه او مـفسر د مشارع الشرایع د مولف وفات .

۱۱۸۷ م ۵۸۳ ق حدود

دا وحد الدین محمد بن محمـــد انوری ایبور دی خراسانی مشهور دری‌شاعر وفات .

۱۱۸۸ م ۵۸٤ ق

د شیخ فرید الدین گنج شکر بن جمال الدین تولد (د کابل دپنجشیر د فرخ شاه له پښته ، دده وفات په اجودهن کی د ٦۸۷ ق حدود)

د شیخ الاسلام‌خطیب‌امام الحرمین محمد بن احمد بلخی زاهد او امام وفات او ښخیدل په بلخ کی .

محمد بن عیسی بن‌علی نشا پوری یو قرآن په ښکلی نسخی خط د سلطان غیاث الدین محمد بن سام غوری لپاره وکیښ (دایران باستان موزیم)

شریف محمد بن منصورمبارکشاه فخر مدبرغزنوی خپل رحیق‌التحقیق نظم کی (محرم) محمد د عبدالرحمن زوی خراسانی صوفی دمقاماتوشارح وفات سو .

۱۱۸۹ م۵۸۵ ق حدود

جلال الدین د یو شاری دسلطان غیاث الدین محمد سام‌غوری وزیرو.

د قاضی وحید الدین مرو رودی‌د شافعی مذهب مقتدا او د سلطــان غیاث الدین محمدسام غوری داستاد د ژوند وخت .

دکاکړ نیکه شهادت او ښخیدل پــه هرات کی .

۱۱۹۰ م ۵۸٦ق حدود

امام‌صدرالدین‌علی هیصم نشاپوری کرامی دغرستان دافشین دښار د مدرسی لوی مدرس و.

۱۱۹۱– ۱۲۰۵ م۵۸۷ ـ٦۰۲ ق

د غور نه ویشتم پــاچــا سلطان بهاء الدین سام‌بن شمس الد یـــن محمد په بامیان کی .

۱۱۹۱ م ۵۸۷ ق

سلطان خسروملك د غزنی آخرنی پاچا په ۵۸۳ ق د سلطان معزالدین محمد سام غوری په لاس د بلروان په‌کلاکی بندی سوی وپــه ۵۸۷ ق ووژل‌سواو د غزنی د سبکتگین‌کهول ورسره ختم سو،دده زوی بهرامشاه هم وواژه سو .

۱۱۹۲ م ۵۸۸ ق

د مرغاب په جنگ کی د غوریانو بری پر جلال الدین محمود بـــن ایل ارسلان خوارز مشاه باندی .اود غوریانو له خوا مرو اونشاپور او سرخس نیول .

سلطان معز الدین محمد غوری په هند کی رای پتهورامات کی اواجمیر او تهول سوالك‌یی ونیول، قطب‌الدین ایبك یی د کهرام حکمران کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۹۳ م ۵۸۹ ق

منکشاه مړینه . قطب الدین محمد په نشاپور کی مړ سو .

سلطا ن معزالدین محمد غـور ی دهلی اوکول ونیو ل.

۱۱۹۳ م۵۹۰ق حدود

دبهاء الدین سام غوری دبامیا ن په دربار کی امام فخر الدین راز ی او شیخ الاسلام جلال الدین ورسل اومولانا سراج الدین جوز جا نـی غوندی پوهان سره راټول و.

دابو شجاع محمدبن مسعـــود کرمانی محدث وفات او ښخیـــد ل په هرات کی .

سلطان معز الدین محمد غـور ی له‌غزنی څخه هند ته ولاړ ،بنارس، قنوج یی ونیول ، رای چی چند یی په‌چندوال کی‌مات کی.

ملك ناصر الدین سوری مادینی دغوری دربار لوی امیرو .

شیـخ الا سـلام ملـك العلمـا جلال الدین ورسـل دبلـخ شیـخ الاسلام و، دسلطان بهاء الد یـن سام غوری له خوا .

ملك الکلام تاج الدین زوز نـــی قاضی د سلطان بهاء الدین ســـام غوری پاچا په‌دربار کی .

۱۱۹۴م۵۹۱ق .

دسلطان طغرل سلجـوقی مړینـــه.

ملك تاج الدین مکران د غـور ی دربار لوی امیرو .

۱۱۹۵م۵۹۲ق .

منصور شیخ الاسلام مشهور پـــه قاضی خان دفتاوی دخاوند وفات

۱۱۹۷م۵۹۳ق .

داحمد بن محمدبن سعید غزنو ی فقیه وفات په‌حلب کـی داختـلا ف العلماء او روضة المتکلمین مولف .

دعبدالله بن حمو یه سر خسـی کرزندوی د ژوند وخت ، دی سفر نامه هم لری په دمشق کی مړی‌دی.

۱۱۹۷ م۵۹٤ ق .

ملکشاه دتکش زوی مړ سو .

۱۱۹۷م۱۵رمضان ۵۹٤ ق .

سلطان معزالدنیا والدین محمـد بن سام غوری په‌غزنی کی یومسجد جوړ کی چی‌ډیر لیك ئی تراوســـه ستته .

۱۱۹۸م ۵۹۵ق.

ملك تاج الدین یلدوزپه غز نـی اوکړه مان اوکورم کی دسلطـــا ن معزالدین غوری له خوا حکمران و .

محمدبن منور دابو الخیر میهنی له ینبته خپل کتاب (اسرارالتو حیدفی مقامات الشیخ ابی سعید) په در ی زبه دسلطان غیا ث‌الدین بن محمد سام غوری په‌نامه تالیف کی .

اقضی القضاه ابوالفقیر محمد بن ابوا لمعالی بن محمد الحسن دبست قاضی وفات اوپه‌نسبت کی‌ښخ سو (جمعه اربیع الاول)

۱۱۹۹ م۵۹٦ق .

دبغداد خلیفه الناصر الدین الله خپل سفیران ابن ربیع اوقا ضـــی

فخرالدین حسین بن بدر الد ین مجد الدین قدوه دسلطان غیاث‌الدین

محمدسام غور ی سلطان دربار تـه راواستول ، او د غور له خـــــوا سراج الدین محمد جوز جانی پـــه سفارت بغداد ته‌ولاړ .

احمد بن محمد مستوفی هـرو ی دفتوح اعثم کوفی کتاب له‌عربی‌څخه په‌دری را واړاوه .

۱۲۰۰ م رمضان ۵۹۷ ق

عماد الدین محمود بن ا حـــمد فاریابی عالم (متوفا ٦۰۷ ق)خالصة الحایق تالیف کی .

سلطان غیاث الدین محمد بـــن سام غوری د هرات جامع مسجـــد جوړ کی (کتیبه ئی تر اوسه ستته)

درکن الدین محمود شاه سنجـــان وفات او ښخیدل په چشت کی .

دشیخ محمد سررزی وفـات او ښخیدل ئی په غزنی کی .

۱۲۰۱ م۵۹۸ ق

مولانا سراج منهاج جوزجانی د بامیان قاضی الممالك‌اود دوومدرسو دمرو.

د حکیم شهاب الدین شاه علی ابورجا غزنوی شاعر وفات .

دابو الفضل طاهر بن محمـــــد (ظهیر فاریابی) مشهور دری شاعر وفات په تبریز کی .

د محمد بن عمر بن عبدالله‌سنجی نشاپوری فقیه د فتاوی رشید یه‌د مولف وفات .

۱۲۰۲ م ۵۹۹ ق

سلطان غیاث الدین بن محمـــد سام د غور لوی شهنشاه ٦۳ کلن په هرات کی وفات او ښخ سو

له‌هندوستان ترعرا ق اود جیحو ن څخه تربحیره عرب پوری خپور و.

۱۲۰۲ - ۱۲۱۰ م ۵۹۹ -٦۰۷ق

د غور د درو یشتـم سلطـــان غیاث الدین محمود بن غیاث الدین محمد سلطنت په غور کی .

۱۲۰۲ -۱۲۱۵ م۵۹۹- ٦۱۲ ق

دغوری پاچا علاء الدین درغو رد اقتدار وخت په خر اسان کی .

۱۲۰۲ م ۵۹۹ ق حدود

مولانا افصح‌العجم اعجو بة‌الزمان سراج الدین منهاج جوزجانـــی د سلطان بهاء الدین سام غور ی به دربار په‌بامیان کی و.

۱۲۰۲ م ۵۹۹ ق

د وحید الدین محمد بن‌محمـــود مرو رودی شافعی فقیه په هـرات کی وفات .

د ظهیر الدین محمد بن محمـود مرو رودی نشاپوری شافعی فقیه او مفسر د تفسیر البصائر د مولـف وفات .

شمس الدین ابوالفتح احمدبن‌نصربن طاهر دسیستان صفار ی شهـز ا ده اقتدارو موند .

٦۰۰ ق

۱۲۰۳ م ٦۰۰ ق

د با میان سلطنت د سلطـــان بهاء الدین سام غوری تر پا چهـی لاندی له کشمیر او کاشغره تـــر ترمذ او غرجستانه ورسیدی .

د هرات دقاضی عمدة الدیـــن فضل بن‌محمودبن‌صاعد سیاری‌وفات (رمضان) چی زوی یی صاعدپرځای

(۲۷ جمادی الاولی) د ده‌مملکت کښېنو ست .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقاضی حمید بن‌قاضی ابو سعد عمرمحمودی دبلخ دقاضی وفات او ښخیدل په بلخ‌کی.

ملك تاج الدین عثمان مرغنی او عزالدین عـمر مـرغنـی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری تـر برونه د غوری دربار امیران او د امیر محمد غرستانی له کهو لـه څخه وو .

مغولی امپراتوری د تموچن بـن یسمو کای بهادر په مشری د منگولیا په قرا قروم کی جوړه سوه. تموچن دقیات له قبیلی څخه په چنگیز خان مشهور دی‌ولادت یی٥٤٩ ق١١٥٤م کال دی .

۱۲۰۳ م ۶۰۰ ق حدود

سید ظهیر الدین تاج الکتـاب سرخسی دسلطان معزالدین غوری‌د دربار منشی و .

دمحمد بن‌محمد بن عبدا لر شید سجاوندی حنفی فقیه از مفسر او حاسب وفات .

د ده مولفات : سراجیه ، رساله فی الجبر والمقابله ، عین المعانی.

امام فخر الدین رازی (رسالـه بهائیه دسلطان بهاء الدین سـا م غوری په نامه تالیف کړه .

د عبدالرافع بن ابو الفتح هروی شاعر د ژوند وخت .

۱۲۰٤ م٦٠١ ق

غوریانو خوارزم‌ونیو شهاب‌الدین محمد غوری داند خود سره ماتـه وکړه .

د هرات دخانقاه سلطان د شیـخ صدر الدین سجزی وفات .

ملك شجاع الدین علی بن حسین غوری گناباد له‌ملا حـد ووځـه ونیو .

۱۲۰۵ م ٦٠٢ ق

سلطان معزالدین غوری دجیلم د دهمیك په کلی کی یوه گهکر فدایی وواژه او جنازه یی د غزنی په دهك کی ښخه سوه .

بلخ ، غور ، هرات د خوارزم‌شاه په لاس ورغلل .

د فخر الدین مبارکشاه حسین مرو رودی دغور د سلاطینو دنسب نامی د ناظم وفات .

دعلی بن ابوبکر هروی وفات چی د التذ کرةالهرویه فی حیل‌الحربیـه مولف دی .

۱۲۰۵ ـ ۱۲۱۵ م ٦٠٢ ـ٦١٢ ق

دغورد دیر شم پا چـا سلـطان جلال الدین ابوعلی‌بن بهاءالدین‌سام سلطنت .

علاء الدین مسعود بن بهاء الدین سام دده ورور هم اقتدار درلود .

۱۲۰۵ ـ ۱۲۱۰ م ٦٠٢ ـ٦٠٧ق

د قطب الدین ایبك سلطنت پـه دهلی‌کی .دی دسلطان معز ا لدیـن غوری سپه سالاروو .

حسن نظامی نشاپوری خپل کتا ب (تاج الماثر) د سلطان قطب الدین ایبك په‌نامه شروع کی ، او تـر ٦١٢ ق پوری پیښنی یی ولیکلی .

شریف محمد بن منصور بـن ابو الفرج سعید غزنوی (مبارکشاه فخر مدبر)خپل کتاب بحرالانساب سلطان قطب الدین ایبك ته وړاندی کی .

د ده نور تالیفات : آداب الحرب والشجاعه .

۱۲۰٦ م ٦٠٣ ق

د چنگیز خان ترحکم لاندی د مغولو اتحاد .

د امام عصام الدین ابی‌حفـص عمر بن‌احمد صفار نشاپوری‌شافعی فقیه وفات .

۱۲۰۷ م ٦٠٤ ق

مولانا جلال الدین بلخی (رومی) دشرق‌مشهور شاعر او صوفی او مفـکر په‌بلـخ کی وز و کیـــد (٨ربیع الاول)

۱۲۰۸ م ٦٠٥ ق

په‌خراسان بیاد خوارزم شاهیانو حکومت .

په نشاپور کی سخته زلزلـه او د سلطان محمد خوارزم شاه پــه امری بیا ودانوله .

د سلطان غیاث الدین محمـود غوری پاچا له حضوره دهندوستان دسلطنت فرمان د قطب الدین‌ایبك په نامه صادر سو .

۱۲۰۸ م ۱ رجب ٦٠٥ ق

د ابومحمد عبدالسلام‌بن اسماعیل بن عبدالسلام بن عبدالرحمن بـــن حسن لغمانی فقیه‌او دبغداد دقاضی وفات . دی د بغداد دسوق العمیدد مدرسی مدرس هم وو (تولدیی‌بغداد ٥٢٠ق) په خیز رانیه کی د امـــام ابوحنیفه سره ښخ دی .

۱۲۰۸ م ٦٠٥ ق حدود

قاضی امام حمید الدین علی بن عمر محمود ی (بلخی) د سلطان‌قطب الدین ایبك دهندی دربار شا عــر او منشی و.

۱۲۰۹ م ۱۰ محرم ٦٠٦ ق

د شیخ کمال الدین محمود بـن محمد سرخسی(خواجه سرمه)وفات او د هرات د هندوان په کلی کی ښخیدل .

د شرف الدین مظفر بن محمدبن مظفر طوسی ریاضی پوهاند دالجبر والمقابله ، لهندسه دمو لف دژوند وخت .

۱۲۱۰ م ٦٠٦ ق

دامام فخر الدین محمد بن عمربن حسن رازی شافعی مشهور عالم او مفسر وفات اوپه هرات‌کی ښخیدنه (اشوال دوشنبه)دده ولادت په ری کی٢٥ رمضان ٥٤٤ ق و.

شیخ کمال الدین محمود بن‌محمد سرمقی زاهد او جوانمرد د هرات په خوا جه سرمه کی وفات او ښخ سو .

۱۲۱۰ مجمعه١٩جمادی الاولی٦٠٦ق

د ابو یعقوب یوسف بن اسماعیل بن عبدالسلام لغمانی حنفی فقیـه وفات او د بغداد په خیز رانیه کی ښخیدل . (تولدیی ٥١٨ق)

۱۲۱۰ م ٦٠٧ ق

دغور سلطان بهاء الدین سام بن محمود سکه‌ووهله .

دمحمود بن احمد بن ابی الحسن فاریابی صوفی‌اوواعظد سلك‌الجواهر مصباح الجنان،خالصة الحقایق‌دمولف وفات .

۱۲۱۰ ـ ۱۲۲۸ م ٦٠٧ـ ٦٢٥ق

د سلطان ناصر الدین قباچــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

معز ی‌د سلطان معز الدین غوری د
مملوك سلطنت پر شرقی افغانستان
او سند باندی .

عین الملك ملك الوزرا فخرالدین
حسین بن شرف الملك رضی الدین
ابو بکراشعری‌دسلطان ناصر الدین
قباچه ددربار لوی وزیر و .

۱۲۱۰ـ ۱۲۱٤ م ۶۰۷ـ ۶۱۱ ق

دغور دپنځه ویشتم‌پاچا علاء الد ین
اتسز بن‌علاءالدین جهانسوزسلطنت

۱۲۱۲ م ۶۰۹ ق

دشرف الدین مظفربن‌محمدالمظفر
طوسی منجم او ریاضی‌پوهاندد‌کتاب
المسطح دمو لف وفات

۱۲۱۳ م ۶۱۰ ق

سلطان العلماء بهاء الدین محمد
بن حسین خطیبی بلخی (سلطان‌ولد)
دمولانا جلال الدین بلخی پلار له‌بلخه
هجرت وکی او په قو نیه کی ساکن
سو .

شیخ الاسلا م صفی الدین‌ابو بکر
عبدالله بن‌عمر واعظ بلخی خپل‌کتاب
« فضایل بلخ » په عر بی و کیښی
(غره ر مضان)

۱۲۱۳ م ۶۱۱ ق

علاء الدین مسعود بن‌شمس‌الدین
محمد په غور کی .

دفرید الدین محمد بن ابو بکر
ابراهیم عطار نشا پوری‌دتذکرةالاولیا
دتالیف و خت

۱۲۱٤ م ۶۱۱ ق

علاء الدین محمد خوارزم شاه‌غور
او فیروز کوه او هرات تر غز نی
پوری و نیول .

تاج الدین یلدوز دسلطان ایلتتمش
په لاس گرفتار او په بداون‌کی‌وواژه
سو .

اما م عزالدین ابی شعبه مسعود
بن امیر جلال الدین اسماعیل‌بن‌محمد
په بست کی مړاوبنخ‌سو (۲۷شعبان)

۱۲۱٤ـ۱۲۹۸ م ۶۱۱ـ۶۹۸ ق .

عبدالله بن محمدسلیمان بن حسن بن
حسین بلخی قدسی حنفی مفسرژوند
و وفات په قدس کی .

۱۲۱۵ م ۶۱۲ ق

دابو الحسن علی بن ابی بکر بن
علی هروی گرزندوی وفات په حلب
کی. دالاشارات الی معرفة الزیارات
اوخطب الهرویه‌والتذکرة الهرویه‌فی
الحیل الحربیه مولف .

۱۲۱۵ م ۶۱۲ ق .

دغور یانو سلطنت ختم سواو
خوارزمشا هیان بر یمن سول .

ددوی له خوا ملك کر بر په‌غزنی
کی او امین ملك په هرات کـی او
اختیار الدین محمد خر پوست پـه
پیښور کی حکمرا نان وو .

علاء الدین محمد بن تکش خوارزم
شاه با میان او غـزنی ونیـو ل او
جلال الدین مینکبرتی یی دافغانستان
حکمران وگوماره .

حسام‌الدین علی عمر مرغنـی د
غرستان اوتاج‌الدین عثمان مر غنی
دخیسار حکمرانان وو دوی د ملك
ابوبکر کرت لمسیا نوو .

تاج الدین‌حرب‌بن‌محمد دسیستان
صفاری پاچا مړ شو .

شمس الدین یمین‌الدو له بهرام
شاه بن‌عثمان دسیستان پادشاسو .

سلیمان‌ماکود بارك خان سابزی
دقندهار دارغسان او سید و نـکی
خپل کتاب پښتو تذکرة اولیا وکیښی
تراوسه دپښتو منثور مکشوف قد یم
کتاب دغه دی .

۱۲۱۶ار۲۱۵ م ۶۱۳ ق

دخوارزم شاه سلطان محمد استاخی
چنگیز خان‌ته ولاړل

۱۲۱۷ م ۶۱٤ ق

داسما عیل بن حسین بن محمد
حسینی‌مرور دی جامـع عالم او د
حظیرة‌القدس دمولف وفات (و لادت
۵۷۲ ق)

۱۲۱۸ م ۶۱٤ ق

دچنگیز خان استاخـی دخوارزم
دربار ته راغله او شرقی ترکستان
چنگیز ونیو .

۱۲۱۹ م ۶۱۶ ق

علاء الدین محمد خـوارزم شا ه
دتاتار تجارتی قافله تاراج کړه اود
چنگیزخان استاخی‌یی‌وواژه
دچنگیز خان تاتار ی لښکر پـر
ماوراءالنهر راتوی سول .

دعبدالمطلب بن فضل بلخی‌حنفی
دجامع الکبیر دشارح و فات‌په‌حلب
کی جمادی‌الاخری (ولادت۵۳۹ق)

۱۲۱۹ـ۱۲۲۱ م ۶۱۶ـ۶۱۸ ق

چنگیز خان په افغانستان کـی
(مغولی لو مړی پاچا)

۱۲۲۰ م شوال ۶۱۷ ق

علاء الدین محمد خوارزم شاه له
مغولو څخه وتښتید او دآبسکو ن‌په
جزیره کی‌لڅ لغړ مړ سو.

سلطان جلال الدین مینکبر تـی
دخپل پلار پرځای پاچا سو اوشهاب
الدین سرخسی یی‌وزیرو.

چنگیز ماوراء النهر ونیو او پـر
خراسان یی‌یرغلونه‌شرو سول.

۱۲۲۰ دبیع الاول ۶۱۷ ق

جبه، سبتای ،تغاجار دچنگیزخان
دلښکر ومشران تر‌آمو راتیر سول
بلخ، هرات، طوس یی‌ونیول اووران
یی‌کړل.

دچنگیز خان، دلښکرو مقا بـل
مشران په‌تر مذکی امیر زنگـی
ابو حفص دسیستان لښکر مشر ،
دتخارستان دولخ په‌کلاکی ا میـر
سرهنگ سام، په‌بامیان کی ا میـر
عمر کر باوردی ،په‌غزنی کی ملـك
اختیار الدین خرپوست ،دغور پـه
سنگه کی ملك حسام الدین سرزراد
اوپه غور کی‌ملك قطب الدین حسن
او دهرات په‌کالیون کی اختیارالملك
دولت‌یار ،اوپه هرات کی‌شمس‌الدین
جوزجانی ،دتالقان په‌نصرت کوه‌کی
ملك شمس الدین اتسز په گرزیوان
کی الغ خان ،په غرستان کی پهلوان
شروان، په فیروزکوه‌کی مبارزالدین
سبزواری ،او په‌تولك‌کی‌ا میرحبشی
نیزه وروو.

دشیخ الشیوخ محمدبن عمر بن
علی جوینی شافعی فقیه او د مصر
مفتی دسلوت الطالبین دمو لـف
وفات.

۱۲۲۰ م ۶۱۷ ق

دعبد الرحیم بن عبد الکریـم
سمعانی مروزی شافعی فقـیه ا و
محدث وفات په‌مرو کی ،دی دمعجم
الشیوخ مولف دی. (ولادت ۵۳۷ق)

ابو نصر فراهی جامع الصغیـــر منظوم کی.

۱۲۲۰ – ۱۲۲۷ م ۶۱۷–۶۲۵ ق

نورالدین محمد بن‌محمد عو فـی بخاری جوامع الحکایات و لوا مـع الروایات تالیف کی.

۱۲۲۱ م صفر ۶۱۸ ق

چنگیز خان اور گنج، تر مذ، بلخ پوینا کړل اوزوی یی تولی خان مرو نساء، هرات، فیروز کوه استیه، تولك وران کړل، په مرو کی دوه ملیونه تنه ووژل.

په‌هرات کی خو لکه تنه مـړه او یولك نجونی اسیری سوی. په بامیان کی‌چی دچنگیز لمسی موتوجن دچغتای زوی ووژل سو، هغه ښار چنگیز له‌بیخه وکیندی.

۱۲۲۱ م شوال ۶۱۸ ق

سلطان جلال الدین مینکبر تـی آخرین خوارزم شاه په پروان کی د افغانی ملکانو امین‌ملك، سیف‌الدین اغرق، اعظم ملك، مظفر ملك بـه ملگری د چنگیز لښکر دقوتو قویه قیادت مات کی، خوچنگیز د بامیان له لاری غزنی ته راغی، او پـه مینکبرتی پسی گردیز اوداباسیـــن غاړو ته ولاړ، کله چـه مینکبر تی ترا باسین و اوښت نو چنگیز تر چتراله چور کړه او د کـابـل او بامیان له لاری د آموغاړو ته ولاړ.

۱۲۲۱ م ۶۱۸ ق

او گدای د چنگیز زوی پـــه افغانستان کی. (مغولی دوهم‌پاچا

۱۲۲۱ – ۱۲۴۱ م ۶۱۸ – ۶۳۹ق

دریم مغولی پاچا چغتای دچنگیز زوی په افغانستان کی.

۱۲۲۱ م۶۱۸ حدود

ملك ناصر الدین‌بن شهاب الدین خرنك دغوریه گزیو کی. (په ۶۲۰ق په هند کی مړ سو.)

ملك تاج الدین نصربن بهرامشاه په سیستان کی پاچا سو په دغه کال رکن الدین ابو منصور بـــن بهرامشاه هم سکه ووهله.

نور الدین محمد عوفی خپلـــه تذکره شعرا لباب الالباب دوه‌ټوکه تالیف کړه.

۱۲۲۱ م ۶۱۸ ق

احمد بن عمر بن محمد خیو قی (شیخ نجم لدین کبری) لوی‌صوفی‌او محدث او مفسر په ربیع الاول کی مغولو شهید کی.

(ولادت یی ۵۴۰ق)

ملك شمس الدین بهرا مشاه د سیستان پاچا ملحدانو مړ کی.

۱۲۲۲ م جمادی الاولی ۶۱۹ ق

ایکچیلدای نویان دچنگیزی لښکر مشر هرات وران او قتل عام کی. او گدای غزنی وران او قتل‌عام کی. فیروز کوه هم گـرده وران کړسو.

شهاب الدین محمود په سیستان کی‌امیرو.

۱۲۲۳ م ۶۲۰ ق حدود

تولی خان د چنگیز زوی مغولی شلرم پاچا په افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج الفضلا محمد کاتب بلخی د سلطان ناصر الدین قبا چه د دربار شاعر.

ضیا الدین فخر الشعرا سجزی‌د قباچه ددربار شاعر په‌شرقی افغانستان او سند کی.

۱۲۲۳ – ۱۲۵۲ م ۶۲۰ – ۶۵۰ ق

د افغانستان په اسلامی ثقافت کی علاوه پر افغانی، عربی عناصرو یو بل عنصر مغولی هم ګډ سو. او مغولی اصطلاحات په‌دری او پښتو ګډ سول.

۱۲۲۴ م۶۲۱ق

چنگیز له‌افغانستانه ماوراء النهرته اولاړ هغه‌ځایه خپل اصلی اردو گاه د منگت صحرا ته ولاړ.

جلال الدین مینگبر تی له هند ه کرمان ته ولاړ.

۱۲۲۵ ـ ۱۲۳۵ م۶۲۲ ـ ۶۳۳ ق

پرغزنی، بامیان، غور بانـــد ی د سیف‌الدین حسن قرلغ حکمرانی د چنگیز خان له خوا.

په ۶۲۲ ق د الظاهر خیفه په نامه سکه وهلی ده.

۱۲۲۵ م ۶۲۲ ق حدود

شمس الدین محمد بلخی دسلطان ناصر الدین قباچه د دربار شاعر او خطاط په‌شرقی افغانستان اوسندکی.

ملك علی بن عثمان په سیستان کی.

۱۲۲۶ م۶۲۴ ق

چنگیز خان دتنگت په صحرا کی (۷۲)کلن مړ سو. «رمضان»

جوجی دچنگیز زوی هم دقبچاق په دښت کی مړ سو.

۱۲۲۷ م۶۲۵ ق

سدید الدین محمد عوفی خپل کتاب جوامع‌الحکایات‌ولوامع‌الروایات (څلور مجلده هر مجلد ۲۵ بابـه) تمام کی.

۱۲۲۸ م ۶۲۶ ق.

قرلچه او یغان سنقور د مغولو په مقابل کی بیا ولاړ سول، د اوگتای له‌خوا طایر بهادر د دوی سرکوبلوته راغی او د غور او خراسان پاتــه ښارونه او کلا وی یی ورانی کړی.

ملك شمس الدین علی‌بن مسعود بن خلف بن مهربان بن طـاهـر د سیستان صفاری پاچا و.

۱۲۲۹ م۱۰ جمادی الاخری۶۲۷ق

دفرید الدین ابوحامد محمد بـــن ابوبکر بن ابراهیم عطار نشاپوری مشهور شاعراوصوفی‌د تذکرةالاولیا د مولف وفات په نشاپور کی.

۱۲۳۰ م ۶۲۸ ق

جلال الدین مینکبرتی په ایران کی گرجستان، ارمینستان ترتفلیس پوری ونیول، او په میا فارقین کی کردانو مړ کی او د خوارزمشا هیانو کهول ختم سو.

۱۲۳۰ م ربیع الاخر ۶۲۸ ق

دسلطان العلما بهاء الدین محمـــد بن حسین خطیبی بلخی (بهاء ولد) د مولانا جلال الدین بلخی د پــلار وفات په قونیه کی. دی دالمعارف مولف دی.

١٢٣٠ م ٦٢٨ ق حدود
فخر مدبر مبار کشاه شریـــف محمد بن منصور غزنوی خپل کتاب آداب الحرب والشجاعه په هند کی سلطان شمس الدین ایلتتمش تــه اهدا کی .

١٢٣٢ م ٦٣٠ ق
د مغولو د پاچا له خوا جنتمورد خراسان په حکمداری وگومارل سو اوده دخراسان امیری ملك بهاء الدین ته ور کړه .

١٢٣٤ م ٦٣٢ ق
خوجه معین الدین حسن بـــن غیاث الدین حسینی سجزی چی په سیستان کی زیږیدلی او په اجمیر کی د چشتی طریقی مرشد و وفات سو اوپه اجمیر کی ښخ دی(دوشنبه ٦رجب) د نور الدین شیخ الاسلام دهلی سید مبارك غزنوی وفات او ښخیدل په دهلی کی .

١٢٣٥ م ٦٣٣ ق
ملك شمس الدین علی بن مسعود د سیستان پاچا سو (رمضان)

١٢٣٧ م ٦٣٥ ق
نوسال نوین مغولی حکمران پــه خراسان کی.

١٢٣٩ م ٦٣٧ ق
د عتیق بن علی بن محمد هروی محدث وفات .

دهرات بیا ودانی او دانجیـــل او النجان ولی بیا جوړ ول .

١٢٤٠ م ٦٣٨ ق
گرگوز مغولی حکمران پهخر اسا ن کی .

یوسف بن احمد سجستانی حنفی فقیه دمنیة المفتی او غنیة الفقهـاء مولف په سیواس کی مړ سو .
دسید بر هان الدین محقق ترمذی وفات . دی دمو لانا جلال الدین بلخی مرشد و .

١٢٤١-١٢٥١ م ٦٣٩-٦٤٩ق
مغولی پنځم پاچا قرا هولا گوبن تولی بن چنگیز په افغا نستان کی.

١٢٤٢ م جمعه ١٣ رجب ٦٤٠ ق
دعبدالرحمن بن عبد السلام بـــن اسماعیل لغمانی اقضی القضات اود بغداد د مستنصریه مدرسی دمدرس وفات او دابو حنیفه په هدیره کـــی ښخیدل . (تولد یی ٥٦٤ق)

١٢٤٢ م ٦٤٠ ق
دابو نصر مسعود بن ابی بکربن حسین بن جعفر فراهی حنفی فقیه دنصاب الصبیان او اللمعه فی نظـم مسایل الجامع الصغیر اوذات العقدین دمو لف وفات .
امیر مجدالدین کالیو نی فــرا ه ونیوی اود اسپهبد کلایی ورانه کړه، اوپه سیستان کی سیل راغی .

١٢٤٣ - ١٢٥٦ م ٦٤١- ٦٥٤ق
امیر ار غون بن ابا قابن هولاگو بن تو لی بن چنگیزمغولی شپږم پاچا په افغا نستان کی .

١٢٤٤ م ٦٤٢ ق
محمد بن اسما عیل خطیب شفور قانی (شبرغانی) حنفی فقیه په دهلی کی صنوان القضافی الفتاوی تالیف کیء .

١٢٤٥- ١٢٧٧ م ٦٤٣- ٦٧٦ ق
ملك شمس الدین محمد مهیـن دابوبکر کرت زوی دمور له خوادتاج الدین

عثمان مرغنی لمسی دهرات پا چا.

١٢٤٥ م ٦٤٣ ق
ملك رکن الدین دعا یشی ز وی دعزا لدین عمر مر غنی لمسی دکرت دکهول حکمران په خیسار کی .

١٢٤٥ م ٦٤٣ ق

هولا گو دچنگیز لمسی خرا سان ته راغی اې ملك شمس الدین کر ت دهرات پاچا دامیر ار غون سره دده هر کلی وکی .

١٢٤٦ م ٦٤٤ ق
شمس الدین محمد مهین دابوبکر کرت زوی د هرات پاچا دسا لیـــن نوین مغول سره ملتان او لا هـــور ونیول او دی دلا هور حکمران سو مگر په ٦٤٥ ق دمنکو خان در بارته وغو ښت سو .

١٢٤٧ م ٦٤٥ ق
منکو خان دهرات شمس الدیـــن محمد مهین کرت ترابا سین پوری دټول افغانستان مستقل پاچاومانه.

١٢٤٨ م ٦٤٦ حدود
شیخ عماد الدین شفور قانی دهند قاضی القضات معزول اوپه بداوین کی عماد الدین ریحان دی مړ کی.

١٢٤٩ م ٦٤٧ ق

شمس الدین محمد مهین کـــرت دهرات لو ی پاچا،ټول افغا نستان دخرا سان له آخره ترابا سین پوری دهرات په مر کزی حکو مت پـوری ونښلول .

١٢٥٠ م ذیحجه ٦٤٨ ق
دعبدا لملك بن عبدا لسلام بـــن حسین لغما نی حنفی فقیه دبغـــداد دمشهد ابی حنیفه مدر س و فات او دامام ابو حنیفه په هدیره کی ښخیدل.

١٢٥٠ م ٦٤٨ حدود
فخر الدو لة والدین ملك شاهنشاه افغان حکمران چی مستنگ یـــی پایتخت و .

دده زوم میرا نشاه اوزوی ملـــك بهرا مشاه هم ددی وخت افغا نـــی امیران وو .

١٢٥١ م ٦٤٩ ق حدود
ملك تاج الدین هر موز په تیر ی کی دقند هار شمالی خواته افغانـــی حکمران و .

١٢٥٢ رمضان ٦٥٠ ق
دامام رضی الدین حسن بن محمد بن حسن صغانی غز نوی مشهور لغوی اوعالم و فات په بغداد کی.
(ولادت : لاهور ٥٧٧ ق پرورښت غزنی) دمشارق الا نوار او العباب لیکوال .

١٢٥٢ م ٦٥٠ ق
محمد بن علی بستی (تاریخ سوری) وکیښ چی ځنی قدیم پښتو اشعاریی پکښی و لیکل .

١٢٥٣ م ٦٥١ ق
ملك شمس الدین مهین کرت پاچا مستنگ او خاسك ونیول او ملـــك شهنشاه او بهرامشاه افغانی امیران ئی روزل اومیرانشاه سیستان ته ولاړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دامیر خسرو بن امیر سیف الدین بلخی دهلوی مشهور شاعر دژوند دوره .

۱۲۵۳ م ۶۵۲ ق

دنجم الدین حسن بن علاء سجزی دهلوی دری شاعر اوصوفی ولادت دده خپل فوائد الفواد په ۷۲۰ ق تالیف کړی دی .

۱۲۵۴ م ۶۵۲ ق حدود

ملك حسام الدین جاړل په زابل کی افغانی حکمران و .

ملك نصرالدین ابوالفتح بن مسعود صفاری په نیمروز کی سکه وو هله.

۱۲۵۵ م صفر ۶۵۳ ق

المار افغان دقندهار دشمالی خوا تیری حکمران دملك شمس الدین مهین کرت سره په جنګ کی وواژه سواوتیری ئې ملك حسام الدین حاول ته وسپاره .

۱۲۵۵ م شعبان ۶۵۳ ق

په تګین آبادکی دشعیب سورانی افغان سره دملك شمس الدین مهین کرت جنګ او دشعیب وژل دکهیرا په کلاکی .

۱۲۵۶ م رجب ۶۵۴ ق

ددوکی په کلاکی د ملك سندان افغان سو رانی (دشعیب تربور) اودملك شمس الدین مهین کرت جنګ اودسندان وژل .

۱۲۵۷ م ۶۵۵ ق

دملك شمس الدین مهین کرت لښکر ترکوه سلیمان پوری پر مخ ولاړل او دافغانی امیرانو بله کلا (ساجی)ئې هم ونیوله.

۱۲۵۷ م ۶۵۵ ق حدود

دقندهار په جنوب اودپښین او کاکړستان په سیموکی ملك پهلوان جلم ـ احمدتوری ـ مهتر کیورا ـ مهتر سیورن ـ راناکنجر ـ جمال الدین مهروز کهیرایی افغانی امیران وو.

۱۲۵۸م ۶۵۶ ق

دملك شمس الدین مهین کر ت غلبه پر سیستان باندی . دملك علی بن مسعود وژل او دملك نصیرالدین اوعلاؤالدین شړل مستنګ ته .

دشیخ ابو المعالی سیف الدین سعید بن مظفر با خرزی صوفی وفات په بخارا کی .

۱۲۵۹م۶۵۷ق

ملك شمس لدین مهین کرت تر دره بولان ور تیر سو او په سند کی بهکر کلابند کیٔ .

۱۲۵۹م ۶۵۸ق

قاضی القضات صدر جهان ابو عمر منهاج الدین عثمان بن سراج ـ الدین محمد بن منهاج الدین عثمان جوز جانی خپل کتاب طبقات ناصری دسلطان ناصر الدین محمود بن ایلتتمش په نامه وکیښ .(دده ولادت ۵۸۹ ق دغور په فیروز کوه کی) .

ملك میر انشاه افغانی امیر دشمس الدین مهین کرت لښکرو په جنګ کی وواژه

په دهلی کی دشیخ بدر الدین غزنوی وفات او هلته یی ښخیدل .

علاء الدین عطا ملك جوینی (جهانکشای جوینی ؤدمغولو پراحوال باندی وکیښ د لیدن طبع۱۹۰۶) ته .

۱۲۶۰م۶۵۹ق

دملك تاج الدین کرد اوامیرهوبو ـ امیر هرموز افغانی امیرانو جنګ په مستنګ کی د کرت پاچا دجنګی امیرانو سره .

۱۲۶۲ـ ۱۳۳۹م ۶۶۱ ـ ۷۴۰ق

باباهوتك دتولرزوی دزابل دترنك پښتو شاعر او دهو تکو دلوی پلار دژوند دوره دمغولو په جنګ کی دده پښتو حماسی شعر ستته .

۱۲۶۴م۶۶۳ق

دسیستان په بر زر کی ولی کښل او کښت ډیرول .

۱۲۶۷م۶۶۶ق

ملك شمس الدین مهین کرت تر تیراه پوری تولی افغانی سیمی ونیولی .

مولانا جلال الدین غزنوی مفتی چی دیوه چا ما ینه یی بل ته ورکړی وه په هرات کی وواژه سو.

په سختی زلزلی سره دنشا پو ر بیا ورانی چی په ۶۶۹ق داباقا په امر بیا ودان سو .

۱۲۶۹م ۶۶۷ق

دمحمد بن ابوبکر عثمان امامی هروی شاعر وفات .

ملك نصیرالدین محمد دسیستان پایتخت ودان کی .

۱۲۶۹م۶۶۸ق حدود

په هرات کی دمغولی شهزادګانو براق او اباقا جنګونه او دملك شمس الدین مهین کرت تګ خیسار ته .

خسرو نیمروز نصیر الدین محمد بن مبارز الدین دنیمروز ارګ بیا جوړ کی .

۱۲۷۰م ۶۶۹ق

دشیخ ابو نصریحیی بن تاج الدین محمود بوزجانی جامی وفات(۴صفر).

۱۲۰۷ـ۱۲۷۳م ۶۰۴ـ۶۷۲ق

دمحمد بن محمد بن حسین بن احمد(مولانا جلال الدین) بلخی رومی دمشهور مثنوی دشاعر او لوی صوفی دژوند دوره .

ولادت یی په بلخ او مرګ یی په قونیه (ترکیه) کی و ، دمولو یه صوفیانو ډله ده ته منسوبه ده .

۱۲۰۱ـ۱۲۷۴ م۵۹۷ ـ۶۷۲ ق

دخواجه نصیر الدین محمد بن محمد بن حسن طوسی معروف فیلسوف او ریاضی پو هاند دمراغی درصد خانی بنا کوونکی د ژونددوره (وفات یی په بغدادکی ذیحجه ،ولادت یی په طوس کی ۱۱ جمادی الاولی).

۱۲۷۵م۶۷۴ق

له خیساره دملك شمس الدین مهین بیرته راتګ هرات ته .

۱۲۷۶م۶۷۵ق

دسیستان په لاش کی دسفید دزکلاجوړول اوله هلمنده خشکرودته او به رسول .

۱۲۷۸م۶۷۶ق

ملك شمس الدین مهین کرت د مغولو دربار اصفهان ته و غو ښت اوپه تبریز کی یی په زهرومړ کیٔ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۸۷ـ۱۳۰۵م۶۷۷ـ۷۰۵ق

دمحمد شمس الدین کهین دشمس الدین مهین زوی په هرات کیدکرت کهول دپاچا سلطنت .

۱۲۸۱م۶۸۰ق

دقند هار ښار ملك رکن الدین کرت (شمس الدین کهین) ونیوی.

۱۲۸۲م۶۸۱ق

دعلاء الدین عطا ملك جوینیوزیر او لوی مؤرخ دتاریخجهانکشادمؤلف وفات (ولادت یی ۶۲۳ق)

۱۲۸۳ م ۶۸۲ ق

ابو جعفر محمد مرو رودیمحدث خپل کتا ب مختصر جامع الاصول وکیښس .

۱۲۸۴ م ۶۸۳ ق

دسلطان احمد نکو دربن هلاکوله خوا پر سیستان او فراه ، بست ، تگین آباد باندی د نیمروز د ملك نصیر الدین د پاچهی مننه .

۱۲۸۵ م ۶۸۴ ق

په زرنج کی د حصار طاق ودانول.

۱۲۸۷م۶۸۶ق

احمد بن سعید لودی خپل کتاب اعلام اللو ذعی فی اخبار اللودی د دلود یانو پرتاریخ باندی وکیښی .

په بلخ کی دحضرت علی بنابی طالب پر مزار باندی دخواجهخیران په کلی کی ودانی جوړه سوه .

درضی الدین عبدالله بن محمد امامی هروی شاعر و فات په اصفهانکی (۱۷ محرم)

۱۲۸۹ م ۶۸۷ ق

دمحمد بن محمد ابو الفضل بر هان الدین نسفی حنفی مفسر او اصولی او کلامی مؤلف وفات په بغداد کی (ولادتئی ۶۰۰ ق) دی دابن سینا د اشارا تو شارح اود مطلع السعاده مؤلف دی .

د مولانا برهان الدین محمود بن ابوالخیر سعد بلخی مشهور عالمپه دهلی کی وفات .

۱۲۲۶ـ ۱۲۸۹ م ۶۲۳ـ ۶۸۸ ق

دشیخ متی دعباس زوی پهقوم خلیل غوریاخیل دژوند وخت. ده په پښتو خپلاشعار پهیوهکتاب (دخدای مینه) کیسره راټولکړه اود (ښکلاشاعر) بلل کیږی .

۱۲۹۰ م ۶۸۹ ق

سلطان فیروز شاه جلال الدین خلجی (افغان) د هند پاچا سو، (۳ جمادی الاخری) قتل ۶۹۴ ق .

۱۲۹۳ م ۶۹۳ ق

دملك شمس الدین کرت استاخی مولانا شمس الدین دغور قاضی او مولانا زین الدین داسفزار قاضی د نیمروز دملك نصیر الدین دربار ته راغلل اوروغهئی وکړه .

۱۲۹۴ م ۶۹۴ ق

شاه شمس الدین علی دقهستان اوقاین حکمرا ن دنیمر و ز د ملك نصیر الدین اطاعت و مانه او ملك ینا لتگین په فراه کی اود کرمان حکمرانانو هم دنیمروز پاچا ته غاړه کښیښوه، سلطان رکن الدینابراهیم شاه خلجی په هند کی سکه ووهله

(رمضان) .

۱۲۹۶ م ۶۹۵ ق

دمحمد بن ابراهیم بن محمدبستی مالکی فقیه دشرح الایضاح دمؤلف وفات. په سیستان کید (دیورك) سیمه بیاودانه کړه سوه .

علاء الدین محمدشاه خلجی په هندکی پاچا سو (وفات ۶ شوال ۷۱۵ ق) .

۱۲۹۷ م ۶۹۷ ق

ملك فخرالدین کرت دشمسالدین کهین زوی په هرات کی پرتخت کښیښوست اوغازانخانده حکمرانی لههراته تردریای سند او آموپوری ومنله .

۱۳۰۰ م ۶۹۹ ق

د محمد بن محمود زوزنی حنفی فقیه دنصاب الذرایع او ملتقیالبحار دمولف وفات . دپور بهاء جامی خراسانی شاعر دوفات حدود .

۷۰۰ق

۱۳۰۰ م ۷۰۰ ق حدود

ربیعی فوشنجی شاعر خپله کرت نامه دملك فخرالدین کرت په نامهپه هراتکی نظم کړه .

په خراسان کی دنستعلیق هنری خط آغاز .

۱۳۰۱ م ۷۰۱ ق

د ظهیر الدین اسحاق بن ابی بکر ولوا لجی حنفی فقیه او مفتی وفات .

۱۳۰۲ م ۷۰۲ ق

د قاضی محمد بن حمید الدین محمود بن عمر محمودی دبلخدقاضی اود الملل والنحل دمؤلف وفات بښخیدل په بلخ کی .

صدرالدین ربیعیفوشنجی خطیب اودملك فخر الدین کرت ندیمدکرت نامی ناظم پههرات کی ووژل سو.

۱۳۰۳ م ۷۰۳ ق

شاه علی د سیستان شهزاده په قائنکی وواژه سو .

۱۳۰۵ م ۷۰۵ ق

د مولانا حکیم الدین غوری عالم وفات .

۱۳۰۵ ـ ۱۳۰۶ م ۷۰۵ـ ۷۰۶ ق

ملك فخرالدین دشمس الدینکهین زوی په هرات کی دکرت کهول پاچاو.

۱۳۰۶ م ۷۰۶ ق

دعبدالعزیز بن محمد علی طوسی شافعی فقیه او عالم وفات په دمشق کی ۹ جمادی الاولی .

دشیخ صلاح الدین طوسی وفات چی د شیخ ابو نصر سرا ج له پښتهؤ (رجب) .

۱۳۰۷ م ۷۰۶ ق

ملك فخر الدین امانکوه ته ولاړ امیریساول اوبو جای دمغولی لښکر مشرانو پههرات کیجمال الد ینسام محاصره او مړ کی ٤ .

۱۳۰۷ـ ۱۳۲۸ م ۷۰۶ـ ۷۲۹ ق

ملك غیاثالدینمحمددشمسالدین کهین کرت زوی دهرات پاچاو .

۱۳۰۹ م ۷۰۹ ق

دسید نظام الدین مرتضیعربشاه بن سید محمودشاه سبز واریعالم وفات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۰۹ م ۱۰ محرم ۷۱۰ ق

دمولانا اقضی القضاء علاء الدین ابی بکر ابیوردی وفات په ابیورد کی .

۱۳۱۱ م ۷۱۱ ق

میرحسینی غوری نز هة الا روا ح تالیف کیء .

۱۳۱۳م ۷۱۳ ق

ملك علاء الدین دشمس الدین کهین زوی دهرات امیرسو.

۱۳۱۳– ۱۳۱٦ م ۷۱۳– ۷۱٦ ق

د ابوسعید بن اولجایتو حکمرانی په خراسان کی .

۱۳۱۵ م ۷۱۵ ق

دحسن بن نصیر الدین محمدبن محمدبن حسن طوسی عالم وفات په بغداد کی .

۱۳۱٦ ـ ۱۳۳۵ م ۷۱٦ ۷۳٦ ق

دسلطان ابو سعید بهادر خان‌بن اولجایتو دسلطنت دوره پر خراسان او ایران‌باندی.

۱۳۱٦ م ۷۱٦ ق

دشیخ عبدالرحمن‌خراسانی زاهد وفات په بغدادکی .

سلطان مبارك شاه قطب الدین خلجی په هندکی پاچاسو (تر ۷۲۰ق پوری) .

ملك غیاث الدین کرت پر اکثر افغانستان قبضه وکړه .

۱۳۱۸ م ۱٦ شوال ۷۱۸ ق

د امیر حسینی حسین بن عالم غوری هروی دروز گان دگزیو د اوسیدو نکی دری شاعر او عارف وفات اوښخیدل دهرات‌په مصرخ‌کی دنزهةالا ر وا ح او کنز الر مو ز مؤلف .

۱۳۱۸– ۱۳٤۱ م ۷۱۸ ـ ۷٤۲ ق

شمس الدین احمد افلا کی خپل مناقب العارفین دمولانا جلال الدین بلخی دکورنی او دوستانو پراحوال وکیښ .

۱۳۱۹ م ۷۲۰ ق

عبدالله صیرفی هروی خطا ط یو قرآن په ثلث خط و کیښ (گنجینه مشهد رضوی) .

ملك غیاث‌الدین محمدکرت‌اسفزار له ملك قطب الدین اسفزاری څخه ونیو .دغسی هم ده باخر ز،خوا ف، نیاز آباد ونیول .

د هرات لوی مسجد د ملك غیاث الدین محمد کرت په امرترمیم سو.ددغه ملك‌په‌حکم دشیخ الاسلا م احمدجام ژنده پیل دهدیری بناجوړه سوه.

سلطان خسرو شاه ناصرالدین خلجی دهند پاچا سو .

۱۳۲۰ م ۷۲۰ ق حدود

دمولانا عماد الدین غوری وژل‌په هند کی .

۱۳۲۱ م ۷۲۱ ق

غیاث الدین محمد کرت حج ته‌په سفر ولاړ اوخپل زوی شمس الدین محمدیی په‌هرات‌کی جانشین‌پریښود. دهرات ددر بار منشی خواجه شهاب عزیز او مولانا نظام الدین قاضی القضات او مو لانا بدرالدین ازابی‌د هرات قاضی و .

۱۳۲۲م ۷۲۲ق

دمولاناضیاالدین محمدبن‌سراج‌الدین هاشم ابیوردی وفات اوپه میمنه کی ښخیده .

دابراهیم بن محمد بن ابی‌بکربن محمد حمویه جوینی شافعی فقیه او محدث وفات (ولادت‌ئی ٦٤٤ ق) .

۱۳۲٤ م ۷۲۵ ق

دامیر خسرو بلخی‌دهلوی مشهور شاعر وفات او ښخیدنگ په دهلی کی .

۱۳۲٦ م ۷۲۷ ق

غیاث‌الدین محمدکرت امیرچوپان ووازه اوپخپله د سلطان ابو سعید دربار ته ولاړ (۷۲۸ ق) .

دامیر نجم‌الدین‌حسن‌بن علاسجزی دهلوی شاعر او صوفی وفات او ښخیدنگ په دهلی‌کی .

۱۳۲۷ م ۷۲۸ ق

امیر چوپان نویان په هرات کی دسلطان ابو سعید بهادرایلخان په امر ووژل سو.

ملك نصیر الدین په سیستان‌کی مړ سو .

شاه نصرت بن نصیر الدین بن مسعود دسیستان صفاری پاچا په نیمروز کی کښښینوست .

اخی محمود خیاط (عیار) په نشا پور کی مړ سو .

۱۳۲۸ م ۷۲۹ ق

ناری طغای دخراسان حکمران د سلطان ابو سعید څخه یاغی سومگر په همدغه کال ووژل سواوپه ۷۳۰ ق امیر شیخ علی دخراسان حکمران سو .

۱۳۲۸– ۱۳۲۹ م ۷۲۹– ۷۳۰ ق

ملك شمس‌الدین دملك‌غیاث‌الدین محمد کرت زوی دهرات پاچاؤ .

ضیامحمد مسعود غز نوی طبیب په هند کی مجمو عه ضیایی دطب تالیف کړه .

۱۳۲۹– ۱۳۳۱ م ۷۳۰– ۷۳۲ ق

ملك حافظ د ملك غیاث الدین محمدکرت زوی دهرات پاچاؤ .

۱۳۳۰ م ۷۳۱ ق

ملك قطب‌الدین‌محمدبن رکن‌الدین محمودبن‌بهرامشاه دسیستان‌صفاری پاچا په نیمروزکی‌سکه‌ووهله، اوشاه نصرت الدین مړ سو .

د جلال الدین شاه بن قاضی فخر الدین د هرات دقاضی وفات (۱۷ رمضان) .

۱۳۳۱– ۱۳٦۹ م ۷۳۲– ۷۷۱ ق

ملك معز الدین دغیاث الدین کرت زوی د هرات لوی پاچاؤ .

۱۳۳۲ م ۷۳۳ ق

ملك عزالدین‌بن رکن‌الدین محمود په نیمروزکی سکه ووهله .

دمولانا ظهیرالدین محمد بن‌احمد غوری شیخ الاسلام وفات اوښخیدل په هرات کی .

مجد الدین محمد خوافی (مجد خوافی) خپل کتاب (روضه خلد) د سعد ی‌د گلستان په تقلید وکیښ (شوال) .

۱۳۳۳م محرم ۷۳٤ ق

ابو عبدالله محمد بن مومسی بن محمد طنجی (ا ین بطو طه) دالمغرب مشهور گرزندوی دنشاپور څخه هرات، سر خس، ترمذ،بلخ ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغی اود هندوکش له لاری کابل،
غزنی‌ته‌ولاړ، دکرماش (کورم)پرخوا
دریای سند او هندوستان ته تیر
سو .

۱۳۳٤ م ۷۳۵ ق

شیخ معین الدین آده یی جوینی
خپل نگارستان دسعدی دگلستان‌په
تقلید وکیښ .

شمس‌الدین طاهرشاه میرسواتی
په کشمیرکی سکه ووهله .

۱۳۳۵ م ۷۳٦ ق

په‌هرات کی دسید عبدا لله بن
معاویه علوی دمزار عمارت اوگنبده
په مصرخ کی داؤد تاج الدین احمد
جوړه کړه .

۱۱ اپریل ۱۳۳٦ م ۲۷ شعبان ۷۳٦ ق

تیمور بن تراغای برلاس دماوراء
النهر دکش په ښارکی وزیږیده .

۱۳۳۷م۷۳۷ق

مولانا نظام الدین عبدالرحیم بن
فصیح الدین محمدمایز نابادی‌خوافی
په هرات‌کی شهید او په خیابان کی
ښخ سو (ذیقعده).

مولا نا جمال الدین محمدبن‌حسام
دهرات عالم او شاعر وفات سو .

په خراسان‌کی دخواجه‌عبدالرزاق
بن خواجه شهاب الدین با شیقینی‌د
سر بداری پاچهانو د نیکه خروج
(قتل ئی په ۷۳۹ ق) پایتخت ئی
سبز وارو

۱۳۳۸ م ۷۳۸ ق

دجمشید بن طاهرشاه‌میر سواتی
حکومت پر کشمیر .

۱۳۳۹ م ۷٤۰ ق

دبابا هوتك دتولر زوی دپښتنوقائد
اوشاعر وفات .

د ابو الفضل خواجه قطب الدین
یحیی جامی صوفی او عالم وفات‌په
هرات‌کی اود فیروز آباد په دروازه
کی ښخیده (یکشنبه ۲۱ جمادی
الاخری) .

دعلاء الدین علی شیر بن طاهر
سواتی پاچهی پرکشمیر تر ۷۵۳ ق
پوری .

۱۳٤۰ م ۷٤۱ ق

دشیخ الاسلام ابو نصریحیی بن
ابو الفضل محمود بوزجانی جامی
وفات په هرات‌کی اوپه دروازه‌فیروز
آبادکی‌ښخیدنه (پنجشنبه ۲۱جمادی
الاخره) ملك معز الدین کرت دده
پرهدیره یوه‌ودانی جوړه کړه .

۱۳٤۱ م ۷٤۲ ق حدود

دعلی بن محمد بن ایدمرجلد کی
کیمیاوئی عالم مؤلف دژوند وخت .
جلدك دخراسان یوکلی‌ودوه فرسخه
له‌مشهده لیری)

۱۳٤۱ م ۱۳ صفر ۷٤۳ ق

سلطان معزالدین حسین کرت په
زاوه کی امیر مسعود سربداری‌مات
کی .

۱۳٤۱ م ۷٤۳ ق

دشیخ قوام الدین محمد بسطامی
وفات اود هرات په خیابان‌کی دامام
فخر رازی په هد یره کی ښخ سو
(رجب) .

دمحمد بن عثمان خراسانی مفسر
اومحدث د لطایف التفسیر دمؤلف

وفات .

۱۳٤۳ م ۷٤٤ ق

دخراسان دعیار خواجه قوام‌الدین
حسن وفات (جمعه ۷جمادی‌الثانیه).

۱۳٤٦ م ۷٤۷ ق

ملك تاج الدین بن محمد بن‌رکن
الدین محمود دسیستان مقامی پاچا
په نیمروز کی کښیښوست او ملك
قطب الدین مرسو .

۱۳٤۷ م ۷٤۸ ق

مولانا سعدالدین تفتا زانی‌هروی
خپل‌کتاب (مطول) دسلطان معزالدین
حسین کرت په نامه په هرات کی
وکیښ .

۱۳٤۸ م ۷٤۹ ق حدود

شیخ ملکیار د بابا هوتك زوی
پښتو شاعر خپله د ترنك عشقی
سندره وویله (ولادت‌ئی ۷۱۵ ق) .

۱۳٤۹ م ۷۵۰ ق حدود

شیخ کټه بن شیخ یوسف بن
شیخ‌متی‌خپل کتاب (لرغونی‌پښتانه)
وکیښ، چی ځینی پښتو قدیم اشعار
ئی پکښی ولیکل .

ملك سلیمان ځیرك بن عیسی
ابدالی قبایل دکسی غره څخه د
قندهار سیموته راوستل.

درکن الدین صاین هروی شاعر
دژوند وخت .

فخر الا سلام قطب الدین نسابه
زغندی خراسانی مختصر شا فی په
طب کی تالیف کی ء .

مولا نا عصامی د هند د افغانی
شاهانو تاریخ فتوح السلا طین
نظم کیء (طبع بنگلور۱۹٤۸م)

۱۳۵۰ م ۷۵۱ ق

په هرات کی دملك معزالدین‌کرت
له‌خوا دبرامان دمدرسه سبز جوړول
تمام سوه .

سلطان محمود بن شاه علی د
سیستان دصفاری کهول څخه په
نیمروز کی اقتدار وموند .

۱۳۵۲ م ۷۵۳ ق

ملك باقر دغیاث الدین محمدکرت
زوی دهرات حکمدارو .

دشهاب الدین‌بن علی شیرسواتی
پاچهی پر کشمیر .

امیر قزاغن له هراته ماورا النهر
ته ولاړ .

په سیستان‌کی ملك شهاب الدین
پرتخت کښینو ست .

۱۳۵۸ م ۷٦۰ ق

دمولانا امام فصیح الدین محمدبن
محمدبن علاء مروی حنفی زیږ یدنه
په مروکی (یکشنبه ۱۷ محرم) .

شیخ ابو سعید بن محمد طوسی
دامام محمد غزالی له‌پښته دهرات‌په
مصرخ‌کی دامیر حسینی له‌قبره‌سره
ښخ سو .

ملك بارك دځیرك زوی دقندهار
دابدالی قبیلو مشرو .

۱۳۵۹ م ۷٦۱ ق

امیر تیمور په ماوراء النهر کی
حکمران وپیژاند سو .

۱۳٦۳ م ۷٦۵ ق

امیر حسین گور کان دهنهوان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کلاشمالی خوا جوړه کړه .

په هرات کی زلزله وسوه اود مسجد جامع پیش طاق ونړیدی .

۱۳۶۵م ۷۶۷ق

دکروخ دغار دمسجد ودانی د ابو الحسین **محمد بن محمد بن محمد** بن محمد ابی بکر کرت له خوا.

۱۳۶۸م ۷۶۹ق

دامیر **محمود بن** امیر یمین الدین طغرائی (ابن یمین) دخراسان داخلاقی شاعر وفات . (۸ جمادی الاخری ۳۰ جنوری) .

۱۳۶۹ م ۷۷۱ ق

امیر تیمور لنگ په ماوراء النهر کی امیر حسین مات کیء اوپه (صاحبقران) مشهور سو ، دده سلطنت تر ۸۰۷ ق پوری و .

امیر تیمور بلخ ونیوی اوددغه ځای امیر حسین گور گان ئی وواژه اود بلخ زړه کلائی ونړوله. اوخلك ئی قلعه هندوان ته راوستل .

ملك بهرام په سیستان کی مړ سو .

۱۳۶۹ ـ ۱۳۸۱ م ۷۷۱ـ ۷۸۳ ق

دملك غیاث الدین پیر علی کرت دمعزالدین دزوی سلطنت په هرات کی .

۱۳۸۲ م ۷۷۲ ق

د قطب الدین بن طاهر شاه میر سواتی سلطنت پر کشمیر تر ۷۸۸ق پوری .

۱۳۱۴ـ ۱۳۷۲ م ۷۱۴ـ ۷۷۳ ق

دعمر بن اسحاق بن احمد غزنوی فقیه او حکیم او مؤلف اود مصر د قاضی دژوند دوره .

۱۳۱۶ ـ ۱۳۷۴م ۷۰۶ ـ۷۷۶ ق

دعبدالله بن محمدبن احمد حسینی نشاپوری حنفی فقیه او اصولی (جمال الدین نقره کار) دشرح المنار دمؤلف دژوند دوره .

۱۳۷۵ م ۷۷۷ ق

سلطان شاه خطاط په رقاع تعلیق خط دسلطان غیاث الدین محمدکرت په امر دهرات دمسجد جامع پرهفت جوش لوښی باندی تاریخ ولیکه .

فصیح احمد بن جلال الدین محمد خوافی هروی د (مجمل فصیحی) لیکوال په هرات کی وزیږید .

۱۳۷۶ م ۷۷۸ ق

دمولانا جلال الدین محمود مرغابی زاهد وفات اود هرات دمرغاب په کلی کی ښخیدل .

۱۳۷۷ م ۷۷۹ ق

شاهرخ میرزا دامیر تیمور زوی وزیږید (پنجشنبه ۱۴ ربیع الثانی) .

په هرات کی دخواجه نظام الدین داؤد تاج الدین احمد په سعی دخواجه ابوالولید احمد مزار جوړ کړسو .

۱۳۷۸ م ۷۸۰ ق

ملك غیاث الدین پیر علی کرت د هرات کلابیا جوړه کړه .

۱۳۸۰ م ۷۸۲ ق

امیر تیمور لنگ دماوراء النهرتر نیولو وروسته تر دریای آمو راتیر سو، اندخود، سرخس، فوشنج ئی ونیول .

امیر تیمور خپل زوی میرا نشاه

دخراسان په حکمرانی او فتح کولو وگوماره

په اندخود کی دباباسنګو درویش دژوند و خت چی قبرئی هم هوری دی .

دملك القضاه قاضی جلال الدین محمود امامی دهرات دقاضی وفات اوپه گازرگاه کی ښخیدل .

۱۳۸۱ م ۷۸۳ ق

امیر تیمور هرات ونیوی او دهغه ښار کلاوی ئی ونړولی، دکرت دکهول پاچهی پرپیر علی ختمه سوه .

ملك پرپل دغیرك زوی دقندهار دابدالیانو مشرو .

۱۳۸۲ م ۷۸۴ ق

دمحمدبن محمدبن علی نشاپوری خطیب اود مصر دمفتی وفات په مصر کی. دی د شرح التعجیز فی الفقه مؤلف دی .

ملك قطب الدین بن عزالدین بن رکن الدین محمود دنیمروز امیرو .

امیر تیمور نشاپور ونیوی.

۱۳۸۳ م ۷۸۵ ق

امیرتیمور اسفزار، فراه، سیستان ونیول، بست اوقندهارئی وران کړل اود شمالی او غربی افغانستان پاچا سو .

امیرتیمور دقندهار حکمرانی امیر سیفل برلاس ته وسپارله .

دشیخ سیف الدین خلوتی هروی زاهد وفات اود گازرگاه دپله سره ئی په هرات کی ښخیدل .

۱۳۸۴ م ۷۸۶ ق

ملك غیاث الدین پیرعلی اخرنی کرت پاچا اودده ورور ملك محمد سرخس او امیر غوری بن ملك پیر علی په سمرقند کی دامیر تیمور په حکم ووژل سوه. (دپنجشنبی ماښام ۱۰ ربیع الثانی)

۱۳۸۵ م ۷۸۷ ق

بابا سنگوی ولی په اندخوی کی وفات او ښخ سو .

۱۳۸۶ م ۷۸۸ ق

شاه شاهان تاج الدین بن قطب الدین دسیستان پادشاه و .

سکندر شاه بن هندال بن طاهر سواتی دکشمیر پاچاو تر ۸۱۳ ق پوری .

۱۳۸۸م ۷۹۰ق

امیر تیمور د فارس له فتو حاتو څخه راستون سو .

احمد هروی خطاط د عجایب المخلو قات یوه خطی نسخه په نستعلیق خط دربیع الاول په لومړی ورځ ولیکله. (دپاریس ملی کتابخانه)

۱۳۸۸ م ۷۹۱ ق

ملك پیرمحمدبن ملك غیاث الدین پیر علی دمیرزا میرانشاه بن امیر تیمو ر په حکم په هرات کی وواژه سو .

۱۳۲۷ـ ۱۳۸۸م ۷۲۸ـ ۷۹۱ ق

دبهاء الدین محمدبن احمدنقشبند فاروقی لوی صوفی اود نقشبند ی طریقی دمؤسس دژوند دوره .

۱۳۸۸ م ۷۹۱ ق

دشیخ زین الدین ابوبکر تایبادی وفات چی په تا یبا د کی ښخ دی (پنجشنبه ۳۰ محرم).

دمولانا علی بدر دهرات د شاعر دژوند وخت .

١٣٨٩ م ٧٩٢ ق

دمحمد بن عثمان بن محمدزوزنی دشرح تلخیص المتاح دمؤلف‌وفات

١٣٩٠ م ٧٩٣ ق

د سعد الدین مسعود بـن عـمر تفتازانی هروی لوی عالم او مؤلف وفات په سمر قند کی اوپه‌سرخس کی ښخیدنه. (ولادت ٧١٢ ق) .

١٣٩٣ م ٧٩٦ ق

د مولانا جـلال الدین محمد بـن نصیر الدین‌یحیی وفات اوښخیدنګ دهرات په خمچه آبادکی (پنجشنبه ٢٥ ذیحجه) دی دفصیحی خوافی‌پلار دی .

شهزاده ابراهیم سلطان دشاهرخ زوی وزیږیدی دی لوی خطاط هـم دی .

١٣٩٦ م ٧٩٩ ق

شاهزاده با یسنقر دشاهرخ زوی وزیږیدی (جمعه ١١ ذیحجه) دی یو هنر مـند خطاط او عـلم پالونکی شهزاده و .

د امیر تیمور په فرمان دخراسان حکمرانی دده زو ی میرزا شا هرخ بهادرخان ته وسپارله سوه

٨٠٠ق

اپریل ١٣٩٨ م رجب ٨٠٠ ق

امیر تیموردترمذ، خلم، سمنګان، بغلان‌له‌خوا اندراب ته راغی‌اوله دغه ځایه ئی پرکتور (کافرانو) باندی د خاواك له‌خوا حملی وکړی (رمضان)

١٣٩٨ م ٨٠٠ ق

امیر تیمور دخاواك او پنجشیرله خوا کابل ته راورسیدی .

په‌سیاه پو شو کا فرو کی‌یی یوه ک جوړه کړه اولښکرئی پکښی‌کښینو (ذی قعده) .

امیر تیمور دپنجشیرله‌خوا پروا ته‌راغی اویوه لویه‌واله (جوی ماه گیر) پنځه فر سخه یی دغور بن له‌روده وکښله (ذی‌قعده)

ملك محمد دلشکر شاه او غان ورور امیر تیمور ته پناه ور وړه او ایریوب دکلا ودانـول شرو سوه (ذی قعده) .

چهار شنبه دذیحجی لومړی ور امیرتیمور له کابله دکورم دایر یاب (ایریوب) خواته رهی سو. په ١٨ ذیحجه دشنبی پـه ورځ د شنوزان دری ته ورسیدی او په ٢١ ذیحج سه شنبه‌دنغر کلا ته و رسیـدی او هغه‌ئی ودانه کړه .

امیر تیمور خراسان تـر غـور پوری خپل زوی شاهرح ته وسپاره.

امیر تیمور خپل لمسی پیر محمد دکابل او غزنی اوقندهارحکمران کی ع اوهغه تراباسین پوری‌دکوه سلیمان افغانان سره وکوټل، اواچه اوملتان ئی‌دلوړ سند په وادی کی ونیول .

په کورم کی دلشکر شاه اوغانی‌او موسی او غانی‌دبنګښو دمشرتر منځ دایر یوب پرکلا باندی جنګ اود لشکرشاه او غانی وژل او دایریوب کلا ورانول. دقندهار په سیمو کی دملك حبیب بن پوپل مشری په ابدالی قبیلو باندی. د شیخ‌الاسلام ظهیرالدین خلوتی هروی وفات اوپه هرات کی‌ښخیدل ،خواجه‌تاج‌سلمانی

(c) Ketabton.com: The Digital Library

هروی دتعلیق خط په خر ا سان کی رواج کیء .

١٣٩٧، ١٤٩٤ م ٨٠٠، ٩٠٠ق

په خراسا ن کی شپږ دوله خط (اقلام سته) رواجیدل. نسخ، ثلث مناشیر، محقق ، رقاع، ریحان. علاوه پردی دنسخ او تعلیق اوځخه نستعلیق‌هم وزیږید. دکنړدسلطانانو داقتداروخت له ننګرهاره‌تر کشمیره پوری چی مرکز یی‌دکنړ دپیچ‌دره‌وه. ذ٨٠٠ ق ، په حدودکی له دوی‌ځخه سلطان پکهل بن کهجامن ین‌هندو حکمران و.

١٣٩٨ م ٨٠١ ق

امیر تیمور داورکزو- ترکانو او برمل او غانانو ترایلولو وروسته په جمعه لومړی محرم ٨٠١ ق کال‌دنغر له‌کلا ځخه دبنوخواته رهی سو،اوپه ١٢ محرم سه شنبی تر دریای سند واوښت .

(٢٤ سپتمبر ١٣٩٨م)

امیر تیمور دهند په‌فتح‌کی ١٢ازره سپاره افغانان‌دملك بهاءالدین‌جلوانی اوملك یوسف سروانی اوملك‌حبیب نیازی په مشری بیولی وو .

١٣٩٩ م ٨٠١ ق

امیر تیموردهندترنیولو وروسته په ٢ رجب سه شنبی دریای سندته راورسیدی‌اودکښیتیو پرپله راواوښت په چهار شنبی ٣ رجب بنو ته‌راغی اوپـه سه شنبی ٩ رجب د کـرماچ (کورم) له خوا پروان ته ولاړ،اوپه شنبی ١٣ رجب تر کوتل شیبر تیر سو، په ١٩ رجب سمنګان ته ولاړ، اوپه یکشنبی ٢١ رجب ترمذ تـــه واوښت .

دامیر تیمور په حکم دشاهر خ لپاره په هرات کی دباغ شهر قصر جوړ سو .

دقاسم بن حسین غزنوی فقیه د فتاوی النتـف الـحسان د مـؤلف وفات .

دابو القاسم محمدبن محمدزوزنی فقیه دالنصاب فی‌الفقه د مو لــف وفات .

١٤٠٠ م ٨٠٢ ق

خواجه‌علاءالدین محمد عطارنقشبندی په دره چغیان کی درستاق شرق‌ته وفات اوښخ سـو (چهار شنبه ٢٠ رجب) .

دامیر تیمورپه حکم مولانا محمد کاخکی او قطب الدین نایی اوحبیب عودی اوعبدالمومن ګوینده دموسیقی استادان په‌دار کړل سوه .

١٤٠١- ١٤٠٥ م ٨٠٤- ٨٠٨ ق

ددلاور خان حسین‌غوری سلطنت دهند په مالوه کی .

١٤٠٢ م ٨٠٥ ق

ملك قطب الدین بن تاج الدین‌بن قطب الدین پـه نیمروز کـی سـکه ووهله .

١٤٠٤م ٨٠٧ق

امیر تیمور خواجه فخرالدین احمد طوسی او احمد بـن شیخ حسن د هرات دمالیاتو پردیوان مقرر کړل، اوعلی شاه ګربه پخوانی دیوان‌بیګی ئی په دارکیء او دوولس تنه‌مشران ئی له‌هراته وایستل .

مولانا سید حسام الدین هروی‌په (جمعه غره ر جب) او مولانا محمود

(c) ketabton.com: The Digital Library

حلاج هروی وا عظ په (۱۷ذیقعده) پەهرات کی‌ؤ فات سو ل .

امیر تیمورلنگ‌دلوئی امپراتوری ترجوړولو وروسته ۷۱ کلن په اترار کی مړسو (۱۷ شعبان) اوپەسمرقند کی ښخ سو .

ده گرده‌افغانستان نیولیؤ اوددی خوا حکمران پیرمحمدبن جهانگیربن تیمورو .

شاهرخ میرزا دامیر تیمور زوی په هرات کی پرنخت کښینوست ، دی دشرق لـوی هنر پالونکی پاچا دی .

پەدغه‌کال دسلطان علی سبزواری ښبوربنت هم آرام کړ سو .

۱۴۰۴ـ۱۴۴٦ م ۸۰۷ـ۸۵۰ ق

دسلطان شاهرخ بهادر بن امیر تیمور دسلطنت دوره (پایتخت ئـی هرات) .

۱۴۰۴ م ۸۰۷ ق

دشاهرخ په حکم امیر جلال‌الدین فیروز شاه دهرات کلا او امیر سید خواجه دطوس کلا بیا جوړه کړه .

په سبزوار کی دسلطان عـلی بـن مسعود سبزواری او پیرك بغاوت‌اود طوس دحاکم امیر سید خواجه‌لەخوا ددوی ماتول

دمحمد بن احمد بن محمدبسطامی شافعی صوفی دتذکرةالمرید دمؤلف وفات .

۱۴۰۵ م ۸۰۸ ق

شاهرخ خیل مخالفان لـه بیخه وکښل اودده زوی میرزا الـغ بیگ اندخود اوشبرغان‌ونیول اودخراسان حکمران سو .

امیر سلیمان شاه چی پەسرخس کی دشاهرخ پـه فرمان حکمران په خراسان کی یاغی سو، شاهر ددەمقابلی ته ولاړ، خوهغه سمرق ته وتښید او شاهرخ په کلات ک دده کلاوړانه کړه، بیرته هرات راغی (۷ جمادی الاولی) .

میرزا سلطان حسین چی د مو لەخوا دامیر تیمور کړوسیؤ پـ خراسان کی یاغی اونیول سوی پەهرات کی ووژل سو .

نشاپور په زلزله وران سو .

امیر سید خواجه بن‌شیخ علی بهاد دطو س حکمرا ن سو .دخوا ج شهاب الدین بن‌ناصر الدین لطف الله هروی وفات .

سید خواجه په طوس کی‌یاغی س اوشاهرخ ورغی اوهغه ئی وتښتاو (۸۰۹ق) او استرا بادئی ونیوی .

۱۴۰۵ـ۱۴۳٤ م ۸۰۸ـ۸۳۸ ق

دهوشنگ الپ خان بن دلاورخا غوری سلطنت دهند په مالوه کی .

۱۴۰٦م ۸۰۹ق

ملك صالح دملك اسماعیل زوی په غور کی وښوریدی خود شاهر امیرانو لقمان برلاس او امیر حسی جاندار هغه وځابه .

دمحرم په لومړی ورځ شاهـر لەهراته دطوس خواته رهی سو، ا تول خراسان ئی میرزا الغ بیك ت وسپاره، مولانا جلال الدین صدرئ ساری تەپەسفارت واستاوه اوبیرت هرات تەرا غی (٤ جمادی‌الاو لی).

په بلخ کی پیرعلی تـاز دمیرزا پیر محمد بن جهانگیر بن‌امیرتیمور پیشکار راولاړ سو اومیرزا پیرمحمد ئی مړکی ء.

شیخ محمد طغرایی هروی خطاط په اعلی ثلث خط یوقرآن وکیښں .

دجام (بردویه‌کلی) په جنگ کـی شاهرخ پرمیرزا عـمر بهـادر بـن میرانشاه کـور گـان بـریمن سو (دوشنبه ۹ ذیقعده ۸۰۹ ق)

میرزا عمر چی په بادغیس کـی نیول سویؤ مړسو، اوپه هرات کی دامام فخر رازی په هدیره کی ښخ سو لا(۲۵ ذیقعده) .

د هـــر ا ت عید گا ه د خواجه غیاث الدین سالار په اهتمام جوړه سوه. دفتح آباد والەدادوان او تیزان پر بلوك په هرات کی جاری سوه. په هرات کی کاختی اوگرانی وه .

۱۴۰۷م ۸۱۰ ق

پیرعلی تا زپه بلخ‌کی‌یاغی‌سوخوچی شا هرخ ورغی نو پیر علی‌پەهندو کش ننوت او شاهرخ ټول شمالی افغانستان تر تخار ستانه و نیو او

میرزا قیدو دپیر محمد زوی‌یی‌هلته حکمران کیء . یوسف امیری‌دهرات خطاط او شاعر او مذهب‌په هرات‌کی د۱۹ مینا تورو سره یوه کلیله دمنه وکښله (استا نبول) دشا هرخ‌په فر مان‌حصار هندوان بیا جوړه‌شوه اند خو داو شبرغان امیرزاده سیدی احمد بن عمر شیخ ته وسپارل سوه.

شاهرخ لەهراته دماز ندراان په دوهم سفررهی سو او دهغه‌ځای‌تر سمو لو وروسته په ۹ذیقعده هرات ته راستون سو.

پەهمدغه وخت پیر علی تاز چی دبد خشانه یی پر بلخ حمله کړی‌وه ووژل سو او سریی هرات ته‌راوا ستول سو .

دمرو ښار بیا ودا نو ل.

~~ستول سو.~~

دسلطان بهرام بن کهجامن کنړی حکمرانی پر ننگرهار تر کشمیره.

۱۴۰۸ م ۸۱۱ ق

خواجه شمس‌الدین محمد سمنانی له دیوان اعلی څخه معزول اوپرځای ئی خواجه محمد طاهر مقررسو.

سید فخر الدین محمد او امرعلی شغانی پـه گـډه پـه وزارت مقرر سـول .

خواجه غیاث‌الدین سالار سمنانی دسید فخر الدین په لمسون وواژه سو .

دهرات پەباغ‌شهر کی دشهزادگانو دختنه کولو لـوی جشن وسـو . (دربیع الثانی اواخر)

شاهرخ پـه جمادی الاولی کـی پر سیستان حمله وکړه اود هلمند دری بندونه یی وران کړه اودزره ولایت وچ‌اووران سو، شاهر خ‌شاه اسکندر د شاه علی زوی په فراه او پهلو ا ن جما ل پـــه او ك کی مقرر کړل او پخپله هرات تـه ولاړ (دشعبان سلخ) .

شاهرخ په فراه کی ینـا لتگین

مطیع کی اوداوك اوجوین کلاوی یی تر
سیستانه ونیولی .

دخطای دپاچا ایلچیان هرات ته
راغله اود شاهرخ دربار ته ئی دامیر
تیمور دمرگ تعزیت او تحفی وړاندی
کړی (رمضان) .

شاهرخ دشوال په میاشت د
بادغیس له لاری ماوراء النهر ته
ولاړ، اود حصار تر سیمی پوری یی
ټولغه مملکت ونیوپه (۲۷) ذیحجه
سمرقند ته ولاړ .

حسن بن محمد نشاپوری (نظام
اعرج) دریاضیاتو او هیئت پوهاند
شرح التذکره للطوسی په علم هیئت
کی تالیف کړه .

۱٤۰۹ م ۸۱۲ ق

شاهرخ ټول ماوراء النهر تر
مغلستان پوری خپل زوی الغ بیگ
ته وسپاره، او پخپله هرات ته
ولاړ. په همدغه کال مقرر سول :

حصار شادمان ته میرزا محمد
جهانگیر بن میرزا محمد سلطان .

کابل او قندهار ته تر دریای سند
پوری: میرزا قیدو د شاهرخ زوی.

بلخ او تخارستان تر بدخشانه :
میرزا ابراهیم د شاهرخ زوی .

سیستان ته: شیخ زین الدین
خوافی .

د شاهرخ په حکم دمرو ښاریبا
ودان سو، اود اوبو بندئی له مرغابه
وتاړه سو، او شاهرخ پخپله مروته
ولاړ، او ترلوی اختر وروسته هرات
ته راستون سو .

ته پناه راوړه او شیخ زین الدین
خوافی سیستان ته دروغی اوسمون
لپاره ولیږل سو، اوشاه نصرت
سیستانی چی په طوس کی بندی ؤ
بیرته خپل پلار شاه محمود ته
سیستان ته واستول سو .

د مولانا شهاب الدین عبدالحق
طوسی وفات (شوال) .

۱٤۱۰ م ۸۱۳ ق

په قندهار کی دامیر ترمان پیر
محمد بن امیر کتلو (پیرك) او مودود
گرمسیری ترمنځ ونښت او دواړه
هرات ته راوغوښتل سوه، اودقندهار
مشری دشاهرخ له خوا پیر کته
وسپارله سوه مودود په دربار کی
مقرر سو .

شاهرخ خپل زوی میرزا بایسنقر
په هرات کی قایم مقام پریښو اوپه
۱٤ محرم ماوراء النهر ته رهی سو،
او امیر شیخ نورالدین ئی دسمرقند
په سیمه کی مات کی اوپه ۱۱ ربیع
الاول ئی سمرقند ونیو ، اود ربیع
الاخر په اولوکی هرات ته راغی .

په هرات کی دشاهرخ په حکم د
یوی مدرسی او خانقاه ودانی پای
ته ورسیده . اود ښار سرپوښ
بازارونه اوچارسو جوړ سول. د
مدرسی مدرسان مقرر سول :

مولانا جلال الدین یوسف حلاج،
مولانا نظام الدین عبدالرحیم باراحمد
مولانا خواجه ناصر لطف الله.
شیخ الاسلام خواجه علاالدین علی چشتی

امیر نیك پی شاه بدخشانی هرات دشاهرخ په فرمان دهرات دخانقاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاهرخیه مشر سو .

په هرات کی دشرقی شمال خواته
دباغ سفید سره دشاهرخ په فرمان
یو نوی کوشك او باغ جوړ سو .
(جمعه ۲٤ ذیقعده) .

مولانا شهاب الدین فضل الله د
هرات د دار القضا کاتب وفات
سو .

۱٤۱۰ـ ۱٤۱۷ـ م ۸۱۳ ۸۲۰ ق

علی شاه امیرخان دسکندر زوی د
هندال لمسی دشاه میر سواتی
کړوسی دکشمیر پاچاو .

دمولانا حافظ جلال الدین محمد بن
ناصر الدین لطف الله وفات او د
هرات په خیابان کی دامام رازی په
هدیره کی ښخیدل (٤ محرم)

۱٤۱۱ م ۸۱٤ ق

دهند دپاچا خضر خان له خوا د
ملتان قاضی دشاهرخ دربار ته د
سفیر په توگه راغی او په بادغیس کی
شاهرخ ولیدی .

امیر شیخ نورالدین دوهمه پلا په
ماوراء النهر کی ونښوريد او شاهرخ
په ۲۱ جمادی الاولی ترآمو واوښت
او سمرقند ته ورسید، خوامیر شاهملك
دهرقداق په و سیله امیر نورالدین
مړ کی، اوشاهرخ بیرته هرات ته
راغی اوبیا مشهد ته ولاړ .
(۹ ذیقعده)

دمولانا شمس الدین محمد ظهیر
وفات اود هرات په خیابان کی
ښخیدل

دمولانا شیخ اسماعیل خوارزمی
وفات په هرات کی (رمضان) .

۱٤۱۲ م ۸۱۵ ق

شاه بهاء الدین دبدخشان حکمران
یاغی سو، خود شاهرخ لښکرو دی
دپامیر خواته وتښتاوه اودده ورور
شاه محمود ئی پرځای کیښناوه .

وروسته میرزا سیو غتمش د
بدخشان حکمران وټاکل سو .

شاهرخ په ذیقعده کی مشهد ته ولاړ
اومودودگر مسیری چی له هراته
تښتیدلی ؤ بلوچانو ووژه. دخطا دپاچا
دای منك خان ایلچیان او مکتوب د
شاهرخ دربار ته راغله اوله هراته
شیخ محمد بخشی دسفیر په ډول د
شاهرخ له فرمانه سره خطا ته
واستول سو .

دروم ایلچی محمد قرامان دسوغاتو
سره هرات ته راغی، دغسی همله
بدخشانه دشاه بهاء الدین بدخشانی
ایلچی راغی .

خوارزم هم دشاهرخ په سلطنت
کی شامل سو. پیرك قندهاری مشر
دشاهرخ حضورته راغی .

د مولانا عبدالله بن قاضی
جلال الدین محمود د هرات دقاضی
وفات اوپه گازرگاه کی ښخیدل
(محرم)

شیخ صدر حیدری دهرات دخانقاه
ملك مشر وفات اود فیروز آباد په
دروازه کی ښخ سو .

ملك قطب الدین علی بن ملك محمود
له سیستانه هرات ته راغی اوشاهرخ
ته ایل سو .

دسلطان تومنا کنړی اقتدار له
ننگرهار ه ترکشمیره .

۱٤۱۳ م ۸۱٦ ق

دهرات حصار اختیارالدین چی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملك فخرالدين كرت جوړ كړىؤ اود بايسنقر ته وركړل سوه .
تيموږ په حملو كى وران سوىؤ د شاهرخ په حكم بيرته ودان‌سو .

شاهرخ دمازندران په‌سفر ولاړ .

خواجه عبدالقادر گو ينده دهرات لوى موسيقى نواز خپل كتاب‌مقاصد الالحان دشا هرخ په نامه وكيښ.

عبدالرزاق بن‌اسحق‌سمرقندى عا لم او مورخ دمطلع سعدين مؤلف پـــه هرات كى وزيږيدى. (۱۲ شعبا ن).

۱٤۱٤ م ۸۱۷ ق

شاهرخ تو لا يرا ن‌تر شيراز ه او اصفها نه او تبر يزپورى ونيوى او داصفهان په‌حكمرانى ميرزا ر ستم بن عمر شيخ، دهمدان اولرستان‌په حكمرانى ميرزا بايقرا، دشيراز پــه امارت ميرزا ابراهيم سلطان مقــرر سول .

ملك قطب الدين دشاه على زوى له‌سيستانه هرات ته ولاړ (رجب) .

خواجه قوام الدين شيخ محمد بن مجدالدين خوافى دسيد فخر الدين وزير په لمسون ووژل سو .

شاهرخ دعراق له‌سفره هرات ته راغى (۱۲رجب) هشهد اود خراسان ښاروته تراستر آباده بــا يسنقــر ميرزا ته وسپارل سوه .

مولانا عبدالرحمن جامى دجام په خرجرد كى دشعبان په ۲۳ شپــه وزيږيدى .

۱٤۱٥ م ۸۱۸ ق

دشاهرخ په فرمان ابيوردسملقان ترمازند ران اوجرجان پورى ميرزا

دهرات داختيارالدين كلادشاهرخ پــه فرمـان بيـا جـوړه ســوه . (ربيع الثانى)

شاهرخ دكرمان په سفر ولاړاود محرم ۸۱۹ ق پــه منځ كـى بيرته هرات ته راغى .

خواجه نظام‌الدين احمد بن داؤد دهرات‌په ديوان‌كى دسيد فخرالدين محمد وزير سره مقرر سو .

۱٤۱٦ م ۸۱۹ ق

ميرزا بايسنقر ته دشاهرخ‌فرمان صادر سو چى دهرات دديوان اعلى پرمسند كښيني اود خلكو شكايات واورى .

ځكه چى پــه قندهار كـى ميرزا قيدوته دده نوكران ياغيان‌سوه، نو امير نوشيروان دلسو زرو لښكرو سره له‌هراته دده كومك ته‌و لاړ.

شاه نيك پى له‌بدخشانه هرات‌ته راغى اودهغه ځاى په حكمرانى‌ميرزا سيور غتمش د شاهرخ زوى مقرر سو. (جمادى الاخرى) .

خواجه علاء الدين شغانى په‌وزا رت مقرر سو (۱۸ رجب)

ددايمنگ خان دخطا دپاچا ايلچيان بياهرات ته راغلل اوډيرى تحفى‌ئى شاهرخ ته راوړى. (ربيع‌الاول) .

شاهرخ قندهار ته دسيفل‌قندرهارى دزوى اوملك محمد دشخړى لــپاره ولاړ (۲۲ شعبان) اود برمل پښتانه او خربنوانى افغانان ده تــه راغلل (۳رمضان) .

شاهرخ دقندهار دلنگر په كلى كى بابا حسن ابدال (باباولى) ولید

اودغه كلى ئى ده‌ته‌وقف‌كى‌ء.

۱٤۱۷م ۸۲۰ق

په قندهار كى دسيفل دزوى او ملك محمد تر منځ شخړه‌پيښه سوه او ټو لو افغانانوله قندهاره‌تر درياى سنده ښو رښتوكى شاهرخ دصدر عالى ابراهيم په‌مشرى دبدخشان او سيستان او هرات دلښكرو سره‌پر قندهار ورغـى او خلــك ئـى مطيع كـړه .

امير قوام‌الدين‌محمدبن عمادالدين سنجانى په‌خواف‌كى مړسو.(۱محرم)

شاهرخ قندهار ته‌ولاړ اوبايسنقر ميرزائى دهزاره‌وو ايلولوته‌واستاوه او ددوى مشران محمدفيروز ،خواجه آرام، قدم دشاهرخ دربارته راغلل .

امير حسام دقندهار كوتوال او امير عبدالصمد د گــرمسير حكمــرا ن سو .

ميرزا الغ بيگ له ماو راء النهره هرات‌ته‌راغى‌ء (۱۹ربيع الاول) .

سيد مرتضى امير على مروى دهرات په ديوانى مقرر سو.سيد فخرالدين محمد دمخنى وزير په هرات كى مړ سو. (۲۵ جمادى الاولى) .

امير كبير علاء الدين على تر خان او امير غياث‌الدين ترخان په هرات كى‌مړه سول (۲۲ــ رجب).

خواجه غياث الدين پيراحمد بن جلال الدين اسحاق دهرات ديوان‌ته مقرر سو .

د برهان الدين حيدر بــن محمد خوافى هروى مفسر او متــكلم او اديب دوفات حدود .

دشيخ ابو سعيد خلوتى هــروى زاهد وفات اوپه هرات كى ښخيدل (اذى حجه).

۱٤۱۷ــ ۱٤٦۷ م ۸۲۰ــ ۸۷۲ ق

شاه خان زين العابدين بن‌سكندر بن هندال بــن شاه مير سواتى د كشمير پا چا و .

۱٤۱۸ م ۸۲۱ ق

ميرزاقيدو بغاوت‌وكى‌ء اوداوبى‌په ناب‌كى ونيول سو، نو شاهرخ كابل اوغزنى او قندهار تر سند پورى خپل زوى ميرزا سيور غتمش تــه وركړه .

شاهرخ له‌گرمسيره هرات ته‌ولاړ او ميرزا قيدو چــى ياغى سوى‌و د پلار له حضوره معاف سو .

امير شيخ لقمان او نور اميران بدخشان ته دميرزا الغ بيگ سره واستول سوه ، خــود شيخ الاسلام علاء الدين‌عطار په‌شفاعت دبدخشا ن خلك معاف اومطيع سوه .

گوهر شاد ملكى دامام على‌بن موسى رضا په مشهد كى‌يولوى‌مسجد جوړ كى‌ء چى كتيبه ئى‌دميرزابايسنقرپه خط ده (اوائل رجب) معمارئى استاد قوام الدين شيرازى‌ؤ، اودا تمام په مراسمو كى پخپله شاهرخ شركت وكى‌ء، اوپه شعبان ۸۲۱ق له‌هراته مشهد ته ولاړ. ددى مسجد ودانى په (۱۲) كاله ختمه سوه چى‌ددنياله ۱۲بهترينو ودانيوځخه‌شميرل‌كيږى.

شاهرخ دامام على رضا دمر قد په گنبده كى ددروزرو مثقالو طلايــى

(c) ketabton.com: The Digital Library

قندیل وځړاوه .

په مشهد کې یوباغ دشاهرخ په امرجوړسو. شمس‌الدین محمدطاهر اعلی دیوان ته مقرر او بیائی پرځای خواجه شمس‌الدین محمد سمنانی وګومارل سو .

دبدخشان دشاه بهاءالدین زامن ونبوریدل اوبیادشیخ الاسلام خواجه تاج‌الدین حسن عطار په شفاعت وبخښل سوه او بدخشان دوی ته و سپارل سو .

١٤١٨- ١٤٨٩- م ٨٢١- ٨٩٤ق

دمحمد بن محمد بن عبدالله بن **خیضر دمشقی خیضری محدث‌اوفقیه** و مؤرخ دژوند و خت. دی دمو لانا جامی استادواوپه ٨٧٧ ق چی‌مولانا جامی دحج په سفر تللی‌و په دمشق کی داحادیثو اجازت نامه له دمخخه واخیستله (عین اجازت‌نامه دخیضری په‌خط دمرحوم ګویا په کتاب‌خانه کی‌وه) .

١٤١٩ م ٨٢٢ ق

دخطاد دا یمنك خان پاچا ا یلچیا ن دریمه پلا دهرات دربار ته راغله اود خپل پاچا مکتوبونه‌ئی په فارسی او اویغوری خط دتحفو سره شاهرخ ته راوړل .

شهزاده محمد جوکی د شاهرخ زوی‌دمهر نګار آغا سره واده وکیء چی‌دمغولستان دپاچا محمدخان‌لوروه پهدی ښادی کی دهرات په باغ‌زاغان کی‌لوی جشن وسو (شوال) .

شاه شاهان‌شمس‌الدین بن‌قطب‌الدین بن‌تاج الدین په‌نیمروز کـی سکـه ووهله .

١٤١٩ م ٨٢٢ق

د ملك قطب ا لـد يــن علی و فات په نیمروز کی(١٥محرم).

١٤٢٠ م ٨٢٣ ق

یوه ډله ایلچیان له هرا ته خـطا (غربی چین) ته واستول سو ه:

دشاهرخ له خوا شادی خواجه .

دمیرزا با یسنقر لهخوا سلطان احـمـد او غیـا ث الدین نقـا ش

دمیر زا ابراهیم له خوا امیر حســن او پهلوان جمال .

د میرزا سیور غتمش لـه خـوا ارقداق .

دامیر شاه ملك له خوا اردوان.

دشاه بدخشان لـه خوا خواجه تاج‌الدین .

لهدوی سره ډیر سوداګران هم ولاړل .

ملکه ګوهر شاده له هراته دخپل زوی الغ بیګ دلیدنی لپاره‌سمرقند ته و لاړه (ربیع الاول).

مو لا نا جلا ل ا لد یـن ا فتخا ر چی خپله کتا بخا نه ئی خلـکـو ته وقف کړی وه و فات اود هر ات‌په خیابان کی‌ښخ سو .

امیر سید احمدترخان دخراسان‌په حکومت مقرر سو او پخپله شاهرخ په ١٥ شعبان دایران په سفر رهی سو اوتر تبریز اودعراق عرب تـر سرحداتوپوری‌یی تولی‌سیمی ونیولی اوپه١٩شوال هرات ته راغی.دمطلع سعدین په قول دشاهرخ سلطنت له خطا (چین) څخه‌ترروم (عثمانی‌ترك) اودترکستان له آخره تر هندوستان پوری‌و .

میرزا الغ بیګ په سمرقند کـی

یوه مدرسه اوخانقاه دارګ سره او یوه رصدخانه دښارپه‌شمالی خواکی جوړه کـړه اود یـوی ډلی پوهانو (غیاث الدین جمشید، معین الد ین، صلاح الدین موسی قاضی‌زاده رومی علاء لدین قوشچی) په مرسته ئـی «زیج الغ بیګی» هم‌ترتیب اوتالیف کیء. چه ز یج کور ګانی هم بلل کیدیء.

مولانا جمال الدین غوری اومولانا ناصرالدین لطف الله (٢٦ شعبان) اومولانا شمس الدین محمد پارسا بخاری په مدینه او مولانا یو سف حلاج بن قاسم (٢٢ جمادی الاولی) اومولانا صفی الله بن شهاب الدین خیابانی (١٩ ربیع الثانی) و فا ت سول .

خواجه جلال‌الدین یوسف‌سمعانی وفات اود هرات په‌ګازرګاه‌کی‌ښخ‌سو

١٤٢١م ٨٢٤ ق

امیر ابدال مجذوب (سید غیاث دیوانه)په‌باد غیس کی وفات سو . (دمحرم آخر) .

دهرات ایلچی مولانا امیر خواجه چی‌دهند دخضرخان دربار ته‌تللی‌و، بیرته هرات ته راغی او یوکرګدن‌ئی هم‌راویء. محمد طیب چی مصر تـه ایلچی تللی‌ودشوال‌په‌آخر کی‌هرات‌ته راغیء،دغسی هم‌سلطان قوشچی‌چی دقبچاق دپاچامحمدخان دربار ته‌تللی و بیرته‌هرات‌ته‌راورسیدیء(ذیقعده) .

١٤٢١ م ٨٢٥ ق

هغه ایلچیان چی لههراته خطا (چین) ته‌په (٨٢٢ق) تللی وو بیرته راغلل (١١ رمضان) اوخواجه‌غیاث‌الدین نقاش ددی سفر روز نا مچه وکښله چی عبد الرزاق پخپل مطلع سعدین‌کی رانقل کړیده .

میرزا ابراهیم سلطان د فارس حکمران خو ز ستان هم ونیوی ء .

شاه‌سلطان محمودداوشاه‌ارغون‌شاه دبدخشان پا چهان هرات‌ته دشاهرخ دربار ته‌راغلل(٣صفر). حافظ مولانا شمس الدین محمد رازی په هرات کی وفات او پـه یزدکـی ښخ سو (١٢ جمادی الثانیه) .

میرزا ابوالقا سم بابـر دمیرزا بایسنقر زوی په هرات‌کی وزیږیدی (١٧ رجب) .

دسید محمد ګیسو دراز بــن یوسف حسینی هروی عارف‌وفات د جنو بـی هند پـه ګلبرګه کـی (١٦ ذی‌قعده) .

١٤٢٤ م ٨٢٧ ق

دیحیی بن علی داؤد سجستانی‌د منازل السا ئـرین دشارح دژونـد وخت .

دمولانا شهاب الدین عبدالله بن معین الدین باخرزی وفات په مالین کی (سه شنبه ١٤ ذی‌حجه) .

شهزاده ابراهیم سلطان دشاهرخ زوی په هرات کی یوقرآن په ښکلی جلی ریحان او رقاع خـط وکیښی. (ګنجینه قرآن ،مشهد رضوی) .

دسلطان ابو سعید مصورالبم چی اوس په‌استانبول‌کی‌دی‌نمبر٢١٥٢ په هرات کی تر تیب سو.

۱۴۲۴ م ۸۲۸ ق

شیخ قوام الدین تبریزی هر وی په هرات‌کی وفات اود انجیل دولی پر غاړه ښخ سو (صفر) .

دمولانا نظام‌الدین عبدالرحیم بن یار احمد وفات په هرات کی (۳۰ صفر) .

مولانا ناصرالدین کوسویی وفات اوپه خیابان کی ښخ شو .

مولانا صدر الدین داردو قاضی اود حضور امام په هرات‌کی وفات سو .

مولانا شرف‌الدین علی یزدی چی ظفر نامی تالیف‌ئی په ۸۲۴ ق کی شروع کړی و اوس ئی تمام کړی‌ء. (دوه ټوکه) .

میرزا الغ بیگ له سمر قنده مغولستان ته ولاړ، اوتر هغه خایه بولی سیمی ئی تصفیه کړی .او په ۱۵ذیحجه هرات ته راور سیدیء .

خواجه غیاث‌الدین پیراحمدخوافی دهرات له دیوان اعلی څخه معزول سو .

شیخ جمال الدین ابو اسحاق محدث کازرو نی په هرات کی‌وفات اوپه گازر گاه‌کی ښخ‌سو (چهارشنبه ۱۳ ذیقعده).

۱۴۲۵ م ۸۲۹ ق

دشاهرخ په حکم په گازرگاه کی دخواجه عبدالله انصاری د مزار عمارتونه جوړ او دیری مخکی او اسباب دهغه خای نیاره و قف سوه .

امیر شاه ملك غیاث الدین دخوارزم حکمران اود شاهرخ ددربار لوی‌امیر وفات اوپه مشهد کی ښخ سو . (دوشنبه ۱۱ ربیع‌الاول) .

یوی دلی عالما نو د شهزاده بایسنقر په‌امرد فردوسی دشاهنا می یوه‌جامعه نسخه ترتیب کړه اویو ه مقدمه یی پر وکښله چی بایسنقری مقدمه‌ئی بولی.

حافظ قاری عثمان غزنوی دهرات په زیارتگاه کی وفات سو ، (۱۹ شوال) .

سید نظام الدین عبدالحی‌دمشهد دساداتو نقیب وفات سو .

۱۳۶۵ـ ۱۴۲۶ م ۷۶۷ـ ۸۲۹ ق

دمحمدبن عطاءالله بن‌محمدهروی‌د مصردقاضی او شافعی‌فقیه او مؤلف‌د ژوند دوره چی په قدس کی وفات سو. ئی دمشارق الانوار شارح دی .

۱۴۲۶ م ۸۳۰ ق

میرزا سیورغتمش دشاهرخ زوی دافغانستان حکمران په کابل کی مړسو (محرم) اودهغه خای حکمرانی دده زوی میرزا سلطان مسعود ته ورکړه سوه .

دشیخ الا سلام محی الدین محمد غزالی طوسی عالم او زاهد وفات (۱۵ رمضان) .

احمد لرچی دفضل الله‌استرابادی دحروفی دلی مریدو دهرات په‌جامع کی شاهرخ په نسن کی په چاړه وواهه (جمعه ۲۳ ربیع‌الثانی) خوټپ ئی کاری نه وجوړ سو .

احمدلر اومولانا معروف بغداد ی هروی خطاط ووژل سوه‌اوسید قاسم انوار له‌هراته تبعید سو .

شاهرخ د شعبان په اوله، له هراته سمر قند ته رهی سو او په (۲۱)

ر مضان دهرات باغ زاغان ته راغی‌ء.

دهرات د مشهورو طبیبانو مولانا شمس‌الدین آدم اومولانا نظام‌الدین دژوند وخت .

دهرات دگازرگاه بیاودانی .

دحافظ ابرو هر وی مؤرخ د زبدةالتواریخ تالیف تما م سو . (٤ ټوکه) .

محمود بن حسین خوا فی (متوفا ۸۷۵ق) خپل کتاب خاوران نا مه (خاور نامه) وکیښ .

دمحمدبن عثمان‌بن‌عمر بلخی حنفی عالم دعین العلم دمؤلف وفا ت .

۱۴۲۷ م ۸۳۱ ق

دمولانا قطب الدین داردو دقاضی وفات په تون کی (چهار شنبه ۳ ربیع‌الثانی) .

شاهرخ له سمرقنده هرات ته راغی‌ء (۱۱محرم) .

۱۴۲۸ م ۸۳۲ ق

څکه چی امیر سکندر دقرایوسف زوی په آذر بایجان کی یاغی سو ، نوشاهرخ دخپلو لښکرو سره له هراته پور رهی سو(یکشنبه ۵رجب) اود سلماس تربری وروسته هرات ته راورسیدیء. (۸ ذیحجه ۸۳۳ق)

دمولانا سیف‌الدین هندوی هروی واعظ وفات‌په‌هرات‌کی (۱۷ شوال).

شاهرخ دهرات پاچا په گازرگاه کی‌دخواجه عبدالله انصاری پر مزار لوئی ودانی جوړی کړی.

په بلخ کی دملکت آغا دمدرسی ودانی تمامه سوه .

۱۴۲۹ م ۸۳۳ ق

ددنیا بهترین او گرانبها ترین کتاب شهنا مهٔ با یسنقری په‌هرات ئی‌د جعفر خطاط په‌خط او دشهزاده بایسنقر میرزا په امر مصوره او طلاکاری و کښله‌سوه. (موزهٔ‌گلستان دتهران).

دشیخ عبدالله خلو تی و فا ت په هرات کی .

مولانا شهاب‌الدین‌عبدالله خوافی هروی (حافظ ابرو) دجامع التواریخ سلطانی (زبدةالتواریخ)مؤلف وفات اوپه زنجان‌کی ښخ سو، (یکشنبه ۳ شوال) .

دشیخ الاسلام خواجه خلیل الله بن خواجه محمود وفات (داحمد جام زنده پیل له‌اولادی څخه) .

شمس بایسنقر ی هروی خطاط کلیله دمنه وکښله چی ۲۶مینا توره لری (استانبول نمبر ۱۰۲۷).

دمولانا جلال الدین یوسف بن ناصرالدین او بهی هر و ی و فا ت (شنبه ۵ شعبان) په هرات کی .

دملك محمدبن خواجه جلال الدین یوسف سمعانی وفات (چهارشنبه ۳۰ربیع الثانی)په هرات کی .

دشیخ‌الاسلام معز الدین خلیل الله جامی بن جلال الدین محمود جا می وفات (شوال) .

دشیخ الاسلام محمد جزری‌محدث وفات په‌هرات کی (۵ربیع الاول).

۱۴۳۰ م ۸۳۴ ق حدود

شهزاده بایسنقر بن شاهرخ په هرات کی په ښکلی او پاخه ثلث‌خط یو قر آن وکیښ (چی خو پانی ئی د ایران په ملی کتاب خانه کی ستته) .

دمرقعات با یسنقری مصور البم‌په هرات کی وکښل سو، چی ۶۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

تصویرونه اود شهزاده بایسنقر او ابراهیم امضاوی لری (د استانبول کتابخانه) .

جعفر بایسنقری په هرات کی د بایسنقر لپاره کلیله دمنه وکښله چی ۱۹ تصویره لری (استا نبول ۳۶۲) .

۱۴۳۰ م ۸۳۴ ق

دمولانا رکن الدین محمد خوافی‌وفات اودهرات په گازر گاه کی ښخیدل. (یکشنبه ۲۷ شوال) .

۱۴۳۱ م ۸۳۵ ق

دخواجه صاین الدین علی ترکه اصفهانی هروی وفات او ښخیدل په هرات کی(۱۴ذیحجه)چی دفصوص الحکم شارح اود کتاب مفاحص مؤلف دی .

د مولانا جمال الدین عبدالغفاربن مولانا جلال‌الدین اسحق قاضی‌وفات په هرات کی (۱۹ ذیحجه) .

دعروضی چهار مقاله په هرات کی‌دبایسنقر دکتابخانی لپاره مزینه وکښله سوه (داستا نبول هنری موزیم ۱۹۵۴) .

دامیر اعظم ناصر الدین محراب ترخان وفات (۱۳ محرم) په هرات کی .

۱۴۳۲ م ۸۳۶ ق

دانجیل دپله پر سر په هرات کی دمهد علیا گوهر شاد آغامدرسه ا و لوړ عمارت جوړ سو . ددغه ځای خطیب مولانا اعظم‌شمس الدین‌محمد بن‌اوحد مقرر سو .

دخواجه نظام الدین عبدالقا در د شاهرخ ددرباری‌او امیرمحمددرویش داروغه وفات په هرات کی.

د مولانا قاری هبة الله وفات په هرات‌کی (پنجشنبه ۳ ربیع‌الثانی).

دمولانا نظام‌الدین یحیی‌بن خواجه کمال الدین خوافی وفات په هرات کی .

په هرات کی استاد فرج ریخته‌گر «کمان رعد» جوړه‌کړه چی ۴۰۰ منه دبره‌ئی غور ځوله داآله دکوه باو لی په شمال کی‌دشاهرخ په مخکی تجربه سوه .

۱۴۳۳ م ۸۳۷ ق

مولانا شمس‌الدین هروی دمولانا معروف بغدادی خطاط شاگرد په هرات کی میرزا بایسنقر و روزلی دغسی هم مولانا جعفر تبریزی او مولانا ظهیر الدین اظهر او مولا نا شهاب الدین عبدا لله او مولانا جلال‌الدین شیخ محمود دمولاناجعفر شاگردان ټول په هرات کی هنرمند خطاطان وو .

شهزاده میرزا بایسنقر بهادر د شاهرخ زوی چی تکړه خطاط اود هنرمندانو پالونکی هم‌ؤ دهرات په باغ سفیدکی‌وفات‌اودگوهرشاد آغاپه مدرسه کی ښخ سو (شنبه ۷جمادی الاولی) .

دمولانای اعظم فصیح الدین محمد علاغوری مشهور فقیه او عالم وفات اوپه‌گازرگاه‌کی ښخیدل (۱۵ جمادی الاخری) .

قاسم انوار د خراسان صوفی شاعر دجام‌په خرگرد کی وفات سو .

۱۴۳۴ م ۸۳۸ ق

شیخ الاسلام محمد بن احمد د هرات په گازر گاه‌کی ښخ سو چی شنختهٔ ئی په اعلی ثلث خط کښلی سوی‌ده .

د هرات دلوی سلطنت وزارت خواجه غیاث‌الدین سیدی احمد بن خواجه نظام‌الدین احمد اندخودی‌ته دشا هرخ په فر مان وسپا ر ل‌سو. شاهرخ دریمه‌پلاله‌هراته دآذربایجان په سفررهی‌سو (۲ ربیع الاول) او په هرات کی امیر نظام الدین په حکومت پریښو .

خواجه عبدالقادر گوینده دهرات لوی موسیقی نواز او حافظ اوخطاط اوشاعر په هرات کی وفات اوښخ سو.دمقاصدالالحان اوجامع الا لحان ۸۱۶ق او فوائد عشره اوکنزالالحان اوزبدة الا دوار مؤلف .

میرزا سلطان ابراهیم د شاهرخ زوی دفارس فرمانفرما په شیرلزکی وفات سو (۴ شوال) .

د بدخشان له شاهانو شخه ارغونشاه مړسو .

په هرات کی وبا اوطاعون پیدا سو (جمادی‌الاخری‌تر ذیقعدی پوری)

پەهرات کی و فیات :

شیخ‌زین‌الدین خوافی‌په (۲شوال) اقضی القضات قاضی صدرالد ین محمد امامی په (۶ شوال) مولانای اعظم ضیاء الدین نورالله خوارزمی‌د هرات دجامع امام په (شوال) مولانا شمس الدین محمد بن سعد الدین تفتا زانی (په۸ ذیقعده) مو لا نانظام الدین احمدبن برهان‌الدین خوارزمی په (۵ ذیقعده) مولانا اصیل‌الدین تاج الائمه (په ذیقعده) شیخ ابو سعید محمد کازرونی هروی او مولانا جلال‌الدین قاینی محتسب او مولانا شمس الدین او حدد مد رسهٔ مبز مدرس او قاضی زاده شیخ‌ابوسعید امامی‌اوخواجه‌مجدالدین‌اوشیخ‌الاسلام رکن الدین محمد خیابانی او مولانا کمال الدین حسین بن اسد اوخواجه عبدالقادر گوینده او مولانا نور الدین محمد خطیب غزنوی او مولانا شمس الدین شیخ محمد گرنگی او حافظ علاءالدین محمد هرو ی‌اوصدر حفاظ عبدالرحیم فوشنجی ..

۱۴۳۵ م ۸۳۸ ق

دکاتبی‌تر شیزی‌شاعر وفات، دی دبهرام وگلندام،حسن‌وعشق‌د مثنوی ناظم دی .

ابراهیم سلطان دشاهرخ زوی په بلخ کی حکمران و. دمحمد غزنین خان بن هوشنگ غوری سلطنت د هندپه مالوه کی. یحیی بن احمد بن عبدالله سهرندی خپل تا ریخ مبارکشاهی دهند دافغانی شاهانوپر احوال وکیښ .

۱۴۳۵ م ۸۳۹ ق

مولانا محمد دشتی دشاهرخ له خواگر جستان ته‌په‌سفارت ولاړ اود گرجستان حکمران اطاعت وکی ججه ئی ومنله .

خواجه غیاث الدین سیدی ا حمد اندخودی لوی وزیر وفات اود هرات دخواجه احمدابو الو لیدپه مزار کی ښخ سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۳۶ م ۸۴۰ ق

شاهرخ دآذربایجان له دریم سفر څخه هرات‌ته راغیٔ (۲ربیع‌الثانی).
شاه‌سیف‌الدین‌دعمان دکڅ‌دهرموز حکمران هرات ته‌راغیٔ (۲۶شوال).
سلطان محمود شاه خلجی پښتون دهند په مالوه‌کی سکه ووهله .
د مولانا معروف خطاط دشاهرخ دکتابخانی د خوش نویس دڅونـد وخت په هرات کی .

۱۴۳۷ م ۸۴۱ ق

د هرات پـه مصلاکی گوهر شاد ملکی ودانی وکړه، چی تاریخ ئی پر ډبره په جلی ثلث خـط جلال جعفر خطاط کښلی دی (دهرات مو زیم) .
عبدالرزاق سمرقندی‌دهرات مؤرخ رسالهٔ عضدیه د شاهرخ په نا مـه تالیف او هغه ته‌ئی وړاندی کړه او لکه خپل پلار پـه ددربار کـی مقرر سو .

د شاهرخ له درباره دهر مـوزد والی شاه سیف الدین او توران‌شاه ترمنځ روغه وسوه اود طرزك‌کلاشاه سیف‌الدین ته ورکړه سوه .
دشیخ الاسلام ابوبکر بن شیخ محمد خوافی وفات (۹ صفر) .
د مولانا اخی تونی (شیخ محمد) وفات (۱۶ صفر) .
شهزاده سلطان مسعود د کابل والی دغه ښار ته ولاړ .
دمولانا سراج الدین‌ملتانی هروی عالم او زاهد وفات په هرات کـی (صفر).

ددیوان پـه امـارت مـقرر ســو . (۱۸ صفر) .
امیر الامرا شیخ لقمان برلاس وفات اودده ځای‌ئی زوی امیر پیرلقمان ته ورکړسو (۲۲ ربیع الاول) .
امیر ملك حسین با شلیغ‌یساولان مړسو اوپرځای یی زوی امیر فرخ حسین مقرر سو .
امیر بابا مسعود دهرات داختیار الدین دکلا کوتوال مړ سو (جمادی الاولی) .

۱۴۳۸ م ۸۴۲ ق

عارفی هروی خپل مثنوی گوی وچوگان نظم کیٔ. دی‌په ۸۵۳ق‌مـړ دی .
سلطان حسین بایقرا دهرات دپل تولگی سره وزیږ یدیٔ (محرم‌ـجون ۱۴۳۸).
دصدر مولانا جلال‌الدین لطف‌الله اومولانا شمس الدین محمد بن‌مولانا شیخ علی و فات په هرات‌کی.(جمعه ۲۱ ربیع الاول).
داستاد قوام‌الدین‌معماروفات (غره شعبان) ده په هرات کی دگوهرشاد اغامدرسه او په مشهد کی دگوهر شاد مسجد جوړ کړیۇ .
ملك نظام الدین یحیی بن شمس الدین بن قطب الدین په نیمروز کی پاچا سو .

۱۴۳۹ م ۸۴۳ ق

میرزا مسعود دمیر زا سیو ر غتمش زوی دشاهرخ لمسی چـی د شرقی افغانستان تر سنده پـوری حکمرانو هرات ته راوغوښت سو .

امیر مبارزالدین شیخ حاجی دهرات (۳شعبان) او قراجار په کابل کـــی

حکمرانۀ .
مولانا قطب الدین عبدالله امامی دهرات قاضی وفات سو. (دوشنبه ۱ ذی قعده) .
مولانا مفتی عمادالدین عبدالعزیز ابهری په هرات کـی وفات ســو . (۱۸ رجب) .
امیر کبیر فرمان شیخ دهرات د خیابان د مدرسی مؤسس په هرات کی وفات سو. (۸ صفر) .
سید شهاب‌الدین امیراسمعیل‌په بلوك‌گذاره کی‌وفات‌سو. (غره‌ذیحجة).
دمصر دملك الظاهر چقماق بیگ ایلچی جیجکبو قاد شاهرخ در بار هرات ته‌راغی (۷ جمادی الا خر ی) اود شاه ملك په باغ کی کښیـتـه سو .

ملك الظاهر دخپل ایلچی پـــه واسطه د شاهرخ له کتابخانی څخه پنځه کتابونه غوښتی وو .
۱ـدابو منصور ماتریدی تاو یـلات اهل سنت.
۲ـدفخر رازی تفسیر کبیر .
۳ـشرح تلخیص.
۴ـجامع .
۵ـشرح کشاف .
شاهرخ خپل ایلچی مولانا حسا م الدین مبارك شاه پروانچی‌دسوغاتو اوپنځو کتابوسره دمصر ملك‌الظاهر ته‌و استاوه .
دمولانااعظم حاجی‌محمدفراهی‌په‌مشری یوه دعلماو جرگه دشاهرخ په حکم دعبدالرزاق سمرقندی دامتحان‌لپاره دشاهزادگانو او امیرانو په گډون جوړه‌سوه اود غه مؤرخ په‌امتحا ن‌کی کامیاب سو .
گوهر شاده ملکه پرفصیح‌خوا فی دمجمل فصیحی پر مؤلف پـه قهر سوه اودی ئی‌بندی کیٔ.

۱۴۴۰م ۸۴۴ق

دهرات دنظامیه مدرسی د فلـك الدین مناره دعراق په بازار کــــی ونړیده او ۱۲ تنه ترلاندی سوه . (آخر ذیحجه)دا فلك‌الدین دسلطان سنجر سلجوقی یو امیر و.
استاد کمال الدین بهزاد مشهور نقاش په‌هرات کی وزیږیدیٔ.
ملکت آغادمیرزاسیورغتمش مورد شاهرخ ماینه‌وفات‌اوپه‌هغه مدرسه‌کی ښخه‌سوه چی دی په بلخ‌کی جوړه کړی وه .
دهرات دکلا اوخندق په ودانولو شروع‌سوه. (۱۶ صفر) .
امیر نظام الدین علی شیر نوایی دهرات اوی وزیر او شاعر اومؤلف په‌هرات کی وزیږ ید یٔ .
(۱۷رمضان ۸۴۴ق۹ فبر و ر ی ۱۴۴۱ م).
امیرکبیرعلاءالدین‌علیکه گوکلتاش دشاهرخ ددربار لوی امیر مړ او په خیابان کی پخپله جوړه کړی‌مدرسه کی‌ښخ سو (۱۷ جمادی الاولی) .
شیخ الاسلام بهاءالدین عمرجغاره یی هروی له هراته دحج پـه سفـر رهی سو .
سلطان شاهرخ له شراب څښلو څخه توبه وکړه اود محتسب مولانا عبدالجلیل قاینی پـه وینائی دټولو شاهزادگانو خم خانی تر دړ وازهٔ خوش دباندی په سه پلك کی ما تی کړی.

۱۴۴۱ م ۸۴۵ ق

عبدالله طباخ هروی د هرات مشهور خطاط یوقرآن پهنسخ ،ثلث، رقاع و کیښې. (دمشهد رضو ی خزانه) .

امیر محمد مبارزالدین په نیمروز کی حکمرانؤ .

مهد علیا ملکهگوهر شادهسمرقند تهولاړه اوخپل‌لمسی میرزاعبدالطیف ئی هرات ته راوست (۱۴ شوال) .

ملك علی دسیستان داوكحکمران په ۲۰ شعبان او خواجه نصراللهتر شیزی (په رمضان‌کی) او خواجه ناصر الدین نصراللهخوافی دشاهرخ دمملکت مشاهیرمړه سول .

دمولانا جلال الدین یوسف‌عتیقی دهرات د دارالقضا د کاتب وفات (۱۳ محرم) .

د شمس الدین مولانا محمدآدم زاهد او طبیب وفات (۱۱صفر) .

دمولانا محمدبن نجیب الدین علی خوافی وفات، (۱۶ رجب) دسید فضل‌الله طوسی کمانگر وفات په هرات کی .

دشاه محمود علی سیستانی اوقی وفات .

دخواجه علی بن فخرالدین وفات او ښخیدل‌په‌گازرگاه‌کی(۱۱رمضان). دمطلع سعدین مؤلف عبدا لر زاق سمرقندی دشاهرخ لهخوا د هرموز اود لوی دریاب دغا ړو له لار ی هندوستان ته ولاړ په ۸۴۶ ق د کالیکوت بندر ته ورسیدی او په ذیحجه کی‌په بیجانگرکی‌و ،د۸۴۸ ق کال د روژی دمیاشتی په نیمائی‌کی هرات ته دهند دایلچیانو خواجه محمد او خواجه جمال الدین سره یوځای راو رسیدیء .

د شاهرخ په فرمان خواجه شمس الدین سمنانی وزیر سو . (چهار شنبه سلخ صفر) .

امیر سیدی دفارس حکمران مړ اود مشهد په هغه مدرسه کی ښخ سوچی ده جوړه کړی وه.پرځای ئی دفارس په حکمرانی خواجه معزالدین سمنانی‌لههراته مقرر سو .

د فصیح احمد بن جلال الدین محمد فصیحی هروی مؤرخ د مجمل فصیحی دلیکوال وفات .

۱۴۴۲ م ۸۴۶ ق

له هراتهیوه نسخهچی ٤ تصویره لری، دسلطان محمد بن مراد د کتابخا نی لپاره و کښله سوه ، (استانبول نمبر ۸۶۲).

عبدالرحیم او عبدالکریم او جعفر بایسنقری دهرات هنر منانو دسعدی کلیات وکیښې چی د شا هر خ تصویرو نه اود خطا طی شهکارونه لری. (داستانبول‌پوهنتون ۱۴۱۲) .

۱۴۴۳ م ۸۴۷ ق

سید شمس الدین‌زمزمی دشاهرخ لهدرباره دمصر پهسفارت ولاړ د مصر پاچا داومنله چی‌دبیت‌الله لپاره دی دشاهرخ لهخوا لههراته یوپوښ وروليږل سی .

خواجه معز الدین سمنانی دفارس حکمران پهشیرازکی‌مړسو او ځای‌ئی شیخ محب‌الدین ابو الخیر ته وسپارل سو .

۱۴۴۴ م ۸۴۸ ق

شیخ نورالدین محمد مرشدی او مولانا شمس الدین محمد ابهری د شاهرخ له درباره مصرتهاستا ځی واستول سوه اود بیت‌الله پوښ‌ئی هم‌له هراته ورسره یووی اود مصر دایلچی سره یوځای‌د حج ترو خته مکې تهورسیدل اوتر حج وروسته بیرته هرات ته راغلل.

ابو بکر بن ا سما عیل الفاروقی‌د ۳۴ میناتورو مجموعه په هرات کی و کښله (استا نبو ل نمبر ۸۷۰) .

امیر جلال الدین فیروز شاه د هرات لوی وزیر چی دده کارونه تر تفتیش لاندی‌وولهغمه مړاو دهرات په هغه مدرسه کی ښخ سو چی ده دخیابان پرلار دپل انجیل سرهنژدی جوړه کړی وه دده پرځای یی زو ی امیرنظام الدین ددیوان اعلی ا میر سوچی دامیر مظفر الدین سلطا ن برلاس ترلاس لاندی کارو کی .

غیاث الدین پیراحمد خوافی د هرات وزیر دشاهرخ په نامهدمولانا زین‌الدین تایبا دی مقبره جوړه کړه، (متوفا ۷۹۱ ق) معمارئی غیاث الدین او خط لیکونکی‌ئی جلال الدین بن محمد جعفرو .

مولانا اعظم نصر الله گنا بادی دشاهرخ لهدربارهدهندوستان‌بیجانگر ته په سفارت ولاړ او دده سره دوه تنه دبیجا نگر دپاچا ایلچیان هم د سوغاتو سره ولیږل سوه .

دمولانا شیخ الاسلام محمد بن ابو بکر سنو گر دی هرو ی وفات .

شهزاده میرزا محمد جوکی د شاهرخ کشر زوی په بادغیس کی مړاوپه هرات کی دمیرزا بایسنقرد څنگه ښخ سو .

۱۴۴۵ م ۸۴۹ ق

د نظامی خمسه دخایر بنت امیر عثمان دکتابخانی لپاره په هرات‌کی دخواجه علی تبریز ی‌په تصویر ا و تذهیب اود یوسف جامی په خط وکښله سوه . (استانبول نمبر ۷۸۱) .

۱۴۴۶ م ۸۵۰ ق

ځکهچی پهفارس کی میرزا سلطا ن محمد یاغی سوی‌ؤ، نوشاهرخ هرات میرزاعلاء الدوله او امیر شمس‌الدین محمد صوفی تر خان ته وسپاره او پخپله شیراز ته ولاړ، اود هغه ځای فتح نامه ئی دمصر ملك الظا هر چقماق بیگ ته واستوله .

مولانا شمس بایسنقری هر وی وفات سو .

شاهرخ دهرات لوی او هنرپرور پادشاه تر ۵۰ کاله سلطنت وروسته ۷۱ کلن په ری کی وفات سو . (۲۵ ذیحجه) . د سید محمد بن اشر ف هر وی و فا ت

ملك بامی دحبیب پوپلزی زو ی‌د قندهار دابدالیانو مشرو .

۱۴۴۶- ۱۴۴۹ م ۸۵۰- ۸۵۳ ق

دمیرزاالغ بیگ بن شاهرخ‌امارت پرشمالی افغانستان اوماوراء النهر.

۱۴۴۷ م ۸۵۱ ق

میرزا علاءالدو له پههرات کی پاچا سو و په نیشا پو ر کی ئی میر ز ا عبد اللطیف

ونیوی‌ء، او مهد علیاگو هر شاده‌ئی له‌بنده خلا صه‌کړه.(شنبه ۱۳صفر)

میرزا سلطان محمد فارس ته‌ولاړ اود هغه ځای پاچا سو (ربیع‌الاول)

میرزا ابوبکر د محمد جوکی زوی ختلان اوتخار او بدخشان ونیول .

میرزا الغ بیگ له‌سمر قنده اومیرزا ابوالقاسم بابر له‌جرجانه پر هرات راغلل .

شاهرخ د ۸۵۰ق‌کال دذیحجی تر آخره په ری‌کی و،خودمعدی دردورته پیښ و ترڅو چی پـه یکشنبی ۲۵ ذیحجه ۸۵۰(۱ فرو ردین ۱۳ما رچ) په‌ری‌کی وفات اوپه هرات‌کی دگوهر شادپه‌مدرسه کی دمیر زا بایسنقـر له‌قبره سره ښخ سو. (۱۵ صفـر ۸۵۱ق).

دشاهرخ ترمرگ وروسته دمیرزا عبداللطیف ملکه گوهر شاده دخوار اوری ترمنځ بندی کړله (سلخ‌ذیحجه ۸۵۰ق) .

میرزا علاء الدوله‌دهرات‌له‌محبس څخه میرزا عبداللطیف خپل پلار الغ بیگ ته واستاوه الغ‌بیگ دبلخ‌ولایت خپل زوی عبداللطیف ته‌پریښود او سمرقند ته ولاړ.

میر زا علاء الدوله‌له‌هراته‌مشهد ته‌ولاړاود میرزا ابوالقاسم بابرسره ئی پرخبو شان باندی روغه‌وکړه .

دبابا حسن بن محمد ترکستانی هروی وفات او ښخیدل په هرات‌کی (۱۲ صفر) .

میرزا علاء الدوله دبایسنقرزوی‌د شاهرخ لمسی له هراتـه پربلخ او شبر غان راغی‌مگرناکام‌هرات‌ته‌ستون سو.

مولانا یعقوب چرخی دعثمان زوی مشهور نقشبندی مـرشد اوعالم او مفسر او مؤلف صوفی وفات او په حصار شادمان‌کی(دو شنبه ته‌نږدی) ښخ سو .

۱۴۴۷ــ ۱۴۵۶ م ۸۵۱ــ ۸۶۱ ق

دمیرزا ابوالقاسم بابر دبایسنقر زوی دشاهرخ دلمسی‌امارت په‌هرات اوټول خراسان کی .

۱۴۴۸م ۸۵۲ ق

میرزا الغ بیگ دماوراء النهر او له‌بد خشانه تر میمنی پوری لښکرو سره پرهرات راغی‌ء اود ترناب په **جنگ‌کی میرزا علاءالدوله مات‌کی‌ء.**

الغ بیگ **سیدعمادالدین دهرات‌په** وزارت او مولانا قطب الدین احمد امامی ئی لوی قاضی مقرر کړه، او خپل زوی میرزا عبدالمطیف‌ئی هم‌په هرات کـی پریښو پخپله تـر آمـو واوښت .

میرزا الغ بیگ له‌هراته تربسطام پوری ونیول، خوکله چی امیر زاده یارعلی په‌هرات‌کی‌یاغی‌سو، نو الـغ بیگ بیرته هرات ته‌راغی ء اوهرات ئی چورکی‌ء ، دهرات‌باغونه اوچینی خانه‌ئی وران کړل (درمضان اواخر)

پسله‌دی‌ئی‌هرات میرزاعبداللطیف ته پریښو اود شاهرخ جنازه ئـی سمر قند ته یووړه‌چه‌دامیر تیـمـور سره ښخ سو .

میرزا ابو القاسم بابر دفوشنج له‌خوا را غی‌او هرات ئـی ونیوی‌ء میرزا عبد اللطیف بلخ ته وتښتید، او امیر زاده یارعلی چی‌یاغی‌سوی و دهرات پـه چارسو کی ووژل سـو

(دذیحجی اواخر) بابر سیستان هم له هراته سره ونښلاوه .

مولانا شیخ مفسرین احمد کاریز ی پـــه هـرات کـی وفـات او ښخ سو .

۱۴۴۹ م ۸۵۳ ق

میرزا الـغ بیگ له‌سمر قنده او میرزا عبد اللطیف لـه بلخه لښکر کشی وکړه اود سمرقند ددمشق په کلی‌کی الغ بیگ مات‌سو، او میرزا عبداللطیف‌خپل‌پلاراوورور عبدالعزیز ووژل، خومیرزا ابو سعید بن میرزا سلطان محمد بن میرانشاه بن‌تیمور له‌دی شخړی څخه بخارا ته‌ولاړ .

په‌هرات‌کی میرزا ابو القاسم با بر دبایسنـقر زوی سـکه وو هله ا و دخراسان پاچاسو.اومیرزا علاءالدوله او میرزا سلطان‌ابراهیم ئی‌بند یان کړه .

میرزا بابر له هراته سیستان ته ولاړ،او شاه حسین ئی هلته مطیـع کی‌ء .امیر هندو چی په‌باد غیس کی یاغی سوی ؤپه خبوشان کی‌ئی مـړ کی‌ء.

میرزا سلطان محمد چی دعراق‌او فارس حکمدارو پرهرات راغـی او میرزا بابرئی‌دجام‌په‌جنگ کی‌مات‌کی‌ء اود هرات‌پاچا سو .

۱۴۵۰ــ ۱۵۲۶ م ۸۵٤ــ ۹۳۲ ق

دافغانی لودیانو سلطنت په هند کی. ددوی پایتخت ډهلی‌ؤ .

۱۴۵۰ م ۸۵٤ ق

میرزا ابو القاسم له هراته بلخ ته ولاړ، اوله بدخشانه ترمرغابه پوری ئی‌امیر ناصرالدین اوامیرمبارزالدین هزار سپی ته‌وسپارل.

شاه نجم الدین‌محمود په‌سیستان کی‌مړ سو .

په خراسان کی دمیرزا بابـر او سلطان محمد او علاء الدوله تیموری شاهزاد گانو خانه جنگی .

پـه سمر قند کـی خلکو میر زا عبدالطیف مړکی ء(۲٦ربیع الاول) اوپر ځای‌ئی‌په بخاراکی میرزاسلطان ابوسعید دسلطنت مدعی سو. خـو سمرقند میرزا سلطان عبدالله‌ونیواو میزراعلاء الدوله بلخ واخیست‌هرات‌د میرزا ابو القاسم بابر سره و .

۱۴۵۰ م ۸۵٤ق حدود

په خراسان‌کی‌دتعلیق اونستعلیق خط له‌گډیدلو څخه شکسته خط پیدا سو .

سید عبدالجلیل د سلطـان خلیل زوی اود سلطان محمد سبز واری لمسی (شاه مقصود)دقند هار پـــه خاکریز کی وفات اوښخ سو .

۱۴۵۱ م ۸۵۵ ق

میرزا سلطان ابـو سعیـد خپل رقیب میرزاسلطان‌عبدالله دسمرقند دشیراز سره‌مات کـی‌ء (شنبـه ۲۲ جمادی الاولی) او سمرقنـد ئـی ونیوی‌ء .

دخبو شان او اسفر این ترمنځ په چناران کی دمیرزا سلطان محمد بن بایسنقر او میرزا ابوالقاسم‌جنگ اود سلطان محمد وژل اود میـرزا علاء الدو له ړندول .

سلطان بهلول‌لودی‌دملك کالازوی اوپښتو شاعر په هند کـی دلودی سلطانانو سلطنت جوړ کی‌ء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وفات ئی ۸۹٤ق) .

۱٤۵۲ م ۸۵٦ ق

میر زا ابو القا سم‌بابر شیر از تــر اصفهانه ونیول خوکله چی پړو نــد میرزا علاء الدوله‌په‌فار یاب‌او مر غاب کی‌یاغی سو نو بابر بیر ته هر ات **ته‌راغی، او علاء الدوله سیستان ته** وتښتید .

۱٤۵۳ م ۸۵۷ ق

دمولانا شهاب الدین احمد بــن محمد بیر جندی وفات او ښخیدل‌په هرات کی .

عبدالرحمن‌خوارزمی‌دهرات خطاط دنظامی خمسه وکښله چی‌دسلطا ن ابو سعید تصویر هم‌لری (استانبول ۷۷۹) .

دمولانا شهاب ترشیزی‌سبز واری شاعر وفات .

امیر شاهی د جمال الدیـن زوی سبزواری خطاط وفات سو .

دشیخ‌الاسلام بهاء الدین جغا ره یی‌هروی وفات اوښخیدل **دهرات‌په** عیدگاه کی (سلخ ربیع الاول).

عراق او فارس دهرات‌له سلطنته بیل سول، او میرزا سلطان سنجر دهغه ځای حکمران هرات ته راغیء نومیرزا ابوالقاسم بابر له هراته د عراق خواته په جنگ رهی ســو . (دوشنبه ۲۳ رجب) اوپه ۱۵ ذیقعده مازندران تــه ورسید خوځکه چــی سلطان ابو سعید تر آمورا اوښتی **او بلخ ئی نیولی‌و، نو بابر بیرته‌له** عراقه دبادغیس له‌لاری‌بلخ ته‌و لاړ، او ابوسعید هم تر آمو واوښت بلخ بابرونیو **(۸۵۸ق)** .

۱٤۵۳ م ۸۵۸ ق

میرزا بابرترآمو تیرسو اودوخش سیمی ئی ونیوی، بیائی نو سمرقند کلابندکیء‌خوپه پای‌کی‌ئی‌دابو سعید **سره روغه وکړه اود لــوی اختر د** میاشتی په لومړیو ورځو کی دکرکی پربندر ترآمورا واوښت او هرات **ته راغیء .**

۱٤۵٤ م ۸۵۹ ق

په‌هرات کی پریوه قبر دنستعلیق خط خــورا اعلــی نــمو نــه کښلی **سوی ده .**

۱٤۵۵ م ۸٦۰ ق

مولانا سعد الدین‌**کاشغر ی‌دهرات لوی** صوفی اومرشد **وفات اودهرات** دعیدگاه دصحرا په جنوب کی ښخ سو. (چهارشنبه ٦ جمادی‌الاخر) .

میرزا سلطان‌ابوسعید له‌سمرقنده یوکتاب زیج‌جدیدسلطانی (الغ‌بیکی) اود لب‌الالباب رساله **دهرات میرزا** ابوالقاسم بابرته تحفه را واستوله، **چی د خواجه ابــو الوفا خوارزمی تالیف و.**

دحاجی محمد فراهی وفات پـــه هرات کی .

۱٤۵٦ م ۸٦۱ ق

میر زا ابــو القاسم بابر دهرات حکمدار مشهد ته ولاړ، **اوهلته په** چارباغ کــی مړسو (**سه شنبه ۲۵** ربیع‌الثانی) **دی‌ئی دمشهد دشاهرخ** په مدرسه کی **دحضرت امام په‌جوار کی ښخ‌کیء.**

دده پرځای یوولس کلن شهزاده **میرزا جلال‌الدین شاه محمود دمیرزا** ابوالقاسم بابر زوی په **پاچهی‌ومنل** سو. اوپه ۲٦ **جمادی الاولی دهرات**

باغ مختارته راغیء .

په‌هرات کی فساد او خانه جنگی وسوه، اومیرزا سلطان **ابراهیم‌راغی** هرات‌ئی ونیو، خو میرزا **شاه‌محمود له‌مشهده راغی اوپه کوسو یه کــی** جنگ وسو، او میرزا **شاه محمود** بیرته مشهد ته ولاړ .

وروسته سلطان ابو سعید لــه سمرقنده راغی او میرزا ابراهیم **ئی** دگرزیوان غروته وتښتاوه او هرات ئــی ونیو ، ددی ښار پاچــاسو . (۲۵ شعبان) او ملکه گوهر **شاده‌ئی** په هرات کی مړه‌کړه (۹ رمضان) بیانو دبلخ خواته ولاړ (۱۵شوال).

سلطا ن ابو سعید کــور کــان **دسلطان محمد زوی دمیرانشاه‌لمسی** ټول خراسان، زا بلستان ، تو ران ونیول . اوله هرا ته ئــی پــاچهی کوله .

۱٤۵٦- ۱٤٦۸ م ۸٦۱- ۸۷۳ ق

د سلطان ابوسعید کورکان بــن سلطان محمد میرانشاه بن تیمور د سلطنت دوره له‌هراته .

۱٤۵۷ م ۸٦۲ ق

میرزا سلطان‌**ابراهیم‌چی مازندران** ته‌تللی‌و دترکمانانو **له‌لاسه مات‌سو.** (**سه شنبه ۲۵ محرم**) **اوبیرته‌راغی** هرات‌ئی ونیو (**یکشنبه ۷ صفر**) **او** شیخ‌الاسلام نورالدین‌**محمد اوخواجه شمس الدین کوسو یی ئی‌بلخ تـــه** واستول چی **دسلطان ابو سعیدسره** روغه وکی .

دشیخ الاسلام مولانا **جلال‌الدین** ابو یزید پورانی وفات او **ښخید لهٔ** هرات دپو راڼ **په کلی کی.**

په تیموری هیواد کی ملـــو ك طوایفی :

۱-میرزا **جها ن شاه ترکمان په** اسفراین کــی لــه استرابــاده تــر سبز واره .

۲ میرزا سلطان ابو سعید په بلخ کی پرته‌ول ماوراء النهر باندی .

۳- میرزا علاء الدوله‌په ابیوردکی له‌اوز بکه تردشت قبجاق پوری.

٤- میرزا سلطان ابــراهیم پــه هرات کی.

۵- **میرزا سلطان سنجر په مرو** کی .

٦- **میرزا شاه‌محمود دبابر زوی** په طوس‌کی (متوفا ۸٦۳ ق) .

۷- **ملك قاسم تر کـمـان پـــه** سیستان کی تر اسفزاره.

میرزا علاءالدوله‌دځپل‌زوی‌ابراهیم **په‌مرسته دهرات په‌باغ زاغا ن کــی** بیا پرتخت کښینو ست **(۷جماد ی** الاخری) خودترکمانانو **پاچاجهانشاه** راغی او هرات‌ئی ونیو **(۱۵شعبان)** اود خراسان **پاچا سو .**

۱٤۵۸ م ۸٦۳ ق

میرزا سلطان ابو سعید **له بلخه** راغی اوپه هراتر ودکی ئی‌دجها نشا لښکر **مات‌کړه اود دوی ترمنځ‌روغه** وسوه، جهانشاه آذربایجان ته ولاړ اوسلطان ابوسعید **په هرات‌کی پاچا** سو. اوسکه ئی‌ووهله **(جمعه ۱۵-** صفر) .

دمرو اوسرخس تر منځ تیمــوری شاهزادگان دابو سعید **په جنگ‌کی** مات‌سول او میرزا سنجر **وواژه‌سو.** (۱۵ جمادی الاولی) .

شیخ الاسلام شمس الدین **محمد** کوسویی جامی وفات **اود هرات د**

(c) ketabton.com: The Digital Library

جامع مسجد سره بښخ‌سو.

۱۴۵۹م ۸۶۳ق

مولانا جامی هروی خپل نقدالنصوص دشیخ صدرالدین قونوی دفصوص‌په شرح کی وکیښې .

د هـــرا ت دنمـــا ز گـــــاه عمارت دسلطان ابو سعید په حکم د کمال الدین میرك حسین په اهتمام جوړ سو .

خواجه شمس‌الدین محمد د هرات وزیر او صاحب دیوان‌و. ده دنیر تو کلاونیوله اود هغه ځای یاغی امیر پیرکه ئی‌مړ کیء.

میرزا سلطان ابراهیم وفات اود **هرات دگوهرشاد دمدرسی په هدیره کی‌بښخ سو. (چهارشنبه ۱۰رمضان).**

میرزاشاه‌محموددابوالقاسم‌بابرزوی په کابل کی دامیر بابا سره‌په جنګ کی وواژه سو .

دمولانا محمود امامی‌شیخ الاسلام وفات په هرات کی .

۱۴۵۹م ۸۶۴ق

مولانا شمس الدین محمد اسد د هرات لوی روحانی مرشد و فـــات اوپه گازرگاه‌کی‌بښخ‌سو(۲۵ شعبان).

سلطان ابوسعید کابل او غزنی اود افغان سیمی ترهندوستانه پوری‌خپل زوی الغ‌بیگ ته وسپارلی چی ددغو سیمو مشران امیربابا اودده ورونه دریاخان او آفاق خان‌وو، اوددوی په ملگری دالغ بیگ لښکر تر ملتا نه ورسیدل .

له هراته‌دسلطان ابوسعیدمملکت ترماوراء النهر اوترکستان اوکاشغر او قبچاق او کابل او زاول پـوری ورسیدیء اوغرباترمازندران اوعراق پوری .

په دغه‌کال چی ابوسعید له‌هراته مازندران ته ولاړ، امیر خـلیل لـــه سیستانه راغی او هرات ئی کلابند کیء مگر دهـرات خلکو د ی‌وشا ړه (۱۵ رمضان) .

امیر خلیل ونیول سو اوسیستان **نظام الدین شاه یحیی تـه وسپارل** سو، چی دسیستانی شاهانـو لـه کهوله و .

په هرات کی بابا کوکی مجذوب اومولانا شمس‌الدین محمد جاجرمی اومولانا زاهد طفلکانی وفات اوبښخ سول .

۱۴۵۹م ۸۶۴ق حدود

امیر سید عبدالله بن عبد الر حمن حسینی (اصیل الدین‌واعظ) **هروی‌په** هرات کی دمزارا ت هرا ت ر ساله مقصد الاقبـــال دسلطان ابـــو سعید کورکان په نامه وکښله .

داکتاب وروسته مولانا **عبیدالله‌بن ابو سعید هروی تکمیل کی ء.**

۱۴۶۰م ۸۶۵ق

میرزا علاء الدو له په رستمدار کی وفات اودهرات دگوهرشاد دمدرسی په‌هدیره کی بښخ‌سو (۲۱ صفر) .

شیخ الاسلام خواجه ناصر الدین عبیدالله نقشبندی‌له‌بخاراڅخه هرات ته‌راغی(۲۳صفر). اوپه ۱۱ربیع‌الاول بیرته ماورا النهر ته ولاړ .

خواجه مظفر مختار سبزواری او مولانا نعمت‌الله قهستانی او خواجه امیر سمرقندی دهرات په دیوان‌کی مقرر سول .

دحافظ الدین ابونصر پارسا بن **خواجه محمد پارسا وفات اوبښخیدل**

په بلخ کی .

د سلطان ابو سعید پــه حکم د مملکت مالیه په دری قسطه سوه . لومړی قسط په‌سرطان اودوهم قسط په‌سنبله میزان‌اودریم قسطپه قو س کی .

کاله چی ابوسعید ماوراء النهر ته دمیرزا محمد جوکی مقابلی ته ولاړ، میرزا سلطان‌حسین‌له مازندرانه‌راغی اوهرات ئی کلابندکیء. (دوشنبه۲۴ ذیقعده) خوبیرته‌له هراته‌مازندران‌ته ولاړ (۵ محرم ۸۶۶ ق) .

۱۴۶۰ـ ۱۴۷۹ م ۸۶۵ـ ۸۸۴ ق

میرزا سلطان ابوبـــکر د سلطان ابوسعیدزوی دبدخشان اوتخارستان حکمران‌و .

۱۴۶۱ م ۸۶۶ ق

دسلطان ابو سعید په حکم امیر خلیل وواژه سو، او مازندران ئی هم له‌سلطان حسین څخه ونیو ، چـی بیرته هرات ته‌راغیء شیخ احـمـد صراف ئی پوست‌کیء او خوا جـه معزالدین‌ئی په کړایی کی وایشاوه ، چی‌بیا څوك‌له‌خلکوڅخه پیسی‌وانخلی قطب‌الدین طاووس سمنانی اوخواجه شهاب الدین خوجانی په دیوان کی مقررسول، اوپخپله سلطان ابوسعید بیـرتـه مـاوراء النهـر ته ولاړ . (۲۲ جمادی الاولی) .

دروژی له میاشتی څخه بیادکال ترآخره په‌هرات کی طاعون گډ سو اوپه زرو خلك مړه سوه اوښارخالی اوخراب سو .

ملا معین مسکین هروی د **معارج** النبوه تالیف شرو کیء ، چی پـــه ۸۹۱ق ئی ختم کیء.

دفیض آباد پر رود یوپـــل دشاه سلطان محمد له‌خوا جوړسو چـی دبرلیك ئی ستته .

۱۴۶۲ م ۸۶۷ ق

سلطان ابـــو سعید سمرقنـــد او شاهرخیه او تاشکند ونیول(**محرم**)

مولانـــا شهاب الـــدین فـــتح الـــله صدراعظم مړاود هرات په گازر گاه کی بښخ سو .

په هرات کی سخت یخ او واوره لویدل .

دمیر مزیـــد ارغون پـــه اهتمام د خواجه ابونصرپارساپرقبر په بلخ کی ودانی جوړه سوه .

۱۴۶۳ م ۸۶۸ ق

سلطان ابوسعید ماوراء النهرآرام کیء او میرزامحمد جو کی‌ونیول‌سو اوپخپله سلطان بیرته هرات ته‌راغی (۲۲ ربیع‌الثانی) دهرات‌دیوان‌تفتیش سو اود یوانیان دخواجه شمس‌الدین محمد سره معزول سول .

په ماوراء النهراو سمرقندطاعون گډسو. او میرزا محمدجوکی دهرات دحصار اختیار الدین په محبس کی وواژه سو، اود گوهر شاد په‌هدیره کی بښخ سو .

دهرات خطاط محمدبن محمد بقال مصور البم په هرات کـی وکیښـس . (استانبول نمبر ۱۲۹۶).

۱۴۶۴ م ۸۶۹ ق

د ارس دپاد شاه دریـم ایـوان (۱۴۱۲ ـ ۱۵۰۵م) ایلچی دهرات د سلطان ابو سعید دربار ته راغیء.

مولانا شر یف الدین عبد القهار دمعقول‌اومنقول جامع‌عالم‌په هرات‌کی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفات سو. (۲۰رجب)

۱٤٦٥ م ۸۷۰ ق

دهزاره اقا اولس چه یاغی **سوی** وو، سلطان ابوسعید پر دوی‌ورغی‌ء خو بیا دشیخ الاسلام نورالدین **محمد** په‌شفاعت وبخښل سوه، اودخوکالو ملیات ځنی واخیستل‌سوه، اومولانا شمس الدین علی د نصیحت لپاره وروليږل سو، او امير نظام الدين احمد دمالیتو اخیستنی لپاره .

په همدغه کال سلطان **ابو سعید** ناروغه سو، اود دربار طبیبانومولانا قطب الدین محمد نفیسی او مولانا اصیل الدین حسین تونی ئی علاج وکی‌ء.

۱٤٦٥ م ۸۷۰ ق(حدود)

دیوسفزو اونوروپښتنو قومونو له‌قندهاره دکابل او ننګرهار له‌خوا دپېښور او سوات سیموته ، ددوی مشران مداد، مدو ، شیخ عثمان ، سلطان شاهو چی‌په کابل کی میرزا الغ‌بیگ مړه کړه.

سلطان ابوسعید خپل زوی میرزا الغ‌بیگ دکابل او غزنی اود افغان د سیمو تر اباسین پوری حکمران‌مقرر کی‌ء، اوامیر ویس اتکه دالغ بیگ وزیر دکابل دویسل‌آباد واله‌وکښله.

۱٤٦٦ م ۸۷۱ ق

شیخ صدر الدین محمد رواسی‌په هرات کی وفات سو. (۱۰ رمضان) او جنازه‌ئی جوین ته واستوله سوه.

د غسی هم مولانا جلال الدین لطف الله دبخارا قاضی په‌هرات کی مړسو (۲۰ ذیحجه) اوجنازه‌ئی‌بخارا ته یووړه سوه .

۱٤٦٧ م ۸۷۲ ق

ځکه چی میرزا جهان شاه دآذربایجان پاچا دامیر حسن بیگ پسه جنګ کی‌مړسو اوهلته فساد وسو، نو سلطان ابوسعید په‌مروکی دخواجه ناصرالدین عبیدالله سره مشوره وکړه اود طوس‌له‌لاری‌پر آذربایجان اوعراق‌ورغی‌ء،اومیرزا سلطان خلیل خپل زوی‌ئی په هرات‌کی اوبل زوی سلطان مرادئی په ګرمسیر اوقندهار کی مقرر کړل .

۱٤٦۷– ۱٤٦۹ م ۸۷۲– ۸۷٤ ق

حیدرشاه حاجی خان‌بن‌زین العابدین سواتی دکشمیر پاچاو .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق

سلطان ابو سعید دهرات لوی پاچا داران دقراباغ په جنګ کی د اوزون حسن په لاس‌کی ګرفتار سو (۱٦رجب) او وروسته په (۲۲) رجب داردبیل په شاوخواکی ووژه‌سو .

که‌څه هم‌په هرات‌کی‌میرزا سلطان محمود دابو سعید زوی په ۳ شعبان پاچاسو، خو میرزا ابوالغازی سلطان حسین بایقرا هرات ونیوی، او پسه جمعه ۱۰ رمضان ۲۵ مارچ په باغ زاغان کی پرتخت کښېنو ست، او مولانا قطب الدین طاووس سمنانی ئی په صدارت مقرر کی ء .

سلطان حسین په هرات کی باغ جهان آرای جوړکی‌ء.

سلطان حسین بایقرا دخرا سان او سیستان ښارونه ونیول، او پر خپله‌سکه‌تنګه باندی‌ئی عدل‌اوبهبود وکښل (ذیحجه) .

امیر علی شیر نوایی د هرات دسلطان حسین دربار تـه را غی‌ء. (رمضان– اپریل ۱٤٦۹) .

د میرزا الغ بیگ لښکرو تولی افغانی سیمی ونیولی ، اوتر ملتانه پرمخ ولاړل.

۱٤٦۸– ۱۵۰۵ م ۸۷۳– ۹۱۱ ق

دسلطان حسین بن غیاث الدین منصور بن بایقرا بن عمر شیخ بن تیمور سلطنت له هراته .

۱٤٦۸– ۱۵۰۰ م ۸۷۳– ۹۰٦ ق

سلطان غیاث شاه د محمود شاه خنجی زوی دهند په مالوه کی پاچاو .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق

دستور اعظم خواجه قطب الدین طاؤوس سمنانی‌په‌هرات کی « جوی سلطانی»وکښله‌اوبه ئی‌له خلو رو فرسخو څخه کوه مختارته راوستی، اودهرات شمالی دښت‌ئی ترګازرګاه پوری زرغون کی ء .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق حدود

د مهمندو او یوسفزو جنګ په ننګرهارکی اودیوسفزولیږد داشنغر سیموته‌اوددلازاکو او شلمانو شړل اوتر باجوړه مخکی نیول، دملک‌احمد بن سلطان شاه او شیخ ملی آدم‌بن یوسف په مشری .

۱٤٦۹ م ۸۷٤ ق

په ۱٤ محرم دسلطان حسین مور فیروزه بیگم دامیر تیمور دلورله‌خوا لمسی، په هرات کی مړه سوه ، او مولانا قطب الدین خوافی صدراعظم ۱۵۰ زره دیناره جریمه او بیر ته صدر پاته سو .

سلطان حسین میرزا خراسان ته دمیرزا یادګار مقابلی ته ولاړ، اوپه چنا ران کی‌ئی مات‌کی‌ءاوبیر ته‌هرات ته‌راغی‌ء . (۳ جمادی الاخری).

دهرات دخانقاه شاهر خیه مشر عبدالرزاق بن اسحاق سمرقندی‌و. (دمطلع سعدین لیکوال) .

دمولانا درویش احمد هروی وفات‌او ښخیدل دګازرګاه سره .

۱٤٦۹– ۱٤۸۱ م ۸۷٤– ۸۸٦ ق

حسن شاه د حیدر شاه سواتی زوی دکشمیر پاچاو .

۱٤۷۰ م ۸۷۵ ق

د شمس الدین محمد تباد کانی خراسانی محدث دژوند وخت .

دهرات خلکو دډیرو مالیاتو پر خلاف‌قیام‌وکی‌ء خو امیر علی شیر نوائی دغه‌مالیات لغوکړل‌اوخلک ئی آرام‌کړل .

ځکه چی سلطان حسین میرزا په مرغاب کی بوخت و، نو میرزایادګار محمدبن سلطان محمد هرات ونیو اوپه باغ زاغان کی پادشاه سو ، (دوشنبه ۹محرم) مګر سلطان‌حسین له فاریابه راغی او یادګار میرزائی په باغ زاغان کی‌ونیو،او مړئی‌کی ء. (چهار شنبه ۱۷ صفر).

وروسته خواجه قوام الله ین نظام الملك بن اسماعیل خوا فی په وزارت مقرر سو.

مولانا حسین واعظ کاشفی هروی دمولانا جلال‌الدین بلخی دمثنوی «لب لباب »وکیښ.

عبد الرزاق سمر قندی د مطلع سعد ین دوهم ټوك تمام کی ء . (پنجشنبه ۱۷ محرم) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۷۰ م ۸۷۵ ق

دعلی بن محمدبن مسعود بسطامی هروی (مصنفك) دهرات د مشهور مؤلف او فقیه او عالم وفات پههرات کی. دی دامام فخررازی له پښته و (ولادت ۸۰۳ ق) .

۱۴۷۲ م ۸۷٦ ق

علی شیر نوایی دهرات د اعلی دیوان امیر سو .

۱۴۷۳ م ۸۷۸ ق

دشیخ نور الدین محمد جغاره ئی وفات اود هرات په خیابان کی ښخیدل. (جمعه ۲۳ رمضان).

نوایی لهوزارته استعفاوکړهخوونه منل سوه .

دهرات قاضی قطب الدین احمد امامی وفات سو. (۱ شوال) .

۱۴۷۵ م ۸۸۰ ق

دمولانا اظهر مشهور هرویخطاط وفات په هرات کی .

نوایی په هرات کی مدرسه او خانقاه اخلاصیه دجوی انجیل پرغاړه جوړ کړل .

شیخمولی ادمبن یوسف دپښتنو دخرښبون سړه بنی شخه ، خپل کتاب دشیخ مو لی د فتر په پښتو وکیښساود پیښور په سیموکی ئیتر سواته دمځکو دویش او اجتماعیګډ ژوند لاری چاری پکښی وښووی . دغه دژوندانه ګډ اصولد ۱۸٦۹ م تربند وبست پوری په پښتنو کی جاری وو، خو انګریزانوهغهپهشخصی ملکیت واړول .

دسلطان ابوسعیدلهخوا پهقندهار او ګرمسیر کی دده زوی سلطان مراد حکمرانو .

مولانا عبدالله طباخ هروی خطاط په هرات کی مړ سو .

۱۴۷۷ م ۸۸۲ ق

دامیر عیاث الدین منصور پرقبر په هرات کی د سلطان علی مشهدی بهنستعلیق خط یوډبر لیك و کښل سو .

په هرات کی دخمسی یوه مصوره نسخه وکښله سوه چی دهر ات او سمرقند د حکمرانانو تصاویر لری (استانبول ۱۹۵) محمدبن محمدبقال هروی نقاش او خطاط د عجا ئب المخلوقات ۱۸۹ تصویرونه پههرات کی وکښل (استانبول ۴۱۰) .

۱۴۷۸ م ۸۸۳ ق

مولانا جامی هروی نفحات الانس وکیښس .

امیر سید اصیل الدین عبدالله حسینی هروی مفسر او محدث او مؤلف دمزارات هرات لیکوال په هرات کی وفات سو. (۱۷ جمادی الاخری) .

سیف الدین جا می خپل کتاب آثارالو زرا ء تا لیف کی ء چی دوزیرانو تاریخ دیء .

۱۴۸۰ م ۸۸٤ ق

دمولاناجا می هر وی‌لو مړی‌دیوان فاتحة الشباب مرتب سو.

میرزا ابوبکر دسلطان ابو سعید زوی په بد خشان کی اقتدار

وموند .

۱۴۸۰ م ۸۸۵ ق

مولانا جامی هروی شواهد لنبوه تالیف کی ء اوه رکنه او یوه خاتمه .

درویش علی په بلخ کی یاغی سو او امیر علی شیر ئی ایلولو ته ولاړ.

ملك شمس الدین محمد بنیحیی پهنیمروزکی حکمراناوملك نظامالدین یحیی مړ سو .

دشمسالدینمحمد امینزیارتګاهی هرو ی وفات .

۱۴۸۱ م ۸۸٦ ق

دمولانا جامی تحفةالاحرار منظوم سو .

دسلطان حسین بایقرا لخوا د سلطان بایزید کتابخانی ته دسلمان ساوجی مصورډیوانچی ۱۱ تصویره لری دنعیم الدین کاتب پهخط په هرات کی ترتیب او اهداء سو۔ (استانبول نمبر ۳۵٦۳) .

مولانا عبدالرحمن جامی هرو ی اشعة اللمعاتوکیښس چیدفخر الدین ابراهیم عراقی دلمعات شرحده .

۱۴۸۱–۱۴۸۳ م ۸۸٦ – ۸۸۸ ق

محمد شاه بن حسن شاه سواتی دکشمیر پادشاهو .

میر علی شیر نوایی دهرات لوی وزیر خپل دیوان «خزاین المعانی» دسلطان حسین بایقرا په خواهشپه ازبکی ژبه تکمیل او ترتیب کی ء .

۱۴۸۲ م ۸۸۷ ق

د مطلع سعدین مؤلف عبدالرزاق سمر قندیچیمؤرخ ، عالم،سیاسی، دیوانی سړی و وفات سو. (جمادی الاخری) .

۱۴۸۳ م ۸۸۸ ق

مولانا جامی دیو سف او زلیخا قصه نظم کړه .

خواجه عبدالقادر ګوینده د هرات دموسیقی استاد په طاعون کی وفات سو .

عطاءالله جمال الدیندهرات مشهور واعظ دحضرت محمد (صلعم) پر ژوندانه باندی روضةالاحبابوکیښی، چی په ۹۰۰ ق تمام سوی دیء.

دشیخ کمالالدین حسن وفات او ښخیدل په هراتکی .

امیر علی شیر نوایی خپل حیرةالابرار مثنو ی په ازبکی ژبه منظوم کی ء .

دبا بر شاه بن عمرشیخ ولادتپه فرغانه کی دقتلق نګار خانم لهنسه (٦ محرم مساوی ۱٤ فروری).

۱۴۸٤ م ۸۸۹ ق

دخواجه رزقالله دهلوی مشتاقی دلودیانو د تاریخ دلیکوال د ژوند وخت .

امیر علی شیر نوایی خپل لیلی ومجنون په از بکی ژبه منظوم کی ء .

دغسی هم دده فر هاد او شیرین او سبعۀ سیاره پهدغه کال منظوم سول .

۱۴۸۵ م ۸۹۰ ق

دمولانا جا می سلسلة الذ هب دسلطا ن حسین با یقرا په نامهپه هرات کی منظوم سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر علی شیر نوائی په ازبکی ژبه خپل «سداسکندری» منظـــوم کی ء .

زین الدین محمود واصفی هروی شاعراولیکوال دبدایع الوقایع مؤلف پههرات کی وزیږیدیء.

-پښتو شاعر خلیل خان نیازی د ژوند وخت په هندکی .

اسماعیل بن عیسی بـن دولـت افغانی اختیار اعتماد المسا نیـــد فی اختصار اسماء الرجال الاسانید به حجاز کی‌نألیف کـیء(جماد ی الاخری) دده وفات پهمکه کی۸۹۲ق.

عجا ئب المخاو قات په فارسی ترجمه سو . داکتاب پهعربی دزکریا بن محمد قز وینی تأ لیف دی.

۱٤۸٦ م ۸۹۱ ق

مولانا حسین کاشفی هـروی د حاتم طایی قصه وکښله .

امیر علی شیر نوایی په نشاپور کی دشیخ فریدالدین عطار پرهدیره گنبده جوړه کړه .

دقاضی نورالدین محمد ا ما مـی هروی وفات (۲۰ جمادی الاخری).

دمولانا شمس‌الدین محمدبن محمد تباد کانی دمنازل السائرین دشارح وفات او ښخیدل دهرات په خیابان کی .

۱٤۸۷ م ۸۹۲ ق

دولت شاه بن‌بختی‌شاه سمرقندی خپله تذکرة الشعراء دامیر علی‌شیر نوائی پهنامه تألیف کړه.

امیر علی شیر نوایی داستر آباد حکمران سو .

دمولانا علاء الدین‌محمد بن مو من

ابیزی هروی وفات او ښخیدل پـه هرات کی .

مولانا عبدالرحمن جامی دخپل‌تفسیر لومړی ټـوك وکیښی (داکتاب ورك دی) .

دشرف‌الدین اسماعیل‌بن‌عیسی بن دولت او غانـی فقیه او محدث اود اختیار اعتماد المسانید دمؤلف‌وفات په مکه کی .

مولانا جامی هروی‌خپل بهارستان وکیښی

۱٤۸۷ م ۸۹۳ ق

جمال الدین‌محمدبن حسام هروی دخاور نامی ناظم پـه خوسف کـی وفات سو .

مولانا محمد معین طبیب دهرات د دارالشفا اود دربار سرطبیب وفات سو .

۱٤۸۹ م ۸۹٤ ق

دمولانا عبدالرحمن جامی دوهم دیوان واسطة العقد مر تب سو.

دشاه طیب خوافی شیـخ وفـات او ښخیدل په هرات کی .

۱٤۸۸- ۱۵۰۹ م ۸۹٤- ۹۱۵ ق

دسلطان سکندر بن سلطان‌بهلول لودی پښتون سلطنت په هندکی .

۱٤۹۱ م ۸۹٦ ق

امیرعلی شیرنوائی دهرات مشهور وزیر دمجالس‌النفایس‌تذ کرۀ شعرا تالیف کړه اته دفتره

خواجه ناصرالدین‌عبیدالله‌ا حرار مشهور نقشبندی شیخ په سمرقندی کی‌وفات او ښخ سو.

محمد حسینی پـه هرات کی د استانبول نمبر (۸۵۷) نسخه‌وکښاه چی ۲۱ میناتوره لری.

د مولانا محمد جامی (دعبدالرحمن جامی دورور) وفات او ښخیدل پـه هرات کی .

دحافظ غیاث محدث وفات.

دحافظ معین الدین خلیفه دهرات دصدر وفات

میرمحمود خوشمردان سبزوا ری خطاط دخوشنو یسی رساله‌وکښله.

مولانا عبدالرحمن‌جامی‌دابن حاجب پرکافیه خپله‌مشهوره‌شرحه (الفوائد الضیائیه) وکښله چی‌د عربی نحو

مشهور درسی‌کتاب دیء (شرح‌ملا).

۱٤۹۱- ۱٤۹۳ م ۸۹۷- ۸۹۹ ق

معین الدین محمد زمچی اسفزاری مؤرخ خپل تاریخی کتاب«روضا ت الجنات فی‌اوصاف مدینة هرات» د سلطان حسین بایقرا پهنامه پههرات کی تالیف کی ء .

سلطان عـلی مشهدی د سلطان حسین بایقرا دیوان په ٤ میناتورو مزین وکیښی (استانبول ۱٦۳٦) .

۱٤۱٤- ۱٤۹۲ م ۸۱۷- ۸۹۸ ق

دمولانا عبدالرحمن بن احمد بن محمد جامی هروی مشهور عالم او شاعر او مـؤلف دژونـــد د و ره پههرات کـــی ښخ دی (ولادت : ۲۳ شعبان ۸۱۷ ق ۷ نومبر ۱٤۱٤ م په جام‌کی .

وفات: جمعه ۱۸ محـرم ۸۹۸ ق ۹ نومبر ۱٤۹۲ م په هرات کی .)

سید شمس‌الدین اندجانی دهرات صدر او شاعر وفات سو (۸۹۸ق)

محـــمو د ر فیـــقـی هـر و ی خـطا ط د ذ خـــیر ۃ ا لــملو ك نسخه پههرات کی په‌نستعلیق وکښله ۸۹۸ ق (دهرات موزیم) .

۱٤۹۳ م ۸۹۹ ق

ظهیر الدین‌محمد بابر دعمر شیخ میرزا زوی دابو سعید کور گـان لمسی دفر غانی په انـد جان کـی ۱۲ کـلن پـر تخت کښینو سـت (۵ رمضان ۱۰ جون) .

خواجه کمال‌الدین‌حسین ابیوردی دهر ا ت لوی امیر و فات‌سو. (رمضان) .

دهرات خطاط احمد شیرازی په هرات کی یوه مجمو عة خمستین او هفت او رنگ جامی وکښله ،چـــی میناتور او نقاشی ئی دبهزاددمکتب یـاد سلطان محمدده (دکابل خطی کتابخانه) .

۹۰۰ ق

۱٤۹٤ م ۹۰۰ ق

سلطان محمود میرزا دسلطان ابو سعید زوی‌پهماوراءالنهر کی و، چی دده زوی خان میرزا دبابر لهخوا د بدخشان حکمران ؤ، اوبیائی زوی سلیمان میرزا او لمسی ابـراهیـم میرزا پـر بد خشان حـکمرا نـی کوله .

سلطان علی مشهدی په هرات‌کی یوه نسخه وکښله چی ۳٤ میناتوره لری (استانبول ۷٦۷) .

یوه خمسۀ نظامی دعلی شیرنوایی لپاره دغه خطاط وکښله چی‌دخطاطی اوتزئین شهکارد ه.

دبلخ دننه مسجد دسلطان‌حسین بایقرا په حکم پـه ۸۰ زره دیناره جوړ سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاضی نظام الدین‌محمد گازرگاهی دحاجی محمد فراهی زوی دهـرات لوی قا ضی او عالم په گازر گاه کی ښخ سو (محرم).

دهرات دسلطانی مدرسی دمدرس مولا نا شمس الدین محمد اسفزاری وفات (جمادی الاخری).

دابو الحسن علی بـن زکـر یـا نشاپوری مؤ رخ د تا ر یخ الر جال دمؤلف دژوند وخت.

خواجه قطب الدین‌طاوس سمنانی دهرات لوی امیر ۷۰ کلن وفات‌سو.

ملاحسین واعظ کاشفی په هرات کی اخلاق محسنی دسلطان حسین بایقرا په‌نا مه وکیښس .

بابو خان کاکړ په ږوب کـــی ند کرهٔ غر غښت په پښتو تأ لیف کـــړه .

۱٤۹٤ م ۹۰۰ ق حدود

دبایزید پورانی هروی عا لم او شاعر او خطاط دژوند وخت پـــه هرات او بخارا او سند کی .

دمولا نا حاجی محمد هـر و ی نقاش او کتا بدار دژوند وخت .

دقاسم علی چهره کشا ی هروی نقاش او دبهزاد د شاگرد د ژوند وخت .

استاد محمدی دسلطا ن محمـــد هروی زوی دهرات مشهور نقاش او دبهزاد شاگر د په‌هرات کی و .

مولانا محمو د هرو ی مذهب او نقاش دامیر علی شیر نوایی سره‌و.

مولانا نظام الدین احمد جیلانـــی مشهور منجم او رمال‌له گیلانه‌هرات ته‌راغی‌ء او دلی مقیم سو .

خواجه عبدالله مروارید دهـرا ت لوی منشی او خطا ط یو قرآن پـــه اعلی ثلث خط‌په‌هرات کی وکیښس ـ (مشهد رضـــوی.)

دقا سم علی هرو ی‌په خـــط او نقاشی یوه «خمسهٔ نظامی » (لند ن موزیم نمبر۰۱۸٦) په‌هرات کی‌دامیر علی شیر لپاره وکښله سو ه، چی تر بایسنقری شاهنامی ورو ستـــه بهتر ینه نسخـــه ده .

دبلخ دشیخ الاسلام نظام الدین عبدلهادی بن خواجه ابو نصر ثانی دژوند وخت . دی د خوا جه محمد پارسا له پښته و، اوپه بلخ کـــی دخپل نیکه سره ښـــخ سو .

دابو حفص‌عمر بن‌محمد غزنوی‌عالم‌د ژوند وخت.

کجوخان رانی زی دیـــو سفـــزو حکمران په شیخ تپورکی غوریاخیل اوپه لنگر کو ټ کی دلا زا ك ما ت کړل او دشیخ ملی دفتر یی تکمیل او ترمیم کیء .

۱٤۹۵ م ۹۰۱ ق

میر ك جلال الد ین قاسم دهرات صدر ۵۹ کلن وفات او په‌بلخ کـــی ښخ سو .

خان جهان خان لودی دهندامیر دمرآة الا فاغنه دتاریخ مـــؤ لـــف په‌هند کی وفات سو.

خان علی‌کاتب‌په‌هرات کی‌دگیلان‌د حمکران لپاره مصورالبم ترتیب کیء (استانبول ۱٤۹۱).

مو لانا شمس الدین محـــمـــد د شرف الدین عثمان زوی‌د هرات د

مدرسهٔ اخلاصیه مدرس او عـــالـــم وفات سو (ربیع الاول).

۱٤۹٦ م ۹۰۲ ق

دفیض الله بن زین العابد یـــــن بنیانی ملك القضاة او صدر جهان لوی مؤلف دژوند وخت په هندکی.

دشاهرخ د مدرسی لوی مدرس مولانا بر هان الدین عطاء الله رازی په‌هرات کی‌مړسو (رمضا ن).

۱٤۹۷ م ۹۰۳ ق

بابر سمر قند ونیوی‌ء. (دربیع الاول اواخر = نو مبر) او دده په غیاب کی‌ئی ورور جهانگیر میـــر زا اند جان ونیو .

صدر جهان ملـــك القضاة فیض الله بنیانی مجمع‌النوادر په هند کی وکیښس .

میر خواند محمد هروی مؤرخ د روضة الصفا مؤلف پـــه هرات کـــی ٦٦کلن وفـــات سو (۲ذیـــقعد ه)ا و دشیخ بهاءالدین جغاره یی په‌هدیره کی ښخ‌دی .

زر غونی دمـــلا د یـــن محمـــــــد کاکړ لور دقند هار په‌پنجوا ئی کی دسعد ی بوستان په پښتو منظو م کیء، دا خطاطه هم وه.

۱٤۹۷ـ۱٤۹۹م ۹۰۳ تر ۹۰۵ ق

امیر علی شیر نوا یی دهـــر ات لوجا مع تر میم کړه .

۱٤۹۸ م ۹۰٤ ق

بابر له خپله وروره جهانگیرمیرزا څخه بیااند جان ونیو (ذی قعـــــده = جون).

خواجه شمس الدین محمدمروارید دسلطان‌ابو سعید وزیر او دخواجه عبدالله انصاری د مو قو فاتو متولی په‌هرات کی وفات اوښخ‌سو .

مولانا محمد نقاش‌هروی دامیرعلی شیر کتا بدار دبد یع الزما نمیر زا کتابدار سو .

خواجهٔ کلان محمد اکبر دمولانا سعدالدین کاشغری زوی‌په هـــرا ت کی و فات سو (پنجشنبه ۱۲جمادی الا خری).

مو لانا قطب الدین محمد آد م د هرات طبیب وفات سو (محرم).

مولانا شمس الدین محمد زوجی دهرات زاهد اوعالم وفـــات ســـــو (شنبه ۱٦ رمضان).

مو لانا میر حسین معما ئی‌وفات اودهرات په اخلا صیه مدرسه کـــی ښخ‌سو.

۱٤۹۹ م ۹۰۵ ق

خواند میر هروی مؤرخ خلا صـــة الا خبار وکیښس .

امیر جلال الدین ویسل اتکه د امیرمحمد مغول‌زوی‌په‌کابل کی‌مړسو (جمعه ۵شعبان) دبالاحصار غر بـــی خواته ښخ دی .

۱٤۹۹ـ ۱۵۱۰ م ۹۰۵ـ ۹۱٦ ق

دشیبا نی خان دابرا هیم زو ی (دجوجی بن‌چنگیز خان له‌پښته) سلطنت پر ماوراءالنهر او شما لی او غربی افغانستان تر قند ها ره .

۱۵۰۰ م ۹۰۵ ق

بابر عایشه بیگم دسلطا ن‌احمد میرزا لور وکړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

میر زا حیدر کـور گا ن د تا ر یـخ رشیدی مؤلف وزیږیدیٔ .

مو لانا شمس الدین محمد پا ی گنبد دهرات عالم وفات سو .

مولانا کمال الدین‌مسعود شروانی دهرات دګو هر شاد دمد رسی‌لوی مدرس او عالم وفات سو.

دهرات طبیب مو لانامسیح‌الدین حبیب الله اومولانا حسن شاه‌شاعر مړه سول.

۱۵۰۰ م ۹۰۶ ق

امیر شیر محمد گوکلتاش دامیر ویسل اتکه زوی په‌کابل کی‌مـړ او ښخ سو (پنجشنبه ذی قـعـده).

سمر قند شیبانی خان ونیو اوبابرله اند جا نه پرده حمله‌وکړه‌اوبخاراته ئی وتښتا وه .

خواجهٔ خورد محمد اصغر دسعد الدین کاشغری زوی‌پـه زمینداور کی وفات اوپه هرات کی‌ښخ سو .

حکیم یوسفی هروی په‌هرات کی دمأکول او مشروب رساله وکښله .

۱۵۰۱ م ۹۰۶ ق

امیر علی شیر نوایی دهرا ت‌لوی اوعلم پرور او شاعر وزیر وفات‌اوپه هرات کی ښخ‌سو.۱۲ جمادی‌الاخری ۳جنوری .

۱۵۰۱م۹۰۷ ق

میرزا الغ بیګ دسلطان ابوسعید زوی چی له ۸٦۵ ق څخه دکا بل‌او غزنی حکمران ؤ په غزنی کی مړاو ښخ سو اودده کوچنی زوی میرزا عبدالرزاق ئی پر ځای کښېنوست.

مولانا حسین واعظ کاشفی پـه هرات کی مخزن الانشاء تالیف‌کړ

(دکابل خطی نسخه دده په خط).

غیض الله بن زین العا بدیـن ملـك القضاة صدر جهان قا ضی حسا[illegible] صدر بنیانی دتاریخ محمود شا هی او مجمع النو ادر اوتفسیر معظم او دستور الحفاظاوخلا صة الحکایـات مؤلف خپل کتاب تاریخ محمـود شا هی وکیښس .

مولانا معین الدین واعظ دمعار ج النبوة مؤلف اوشاعر دحاجی محمد فراهی زوی په هرات کی‌وفات او په ګازر ګاه کی ښخ سو.

دمولانا سلطان‌محمود هروی‌خطاط دژوند وخت ۱۵۰۲م۹۰۸ ق

مجالس العشا ق دسلطان‌حسین بایقراپه نا مه تأ لیف سـو (؟)

بابر وایی چی ددی کتاب مؤ لـف کمال الدین حسین ګازر ګاهی دی.

شیخ صوفی علی هروی زاهـد او متقی دهرات‌په سر خیا بـان کی ښخ سو .

۱۵۰۳ م ۹۰۸ ق

بابر په ماوراء النهر کی‌مات سو اوشیبانی خان دشا ه بداق سلطان زوی تاشکند ونیو (جون).

محمد مقیم دامیر ذوالنون ارغون زوی دقندهار حکمران کابل له‌میرزا عبدالرزاق څخه ونیو اودمیر زاالغ بیګ لورئی وکړه .

۱۵۰۴ م ۹۰۹ ق

دبابر آواره ګی دماوراء النهر په دښتو اوکوچیانو کی .

بابر پرترمذ ترآمو راواوښت اود بدخشان او تخار ستان خسرو شاه

ته‌په قندوز کی راغیٔ اوانه زره د خسرو شاه ښکر ی ولمسول او خسروشاه میمنی ته وتښتید .

علی دحسین کاشفی‌زوی رشحات عین‌الحیات په هرات کی وکیښس .

دمولانا معین الدین فراهی دهرات قاضی او عالم دمعارج‌النبوه دمؤلف وفات اود هرات پـه ګازرګاه کـی ښخیدل .

دمولانا عبدالرحمن کارد ګرهروی عالم و فات او پـه زیارتګاه کـی ښخیدل .

مجنون ر فیقی دهرات خطاط خپله دخط رساله تألیف‌کړه.

۱۵۰٤ م ۹۱۰ ق

بابر د هندوکش شمالی خواوی ونیولی (محرم ،جون)او دلو مـړی خور په‌منځ کی دوشی ته‌راغیٔ.

دوستی بدخشی د فارسی دیوان خاوند شاعر پـه بـد خشان کـی وزیږیدیٔ .

بابر ترهندوکش راتیر سو اود هوپیان له‌لاری ئی محمدمقیم پـه کابل کی کلابند کیٔ (دربیع الاول اواخر) او د ربیـع ا لا خـر په پای کی محمد مقیم قند هـار ته‌ولاړ، اوبابر کابل ونیویٔ، دکابل اولغمان مالیات اته‌لکه شا هر خي وی .

۱۵۰٤ـ ۱۵۳۰ م ۹۱۰ـ ۹۳۷ ق

بر افغا نستان باندی دظهیرالـدین محمد بابر داقتدار دوره .

۱۵۰٤ م ۹۱۰ ق

بابر پاچاپه کابل‌کی (خط بابری) اختراع کیٔ .

سلطان ویس سواتی او سلطان علاء الدین سوابی دسوات مشران د بابر معاصر حکمرانان وو .

طاوس‌خان یوسفزی‌دسمی دیوسفزو مشرو، چی له بابر سره ئی دروعی روابط درلودل .

شاه منصور دملك سلیما نشاه زوی دسمی دیوسفزو مشرو، چـی خپله لوربی‌بی مبارکه ئی بابر تـه ورکړه .

مولانا حسین واعظ کاشفی‌دهرات مشهور مؤلف اوعالم او مفسروفات اود هرات په خیابان کی ښخ سو، دی دمواهب‌علیه اوتفسیر جواهر او انوار سهیلی او نورو ډیرو کتا بو مؤلف دی.

دقاضی اختیار الدین حسن هروی تعلیق‌نویس اوقاضی القضات دژوند وخت .

دساغر هروی‌شاعر دژوند وخت.

قاضی برهان الدین محمد هروی دهرات صدر وفات سو .

امیر صدر الدین سلطان ابراهیم امینی دمیرك جلال الدین قاسم زوی دهرات صدر مقرر سو .

خواجه امین الدین محمود دهرات وزیر وفات سو .

۱۵۰٦ م ۹۱۱ ق

بابر غزنی ونیوی، او خپل ورور جهانګیر میرزایی هلته حاکم‌کیٔ.

وروسته یی‌ګردیز،کوهاټ،بنو، تهل ـګومل ترکلاته‌اوشرقی خواترخیبره ونیوله .

شیبانی خان پربلخ راغیء او سلطان حسین بایقرا دهرات پاچا سیداافضل بابر ته راواستاوه او کومك ئی ځینی وغوښت .

په کابل او اطرافو کی ئی سختی زلزلی وسوی او ډیرځایونه ئی وران کړل.

سلطان حسین بایقرا له هراته د شیبانی خان مقابلی ته ووت، خود بابا الهی په منزل کی ۷۰ کلن تر ۳۹ کاله سلطنت وروسته وفات او په هرات کی ښخ سو. (۱۱ذی حجه ٤ می).

مولانا عبدالجمیل دهرات عالم وفات سو .

۱۵۰٦ م ۹۱۲ ق

بابر دهزاره جات له لاری له کابله هرات ته ولاړ، اود مرو چاق په گل باغان کی دهرات د تیموری شاهزادگانو سره یوځای سو (دوشنبه ٦ جمادی الاخری).

په کابل کی چی بابر نه و، نودده داکازوی خان میر زا دپاچهی دعوه وکړه اود کابل بالاحصار ئی کلابند کیء .

صفوی لښکرو په هرات کی دمولانا جامی قبرو شانه وئی سوا ځه.

بابر دهزاره جات له لاری په ډیر زحمت په ژمی له هراته کابل ته راغیء اودا ښارئی بیرته له خان میرزا څخه ونیویء (شوال).

د علی بن حسین بن علی بیهقی طبیب دترویح الارواح دمؤلف دژوند وخت .

مولانا عبدالغفور لاری د مولانا جامی شاگرد په هرات کی وفات او دمولانا جامی په هدیره کی ښخ سو. (یکشنبه ٥ شعبان) .

۱۵۰۷ م۹۱۳ ق

شیبانی خان اوزبك هرات ونیویء اود تیموریانو پاچهی ختمه سوه . بدیع الزمان میرزا اودده وروړمظفر حسین له هراته ولاړل (۲۱می) او خپل کتابونه ئی هم استانبول ته یووړل .

بابر قندهار ونیو او هغه ئی خپل وروړ ناصر میرزا ته وسپاره. مگر شیبانی راغیء او قندهار ئی و نیو او بیرته هرات ته ولاړ، او قندهار ئی محمد مقیم ارغون ته وسپاره .

بابر له کابله ولاړ او ننگرهار ئی ترکنړه و نیو، او هلته ئی میرزا عبدالرزاق حکمران کیء.

بابر پر غلجو او مهمندو افغانانو باندی حمله وکړه اوسل زره پسونه ئی او لجه کړل، په کتهواز کی ډیر بندیان ووژل او کله منارئی ځنی جوړ کیء .

مولانا نورالدین محمد زیارتگاهی هروی عالم په قندهار کی وفات سو .

حکیم یوسفی هروی په طب کی فوایدالاخیار منظوم کیء.

۱۵۰۸ م ۹۱٤ ق

بابر مړمند چور کړل خوده په غیاب کی دکابل خلك یاغی سول او میر زا عبدالرزاق ئی پاچا کیء.

بابر خپل تخت د کابل دشیر دروازی غره په لمن کی جوړ کیء چی په ۱۰۱٦ ق جهانگیر پسی بشپړ کیء.

دعماد الدین فضل الله بن علاء الدین بن علی طوسی دشرح لوایح جامی د لیکوال وفات .

مولانا سلطان علی قاینی دامیرعلی شیر د کتابخانی خطاط اود سلطان بایقرا دزوی معلم په هرات کی وفات سو

حکیم یوسفی هروی په هرات کی جامع الفوائد دعلاج الامراض شرح تالیف کړه .

۱۵۰۹م ۹۱۵ق

بابر له ننگرهاره راغی اوپه کابل کی میرزا عبدالرزاق ونیوی او مړ ئی کیء چی په غزنی کی دخپل پلار الغ بیگ دځنگه ښخ سو او کابل ، غزنی، ننگرهار دبابر لاس ته ورغلل زبیر راعی په بدخشان کی دخلکو په کومك راولاړ سو او بابر خپل داکا زوی خان میرزا هلته واستاوه چه زبیر را عی ئی مړ کی ء .

سید روح الله میرك نقاش اوخطاط اومذهب چی دهرات دودانیو نوشتی دده په خط وی په هرات کی وفات سو .

خواجه عبد الرحمن دخواجه کلان زوی دهرات قاضی اود گوهر شاد په مدرسه کی مدرس و .

۱۵۰۹- ۱۵۲۵ م ۹۱۵- ۹۳۲ ق

دسلطان ابراهیم بن سلطان سکندر لودی سلطنت په هند کی .

۱۵۱۰ م ۹۱٦ ق

شیبانی خان اوزبك په مروکی د پارس دصفویانو سره جنگ وکیء چی لس زره اوزبك ووژل سول او شیبانی خان هم په دغه جنگ کی ووژه سو . (جمعه ۲٦ شعبان ۲ دسمبر)

مولانا شمس الدین بردعی چی د شاهرخ په عصر کی هرات ته راغلی او په گازرگاه کی په تدریس بخت و، له هراته آذربایجان ته ولاړ. له ده سره مولانا اسمعیل تبر یز ی هم له هراته ولاړ.

شاه اسما عیل صفوی هرات ونیوی.

امیرغیاث الدین محمدبن امیریوسف دهرات دسلطانیه مدرسی مدرس او لوی قاضی دامیر خان په حکم ووژل سو اوپه هرات کی ښخ سو .

۱۵۱۱ م ۹۱٦ ق

بابر دقندوزله خوا تر آمو واوښت اود حصار ښار ئی محاصره کیء .

۱۵۱۱ م ۹۱۷ ق

بابر دخپلو (٦۰) لښکرو په قوت دسمر قند ښارونیو اوناصر میرزا خپل وروړ ئی دکابل په حکمرانی وټاکه . (رجب، اکتوبر) .

۱۵۱۲ م ۹۱۸ ق

عبیدالله خان او ز بك په سمر قند کی بابر مات کیء اودی ئی له ماوراء النهره راویوست (۳ ر مضان ۱۲ نو مبر) او دی د هندو کش شمالی خواوو ته ورغی.

خواجه عبد اللطیف صوفی هروی دهرات په قریه فراشان کی وفات او ښخ سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهرات مشهور امیر سیدغیاث‌الدین مشهدی وفات سو .

مولانا بنا یی هروی نستعلیق کښونکی دنجم‌ثانی دماوراءالنهر په کشتار کی ووژل سو.

د مولانا جمشید کتابدار هروی خطاط وفات .

۱۵۱۳ م ۹۱۹ ق

مولانا سلطان‌علی‌مشهدی مشهور نستعلیق لیکونکی پــه مشهد کــی وفات سو .

مولانا فصیح الدین محمد نظامی دهرات د بدیعیه مدرسی مدرس او مؤلف وفات سو .

امیر برهان الدین عطاءالله‌دهرات عالم په مشهدکی مړسو (شوال) .

مولانا غیاث الدین جمشید قاینی دهرات صدر پــه قایــن کــی وفات سو .

۱۵۱۴م۹۲۰ق

بابر تر هندو کش راتیر سو او کابل ته راغی .

قاضی حسن اختیار الدین دقاضی غیاث الدین تــربتی زوی د هــرات مشهور قاضی مړ اوپه تربت کی‌ښښخ سو .

قاضی بدیع دقاضی اختیار الدین هروی‌زوی‌په‌هرات اوبخاراکی‌ژواندی ؤ، دی دمعقول او منــقول عالــم او شاعر او طبیب اود مختار الابــرار مؤلف و

خواجه جلال الدین ابــو القاسم جامی دهرات معتبر سړی او خواجه ناصر الدین عبدالعزیز جامی دهرات

عالم اومتقی وفات سول .

مو لانا میرکمال الدین‌حسین‌ابیوردی دهرات ددربار امیر او عالــم وفات سو .

مولانا نظام الدین عبدالقادرطبسی دهرات قاضی و .

ددرویش عبدالله سلطانی بلخــی خطاط وفات .

میر فاضل گوکلتاش دقندهار د باباولی (سید حسن ابدال) پــرقبر یوه شنخته‌وکښله(ربیع الثا نــی)

۱۵۱۵ م ۹۲۱ ق

شیخ جلال‌الدین ابو سعید پورانی هروی په قندهار کی له بامه ولوید اومړ سو

سید نظام الدیــن سلطان علــی موسوی هروی او خواجه نعمت الله آصفی هروی امیر او شاعر وفــات سول .

قاسم بن‌یوسف ابونصری هروی ارشاد الزراعه تالیف کیٔ .

۱۵۱۶ م ۹۲۲ ق

محمد بدخشی دمنطق عالــم اود شرح الیاس رومی دحاشیی دمؤلف وفات .

مولانا شهاب‌الدین عبدالله بیانی بــن خواجــه محمد مروارید دهرات خطاط او شاعر او صدر اود موسیقی پوهاند په هرات کــی وفــات سو . (رجب) .

۱۵۱۶ م ۹۲۳ ق

بابر له کابله ولاړ او قندهار ئــی له شاه بیگ ارغونی څخه ونیوی او شاه بیگ د شال اوسند خــوا تــه ولاړ .

یار محمد هروی خطاط په هرات کی دمخزن اسرار نسخه وکښله . (استانبول ۱۳۰۹) .

شیخ فصیح الدین محمد بن زین العابدین خوافی صوفی اوزاهد وفات سو .

بدیع الزمان میرزا دسلطان‌حسین بایقرا زوی مړ سو .

۱۵۱۸ م ۹۲٤ ق

محمد بن‌یوسف هروی طبیب او لغوی جواهر اللغه تالیف کیٔ .

۱۵۱۹ م ۹۲۵ ق

بابر دجندول او باجوړ له خوا پر هند خپله لو مړی لښکر کښی‌وکړه په ٥ محرم ۸ جنوری‌ئی دباجوړ کلا ونیوله او خواجه کلان ئی هلته مقرر کیٔ .

دیو سفزو مشران شاه منصور د ملك سلیما ن شاه زوی او سلطان علاءالدین سواتی اوطاووس‌خان‌بابر ته ایل سول .

بابر دشاه منصور یوسفزی لور بی‌بی مبارکه‌وکړه. (جمعه ۲٦محرم) اود نیلاب له‌خوا پرپنجاب ورغی او بهیره‌ئی ونیوله .(٥ربیــع الاول ۷ مارچ) اوبیرته کا بل ته را غــی (دربیع الاخر غره ، ۱ــ اپر یــل) .

دیو سفزو شیږ تنه مشران کــابل تــه راغلل او بابر ته‌ئی دهغی خــوا مالیات ومنل (۱ جمادی الاخری ــ۲۰ می).

بابر دتیره کوتل له‌خوا د گردیز

اوکرماش (کورم) پر افغانانو باندی حمله وکړه (۲۹ رجبــ ۲۷ جولائی) اود شعبان په دریمه (۳۱ جولائی) بیرته کابل ته راغی.

بابر دخیبر لــه خوا پرپیښور او اشنغر حمله وکړه. (۱۳ رمضان ۸ سپتمبر) لښکرئی‌ترپنجابه‌دوهمه پلا پرمخ ولاړل اود ی بیرته کابل تــه راغی (دشوال اواخرــ ۲۰ اکتوبر)

سید امیر نظام‌الدین عبدالقادر د هرات سلطانیه مدرسی مد رس او دخراسان قاضی وفات سو .

۱۵۱۹ م ۹۲۵ق حدود

دهرات د نستعلیق لیکو نکی او معمایی میر علی‌هروی دژوند وخت.

۱۵۲۰ م ۹۲٦ ق

بابر قندهارکلابندکیٔ خوپه‌لښکر کی ناجوړی ولویده اوبیرته کابل‌ته راغی (رجبــجون) اوددغه کال په پای کی‌یی پرهند په‌خپل‌دریم یرغل لاس پوری کیٔ اود پنجاب ترسیند پوره ئی‌ونیول او سیا لکوټ ئی هم فتح کیٔ.

سلــطان الخطاطین سلطان علــی مشهد ی پــــه هـــرات کـــی‌وفات اوپـــه مشهـــد کـــی ښـــخ‌سو. (۱۰ ربیع الاول) .

۱۵۲۰ م ۹۲۷ ق

خــان میــرزا دبابــر داکــازوی دبدخشان حکمران مړ سواوپر ځای ئی‌دبابر له‌خوا شهزاده هما یــو ن دبد خشان حکمران سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولانا هاتفي دمولانا جامي خوريي دهرات شاعر اود ظفر نامه تيموري ناظم پـه هرات کـی وفـات سو . (محرم) .

امير رضي الله عبـــدا لاول- دهرات دغياثيه‌اوبد يعيه مدرسولوی مدرس اوعالم وفات‌سو (ربيع الاخر) دهرات قاضي ضياء الدين نورا لله دقاضي درويش محمد زو ی وفا ت اوپه گا زرگاه کی ښخ سو .

دهرات دواعظ مولانا حسامی‌واعظ دژوند وخت .

خواجه جمال‌الدين‌عطاءالله دهرات وزير او عالم وفات سو (يکشنبه ۲ ربيع الاول) .

مولانا شمس الدين محمد الحنفي دهرات دسلطانيه مدرسی مدرس‌و .

۱۵۲۲ م ۹۲۸ ق

بابر قندهار دشاه بيگ ار غـون څخه ونيواوخپل‌زوی شهزاده‌کامران ئی‌هلته‌وگوماره(۱۳شوال ۱سپتمبر)

استاد کمال الدين بهزاد دشا • اسماعيل صفوی‌په فرمان دکتابخانی مشر مقرر سو (۲۷جمادی الاولی) .

شيخ زين‌الدين علی‌هرات ته‌راغی اوددی ځای شيخ الاسلام او قاضی القضات مقرر سو .

شيخ نـورالـدين محمـددشيخ زين الدين خـوا فـی لـه ښتـه د هرات مشهور مدرس چی پـــه ۹۲۶ ق کا ل له هر اتـــــــه کابل‌ته تللی اودبابر پادشاه په‌حضور کی و ، په کا بل کـی وفـــات سو (جمادی الا خری).

دملك علاء الدين علی‌بن ملك‌نظام الدين‌يحيی نيمروزی وفات .

۱۵۲۲ م ۹۲۹ ق

خواند ميرهروی‌مؤرخ‌خپل مشهور کتاب حبيب‌السير وکيښ .

دوست محمد کاکړد بابړخـان زوی خپله غرغښت‌نامه‌په‌پښتو منظومه‌کړه.

۱۵۲٤ م ۹۳۰ ق

بابر خپل څلرم‌يرغل پرهندشروع کیء تر اباسين ورتيرسو اوتر سر هنده پوری ورسيدی .

عسکری ميرزا دبابرزوی دقندهارد چهل‌زينی‌په جوړ ولوشروو کړه اوتر (۹۵۳ق) پوری يی‌کار ختم سو.

امير نظام الدين عبدالحی‌منشی د هرات تعليق نويس اودامير‌علی شير دمدرسی مدرس له هراته ولاړ او په استراباد کی مدرس سو .

شيخ‌الحرم‌مولاناجلال‌الدين‌ابوسعيد مکی هروی په‌هرات کی وفات او په خيابان کی‌ښخ سو.

۱۵۲٤ م ۹۳۰ ق حدود

دمولانا محمود د ابراهيم کالوانی زوی دتاريخ ابراهيم شاهی دمؤ لف دژوند وخت .

رابعه دقندهار پښتوشا عره‌په‌دغه وخت کی ژوندی وه .

دسلطان علی او بهی هروی‌خطاط دژوند وخت .

دقاضی نظام بدخشی اودده دزوی ميرحسام الدين قاضی خان د ژوند وخت. دوی دبابر دو خت‌قا ضيـان وو .

۱۵۲۵ م ۹۳۱ ق

بابر تـول پنجاب ونيوی او مير

عبدالعزيز ئی دلاهور حکمران مقرر کیءاو دولت خان لودی ئی هم ما ت کیء.

۱۵۲۵ م ۹۳۲ ق

بابر پرهند پخپل پنځم يرغل‌لاس پوری کیء اوکامران ميرزائی دکابل اوقندهار پرحکمرانی پريښو پخپله د (۱۲) زرولښکراو سره پرهندورغی (۱ صفر ۱۷ نومبر) .

۱۵۲٦ م ۹۳۲ ق

بابر دپانی پت‌په جنګ‌کی سلطان ابراهيم لودی وواژه‌اودهند سلطنت يی‌ونيو (جمعه ۸ رجب ۲۱ اپريل).

بايزيد روښان دشيخ عبدالله‌زوی چی په (روښان‌پير) مشهور سو ، د پنجاب په‌جالند هر کی دبيبن بنت محمد امين له نسه وزيږيدی .

ملك شاه محمود دملك نظام‌الدين يحيی زوی دنيمروز حـکمران مـړ سو .

سلطان محمد خندان هروی‌خطاط وفات سو، ده دحافظ دديـوان يـوه نسخه په‌نستعليق‌کښلی ده‌ربيع‌الاول ۹۲۶ ق (د کابـل دخـطی نـسخو کتابخانه) .

شيخ زين‌الدين اسفر غابادی‌هروی صوفی دهرات په گازرگاه کی ښخ سو .

علی حسينی هروی خطاط دسعدی دبوستان نسخه په هرات کی وکښله (استانبول ۱٤۱۰) .

دمولانا آگهی هروی شاعر وفات.

۱۵۲٦ م ۹۳۳ ق

دسيد شير (سيدمحمد) بن سيد حسين زنجير پا وفات‌او ښخيدل د قندهار د سپيروان په سکيلچه کی . (۱۰ محرم) .

۱۵۲۸ م ۹۳۵ ق

مولانا زين الـدين محمود دامـاد هروی خطاط د سلطان علی مشهدی شاگرد مړسو .

مولانا سلطان محمد بن مولا نـا نور الله (سلطان محمد نور) هروی خطاط په بخاراکی وفات سو .

۱۵۲۹ م ۹۳٦ ق

دمولانا بدر الدين هلالی هروی شاعر وفات او ښخيدل په هرات‌کی (صفـر) د شــاه او در و يشــں ، صفات العاشقين ،ليلی مجنون ناظم.

ظهيرالدين محمد بابر شاه خپلــه بابر نامه (توزك بابری) تـا ليـف کړه .

علی‌کاشفی هروی‌لطايف الطوايف وکيښ .

همايون دبلخ امير کمال الديـن ونيو اود همايون اوگستن‌قراسلطان ترمنځ جنگ وسو .

۱۵۳۰ م ۹۳۷ ق

ظهير الدين محمد بابر په‌اگر ه کی وفات اود جمنا پر غاړه په چهار باغ کی ښخ سو (٦ جمادی الا ولی ۲٦ دسمبر) .

دده زوی نصير الدين همايون دهند پادشاه سو (۹جما دی الاولــی ۲۹ دسمبر) .

حکيم يوسفی هروی خپله قصيده حفظ الصحه دبابر پادشاه پـه نامه وکښله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵۳۰– ۱۵۵۵ م ۹۳۷– ۹۶۳ ق

دنصیر الدین محمد همایون دبابر شاه دزوی پاچهی .

۱۵۳۰ م ۹۳۷ ق

شاه نظام الدین ابو اسحق بن شاه نظام الدین یحیی دنیمروز ملك وفات سو .

دبلخ دحما م سلطانی بناد کستن قرا سلطان په امر تمامه سوه اود مسجد جامع لپاره وقف سو .

۱۵۳۳ م ۹۴۰ ق

شاه حسین کامی او بهی شاعر په‌اوبه کی ۷۷ کلن وفات سو .

۱۵۳۳ م ۹۴۰ ق حدود .

فیروزه کابلی حنفی تخلص شاعر اود موسیقی پوهاند په کابل کی ژوندی و .

عیسی مشوانی دپښتو شاعر دهند په داملهٔکی اوسیدی .

شیخ زین الدین خوا فی (وفایی) دبابر سرمنشی اود بابر نامی‌فارسی مترجم په اگره کی مړ سو .

دصادقی قندهاری شاعر ژوند په هندکی .

۱۵۳۴ م ۹۴۱ ق

ابراهیم بن قاسم بن محمد امین هروی دسلطان حسین بایقرا وزیر د تاریخ فتو حات شاهیه مؤلف وفات سو .

خواند میر هراتی مؤرخ او دحبیب السیر او خلاصة‌الاخبار مؤلف په‌هند کی وفات سو .

امیر شمس الدین محمد بن شیر محمد بن امیر ویسل په کابل کی‌مړ اوښخ سو .

میر علی هروی خطاط دمیر باقر ذوالکمالین زوی‌دمدار الخطوط مولف په بخاراکی مړسو .

۱۵۳۵ م ۹۴۲ ق

په‌قندهار کیچی دشهزاده‌کامران له‌خوا خواجه کلان بیک حکمران ؤ دصفوی لښکرو کلابندکیٔ خو میرزا کامران له لاهوره راغی او صفویان ئی له قندهاره وشړل. (شعبان) .

استاد کمال الدین بهزاد دهرات لوی نقاش په‌هرات‌کی وفات‌اوهوری ښخ سو .

مولانا رستم علی هروی نقاش او مذهب او خطاط دبهزاد خوریی په هرات کی وفات سو .

حکیم یوسفی هروی دلایل‌النبض اودلائل البول په‌هندکی تا لیف کړه .

۱۵۳۶ م ۹۴۳ ق

شاه طهما سپ صفو ی قندهار ونیوی‌اومیرزا بداغ‌خان‌ته‌ئی وسپاره خومیرزا کامران له لاهوره بیا راغی اوقندهارئی ونیوی .

دنوایی داشعارو منتخبات میرعلی بخاری دعبدالعزیز خان لپاره ولیکل چی د هراتی مذهب محمود په قلم ۸ میناتوره لری. (دترك دهنرموزیم ۱۹۴۶) .

۱۵۳۷ م ۹۴۴ ق

میرمعصوم نامی قند هاری ثم‌بکهر ی په‌بکهرکی وزیریدی(دوشنبه۷رمضان) دی دسید صفایی قندهاری زوی اود باباولی لمسی دی .

۱۵۳۹ م ۹۴۶ ق

کستن قرا سلطان دبلخ حکمران

دهندوان نوی کلاجوړه کړه ، دغه وخت دبلخ ودانی شرقا و غر با له‌خواجه پلاس پوش څخه ترچهار باغ‌گلشن پوری یوفرسنگ، اوشمالا جنوبا له‌خواجه‌سنگ‌لیس‌څخه‌دستی ترکلی پوری هم یوفرسنگ‌وه .

مولانا سید په‌بلخ کی ژوندیو .

محمد زمان میرزا د بدیع الزمان میرزا زوی مړسو .

حکیم یوسفی هروی دمحمد زوی مشهور طبیب اوادیب‌او مؤلف‌ریاض الانشاء په هندکی وکیښ .

دده نور تالیفونه :جامع الفواید، بدایع الانشاء ،طب‌یوسفی ،ستهٔ ضروریه وغیره .

برهان هروی‌کاتب‌اوخطاط دلوایح جامی یوه نسخه وکښله (دکابل د خطی نسخو کتابخانه).

جهانگیر هاشمی هراتی شاعر د مظهر الاثار او تحفة الحبیب مؤلف دحجاز په لارکی مړ سو .

۱۵۳۹– ۱۵۵۵ م ۹۴۶– ۹۶۳ ق

دسوری پښتنو پاچهی په هند کی .

۱۵۴۰ م ۹۴۷ ق

همایون پاچا په هند کی دشیرشاه سوری لښکرو مات کیٔ‌اود سندله لاری ایران ته وتښتیدی (۱رجب) .

په دی وخت‌کی دکابل او قندهار پادشاه میرزا کامران دبابر زوی‌و.

دبابر پاچا تابوت بی‌بی مبار کی یوسفزی، دده مایني له اگری څخه کابل ته راوی اودلته‌ئی دبابر په‌باغ کی ښخ کیٔ .

حسین بن علی بن‌حسین‌کاشفی هروی اخلاق محسنی په تر کی دانیس العارفین په‌نامه ترجمه‌کیٔ.

محمود مذهب د نظام هروی زوی دهاتفی تیمور نامه په بخارا کی وکښله (ذی‌قعده) (استانبول۱۵۴).

۱۵۴۱ م ۹۴۸ ق

په اندراب کی دمیرزا کامران او سلیمان میرزا جنگ‌وسو اودکامران میرزا لښکرو د بدخشان مرکز قلعه ظفرونیو (۱۷ جمادی الاخری) .

محمد حیدر گورکان د تار یخ رشیدی مؤ لف کشمیر و نیوی (۸ رجب) .

۱۵۴۲ م ۹۴۹ ق

شهزاده جلال الدین محمد اکبر د همایون زوی دسند په امرکوټ کی دحمیده بانو بیگم له‌نسه وزیږیدی. (یکشنبه ۵ رجب) .

بایزید پیر روښان مشهور او غښتلی سو .

۱۵۴۲– ۱۵۸۰ م ۹۴۹– ۹۸۸ ق

دبایزید پیر روښان ولد عبدالله د ملی نهضت دوره په افغا نستان کی .

۱۵۴۳ م ۹۵۰ ق

همایون پاچا له سنده دگرمسیر پرلار سیستان ته‌وتښتیدی (شوال) اود هرات له لاری ایران ته ولاړ (ذی قعده) .

دبلخ حکمران کستن قرا سلطان لیونی سو، اود بلخ علماء مو لانا حسین اومولاناعبدالرحمن ئی‌پوست کړه .

دخواجه زاده رحیمی کابلی شاعر وفات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبیخودی بلخی شاعر دژوند وخت. قدری سبزواری شاعر په هرات، کی ژوندی‌و .

۱۵۴۴ م ۹۵۱ ق

همایون دبابر زوی دهرات او مشهد له لاری په قزوین کی دشاه طهماسپ صفوی دربار ته‌ورسیدی. (جمادی الاولی) .

محمد قاسم بن شاد یشاه هروی خطاط دعارفی هروی گوی وچو گان په ښکلی نستعلیق وکیښ (دکابل خطی کتابخانه).

میر علی هروی خطاط په فتح آباد کی وفات سو .

۱۵۴۵ م ۹۵۲ ق

دهند لوی پښتون شهنشاه شیر شاه سوری دکالنجر په‌کلابندی کی وسوځیدی او وفات سو. (۱۰ربیع الاول) .

میرزا حیدر کورگان‌تاریخ رشیدی په‌کشمیر کی بشپړ کی‌ء (ذوالحجه).

همایون له ایرانه دهرات پرخوا د(۳۰) زرو صفوی امدادی لښکرو سره راغی او قندهارئی له‌خپل ورور میرزا عسکری څخه‌تر۶ میاشتو کلا بندی وروسته ونیوی (پنجشنبه ۲۵ جمادی الاخری) .

دبلوڅو مشر لونګ اود پښتنو مشر میرعلی کابل ته راغلل، اود همایون له خوا لونګ شال او مستونګ او علی دوکی ته مقرر سول .

۱۵۴۶ م ۹۵۳ ق

همایون له قندهاره راغی کابل‌ئی له‌خپل‌ورور میرزاکامران څخه‌ونیوی (۱۰ رمضان) او کامران سند ته ولاړ .

همایون کابل محمدعلی طغائی ته‌وسپاره اوپخپله‌یی‌تالقان‌تر‌بدخشانه ونیول .

دده په غیاب کی میرزا کامران له‌سنده راغی غزنی او کابل ئی ونیول .

۱۵۴۷ م ۹۵۴ ق

همایون دهندوکش شمالی ولایات میرزا سلیمان او میرزا هندال ته وسپارل او پخپله دغور بند له‌لاری راغی او میرزا کامران ئی په کابل‌کی کلابند کیء هغه بدخشان ته‌وتښتید اوکابل بیرته دهمایون لاس ته‌ورغی (پنجشنبه ۷ ربیع الاول) خوکامران غوری ،بغلان، تالقان او بد خشان ونیول. همایون له کابله پرده ورغی او کامران ئی وبیوی اود کال ترپایه بیرته کابل ته راغی .

شاه حسین بن شاه محمود د نیمروز ملك وفات سو .

دمعین‌الدین محمدفراهی ملامسکین مفسر او واعظ وفات .

۱۵۴۸م ۹۵۵ ق

څکه چی‌میرزا کامران بیابدخشان نیولی‌ؤ نو همایون له کابله ورغی تالقان اوبدخشان‌ئی ونیول اوکامران ئی‌وباخښه (۱۷رجب) همایون بیرته کابل ته راغی (جمعه ۲ رمضان) .

همایون دپروان کلا ودانه کړه (اوسنی جبل السراج) .

۱۵۴۹ م ۹۵۶ ق

همایون د خلم په بابا شاهو کی دبلخ دحکمران پیر محمد خان سره

جنګ وکیء مگر ناکام کابل ته راغی .

په‌دغه وخت کی دمیرزا کامران او هندال جنګ وسو چی‌میرزا کامران بامیان ته ځینی وتښتیدی .

شیخ قاسم متی زی دتذ کره اولیا افغان لیکوال دپښنور دبدنی رودپر غاړه وزیری یدی .

۱۵۴۹ م ۹۵۷ ق

میر زا کامران په‌بامیان کی یاغی سو او همایون له‌کابله دده مقابلی‌ته ولاړ، دغوربند په جنګ کی همایون مات سو او بدخشان ته ولاړ، او میرزا کامران راغی کابل‌ئی ونیوی. خوتر درو میاشتو وروسته همایون بیرته له بدخشانه راغی او کابل ئی ونیوی او میرزا کامران پیښور ته وتښتیدی .

میرزا عسکری‌چی په‌دی‌جنګ کی ونیول سو، عربستان ته وا ستول سو .

شاه نصرت د شاه محمود زوی دنیمروز پاچا مړسو .

مولانا کمال الدین عاشق دبلخ شاعر او عالم هلته وفات سو .

۱۵۵۱ م ۹۵۸ ق

همایون اوکامران د ننګرهار په سرخاب کی جنګ سره‌وکیء چی‌په دی جنګ‌کی میرزا هندال ووژل‌سو (یکشنبه ۲۱ ذی‌قعده) او کامران‌هند ته وتښتیدی .

(دهندال ولادت۹۲۴ق‌وچی دکابل دبابر په‌هدیره کی ښخ دی) .

میرزا حیدر کورگان دتاریخ رشیدی مؤلف ووژل سو .

مجنون رفیقی هروی خطاط وفات سو .

۱۵۵۲ ۹۵۹ ق

دهمایون له خوا شهزاده جلال الدین محمد اکبر د غزنی حکمران سو .

دهمایون په‌امر خواجه‌سلطان علی وزیر په‌کابل کی‌یومسجد جوړ کیء. (دبرلیك یی‌دکابل په‌موزیم کی) .

۱۵۵۲ م ۹۶۰ ق

همایون دغزنی اوکابل اوننګرهار پاچاسو اودخپل‌ورور‌کامران دماتولو لپاره تراټك تیرسو، کامران سلطان آدم ګهګر ته پنا وروړه خو هغه همایون ته‌په لاس‌ورکیءاود همایون په امر ړوند سو .

۱۵۵۳م ۹۶۱ق

همایون کابل علی‌قلی‌خان اندرابی ته پرینښو او پخپله قندهار ته ولاړ بهادر خان سیستانی یی دزمینداور او قندهار حکمران کیء او پخپله د بیرم خان سره کابل ته‌راغی او میرزا سلیمان‌ئی دبدخشان حکمران کیء (ذی‌حجه) .

میرزا محمد حکیم دهمایون زوی په کابل کی دماه چوچك بیګم‌له‌نسه وزیږیدی (چهار شنبه ۱۵ جمادی الاولی) .

شاه زین العابدین دشاه‌ابواسحق زوی دنیمروزحکمدار مړ سو .

۱۵۵۵ م ۹۶۲ ق

همایون خپل زوی محمد حکیم او منعم خان په کابل کی پرینښول اود صفری په میاشت کی د (۱۵) زرو لښکرو سره پیښور ته ولاړ اولاهور

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې‌ونیوی وروسته ئې ډهلی بیافتح کیء اوبیا دهندپاچاسو (غره‌رمضان)

شاه محمد کلاتی توخی دهمایون له خوا دقندهار حکمران و.

سیدعلی دقنبرعلی زوی (پیربابا) چی دامیر تیمور دخور له‌نسله‌و له هنده تراټك راوښت او دافغانانو په سیمه کی میشته سو .

دشمس‌الدین محمد خراسانی‌فقیه اودبخارا دمفتی دجامع الرموز مؤلف دوفات حدود .

۱۵۵۵م ۹۶۳ق

همایون په ډهلی کی‌د کتابخانې له‌بامه راولوید او ۴۹کلن‌تر ۲۵کلو پاچهی وروسته وفات اوپه ډهلی‌کی ښخ سو .

عبدالطیف بن عبدالمؤمن احمد ی دانهار الاسرار مؤ لف مړ سو .

شهزاده جلال الدین محمد اکبر ۱۳کلن دلاهور په‌کلانورکی دهمایون ترمرگ وروسته دهند پر تخت کښېنوست. (جمعه ۲ ربیع الثانی).

میرزا سهلیمان له بد خشانه راغی اوشهزاده محمدحکیم‌ئې ځلورمیاشتی په‌کابل کې کلابند کیء خو نا کام بیرته ولاړ.

۱۵۵۵ــ۱۶۰۵م ۹۶۳ــ ۱۰۱۴ ق

دجلال الدین محمد اکبر پاڼشاهد پاچاهی دوره .

۱۵۵۶م ۹۶۴ق

بهادرخان سیستانی له زمینداوره پر قندهار حمله‌وکړه خوشاه‌محمدکلاتی قندهار وساتیءاووروسته بیاسلطان میرزا صفوی قندهار ونیو یء .

شهزاده کامران دبابر ړوند زوی په‌مدینه کی وفات اوپه معلمی هدیره کی ښخ‌سو (۱۱ ذی‌حجه) .

درونقی بدخشانی شاعر وفات .

۱۵۵۷ م ۹۶۵ ق

ملك سدود معروف زوی وزیږیدیء (۱۷ذی‌حجه)دی دسدوزو پلار دی .

میرزا عسکری‌دبا بر زوی چی همایون شړلی وپه حجاز کی مړ او ښخ سو .

نظام الدین حیدر دنیمروز ملك وفات سو .

شاه محمدکلاتی دقندهار حکمران په هند کی داکبرپاچا دربارته ولاړ

درکن الدین بن بایسنقر میرزا دژوند وخت، چی سلطان ابراهیم ئې زوی و .

۱۵۵۸ م ۹۶۶ ق

میرعلی هروی خطاط او شاعر دسلطان علی شاگرد په هرات کی وفات سو .

۱۵۵۹ م ۹۶۷ ق

میرزا سلیمان دخان میرزا زوی دبدخشان حکمران دپیر محمد خان اوزبك سره دبلخ په چشمهٔ گا زران ئې وجنگیدیء او مات سو.دده زوی میرزا ابراهیم دپیر محمد خان په امر وواژه سو .

اکبر شاه له‌کابله‌منعم‌خان‌وغو ښت او پخپل وکالت یې دخان خانان په لقب مقررکېء اود منعم خان زو ی غنی خان د کابل حکمران سو (دوشنبه ۱۸ ذی حجه) .

آخوند قاسم پاپن خیل شینوار خیل پښتو کتاب فوائد الشر یعه‌وکیښې.

۱۵۶۰ م ۹۶۸ ق

دکابل حکمرانی د شهزاده محمد حکیم مور او شاه ولی اتکه کوله او غنی‌خان هندته وتښتیدی ء .

دو اصلی کابلی شاعر وفات .

۱۵۶۱ م ۹۶۹ ق

شمس الدین اتکه دمیر یار محمد غزنوی زوی داکبر پاچا ددرباراوی وزیر په هند کی دا د هم خان په لاس وواژه سو .(رمضان).

نیکبخته دشیخ الله داد ممرزی لور داشنغر او سیدونکی وه چی خپل کتاب ارشاد الفقراء ئې په پښتو نظم کی ء .

۱۵۶۲ م ۹۷۰ ق

داکبر پاچا له در باره منعم خان دکابل د نیو لو لپاره راغی او د جلال‌آباد دچارباغ‌سره ئې د کابل دامیرانو سره جنگ وکیء، خومات سو او هند ته ولاړ. (ذی حجه) .

بایزید پیر روښان په پښتنو قبیلو کی قوت وموند او داشنغرپه کلله ډیر کی مرکز ونیو . خو محسن خان د کابل حکمران دی ونیو او بندی‌ئی کیء .

۱۵۶۲م ۹۷۰ق حلو د

سلطان محمد بن درویش محمد مفتی خپل کتاب مجمع‌الغرائب دبلخ دپاچا پیر محمد خان په نامه‌وکیښې.

۱۵۶۳ م ۹۷۱ ق

شاه ابوالمعالی د همایون دلور فخر نساء بیگم میړه دمیرزا محمد حکیم مور مړه کړه او دکابل‌اختیار دار سو . دده‌غوربند دپله سره دبدخشا ن د میرزا سلیمان سره جنگ وکیء او ووژل سو (۱۷ رمضان)او میرزا سلیمان کابل میرزا محمد حکیم ته پرېښو .

خواجه باقی بالله د قاضی عبدالسلام کا بلی زوی مشهور نقشبندی صوفی په کابل کی وزیږیدیء. (دده‌وفات په ډهلی کی ۲۵ جمادی الاخری ۱۰۱۲ ق) دسلسلة الا حرار مؤلف دیء .

شیخ احمد سر هندی دمو لانا عبدالاحد فاروقی کابلی‌زوی‌په‌سرهند کی‌وزیږیدیء (۱٤ شوال) .

۱۵٦٤ م ۹۷۲ ق

میرزا سلیمان له‌بدخشانه راغی‌او کابل ئې کلابند کیء ،میر زا محمد حکیم داکبر پاچا په مرسته له پیښوره راغی او سلیمان ئې بیرته بدخشان ته وشاړهاود کابل مستقل حکمران سو .

۱۵٦٥ م ۹۷۳ ق

سلیمان میرزا ځلرمه پلاړ کابل حمله وکړه او دمیرزا محمد حکیم گومارلی حکمران معصوم خان ئې کلابندکیء ، خو بیر ته‌بد خشا نته ولاړ .

مولانا محب علی هروی خطاط او نقاش او موسیقی پوهاند درستم علی هروی زوی په هرات کی وفات سو.

بیکسی غزنوی شاعر په پیښبور کی‌وفات سو .

مولانا ماتمی هر وی شاعر په هرات کی وفات سو .

صبوحی بدخشانی شاعر په هند کی مړ سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

آتشی قند هاری شاعر په لاهور کی مړ سو .

١٥٦٦ م ٩٧٤ ق

میرزا محمد حکیم دکابل حکمران دخپل ماما فریدون په لمسون له پیښوره ولاړ ،ولاهورئی کلا بندکړۀ، څواکبر پاچا پخپله لاهور څنی ونیوی او محمد حکیم پیښور ته راو تښتیدیء (جمادی الا ولی) او وروسته کابل ته راغیء .

مولانا ویسی هروی خطاط دمولانا جامی دنفحات الانس یوه نسخه په ښکلی نستعلیق وکښله .(د هرات موزیم).

حافظ کمال الدین حسین هروی خطاط په مشهد کی وفات سو .

سیدحسین خواجه نقیب ا لله شریف نثاری بخاری خپله تذکرۀ شعراء مذکرا حبا ب وکښله (متوفا ١٠٠٥ ق) چه د آفغانستان بوالعجب دکابل ظریف شاعر په دڅیرو شاعرانو احوال لری .

١٥٦٧ م ٩٧٥ ق

کابل کی وفات سو .

خردبیگی کابلی شاعر وفات سو.

١٥٦٨ م ٩٧٦ ق

قاسم کاهی کابلی شاعر او عالم خپل کتاب په ادبی علومو کی دهند په تونك کی تالیف کړء .

مولانا مسیحی بلخی شاعر٨٠کلن په بلخ کی وفات سو .

١٥٦٩ م ٩٧٧ ق

شهزاده سلیم (جهانگیر) دجلال الدین اکبر زوی داگری په فتح پور کیدجوده بائی لهنسه وزیږید یء.

(چهار شنبه ١٧ ربیع الاول).

دمولانا والهی بلخی شاعر وفات په بلخ کی .

١٥٧٠ م ٩٧٨ ق

پیر رو ښان بایزید خپل کتاب صراط التو حید په فارسی ژبه تالیف کړء .

دنیمروز ملك شاه حسین غیاث ـ الدین محمد وزیږیدیء .

١٥٧١ م ٩٧٩ ق

د خواجه حسن هروی شاعر وفات په کابل کی .

قاسم خان موجی بدخشی شاعر دلیلامجنون اویوسف زلیخا نا ظم په آگره کی وفات سو.

١٥٧٢ م ٩٨٠ ق

بایزید پیر روښان له بنده ایله سو اوبیائی په تیراه کی دآزادیخواهی تبلیغ شرو کړء .

د مولانا عیشی هروی خطاط دژوند وخت .

دمولانا یاری هروی نقاش او مذهب اونستعلیق لیکونکی اوشاعر وفات .

١٥٧٢ م ٩٨٠ ق حدود

بایزیدپیرروښان خپل خیرالبیان په څلور ژبی : پښتو ، فارسی ، عربی ، پنجابی وکیښ .

دعلی محمد مخلص پښتو شاعر دژوند وخت . دی دپیر روښان مخلص و .

د پښتو شاعر ارزانی خویشکی روښانی دژوند و خت.

محمد یو سف کابلی شاعر دشاه بیگ کا بلی زوی دهند په سورت

ئی ووژل سو .

١٥٧٣ م ٩٨١ ق

دسید امانی کابلی شاعر وفات دهند په جونپورکی .

١٥٧٤ م ٩٨٢ ق

محمدبن علاء الدین زره هرو ی دامیر خسروخمسه په خفی نستعلیق په خاف کی وکښله چی تصاویر ئی دمحمدی مصور په قلم دی (رجب) (دکابل دخطی نسخو کتا بخا نه).

خواجه امین الدین محمود هرا تی خطاط په هند کی وفات سو.

معزی هروی شاعر په هند کی وفات سو .

١٥٧٥ م ٩٨٣ ق

په بدخشان کی دمیرزا سلیمان اودده دلمسی شاهرخ تر منځ جنگونه وسوه ، څو چی شاهرخ قندوز ونیویء میرزا سلیما ن هم بدخشان او تالقان ورپرینبودل او پخپله هند اوبیا حجازته ولاړ .

مجنون هروی خطاط دکمال الدین محمود رفیقی زوی د«توامان» خط مخترع اود آداب المشق مؤلف په هرات کی وفات سو .

ویسی هروی شاعر او خطاط په مکه کی اوسیدیء او دمذکر احباب یوه نسخه ئی وکښله (دبرلین موزیم).

خلقی قلندر بلخی شاعر دبلخ په مزار شریف کی وفات سو .

سید میرك وصالی بلخی شاعراو خطاط دبلخ په سمانه کی اوسیدیء.

میرزاقلی میلی هروی شاعردهند په مالوه کی مسموم اومړ سو.

میر کلان هروی عالم سل کلن دهند په اکبر آباد کی وفات سو.

١٥٧٦ م ٩٨٤ ق

د شاه طهما سپ صفو ی دهرات بدیع الزمان میرزا مړ کړء (محرم)،شاه طهما سپ صفو ی د هرات د تصاویر والبم سلطان مراد ته اهداء کړء ،چی د عبدالله هروی خط او دشاه غریب میرزا او بهزاد تصاویر هم لری (داستانبول پو هنتون١٤٢٢).

عبدا لخا لق بن حبیب الله هروی خطاط یو قرآن شریف په ښکلی نسخ و کیښ (د ایرا ن باستان موزیم) .

١٥٧٧ م ٩٨٥ ق

دنیمروز دملکانو شخړه د افشار او قزلباش سره .

دخان محمد خانی کابلی شاعر دژوند وخت .

١٥٧٨ م ٩٨٦ ق

دنیمروز ملك اسحاق بن ملك محمد وفات سو .

استاد محمدی هروی نقاش د سلطان محمد نقاش زوی ژوندی و.

دملا محمد حسین تبریزی خطاط وفات چی دمیرعماد قزوینی استادو.

حاجی عارف قندهاری مورخ په هند کی خپل کتاب (مقطع)وکیښ چی دهند تاریخ ئی د سلطان محمود لهوخته تراکبر پاچا پوری راوړی ء دیء . دده بل کتاب مطلع یاتاریخ اکبری دیء.

حاجی عارف قندهاری مورخ په هند کی داکبر پاچا په حکم دپنجاب په دیوانی مقرر سو .

۱۵۷۹م ۹۸۷ق

میرزا سلیمان دایران او هرات او قندهار له خوا کابل ته راغی او دمیرزا محمد حکیم په مرسته ئی بیا په تالقان کی دخپل لمسی شاهرخ سره جنگ وکی ء، اوله تالقانه ترهندو کشه مخکی ئی ونیولی ، او بدخشان شاهرخ ته پاته سو .

عباس خان سروانی (تاریخ شیر شاهی) په هند کی تالیف کیء .

۱۵۸۰ م ۹۸۸ ق

میرزا محمد حکیم له کابله ولاړ او لاهور ئی کلابند کیء، خوداکبرپاچا حکمران سعید خان دغه ښار په کلابندی کی وساتی او تسلیم نسو (ذیحجه) .

پیر روښان دښنوارو په تور راغه کی د کابل د حکمران محسن خان سره جنگ وکیء او په دغه جنگ کی (٥٦) کلن ووژل سو .

ابوالقاسم نجم الدین قاسم کاهی کابلی شاعر اومؤلف په اکره کی وفات سو (۲ ربیع الثانی) .

حاجی عارف قندهاری مورخ دهند په حصار تانده کی د مظفر خان سره وواژه سو .

۱۵۸۰ ـ ۱۶۰۰م ۹۸۸ـ۱۰۰۹ ق

جلال الدین دبایزید پیر روښان زوی دپښتنو دآزاد یخواهی دحرکت رهنما و .

۱۵۸۱ م ۹۸۹ ق

یخپله اکبر پاچا د میرزا محمد حکیم مقابلی ته پرلاهور راغیء او میرزا محمد حکیم ئی بیرته کابل ته راوشاړه . خو اکبر کابل ته پسی راغی ء ، او میرزا محمد حکیم ئی وباخښه ، اد کابل او زابل حکمرانی ئی ورکړه (۱٤ صفر) .

جلال الدین دبایزید پیر روښان ۱٤ کلن زوی په تیراه کی د خپل پلار پر ځای کښینو ست او د افغانانو آزاد یخواهان پر راټول سول .

د نیمروز ملك حیدر بن ملك محمود وفات سو (۲ رمضان).

د نیمروز ملك غیاث الدین محمد مړ سو (۹ذی حجه) .

۱۵۸۲ م ۹۹۰ ق

جلال الدین روښانی شل زره پلی او پنځه زره سپاره لښکر له تیراهه راوستل او دپیښور حکمران سید حامد بخاری ئی په جنگ کی وواژه.

قاضی محمدسالم لغمانی ددرویش محمد خان غازی جنگنامه تالیف کړه چی نوم ئی (صفت نامه)دی او دکافرستان ددرو دخلکو سره جنگونه بیانوی (دروما طبع ۱۹٦٥).

محمد صالح فارغی کابلی شاعر په هند کی ژوندی و .

عشقی کابلی شاعر دشیخ اسماعیل له پښته په هند کی وفات سو .

شیخ قاسم دشیخ قدم زوی «ذکرة الاولیاء افغان »و کښله (دا کتاب ورك دیء) .

ملا محمد هروی عالم په هند کی وفات سو .

۱۵۸۲ م ۹۹۰ ق حدود

دمیر کلان غزنوی شاعر او حکمران د ژوند وخت .

دغیوری کابلی شاعر دو فات وخت په هند کی .

دفاضل منشی کابلی دژوند وخت په کابل اوهند کی .

امیر دپښتو تجوید نظم کیء.

میرزا محمد حکیم د همایون زوی په کابل کی سکه ووهله .

۱۵۸۳ م ۹۹۱ ق

سید صفایی دقندهار دبابا ولی لمسی دبکهر شیخ الاسلام هلته وفات سو (ذیقعده) محمد هاشم کشمی بدخشی د محمد قاسم زوی دحضرت مجدد دمکتو باتو ددریم جلد جامع او مولف صوفی وزیږیدیء «ارجب» پیر بابا سید علی قندوزی په باجوړ کی وفات اوښخ سو .

۱۵۸٤ م ۹۹۲ ق

پر بدخشان او تالقان باندی عبدالله خان اوزبك حمله وکړه او میرزا سلیمان اوښا هرخ کابل ته راغلل او شمالی ولایات عبدالله خان ونیول .

قاضی نظام غازی خان بدخشی عالم او دشرح عقاید محشی ۷۰ کلن دهند په او د هکی وفات سو .

ملا عالم گلبهاری دفواتح الولایه او صلصلة الجرس مؤلف په هند کی وفات سو .

۱۵۸٥ م ۹۹۳ ق

شهزاده محمد حکیم دهمایون زوی چی له کوچینوالی څخه د کابل حکمران و، وفات سو او په کابل کی دبابر په هدیره کی ښخ سو. (جمعه ۱۲شعبان)او کابل مستقیما دکنورمان سنگه تر اداری لاندی سو ، چی اکبر له هنده رالیږلی و. (دمحمد حکیم ولادت ۱٥ جمادی الاولی ۹٦۰ ق) د خواجه محمود بن اسحاق شهابی هروی خطاط دژوند وخت .

په جارو نك کی دنیمروزدلښکر مقابله له صفوی مظفر حسین میرزا سره .

۱۵۸٦ م ۹۹٤ ق

میرزا پاینده حسن غزنوی دبابر نامی دشپږ وکاو برخه په فارسی ترجمه کړه او وروسته بیا محمد قلی حصاری هغه د ۹۳٥ ق کال تر تروواقعو پوری ترجمه کړه .

داکبر پاچا له خوا کنور مان سنگه دکابل سرلښکر او میر شریف ئی صدرو .

داکبر پادشاه او دجلال الدین روښانی جنگونه په خیبر ، تیراه، ننگرهار کی .

میر شمس الدین داعی کشمی شاعر دمیر جلال الدین زوی په کابل کی مړ سو .

خواجو ملیزی مؤرخ ، تواریخ افاغنه یاتو اریخ خا ن کجو په یو سفزوکی تالیف کیء . داکتاب پیر معظم شاه په هندکی دتواریخ رحمت خانی په نامه لنډ کړی دیء (دپیښور چاپ ۱۹۷۰)

۱۵۸٦ م ۹۹٥ ق

میرزا سلیمان له لغمانه پر تالقان ورغی ، خو عبدالمؤ من خان د بلخ حکمران دی مات کیء اوهندوستان ته ئی وشاړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتور مان سنگه پر ځای د اکبر پاچا له خوا زین خان کوکه د کابل حکمران مقرر سو اوهغه له کابله تراټکه خپل حاکمان دلارو دساتنی لپاره مقرر کړل .

عبدالله خان دتوران پاچا پـــر خراسان حمله وکړه (۲۸ جمـــادی الاخری).

۱۵۸۶ م ۹۹۶ ق

عبدالله خان اوزبـك سیستـــان ونیوی ع .

سلطان حسین میرزا دبدیع الزمان میرزا زوی سیستان ته راغیء .

په سوات ،باجوړ ،وزیرستان ، تیراه کی داکبر پادشاه دلښکـــرو جنگونه دجلال الدین‌روښانی سره.

۱۵۸۸ م ۹۹۷ ق

داکبر پاچا لښکر پـــه باجوړ او سوات کی پر پښتنو ور غلل ، او پخپله اکبر دوهمه‌پلا کابل‌ته راغیء، اوقاسم علی خـــان کابلی ئی ددی ځای حکمران مقرر کیء.

میرزا سلیمان دخان میرزا زوی دبدخشان پخوانی حکمـــران (۷۷) کلن په لاهور کی مـــړ سو، دی دفارسی او اوزبکی ژبی شاعرهم‌و.

شیخ بوستان‌بړیخ «بستان الاولیاء» وکیښ (پښتو) .

دنیمروزملك محمد بن غیاث‌الدین محمد مړسو.اوسیستان اویږووی‌ء.

۱۵۹۰ م ۹۹۸ ق

عبدالرحیم خان د بیرم خان زوی داکبر پاچا په امر بابر نامه له‌ترکی ژبه په فارسی ترجمه کړه .

ملك جلال الدین محمود د نیمروز پاچاسو . (ذی قعده) رستم میر زا صفوی پر نیمروز راغیء او دملـك نصرالدین نیمروزی ئی له خپلـــو زامنو " ره وواژه (رجب) .

سید معصوم قندهاری د تاریخ سند مؤلف داکبر پاچاپه **عسکر ی** ماموریت کی داخل سو .

دشیخ ابن یمین کو سوی‌هر وی وفات او په سینان کلی کی‌ښخیدل.

د اکبر پاچا په امر د شهباز کلا د هندوکش په لمنـــو کـــی جـــوړه سوه .

۱۵۹۰ م ۹۹۹ ق

په سیستان کی وچ کالـــی او کاختی راغله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵۹۱م ۱۰۰۰ ق

دجلال الدین روښانی نـــوی جنگو نه داکبر **پاد شاه له لښکرو** سره په سر کاوی ،مینی ،تـــوره بیله کی چی د جلال‌الدین ورړنـــه شیخ عمر ،خیر الدین ،نور الدین **پکښی و وژل سول .**

سلطان محمود گدون د مهابـــن په‌لمنو کی د آزادی غور ځنگ وکیء.

اخوند پنجو مولانا عبد الو هـــاب اکبر پوری د ده ملگری و .دوی د غرو د کاپرانو سره غزاړی کولی، **او اخوند خالاك ختك ئی تاریـــخ د** (سلوك الغزات) په نامه په پښتـــو وکیښ .

د شهباز خان ختك د خوشحال خان دپلار ولادت د ختکو په اکوړه کی .

ملك علی د مـــلك اسحق زوی د نیمروز امیر وفات سو (رمضان) .

عبدالله نیازی عارف او صوفـــی **۹۰ کلن په سر هند کی وفات سو.**

۱۵۹۱م ۱۰۰۰ ق حدود

الله یار د شیخ صالـــح الکوزی قند هاری زوی خپل کتاب (تحفـــهٔ صالح) وکیښ .

سلطان قند هاری شاعر په هند کی ژوندی و .

د ابتری بد خشی د ژوند وخت.

۱۵۹۲م ۱۰۰۱ ق

جلال الدین رو ښانی له تیراهه تر **سواته** پښتنا نه سره را غونـــډ کړل او د اکبر پاچا ۵۰زره‌لښکرئی تباه کړل .د هند وزیر راجه‌بیربل ئی مړ کیء اوزین خان کو که **بـــل** لوی امیر اټك ته ځنی وتښتیدیء .

۱۵۹۲ م ۱۰۰۱ ق حدود

ملا عمر خو یشکی رو ښانی عالم او مؤلف په **اکوزوکی هستیدیء او پر تصوف ئی‌رسالی کښلی دی .**

مولانا سلیمان هروی انصاری پـــه هند کی مقامات العـــارفین و مـــرآة السا لکین و کیښس .

عبدا لر حمن مانکر وی د هزاره ضلع عا لم او قا ئـــد او مؤلـــف ژو ندی و .

۱۵۹۳م ۱۰۰۲ق

د اکبر **پاد** شاه له خوا شاه‌بیگ خان کابلی د قند هار نیو لوتـــه را واستول سو ،او هغه ښار ئـــی له مظفر حسین صفوی څخه‌ونیوی‌ء (۱۰۰۳ ق) او د اکبر پاد شاه پـــه **مملکت کی داخل سو .**

راجه تو در مل او قاسم خـــان کابلی د خیبر او کابل دلاری پـــه ساتنه مقرر وو .

شیخ بستان بړیخ پښتون شاعر او زاهد **د گجرات** په احمد آبادکی وفات سو (۱۱ ربیع الثانی) دی د اولیای افغان مؤلف دیء .

مقصود هروی خطاط او هنر مـــن او د **اسطرلاب او کرو پوهاند په** هند **کی ژوندی و .**

عبد الر حیم ما نگـــراوی عالـــم در دالبدع مولف ژوندی و .

۱۵۹٤ م ۱۰۰۳ ق

د اکبر پاچا لښکرو قند هار

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونیوی٠ .

میر معصوم نامی دسید صفائی قند هاری زوی د قند هار کومکی مقرر سو .

خواجه نظام الدین احمد هروی د محمد مقیم زوی د طبقات اکبری لیکوال مؤرخ په هندکی وفات سو .

ملك جلال الدین محمود دنیمروز ملك قلعهٔ سبز ته نقل مکان وکړی٠ .

عیسی د اخوند پنجو شا گرد او عالم د اهل بیت پر فضیلت یو کتاب و کښلی .

۱۵۹۵م۱۰۰٤ق

جلال الدین رو ښانی د اکبرپاچا عسکری مشر قلیچ خان کابل تـه وتښتا وه ،او له تیراهه تر کابل او غزنی پوری ئی د پښتو نخـوا سیمی و نیو لی .

شاه بیگ خان کابلی چی داکبر پادشاه له خوا دقندهار حکمران و، د کاکړانو ښو رښتـه ئی کښیناوه، او قند هار د اکبر په پاچا هـی پوری اړه در لوده .

ملك جلال‌الدین محمود د نیمروز ملك د ملك شاه حسین سـره د قند هار نیو لوته ولاړل .

شاه محترم شاه کټور چی ځان ئی د هرات د سلطان حسین لـه ښښته باله په چترال کی د حکمرانی کورنۍ تاسیس کړه .

مولانا آگه ابن یمین شبر غانـی شاعر او عالم په شبر غان کـی وفات سو ،د شعر د یوان لری.

سید معصوم نامی د قندهار پـه سپیر وان کی د خپل نیکه سیـد شیر قلندر سبز واری بن سید میر انصا ری تر مذی پر مـزار یـو دابر لیك و کیښی (۱۹ شوال) .

عماد هروی خطاط د محیی هروی خطاط زوی په‌بلخ کی دعبدالمؤ من خان لپاره د مولانا بلخی د مثنوی یوه مزینه نسخه وکښله.(د کابـل دخطی نسخو کتابخانه) .

صادق محمد خان د محمد باقـر هر وی زوی د هند عسکری مشر په دهو لپور کی وفات سو .

عیانی کابلی شاعر د هند پـه یوه جنگ کی و وژل سو .

شیخ هاشم کشمی د خواجـه قاسم زوی مشهور نقشبندی‌صوفی دزبدة‌المقامات مؤلف په هنـد کـی ژو ندی و .

۱۵۹۷ م ۱۰۰٦ ق

ملك شاه حسین د نیمروز لـه تر قون څخه قند هار ته ولاړ .

۱۵۹۸ م ۱۰۰۷ ق

جلال‌الدین روښانی‌غزنی ونیوی٠ او د پښتنو منلی٠ مشر سو .

د سیستان ملکان او خلك لـه هراته قلعهٔ فتح‌ته راغلل ، او ملك حسین د شاه عبس لید و تـه قند هار ته ولاړ .

۱۵۹۹م ۱۰۰۸ ق

د نیمروز ملك شاه حسین پـه هرات کی د شاه عباس لیدو تـه ولاړ

عبد الله د ملا رکن الدین زوی دپښتو شاعر ژوندی و

۱۶۰۰م۱۰۰۹ ق

د اکبر پاچا لښکر و په غزنی‌کی پر جلال‌الدین رو ښانی حمله‌وکړه، او د جنگ پر میدان د شاد مـان نومی په لاس تپی سو او شریـف خان اتکه د اکبر پاچا سپه سالار، مراد بیگ مقرر کی٠ چی‌جلال الدین مړکی ،او سرئی د ډهلی دربار ته واستوی .

تر جلال الدین رو ښانی وروسته د ده ورا ره احداد دعمر شیخ زوی د بایزیـد لمسـی ئـی پـر ځـای کښینو ست .

۱۶۰۰ــ۱۶۲۵م۱۰۰۹ ــ ۱۰۳۵ ق

احداد د عمر شیخ زوی دپښتنو دآزادیخوا هی دنهضت مشر و .

میر معصوم نامی قند هاری‌شاعر اوعالم او دډیرو آثارومؤلف،تا ریخ سنه یا تـا ر یـخ معصـو مـی وکیښی (۱۰۰۹ ق)

دو لت خان لودی د هندپښتون قائد په احمد نگرکی مړسو .

۱۶۰۱م۱۰۱۰ق

شیخ متی کاسی افغانی زاهـد او صوفی په هند کی وفات سو.

مولا نا نیازی شاعر د مولا نـا وصالی بد خشی زوی له دکنه‌حجاز ته ولاړ اژ هوری مړسو .

سـدو خان د معـروف زوی د قندهار په مشر توب دشاه عبا س صفوی له خوا پیژندل سوی و او مرکزیی ارغسان و .

زین خان کوکه د خواجه مقصود هروی زوی د لاهور صوبـدار او شاعر مو سیقی دان وفات سو .

د نیمروز ملك شاه حسین پـه مروکی دشاه عباس ملگری و.

میر درست کابلی خطاط او عیار شناس‌په هند کی ژوندی و .

۱۶۰۲م۱۰۱۱ق

میرزا حسن د شا هرخ‌بدخشانی زوی پر قند هار حمله وکړه ،خـو شاه بیگ کابلی د قند هارحکمران دی مات کی٠ او چخچراڼ تـه وتښتیدی٠ (ذی حجه) .

محمد صالح ندایی چی په کا بل کی دخسرو شیرین مثنوی دخواجه حسن خالدار په‌نامه او صرف‌بهائی هم‌نظم کړی‌و، په دغه کال هند او حجاز ته ولاړ .

۱۶۰۳ م ۱۰۱۲ق

میر معصوم نامی قنـد هاری د تاریخ سند مؤلف داکبر پاچا لـه خواد‌ایران صفوی در بار ته سفیر واستول سو او د ده زوی میـر بزرگ چی ور سره و، د فراه او قند هار ترمنځ ئی د ښوراو پرغره یو ډ برلیك و کیښی .

خواجه محمد باقی‌کابلی نقشبندی صو فی او عالم په هند کی وفـات سو .

۱۶۰٤م ۱۰۱۳ ق

د احمد بن ابی القاسم بن محمد بن سالم بن عبد العزیز بن شعیب هروی صو فـی د ژونـد وخـت (ولادت ۹۲۰ ق) .

۱۶۰۵ م ۱۰۱٤ ق

جلال الدین محمد اکبر د همایون زوی ٦٤ کلن پسلـه (٥٢) کالـو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچهی دهند په اکبر آباد کی وفات سو (۱۳ جمادی الا خری) او د ده زوی شاهزاده سلیم د نور الدین **محمد** جها نگیر په لقب په آگره کی ۳۸ کلن پر تخت کښینو ست (۱۸ جمادی الاخری) .

۱٦۰۵– ۱٦۲۷ م۱۰۱٤–۱۰۳۷ ق

د نور الدین **محمد** جها نگیر بن اکبر پادشاه د پاچهی دوره .

د صفویانو لښکر له هراته راغلل او قندهار یی کلابند کیء خو د جهانګیر له **در باره میرزا غا زی** ترخان راغیء اوقند هاریی وساتی، صفوی لښکر ئی و شړل (۱۲شوال ۱٤ ق) ورو سته د قند هارحکمران میرزا غازی و .

شیخ محمد صالح الکو زی په قندهار کی ژوندی و دی د پښتو شاعراو عالم‌او زاهد سړی و چی ملاالله یار د ده پر احوال باندی تحفهٔ صالح وکیښ .

ملا یحیی (محیی) با غد شتی **هروی خطاط او شاعر د محمدحسین** زوی د هرات په گاز رگاه کی یوه نو شته په عالی ثلث و کښله چی د(عمل امام قلی خاتم بر)لیك هم لری . **یحیی د فتوح الحرمین ناظم** او ددیوان خاوند دیء .

عبدالکریم د اخوند در ویزه‌زوی د خیل پلار پښتو مخزن اسلام تکمیل کیء .

۱٦۰٦م۱۰۱٤ق

د علی بن محمد سلطان هروی مشهور په ملاعلی قاری مشهور فقیه اومؤلف وفات په مکه کی. دی دخورا ډیرو کتابو مؤلف دی .

۱٦۰٦م۱۰۱۵ق

جهانگیر پاچا د پیښور له **خوا کابل** ته راغیء (۱۸ صفر) دشیر **خان** افغان دپیښور او **عرب خان** جلال‌آبادحکمرانان‌او عارف‌دملاصادق **حلویی زوی ئی د کابل په قضا** **صدارت** مقرر **کړل او د کابل** حکمران کفالت ئی تاش بیگ خان نه‌وسپاره .

د جها نگیر په امر د کابل په بالا حصار کی ودانی جوړی سوی

د نیمروز ملك غیاث‌الدین محمود وفات سو .

۱٦۰۷م۱۰۱٦ق

خان دوران شاه بیگ خان کابلی د جها نگیر له خوا د کابل او تیرا او **بنگښ** او **بنیر صو بدار مقرر** سو (جمادی الاولی) دی تر ۱۰۲٦ق پوری د کابل صو بدار و .

د جها نگیر په امر د بابر پاچا **د قبر شنخته د ده پر قبر په کابل** کی و درول سوه .

محمد صد یق هدایت کشمی د «مبداء و معاد» رساله دشیخ احمد مجدد سر هندی له افاد اتو ثخه و لیکله د شیخ قاسم متی زی د تذکره اولیای **افغان** د مؤلف وفات د هند په چنار گړ کی .

۱٦۰۸ م ۱۰۱۷ ق

دنیمروزملك شاه حسین دهرات له لاری حجاز او حج ته ولاړ .

۱٦۰۹ م ۱۰۱۸ ق

د نیمروز ملك شاه حسین له مکرانه را ستون سو (۱۵ شعبان).

۱٦۱۰م۱۰۱۹ق

میر **معصوم** نامی قند هاری په بهکر کی امین الملك و ، اوپه دغه ښار کی وفات او ښخ سو (جمعه ٦ ذی حجه) .

د نیمروز شاه ابو القاسم او شاه حبیب الله او امیر سید علی ازامیر حسن مړه سول .اوملك شاه‌حسین له فراه څخه اصفهان ته ولاړ .

قند هاری ملا الف هوتك خپل پښتو **بحر الایمان منظوم کیء.**

حسن بن محمد الخاکی شیرا زی احسن التوا ریخ و کیښ ،چی د افغانی شا هانو احوال هم پکښی سته .

۱٦۱۱ م ۱۰۲۰ ق

احداد د عمر شیخ رو ښانی‌زوی دپښتنو قائد ، پر **کابل حمله وکړه** اوپه بالاحصار کی یی د معزالملك سره جنگ‌وکیء،چی‌داحداد ملگر ی بارکی په دی جنگ کی مړ سو ، نو احدادبیرته‌لوگرته ولاړ (دوشنبه ۲ صفر .

د جها نگیر له د رباره د پنجاب حکمران قلیچ خان کابل ته داحداد مقابلی ته مقرر سو .

احمدخان کنبودبهیگ خان زوی معدن اخبار احمدی (مجمع التواریخ) په هندکی دپښتنو پا چها نو پر احوال و کیښ .

امام الدین متی زی د شیخ کبیر زوی دتاریخ افغانی‌مؤلف په پیښور کی وزیږیدیء.

۱٦۱۲م۱۰۲۱

خواجه نعمت الله بن خوا جه حبیب الله هروی نور زی خپل د پښتنو تاریخ(مخزن افغانی) د هند په‌بر هان پور کی تمام کیء(جمعه ۱۰ ذی حجه ـ ۲۲ جنوری) په فارسی ژبه .

اخوند درو یزه ننگر هاری خپل فارسی کتاب تذ کرة الا برار والا شرار و کیښ .

خوشحال خان خټك د شهباز خان زوی د خټکو دا کوړی په‌سرای کی‌وزیږیدیء. دی د پښتو لو ی شاعر او قومی زعیم و (ربیع‌الثانی ـمئی).

احمدیادگار په هند کی تاریخ شاهی ، یاتاریخ سلاطین افا غنه) وکیښ (دکلکتی چاپ ۱۹۳۹م).

۱٦۱٤م۱۰۲۳ق

ملك شاه حسین له نیمروز څخه کیچ او مکران‌ته‌ولاړ(۱۷ شعبان) .

۱٦۱۵م ۱۰۲٤ق

احداد رو ښانی په چرخ کی د جها نگیر پاچاله لښکرو سره‌جنگ وکیء چی دری زره تنه ملگری یی مړه سول .او احداد د قند هار خواته **ولاړ** .

عبدالطیف د عبد الله عبا سی **زوی د بنیر** او **سیدونکی په تیراه** کی د مولوی معنوی د مثنوی اتیا خطی نسخی سره مقابله کړی ،او یوه صحیحه نسخه یی ځنی جوړه کړه (د **کابل** او پیښور خطی کتابخانه).

میر عماد حسنی مشهور خطاط اونستعلیق لیکونکی چی ډیر وخت په هرات کی و، **دشاه عباس** په

امر د مسعود بك مسګر پــه لاس وواژه سو، مولانا ابوالبقا .و .. وی خرا سانی خطاط د ده معاصر و.

۱۶۱۶ م ۱۰۲۵ ق

میرزا ارشد برنا بادی هـــروی شاعر او مولف او خطاط په برنا باد کی وزیږیدیء .

د نیمروز ملك غیاث محمو دی او میر محمد وفات سول .

ـــ ۱۶۱۷ م ۱۰۲۶ ق

مهابت خان دبنګښ د صو بـــی حکمران مقرر سو او رشید خان یی کۆمکی و . (ربیع الاول) .

خان دو ران شاه بیګ‌خان کابلی دټهټی صو بدار سو ، او په عوض کی قلیچ خان د کابل صو بـــدار سو .

۱۶۱۷ م ۱۰۲۷ ق

د لاور خان کـاکـړ د کشمیر صوبدار مقرر سو .

شاه حسین بن ملك غیاث الدین محمد دسیستان دملکانو تاریخ‌احیاء الملوك تالیف کیء .

۱۶۱۸ م ۱۰۲۸ ق

د احداد روښانی او امان الله د مهابت خان زوی دجهانګیری لښکر مشر جنګ او د احداد ماته .

د نیمروز ملك جلال الدین محمود اصفهان ته ولاړ .

ملایحیی محیی دهرات خطاط او شاعر وفات سو .

۱۶۱۹ م ۱۰۲۹ ق

د جهانګیر له خوا خواجــــــه عبد العزیز نقشبندی د بهادر خان اوزبك پر ځای د قندهار صوبدار اوبا با خواجه ئی کومکی مقرر سو.

۱۶۲۰ م ۱۰۳۰ق حدود

پیر محمد حنیف پلوسی پر ان‌مجموعهٔ تاریخ افغانان وکیښی . له‌مخـــزن انغا نی او اسرار الا فغان‌اوتذکرهٔ ابرارو اشرار څخه اقتباس(دپیښور موزیم خطی نسخه) .

ابراهیم بیټنی دنعمت‌الله هروی پرمخزن افغانی‌باندی الحاقات زیات کړل .

۱۶۲۱م۱۰۳۱ق

د شاه‌عباس صفوی لښکر وقندهار ونیویء او خواجـــه عبـد العـزیز دجهانګیر حکمران تسلیم سو(جمادی الاولی).

شیر خان ترین د پښین ملـــی مشرو .

۱۶۲۲ م ۱۰۳۲ ق

د شاه عباس صفوی له خوا ګنج علی‌خان دقندهار حکمران سو .

حسین خان په پښتو او فارسی تواریخ انغان وکیښی .

۱۶۲۳ م ۱۰۳۳ ق

مدار المها م خواجه ابوالحسن د کابل حکمران اودده زوی احسن‌الله ظفر خان یی په وکالت دجهانګیرله خوا مقرر سول .

د پیر سباك د کلی پیر معظم شاه په هند کی تواریخ حافظ رحمـــت خانی د خواجو ملیزی د توار یـــخ افاغنه څخه اقتباس او لنډ کیء .

۱۶۲۴م۱۰۳۴ق

شیخ احمد مجد د الف ثانـی د مولانا عبدالاحد کابلی نقشبند ی زوی ۶۳ کلن په سر هند کی وفات

(c) ketabton.com: The Digital Library

و ښیخ سو (سه شنبه ۲۸ صفر) .

میر محمد صلاح او بهی خطـاط د شرازی عرفی کلیات پــه هرات کی وکیښس (د هرات د ملا محمد علی خطاط نسخه)

مولانا شیرعلی هروی‌خطاط ژوندیو

۱۶۲۵ م ۱۰۳۵ ق

جهانګیر د پیښور له خوا کابل ته رغی (یکشنبه۲۱ شعبا ن) دی له‌کابله ددی کال پــه آخـر کښی هند ته ولاړ .

د احداد روښانی پــه مشری د تیراه د پښتنو او د جهانګیر دکابل دحکمران ظفر خان ترمنځ جنګ‌اود احداد وژل او دده پری کړی سر ډهلی ته استول .

تر ده وروسته ئی زوی عبدالقادر روښانی پر ځای کښینوست .

۱۶۲۵ ـ ۱۶۳۴ م۱۰۳۵ ـ ۱۰۴۴ق

عبدالقادر د احداد روښانی زوی د پښتنو مشرو .

۱۶۲۶ م ۱۰۳۵ ق

د بهاکـو خـان یـوسف زی او د کی .

شهباز خان ختك جنګ په‌جهانګیره کی امیر خلیل قلندر هــراتی خطاط په حیدر آباد د کن کی وفات سو.

د کابل په جلګه کی دراجپوتانو او کابلیانو جنګ‌او د۹۰۰ راجپوتو وژل او ۵۰۰ را جیـوت نیـول او خرخول .

یحیا سبز واری هروی منشی او شاعر په مکه کی وفات سو .

۱۶۲۷ م ۱۰۳۶ ق

د نـظام الدین بن عبدالشکـو ر بلخی حنفی‌مفسر دریاض القدس او شرح لمعات عراقی د مولـف وفات .

۱۶۲۸ م ۱۰۳۷ ق

جهانګیر د جلال الدین اکبر زوی په لاهور کی ۶۰ کلن پسلسه ۲۲ کاله پاچهی وفـات سو او د ده ز وی شاهزاده خرم د شهاب الدین محمد شاه جهان په نامه په آګره کی پاچا سو (دوشنبه ۷ جمادی الثا نیه

۱۶۲۸ ـ ۱۶۶۵ م ۱۰۳۷ـ۱۰۷۶ ق

د شاه جهان بن جهانګیر پاد شاه د پاچهی دوره .

۱۶۲۸ م ۱۰۳۷ ق

ندر محمد خان د ماورا النهر پاچا او د دهزوی عبدالعزیز بامیان ونیوی او په قلعه ضحاك کی خنجر خا ن محاصره کیء (۱۵رمضان) وروسته ئی دری میاشتی کابل هم کلابندکیء خوچی شاه جهان خواجه ابوالحسن مهمند او مها بت خـــان د ۳۵ روز لښکرو سره کابل ته راواستول (۱۵ ذیقعده)

۱۶۲۹ م ۱۰۳۸ ق

د شاه جهان لښکر راورسید ل او کابل ئی د ندر محمد خان لـــه محاصری څخه خـلاص کیء(جمعه ۱۶ محرم) ندر محمد خان دغوری له لاری بلخ ته ولاړ .

د مهابت خان له خوا عوض بیګ د ضحاك د کلا په قلعه داری مقرر سو .

شیر خان ترین د حسن خان زوی د قندهار او هند تر منځ دپښین‌لار ونیوله او د قندهار د صفوی‌حکمران علی مردان خان سره ونښت .

کامران خان سد وزی په قندهار کی خپل کتاب (کلید کامرانـــی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکیښس .

پیر علی‌هروی خطاط د عبدالرحیم عنبرین قلم زوی د سعدی گلستا ن په ښکلی نستعلیق د شاه جهان د کتابخانې لپاره وکیښس (۲٤ صفر غره آبان دکا بل د خطی نسخـــو کتابخانه) مخلص الدوله افتخارخان کابلی د احمد بیگ اتکه زوی دجمون فوجدار شو .

۱٦۲۹ م ۱۰۳۹ ق

د کمال الدین پښتون غور ځنگ او په یو لم گذر کی د عبدالقادر او کریمداد او محمد زمان روښانیا نو په ملگری د دهلی له لښکرو سره جنگ او د پیښور کلابند کول او د سعید خان صوبدار مقاومت .

۱٦۳۰ م ۱۰٤۰ ق

پیرا خان د دولت خان زوی چی په (خان جهان لودی) مشهور او د هند لوی امیرو دشاه‌جهان دلښکرو سره په جنگ کی و واژه ســـو (دوشنبه غره رجب)

میرزا خان د نورالدین روښانی زوی د پښتو شاعر په دکن کـــی وواژه سو .

احمد بیگ‌اتکه کابلی دشاه‌جهان له خوا د ملتان فوجدار شو .

دریا خان رو هیله دا و دزی په هند کی ووژل سو .

محمد عالم بن شیخ محمد صالح ندایی سمر قندی د غزنی خان لپاره دغزنی دمشایخو تاریخ (مرآه‌الاولیا) وکیښس . (د تاشکند خطی نسخــه ۱۰۹٦ ق)

سید عبدالوهاب د سید غـاز ی زوی مشهور مجاهد او عالم اومولف (اخوند پنجو) د پیښور په اکبر پوره کی ۹٦ کلن وفات او ښخ ســو (دوشنبه ۲۷ رمضان) دی په ۹۹۰ ق اکبر پوری ته راغلی و او دپښتو کنزالد قایق ئی‌منظوم کیء.

۱٦۳۱ م ۱۰٤۱ ق

خواجه خضر خان د سدو خان زوی د قند هار مشر شو د ده نور ورونه مغدود خان ـ زعفران خا ن کامران خان ـ بهــادر خان ورسره ملگری وو .

شیر خان ترین له پښینه پرسیوی لشکر کښی‌وکړه او د صفوی‌لښکرو مشر علی مردان خان له قند هاره پرپښین حمله وکړه او شیر خان‌د ملتان له لاری د شاه جهان در بار ته پناه وروړه (رمضان)

۱٦۳۲ م ۱۰٤۲ ق

رحمان بابا د پښتو صوفی شاعر د پیښور په بهادر کلی کی وزیږیدی دی دعبدالستار مومند زوی‌و (وفات ئی ۱۱۱۸ ق)

اسد خان د معصوم کابلی زوی د غزنی تهانه دار شو .

۱٦۳٤ م ۱۰٤٤ ق

سعید خان دکابل حکمـــرا ن عبدالقادر روښانی او الله داد د جلال الدین روښانی زوی ونیول او په هند کی بند یان شول .

۱٦۳٦ م ۱۰٤٦ ق

عبدالقادر د روښانی احداد زوی په پیښور کی محبوس وفات سو.

۱٦۳۷ م ۱۰٤۷ ق

کریمداد د جلال الدین روښانی زوی په پیښور کی د شاه جهـا ن په حکم وواژه سو . (رمضان)

شاه جهان د کابل حکمران سعید خان وگو ماره چی د قندهار دنیولو هڅه و کی ، د قندهار حکمران علی مردان خان د ملك مغدود او ملـك کامران د سدو خان د زامنو پــه ملگری د صفو یانو اقتدار په‌قندهار کی‌ختم کیء اودشاه جهان لښکرو قندهار ونیو (۲۳ شوال) او سعید خان‌دشاه جهان‌له خوا دلته‌حکمران سو (۱۷ ذیقعده)

سیاوش د صفوی لښکرو مشر پرقندهار راغــی او د سعید خــان سره ئی په سنزری کی جنگ وکي. خو مات سو نو اولاړ او د قندهار د غربی خوا کلا وی د شاه جها ن لښکرو ونیولی (دوشنبه ۲٦ذیقعده)

۱٦۳۸ م ۱۰٤۸ ق

سعید خان د شاه جهان لښکر مشر د قند هار مشران ملك‌مغدود سدوزی او ملك علاول ترین اوحیات ترین د خان ملگر ی کړه او ساروان کلائی ونیوله وروسته ئی د زمیـن داور ښار کلابند کی ء او په ۱٦ صفر ئــی له رو ښن سلطان څخه ونیوی .

سعید خان په ۲۳ دربیع الثا نی کلابست له محراب خانه څخه ونیو اود ربیع الثانی په ۲۱ ورځ ئـــی له صفی قلی څخه گریشس هم ونیو او په‌دی‌ډول‌دقندهار ټوله سیمه د شاه جهان لښکرو لاسس ته کــړه (۸ جمادی الاولی)

اخوند درویزه ننگرهاری‌د گدای زوی په پیښور کی مړ او ښخ سو (د پښتو مخزن اسلام او فار سی تذکره الابرارو والاشرار او ارشاد الطالبین مولف)

۱٦۳۹ م ۱۰٤۹ ق

شاه جهان له پیښوره کابل‌ته راغی (۲۵ محرم) داراشکوه ئــی غزنی ته واستاوه اوسعید خان ئی دهزاره‌جات دپلنگتوش د غورځنگ مقابلی‌ته واستاوه اوهغه دهـــزاره مشر میراسماعیل‌د ۲۷ تنو مشرانو سره کابل ته راوستل (۲۱ صفر)

دقندهار مشران ملك مغــدوداود کامران سدوزی په کابل کی شاه جهان ته راغلل او پخپله پاچا له کابله لاهور ته‌ولاړ (۲۵ ربیع‌الثانی) قلیچ خان د قند هار اوسعید خان د کابل حکمران سول .

ملك او دل د قندهار قومی مشر او ملك حمزه د سیستا ن د ملـك جلال‌الدین زوی سره ملگری سو ل اردهلمند په خانشین کی په ملـی غور ځنگ لاس پوری کیء خوملك او دل په جنگ کـــی ووژل سو او حمزه د سیستان قلعهٔ فتح ته ولاړ (شعبان)

اشرف خان هجری د خوشحال خان زوی د پښتو دیوان خاونـــد شاعر په اکوړه کی وزیږیدی .

قاضی تولك د بلخ قاضی القضاة په بلخ کی وفات شو .

د ښیر عبـــداللطیف عـــباسی د مولینـــا بلخـــی د مثنوی او حدیقه سنایی د نسخو مرتب او د لطایف اللغات مولف وفات شو .

۱٦٤۰ م ۱۰۵۰ ق

محمود ابن‌ولی‌خیل دائرة‌المعارف د بحرالا سرارفی مناقب الاخیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نامه د ندر محمد خان لپاره په بلخ کی په فارسی وکیښس دا کتاب په ۱۰۴۴ ق شرو سوی و (خطی د شوروی کتابخانی) علی مردان خان د کشمیر حکمران د کابل او صفدر خان د قند هار او سردار خان د بنګښس په صوبداری مقرر شول (شوال)

ملك مغدود خان او کا مران د سدو خان زامن د قندهار مشر ان دهلی ته ولاړل.

دمولانا نورالدین هروی‌خطاط وفات.

خواجه محمد صدیق هدا یت بدخشانی نقش‌بندی صوفی اوشاعر په‌ډهلی کښی وفا ت شو (شوا ل)

حسین شهابی هروی‌خطاط په هرات کی ژوندی و.

۱۶۴۰ م ۱۰۵۰ ق حدود

داخوند قاسم شنواری پاپین خپل د پښتو فواید الشریعه د مولف د ژوند وخت.

په همدغه وخت کی با بوخا ن د پښتو بل مولف ژوندی و.

خدا داد سلطان (خود کـــی) سدوزی دخضر خان زوی دقندهار مشرو ده د خپلی سیمی تك له غلجو سره د جلدك پل سنګی وتاکه، ژوب او بوری ئی هم ونیول.

۱۶۴۱ م ۱۰۵۱ ق

دخوشالخان ختك حکمرانی په ختکو کی

– ۱۶۴۲ م ۱۰۵۲ ق

دشاه صفی صفـوی سپه سا لا ر رستم خان ګر جی دقند هار نیو لوته وګو مارل سو، خوشاه جهان‌شهزاده دارا شکوه اومرادبخش دډیرولښکرو سره قندهار ته را واستول.

ځکه‌چی شاه صفی په۱۲ صفر مړسو، نو پر قند هار لښکر کشی‌هم وځنډیده او دواړه شهزادګان بیر ته هند ته لاړل (۱۵جمادی‌الاخری)

حسن خان شاملو دهرات حا کم‌او تکړه نستعلیق لیکول په هرات کی وفات او ښخ سو.

دسعادت‌خان دخوشحالخان دزوی ولادت (٦محرم–۱۷ اپریل)

۱۶۴۳ م ۱۰۵۳ ق

مللك مغدود سدوزی د قنـد هار مشر دکابل دیوان میر یحیی سره په جنګ کی وواژه سو.

نودی معزول سو او پر ځای ئی میر صمصام الدو له کابل ته مـقرر سو.

خلیل بیګ دغوربند اوقلعهٔ‌ضحاك تهانه دار سو.

بهرام خان دخو شحال خان ز وی وزیږیدیء (ربیع‌الاول – جون).

۱۶۴۴ م ۱۰۵۴ ق

صفدر خان دقند هار صو بدارمړ سو او پر ځای ئی مسعید خان ظفـر جنګ مقرر سو.

را جه جګت دکلات قلعه دار کابل ته مقرر او پر ځای ئی خا نه زادخان دسعید خان زوی مقرر سو.

پر دل خان بریخ دبست او ګریش قلعه دار سو ورو سته نو خان زاد خان دزمینداور قلعه دار سو او دده ورور عبدالله کلات ته مقرر سو.

ندر محمد خان خپل زوی سبحان قلی دپلنګتو ش پـــر ځای بلخ ا و بدخشان ته را واستاوه او پر قندهار هم دصفو یانو دحملی خطرو، نوراجه

جګت اوقلیچ‌خان قندهارته واستول سوه (ربیع‌الاول)

۱۶۴۵ م ۱۰۵۵

محمد طا هر بن قاسم (ابولقا سم) خپل کتاب عجائب الطبات په بلخ کی دندر محمد خان لپاره تا لیف کی ء (دکابل خطی کتا بخانه اوداز بکستان اکادیمی علوم).

اصالت خان او علی مـردان خان دندر محمد خان مقا بلی ته له کا بله غوربندته ولاړل (۲٦ جمادی‌الاولی) او په هندو کش او اندراب کی‌جنګونه وکړه. نو شا هزاده مراد بخش د٦۰ زرو لښکرو سره د شمالی‌افغانستان دنیو لو لپاره له لاهوره کابل ته را رهی سو.

خو شحال خان ختك دشاه جها ن په لښکرو کی تر اندراب‌اوبد خشانه ولاړ.

۱۶۴٦ م ۱۰۵٦ ق

شاهزاده مراد بخش له پیښبو ره کابل ته راورسیدیء (۹ربیع‌الثانی) اوپه ۲۱چاریکارته ولاړ اودربیـــع الثانی بغه ۲۲پخپله شاه جهان هم دوهمه پلا کابل ته راغیء.

شاهزاده مراد بـخش مراد بخش شمالی افغا نستان تر بلخه پو ر ی ونیوی (۳جمادی الثانیه) ندر محـمد خان دشبر غان په جنګ کی ما تاو مرو ته و تښتیدیء.

شهزاده مراد بخش دبلخ تر نیولو وروسته کابل راغیء اود شاه جهان له خوا مـدا‌المهام ســعـد الله خان دشمالی‌و لایاتوحکمران‌او نورحاکمان هم داسی مقرر سول:

دبـلخ صو بـدار بـهـا در خا ن داؤود زی.

دبد خشان حا کم قلیچ خان اونظر سهادر خو یشکی.

داند خوډ حا کم رستم خـان او راجه پهار.

دغوری حاکم شاه بیګ خان.

دمیمنی حاکم شاد خان.

اند خود قلعه دا ر دو لت خان.

دخان آباد حا کم حیات ترین.

درستاق حاکم خنجر خان.

د شبر غان حاکم جبار قلی.

دسر پل او سان چار یك حاکـم خوشحال بیګ.

دآقچی حاکم شاد مان پکلی وال.

دخلم حاکم خوا جه عبدالعزیز.

ددرله ګز حاکم پهار لوا نی.

دبابا شا هو حاکـم محـمـــد شاه قدیم.

دنارین حاکم شاه محمد.

دمو من آباد حاکم شیخ فتح الله.

دایبك حاکم افلا طون بیګ.

درباط ریز ګان حاکـم سلـطـان بایزید.

دخنجان حاکم میرك‌بیګ.

ددو شاخ حا کم عبد ا لغفو ر بیګ.

دفتح آباد حاکم فرخ حسین.

دقر یشك حاکم محمد زمان.

داندراب حاکم قاسم بیګ.

دکو لاب حا کم جلال‌الدین‌دروازی.

شپږو زرو الما نانو پر قندوزحمله وکړه، خو را جروپ دقند وزلښکری مشر دوی و شړل او ښارئی وسا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رجب) دړی‌اندخوډ چوړ کیء او تر آمو واو ښتل .

دشاه جهان په امـــر دبا بر شاه دمر مرو سپین مسجد په خلو ینبنت زره روپۍ جوړ کړه سو.

دشاه جهان په امر دنملی باغ‌ودان سو .

محمد صالح کمبود (محاربهٔ بلخ) کتاب ددی ښار دکلا بندۍ په شرحه کړی و کیبنس (دبر تا نیا دمو زیم‌خطی نسخه)

محمد یوسف دشیـــخ رحمت الله انکی زوی‌منتخب التواریخ وکیبنس (دکیمبرج خطی کتابخانه) دشاه‌جهان له‌خوا خواص خان دقنـــد هار پــه صوبداری او خواجه عبدالــر حمــن دبد خشان بخشی او سعا دت خا ن دتر مذ په قلعه داری او سید اسدالله دزمینداور په‌حکمرا نی‌اوذوا لقدرخان خان دکابل په قلعه داری‌مقرر سول او پخپله پیښور ته لاړ (۲۶ شعبان)

۱۶۴۶ م ۱۰۵۶ق حدود

الهام داد دالله داد رو ښنا نی زوی دهند په نا ند یر کې و فات سو .

۱۶۴۸ م ۱۰۵۸ق

شاه عباس صفـــوی د (۵۰) زرو لښکرو سره قند هار تر دوو نیمـــو میا شتو کلابندۍ ورو سته و نیــو (۹صفر) او محراب خان ئی‌دکلابست او زمینداور په نیولو و گو ماره ا و پخپله بیر ته دهرات له لاری ایر ا ن ته ولاړ.

ځکه چی دا فغا نستان پر شما لی ولایاتو حملی کیدی او عبدالعز یز خان دندر محمد خان زوی پر بلـــخ راتیء او پخپله ندر محمد خان‌هم له ایرانه‌راغیء نو شاه جهان کابل تـــه راغی او شهزاده او رنگ زیــب ئی دهندو کش شمــــال ته واستاو ه (سلخ ربیع‌الاول) ده‌د عبدا لعز یــز خان له لښکر و سره سخت‌جنگونه وکړه اوهغه ناچاره سو چی‌ور آمو آمو واړوی (۱۸ جمادی‌الاولی) .

شاه جهان د رجب په میاشت کـــی له کابله پیښور ته رهـــی سو ا و شهزاده او رنگ زیب هـــم پــه ۱۴ شعبان له بلخه کابل ته ولاړ.

له بلخه تر میمنی پوری سیمـــی ندر محمد خان او ده‌ده زوی‌عبدالعزیز خان ته پا ته سوی.

الله‌داد دجلال الدین رو ښنا نی‌زوی (رشید خان) په دکن کې و فات‌سو.

۱۶۴۹ م ۱۰۵۹ ق

دو لت خان سدوزی دقـــند ها ر کوتوال ته دو هم صفوی شاه عبا س یو ددوستی فر مان صادر کیء اود قندهـــار مشر سو ، ده د صفـو ی حکمران زمان خان سره جنگـــو نه وکړل، او آزاد حکمران و، دده پــه وخت کی حیات سلطان او لښکر خان دسلطان خدا داد زامن دشپږ و زرو ابدالی کورنیو سره‌ملتان ته ولا ړل شهزاده او رنگ زیب دملک‌حسن افغان په‌ملگری راغیء اود قند هارپه ښارکې صفوی حکمران محراب خان کلابند کیء (۱۴جمادی الاولی) شاه عباس دمحراب کو مك ته ۳۰ ز ر ه سپاره واستول او دقندهار په‌سیمه کی سخت جنگو نه و سوه. په د غه

وخت کی شاه جهان خلر مه پلاکابل ته راغی، خو قند هار ئی صفویانو ته پر ینښواد اود روژی په میا شت‌بیر ته لاهور ته ولاړ، او رنگ‌ز یب هـــم دقندهار محاصره پــــر ینښوه او لاهور ته ولاړ (ذیقعده).

مولانا نور محمد (محمد یـو نس) داباسین د کـــوهستان مجــاهد او مدرس وفات سو .

۱۶۵۰ م ۱۰۶۰ ق

شاهزاده شیر خان دخضر خا ن سدوزی زوی دقندهار مرز بان‌ووده خپل ر قیب حسین دمغدود خان‌زوی ملتان ته و شاړه او ټولو ابـدالـیو تر فراه پوری دی په مشری و مانه، بدال خان با میزی اومیر الکو ز ی هم دده تا بعان وو .

حاجی عبدالعلی تالقانی منشی او دانشاء دکتاب مؤلف په هند کې مړ سو .

شیخ امام الدین محمد عنا یت الله دشیخ کبیر بالا پیر متی زی ز و ی دتاریخ انساب‌افغانی‌مولف په‌پیښور کی مړ او ښخ سو (ولادت ۱ محرم ۱۰۲۰ق).

۱۶۴۳ م ۱۰۶۱ ق

شاه جهان خپل زوی او رنگ‌زیب د۶۰ زرو لښکرو ۴۰ تو پو او لسو جنگی فیلانو سره دملتان له لا ر ی پر قند هار را واستول (۱جمادی ــ الاولی) او شاه جهان هم پنځمه پــلا کابل تـــه راغـــیء (۱۶ ربیع الاول) قند هار دوی میا شتی کلا بند سو، خو او رنگ زیب نا کامه کا بل ته ولاړ، او شاه جهان هم له کا بله پـــه ناکامي هند ته ستون سو (رمضان)

اودارا شکوه‌ئی دکابل په حکمرا نی پریښو.

میر من نازو تو خی دسلطان ملخی لور دمیرویس خان مــــور دپښتو شاعره دقلات په‌توخو کی و زیږیده.

قاضی محمد اسلم هروی مشهور عالم اود کابل قاضی و فات او پــه لاهور کې ښخ سو .

میرك بلخی شا عر (فکـــری) پــه اصفهان کې و فا ت سو.

۱۶۵۱ م ۱۰۶۲ق

شاه جهان خپل زوی دارا شکـــوه دیو لکو لښکرو او ۵۴ تو پو او ۱۷۰ جنگی فیلانو سره دکابل له خوا پر قندهار را وا ستاوه ا ودریمه پلائی محراب خان صفوی په قند هار کـــی کلابند کیء خــو تـــر (۵) میا شتو کلا بندی ورو سته نا کامه هند ته ستون سو (ذیقعـــده) او قند هار صفو یانو ته پا ته سو.

خواجه فاضل بیگ دکابل ا میر وفات سو، قبر او شنخته ئی د کابل په عاشقان او عارفان کی ده.

۱۶۵۲ م ۱۰۶۳ق

دشیخ رحمکار کستیر کاکا صاحب بن‌ابك صاحب مشهور صو فـــی او مر شدوفات ۸۰ کلن جمعه ۲۴ رجب مساوی ۲۱جون. دی دپیښور د نـــو ښاره سره ښخ او دکاکا خیلو نیکه دی. (ولادت جـــــمعه ۱ ر مـــضان ۹۸۳ق).

رشید خان بدیع تو نـــــی لطایف الاخبار یا تاریخ قند هـــار و کیښی، دتیر کال دکلابندی‌حال .

(دبر تانیا دموزیم او انډ یاآفیس خطی نسخی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٦٥٣ م ١٠٦٣ق

عبدالقادر خان دخوشحال خان‌زوی دپښتو شاعر او مؤلف و زیږ یدیٔ (٢٥ ذی حجه = نومبر) .

موبد شاه په دبستان مذا هب کې دروښا نیانو ښه معلومات وکښل.

توکل بیگ بن لو یــــك (تولك) بیگ حسینی وا قعه نو یس په غزنی کی دشا هنا می منتخب او منشــور کتاب (تاریخ‌دلکشای شمشیر خانی) دغزنی د حکمران شمشیــر خــا ن لپاره و کیښ.

(دکابل خطی کتابخانه اودبر تش موزیم خطی نسخه).

١٦٥٤ م ١٠٦٤ق

بنگښو سره د خوشحال خان او ختټکو جنگ.

مبارك خان نیازی دمحمد خان زوی دښگښ د صو بې تنها نه دارسو.

١٦٥٥ م ١٠٦٦ ق

هادیداد دجلال الدین رو ښا نی زوی دهند په نا ندیر کی وفات‌سو.

١٦٥٦ م ١٠٦٧ ق

بها در خان افغان دکابل مستقــل صو بدار معزول او پــــر ځای ئــی دشاه جهان‌له درباره رستم‌خان‌مقرر سو. ددغه کال دلوی اختردمیاشتی په اومه شاه جهان نا رو غه سو ا و او رنگ ز یب پر و لیعهد داراشکوه غالب سو او دهلی ئی و نیویٔ.

دصا لح محمد زایر بد خشی‌شاعر وفات.

١٦٥٧م١٠٦٨ق

شاهزاده او رنگ زیب عا لمگیر محی الدین خپل پــلار شاه جــهان ونیویٔ اود هند پاد شاه سو(غره ذیعقده) دی دشاه جهان دریم زو یؤ چی‌په ١٥ ذیقعده ١٠٢٧ق زوکړی‌و ٤٠ کلن پر تخت کښېښو ست اوخپل ورور دارا شکوه ئی وواژه.

حیات تر ین دعلی خان تر ین زوی دکابل حکمران سو.

١٦٥٨ م ١٠٦٩ ق

شاه حسین دمغدود خان سدوزی زوی دهند په رنگپور کې مړ سو .

دی دملتان دسدوزو ناظمانو شجا ع خان‌او شریف خان اومظفر خان رکن الدو له نیکه کیږی.

داو رنگ زیب‌له‌خواپه افغانستان کې دغه مأ مورین وو.

مهابت خان دکابل صو بدار.

معزل خان او سعادت خان دکابل کومکیان

رعایت خان او اسحاق خان‌دکابل بخشیان..

میر یعقوب دکابل دیوان.

شمشیر خان دغزنی حاکم.

سعـــید خان دبنپراو نو ښا ر فوجدار.

١٦٥٩ م ١٠٧٠ ق حدود

ښالم خان دکرم خان هو تك زوی دکلات دسیمی مشر و ، چی نا ز و دسلطان ملخی تو خی لورئی وکړه.

ملا شاه بد خشی عالم او صو فی وفات سو .

١٦٦٠ م ١٠٧١ق

میرك هروی عالم دداراشکوه‌معلم او دیوان حرم په هند کې مړ سو .

١٦٦١ م ١٠٧٢ ق

عبدالکریم (کریمداد) دآخــو ند در ویزه زوی دپښتو مؤلف و فات سو.

١٦٦٢ م ١٠٧٣ ق

محمد حسین بن حسین‌سبز واری محدث اواخباری زبدة الاخبار تألیف کړیٔ ١٧ ربیع الاول.

١٦٦٤ م ١٠٧٤ ق

سید امیر خان دپیښور صو بدار خوشحال خان بندی‌کړیٔ (جمادی ــ الثانیه = جنوری) او ډهلی ته ئی بندی واستاوه (رمضان = اپریل)

ضیاء الـــد ین حسین اسلام خـــان (والا) تخلص قطغنی خوستی شاعر اود کشمیر صو بدار په اکبر آبادکی مړ سو .

١٦٦٥ــ م ١٠٧٥ ق

خوشحا ل خان له ډهلــی څخــه رنتبو رته بندی واستول سو.

خر می بد خشی شا عر اولیکوال رو ضة العشاق دسعــدی دگلستان په تقلید و کیښ (خطی) .

١٦٦٥ م ١٠٧٦ ق

خو شحال خان دستار نا مه پــه پښتو نثر و کښله . (١٧ربیع الاول = ستمبر) داکتاب دده دجهانداری سیاسی نظریه څرگندوی .

شاه جهان چی ٣١ کاله د هند او افغانستان پاچا ؤ ، تر اته کاله حبس ورو ستته ٧٦ کلن په آگره کی مړ سو (دو شنبه ٢٤ رجب).

١٦٦٦ م ١٠٧٧ ق

امیر خان دکابل صو بدار معزول سو او پر ځای ئی محمد امین بخشی مقرر سو (ذیقعده)

په پکهلی او مهابن‌کی دباکواوملا خالاك او سلطان محمود گهړن پــه مشری دپښتنو یوسفزو غور ځنگ اوداتك د فوجدار کــامل خان سره دوی جنگونه، چی‌دهزاره په‌جنگ‌کی دوه زره تــنــه مــړه سوه (شوال)

خو شحال خان دډهلی په بازار کی له آسه ولو یدی او پښه‌ئی ما ته‌سوه (غره رجب = دسمبر) .

توماس هیکس دجان هیکس‌زوی انگر یز ی گ ر ز ند و ی په کا بل کې مړ او ښخ سو. (١١ اکتــو بر)

١٦٦٧ م ١٠٧٨ ق

دډهلی له خوا حکمران شمشیــر خان اودیوسفزو جنگ‌په‌شاه منصور کې، او د شمشیر ما ته (دمــحــرم منځ = دجولائی اوایل)

مهابت خان دسیدامیرخان پرځای دکابل صو بدار مقــرر سو او هغــه د یوسفزو دایلولو لپاره خــوشحال خان هم له ډهلی څـــخه ور ســره را وست .

١٦٦٩ م ١٠٧٩ ق

مهابت خان دمغو لیه در بار له‌خوا دکابل او پیښور صو بدار دیوسفزو په سیمه کې دلنگر کوټ جنگــی‌کلا جوړه کړه.

علی مکی بن طیفور بسطـــا می د شاهنامی دلغاتو شرح او کښلــه

١٦٦٨ م ١٠٧٩ ق حدود

ایمل خان مهمند په خیبر کـــی دایمل شاه په نامه سکه وو هله ا و محمدامین دکابل صوبدار ئی مــات کیٔ اودخوشحال خان ختټك په گډه او رنگزیب ته ولاړ مو ل.

١٦٦٩ م ١٠٨٠ ق

داور نگزیب دلښکر مشر اغر خان دکابل دصو بدار فدایی خان پــــه مرسته په علی مسجد کی دپښتنــو سره و جنگیدی، خو تر خیبر ر اتیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

نسو .
خوشحال خان کابل ته راغیء .
میا محمد معصـــو م مجـــددی نقشبندی د حضر ت شیخ احمـــد مجدد زو ی په سر هند کی و فات سو .
محمد صالح هروی خطاط دهرات دسعد یه مسجد نو شته و کښله .

۱٦٦۹ م ۱۰۸۰ ق حدود

سر مست خان‌دشیر خان سدوزی زوی دقندهار مشرؤ .
عبدالحلیم دعبدالله زوی دا خو نده درویزه لمسی دپښتو مـــو لـف ژوندی ؤ.
حاجی یاد گاربلخی استادنستعلیق لیکونکی ژوندی ؤ .

۱٦۷۰ م ۱۰۸۱ ق

مہا بت خان دکابـل صـو بدار پیښور ته ولاړ (۱۰ ربیع الاخر = اګست) .
شهزاده محمد اعظم له کا بلـــه لاهور ته و لاړ او امیر خان دخلیل خان زوی دکابل صو بدار‌اواغو خان ئی کو مکی سو .
او رنگ زیب دری کاله پـه‌حسن ابدال کی پښتنو په مقابله کی تیر کړه او ډهلی ته ولاړ .
میر محمد شفیع هروی (شفیعا) مشہور خطاط ، ادیب، نقاش‌اومذهب وفات سو.

۱٦۷۲ م ۱۰۸۳ ق

دایمل خان او خو شحا ل خان‌په مشری دپښتنو غـور ځنگـك دهـند دمغولی حکو مت پر خلاف .
دخیبر په لنډی خانه او تا تره‌کی دمحمد امین خان صو بدار د ٤٠زرو لښکرو سره دشنواړو او مو مند و او اپریدو جنگـ د ایمل خـان په مشری اود مغولو دلښکر تبا هــی (۳محرم = امئی)
امیر خان دکابل صو بدار اوا غر خان فو جی کو مکی دایمل‌خان سره په لغمان کی سخت جنگ و کی ء .
ندا یی خان داور نگز یب نو ی صو بدار پیښور تـه را غــیء ا و مستحاب مو مندنی مر کی ء . تردی ورو سته دده پر خای بیا مہا بت‌خان مقرر سو .

۱٦۷۳ م ۱۰۸٤ ق

دخوشحال خان جنگونه له خیـل زوی بهرام خان سره چی‌دمہا بـت خان صو بدار په لمسون جنگیدیء .
خو شـــحال خان له در یـا خان اپریدی اوتا تارخان‌او شاه بیگ کرهاټی اوملك خواص خان اونورو پښتنو مشرانو سره دتیراه‌په‌راجگل کی لویه جر گه و کړه او پر نو ښار باندی دحملی کو لو فیصله ئی‌وکړه.
ددی کال په منځ کی خــوشحال اوتاتار اپریدی د اپریدو او خـټکو په‌کومك پرنو ښار‌حمله وکــړ • او عالمگیر دپښتنو مقا بـلـی تـه شجاعت خان اومہا راجه جسو نت سنگه را ولیږل (۱۷ شعبان) .
ایمـل خــان مومند او پښتنـو کړپه‌کی دعالمگیر صوبدار شجاعت خان اودده په زرو لښکرو وو ژ ل (۱۸ ذی قعده = فبروری) .
ددغه کال په آخره میاشت ذی‌حجه کی دریا خان او اپریدو دکو ها ټ

پر کلا حمله وکړه، خوشیر محمد خان دکلا ساتندوی دوی و شړل اوتاتار خان ددریا خان اپریدی ورور په‌دی جنگ کی ووژل سو .

۱٦۷٤ م ۱۰۸۵ ق

او رنگ زیب عا لمگیر دهند پاچا دپښتنو دمقابلی اود خو شحال خان دماتولو لپاره حسن ابدال ته راغیء. (۱۱محرم = اپریل) او خو شحا ل خان تیراه ته‌ولاړ(غره ربیع الا ول= جون) وروسته نو دیوسفزو سیمــو ته راغیء او عا لمگیر پیر محمد اغر خان دپښتنو مقا بلی ته مقرر کیء .
شهزاده محمد اکبر اوفدایی‌خان صو بدار دعا لمگیر له خوا کابل ته واستول سوه (رجب=اکتوبر) دوی دپښتنو سره ډیر جنگو نه و کړ ل اوددی کال په آخر کی فدا یی خا ن له کابله پیښور ته را غیء.

۱٦۷۵ م ۱۰۸٦ ق

دپښتنو قبایلو دایمل خان او دریا خان په مشری دعا لمگیر لښکر چی مکرم‌خان او شمشیر خان ئی‌مشران‌ؤ په خا پخ کی تو له تباه کړل،شمشیر خان ددریا خان په لاس وو ژ ل‌سو اومکرم خان زخمی وتښتیدی ء .
دخاپخ دپښتنو فتح‌په ربیع الاول= جون کی وه.
د خاپخ ترمانی وروسته عالمگیر بخشی الملك سر بلند خان‌دنوزرو سپرو سره دپښتنو مقابلی تـــه مقرر کیء اغر خان ئی دجـلال آباد تهانه دار او هر بزخان ئی جگدلك او انله داد خان یی لنډی کوتل او خنجر خان ئی بنگښوته ولیـــږل (۳۰ ربیع الاول) ددغه کال پـــه جمادی ا لاخر کی (ستمبر) پښتنو هزبرخان په جگد لك او عبدالـــله خان دعالمگیر منصب دار ئی پـه باجوړ کی وواژه .
په‌دغه کال کی خو شحا ل خا ن داورنگزیب مقابلی تـــه د پښتنو قبایلو په تیاره‌ولو بخت و، خـــو اورنگزیب نا کام له حسن ابدالـــه لاهور ته رهـی سو (۱۵ شوال ، دسمبر)تردی وروسته دگنبت په جنگ کښی شیر محمد خان بنگښ پر خوشحال خان غالب سو او دی په جنگ کی زخمی‌سو (۹ذی حجه)
نظام خان‌دخو شحال خان زوی وفات سو دجمادی الاولی = اگست) دده ولادت ٤ مـــحـــرم ۱۰٦۰ ق

۱٦۷٦ م ۱۰۸۷ ق

عالمگیر پاچا خپل زوی محمـــد معظم دشاه عالم بهادر په لقـــب دپښتنو د مقابلی لپاره کابل تـــه راواستاوه او آمیر خان ئی دده په ملگری مقر ر کیء .د و ی په ۲۵ جمادی الاخری (۲۵ اگست) کابل ته ورسیدل .

۱٦۷۷ م ۱۰۸۸ ق

اعظم خان کو که (فد ایی خا ن مظفر حسین)دکابل صوبدار مقرر سو .
په دغه کال سخته وچ کالی وه.

۱٦۷۹ م ۱۰۸۹ ق

خوشحال خان خپله فضل نامــه په پښتو مثنوی منظو مه کړ • .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶۷۹ م ۱۰۹۰ ق

سلطان ملخی توخی د زابـــل حکمران او دډهلی له‌خوا په‌رسمیت پیژندل سوی و .

قاسم خان دپښتو دیوا نخا وند شاعر ژوندی و.

سید حسین دپیر بابا لمســی دپښتو دیوان خاوند او دجنگنامه حسنین او خلاصة الا سلام‌لیکونکی ژوندی و .

۱۶۸۰ م ۱۰۹۱ ق

دکوهاټ په دوډه کی د خوشحال او بنگښو جنگ اود بنگښو ماتــه (رجـب = اگست) دا جــنگـ د عالمگیر دماموریــنو پــه لمسون د پښتنو په منځ کی اچول ســوی و خوشحالَ وایی :

چه پــه نـــام پښتون غـو
ځیــږی پــری خوښیږ ی
اور نــگـ ز یــب هســی
پـــا چـــا دی د اســلام

اخوند ملاسید ابلخی شاعر، خپل فارسی دیوان په‌بخاراکی‌تکمیل‌کی‌ء.

۱۶۸۱ م ۱۰۹۲ ق

میر محــمد عیسی همت‌خان امیر الامرآء اود اجمیر صوبدا ر قطغنی شاعر په اجمیر کی وفات سو .

۱۶۸۲ م ۱۰۹۳ ق

اشرف خان‌هجری دخوشحال‌خان زوی دهند په بیجاپو رکی بنـــدی سو .

۱۶۸۲ م ۱۰۹٤ ق

جلال خان (دلیرخان روهیله)داؤد زی دهند لوی پښتون صــو بــدار مسموم او مړکړ سو .

ملاشر ف الدین سمر قندی تاریخ راقم یا تاریخ کشیره وکیښ ، چی‌د افغانستان دشمالی خواو احوال هم لری .

عبدالرحمن چشتی دمراة مسعو دی مؤلف پــه هند کــی وفات سو. دا کتاب دسالار مسعود غزنوی دژوند احوال دی .

۱۶۸۳م۱۰۹۵ق

ددی کال په محرمه میاشت کــی دخوشحال ماتی‌شروسوی (دسمبر) او امیر خان دعالمگیر صوبدار په پښتنو کی نفاق‌واچاوه. اود ریاخان چی‌په جنگ‌کی زخمی سوی‌ؤ خپلو ملگرو خوست ته یووی او هلته مړ سو .

فقیر الــله سیف خــان خوستی (تخاری) دکشمیر صوبدار چی یــو کشف الایات اوبل کتاب‌ئی‌دهند پر راگ او موسیقی باندی کښلی وو وفات سو (۲۵ رمضان).

۱۶۸٤ م ۱۰۹۵ ق

د خوشحال خان د پښتو اشعارو دیوان ٤۰ زرو بیتو ته ورسیدی‌چی په آخرکی ٤۵ زره بیته سوه .

۱۶۸۵ م ۱۰۹۷ ق

په دغه کال دپیښور په سیموکی وچ کالی او کاختی آو وباوه .

۱۶۸۶ م ۱۰۹۸ ق

شیخ محمد امین بدخشی عالم او زاهد دقطرات‌در_ اورساله ضروریه مؤلف په کشمیرکی ۷۰ کلن وفات

سو (۱۱ رمضان) .

سکندر خان د خوشحالخان ختټك زوی چی دپښتو شعر دیوان هم‌لری دمهر او مشتری قصه په پښتو‌نظم کړه (د۹۸ق حدود) .

۱۶۸۹ م ۱۱۰۰ ق

خوشحال خان داپریدو په ډنبره کښی ۷۸ کلن وفات اوپه اکوړه‌کی ښخ سو (جمعه ۲۸ ربیع الثانی ۲۰ فروری ـ حوت) دی جنگی مشر او دپښتنو لوی شاعر او لیکوال دی.

حاجی عادل دسلطان ملخی تو خی زوی دکلات د شاوخوا حکمران و.

تاش محمد قندوزی حجة الاورنگ شاهیه تالیف کی (دکابـــل ارگ کتابخانه) حافظ نظام مومند دلیلی مجنون قصه په پښتو نظم کړه .

د محمو د بن علی میمنــــــدی خراســـی امامی عالم د اشراف العقائد ـ حدایقا لاحباب ـ حیاة القلـــو ب دموئف وفات .

۱۶۸۹ م ۱۱۰۰ ق حدود

الله یار بن حاجی محمد یـــار بلخی ، خپل دوه کتابونه او صاف نامه عالمگیری او اعظم‌نامه‌په هنــد کښی وکښل .

قاضی عبدا لکر یم راجن غزنوی دملتان په امیر پــور کښــی انیس الشعراء دملتان دوالی احمد خــان بن پیر خان پــه‌نامــه دشعـــر اوو پراصطلاحاتو باندی تالیف کی ء .

اخوند میاداد محمد زی داشنغر او سیدونکی دشیخ رحمکار مریــد او دپښتو شاعر دژوند وخت .

نازو د سلطان ملخی توخی لــور دحاجی میرویس خان مور د پښتو شاعره ژوندی وه .

۱۶۹۰ م ۱۱۰۲ ق

آغر خان د کابل‌فوجدار له کابله پیښور ته تیء په لار دی پښتنو مړکیء او خپل انتــقا م ئــی ځنی واخیست .

امیر الا مرا شیر علی خان لودی دمراةالخیال تذکره په‌هند کـــــی وکښله .

۱۶۹۳ م ۱۱۰۵ ق

شیر خان سدوزی په‌کـــوږك کی دصفویانو لښکر پوپنا کـــړل ، دی دقندهار د پښتنو مشرو .

۱۶۹٤ م ۱۱۰۶ ق

اشر ف خان ختټك (هجــــری) دپښتو شاعر د خوشحال خان‌ختټك زوی په بیجــا پورکی تر ١٤ کـــالو قید وروسته پردیس وفات سو .

۱۶۹۵ م ۱۱۰۷ ق

مصطفی خان خښی د محمدسعید زوی افغانی عالم او لښکری مشـــر دامارات الکلم په نامه یو کشـــف الایات په هند کی تالیف کیء.

۱۶۹۷ م ۱۱۰۷ ق

شیخ محمد ضیا او شیخ نیازخرقه شریفه له بخارا او بلخه دجوزجان فیض آباد ته راوړه (یــکشنبه ٢٤ محرم)چی اوس‌په قندهار کی ده.

۱۶۹۸ م ۱۱۱۰ ق

خواجه محمد بنگښ دپښتو دیوا ن خاوند شاعر ژوندی و.

محمد بدیع بن میرزا بــد خشـــی دروضة الانساب تاریخ وکیښ .

امیر خان هجری چی د پښتو شعر دوه دیوانه لری دپیښور په سیمو کی ژوندی و (دانړه یا آفس خطی نسخی)

۱۶۹۹ م ۱۱۱۱ ق

قاضی میر محمد زاهد هروی دقاضی محمد اسلم زوی مشهور عالم او مولف دزواید ثلاثه مؤلف اوعسکری محتسب اود کابل‌وقایع نګار وفات آو په کابل‌کی ښخ سو.

۱۷۰۰ م ۱۱۱۲ ق

مصطفی محمد د نور محمد زوی دکریمداد لمسی داخوند درویزه پرمخزن اسلام باندی په پښتو الحاقات زیات کړل .

عبدالقادر خان ختك‌پښتو یوسف وزلیخا نظم کړه (ځلور زره بیته)

۱۷۰۲ م ۱۱۱٤ ق

دپښتنو مشر پردل خان له خوسته پرکابل راغی ،خودشهزاده محمد معظم لښکرو دی مړکی .

میرزا محمد ارشد د خواجه علی اکبر بر نابادی هروی زوی ،شاعر او منشی او خطاط او مورخ په برناباد کی وفات سو (ولادت ئی ۱۰۲۵ ق)

شاه حسین هوتك دمیرویس‌خان زوی دکلات په سوری کی وزیریدی .

۱۷۰۳ م ۱۱۱۵ ق

دولت خان سدوزی دسر مست خان زوی دقندهار مرزبان او دده زوی نظر محمد خان په ښار صفا کی دقندهار بیګلر بیګی ګر ګین خان ګرجی په‌یوه شپخون کښی ووژل .

بای خان دحاجی عادل توخی‌زوی دزابل حکمران‌و .

دسید حسن بن عبدالله بن سید محمود پیښوری قادری مرشد وفات په پیښور کی .

غلام محمد د شیر خان موګاخیل زوی داشنغر ددواوی‌او سیدو نکی معراجنامه په پښتو نظم کړه دسیف الملوك دقصی ناظم هم‌دی.

۱۷۰٤ م ۱۱۱٦ ق حدود

رستم خان دخپل پلار دولت خان سدوزی پر ځای دسرور خان بامیزی او کته خان الکو زی په مرسته د قندهار مشر سو . دده کشر وررور زمان خان په کرمان کی دصفو یانو سره یرغمل و، او دده دبلوڅو په لاس صفوی لښکر دقندهار جنوب ته تباه کړل .

۱۷۰۵م ۱۱۱۷ ق

حاجی میرویس خان دقندهار په کوکران کی لو مړی لو جر ګه وکړه او دصفوی پاچا پر خلاف‌دآزادی غورځنګ شرو سو .

محمد صلاح سیاه ګردی بلخی، سبحان قلی نامه وکښله .

۱۷۰٦ م ۱۱۱۸ ق

اورنګ زیب عالمګیر تر ۵۰ کلو پاچهی وروسته نیوی کلن دهندپه احمد نګر کی مړ سو (جمعه ۲۸ ذیقعده) دده زوی شهزاده محمد اعظم په احمد نګر کی پاچا سو (۱۰ ذی حجه) بابا سعید دپښتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر په پیښور کی ژوندی و.

صدر خان ختك د خوشحال خان زوی ددلی اوشیی قصه په پښتو مثنوی نظم کړه .

په همدغه کال ده دآدم خان اودر خانی قصه پښتو کړه .

عبدالرحمن مومند د پښتو صوفی شاعر وفات او دپیښور جنوبی خواته په هزار خانی کی ښخ‌سو.

خیر الله عارف لاهوری مسعود نامه د سلطان مسعود غزنوی پر احوال‌باندی په فارسی‌نظم کړه.

عبدالرسول د سید علی زوی دملك فتح خان په غوښت خپل‌کتاب مجمع اللغات والاسماء وکیښ (دکابل ارګ کتا بخانه)

۱۷۰۷ م ۱۱۱۹ ق

حاجی میرویس خان دقندهار دمانجی په دوهمه لوجرګه کی داستقلال اعلان وکړ، اودصفویانو بیګلر بیګی ګرګین خان ئی وواژه (۲۹ذی قعده) په قند هار کی ملی حکومت جوړ سو .

۱۷۰۷ ــ ۱۷۱۵ م
۱۱۱۹ ــ ۱۱۲۷ ق

د حاجی میرویس خان د ښالم خان زوی ملی ریاست په قندهارکی

۱۷۰۷ م ۱۱۱۹ ق

شهزاده معظم بهادر شاه چی دپلار د مرګ پروخت په کابل کی و، له دی ښاره ولاړ ، اوپه لاهور کی پاچا سو (دمحرم‌سلخ) دده خپل وررور محمد اعظم ددهولپور په جنګ کی مړ کی ء.

۱۷۰۷ ــ ۱۷۱۲ م
۱۱۱۹ ــ ۱۱۲٤ ق

دمعظم شاه بن عالمګیر د پاچهی دوره .

۱۷۰۸ م ۱۱۲۰ ق

ګوهر خان د خوشحال خان زوی خپل کتاب قلب السیر په پښتو دافضل خان بن اشرف خان بن خوشحال خان په نامه تا لیف کړی داد سیر نبوی یوه مجموعه ده (دپیښور موزیم خطی نسخه)

۱۷۰۸ م ۱۱۲۰ ق حدود

ملا نور محمد غلجی دملایارمحمد کندهاری زوی په پنجوایی کی خپل پښتو کتاب نافع المسلمین داخوند درویزه په ډول وکیښ (د پښتو ټولنی خطی نسخه)

مهری هروی شاعره په هند کی ژوندی وه .

ملا محمد علی هروی خطاط د سلطان حسین صفوی لپاره دمیر خواند دروضة الصفا یو ټوك وکیښ (دکابل خطی کتابخانه)

۱۷۰۹ م ۱۱۲۱ ق

محمد خان بلوڅ د هرات صفوی حکمران دقندهار میرویس خان ته په سفارت راغی ،

۱۷۱۰ م ۱۱۲۲ ق

دهرات له خوا صفوی لښکرو پرقندهار حمله وکړه او میرویس خان مات کړل اووئی شړل .

۱۷۱۱ م ۱۱۲۳ ق

(۲۵) زره تنو صفوی لښکرو دخسرو خان ګرجی په مشری

قندهار محاصره کدء، مگردمیرویس
خان ۱٦ زرو لښکرو دوی تـــــول
ووژل او خپله آزادی ئی وساتله .
(۲۸ رمضان)

حیات سلطان د حـــداد د سلطان
سدوزی زوی د هرات مشر و .

معزالدین جهاندار شاه د بهادر
شاه زوی په دهلی کی پاچا سو .

۱۷۱۲ م ۱۱۲٤ ق

معظم بهادر شاه تر (۵) کالــــو
پاچهی وروسته په ډهلی کی مـــړ
سو (محرم) عبدالقادر خان ختـــك
دسعدی گلستان په پښتو ترجمـــه
کیء او نوم ئی گلدسته پر کښیښو
(۲٤) رمضان

۱۷۱۳ م ۱۱۲۵ ق

حاجی میرویس خان خپل وروړ
حاجی امکو دډهلی در بار تـــــــه
واستاوه او دډهلی تیموری دولـــت
دقندهار ملی حکومت د حـــا جی
میرویس خان په مشری پـــــــــه
رسمیت وپیژاند .

۱۷۱۳ م ۱۱۲۵ ق حدود

میرمن مسرۍ د قاضی احمدگل
ختهك لور ژوندی وه چـــی دپښتـــو
فالنامه ئی نظم کړه .

۱۷۱٤ م ۱۱۲٦ ق

رستم خان صفوی حکمران ډیــر
لښکر پر قندهار راوستل ، خـــو
میرویس خان دوی بیا وشړل .

محمد مظفر د ملا اسماعیل زوی
دافضل خان ختهك په غوښتنه داعثم
کوفی تاریخ له فارسی څخه پـــــــه
پښتو تر جمه کیء (دپیښور دفتح
محمد ختهك قلمی نسخه)

۱۷۱۵ م ۱۱۲۷ ق

حاجی میرویس خان دقندهارملی
مشر تر ۸ کالو مشر تابه وروسته
وفات او په کو کران کی ښخ سو .
(۲۸ ذی حجه) دده وروړ عبدالعزیز
ئی پر ځای کښینو ست.

۱۷۱۵ـ۱۷۱٦ م
۱۱۲۷ـ ۱۱۲۹ ق

دعبدالعزیز د ښدالم خــــان زوی
اقتدار په قند هار کی .

۱۷۱۵ م ۱۱۲۷ ق

مهین دپښتو شاعر خپل کتـــاب
تذکره الابرار دعظمت داود زی په
غو ښت منظوم کیء.دیپښتو **غزل**
هم اری .

۱۷۱٦ م ۱۱۲۸ ق

صدر دوران امیر آلامرا بهادرخان
دقندهار دشاه حسین هوتك **ددربار**
سپه سالار او دپښتو شاعر دژوند
وخــــــت .

۱۷۱٦م ۱۱۲۹ق

عبدالعزیز خان د میرو یس خان
وروړ دقندهار دنارنج‌له مانۍ **څخه**
راولوید او مړ سو،یا خلکو ووا ژه
(مارچ) **او پر ځای ئی شاه محمو د**
دمیرویس ۱۸کلن زوی پاچا کیء.

۱۷۱٦ـ۱۷۲٤م ۱۱۲۹ ـ۱۱۳۷ق

شاه محمود دمیرو یس‌خان زوی
له قندهاره تر اصفها نه پاچاو .

۱۷۱٦م ۱۱۲۹ ق

په‌هرات کی دسدوزواوابدالیو ملی
حکومت جوړ سو .

عبدالله خان بن حیات سلطا ن
سدوزی او دده زوی **اسدالله خان‌په**
هرات کی پرعبا سقلی شاملو صفوی

حکمران باندی ورغلل ، اوهرات‌ئی
له‌جعفر خان څخه ونـــــیویء (۲٦
رمضان)

بابو جان‌بابی‌داته غر اوسیدونکی
دکرم **خان زوی دشها او گلان قصه**
په‌قندهارکی په پښتو نظم کړه .

دمحمد حسن بن‌محمد خراسا نی
کیمیاوی پوهاند دشرح **المفتا ح فی**
الصناعه او شرح شذ و ر الـــذ هب
مؤلف وفات.

۱۷۱۷م ۱۳۰،ق

ټول هرات او غوریان او کوسان
اومرغاب **او بادغیس او غور دهرا ت**
دسدوزو ترملی حکو مت لانــد ی
راغلل.

په‌قند هارکی دهو تکوشا هی‌وه.
محمد شاه دخجسته ا ختر زو ی
په‌ډهلی کی پاچا سو (ذیقعده)
محمدحسن دملایحیی‌زوی هرو ی
خطاط وفات سو .

دمحمد یونس خیبر ی د پښتو
دیوان خاوند شاعر دژوند وخت .

۱۷۱۷ م ۱۱۳۰ ق حدود

ملا پیر محمد هوتك دملا سرور
اخوند کند هاری زوی (پیر افغان)
خپل کتاب افضل‌الطرایق په‌پښتو
مثنوی نظم کی اوبل کتاب‌القرا یض
فی ردالروافض ئی وکیښ .

۱۷۱۸ م ۱۱۳۱ ق

فرخ سیردعظیم‌الشان زوی‌دډهلی
پاچا ووژل سو او رفیع الدرجـــات
درفیع الشان زوی مړ سو او رفیع
الدوله ورورئی پرځای ودرید یء .

۱۷۱۹م۱۱۳۲ ق

ددلا رام په جنگ کی‌اســـدا لله
خان سدوزی دشاه محمود هوتك‌په
مقابل کی ووژل سو. او دهـــرا ت
حکومت زمان خان ددولت خـــــان
سدوزی زوی ته وسپارل سو .

۱۷۱۹ م ۱۱۳۲ق حدود

محمد فاضل بریخ دقندهار پــــه
ښبور اوك **کی درو ضۀ ربا نی کتاب**
وکیښ .

۱۷۲۰ م ۱۱۳۳ ق

زمان خان **سدوز ی‌دهرات ملی‌مشر،**
صفوی حکمران صفی قلی خان پـــه
کافر کلا کی مات کـــیء او **جعفــر**
خان صفوی **بیگلر بیگی ئی وواژه.**

میر زاعبدا القادر بیدل(متولـــد
۱۰۵٤ق) په شاه جهان آباد کــــی
وفات او ښخ سو .

۱۷۲۰ م ۱۱۳۳ ق حدود

محمد حافظ د محمد اکبر بارکزی
زوی په‌قندهار کی د تحفۀ و ا عظ
پښتو کتاب وکیښ .

۱۷۲۱ م ۱۱۳٤ ق

شاه محمود هوتك له قندهـــــاره
پر کرمان ورغی او دهغه ځای‌دحاکم
لطف علی خان سره ئی روغه‌وکړه.
وروسته بیا پـــــراصفهان ورغی او
دصفو یانو **پا یتخت‌ئی‌محاصره‌کیء.**
شاه حسین هوتك د میرویس‌خان
زوی په قندهار کی پاچا و.

۱۷۲۲ م ۱۱۳۵ ق

دگناباد په جنگ‌کی د شاه‌محمود
هوتك لښکرو صفویان مات کړل .
(۸مارچ).

شاه محمود هو تك اصفهان تـــر ۸
میاشتی کلابندۍ وروسته ونیوی‌او

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دایران پاچا سو،دصفویانو سلطنت ئی ختم کیٔ (۱۵محرم) شاه حسین صفوی دایران تاج، شاه محمود ته وړاندی کیٔ (اکتو بر) زمان خان سدوزی دهرات ملی‌مشر وفات سو اوپرځای ئی محمد خان دعبداللهخان زوی کښېنو ست. احمد خان‌ابدالی دزمان‌خان سدوزی زوی دزر غونی‌له نسه په هرات‌یاملتان‌کی‌وزیږیدی .

۱۷۲۲ـ۱۷۳۷م ۱۱۳۵ـ۱۱۵۰ق

شاه حسین دمیر ویس خان زوی دکندهار پا چاو .

۱۷۲۳م ۱۱۳٦ ق

محمد خان سدوزی‌له هراته ولاړ: او مشهدئی څلور میاشتی کلا بند کیٔ مگر ذوالفقار خان دزمانخا ن مشر زوی له ښو راوکه راغی اود هرات ملی مشر سو (تر ۱۱٤٤ ق پوری)

داؤد خان هوتك دقادرخان ز وی دپښتو شاعر دکندهار په‌کوکرا ن کی وفات سو.

ریدی خان‌مومنددغیاث خان زوی له کندهاره دشاه‌محمودهو تك سره اصفهان ته ولاړ، چی بیرته‌راغی په پښتو ئی محمودنامه نظم کړه . د پښتو شعر دیوان ئی هم در لود.

استا دالعلماءملا یار محمدهوتك دشاه حسین هو تك ددر بار ملا د مسایل ارکان‌خمسه کتاب وکیښی .

۱۷۲۵م۱۱۳۷ق

شاه محمود هو تك په اصفهان کی ۲۷ کلن تر اتو کلو پاچهی وروسته ووژل سو. (۱۲ شعبان) او دده پرځای‌شاه اشرف‌دعبدالعزیز زوی دمیر ویس وراره په اصفهان کی پاچاسو.

۱۷۲۵ ـ۱۷۲۹م ۱۱۳۷ـ۱۱٤۲ ق

شاه اشرف دعبدالعزیز هو تك زوی دایران شهنشاه و.

۱۷۲۵م ۱۱۳۷ ق

عبدالحمیدماشو خیل دشاه‌گدای قصه په پښتو مثنوی منظو مه کړه (۱۲۰۰) بیته.

میر من زینبه دحاجی میر ویس خان لور په کندهار کی‌ژوندی وه، اوپه پښتو ئی دخپل‌ورور شاه محمود ویر نه وویله .

۱۷۲۵م۱۱۳۷ قحدود

دهو تکو دسلطنت په‌وخت کی‌د ایران اداری تشکیلات او مالیات یوه نامعلوم مو لف دتذکرةالملو ك په‌کتاب کی دشاه اشرف هوتك په نامه سره را ټول‌کړل (دمینار سکی طبع لندن ۱۹٤۳م)

۱۷۲۵م۱۱۳۸ق

دهرات ملی‌جرگی باخـر ز او بادغیس ذوالفقار خان او فراه ئی رحمان خان دعبدالـله خان زوی او هرات‌ئی الله یارخان دعبدالله خان زوی ته وسپارل(تر۱۱٤٤ ق‌پوری)

۱۷۲٦م۱۱۳۹ق

احمد پاشا دبغداد والی پرایران لښکر راوستل، خو شاه اشر ف هوتك دوی مات کړل.

شاه اشرف هوتك‌په‌اصفهان کی جامع مسجدجوړکیٔ چی دملازعفران اویعقوب خان افغان نو شته دمحمد علی مولوی په خط لری.

۱۷۲۷م۱۱٤۰ق

شاه اشرف هوتك عثمانی لښکر وشړل ، اوله عثمانی دولت سره‌ئی

روغه وکړه.

شاه اشرف هوتك افغان په اصفهان کی سکه ووهله.(داصفهان موزیم) شاه حسین‌هوتك دکند هار پاچا له هرات اوفراه څخه تر غزنی اوگومل اوډیره اسماعیل خان او ملتان اودره‌بولان‌پوری پاچهی‌کوله.

ناصر خان دکابل او پیښور او باقرخان دغزنی حکمرانان و.

۱۷۲۷م۱۱٤۰ق حدود

میا عبدالحکیم کاکړ نقشبندی عارف په کند هارکی خپله (مقا له) وکښله ، چی په‌هند کی چاپ سوی هم ده.

نصر الدین خان اندړ دغزنی اوسیدونکی په کند هار کی دنصر په تخلص خپل پښتو دیوان دشاه حسین هوتك په‌دربار کی تر تیب کیٔ.

۱۷۲۸م۱۱٤۱ ق

الله یار خان سدوزی په تر بت جام او کافرکلاکی دنادر شاه‌افشار سره جنگونه وکړل اودنادر ښه زخمی سوه اوبیرته مشهد ته‌ولاړ .

محمد هو تك دداود خان زوی‌د شاه حسین هوتك‌ددر بارمنشی په‌کندهار کی (پټه خزانه) تالیف کړه . دده بل‌تالیف خلاصةالفصاحة دی.

محمد عادل بړیځ دمحمد فاضل زوی دکند هار په ښوراوك کی محاسن الصلوة په پښتو نظم کیٔ

۱۷۲۸م۱۱٤۲ ق

دهرات دملیونو مشر تـو ب ذوالفقار خان‌ته‌وسپارل سو . (۳ شوال)

۱۷۲۹م ۱۱٤۲ ق

دخلیفه سلطان احمد خان ثا لث له خوا راشد پاشا اصفهان ته‌دشاه اشرف هوتك در بار ته دسفیر په توگه راغی اود شاه اشرف له خوا هم محمد علی خان بلوڅ استا نبول ته سفیر ولیږل سو، اود افغان‌او ترك روابط قائم سول.

۱۷۲۹م۱۱٤۲ق

شاه اشرف هوتك تر ٥ کالو ۷میاشتو سلطنت وروسته دنادر افشار له‌خوا مات سو اود ښوراوك په ژیړ غره کی دابراهیم بلوڅ په لاس ووژل‌سو.(ذی حجه ۲۹ نومبر) یر ایران د پښتو سلطنت هم ختم سو.

۱۷۳۰م۱۱٤۳ق

ذوالفقار خان دهرات ملی مشر داتو زرو لښکرو سره مشهدکلابند کیٔ (۱۳محرم)

۱۷۳۱م۱۱٤٤ق

الله یار خان له مرو چا ق څخه راغی او دهرات ددفاع کار ئی په لاس کی ونیو (۱۸ صفر) ذوالفقار خان دخپل کشر ورور احمد خان سره کندهار ته ولاړل.

هرات تر یوه کال محا صری وروسته نادرافشار ونیو (۱رمضان) اود هرات دابد لیانو دمشری وخت ختم سو .

۱۷۳۲م۱۱٤٥ق

محمدفهیم دکاکا صاحب لمسی پښتو نور نامه په لنډ بحر منظومه کړه.

۱۷۳۳م۱۱٤٦ق

میا عبدالحکیم کاکړ عارف دشاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسین هوتك په حکم له کنـد هاره ویوست سو.

۱۷۳۴م۱۱۴۷ق حدود

ملا زعفران تره کی دکنـد هار د شاه حسین ددر بار طبیب اوریاضی دان اوشاعر دگلدسته زعفرانی کتاب په طب کی وکیښ.

۱۷۳۵م۱۱۴۸ق

نا در شـا ه د ا مـا م قلی افشار زوی دایران پاچا سو.

ملایونس توخی د قندهار د شاه حسین د دربار مدرس د جامـع فرایض کتاب وکیښ .

عبدالحمید ماشو خیل درکـن الدین محمد بخاری شرعة الاسلام په ۱۵۰۰۰ بیته په پښتو مثنـوی نظم کیء (۲۶ شوال) .

۱۷۳۶ م ۱۱۴۹ ق

نادر افشار دسیستـان او هلمنـد له خوا راغی او شاه حسین هوتك ئی په قند ها ر کی کـلا بند کی ء (دذی قعدی اوائل) .

۱۷۳۷ م ۱۱۵۰ ق

نادر افشار قندهار تر یوه کـال کلابندی وروسته لـه شاه حسین هوتك څخه ونیوی (دذی حجی اوائل) اودهوتکو پا چهی تر (۳۰) کا لو وروسته په قندهار کی ختمه سوه.

نادر شاه افشار دقندهار نـادر آباد بنا کیء اودلته ئی سکه ووهله.

سیدال خان دابدال خان نـاصر زوی افغانی لـوی سپه سالار او دایران دجگړو فاتح اودپښتو شاعر په کلات کی دنادر شاه افشار په لاس کښیووت اوړوند کړ سو .

شاه عالم دعلی خان زوی دسلطان ملخی توخی وراره د زابل او کلات حکمران و .

تاج خان افغان (ممنون شاعر) په هندکی مړ سو .

دمسری خان مردانی پښتو شاعر دژوند وخت . دی داشعارو دیوان لـری .

عبدالحمید ماشو خیل دپښتولوی شاعر دپیښور په ماشو خیلو کـی وفـات اوښخ سو (ولادت ئی د ۱۱۰۰ (حدود) دپښتو دیوان خاوند او دنیرنگ عشق پښتو مترجم .

سعادت خان د پښتو مثنـوی کیمیای سعادت منظوم کیء.

عبدالرحیم هوتك قندهاری شاعر له قندهاره فرار سو او د خراسان په ورامین او بخارا کی اوسیدی . دپښتو دیوان لری .

قلند راپریدی د پښتو دیـوان خاوند په خیبر کی اوسیدی .

۱۷۳۸ م ۱۱۵۱ ق

دنادر افشار له خوا عبدالغنـی خان الکـوزی د هرات مشر سو ، پیر محمد خان هروی دبلوچ حاکـم او حاجی اسماعیل الکوزی داسفزار او اشرف خان غلجی دکلات حاکمان سول . نور محمد خـان علی زی (میرافغان) د ۴۰ زرو پښتنو لښکرو مشر سو ، او ذوالفقار خان او احمد خان ته په ما زند را ن کی جا گیرا ورکړه سو .

شاه حسین هوتك مازندران تـه نفی سو او هلته پـه زهرو ووژل سو (۱۰ شعبان) دده پاچهی پـه

قندهار کی ۱۵ کاله وه. نا در شاه دقندهار ښار وران کیء.

نا در افشار غز نی و نیو او د کابل دناصر خان او شـر زه خان سره ئی جنګ ونښلاوه ، رحیمداد خان د کابل کوتوال ئی کلابند کی، څوچی دا ښار ئی ونیو بیر ته ئـی ناصر خان ته وسپاره او ترهندوکش او بامیانه سیمی ئی فتح کړی .

۱۷۳۹م ۱۱۵۲ ق

نادر افشار دپیښور له لاری پر لاهور او ډهلی حمله و کړه او هندوستان ئی ونیوی ء، او د۷ ۸ ملیونو پونډو ثروته سره بیرتـه کابل ته راغی ، او تربنګښ اوډیرو پوری ئی ونیول او ددرهٔ بو لا ن له خوا قندهار او هرات ته ولاړ .

سید جعفر روهی تدقیق التحقیق وکیښ .

مجهربن عیسی داود (اشـرف العنوان فی معر فة انساب افغا ن) وکیښ دبمبئی دملافیروز کتابخانه)

۱۷۴۰ م ۱۱۵۳ ق

نادر شاه افشار دخپلو فتوحاتو جشن په مشهد کی جوړ کیء، دد ه مملکت له سنده تر فراته اولـه سیحونه تر بلوچو پوری رسیدیء.

میان عبدالحکیم بن سکـند ر شاه سنتیا کاکړ دقـندهـار د سیمـی نقشبندی مشهورپیر اودحصن الایمان مولف وفات او په تهل چو تیالی کی ښـخ سـو (ولادت ئـی ۱۰۷۰ق)

۱۷۴۱م ۱۱۵۴ ق

نادر شاه افشار احمد خـان ابدالی له مازندرانه را وغوښت او دخپلو همرکابو ابـدا لیانـو پـه مشر تو ب ئی وګو ماره.

۱۷۴۲ م۱۱۵۵ ق

خوشحال خان توخی د علی خان زوی دکلات حکمران و .

حافظ عبدالکبیر در درمجالس او مناجات او معجزاتو ناظم خپل در مجالس په پښتو نظم کی .

۱۷۴۵ م ۱۱۵۸ ق

محمد اکرم هروی خطاط د هرات دسعدیه مدرسی نوشته وکښله .

۱۷۴۷ م ۱۱۶۰ ق

نادر شاه افشار دخبو شان پـه فتح آباد کی دخپلـو در بـاریانـو له خوا ووژل سو (دیکشنبی شپه ۱۱ جمادی الاخری) احمد خـان ابدالی او نور پښتانه د هرات لـه لاری له مشهده قندهار ته راغلـل (رجب) د قندهار په شیر سرخ کی دپښتنو لو جرګه جوړه سوه او پـه نهمه ورځ ئی آحمد خـان سدوزی دزمان خان زوی ۲۵ کلن ځوان په افغانی سلطنت د احمد شاه درانی په نامه انتخاب کیء او دغښو ورئ ئی دده په پګړی کی وتومبه (شو ا ل ۱۱۶۰ق اکتو بر).

تیمور شاه په مشهد کښـی وزیږیدی ء.

۱۷۴۷ـ۱۷۷۲م۱۱۶۰ـ ۱۱۸۶ ق

داحمد شاه بابا ابدالی دزمان خان سدوزی دسلطنت دوره چی پایتخت ئی قند هار و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقی خان اخته بیکی ٢٦ کـروره روپۍ دپیښور او کابل ما لیـا ت نادر شاه افشار ته وړی ، چـــی قندهار ته راغلل نواحمد شاه دغه خزانه واخیستله .

احمـــــد شاه غزنی او کابل او پیښور له ناصر خان څخه ونیول .

اشرف خان او آلله یار خـــان دخوشحال خان توخی زامن د کلات اوتوخو سرداران وو ، اواحمدشاه ابدالی منلی وو .

اخوند گداپښتو نافع المسلمین ناظم اودیوان خاوندشاعرژوندیو.

معزالدین ختك خپل پښتو کتاب ربقة الاسلام په پښتو لنډ مثنـوی منظو م کړ ، دی‌دشعردیوان‌هم‌لری.

محمد نظام معجز کابلی شاعر په ډهلی کی وفات سو.

١٧٤٨ م ١١٦١ ق

احمد شاه ددیرش زرو لښکـرو سره د کابل او پیښور لـــه لاری تراټك او جیلم پوری ونیول . اود لاهور څخه تر١٣ربیع‌الاول ١١٦١ق سرهند تهورسیدی، په سند هـ کی ئی میان نورمحمد کلهور ،پاچا کړ

دده په امر محمد قاسم دعندلیب‌په نامه یوتوپ په‌پیښور کی جوړ کړ .

احمد شاه د محمد شاه گورکانی زوی په ډهلی کی پاچا سو .

شاه حسام الله‌پرهند داحمدشاه دلو مړ ی یر غل «فتح نا مه » پـــه فارسی منظومه کړه (دپاریس ملـــی کتابخانه).

علم‌خان اپریدی خپل پښتوديوان ترتیب‌کی (دهند دتونك کتابخانه)

سردار زاهد خان‌سدوزی‌له ١١٣٢ق تر ٦١ق پوری دملتان‌حکمران و.

١٧٤٨ م ١١٦٢ ق

لاهور ته داحمد شاه جنگی سفر او دپنجاب دمالیاتوټولونه ومیرمنو معین الملك ته سپارل .

دنور محمد خان‌علی زی میرافغان او گد وخان او محبت خان‌دسیسه او ددوی وژل په قندهار کی .

١٧٤٩ م ١١٦٢ ق

میافقیر آلله جلال آبادی ښکـــا پوری مرشد له ښکا پوره دحجازپه سفر ولاړ اوپه ١٢ دجمادی الاولی په‌مد ینه کی و .

قاضی نصر الله بار کزی خوانچه زی دارغسان او سیدونکی د احمد شاه له خوا دقندهار قاضی سو ، دخان علوم کورنی‌دده له‌پښته دی. دده زوی محمد اسماعیل ژلی بیکه او دهغه زوی قاضی محمد سعیدو.

ملامحمدی (املا) دعلاءالد ین‌زوی دسنگ چارك شاعر او صوفی پـــه بخاراکی وفات ســو، دوشنبه ١٨ ربیع الاول (ولادت ١١٠٠ ق).

لقمان خان د ذوالفقار خـــــان سدوزی زوی د قندهار نائــــب الحکومه وفات سو .

١٧٤٩ م ١١٦٣ ق

احمدشاه هرات ونیو او میر زا شاهرخ دنادر شاه لمسی ته ئـــی مشهد وسپاره اوپه هرا ت کـــی درویش علی خان هزاره‌مقرر کړ.

عـــابد خان سدوزی مـغدود خیـــل

دشاه حسین کـــړوسی د ملتـــان دپښتنو مشر مړ سو .

میا محمدعمربن ابرا هیم دپیښور دڅوکنو اوسیدونکی خپل شمایـــل نبوی په پښتو منظوم کړه .

١٧٥٠ م ١١٦٤ ق

احمد شاه قلات ونیو اومیـــــر نصیر خان بلوخ ته ئـــی‌وسپاره . دهراته پرنشا پوړ حمله او نیول‌او عباسقلی خان ته سپارل .

وزیر شاه ولی خان مرو ــ میمنه اندخود ــ تربد خشانه ونیول .

شاهرخ د نادر شاه افشارلمسی په مشهد کی داحمد شاه په نامـــه سکه ووهله :

یافت از الطاف احمد پـــاد شاه شاهرخ برتخت شاهی تکیه گـــــاه

احمد شاه له زور آباده ملامیرزادملا محمد سلجوقی زوی راوست او د هرات د پای حصار په مدرسه کی مدرس کړ .

دوزیر شاه ولیخان بامیزی په‌امر شاه نظیر توپ ساز «توپ زمز مه» په لاهور کی داحمد شاه بابا پـــه نامه جوړ کړ .

١٧٥١ م ١١٦٥ ق

احمد شاه دلاهور جنگی سفـــــر و کړ او ښا غا سی عبدالله خا ن کشمیر ونیوی ‌ء.

قلندر خان دهلی ته داحمد شا ه له خوا په سفارت ولاړ او پنجاب ــ سند ــ کشمیر په احمد شاهـــی سلطنت کی داخل سوه .

حاجی ملاولی ساکزی قندهـــاری ملاباشي و .

محمد علی حزین ایرانی شاعـــر «متولد ١١٠٣ ق متو فا ١١٨٠ ق» په‌تذکرة‌الاحـــوا ل کـــی د پښتنـــو په لاس دایران او اصفهان دنیولو احوال په هند کی و کیښ.

کامگارختك دپښتو شاعر وفا ت سو.

١٧٥٢م١١٦٦ق

سر دار خان جهان پو پـــلزی د احمد شاه په امر دکابل کـــلا ترمیم کړه اولس در وازی‌ئی ورکړی.

سید فتح علی حسینی گـــردیـــز ی دسید عوض خان زوی‌مورخ اوشاعر او مو لف په هند کی تذکره ریخته گویان وکښله (دده وفات ١٢٢٤ق)

١٧٥٣ م ١١٦٧ ق

احمد شاه سند ته ولاړ اوبیا ئی مشهد محاصره‌کړ او نورمحمدخان افغان ئی دشاهرخ‌میر زا نایب‌وټاکه اوټول خراسان‌ئی په هرات‌پو ر ی ونښلاوه.

میرمنو دلاهور حاکم مړ ســـو او احمد شاه دده‌زوی‌میر مومن ته‌لاهور وسپاره.

په ٤ دمحرم ١١٦٧ ق احمد شاه سند ته ورسیدی او دښکار پـــور ولایت ئی په قندهار پوری وتاړه او محمد مراد یاب خان دنور محمدزوی یی دسر بلند خان په لـــقـــب دسند پرتخت کښیناوه.

ملامحمد غوث دا خوند تر کمان بن تاج خان زوی چی له کنـــدهاره پیښور ته تللی و داحمد شاه له‌خوا دپیښور لوی قاضی سو ده‌دمنطقـــو پر میر زا باندی حاشیه کښلی اود احمد شاه بابا عر فاني خبری ئی د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شرح الشرح په کتاب کی بیان کړی.

میر زا هادیعشرت داحمد شاهی دربار منشی په پیښور کی یو قصر جوړ کیء چی تاریخئی «مسکنعشرت هادی آباد ». دی.

دکندهار په دربار کی دسندسفیر گدومل هند وو، اود احمد شاهسفیر په سند کی اسماعیل خان پنی و.

دوهم عالمگیر دجهاندارشاهز وی دډهلی پاچا سو.

۱۷۵٤م۱۱٦۸ق

په کندهار کی لو مړی مـــوزیم (بیـــت الاشـــراف) جـــو ړ ســـو (ربیع الثانی)

۱۷۵۵ م ۱۱٦۹ق

آزاد خان افغان په اصفهان کـــی سکه ووهله (داصفهان موزیم).

غلام محی الدین خان افغان پههند کی داحمد شاه ابدالی (ظفر نامه)د میرمنو قمر الدینخانپه نامه وکښله (دلاهور پو هنتون خطی نسخه) ملا عبدالرشید دحسین زوی پـــه لنگـــر کوټ کی پښتومثنوی اودرسی کتاب رشید البیان وکیښ (دفقه احـــکام)

ـ۱۷۵٦م ۱۱۷۰ق

دشا هزاده تیمور په امر خصـــم افگن توپ په لاهور کی جوړ سواوپه پنجاب کی۲۰۰ کښتی جوړی سوی.

احمد شـــاه دهـــلی پـــــه ۷ د جمادی الاولی ۱۱۷۰ق ونیوی دوهم عالمگیر ئیدهغهځای پر تختکښیناوه اودهغه وریره ئی شهزاده تیمور ته وغوښته ، نظام الدوله ئی ددهـــلی وزیر او نجیب الدوله ئی سپهسالار مقرر کیء.

پهمکه کی دافغانی حاجیانو لپا ره سلیمانی کاروانسرای دا حمد شاه یهامر حاجی عبدالکریم بارکـــزی او حاجی محرابخان نور زی جوړ کیء (ربیع الاول غره۱۱۷۰ق)

پههرات کی نوی کلاوی اوپلمالان جوړ سول.

بی بی صا حبه بنت کامران دشاه محمود هوتك ماینه په کابل کیمړه اوښخه سوه. (سه شنبه ۹ رجـــب شنخته ئی په کابل کی ده).

واقف بټالوی مشهور شاعر پـــه لاهور کی دشهزاده تیمور حضورته راغی.

شاکر خان سدوزی له ۱۱٦۳ تر ۱۱۷۰ق دملتان حکمران و.

۱۷۵۷م ۱۱۷۱ق

محمود المنشی دابراهیم حسینی زوی داحمد شاه ددربار منشی (تاریخ احمد شاهی) له ۱۱٦۰ تر ۱۱۷۱ ق پوری وکیښ. (دبرټش موزیماولینن گراد خطی نسخی).

۱۷۵۸م۱۱۷۲ق

یوه خراسانی شاعر چیدقاسمی نمسی ودحسینخان فراهیدخراسان دحاکم په خوا هښت نادرنامهپه ۱۷ زره بیته کی داحمد شاه بابا په نامه منظومه کړه (ربیع الاول) (دکراچی موزیم خطی نسخه) په کندهار کید شاه واله(اشرفالانهار) جوړهسوه.

اختیار خان بامیزی دا حمد شا هی دربار مهر بر دار و.

۱۷۵۹م۱۱۷۳ق

احمد شاه دهند و دتا (۸۰) زره لښکر په شمالی هندکی مات کـــړل جمادی الاخری).

۱۷٦۰م۱۱۷۳ ق

شاه عالم ددوهم عالمگیر زوی د ډهلی پاچا سو.

محسن الملك معتمدالد و لــــه یعقوبعلیخان بامیزی په ډ هلی کی داحمدشاهلهخوا مقررسو چیدانبارله مر هټانو څخه وساتی .

یاقوت خان خواجه سرا دملتا ن صو بدار سو.

سر دار علی محمد خانسدوز ی په ملتان کی دپښتنو مشر و.

۱۷٦۰م۱۱۷٤ق

احمد شاه د (٦۰) زرو لښکـــرو سره دپانی پت پر ډگر دلسو لـــکو مرهټانو اوهندوانو سرهجنگ وکیء اوپه ٦دجمادی الاخری۱۱۷٤ ق ئی بری وموند دیره لکه تنه ووژل سوه ۵۰زره آسان او۲ لکه غوایی او۵۰۰ فیلان او ۲۲ زره بندیان ئی ونـــیول وروسته ئیشاهعالم دډهلی پرپاچهی بریښو.

په همدغه کال کی احمـــد شاه د کندهار اوسنیښاربناکیءاوشهزاده تیمورئی دهرات حکمران کیء.

سر دار شجاعخان سدوزیلومړی پلا تر۱۱۹۷قپوریدملتان حکمرانو.

۱۷٦۱م۱۱۷۵ق

پهپنجاب کیدجیسا سنگهشورش اوپه ۱۱ درجب ۱۱۷۵ق له دویسره داحمد شاه جنگ اوماتول اوپر دوی بری اوتر ۱۱۷۷ق پوری په پنجاب کی پاتیدل.

احمد شاه بابایو سفارت چینته واستاوه .

دتاشقر غان (خلم) دښار بنا چی په ۱۱٦۵ ق نوی شروع سوی وه ، په ۱۱۷۵ق دشهـــزاده سلیمان او عبدالله خان پهامر بهرام خان دهغه ځای حاکم تمامه کړه.

ملا شیر محمد هوتك کـــندهاری داسرارالعارفین پښتوناظم اودتجوید افغانی لیکوال په کندهار کی وفات سو (ولادت ئی۱۰۹۲ق)

۱۷٦۱م۱۱۷۵ق حدود

شاه عزت الله مجد دی له کابله یارکند ته تللی وچـــی اولاده ئـــی هوری وه.

۱۷٦۲م۱۱۷٦ق

حافظ مر غزی دمردان پښتوشاعر احمد شاهیشاهنامه په پښتومثنوی نظم کړه.

۱۷٦۳م۱۱۷۷ق

احمد شاه سلطان مصطفی خا ن خلیفه عثمانی تهولیکل چه دی پـــه مدینهکی یو مسجد جوړول غوا ړی مگر خلیفه جوابورکیاووئی نهمنل. دالیك په دفتر همایون نمبر۳ کـــی ساتلی دی (استانبول).

داحمد شاه پهامر زمان خاندلاش کلا په فراه کیجوړه کړه.

پههرات کی دحسین شاملو باغ جوړسو.معراج الدینختك خپل طبی مثنوی دلیلالعلیل منظوم کیء .

۱۷٦٤م۱۱۷۸ق

شاه غلام محمد مجد دینقشبندی صوفی په پیښورکی وفاتاو ښـــخ سو، دده اولاده په کندهار کی وه.

۱۷٦۵م۱۱۷۹ق

واقف بټالوی مشهور شا عـــر کندهار ته راغی .

۱۷٦٦م۱۱۸۰ق حدود

محمدی صا حبزاده دمـــیا عمـــر څوکنی زوی دپښتو دیوان خاونـــد

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر خپل دیوان تر تیب کیء .

استاد احمد علی خان دتوره‌باس باروت ساز زوی له ملتانه کند هار ته راغی او دده زوی پاینده خان په کابل کی دآهنگری‌اوباروتو کارخانی جوړی کړی.

قاضی دل محمد افغان په طب‌کی بحرالفوائد تالیف‌کیء ۵۵۸ مخه .

سر دار محمدشجاع خان‌سدوزی دوهمه پلا تر ۱۱۸٦ پوری دملتـــان حکمران و.

۱۷٦۷م ۱۱۸۱ق

شاه ولی خان وزیرله کند هاره د(٦) زرو سپرو سره بلخ ته ولاړ او وروسته پخپله احمد شاه هـــم‌د هرات له لاری میمنی ته ورسیدی‌او دبخارا دپاد شاه مراد بی سره ئی دریای آمو سر حد وټاکه.

پیر معظم شاه دپیر محمد فاضل دپیښور دپیر سباك او سیدو نکـی دپښتنو تاریخ(تواریخ رحمت خانی) په پښتو وکیښ(یوه‌مقدمه په‌فارسی اوه مقامات) دا کتا ب په هنـــــد کی دحافظ رحمت خان بړیخ لپـاره کښل سوی دی ،چی دمو لف ماخذ یوبل پښتو کتاب (تواریخ‌افاغنه)و، چی په ۱۰۳۱ق کښل ســوی و، او مولف‌ئی خواجو ملیزی و. کاظم‌خان شیدا دافضل خان‌ختك زوی چی‌هند ته شړلی سوی و، خپل دپښتـــو دیوان ئی تر تیب کیء.

علی خان دپیښـــــور دشاوخـوا وسیدونکی خپل پښتو دیوان‌بشپړ کیء.

میر غیاث الدین غیاثی دمـیـرك بدخشی زوی‌چی‌دفارسی شعردیوان لری په بدخشان کی‌وفات او پـــه فیض آباد کـــی ښـخ ســو (ولادت ۱۱۱۷ق)

۱۷٦۸م۱۱۸۲ق

احمد شاه په سندکی دحیدرآباد ښار بناکیء .

خرقه شریفه له جوز جانه دکابل له‌لاری شاه ولی‌خان‌کندهار ته‌یووړه (یکشنبه ۹ربیع الاول)

وکیل الدوله عبدالله خان‌پوپلزی په‌میدان کی(قلعه‌درانی) ودانه کړه.

۱۷٦۹م ۱۱۸۳ق

احمد شاه مشهدته‌ولاړ او نصیر خان بلوڅ هم‌د ۲۰ زرو بلو څانــو سره دده ملگری و. هلته‌ئی نصرالله میرزا دشاهرخ زوی دنادر افشا ر لمسی پر تخت کښینا وه او گوهر شاد دشاهرخ لو رئی تیمورشهزاده ته وغوښتمه په ۸د صفر ۱۱۸٤ ق قندهار ته راور سیدی ء د مجمل التواریخ لیکوال‌وایی چی احمد شاه په دغه سفر کی دری لکه سپاه ا و اوه سوه تو په لرل.

میرز ا محمد هاد ی متخلص په عشرت هروی دهرات منشی با شی او شاعر ژوندی و.

ملا عبدالله زوری او ابا سهل ا و ملامسکین په هــزاره گــی لهجــه شعرونه ویلی دی .

دکابل د شاه شهید «ا سحا ق ختلانی» پر هد یره‌گنبده جوړه‌سوه.

شهزاده داراب‌په‌کابل‌کی حکمران او ملا عبدالله قاضی او ملا شا بیگ مفتی و.

دافضل‌خان ختك داشــر ف‌خان زوی د خو شحال خان لمسی و فات دی دپښتو تاریخ مر صع او پښتو کلیله د منه مو لف دی .

محمد مسعو د پیښو ر ی لو ی نقشبندی صوفی وفات سو(ذیحجه)

۱۷۷۰م ۱۱۸٤ق

حافظ رحمت خان بړیخ په‌بر یلی کی دپښتنو خلا صه‌الانساب وکیښ (رجب)

حافظ محمد صادق په هند کی‌په فارسی تواریخ رحمت‌خا نی‌و کیښ (اوه مجلسه دلندن موزیم).

۱۷۷۱م ۱۱۸۵ق

دشهزاده تیمور په امر په هرات کی یولوی توپ جوړ سو .

قاضی عبدالر سول‌درانی پوپلزی ته‌چی دعسکر قاضی و دخان با لا ستقلال مر تبه ور کړ ه‌سوه .

او شیخ‌الاسلام سو.

محمد اعظم د خیرالزما ن حسینی دومړ زوی چی مورخ‌او مفسر ووفات سو. د ه دقرا ن تفسیر او معیا ر العلو م لیکلی دی .

اخوندی ملا گندم علی د هرا ت دخلچان کلی د مشهو رعا رف ۸۵ کلن وفات سو . (ولادت ئی ۱۱۰۰)

۱۷۷۲ م ۱۱۸٦ق

احمد شاه پسله ۲٦کاله سلطنته په‌جمعه ۲۰ رجب۱۱۸۸ ق دقندهار دتوبی په غره کی مړاو په قندها ر کی‌ښخ سو په قند هار کی‌دده زوی شهزاده سلیمان دشاه‌ولی‌خان وزیر په‌سعی پادشاه سو ،خو شهزاد ه تیمور له‌هراته راغی ، او شا ه ولی خان ئی په‌بکوا کی مړ کـــیء اوپـــه قندهار کی پادشاه سو .

دشاه ولی خان وزیر سره اعتماد الدوله دوست محمد خان‌او شکرالله خان دده زامن هم ووژل سو ه.

سردار محمد شر یف خان سدو زی تر ۱۱۸۷ ق‌پوری دملتان حکمران‌و.

۱۷۷۳-۱۹۷۲م ۱۱۸٦ - ۱۲۰۷ ق

تیمور شاه شیخ عبداللطیف د دلوی افغانستان پاد شاه و .

۱۷۷۲م ۱۱۸٦ ق

شجاع خان سد وز ی د ملتا ن حکمران په بهاولپور کی مړ سو .

تیمو ر شاه شیخ عبد الطیف د وکالت په‌منصب او التفات‌خا ن‌خواجه سرای خز انه‌داراو نور محمد خا ن بابړئی امین الملك او فتح الله خان سدوزی ئی خپل ندیم او میر هزار خان الکو ز ی ئی د خپل قوم په سرداری او قاضی فیض ا لله ئی مدار المهام او ملا عبدا لغفا ر جدید الاسلام ئی ددیوان‌په‌مستو فی گر ی وټاکل .شاهزاده هما یو ن دقندهار او شاهزاده سلطان محمود د هرا ت حکمرا نان سول .

نظام الدین عشرت سیا لکو تی «شهنامهٔ احمدی» په فا ر سی نظم کړه داحمد شاه بابا په نا مه .

پیرمحمد کاکړخپل‌کو چنی کتاب «معرفة الافغانی» دشهزاد ه سلیمان بن احمد شاه ابدا لی‌په‌نامه وکیښ.

۱۷۷۲م ۱۱۸٦ ق حدود

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسن علی یو سفـزاده داحمدشاه بابا «کرامت نامه» و کښله «دکابل خطی کتابخانه». محبت خان د حافظ رحمت‌خان بړیځ زوی (اخبار محبت) په هندکی وکیښ.

۱۷۷۳م ۱۱۸۶ق

تیمور شاه پایتخت له قند ها ره کابل ته تبدیل کیٔ او په کابل کــی دسردار جهانخان او دیوانبیگی عبدالله خان او قاضی فیض الله خان او مراد خان پو پلزائی او علی رضا خــان موسوی مستوفی او اڅکزو په نامه کوڅی جوړی سو ی.

۱۷۷٤ م ۱۱۸۸ ق

په‌قندهار کی عبدا لخا لق خا ن سدوزی یاغی سو ، خو تیمور شا ه دی ونیو ی او ړوند ئی کیٔ او سردار پاینده خان بار کزی ته ئی د سر فرازخان لقب ورکیٔ .

حافظ رحمت‌خان دشاه عا لم خان بړیځ ز و ی دهند پښتو ن جنگی سردار او مورخ او شاعر د خلاصة الانساب مو لف په‌جنگ کی ووژل سو او دهند په بریلی کی ښخ سو . کودیزی شاعر د جلات او محبوباقصه په‌پښتو مثنوی نظم کړه .

۱۷۷۵ م۱۱۸۹ ق

وکیل الدوله دیوان بیگی عبدالله خان پو پلزی په‌کابل کی یوه ما ڼی دبالا حصار سره جوړه کړ ه.

وکیل الدوله پر فراه رودپل جو ړ کیٔ.

سردار فتح‌الله خان سدوزی له ملتانه د تیمور شاه دربار کا بل ته راغیٔ او دشاهی دربار خاص ندیم سو .

۱۷۷٦ م۱۱۹۰ ق

تیمور شاه داحمد شاه بابا دقبر گنبده او باغ په قند هار کی جو ړ کړه.

میاعمر څو کنی د پښتنو مشهور پیشوا او مو لف وفات اود پیښو ر په څوکنو کی ښخ سو .

استا د محمد یا سین معما ر له قندهاره د تیمور شاه په امر کابل ته راغیٔ ،دکابل دمعما رانو کور نی دده او لاده ده .

۱۷۷٦ م۱۱۹۰ ق حدود

محمد نو ر بن محمد حسن بن عبدالحبیب تو خی نور خیلی جا مع السلوك عربی په قندهار کی وکیښ دی دمیا فقیر الله شاگرد د ی .

مسعود گل پا سنی په پښتو یو تاریخی مثنوی نظم کیٔ (د لـــندن موزیم خطی نسخه).

اخوند ملا خدابخش د قند هار او سند ملا باشی و، دی د ملاو لی ساکزی زوی دیٔ چی‌تر ۱۲۱٦ ق پوری لاژو ند ی‌و .

فیض الله دملا بابړ موسی خیل کاکړ زوی په قندهار کی دتحقیق التوبه رساله په‌عر بی و کښله .دده بله رساله د منطق مبادی د ی .

۱۷۷۷ م ۱۱۹۱ ق

سر دار جهان خان پو پلزی‌سپه سالار دقندهار په‌دل‌آرام‌کی مسموم

او په قندهار کی ښخ‌سو.

۱۷۷۹ م۱۱۹۳ق

په‌پیښور کی د فیض الله خا ن خلیل او ارسلا خان مو مند بغاو ت اودهغو وژل اود څمکنو کلی چورول اود یاقوت خان خواجه سرای وژل.

دپښتو شاعر بیدل دژوند و خــت داشنغر په اتمانزوکی .

دکا بل با لاحصا ر نو ی کلاجوړه سوه .

کاشی راوپه هندکی دا حمدشاه او مرهټانو د جنگ تار یخ و کیښ (دبر تا نیا موزیم خــطی نسخــه)

کریمداد خان بامیزی داحمدشاهی دربار عرض‌بیگی دکشمیر حکمران و. مظفر خان دشجاع‌خان سدوزی زوی تر ۱۲۳۲ق پوری دملتان حکمران و.

نواز خان ختك د خوشحال خا ن کړوسی د پښتو شا عر او خطا ط په‌کابل کی و. دده ژوند تر۱۱۹۷ق پوری یقینی دی.

۱۷۸۰م ۱۱۹٤ ق

خواجه عبد الکریم‌کشمیر ی‌له‌نادر ښشاره تر تیمور شاه پوری وقا یع په «بیان واقع» کتا ب کی و کښل (دلندن دموزیـــم خطـــی نسخــــه)

۱۷۸۰م ۱۱۹۵ق

میرزا محمد رفیـــع سودا د میرزا محمد شفیع کابلی زوی داردو ژبی مشهور شاعر او ملك‌الشعراء پــه هندکی وفات سو «ولادت ئی ۱۱۲۵ ق په ډهلی کی»

ملاعبداللطیف صدرالعلماء وفات سو .

شاه فقیر الله بن عبدالر حمــــن حصار کی جلال آبادی نقشبنــــدی مشهور عالم او روحانی مر شد پــه ښکار پور کی وفات او ښخ ســـو (۳صفر) دی داحمدشاه‌ابدالی‌مرشدو. دقطب‌الارشاداومکتوباتواوفتح الجمیل او ډیرو نورو پښتو اوفا ر ســـی اوعربی تالیفاتو خاوند. په‌هند کی‌د عروج وخروج احمد شاه ابدا لـــی کتاب تالیف سو (دما نچستر خطی نسخه) دتیمورشاه په فر مان‌دکروخ دموقوفا تو متو لی تو ب خوا جــه محمدسعیدته‌وسپارل‌سوچی‌د سلطان بابا لاش له اولادی څخه یو عارف‌او شاعر متخلص په (سیـــــدا) و، اود شعر دیوان لری.

۱۷۸۱م ۱۱۹٦ ق

تیمور شاه‌ملتان له سکهانو څخه بیا ونیو او هغه ئــی شـــجاع خان سدوزی ته وسپاره.

محمد علی انصاری دهدایت الله خان زوی په‌هندکی‌تاریخ احمدشاهی وکیښ . (دبر یتانیاموزیم) پیرمحمد کاکړخپل دپښتو دیوان ترتیب‌کیٔ.

۱۷۸۲م ۱۱۹۷ق

نائب امین الله خان دمیر زایـــی خان لو گری زوی دلو گر په برکی راجان کی وزیر یدی ، مور ئی‌دکمال خان وردگ لور وه.

میر عبدالله دپښتو سواتی‌شاعر دننگرهار او سیدونکی‌دپښتو دیوان (جام محبت) خاوند او صوفی‌وفات سو (۲۵ رجب) ولادت ئی ۱۱۳۰ ق

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال دی.

۱۷۸٤م۱۱۹۹ق

دفارس میر زا محمد کلانتر چی دنادر افشار معا صر او ملگری و، تر ۱۱۹۹ ق پوری ئی خپلی لید نی وکښلی چی دهو تکو آخرنی حالهم لری (دتهران چاپ ۱۳۲۵ش)

قاضی محمد اکبر شاه دقاضی محمدغوث زوی‌دپیښور لوی قاضی‌و.

محمد شاه خان هزاره دهـــرات بیگلر بیگی (حکمران) و.

محمد خان هزاره دمحمد شاه‌خان زوی دتیمور شاه په‌فر مان‌دباخرز حاکم‌بالاستقلال‌مقرر سو (۸ذی‌حجه)

۱۷۸٥م ۱۲۰۰ق

امو خان داشرف‌خان تو خی زوی دکلات دسیمی مشر و.

میان محمد عمر دمحمد ابراهیـم زوی دباجوړ دمیا کلی او سیدونکی (دځو کنو میا) مشهور عالم‌اومرشد او مولف وفات‌اودپیښوردځوکنو کلی کی ښخ سو (یکشنبه ١٦ شعبان) ولادت ئی ۱۱۰۰ق. تالیفو نه‌ئی:(۱) معالی شرح‌امالی(۲) تو ضیح‌المعانی پښتو منظوم (۳) دافغا نانو شجره نسب (٤) شمایل نامه په ۱۱٦۳ ق پښتو (٥) مخمس درود شریف به پښتو.

حافظ الپوری خپل پښتو د یوان ترتیب کیء.

مسعود بن عبدالله دآدم خان او درخانی قصه تالیف کړه.

محمد نور بن محـمد حســن بن عبدالحبیب تو خی کندهاری خپـل کتاب جامع السلوك وکیښ (عربی).

۱۷۸٥م ۱۲۰۰ ق حدود

بابه خان ریکا باشی او دده زوی سر فراز خان دکابل د ریکا نـــی مشران اود لښکر منصبداران وو، دریکا قبیله احمد شاه له کردستانه راوستلی وو.

سر دار رحیمدادخان دحاجی‌جمال خان بارکزی زوی دافغانی دربار د سلطنتی اسنادومحافظ اومهر بردارو.

دجلال آباد دبهسود اود ښکار پور د گړی یاسین محمد زی دده له پښته دی.

میرزامحمد هاشم بهشتی‌داحمد شاه بابا اوتیمورشاه دحضو ر منشـــی (نگارستان سلطانی) وکیښ چـــی سیاسی او ادبی معلو مات لری.

یـوه نامعلـو م مـولـف پښتـــو تـذ کـــر ة الـــمـلـــو ك د سدوزو په تا ریخ کی و کیښـــــ (درا ورتی خطی نسخه)

محمد جعفر شاملو خراسانی چی داحمد شاه سره دپانی پت په جنگ کی ملگری‌و، په‌هندکی منازل‌الفتوح ددی جنگ پراحوال‌وکیښ (دبرتانیا موزیم خطی نسخه)

۱۷۸٦م ۱۲۰۱ ق

مدد خان دتیمور شاه له خواځخه په سندکی دتالپورانو سرو کو تلی اوبیائی میر فتح خان دسندحکمران کیء . ملاحسن‌ساکزی‌دکندهاردتلکان پښتو اوفارسی شاعر او عارف‌خپل فارسی‌دیوان‌تکمیل‌کی (تحفة‌المدایح)

دکابل په بالا حصار کی دو کیـــل الدو له عبدالله خان پو پلزی په امر یوه خا نقاه جوړه سوه (پنجشنبــه (۱) جمادی الاخری).

وکیل الدو له عبدالله خان پوپلزی دعلی خان قند هاری زوی چی‌شاعر، اداره چی، او لښکری لوی وزیرو ، په غـزنی کـــی وفات او ښخ ســـو (دو شنبه ۲۲ذی قعده).

۱۷۸۸ م ۱۲۰۲ ق

دعلیم الله بن عتیق الله بن فضل‌الله بلخی حنفی صو فی او فقیـــــــه او دزبدة الروایات دمؤ لف وفات . (ولادت ئی ۱۱۰۹ق)

۱۷۸۸م ۱۲۰۳ق

په کشمیر کی دآزاد خان‌ښورښت اودهغه آرام لدغه وقایع په«جنگ نامه آزاد خان »کی‌په فارسی منظوم سوی دی .

دتیمور شاه په فر مان شهد اد خان پو پلزی دننگر هار مستأ جر او حا کم دجلال آباد کلا جو ړه‌کړه.

میر هو تك خان افغان پو پـلز ی دخپلو فار سی اشـعا رو کلـیا ت تر تیب‌کیء (١٤) زره بیته.

۱۷۸۹ م ۱۲۰٤ ق

دبخـارا شـاه مـــراد معـصو م مرو و نیو له، او تیمور شاه در یای آمو دده سره سر حد و ټا که.

تیمور شاه په‌کابل کی یولوی قصر جوړ کیء .

۱۷۹۰ م ۱۲۰٥ ق

مولوی محمد عمر ساکزی دپښتو تجوید مؤلف په قند هار کی و فات سو .

۱۷۹۱م ۱۲۰٦ق

دشاهزاده محمود د هـــــرات دحکمران په امر خان علوم ا قضی القضاة احمد خان دهرات جا مع بیا ودانه‌کړه .

سید ابو الحسن عنوان د جر م بـــد خشان شا عــر ووژل ســـو (ولادت ئی ۱۱۲۳ق)

۱۷۹۲م ۱۲۰٦ق

اسدالله خان نـورزی پـه دهلی کی دتیمور شاه سفیر او غلام احمد خان‌ئی و قایع نگارو. دهند له‌خوا وجیه الدین سفیر کابل ته را غیء چی تیمور شاه وجیه الدو له لقب ور کی ء .

۱۷۹۲م ۱۲۰۷ ق

تیمورشاه تر (۲۲) کلـو سلطنت ورو سته (٤٦) کلن په کابل کی په یکشنبه ۷ شوال و فات او ښخ‌سو ولادت ئی ۱۱٦۰ق پر ځای یی دده زوی شاه زمان پادشاه سواود کابل پر تخت کښینو ست .

۱۷۹۲ ــ ۱۸۰۰م ۱۲۰۷ــ۱۲۱٥ق

زمانشاه دتیمور شاه زو ی دلوی افغا نستان پاچا و.

۱۷۹۲م ۱۲۰۷ ق

رکن الدولـه نـواب مظفر خــان سدوزی او امین الدو له ســـر دا ر محمد خان دیار محمد خان سدو زی زوی کابل ته راغلل ،او دواړه بیرته دملتان او کچړی حکمرا نان سو ل.

نواب مستجاب خان بړیڅ په‌هند کی گلستان ر حمت و کیښ .

سید انور شاه دتیراه په کلایه‌کی دپښتو دیوان تر تیب کیء.

قنبرعلی خان اور کزی د پښتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديوان خا وند شا عر په پيښوركې مړ سو (پنجشنبه ١١ رجب).

مير زا محمد خليل مر عشي په مجمع التوا ريخ كې دهو تكوفتوحات په ايران كې بيان كړه (د تهران چاپ ١٣٢٨ ش)

شاه زمان حافظ شير محمد خان

دشاه وليخان و زير زوي ته دمختار الدوله اشرف الو زراء لقب وركړ او قاضي القضات مدارالمهام فيض‌الله دولت شاهي‌ئې بندي كړ (شوال)

١٧٩٣م ١٢٠٧ ق

دشوال په‌اومه تيمور شاه پسله ٢٢ كاله سلطنته په‌كابل كې‌مړاوبنخ سو اوشهزاده زمان په كابل كې پرتخت كښينوست .

شهزاده همايو ن چې دقلا ت ، نصير خان بلوڅ‌ئې پناه وروړی وه، دغه خان‌ئې شفا عت نامه دشاه‌زمان حضور ته را و ليږ له .

١٧٩٤ م ١٢٠٨ ق

دكابل شاهي باغ اود لكشا قصر له‌بالا حصار سره جوړ سو ه.

شاه زمان دسكهانو ددفع لپاره پيښور ته و لاړ، خو بيرته قندهارته را وگر زيد او خپل ورور هما يون ئې په‌لهيه‌كې ونيواو دحسن قزلباش پـه لاس ئې ړوند كړ ، بلخ يې هم بيا ونيو. دانگريزانو دوه تنه استازي كابل ته راغله، چه‌يو ئې سيدغلام محمد خان نوميدي ء .

١٧٩٥ م ١٢١٠ ق

قاسم علي افر يدی خپل پښتو ديوان په هنـد كې تـر تيب كړ (٢٠ ربيع‌الاول ١٦ اكتوبر)

١٧٩٥ م ١٢٠٩ ق

محمد علي خان انصاری په‌هندكې (بحر مواج) ددر نو د عصر پراحوال باندی تاليف كړ (دلنډن موزيم).

ملا سعد الله خروټی قندهار يچې

پر جلالين او مو لوی عبدالغفور ئې حا شيې ليكلي دي و فات سو.

دزمان شاه له خوا خـخه شا ه غفران لله مجددی بخا را او خوقندته په سفارت ولاړ.

١٧٩٥م ١٢١٠ ق

دكابل دچهل ستو نقصر په هند كې دشاه زمان لپاره جوړ سو.

په‌حسن ابدال كې شاه زمـا ن دسكهانو سره و جنگيد، او لاهور ئې بيا و نيو .

رحمت داوی قندهاری شـا عر ، دليلی مجنون قصه په پښتودسردار عبدالله الكو زی دكشمير دوا لی اود شاه زمان سدو زی په نامه نظم‌كړه، دی پښتو ديوان هم لري.

آقا محمد خان قا جار پر مشهد تعرض و كړ او شا هرخ‌ئې بندی كړ دده زوی نادر مير زا دهرا ت له‌لاری شاه زمان ته پناه را و ړه. قا جاري پاچامحمد حسين قراقوزلو كابل ته سفير را وا ستاوه او شاه زمان هم خپل سفير گدو خان درانی ايران ته و ليږ لی ء .

ړوند شهزاده هما يـو ن په كا بـل كې بندی ؤ.

١٧٩٥ م ١٢١٠ ق

قا ضي مـحـمد حسين خان‌مـلا

پيښوری دميرزاهددمنطق پر حاشيه بله حا شيه و ليكله.

گل محمد دهلمـند دمـا لگيـر او سيدو نكی پښتو شا عر خپـل پښتو ديو ن بشپړ كړ.

حاجـي در و يش بهـا در خا ن صو في او شا عر د حا جي جما ل خان بارکزی زوی په قند هار كې ژونـدی‌ؤ (دمحـمد ر حيم خا ن امين الملك او محمـد اكر م خان امين الملك پلار) .

شيخ الا سلام مير خير ا لد ين دشاه زمان ددربار ملا او قا ضي ـ القضات ؤ .

١٧٩٦م ١٢١١ ق

دډهلی سفير سيد محمود خا ن كابل ته راغی اوشاه زمان دډهلی دمير زا محمد اكـبر د وليعهـدی تصديق وكړ.

شاه زمان دجيلم اوسند دوابی ته احمد خان بار كزی او درا و ی ا و چناب ناوی ته حسن خان قز لبا ش حا كمان مقرر كړل. محمد خان‌توخی او بو ستان خان اونورالله خان خټك د٧زرو سپرو او سلو ز نـبور كو اوځاورو تو پوسره ددغو دووولاياتو دسر حداتو سا تنی ته و گو ما رل سوه.

شهزاده قيصر دهـرات نائب ـ الحكو مـه او سـر دار احمد خان نورزی اوسردار زمان خان باميز ی دهرات دلښكر مشران او مشكـي خان خوجه سراد ضراب خانی ا و باروت سازی مشر او قليچ خا ن تيموری دهرات قلعه بيگی سو.

شير محمد خان با ميزی نا درميرزا افشار بوت اود افغا نستان پـه حمايت‌ئې د مشهد پر تخت‌كښيناوه.

هارون خان دحاجي جـمال خا ن محمدزی زوی دفارسی‌ژبی خوږ‌ابنه شاعر په‌گريشس او قندهار او كابل اوهندكې ژوندی‌و،دده دشعر ديوان هم سته .

١٧٩٧م١٢١٢ق

شاه‌زمان سدوزی د جنوری پـه اوله لاهور ته ولاړ، اوپه ١٦ ما رچ بيرته كابل‌ته راغی ء.

دهند درامپور نواب غلام محمـد خان دفيض الله خان رو هيله ز و ی كابل ته راغی‌ء اود شاه زمان‌څخه‌ئې كومك و غوښت، چـی دده و لايت بيرته ور و نيسي . (رجب)

پـه دی كال شاهـزاده سلطا ن منصور دكابل حاكم، او جان نثا ر خان امير الا مراء قوللر اقاسی ئې مختار كار ؤ. حسن خان تو پساز په كابل كې دشاه زمان په امـر دزبر زنگ توپ جوړ كې ء.

د كابل په بالا حصار كې بنگله طلا جوړه سوه.

١٧٩٨م١٢١٢ق

په هرات كې شهزاده محمودياغی سـو، او شاه زما ن ور غـی، هرات‌ئې و نيـوی‌ء، او شهـزاده قيصرئـی دهرات حـكمران كړ ء (١٤ اكتوبر) محمود، كا مـران او فيروز الدين سد و زی شاهزادگا نو تهران ته فتح علي شاه ته پناه‌يووړه (٢٨ رمضان).

شاه زمان گدو خان سفير تهران دشاه زمان په امـر سر دا ر ته واستاوه، چې قـاجـاری پا چا ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

سدوزی شا هزادگان دشاه ز ما ن پرخلاف ونه لمسوی.

شاه زمان له هراته کابل ته را ستون سو او لاهور ته رهی سو (دسمبر).

زمان شاه له خرا سانه ۱۲ ز ره کوره نا قلین دکا بل سیمو ته را وکو چول.

مظفر خان رکن الدو له د شجاع خان سدوزی زوی دتیمور شاه لـه خواد ملتان ناظم سو .

رنجیت سنګه د شاه زما ن په فرمان دپنجاب حکمران سو، او د مهٖا را جه لقب ور کړ سو .

شاه زمان خپل ۱۵کلن زو ی شجاع الملك دپیښور حکمر ان کیٔ.

شاه صفی الله صفی‌مجددی شاعر او صوفی د یمن په حدیده کې وفات او ښخ‌سو، دی دشعر دیوان لری ا و خلور کتابونه ئـی په تصوف کې کښلی دی . (دلا دت ئـی ۱۱۵٦ ق)

میر عزت الله له اټکه خپل سفر د یار کند، پـر خوا ، بلـخ ، بامیان، کابل، پیښوزاو بخارالهلاری شروکیٔ (۲۷ رجب) ده په ۱۲۲۷ ق د ولیم مور کرافت په‌حکم خپله سفر نامـه هم وکښه ، چی یوه برخه ئی پـه ۱۸۲۵ م له کلکتی څخه چاپ سوه .

شیخ رحم علـی هندی د ایسټ انډ یا کمپنی په امر راغی ، او (بیان حالات منازل کابل ازبلدهٔ شاه‌جهان آباد) بی وکښی .

۱۷۹۸ م ۱۲۱۳ ق

شاه زمان د خپل ورور د مقابلی لپاره قند هار ته ولاړ (٦ جولایی)

د شاه زمان د وژلـو دسیسه چی د میان غلام محمد هندی په لمسون دده په‌کوټه‌کی په‌کندهار کی جوړ سوی کشف‌سوه‌او۱۳ تنه‌سرداران‌چی پ دسیسه‌کی‌ئی‌لاس درلود،دشاه زما ن په مخ کی ووژل سوه ، چی سردا پاینده خان بار کزی هم و ، مګر دد زوی فتح خان ایران ته وتښتید ، ا هلته شهزاده محمود ته‌ورغیٔ .غلا محمد درویش هم‌هند ته وتښتیدی خو پرلاری ونیول سو او ووژل سو (۱۳رمضان).

علامه حبیب‌الله قند هاری محـق دمولوی فیض الله موسی خیل زو په قندهار کی وزیږید .

د افغانستان صادرات ایران د کاله څاور ملیونه روپی وی ، او ایرانه واردات تر ۳۰ ملیونو روپـ رسیدل .

شاه زمان د هند د بیانیولو لپاره دیولك عسکر سره پیښور ته ورسید (۲۵) اکتوبر .

انګریزانو د هند د دفاع لپاره دایرا په‌دربار کی دافغانستان پر خـلا ف فعالیت شروع کـیٔ چی قا جاری حکومت پر هرات حمله وکی ، او د شاه زمـان تـوجه د هنـد له خـوا راوګرزوی .

امام الدیـن حسینی چشتی پـه هندکی تاریخ حسین شاهی‌دسدو زو پراحوال اوشاه زمان باندی وکښی. و کښی

معتمد الد وله رحمت الله خـان سدوزی دشاه زمان په فرمان وزیر اعظم سو ، او توره باس خان پوپلزی تهران ته واستول سو ، چی د ایران صدر اعظم حاجی ابراهیم د شهزاده محمود له لمسولو لاس واخلی .

د شاه زمان د سلطنت رجال :

رحمت الله خان سدوزی صدراعظم معتمد الد وله .

مختار الد وله حافظ شیر محمدخان وزیر او د درانو سردار .

امین الملك نور محمد خان بابړ مهتمم دیوان مالیات .

میرزا علـی رضا خان قـزلباش مستوفی دیوان اعلی .

میرزا میر ابراهیم‌موسوی مشرف .

میر محمـد علـی خان مـوسوی کفـایت خان منشی .

میر احمد خـان موسوی منشی

میرزا شریف خان قزلباش منشی باشی.

میر هوتك خان پوپلزی دا روغه دفتر او هر کاره باشی .

التفات‌خان اویوسف‌خان خواجه‌سرا.

د شاه زمان کار داران :

۱ــعبدالله خان مخلص الد ولـه پوپلزی د کشمیر حکمران په ٤۰ لکه روپی اجاره چی‌فقط ۷لکه‌ئی خزانی ته رسیدی نقدی یا تحـفه .

۲ــ مظفرخان صفدرجنګ سدوزی د ملتان حکمران دری لکه روپی .

۳ ــ عبد الرحیم خان هـوتك د ډیرو اجاره دار په نه لکه روپی .

٤ ــ میر فتح علی خان تالپور د سند میر شپږ زره لښکر .

۵ــ دقلات‌بلوڅان‌خانان نصیرخان او محمودخان شپږزره سپا ره.

٦ ــزر داد خان پوپلزی د پیښور حکمران په اوه لکه روپی اجاره .

۷ ــ عبد الله جان نثار خان د کابل حکمران .

۸ ــ امین الـد ولـه محمد خـان سدوزی د لیهه حکمـران .

۹ ــ شهـزاده قیصر د هـرات حکمران .

۱۰ــ شهزاده حیدر دقندهار حکمران .

۱۱ ــ په شمالی ولایاتـو کـی محلی میران .

۱۲ــا حمــدخا ن با رکــز ی شا هنچی باشی دجیلم حکمرا ن .

۱۳ــ نـــواب جمال خان دقصور حکمران .

۱٤ــ ملك محمد عظیم خان دکا لا باغ حکمران .

۱۵ــ امیر ګونه‌خان زعفران لړد خبوشان حکمران

۱٦ــ ابراهیم خان شادلو افشار داسفراین حکمران .

۱۷ــ ابراهیم خان کرد داسفزار حکمران .

۱۸ــ عباسقلی خان بیات اوجعفر خان بیات دنشاپور حکمران .

۱۹ــ جلال خان پوپلزی د کابل مستوفی .

په‌دی ډول دشاه زمان مملکت له لاهوره او کشمیر ه‌او سنده تـــر نشاپوره‌و، چی‌جنوبی‌خواته‌ئی بحیره عرب و.

دشاه زمان عسکر :

۱۲ زره غلامان مغول اوقزلباش.

۱۲ زره سپاره همرکـا بـه چی امین‌الملك ئی مشرو .

۳۰ زره قندهاری سپاره .

۳۰ زره پیاده .

۱۵ زره‌سپاره‌په سند اوملتان‌کی.

په جنګی سفرو کی ګـرده سل زره سپاره .

۱۷۹۹ م ۱۲۱٤ ق

دشهزاده محمود اووزیر فتح‌خان خطر له‌ایرانه ډیر سو ، شاه زمان خپل ورور شجاع الملك په پیښور کی پریښو ، کابل اوقندهارته‌راغی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳۰ جنوری) .

هارون خان دحاجی جمال خان بارکزی زوی ددری تکړه شاعر د گرشك حکمرانۀ .

۱۸۰۰ م ۱۲۱۵ ق

د توره باس خان ابدالی افغانی سفیر ترمذاکراتو وروسته فتحعلی شاه قاجار دشاه زمان په نامه یو خط وکیښ اوخراسان یی خپله پدری موروثه وبلله، مگر شاهزمان پخپل جوابی فرمان (۱۸ جمادی ا لاخری ۱۲۱۵ ق) کی ورته وکښل، چی که پرافغانی حدودو تجاوز وسی، جواب بهیی پهتوره درکړه سی .

حضرت شاه دمردان اوسیدونکی پښتو شاعر خپل دیوان ترتیب کیء.

مدرس فیض الله اخوند زاده داشنغر او سیدو نکی دپښتو ذخیرةالقراء کتاب وکیښ. (رمضان)

۱۸۰۱ م ۱۲۱۶ ق

جان ملکم دانگریز سفیر پهتهران کی لهفتح علی شاه سره معاهده وکړه، چی کهد افغانستان پاچاپرهند حمله وکی، نوبه دقاجاریانو لښکرپر افغانستان باندی راځی .

شهزاده محمود او وزیرفتحخان لهایرانه راغلل اوقندهار یی ونیوی‌ء شاهزمان له کابله ورغی او سردار احمدخان نورزی دشاهزماند ۳۰زرو لښکرو سره وزیر فتحخان ته ورواوښتل اوشاهزمان مات سو، له تازی رباطه. کابلته راغی (صفر).

شاه محمود سدوزی تهپه قندهار کی دایران دقاجاری پاچا د تبریك مکتوب ورسیدیء او انگریز انو د هندو ستان دنیولو رقیب شاهزمان پهدی چم هیسته کی ء.

شاه زمان لهبالا حصاره دننگرهار پرخوا رهی سو او شاه محمود په بالاحصارکی پاچا اوسردار فتح خان شاهدوست یی‌وزیر سو (دربیع‌الاول اوائل) .

شاه زمان ونیول سو او ړوند کړ سو، وزیراعظم سردار رحمت‌الله خان بامیزی او وروریی سردارخان اومحمد زمان بامیزی پهبالاحصارکی ووژل سوه .

دوزیر فتحخان په فرمان ملامحمد علی قزلباش دکابل دمرادخانی ــ خیابانــ وزیرآباد دامامیانو په قضا مقررسو. (شعبان)

دشاه محمود سدوزی په فرمان نائب امین‌الله لوگری دلوگر او بتخاك خان سو، چی لقب یی (امین‌الد وله او نائب‌السلطنه) و .

شجاع الملك دشاه زمان سکه وروز دپیښور له خوا حمله وکړه، ،داشپان پهجنگ کی ماتسو او بیرته خیبر ته و لاړ .

دوزیر فتحخانفرمان دفتح‌اللهخان امین الملك پهنامه صادر سو، چی دامین الله خان برهکیلوگری لپاره دوه سوه تومانه مواجب مقرر د یء (۱۹ صفر ۱۶ق) .

۱۸۰۲ م ۱۲۱۷ ق

شهزا ده کامران دخپل پلار شاه محمود له خوا دقندهار نائب الحکو مه سو.

۱۸۰۳م ۱۲۱۸ق حدود

میرهوتك خان (افغان) دزمان خان پوپلزی زوی خپل دفارسی شعر دیوان ترتیب کیء .

غلجی قبایل شاه محمود ته وسوریدل اووزیر فتحخان دلسوزرو لښکرو په مرسته له دوی سره ډیر جنگونه وکړه، او شپږزره‌تنه‌ئی مړه کړه.

غلجیان چی شاه محمود ته یاغی سوی‌ۀ په سجاوند کی مات سول، ترد دوی مشر عبدالرحیم خان او دوه زامن ییپه توپ کیوالوزول سوه، په کابل کی دمختار الدوله شیر محمد خان ښورښت .

۱۸۰۳ م ۱۲۱۹ ق

په کابل کی دشیعه اوسنی جنگ ونښت اوخلکوبلوا وکړه، شاهمحمود ونیول سو، اوشاه شجاع پادشاه سو بالاحصارتهراغی (۱۳جولایی) او وزیر فتح خان قندهار ته ولاړ. ړانده شاهزمان نه پریښو چی دشاهمحمود سترگی ړندی سی، دی یی په بالا حصار کی بندی کیء، او د شاه شجاع د سلطنت لومړی دوره تر ۱۲۲۵ق پوری‌وه .

شاه شجاع تر جلوس وروسته دغه لوړ مامورین مقرر کړل .

مختار الدوله شیر محمد خان بامیزی وزیر .

شهزاده حیدر دشاه زمان زوی دقندهار نائب‌الحکومه .

گلستان خان اخکزی مستو فی الممالك .

محمد اکرمخان‌پوپلزی امین‌الممالك

گل‌محمد خان پوپلزی نظام الملك

جلال‌خان پوپلزی د کابل مستوفی

فتح‌الله خان شاهی مهر بردار .

شیردل خان درانی دکابل‌حاکم.

میر هوتك خان پوپلزی د شاهی دفتر مهتمم اودا روغه .

میرزا علی عسکر منشی .

ابوالحسن خان خزانه دار .

شیخ الاسلام محمد یوسف دقندهار لوی قاضی.

حاجی رسول خان هوتك شاهعام خیل غلجی (دمیرویس‌خانله کورنۍ څخه) پهکابلکی اوسیدی .

۱۸۰۴ م ۱۲۱۹ ق

شاهشجاعد ۳۰ زرو لښکروسره کشمیر او پنجاب ته ولاړ اوسندیی بیاونیو، دکامران او قیصر مخالفت لهشاه شجاع سره جاری ۀ.

۱۸۰۵ م ۱۲۲۰ ق حدود

قاضی محمد اکبر خان ملادقاضی محمدغوث زوی په پیښورکی دمحمد زاهد بن محمد اسلم پرتعلیقاتو یوه شرحه وکښله، دغه تعلیقات دعلامه جلال‌دوانی پرشرح تهذیب باندی دی .

قاجار یانو بیا د انگریزانو په لمسون پرهرات حمله وکړه خونکام ولاړل .

۱۸۰۶ م ۱۲۲۰ ق

نواب‌محبت‌خان دحافظ رحمت‌خان بړیڅ زوی ریاض المحبت د پښتنو تاریخ په هند کی وکیښ .

میان محمدی صاحبزاده د میان عمر څوکنی زوی دپښتو دیوان خاوند .شاعر وفات اود پیښور په څوکنو کی ښخ سو .

آثاریی ریاحین الصلوه ۱۱۹۰ق

مقاصد الفقه ۱۲۰۲ ق

د پښتو شعر دیوان .

۱۸۰۶م۱۲۲۱ ق

نواب محبت خان بړیخ دریاض المحبه په نامه د پښتو گرامر په هندکی وکیښس .

دوهم اکبر د شاه عالم زوی په دهلـی کـی پر تخت ناست و تر ۱۲۵۳ ق پوری .

۱۸۰۷ م ۱۲۲۲ ق

عبدالله خان مخلص الـدوله د جمعه خان الکـوزی زوی د کشمیر حکمران هلته وفات سو ، او پرځای ئی د شاه شجاع له خوا عطا محمد خان بـامیـزی د شیر محمـد خان مختار الدوله زوی مقرر سو .

دوهم الکسندر د روس پاچا او ناپلیون په تیلسیت کی د هنـد د گډ یرغل نقشه د ایران لـه خـوا وتړلـه .

د هرات مشهور صوفی اسـلام کروخی د قاجار یانو سره دشکیبان په جنگ کی شهید او په کروخ کی ښخ سو (ولادت ئی دمیمنی بههبرك کی ۱۱۳۸ ق) .

میرزا سنگ محمـد بـدخشـی

۱۸۰۹ م ۱۲۲۳ ق .

د بدخشان د امیرانو تاریخ دی .

مصطفی د محمد ابراهیم هروی زوی (مخلص) د خپل پیر شیـخ سعـدالـدیـن انصاری شرح حال «نشأة القدس» په کا بل کی وکیښی.

سید محمود المو سوی د افغانی خلورو قبیلو احـوال او شجـری ترتیب کړی د (چهار قبیله افغان) په نامه (د برتانیا موزیـم خطـی نسخه).

عبدالرحمـن عارضـ بـدخشی شاعر وفات سو .

۱۸۰۹ م ۱۲۲٤ ق

شاه شجاع د کابل له بالاحصاره پیښور ته ولاړاوملاعاشق شنواری ئی چی شاه زمان ئی شاه محمود ته په لاس ورکړی و، په توپ کی والوزاوه او د کوه نور غمی ئی واخیست .

په پیښور کی د انگریز ایلچی ایلـفنستون لـه شاه شجاع سره دفاعی معاهده د فرانس او ایران د حملی پر خلاف وکړه ، چی په ۱۷ جـون ۱۸۰۹ م لارډ منتـو د هـند ویسرای تصدیق کړه .

میر مجتبی الفت د میر مرتضی کابلـی زوی د دری شعـر دیـوان خاوند په کابل کی وزیږ یدیء.

امین الملك وزیر اکرم خان د حاجـی درویش خان محمدزی زوی او عبد الغفور خان پوپلزی د نملی په جنگ کی ووژل سوه .

۱۷٤۹ـ ۱۸۰۹م ۱۱٦۳ـ ۱۲۲٤ ق

د پیښور د سیمـو مالـیات د افغانستان د سدوزو حکـومت تـه (۵۵۰ر ۷۵۹) روپۍ وی هره روپۍ ۱۰ شاهۍ. ملاولیداد کاکړ په قندهار کی دعین العلم ترجمه په پښتو مثنوی وکړه .

۱۸۱۰ م ۱۲۲۵ ق

شیخ سعد الدین احمد انصاری د عبد الغفار زوی مشهور مجذوب صوفی او شاعر او مؤلف ۸۵ کلن وفات او کابل په ده یحیی کی ښخ سو،

سو (ولادت ئی رمضان ۱۱٤۰ ق) دده منثور او منظـوم آثار تـر ٤۳ پوری رسیږی .

شاه شجاع پیښور تـه ولاړ او وزیر فتح خان د شهزاده قیصر په ملگری له قندهاره راغـی ، او شاه شجاع هم له پیښوره را وگرزیـد او په ده مزنگ کی ئی شهزاده او وزیر فتح خان مات کړل ، او دوی بیر ته قند هار ته ولاړل .

میر واعظ سید احمد د کابـل د ښار پیش امام په کابل کی ووژل سو (داگست اوایـل د جـمادی الاولـی اواخـر) اشرف الـوزراء مختار الدوله حافظ شیر محمد خان

او حاجی میراحمد خان د شاه ولـی خان بامیزی وزیر اعظم زا مـن پـه پیښور کی و وژل سوه.

۱۸۱۱ م ۱۲۲۵ ق

شاه محـمـود د بالا حصار لـه زندانه ووت او د وزیر فتـح خـا ن په مرسته ئی شاه شجاع د قندهار په جکان کی مات کی او هغه ملتان ته ولاړ ، خو شاه محمود کابل تـه راغی بیا په بالا حصار کی پاچاسو.

شهزاده عباس د تیمور شامزوی له بند تښخه وتښتید او په کوهدامن کی ئی دپاچهی اعلان وکیء.

ملا یوسف عطـار متخلص پـه مقتول دغه واقعی په فارسی مثنوی نظم کړی .

۱۸۱۲ م ۱۲۲٦ ق

شاه محمود او وزیر فتح خـان د کشمیر د نیولو لپاره پیښور تـه ولاړل ، شهـزاده عباس د سـید اشرف او نظر محمد او شاخل پـه ملگری کابل ونیـویء . خو سردار دوست محمد خان له پیښوره را غی او بالاحصار ئـی ونیـو ، او سید اشرف او سید عطائی دپیل ترگوندو لاندی کړه .

په پیښور کی سخته وچکالی وه.

مور کرافت انگریـز د روس او شمال غربی هند پر تجارت خپـل راپور ترتیب کیء (دهند آرشیف)

ابراهیم خان جمشیدی د کابل د عاشقان و عارفان (عبدالسلام او عبد الصمد د جابر زامن د خواجـه عبدالله انصاری هـروی لمسیانو) هدیره جوړه کړه چی ډېر لیك لری.

۱۸۱۲ م ۱۲۲۷ ق

وزیر فتح خان له عطا محمد خان بامیزی بن شیرمحمد خان مختارالدوله څخه کشمیر ونیویء اوسردار محمدعظیم خان ته ئی وسپاره.

امیر محمد انصاری د میرمحمد زوی په کلکته کی د سعدی گلستان په پښتو ترجمه کیء (د لندن موزیم خطی نسخه) .

۱۸۱۳ م ۱۲۲۸ ق

انگریزانو چی میر عزت الله هندی یارکند او بخاراته لیږلی و ، لـه بلخ او کابله بیرته هنـد تـه ولاړ (ذی حـجه) دده سفر نامـه پـه ۱۸۲۵ م په کلکته کی چاپ سوه ، چی اصل ئی په انډیا آفیس لنـډن کـی دیء .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاضی عبدالکریم د قاضی دادالله زوی د قاضی محمد غوث لمسی په پیښور کی نصاب‌التوحید وکیښ .

مسعود گل د قاضی عبدالرحمن پیښوری محتسب زوی د سردار محمد عظیم خان په‌نامه خپل فارسی کتاب ((عجائب الاخبار)) وکیښ ٤٦٧ مخه (د پیښور موزیم خطی نسخه) .

نواب الله یار خان بړیڅ دحافظ رحمت خان زوی پښتو عجائب اللغات په هندکی تألیف کیء .

۱۸۱۳ م ۱۲۲۹ ق

حاجی رحمت الله خان د حاجی دریا خان پوپلزی زوی د کوهدامن او سیدونکی وزیر او سردار وفات او هوری ښخ سو. (۱۷ شعبان).

۱۸۱٤ م ۱۲۳۰ ق

وزیر فتح خان بیا سند او کشمیر ونیول ، سکهان ئی په اټك کی مات کړل او کشمیر ئی سردار محمد عظیم خان ته‌وسپاره.

میا نعیم متی زی د قند هارپه ناکودك کی خپل پښتو دیوان بشپړ کیء (۱٦ ربیع الثانی)

قاسم علی اپریدی په هند کی دخپلوپښتواشعارو کلیات ترتیب‌کی. (د پیښور اسلامیه کالج خطی نسخه)

شهزاده فیروز الدین د تیمور شاه زوی په هرات کی مشر و .

۱۸۱۵ م ۱۲۳۱ ق

آغا اسمعیل شاه د سند د میرانو له خوا د سفیر په توگه پیښور ته د شاه محمود سدوزی در بار ته راغیء .

۱۸۱٦ م ۱۲۳۲ ق

قاجاریانو بیا هرات محاصره کیء خو هراتیانو له هغه ځایه وشړل‌او وزیر فتح خان هرات ته راغیء .

عایشهٔ درانی د یعقوب علی خان بار کزی لور خپل فارسی دیوان په کابل کی ترتیب کیء (۱٦ رجب ۳۲ ق) .

میر عبدالکریم ندیم بن‌اسماعیل بخاری افغانی (احوال خوانین‌افغان و کابل و بخارا و خو قند) په فارسی وکیښ چی تراحمد شاهی جلوس وروسته د افغانستان تاریخ لری .

۱۸۱۷ م ۱۲۳۳ ق

وزیر فتح خا ن تر کهسانه مځکی په هرات پوری بیاونښلولی (ذی حجه) .

ملا احمد بن اسماعیل الکوزی قند هاری لوی قاضی او محقق په قند هار کی وفات سو (٦ ربیع الثانی) .

دده تالیفونه :

(۱) بیان الوافیه لطوایف الصوفیه.
(۲) رسا له کا شفه د تو حید وجودی او شهودی تحقیق .
(۳) رساله فارقه.

ملا پیر محمد د اسماعیل الکوزی یعقوب زی زوی د ملا احمد قاضی ورور، خپل کتاب عقیدة المشا یخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

والعلماء په قند هار کی وکیښ ، دده بله رساله وافی نومیږی .

عبیدالله احمدی میاگل د څوکنو د میا عمر صاحب زوی د هفت‌پیکر لیکوال او د پښتو عبرت نامی او شمایل نبوی او د دیوان شعرناظم (غریب تخلص) وفات سو .

۱۸۱۷ م ۱۲۳٤ ق

آغا اسماعیل شاه د حیدر آباد سند د میرانو او حا جی شیر محمد خان د خیر پور د میرانو له خوا په افغانی دربار کی سفیران‌وو اود وزیر فتح خان سره هرات ته ولاړل .

شاهزاده کامران عبد المنصور خان بارکزی مشهد ته د سفیر په توگه فتح علی شاه قاجار ته واستاوه او هغه د قاجاری پاچا مکتوب کامران ته راوړی چی باید وزیر فتح خان ړوند کی .

شاهزاده کامران له قندهاره هرات ته راغی او وزیر فتح خان‌ئی ونیویء او ړوند ئی کیء چی په ټول افغانستان کی کورنی جنگ ونښت .

۱۸۱۸ م ۱۲۳٤ ق

دبارکزو سردا رانو او کامران او محمود جنگونه اود وزیر فتح خان وژنه دوردگو په سید آباد کی.

شاه زمان ړوند پاچا له مدینی منوری څخه دسلطان محمود ثانی په نامه یوخط وکیښ (محرم) .

دوزیر فتح‌خان ورونو دده دمرگ په انتقام دسدوزوسره جنگونه‌وکړه چی سردار دوست محمد خان کابل ونیوی، نوبی‌پرشهزاده سلطان علی بن تیمور شاه دپاچا نوم کښیښو .

ملا عبد الحلیم کاکړ قند هاری په عربی ژبه خپل کتاب (ردحلیمیه‌علی مطاعن احمد یه) دملااحمد قاضی د بیان الوافیه په ردکی وکیښ .

عبد الکریم کاکړ قندهاری دعین العلم عربی پښتو منظومه ترجمه د زین العلم په نامه وکړه .

۱۸۱۹ م ۱۲۳۵ ق

ټول افغانستان د بارکزو ورونو (د سردار پاینده خان د زامنو) په لاس کی ولوید. فقط هرات شاه محمود ته پاته سو . رنجیت سنگه کشمیر ونیویء .

۱۸۲۰م ۱۲۳٦ ق

علامه حبیب الله قند هاری دامام غزالی منهاج العابدین په پښتو په قند هار کی منظوم کیء .

ملا زبردست کاکړپه قند هار کی روضة النعیم په پښتو نظم کیء .

۱۸۲۳ م ۱۲۳۸ ق

سردار محمد عظیم خان ۳۸ کلن په لته بند کی وفات او په عاشقان و عارفان کی ښخ سو (ذی حجه)

کابل دده د ناپوه زوی سردار حبیب‌الله په لاس کی ولوید .

(ولادت ئی ۱۲۰۰ ق) .

محمد فضل الله ولد غلام نبی مجددی په قند هار کی ٥٤ کلن

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفات سو ، دی دعمـدة المقامـات مـؤلـف دی . (ولادت ۱۱۸٤ ق قنه هار) .

شمس‌الدین کاکړ د قنه هار د کلچا باد او سید ونکی خپل پښتو دیوان ترتیب کړ .

لعل محمد عاجز د پیر محمدزوی چی د عبد الشافی په لقب د تیمور شاه د دربار طبـیب او د دیـوان خاوند شاعر و په کابل کـی وفات سو .

۱۸۲٤ م ۱۲۳۹ ق

په کابل کی د سردار حبیب‌الله او شیردل خان او دوست محمد خان مقابله او د بارکزو ورونو په منـځ کی د لوی افغانستان د خاورو سره ویشنه .

جنیدالله حاذق هروی د یوسف زلیخا قصه پـه فارسی نظـم کـړه (طـبع لکهنـو ۱۳۳۳) دده وفات ۱۲۵۹ ق .

۱۸۲٤ م ۱۲٤۰ ق

نور محمد بن‌میرزامحمد خراسانی خپل‌کتاب سراج‌التواریخ دهندپه‌کرنا تک کی بشپړ کړ (۱۹ جـمادی الا ولی) .

عبد المنصور خان بارکزی ابازی افغانی آخرنی حـاکم له بنګار پوره نـواب ولـی محمد خان لغـاری را ویوست .

۱۸۲٤ م ۱۲٤۰ ق حدود

علی اکبر اورکزی د قاسم خان زوی د تیـراه اوسیدونـکی خپـل پښتو او فارسی دیوان ګلشن افغان ترتیب کړ . (دایـروان شوروی خطی نسخه ۵۳۸) .

امیر د مردان د سوابی پښتو شاعر دتمیم انصاری قصه نظم‌کړه.

دوستم د سوابی دزیدی شاعر خپل پښتو کتاب مدح الا برار نظم کړ .

۱۸۲۵ م ۱۲٤۱ ق

هندی مها جـریـن سید احمد بریلوی او مولوی اسماعیل قندهار او کابل ته راغلل .

ویلیم مور کرافت د لندن جراح اوآس پیژندونکی د ایسټ انډیـا کمپنی له خوا دا سانو د پلټنی‌لپاره له کشمیره کابل او بلخ او میمنی ته راغی ، او په اندخوی کـی مـړ سو ، دده سفر نامه په ۱۸٤۱ م له لندن نه ویلسن چاپ کړه.

شیخ فـرح الدیـن د قنـد هار نقشبندی صوفی او مؤلف ۸۲ کلن وفات او په هرات بازار کی ښخ‌سو (۱۱ ذیقعده) .

۱۸۲٦ م ۱۲٤۱ ق

شاه شجاع الملک سدوزی خپله روزنامه له ۱۲۱٦تر ۱۲٤۱ق پوری ولیکله چی په‌کابل کی په ۱۳۳۳ش چاپ سوه .

انګریزی ترجمه ئی په ۱۸۲۷ م په کلکته کی ختم او پـه ۱۸۳۹ م خپره سوه . یوه نسخه ئی د برتانیا په موزیم کی سته چی له ۱۸۱٦ تر ۱۸٤۵ م احوال لری .

۱۸۲٦ م ۱۲٤۲ ق

سردار دوست محمد خان دغزنی حکمران کابل ونیو .

دسردار پاینده خان زامنو د لوی افغـانستان د تقسیم میثـاق سره لاس لیک کـی ، ۱۰ ربیع الثانـی (د کابل موزیم) .

سردار شیردل خـان د سردار پاینده خان زوی ٤۱ کلن په قندهار کی وفات او ښخ سو . (جمعه ۲۵ محرم) .

محمد علم خان وکیل الدوله د عبد الله خان زوی ۸۵ کلن په میدان کی وفات او په غزنی کی ښخ سو (۲۷ جمادی الثانیه) .

ګل احمد د کریم شاه بتی زی زوی د پښتو جـواهـر الانبیا او شهزاده رت ویپدمن او د توتی او مینـاد قـصوناظـم وزیرېـدی .دده هدایة المؤمنین په‌۵ذی‌حجه ۱۲۹۵ق پښتو نظم کړ .

۱۸۲٦ـ۳۸ م ۱۲٤۲ ـ۱۲۵٤ ق

چار لس میسون په افغانستان کی و ، او خپل یاد داشتونه ئـی په دری ټوکه کی په لندن کی چاپ کـړل ۱۸٤۲ م .

۱۸۲۸ م ۱۲٤٤ ق

د پېښور د یو سفزو په سیمه کی سردار یار محمد خان محمدزی د سید احمد او هندی مهاجرانو په جنګ کـی ۳۹ کلـن و وا ژه سو (محـرم) .

میان عبد الغفور د سوات آخوند ډیر شهرت ومـونـد ، او د هنـدی مهاجرینو سید احمد او مـولـوی اسماعیل سره په جهاد کی ملګری سو .

۱۸۰۰ـ۱۸۲۹ م ۱۲۱۵ـ۱۲٤۵ ق

شاه محمود د تیمور شاه زوی د افغانستان پاچا و (په وقفو) .

۱۸۲۹ م ۱۲٤۵ ق

پـه هرات کـی شاه محمـود د کامران په امر ووژل سو .

سردار غـلام محمد طـرزی د سردار رحمدل خان محمدزی زوی‌په قند هار کی وزیرېدیء .

ملا حسن ساکزی د قند هار د تلکان اوسیدو نکی شاعر او عارف چی پښتو او فارسی دیـوان لـری ٦۸ کلن په تلکان کی وفات او ښخ سو (ولادت ئی ۱۱۷۷ ق) .

سردار پردل خان محمد زی په قنـد هار کـی وفات او ښـخ سو (شنبه ۳۰ ذی قعده) .

سردار دوست محمد خان پـه کابل کی د عبدالصمد خان تبریزی په مشری په نوی ډول زر تنه فوج نظام ترتیب کړ .

نوره دین د پښتو عامی شاعـر د پېښور په سیمو کی اوسیدیء .

مستـوره غـوری شاعـره د سیـد محمد عظیم لوردپرچمن اوسیدونکی چی دشعر دیوان لری ژوندی وه .

۱۸۳۱ م ۱۲٤٦ ق

سید احمد بریلـوی مجاهـد او مولوی اسماعیل د هلـوی د ۱۳۵

مجاهدینو سره په بالا کوټ کی سکهانو شهیدان کړل (۲٤ ذی قعده ۱۰ میٔ) .

حاجی فیروز الدین د تیمورشاه زوی په سلطان آباد کی د کامران په تونګ وواژه سو (رمضان) .

۱۸۳۱ م ۱۲٤۷ ق

قاضی محمد حسن د قاضی اکبر شاه پښو ری زوی (خان علما) د شاه شجاع مشاور او پیش نماز د رنجیت سنګه او میر مراد علی خان تالپور دربار وته د سفیر په توګه واستول سو او هـمده په ۱۲۵٤ق دلاهور مثلثه معا هده دشاه شجاع له خوا امضا کړه .

شاه شجاع دسند دوالی میر مراد علی خان تالپور په مرسته له لود هیانی څخه شکار پور ته راغیٔ خو مراد علی خان مړ سو ، او سندیان د سید کاظم شاه په مشری د شاه شجاع جنګ ته راغله ، مګر شاه شجاع غالب سو ، سید کاظم ووژل سو، او شاه شجاع ښکار پور ونیویٔ .

۱۸۳۲ م ۱۲٤۸ ق

الکسندر برنس د بخارایی سوداګر په بڼه په شمالی افغانستان او بخارا کی وګرزیدی .

عباس میرزا د قاجاری کورنی نائب السلطنه د هرات د نیولو لپاره شهزاده محمد میرزا را واستاوه ، او شهزاده کامران سدوزی ئی په هرات کی محاصره کیٔ . خو بیرته ئی صلح وکړه او ایرانی لښکر مشهد ته ولاړل ، هرات شهزاده کامران او وزیر یار محمد خان ته پاته سو .

میر یزدان بخش د بهسود هزاره مشر د حاجی خان حکمران هزاره جات په لمسون ووژل سو .

آخوند زاده محمد اکرم دمیان احمد زوی د بنون او سید ونکی (عمدة الاملا) وکیښ .

۱۸۳۳ م ۱۲٤۹ ق

د سند میران نور محمد خان او محمد نصیر خان او د خیر پور میر شاه شجاع ته یاغی سول . خو په آخر کی روغه وسوه او هغو ٤ لکه روپی شاه شجاع ته ورکړی ، څوچی شاه ددغه کال د میانی د میاشتی په سر کی له ښکار پوره قند هار ته رهی سو .

سعادت یار خان بړیځ د حافظ رحمت خان بړیځ لمسی (ګل رحمت) د هند د پښتنو تاریخ وکیښ .

د ملا عبدالغفور هروی خطاط د ژوند وخت .

۱۸۳٤ م ۱۲۵۰ ق

رئیس العلماء خا نملا قاضی عبدالرحمن خان دخا نملا قاضی محمد سعید خان ابدالی بارکزی قندهاری زوی نصیحة المؤمنین وفضیحة الشیاطین وکیښ، چی درو افضو رددی (دقندهار دسلیمی کتابخانه) .

قاضی طلامحمد بن قاضی محمد حسن په پیښور کی لوی عالم او مؤلف او شاعر او خطاط ؤ. دی د فارسی او عربی شعر دیوان لری

اود سلوة التحریر او نفحة المسلك او تسلیة العقول مؤلف دی .

عزیز خان رنا خیل په پښتو جنګنامه هرات منظومه کړه .

دشاه شجاع او رنجیت سنګه معا هده ۱۲ مارچ ۱۸۳٤ اود شاه شجاع حمله پر قندهار (۱محرم ۵۰ق) او محاصره .

دوست محمدخان له کابله قندهار ته راغی، او شاه شجاع یی مات کی اودی بیرته هند ته وتښتید .

سردار امیر محمد خان ددوست محمد خان ورور ٤۱ کلن وفات او په کابل کی ښخ سو .

رنجیت سنګه پیښور ونیوی او سردار سلطان محمدخان باجوړ ته ولاړ، دپیښور حکمران هری سنګه سپه سالارو .

نایب عبدالصمد خان د سردار دوست محمد خان سره دقندهار په جنګ کی خیانت وکی او وشړل سو .

۱۸۱۰ـ۱۸۳٤ م ۱۲۲۵ـ۱۲۵۰ ق

دپیښور د سیمو مالیات بارکزو سردارانو ته (۶۹۲ر۵۰۹) روپی وی .

۱۸۳٤ م ۱۲۵۰ ق حدود

محمد حسین قندهاری د مداح الکوزی زوی په قندهار کی د میرزاهد هروی پر تصور اوتصدیق (شرح انکشافیه) په عربی وکښله (دقندهاری سلیمی خطی نسخه) .

ملا عبدالاحد هوتك قندهاری د قاضی غلام محمد زوی دایقاظ النیام رساله په عربی وکښله .

نیاز محمد هوش دحافظ رحمت خان بړیځ کړوسی دهند در وهیل کهنډ دپښتنو تاریخ په هند کی وکیښ .

ملا عبدالحق دملاعبدالغفور خروټی زوی په قندهار کی په پښتو یاقوت السیر منظوم کی او شرح اربعین یی وکیښ .

۱۸۳۵م ۱۲۵۱ق

سر دار دوست محمد خان د کابل او قندهار مستقل حکمران سو.

کلب علی خان شرر قند هاری شاعر او منشی ژوندی وچی دشعر دیوان هم لری.

خواجه ملا دکابل عارف او عالم داحمد زنده پیل له پښته ۷۹ کلن په خواجه ملا کی وفات سو (۵ رجب) کله چی سردار دوست محمد خان د سکهانو مقابلی ته دجهاد له پاره له کابله پیښور ته ولاړ، نو دشیخان په کلی کی دسوات اخوند میان عبدا لغفور دزرو مریدانو سره دامیر په جهاد کی ملګری سو (تر ۱۱می ۳۵م)

۱۸۳٦م ۱۲۵۲ق

علامه حبیب الله قند هاری خپل کتاب ابجد التوا ریخ داسلام په تاریخ کی په عربی په قند هار کی وکیښ

۱۸۳۷م ۱۲۵۳ق

پوټنجر پرنګی داسانو دسوداګر په لباس کی کابل ته راغی، او بیا دملایانو په کالیو کی هرات ته ولاړ، او هلته ئی دهرات دمحاصری په وخت کی ملایی او خپل پټ سیاسی کار کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدا لعظيم سواتی شاعر دپښتو ديوان خاوند وفات سو (ولادت ئـی ۱۱٦۷ق) .

سردار دوست محمد خان دهری سنگه د مقابلی لپاره پيښور تـــه لښکر وا ستول.

سر الکسانـــدر برنس دهنـــد د ا نگريزی حکومت له خوا دمذاکری لپاره کابل ته راغیء. او په اپريل ۱۸۳۸ ولاړ.

دروس ايلچی ويتکويچ هم کابل ته راغی(دسمبر ۳۷ترجون۳۸پوری)

سردار سلطان محمد خان لهباجوړه کابل ته راغیء چی دسردار دوست محمد خان څخه دپيښور د نيو لـو کومك واخلی.

ددوهم بهادرشاه (ظفر)جلوس په دهلی کی.

۱۸۳۸ م ۱۲۵٤ ق

محمد شاه قاجار دهرات دنيولو لپاره پـــه۷ شعبان غوريان ته راور سيـــدیء اود هرات پـــه ښار کـــی شهزاده کامران او وزير يار محمد خان کلابند کړه، خو هرا تيا نـــو د جهاد اعلان وکیء اود ايرانيانو سره يی مقابلی کولی.

دامير دوست محمد خان لو مړی جلوس دکابل په امارت ـسکهوهل او ځان امير المؤ منين بال.

دامير دوست محمـــد خـــان او د روسيه دنما ينده ويتکو يچ ترمنځ سياسی مذا کری په کابل کی.

دشاه شجاع او انگر يزی ويسرا اورنجيت سنگه تر منځ د لا هـــو ر دفاعی معاهده په ۲٦ جون ۱۸۳۸ م امضا سوهچیشاهشجاع دافغانستان پاد شاه کی.

مولوی عبدا لحق توخی دهرات لوی عالم دهرات پـــه محاصره کـــی وفات سو.

لارډ اکلينډ دهند ويسرا داکتوبر په اوله دافغا نستان سره لومړی جنگ اعلان کیء چی د ۱۸٤۳م تر نومبر پوری جاری ؤ.

سيد جمال الدين افغانی دشرق سياسیويښوونکیدکنرپه اسعدآباد کی وزيږ يدیء.

عصمت الدين دمحمد اسما عيل زوی دمير محمد لمسی د اميردوست محمد خـــان دژوند حـــال خـــلا صة الاخبار په نامه وکيښ (دبنگال د آسيائی ټولنی خطی نسخه)

۱۸۳۹م ۱۲۵٤ق

انډوس ارمی او شاه شجاع دسرجان کين په مشری دسند او بولان لــــه لاری پر قندهار راغلل (فروری۳۹) او په ۲۰د اپريل ۱۸۳۹م ۱۲۵۵ ق ئی قند هار ونيو او شاه شجاع بيا پر تخت کښينو ست (دوشنبه ۱۳ صفر ۱۲۵۵ق)

برنس د انگريـــز استا ځـــی او ميسن احوال ليکونکی لــــه کابلــــه د بتخاك پر خوا هند تـــه رهـــی سول (۲٦ــاپريل)مکناټن انگليسینماينده دشاه شجاع سره په قند هار کـــی نویمعاهده وکړهچی شاهشجاعتش پهنامه پادشاه وی، نور ټول اختيار به دپرنگی په لاس کی وی (۷مـــی ۳۹م ۲۲ صفر ۵۵ق).

۱۸۳۹م ۲۳ جولای ۱۲۵۵ ق

د انگريـــز لښکر او شاه شجاع غزنی ونيو او سردار غلام حيدر هم ونيول سو.

دهرات کلابندی لس مياشتی وه اوهرا تيانو د محمد شاه قاجارسره جنگونه کول، خو چـــی محمد شـــاه ناچار سو اوپه۱٦دځلورمی خوږ ۵۵ ق ئی هرات پريښو او بيرتـــه ناکـــام تهران ته ولاړ.

سردار کندل خان او دده زامنپه ايران کی پناهنده سول .

شاه شجاع دانگريز دنما ينـــده مکناټن له خوا دکابل پر تخت بيـــا کښينول سو او امير دوست محمد خان بخارا ته ولاړ (۱۷اگست ۳۹م غره جمادی الاخری ۵۵ق) شماهشجاع ملا عبد الشکور دکابل نائبالحکومه او شهزاده تيمور ئی نايب السلطنه وټاکه.

دامير دوست محمد خان دپاچهی مالی عايدات ټولـــه ۲۳۹ر ۵۰۹ر ۲ کابلی روپی وی چهلـــه ۲۲۲٦ر۹٤۳ کمپنی د روپو سره برابری وی .

رنجيت سنگه دسردار مهنسنگه زوی دپنجاب مها راجه په لاهورکی مړ او ښخ سو (۲۷ جون).

کاله چی دپرنگی لښکر دکرنـــل ويډ په مشری دشا شجـــاع د زوی تيمور سره کابل ته تلل ، اپريدی په خيبر کی له دوی سره ونښتل.

سپينه دنور محمد الکوزی لـــو ر دپښتو شاعره په هرات کي ژوندی وه اود هرات دکلابندی حال ئی په يوه حماسه کی منظوم کیء.

اخوند مصطفی هروی په کابل کی دشاه شجاع پـــه غوښت د شيـــخ سعدا لديـــن انصاری شـــرح حـــال (نشاة القدس) وکيښ .

ملا عبدا لاحد سلجوقی دملامحمد ميرزا زوی دهرات مشهور مدرس او صوفی وفات سو (۲۵ محر م)

۱۸٤۰ م ۱۲۵٦ ق

يوسفزی او خيبر يان پرانگريزانو باندی را ولاړ سول.

دکابل په شمال کی دميرمسجدی خان په مشری خلك ولاړ سول، او امير دو ست محمد خان لـــه بخارا څخه بيرته راغیء.

په ايبك کی امير دوست محمد خان دانگر يزانو څخه مات سو، او ځان ئی په کابل کی انگر يزانو تهتسليم کیء (۲۸ ستمبر ٤۰م).

انگر يزانو امير دوست محمدخان دخپل ټبره سره کلکتی ته واستا وه (نومبر ٤۰م)

شا هزاده کامران دشاه محمـــود سدوزی زوی دهرات حکمران هڅه ووژل سواوهرات وزيريارمحمدخان الکوزی ته پاته سو، په هرات کی د ده اقتدار له ۱۸۱۸م ۱۲۳٤ق څخـــه شرو سوی و.

حاجی خان کاکړ ته دشاه شجاع له خوا دنصير الدوله لقب ور کـــړ سو،خو وروستهدی بندیهندوستان ته وليږل سو او هوری مړ سو.

ويگنی T.VIGNE دافغا نستان

دسفر احوال مصور له لندنه په۴۷۹ مخه کی ۱۲ فصله خپور کیء.

معین الدین پیښوری دوامـق او عذارقصه په پښتو نظم کړه.

میر واعظ میر معصوم دمیرواعظ سید احمد زوی ،دخپل عصر متنفذ روحانی او شاعر او سیاسی سړی په استالف کی ژوند کاوه.

میرزا محمد ابراهیم گـو هـری هراتی شاعر او مؤلـف او خطـاط مذهب چی په ۱۳۰۰ ق کابل تـه راغلی و په‌هرات کی وزیر یدی ،دی تر ۱۳۲۱ق پوری لا ژوندی و.

میر محترم حافظجی دکابل د میر واعظ د کورنۍ ددری شعر خاونـد ژوندی و.

شاه‌شجاع‌خپل زوی صفدر جنګ دقندهار په حکمرانی مقرر کیء .

۱۸۴۱ م ۱۲۵۷ ق

په ټول افغا نستان کی پرانګریزانو باندی خلک‌راولاړسول، اوپه ۲نومبر ۴۱م ۱۷ رمضان ئی‌په کوهستان‌کی دانگر یزانو یوغنډ لښکر و وژل.

سردار اکبر خان اوعبدالله خان اڅکزی اونور مجاهدین په کابل‌کی پرانگر یزانو راولاړ سول او برنس پرنګی ئی په۲ نومبر ۴۱م مړ کیء، بیایی نودانگریزانو لوی سیاسی‌مشر مکناټن په ۲۳د دسمبر په کابل کی و واژه.

لوی مجاهد عبد الله خان اڅکزی په کابل کی دانگر یزانو په لمسون وواژه سو (۲۷ رمضان) عـلا مـه حبیب الله قنډ هاری محقـق خپـل ابتکاری کتاب مغتنم الحصول فـی علم الاصول په قندهار کی‌په عربی وکیښس.

میر مسجدی خان د کـو هستان مجاهد چی په غزا کی زخمی سوی و (یاد انگریزانو په لمسون زهرو کړه سوی و) شهید سو.

(۱۱ شوال ۲۶ نومبر)

محمد بدرالرحمن د (واقعات درانی کتاب له احمدشاهه تر شاه شجاع پوری وکیښس(دکانپورچاپ) داکتاب له اردو څخه سید حسین شیرازی پـه فارسی ترجمه کیء (د برتانی موزیم اود تهـران پوهنتون خطی نسخی)

سر الکسندر برنس Burnes خپل کتاب (کابل) وکیښس چی د سکونت له ۱۸۳۶ تر ۳۸ پوری کابل بیانوی او دده تر قتل وروسته په ۱۸۴۲ له لندنه خپور سو .

پرتنجر انګلیس په پـټ ډول دکابل په شمالی سیمو کی فعالیت کاوه‌او ۱۹ لکه روپی‌یی خرځی‌کړی

میر عصمت الله کشوری د بلخ دهدادی شاعر وفات سـو، دشعر دیوان لری.

۱۸۴۲م ۱۲۵۸ق

په اوله‌دجنوری ۴۲م‌دملی مجاهدینو اوانګریزانو تر منځ معاهده وسوه چی له افغا نستانه و وزی.

له ٦ تـر ۱۳ جنوری د انګریزانو قتل عام شرو سو.

په ٦مارچ غزنی هم ملی مجاهدینو ونیو، او انـگریزان ئـی هلته تباه کړلء .

دده زوی فتح جنګ په بالا حصار دکابل خلکو شاه‌شجاع هم وواژه (۲ صفر ۵۸ ق ۳ اپـریـل ۴۲ م) کی پاچا سو.

وزیر اکبر خان دفتح جنګ‌شاه سره داطاعت عهد نامـه وکـړه او هغه دی پخپل وزارت وټاکه، مګـر فتح جنګ وروسته دلباس په تغییر جلال‌آباد ته و تښتیدی اود جنرال پالك سره ئی پر کابل حمله رکړه اوپه بالاحصارکی پرتخت کښیناست (۱۸ شعبان ٦ ستمبر) خـو وزیر اکبر خان بامیان او تاشقر غان تـه ولاړ.

جنـرال پالك اوناټهه دخیبـر له خوا جلال آباد ته‌راغلل اوپه‌لار کی اپریدو پردوی په‌خیبر کی اور بـل کی (۱۸ اپریل‌تر ۱۱ ستمبر۴۲م)

انګر یزان چی‌په جنګ کی‌وځبل سوه، نوله افغانستانه‌تر ۱۲ اکتوبر ۴۲ م پوری ووتل .

اود شاه شجاع ټبر هم‌دپرنګیانو سره هند ته ولاړل (لومړی جنګ ختم سو)

جیمس اټکین سون د انـډس د لښکر جـراح خـپل کتاب (لښکر کښی په‌افغانستان کی) ۸۲۴ مخـه له لندنه خپور کیء، چی‌د ۱۸۳۹ تر ۴۰ پوری دافغا نستان دلومړی‌جنګ احوال دیء.

۱۸۰۳ــ۱۸۴۲ م ۱۲۱۸ــ۱۲۵۸ ق

شاه شجاع دتیمور شاه زوی په وقفو دافغا نستان پاچا و.

۱۸۳۸ــ ۴۲م ۱۲۵۴ــ ۱۲۵۸ ق

جنرال‌ایبټ دافغان او انګلیس د لومړی جنګ روز نامچه په لندن‌کی چاپ کړه ۱۸۷۸ م.

۱۸۴۲م ۱۲۵۸ق

چـارلس میسون د افغانستان او بلو چستان دسفر احوال په ۳ ټوکه کی، له لندنه چاپ‌کیء چی‌له ۱۸۲٦ تر ۱۸۳۸م پوری دده مشاهدات‌دی.

سر الکسندر برنس چی خپـل کتاب (کابل) په ۱۸۴۱م لیکلی و، په ۱۸۴۲م له لندنه خپور سو.

جنګی عملیات په افغانستان کی دونسنت ایر تالیف له لندنه په‌دری ټوکوکی خپور سو .

احمد گل مومند شاعر او مدرس عالم دپښتو دیوان احمدی خاوند د ننګرهار په ګلایی کی وزیریدی .

۱۸۴۳م ۱۲۵۹ق

دافغا نستان دشبخون روز نامچه دلیډی سیل په قلم پـه لندن کـی خپره سوه (۴۵۱ مخه) دا وقایع د ۱۸۴۱م دی.

په خیبر کی داپریدو غـزاوی د پرنګی له هغو لښکرو سره چی له افغانستان ته‌په ناکامی راوتل.

امیر دوست محمد خان له هنده راوستل سو او بیاد کابل پر تخت کښینوست او نائب امین الله خان لوګری یی بالاحصار کی بندی کیء

Allen دافغا نستان دسفر یاد داشتونه (۱۱) فصله په لندن کی خپاره کـړه، دی دجنرال سرولیم ناټهه سره افغانستان تـه راغلی و .

ملا غلام محمد اخـند زاده دمـلا

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد جی اخوند زاده گـدون د تیمورزوی متخلص په غلامی کوهستانی (متوفا ۲۰ رجب۱۳۰٦ ق) دافغان اوانگر یز دلومړی جګړی (جنگنامه) په دری نظم کړه .

ملاجمعه بارکزی قندهاری دپښتو دیوان خاوند شاعر په قندهار کـی وفات سو .

جنید الله حاذق بن صوفی اسلام هروی شاعردديوان خاوند اوديوسف زلیخا د مثنوی ناظم پـه قند هـار کی وفات سو .

۱۸٤٤ م ۱۲٦۰ ق

شاه زمان دتیمور شـاه زوی د افغانستان ړوند او مخلوع پاچا په سر هندکی وفات او ښخ سو .

حمید کشمیری مولوی حمید الله (متوفا ۱۲٦٤) فارسی مثنوی اکبر نامه دافغان او انگریز دلومړی جنگ پراحوال باندی منظومه کړه .

میرزا محمود سالك بالاحصاری دفارسی دیوان خاوند ژوندیو .

امیر عبدالرحمن خان په کابل کی وزیږیدی .

د افغانستان د جنګړنو پرحـال (ظفر نـامه کابل) منظومه سوه. د شاعر نوم ندی معلوم (د بـرټـش موزیم خطی نسخه) .

قاسم علی خان دمحار بـه کابل کتاب په نامه نه‌زره بیته فارسی مثنوی په هند کی منظوم کیء (دآگری چاپ ۱۲۷۲ ق) .

۱۸٤٤ م ۱۲٦۰ ق حدود

محمدجی آخوندزاده گدون دپښتو شاعر اوفقیه دشرح الوقا یه شارح ژوندی ؤ .

محمد سلیمان خان دموسی بړیځزوی (متخلص په اسد) دپـ تاریخ (نقش سلیمانی) په هند وکیښ .

قاضی عبدالرحمن خان علوم بار دقاضی محمد سعید قندهاری قاضی القضات و .

۱۸٤٥ م ۱۲٦۱-۱۲٦۲ ق

علامه حبیب الله قندهاری مـ خپل لـوی کتاب ریاض المهند تالیف کیء (خطی) چی دریاض تو لـــو علو مو مجموعه ده او روضی لری :

۱ــ دصوری اقلیدس د هـند ترجمه اود ثاوذو سیوس د اکر مانا لاوس داکـر شرح ۲۹ ذی

(۲) علم حساب له صحاح بیاتر جبرو مقابلی پوری .

(۳) عـلم هندسه : مساحـ تکسیردوائر استخراج مقادیر جی واظلال اود مثلثاتو مسایل او نـ

(٤) علم الا بصار او مناظر او مر اوعلم الانعکاس او احـکام ابـ

(٥) علم هیئت: افلاك ، مـرا اوږصدی آلات اود ابعاد اواجر معرفت.

(٦)دهوا مرات زیج و تقویم

میر اشرف علی په‌بمبئی کی‌ار تاریخ افغا نستان چاپ کیء چی افـغا ن‌اوانگلیس دلـو مړی جګ وقایع لری (۳۳۱ مخه)

دلیل خـان محمد زی دنـو ښ دکندی او سیدو نکی دپښتو خ شاعر وزیږیدی (وفات‌ئی ۱۹٤۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸٤٦ م ۱۲٦۲ ق

علامه حبیب الله قـند هـاری د قیدالحیثیة پـه انتقادی شرح کـی مرآةالحق په قندهار کی تالیف کی (خطی) موهن لال کشمیر ی دامیـر دوست محمدخان دژوند کتاب ۲ټوکه په‌انگریزی له‌لندنه خپور کیء . چی دافغانستان مهم معلومات لری .

مازوخان او صاحبزاده جانان په ننگاب کی یاغی سول، خـو سـردار شیرعلی خان دلښکرو سره پر ورغی اوجانان‌یی وواژه اودوی یی ایل کړه.

۱۸٤٦ م ۱۲٦۳ ق

نواب محمد زمان خان پـه کابل کی مړ او په عاشقان وعارفان کی ښخ سو .

وزیر اکبرخان په‌جلال آبادکی ۳۱ کلن وفات او‌په مزار شریف کـی ښخ‌سو. پرځای‌یی سردار غلام‌حیدر خان ولیعهدسو (ولادت‌یی۱۲۳۲ق).

منشی عبدالکریم دمحاربه کابل و قندهار کتاب وکیښ (دلکهنو چاپ ۱۲٦٤ ق) .

له پرنگی سره دپنجتار دمخ‌دری دپښتنو غزا .

په کابل کی سخته وبا راغله .

ماما خیلو بغاوت وکی او وزیـر اکبرخان ددوی سرکوټلو ته ولاړ .

سردار شیر علی خان دغلام حیدر خان پرځای دغزنی حکمران سو .

دلغمان غلجی دمحمد شاه خـان بابکر خیل په‌مشری‌یاغی سول، خو امیر دوست محمد خان پخپله ورغی او دوی‌یی دنورستان غرو ته ترشا کړه .

محقق قندهاری علامه حبیب الله بن مولوی فیض الله موسی خیل په قندهار کی وفات‌او‌ښخ سو، عمریی ۵۲ کلن‌ؤ ، دی عربی ــفارسی ــ پښتو لوی‌مؤلف اودمعقولو اومنقولوعلومو استادو. دمغتنم الحصول فـی علم الاصول او ریـاض المهند سین او پښتو منهاج العـا بدیـن مؤلـف (رمضان) .

دوزیر ستان پر گمبتی انگریزی کیمپ باندی احمد زو حمله وکړه او ملك سوهان خان دپرنگی ملګری کوله .

نایب محمد حسن دبلوڅو دقلات سیاسی او ادبی سړی چی فارسی اوبلوڅی دیوان اشعار هم‌لری، خپل فارسی اول دیوان یی بشپړ کی . (متوفا ۱۲۷۰ ق) .

۱۸٤۷ م ۱۲٦٤ ق

محجوبه دسکندر خان هروی لور دفـار سی شاعره پـه هرات کـی ژوندی‌وه .

قاضی غلام محمدهوتك قندهاری عالم ارشاد الحق په قندهار کی په عربی وکیښ (۱٤ جمادی الثـانیه پنجشنبه) .

قاضی غلام‌محمد قندهاری‌دخپل کتاب تنزیـه الخلفاء عـن مطا عـن الاعداء په‌عربی په قندهارکی‌تالیف کی (یکشنبه ۷ ربیع الثانی) .

منشی عبدالکریم علوی خپل کتاب (تاریخ احمد یـا واقعات درانی) د امام الدین حسینی دتاریخ حسینی څخه اقتباس کـی (دهـند چـاپ ۱۲٦٦ ق) .

برن هارډ ډورن دپتر سبرګ د اکاډیمی غړی دپښتو منتخبا ت (کرستو ماتهی) په هغه ښار کی چاپ کړه .

۱۸۴۸ م ۱۲۶۵ ق

سردار محمد اکرم خان بیاد هندو کش شمالی ولایات په مرکز پوری ونښلول .

دا ملا عبدالقیوم دمحمد نبی زوی دخلم صوفی شاعر دمجمع الاشعار قیامت نامه- او فارسی او ترکی دیوان خاوند شاعر وزیږیدی .

محمد کلان خان امین الوجو هات عضد الدوله دمحمد عالم خان پوپلزی زوی وفات اوپه‌غزنی کی دخپل نیکه وکیل الدوله عبدالله خان دقبر سره ښخ سو .

۱۸۴۹ م ۱۲۶۵ ق

امیر دوست محمدخان دپرنګیانو په مقابل کی اټک ته ولاړ، خو چتر سنګه اوشیر سنګه‌ماته وکړه، او امیر دوست محمد خان له‌سلطان محمد خان او پیر محمد خان اوسید محمدخان خپلو وروڼو سره کابل‌ته راغی او انګریزانو تر پیښوره ونیول .

۱۸۴۹ م ۱۲۶۶ ق

په شمالی ولایاتو کی د میرانو بغاوت اود سردار محمد اکرم خان مرګ ۳۳ کلن په مزار شریف کی، او پرځای ئی دسردار محمد افضل خان‌مقرری (ولادت‌یی ۱۲۳۳ ق) .

قاضی غلام قادر د قاضی حسن پیښوری زوی‌په پیښورکی دسردار سلطان محمد خان سره ؤ .

میر محمد امین دقلیچ علی بیګ زوی دتاشقرغان‌والی دفارسی‌شعری دیوان خاوند دآمو سره و فات سو .

۱۸۵۰ م ۱۲۶۷ ق

ظهیر الدوله وزیر یار محمدخان دهرات حکمران دلاش په رباط میر کی وفات اوپه هرات کی ښخ سو. (دشعبان سلخ) زوی ئی سعیدمحمد خان پرځای کښینوست .

مشهور عالم اود سراج الاخبار افغانستان مؤسس مولوی‌عبدالروف په قندهارکی وزیږید (صفر ٦٧ق).

دسوات اخوند عبدالغفور صاحب دپښتنو لویه جرګه جوړه کړه اود ستهانی سید اکبرشاه یی په‌شرعی امارت وټاکه، پخپله دی شیخ‌الاسلام سو .

دکوهاټ داپریدو او بنګښوغزاوی له‌پرنګیانو سره .

مولانا زین العابدین پیښوری چی په حساب، ریاضی، نجوم کی‌استاد اود استخراجات جبر یه مؤلف و ژوندی و .

دبهادر خیلو خټکو غزاله پرنګی سره .

منشی عبدالکریم د محاربه کابل وقندهار کتاب دکانپور په مصطفایی مطبع کی چاپ کیږ .

۱۸۵۱ م ۱۲۶۸ ق

له لنډ نهد (ځوان مصر) په نامه یوکتاب خپور سو، چی یو فصل یی دافغانستان او سنه. پر احوال دی‌او دلومړی جنګ انګلیسی سیا ست غندی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

میر عبدالرحمن د افغانستان مشهور خطاط په هرات کی وفات او د سید عبدالله په ګنبده کی ښخ سو .

له‌پرنګیانو سره د موmندوغزا او دمیچنی لومړی جنګ .

سردار شیر علی خان دکلات غلجی ایل کړه .

۱۸۵۲ م ۱۲۶۹ ق

سردار محمد افضل خان دتخته پل ښار دبلخ په ولایت کی جوړکیږ . د مومندو سره د پرنګی دوهمه د میچنی جګړه او هم د پړانګ غار غزا .

د امیر دوست محمد خان او سردار کهندل خان بولږبله‌مخالفت دکلات پر کلا او د نواب جبار خا ن په بو ګانښ د دوی روغه .

په مله کنډ کی د پرنګی سره درانی زو غزا .

د بهادر خیلو خټکو د و همه غزا له پرنګی سره او د سپری جنګ

میر محمد نبی اختر بدخشی د شعر ددیوان‌خاوند‌او دحدایق‌الحقایق اوهشت بهشت مؤلف په‌رستاق‌کی وفات سو .

فیض‌الله قریشی د تر بیلی او سیدونکی د پښتو لیکوال او شاعر خپل ګنج سعادت نظم‌کیږ چی‌دغه عصر ښه تاریخی معلومات لری .

میر احمد اظهر مجددی د هفت مجلس او مناقب الطاهر ین مولف او ددیوان خاوند شا عر وفات سو (ولادت یی ۱۲۰٦ ق) .

۱۸۵۳ م ۱۲۷۰ ق

دغلجو شورش په کلات کی .

د بلخ د ولایت د دار الامان خلیفه میرزا امان معروف صوفی ۸۴ کلن وفات سو .

دپرنګی او مو مند و معاهده نمبر ۱۵،۷۸ نومبر ۵۳ م .

محمد رسول شهید مار ملی بلخی شاعر ددیوان خاوند ژوندی و .

سردار فتح‌محمدخان دوزیراکبرخان زوی د کلات حکمران او جنرال فرامرز خان یی دلښکر مشر مقرر سول .

د کوهاټ د غابنی غزا وی له پرنګیانو سره . دبوری غزا له ۱۵ نومبر۵۳ څخه‌تر ۱۴جنوری۵۴م پوری .

نواب جبار خان د سردار پاینده خان زوی ۷۳ کلن وفات او دکابل په عاشقان وعارفان کی ښخ سو . (ولادت ۱۱۹۷ ق) .

دسلیمان بن خوا جه ابرا هیم قبلان حسینی نقشبندی قندو زی دینابیع المودة د مؤلف وفا ت په استا نبول کی . (ولادت ئی ۱۲۲۰ ق)

استاد عبد العلی هروی د میرزا باقر کابلی زوی د هرات مصور ژوندی و .

۱۸۵۴ م ۱۲۷۰ ق

د مهدی بن اسماعیل موسوی هروی امامی فقیه او اصولی وفات او په مشهد کی ښخیدل .

۱۸۵۴ م ۱۲۷۱ ق

سرار کهندل خان د قند هار حکمران ٦٣ کلن پسله ٢٦ کالو حکومته په سه شنبه ٧ ذی حجه په قندهار کی مړ سو (ولادت یی ١٢٠٨ ق)

پرنگیانو پر مومندو حمله وکړه (اگسټ) او د پنډ یالی د مومندو سره تر ١٨٦٠ م پوری وجنگیدل .

میر محب بیگ هزاره دیکه او لنگ اوسیدونکی یاغی سو ، خو سردار محمد اسلمخان دی بیرته کښېناوه.

سردار مهردل خان مشرقی ٥٩ کلن په قند هار کی وفات او ښخ سو جمعه ٢٧ جمادی الاخری (ولادت ئی محرم ١٢١٢ ق)

حاجی دوست محمد قند هاری د ملا علی اخوند یوسفزی زوی د بنون د دامان مشهور نقشبندی عارف ژوندی و ، او دده د مناقبو کتاب معزالدین د عبدالکریم زوی تألیف کیء (خطی) .

میرزا حنان بارکزی شاعر په قند هار کی خپل پښتو دیوان ترکیب کیء .

١٨٥٥ م ١٢٧٢ م

سردار غلام حیدر خان دامیر دوست محمد خان له خوا په پیښور کښې د مودت معاهده له سر جان لارنس د پنجاب له کمشنر سره په ٣٠ دمارچ ١٨٥٥ م امضا کړه او له انگریزی هنده سره روابط قائم سول .

په قندهار کی خانه جنگی وه خو امیر دوست محمد خان قندهار ونیوی او خپل زوی سردار غلام حیدر خان ته یی وسپاره .

شهزاده محمد یوسف د ملك قاسم زوی د فیروز الدین لمسی د عیسی خان بر درانی په مرسته هرات ونیوی او سعید محمد خان الکوزی ئی مړ کیء ، خو په آخر کی محمد یوسف هموژل سو او هرات پر دو ته پاته سو .

مولوی محمد حسن او محمد عثمان د هرات قاضیان او شیخ مرتضی د شهزاده محمد یوسف وکیل و .

امیر دوست محمدخان پهقند هار کښې قاضی محمد سعید خان علوم بار کزی قاضی القضات وټاکه .

د کوهاټ د اکا خیلو سره د پرنگیانوجنگونه‌تر ١١ جنوری ٥٦م پوری جاری و .

١٨٥٦ م ١٢٧٣ ق

د ناصر الدین شاه قاجار لښکرو هرات ونیو ، خو سردار سلطان احمد خان د هرات حکمران سو ، او د ایران لښکر ولاړل .

راورټی انگریز مستشرق او لښکر مشر د پښتو گرامر په انگریزی ژبه‌په کلکته کی‌چاپ‌کیء .

د امیر دوست محمد خان عسکر ١٦ غنډه پیاده ٣ غنډه سپاره دتوپخانی سره گرده ٧٠٠ ر ١٣ منظم عسکر او ٨١ توپه وو .

امیر دوست محمد خان قند هار سردار غلام حیدر خان ولیعهد ته وسپاره او پخپله کابل ته ولاړ .

١٨٥٧ م ١٢٧٣ ق

علی قلی میرزا د فتح علی شاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاجار لمسی (اعتضادالدوله متوفی ١٢٦٨ ق) خپل کتاب (تاریخ وقایع وسوانح افغانستان) په تهران کی چاپ کیء . چی د احمد شاه بابا له وخته احوال لری .

په جمرود کی دامیردوست محمد خان او سر جان لارنس ترمنځ د دوستۍ او امداد معاهده ٢٦ جنوری ٥٧ م ٢٩ جمادی الاولی ٧٣ ق .

قاجاری لښکرو هرات تخلیه‌کیء ٢٧ جولائی ٥٧ م .

میجر لمسډون د انگریزانو له خوا په قند هار کی سیاسی مبصر مقرر سو .

د پاریس په معاهده کی انگریزانو ته وویل سوه چی د ایران او افغانستان په شخړو کی منځگړی سی .

مولوی غلام جیلانی د پیښور محقق عالم کابل ته راغی .

د ستهانی سیداکبر شاه دسوات د پښتنو امیر وفات سو (١١ می ٥٧ م) پهسوات کی نفاق ولویدی.

سید مبارکشاه په نارنجی کی په ١٨ جولای ٥٧م له انگریزانوسره غزا وکړه .

کله چی امیر دوست محمد خان د هند دوایسرای تر ملا قات وروسته‌جمرودته راغی،کوکی‌خیلود پرنگیانو پر لښکرو په خیبر کی حمله وکړه او د هغو مشر افسرئی مړ کیء .

١٨٥٧ م ١٢٧٤ ق

د لمسډون سیاسی ډله په افغانستان کی وه ، ددی ډلی رویداد دډکتر بیلیو په قلم په ١٨٦٢ م له لندنه چاپ سو .

١٨٥٨ م ١٢٧٤ ق

سردار سلطان احمد خان په هرات کی حکمران سو . سردار غلام حیدر خان ولیعهد په کابل‌کی په جمعه ٢١ ذیقعده ٧٤ ق نه دیرش کلن مړ سو (ولادت ١٢٣٥ ق) .

روسی استاځی خانیکوف هرات ته راغی .

له پرنگی سره د پنجتار په چنگلی کی د پښتنو غزا (اپریل ٥٨ م)

نائب امین الله خان لوگری دامیر دوست محمد خان په محبس کی‌په کابل کی مړسو .

١٨٥٩ م ١٢٧٥ ق

مراد خان اتالیق د قطغن میر، وښمړ ریدی، خو سردار محمد افضل خان دی مات کیء او کولاب ته وتښتیدی .

جرنیل شیر محمد خان (کلیول انگلیس چی په ١٢٤٩ ق کال د قندهار پهجنگ‌کی زخمی اومسلمان سوی‌و) په تخته پل کی عسکری قوماندان وهلته مړسو .

سردار رحمدل خان ٦٤ کلن وفات اود نجف په وادی السلام کی ښخ سو (رجب) دده ولادت ١٢١١ ق.

١٨٥٩ م ١٢٧٦ ق

دکورم دخلکو غزا لهپرنگی سره (٢٠ دسمبر) .

سردار عبدالر حمن خان شمالی ولایات سره‌سم کړل. او کله چی

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر مظفر خان دبخارا پاچا تر آمو راتیر اوچارجوی ته راغی، نوسردار محمد افضل خان او افغانی مشرانو دی بیرته دآمو خواته وشاړه .

له پرنگی سره په میدانی غره کی دمسیدو او ختکو غزا .

پر وزیرستان باندی دسر نیول چمبر لین دلښکرو حملی‌تر ١٨٦٠ م پوری .

١٨٦٠ م ١٢٧٧ ق

د تیرا دتورغره پښتنوله ١٨٥٨م څخه بیاتردی کاله پوری دپرنگی له لښکرو سره جنگونه کړل .

سردار محمد شریف خان دفراه او پشت رود حکمران غور ته ولاړ، اود تایمنو سردار عبدالغفور خان‌یی ایل کی .

١٨٦١ م ١٢٧٨ ق

سردار محمد اعظم خان د قطغن حکمران دهغه ځـای اداره سـردار عبدالغیاث خان دنواب جبار خـان زوی ته‌وسپارله اوپخپله له‌خان‌آباده کابل ته راغی .

دسردار سلطان احمد خان زامن له‌هرات‌ه‌راغلل‌اوسردار میرافضل‌خان یی په فراه کی حکمران کی . مگرامیر دوست محمد خان دمیانی‌په میاشت ورغی او هغه بناریی ونیوی .

سردار عبدالرحمن خـان دقطغن حکمران سو .

په کابل وباگډه سوه او سردار پیرمحمدخان ٦٤کلن ٢٢ دربیع‌الاول وفـات سـو . دغسی هـم سردار سلطان محمد خـان ٦٨ کـلن پـه پنجشنبه ١٨ ربیع الثانی په کابل کی وفات سو .

د دوړو پښتنو غزا لـــه پرنگی سره .

دپیښور مشهور عالم صاحبزاده غلام جیلانی وفات سو (چهار شنبه ٩ شوال) .

١٨٦٢ م ١٢٧٩ ق

دفراه تـر نیولو ورو سته امیر دوست محمد خان دهرات نیولو ته لښکر بوت، او سردار سلطان احمد خان اود هغه زامن‌یی په هرات کی محاصره کړل. (١٠ صفر) .

دسردار سلطان احمد خان ماینه چی دامیر دوست محمد خان لور وه دهرات په کلابندی کی مړه سوه .

میرزا رضا هروی مصور اونقاش دامیر دوست محمد خان او سلطان احمد خان دجنگ تصویر په هرات کی وکیښ (دهرات موزیم) .

ملاصفی الله خټك د مسری بانډی اوسیدونکی په پښتو مخزن الاسرار اوبدرمنیر اوپه فارسی نظم الدررفی سلك‌السیر وکښل .

سیف الدین حسینی دانشا کتاب په کابل کی تالیف کی .

دکتر بلیو دهغی ډلی دسفر ورځ لیك له لنډ نـه پـه ١١ فصلود ٨ تصویرو سره خپور کیء ، چی پـه ١٨٥٦ م د لومسډون پــه مشری افغانستان اوقندهار ته راغلل او تر ١٨٥٨ م هلته‌و اود افغا نستان بنده معلومات لری دکتاب نـوم: (پـــه افغانستان کی دیوه سیاسی وفـد ورځ لیك) .

ډیویس دپنجاب‌دحکومت سکرتر دافغانستان پرتجارت‌باندی‌یومفصل راپورټ چاپ کیء (جولای) چـی د لکهنود نولکشور په‌مطبعه کی‌په اردو هم چاپ سو ١٨٧١ م .

ډیویس انگریز دافغانستان اوهند دتجارت په‌راپورکی(١ جولایی ٦٢) دافغا نستان ټول واردات لـه‌هنده ٣١٨،٣٨٣ پونډه او صا درات یــی ٣٠٣،٥٣٥ پونډه او گرده تجارت‌یی ٦٢١،٩١٨ پونډه ښوولی‌دی .

١٨٦٣ م ١٢٧٩ ق

سردار سلطان احمد خان دهرات حکمران پــه رمضان ١٢٧٩ ق ٦ د اپریل ٦٣م دهرات په محاصره کی مړسو اوزوی‌یی شهنوازخان پرځای ودریدی .

امیر دوست محمد خان پـــه ٨ ذیحجه ٧٩ق٢٧می٦٣م هرات ونیو، اوهلته په ٢١ دذیحجی ٧٩ق٩ جون ٦٣م مړ او ښخ سو او امیرشیرعلی خان‌یی پر ځای امیر سو .

سلطان محمد خان دسعادت خان مومندزوی دانگریزانو سره‌وجنگیدی خود امیر شیرعلی خان لښکرو دی باجوړ ته وشاړه .

سیدجمال‌الدین‌افغانی په‌افغانی‌دربار کی‌داصلاح اوتجددحرکت شروع کیء

استاد ابراهیم په هرات کـی د امیر شهنواز خان لپاره یو لوی‌توپ جوړ کیء .

دسوابی په‌ټوپی کی‌دملك عیسی‌خان حدون او مولوی عبدالله په مشری له انگریزانو سره د پښتنو غـزا. دقتل گړلوی جنگونه تر سوات او باجوړ پوری .

له‌پرنگی‌سره دسورکاوی‌اوامبیلی دپښتنو غـزاوی (د اکتوبـر ٦٣م)

١٨٦٣ م ١٢٨٠ ق

د سوات د اخوند عبدالغفور او مولوی عبد لله مجاهد په مشری د امبیلی په کوتل کی دانگریزانو (٧) زرو لښکرو سره جهاد ، چی ٩٠٨ تنه پرنگیان مـړه اودری زره تنـه پښتانه شهیدان سول .

دنومبرپه ١٨ ورځ دقتل گړجهادد ١٥ زرو تنوغازیانولخوادپرنگی سره شروسو‌اوتر١٥دسمبرپوری‌جاری‌و.

شرو سو

امیر شیرعلی خان خپل څورلس کلن زوی یعقوب‌خان دهرات‌حکمران اوجنرال فرا مرزخان‌یی لښکرمشر مقررکیء . قاضی عبدالسلام خان‌یی دهرات قـاضی او ملاشاه محمدیی مفتی او میرزا غلام صدیق‌یی سر دفتری مقرر کیء اود قندهارله لاری کابل ته راغی .

حاجی عبدالرازق دمولانا عبدالخالق اندړ زوی دغزنی دپای لوچ په کلی کی وزیږیدی (١٦صفر) .

میرزا احمدخان کابلی مستوفی اود شعر ددیوان خاوند وفات سو .

په خان‌آباد کی‌دسردار محمداعظم خان دفوجونو یاغی توب پر سردار عبدالرحمن‌خان باندی‌اوددوی‌ارامول. میراتالیق په قطغن‌کی ولاړسو، خو سردار عبدالرحمن بیر تـه پرځای کښیناوه اومالیات یی څنی‌واخیستل.

دسوات د اخوند میان عبدالغفور او انگریزانو روغه اود اخوند تگ سیدو شریف ته (٢٧ دسمبر) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸٦٤ م ۱۲۸۱ ق

دامیر شیر علی خان سره د دهد وروڼو کورنی جنګونه .

دباجګاه په جنګ‌کی محمد افضل خان مات او ګرفتار سو او سردار عبد لرحمن بخارانه وتښتید .

جلالی دیوسف مسکین زوی دقادس د ده ګزك او سیدونکی دسپاه موی او جلالی دقصی هیرو وزیږ یدی .

پر مومندو دپرنګی حمله اودمیچنی خلورمه غزا .

۱۸٦٥ م ۱۲۸۲ ق

امیر شیرعلی خان په کابل کی دوه زره تنه لویی جرګی ته راوغوښته چی ده ته دده دوروڼو د اختلاف په باب کی مشوره ورکړی تردی لویی جرګی وروسته امیر د خپلو وروڼو جنګ ته متوجه سو.

دامیر شیر علی خان او سردار محمدامین خان دکجباز جنګ ، اود محمد امین او محمد علی یوله بله سره وژل ۱۰ محرم ۸۲ق .

امیر شیر علی خان دخپل وروراړ زوی په مرګ غم جن سو او قندهارته‌ولاړ، اودښمارئی ونیوئ .

میرزا محمد محسن دبیر دمیر زا علی‌خان زوی ددربار منشی اوشاعر په‌کابل کی‌وفات‌سو (ولادت ۱۲۲۷ق)

مراد علی کاموی د عبدالرحمن زوی پښتو تفسیر یسیر وکیښ .

۱۸٦٦ م ۱۲۸۲ ق

امیر شیر علی خان شمالی ولایات ونیول اوله تاشقرغانه تخته پل ته ولاړ، بیاو کابل ته راغی .

سردار عبدالرحمن خان چی‌بخارا ته تللی‌و، بیرته راغی اود بلخ‌ولایت یی ونیو او بیا پر کابل راغی، امیر شیر علی خان له‌قندهاره راووت او دوردکو په سید آباد کی د امیر شیر علی خان اوسردار عبدالرحمن جنګ وسو، خو امیر شیر علی خان مات سو او قندهار ته ولاړ.

۱۸٦٦م ۱۲۸۳ق

امیر محمد افضل خان دکابل‌امیر سو او امیر شیرعلی خان قندهارته ولاړ .

مستوره غوری حورالنساء دمیر سید اعظم لور (بی‌بی سپیده پوش) دفارسی دیوان تحفة العاشقین خاونده دغور دپرچمن او سیدونکی شاعره وفات سوه (ولادت یی ۱۲٤۸ ق) .

میرزا عبدالواسع‌طبیب‌دلعل‌محمد عاجز زوی دشعر ددیوان خاوندوفات سو (ولادت‌یی ۱۲۰۸ ق)

امیر شیر علی خان لـه قندهاره راووت چی کابل ونیسی، مګرسردار عبدالرحمن خان دی په کلات‌کی‌مات کیٔ .

سردار فیض محمد خان دامیر دوست محمد خان زوی په بلخ کی ونبوریدی او امیر شیر علی خان دهرات او میمنی له‌لاری بلخ‌ته‌ولاړ اوسره ملګری سوه .

د سردار احمد خان د امیر دوست محمد خان دزوی په امر دده داشعارو دیوان په بلخ کی ترتیب او وکیښ سو (۲۷ شعبان) (دکابل خطی کتابخانه) .

سردار عبدالرحمن‌خان دخپل‌پلار امیر محمد افضل‌خان لخوا وګومارل سو چی دامیر شیر علی خان او سردار فیض محمد خان مقابلی تـه ولاړ سی .

د دواړو خواو لښکر د پنجشیر په بازارك کی سره ونښتل، په دی جنګ کی سردار فیض محمد خان دتوپ په ګولی ووژل سو او امیر شیرعلی خان بیرته بلخ ته ولاړ .

امیر محمد افضل خان ٥٤ کلن په جمادی الثانیه ۸٤ق په کابل‌کی مړ اوښخ سو او پرځای یی امیر محمداعظم‌خان پادشاه‌سو. (دافضل ولادت ۱۲۳۰ ق) .

میر سعدالدین د سعدالله زوی دتنګی سیدان ددیوان خاوند شاعر وفات سو (ولادت‌ئی ۱۱۹۸ ق) .

سید جعفر رستاقی د عبدالصمد زوی دګلشن عشق او چمن عشق ناظم وفات سو .

سردار عبدالرحمن خان بلخ تـه ولاړ او امیر شیر علی خان له‌هغه ځایه ووت اوهرات ته ولاړ .

سردار عبدالرحمن خان شبر غان میرحکیم خان تـه وسپاره اود هغه لوړیی وکړه .

حیات خان دپښتنو تاریخ حیات افغانی په اردو پـه لاهور کی چاپ کیٔ .

ملامحمد یعقوب فراهی د فارسی او پښتو مقتدر شاعر او عالم په‌فراه کی وزیږیدی .

۱۸٦۸ م ۱۲۸٥ ق

د امیر محمداعظم‌خان سره دامیر شیرعلی خان جنګونه اوپه شش ګاو اړ زنه خان کی دامیر محمد اعظم خان ماته او دده او عبدالرحمن‌خان تښتنه ایران او روس ته .

د شوال پـه میاشت کـی امیر شیرعلی خان‌بیا کابل ونیواوپادشاه سو اودهندویسراد ۲ نومبر ۱۸٦۸ م په مکتوب دده سلطنت ومانه .

ډګټر ډبلیو ټیو انګریزی افغان پوهاند دپښتو ګرامر په انګریزی په لاهورکی چاپ کیٔ .

منصور غزنوی دمحمودخان مومند شالیجی زوی دفارسی لیکوال او شاعر په غزنی که وفات‌سو (ولادت ئی ۱۲۲۰ ق) .

بهاول خان دبندادی خان زوی د بنون دسیمو او سیدونکی جنګنامه زیتون په پښتو منظومه کړه .

۱۸٦۹ م ۱۲۸٥ ق

انګریزانو دوو لس لکه روپی او دوولس زره توپك امیرشیرعلی‌خان ته ورکړه .

امیر شیر علی خان دهند دویسرای‌په بلنه دانبالی سفر هندته وکیٔ اوپه رسمیت ومنل‌سو، مګر دده ولیعهد عبدالله جان یی ونه مانه .

د روس او انګریز مذاکره دافغانستان دشمالی سر حداتو د ټاکنی لپاره شرو سوه .

پر انمانخیلو او مومندو پښتنود پرنګی حملی او دمیچنی شپږمه غزا .

امیر محمد اعظم خان دفرار پـه

حال کی پخوس ملی
وفات اود

(c) ketabton.com: The Digital Library

~~شاعر پښتو کتابونه وکښل:~~
بایزید بسطامی په مزار کی ښخ سو (ولادت ئی ۱۲۳۶ق)

۱۸۶۹م ۱۲۸۶ق

له پرنگی سره د کابل خیلو وزیرو غزا.

سردار فتح محمد خان د هرات حکمران سو او سردار محمداسماعیل خان دسردار محمد امین خان زوی په چند اول کی یاغی سو، خو دی ونیول سو او هند ته فرار سو.

دامیر شیر علی خان له خوا سردار شیر علی خان قند هاری دقند هار حکمران سو .

امیر شیر علی خان دنوی کابل شیر پور په جوړولو دناظر حسین علی‌خان تر کتنی لاندی پیل وکیء .

۱۸۷۰م ۱۲۸۷ق

سردار محمد یعقوب خان په قندهار کی یاغی سو او هرات یی ونیو، دهرات حاکم سردار فتح‌محمد خان او سردار محمد عزیز خان په جنگ کی مړه سول .

امیر شیرعلی خان په افغانستان کی دنوی مدنیت په خپرولو پیل وکیء .

سپه سالار فرامرز خان په هرات کی دجمعی په‌شپه ۲۷ ربیع الاول وواژه سو .

دافغانستان لومړی کابینه د سید نور محمد شاه قندهاری صدراعظم په‌مشری جوړه سوه‌چی دغه وزیران یی درلودل :

(۱) سید نورمحمد شاه قندهاری دپښین دسید سلیمان شاه‌زوی لوی ~~حال کی پښتوسن کلن وفات او~~ زوی مختار (صدراعظم) .

(۲) میرزا حبیب الله خان وردگ لوی ملك (مستوفی الممالك = وزیر مالیه) .

(۳) ارسلا خان جبار خیل لوی مینی دباندی (وزیر خارجه) .

(٤) عصمت الله خان دعزیز خان غلجی زوی لوی مینی دغرو (حشمت الملك وزیر کوهستانات) .

(٥) میرزا محمد حسن خان لوی کښل (دبیر الملك = سر منشی حضور).

(٦) حسین علی خان پنجشیری تولمشر (سپه سالار)

(۷) احمد علی خان چغتائی لوی تړلو ل (معیر الملك = وزیر خزانه)

شیخ محمد اکرم افغانی چی د خیبر له اپریدو څخه و، او په شام اومصر کی علمی شهرت در لود او مشهور مدرس و، په قاهره کی وفت سو (ربیع الثانی).

شاه عبد الباقی مجد دی د شاه صفی الله مجد دی زوی د کابل د مجدد یانو نیکه په کابل کی ۹٤کلن وفات او ښخ سو (سه شنبه ۲۱ ربیع الاول) دشعر دیوان ئی درلود او متخلص په باقی و.

میر زا محمد اسما عیل د پیښور دحکومت سر محرر تسهیل القواعد افغانی– نصاب افغانی– قواعدافغانی ولیکل.

مولوی احمد دنواز خان اخوند زاده زوی دپیښور دتنگی عیسی‌خیل

شاعر لپښتو کتابونه وکښل:

آدم درخانی– توتی نامه– قصهٔ‌جمجمه او نور.

۱۸۷۱ م ۱۲۸۸ ق

د افغانستان لومړی اخبار شمس النهار په کابل کی دمرزا عبدالعلی په اهتمام خپور سو .

سید نوار محمد شاه صدراعظم دپالك انگریز سره د سیستان د سرحداتو او اوبو دویشلو لپاره هلته ولاړ، او بیایی دمذاکراتو لپاره تهران ته هم سفر وکیء اود بمبئی له‌لاری کابل ته راغی .

امیر شیر علی خان یومنظم لښکر جوړ کیء چی شمیرئی ٥۲ زرو ته رسیدیء .

شیخ الاسلام ملاخدا بخش دملا محمد قاسم زوی (ع‍ـط) شاعر اود شرح کلمه طیبه لیکوونکی په هرات کی وفات سو .

صوفی محمد رسول ساکزی د قندهار مشهو ر عالم او نقشبند ی مقتدا ٥٥ کلن وفات سو (دوشنبه ۱۳ ذی‌حجه) .

سید خان شبرغانی دقاضی سید نعمان زوی نستعلیق لیکونکی‌خطاط او شاعر اذنب تخلص ژوندیو .

ولی طواف دمحمد علی کابلی زوی ناخوانه شاعر په کابل کی ژوندی و .

سردار محمد یعقوب خان له‌هراته دامیر شیرعلی خان حضور ته راغی او معافی یی وغوښته او بیر ته‌هرات ته مقرر سو .

۱۸۷۱ م ۱۲۸۸ ق

محمد زردار خان ناغر افغان په هندکی صولت افغانی دپښتنوتاریخ په اردو وکیښ. (دنو لکشور طبع ۱۲۸۹ ق) .

۱۸۷۲ م ۱۲۸۹ ق

سردار محمد یعقوب خان کابل ته راغیء او بندی سو او سردار محمد ایوب‌خان په هرات کی دپلار مخالف سو .

سردار حبیب الله خان دسردار عبدالرحمن خان زوی په سمرقند کی په دوشبه ۲٥ د ربیع الثانی وزیږید .

دانگریز دولت او روسانو ترمنځ دگرینویل او گورچا کوف معاهده وسوه چی افغانستان د روسانو د نفوذ دسیمی څخه وتلی دی .

دکابل په بالاحصار کی دپلو لښکرو دمشق دقواعدو کتاب ۳۸۲ مخه مصور دقاضی عبدالقادر له‌خوا چاپ سو چی بولی یی پښتو دی .

دامیر شیرعلی خان منظم عسکر ٥۱٫۹۹۰ تنه او غیر منظم ۲٤٫۰۰۰ تنه‌وو چی ٤۰ زره ټوپك او ۳٦۹ توپونه‌یی درلوده .

برهان الدین لاغر دمیر یو سف علی بدخشی زوی دجام‌جم او دیوان اشعار ناظم ژوندیو .

نعمت‌الله محوی دمیمنی شاعر او احمد قلی بن سکندر هروی دآتش ښشان دتذکری مولف ژوندی وو .

پر شمالی وزیرستان دپرنگی‌حمله اود کجوری لوی جنگ اود بادی فقیر شهادت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸۷۲ م ۱۲۸۹ ق حدود

قاضی عبدالرحمن خانملا دقاضی محمد سعید بارکزی قندهاری زوی درفیصل التفرقه‌بین الضال‌والناجیه) رساله‌وکښله (دکابل‌خطی کتابخانه)

۱۸۷۳ م ۱۲۹۰ ق

نائب محمد علم خان د ترکستان نائب الحکومه دامیر شیرعلی خان په امر میمنه ونیوله .

روسانو خیوا فتح کړه .

سید نور محمد شاه صدراعظم دشملې په کنفرانس کې شامل‌سو.

دامیر شیر علی خان پــه فرمان (رمضان ۱۲۹۰ ق) عصمت‌الله خان جبارخیل حشمت الملك او (لــوی مینې دغرو) وزیر داخله‌سو. امــیر عبدالرحمن خان دی په ۱۸۸۰ م په دار وځړاوه .

قاضی عبدالقادر پېښوری د امیر شیر علی خــان ددربار ښوونکی او مصاحب یا عسکری سکر تړو، چی دښتاوای امیری یاتشریح الجرایم‌اود عسکری تعلیماتنامو او وعظ نامــو مؤلف دی. دی دقاضی فضل قادر زوی او د خان علــما قــا ضی حسن لمسی دی. خــود انگریز جاسوس

قاضی عبدالسلام دقــاضی محمد سعید بارکزی قندهاری زوی قاضی القضات‌ؤ .

دوست‌محمد ختك په‌قندهارکی‌په پښتو بدرمنیر اوبحرالعلوم اواخلاق احمدی منظوم کړه .

امیر محمد بــن عبد القادر بــن محمد اعظم سلیمان خیل کتوازی‌د امیر شیر علی خان په نامه الدافعه لشکوك الطایفة الوهــابیه پــه عربی تالیف کړه .

دمحمد عظیم ابکم نقاش ژوندپه کابل کی .

عبدالرسول قندهاری‌شاعر دسفر نامی اوازاد نامی مؤلف دخپل شعر دیوان جوړ کیٔ .

امیرشیرعلی خان دبالاحصــارپه خاصــه سراچه کی دولیعهدی‌جلسه وکړه او سردار عبدالله‌جان ولیعهد سو. (۱ شوال ۱۲۹۰ق)

دشوال په دوهــمه شپه دسردار عبدالله‌جان دولیعهدی جشن وسو او په هرات کی سردار محمد یعقــوب خان مخالفت وکیٔ .

په دغه کال دشمالی ولایاتو(مزار شریف)مالیات پنځه لکه روپۍ وی اونائب محمد علم په‌مزارکی تړپونه جوړول.

دقندهار پلټنې دوه کاله کابل‌ته راغلــی، چی دلته عسکــری قواعــد زده‌کی.

سردار ولی محمدخان دکورم لوی ناب دهغه ځای دیاغی قبائلو تــوبــه نامه امیرته راواستوله اوصــدراعظم نورمحمد شاه ددوی‌مشرانوته‌خلعتونه ورکړه.

امیرشیرعلی خان خپل‌ولی عهــد دسوات آخوندته معرفی‌کیٔ اوآخوند هم‌هغه ومانه اوتبریك‌ئی ورته‌ووایــه (دوشنبه ۱۴شوال ۹۰ق)

صــاحبزاده غلام جان دپنجشیر او نجراوکم ناب اوعلی محمد خان دکنړ حاکم اوخدای نظرخان دغزنی‌حاکم‌و.

میر عنایت‌الله بــدخشی داصول

المی‌شمت نظم‌اود دیوان‌خاوندوفات سو.

۱۸۷۴م۱۲۹۱ق

دنائب محمد علــم‌خان مــرگ.

د شاغاسی شیردل خان لوی نــاب مقرری دشمالی ولایاتوپه حکمرانی.

امیرشیرعلی خان دکوچنی اخترپه ورځ دنولمشر حسین علی خان‌پــه سالاری اود قاضی عبدالقادر پــه ملګری دکابل‌دلښکرو نمایش‌دمرنجان پغرنډی سره ولید، ۳۷ پلی کنډکه څلور رجمنټه سپاره لس‌توپخانی.

د کابل په سیمو کی سخته زلزله وسوه چی له پنجشیره تر کوهدامنه ۷۰۵۲ تنه مړه او ۳۹۰۰ تنه زخمی سوه . په پروان کی ۱۳۰۰ تنه اوپه کابل کی ۱۴ تنه مړه سوه (شمس النهار ۶ـ۷ رمضان ۹۱ ق) .

میر عبدالرحمن دواخان حاکم مړ سو (۱۵ صفر ۹۱ ق)

نظام الملك د چترال د میر زوی دامیر شیر علی‌خان دربارته‌راغیٔ .

شاغاسی شیر دل خان ته دلوی ناب او دده زوی خوشدل خان تــه د کمکی ناب او میرزا محمد حسن خان د بیر ته د کمناب لقبونه ورکړه سره او میرزا محمد نــبــی خان وا صل وفات سو.

سردار شیر علــی خان هــزاره وفات سو .

سردار نصــرالله خــان د امــیر عبدالرحمن خان زوی په سمر قنـــد کی وزیږیدی (چهار شنبه ۳۰ صفر ۹۱ ق).

د افغانستان د لــومړی جنگ تاریخ د جان ولیم کــی تالیف دری ټوکه دریمه طبعه په لندن کی‌خپور سو .

هنری والتــر بلیوچــی په ۱۸۷۲ م افغانستان ته‌راغلی و، په‌خپل کتاب (له اندوس ترتا یگریس پوری) کی دافغانستان احوال‌له‌لندنه خپور کیٔ (۱۳ فصله) .

ملا شاه پسند پوپلزی د قند هار د نیش اوسیدونکی عارف او شاعــر د قادری طریقی خلیفه په نیش کــی ۷۵ کــلــن وفات سو (ولادت ئــی ۱۲۱۶ ق) ده زاد الرحلین په پښتو نظم کیٔ (دلاهور طبع ۱۳۴۷).

۱۸۷۵ م ۱۲۹۲ ق

میرزا نیازی دملابرات زوی‌دممنګان شاعراوخطاط چی دوه‌دیوانه‌یی لرل وفات سو .

د امیــر شیر علــی خان نصیحت نامه ((تحفــة العلــماء)) د قاضی عبدالقــادر پېښوری په اهتــمام او د میرزا بیضا خان په خط ۸۰ مخه پــه کابل کی چاپ سوه .

د باجوړ د فیض طلب خان او د ناوه‌ګی د غلام حیدر خان اختلاف د امیر شیر علی خان په توصیه فیصله سو (۲ شوال ۹۲ ق) .

مــلا سکندر اخند پــه کابل کی قاضی عسکر و .

۱۸۷۶ م ۱۲۹۳ ق

نواب عطا محمد خان د انگریــز سفیر له‌امیر شیرعلی‌خانه وغوښتل چی دروسانو دپیش قدمی، دنیولو لپاره د انگریزانو مامورین افغانستان ته پرین دی خو امیر شیر علی خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه و منله .

انگریزانو کوټه ونیوله .

سید نور محمد شاه صدر اعظم او میرا خور احمد خان او میرزا محمد باقر افغانی سیاسی ډله د مذاکراتو لپاره پیښور ته ولاړه .

اخوند زاده حضرت ملا یحیی دملا عبدالله زوی د هرات عالم او مدرس دهرات په دښت یلان کی وفات سو.

محمد عمر خان د محمد کلان پوپلزی زوی د خپل وخت پښتو او فارسی شاعر او خطاط او مؤلف په مزار شریف کی وفات سو .

محمد علم خان وکیل الدوله پوپلزی د عبدالله خان زوی په کابل کی وفات سو.

عبدالعلی مستغنی د فارسی او پښتو مشهور شاعر د ملا رمضان هوتک زوی د ملا قضا لمسی د ملا رسول داد کړوسی د کابل په بالا حصار کی وزیږیدی (۱۷ ذی حجه)

مستوفی حبیب الله خان له هراته کابل ته راوغوښتل سو، اوپرځای یی سردار محمدعمرخان دسردار محمد عظیم خان زوی د هرات په حکومت مقرر سو .

د امیر شیر علی خان له در باره احمد خان ساکزی د جلال آباد حاکم سوات ته د اخوند عبدالغفور د لیدو لپاره استاځی ولاړ .

د لوگر دموسیی فیض محمداخوند زاده پښتو روضة المجاهدین د امیر شیر علی خان په نامه نظم کیء (د کابل خطی کتابخانه) .

پیر امان الله د مولانا رحمت الله قاندهاری زوی دخپل عصر مشهور صوفی او زاهد په غزر کی وفات سو.

۱۸۷۷ م ۱۲۹۴ ق

د پیښور په کنفرانس کی دسید نور محمد شاه صدر اعظم او سر لیویس بیلی منذا کرت ناکام سول (۳۰ جنوری) او سید نور محمد شاه په پیښور کی مړ سو ، او میرزا حبیب الله خان مستوفی د ملا شاه محمد و تاج محمد پوپلزی او میرزا محمد طاهر سره پیښور ته دمذاکری لپاره ولاړل ، مگر له جمروده بیر ته نگریزانو راواستول .

ارسلا خان وزیر خارجه مړ سواو پر ځای ئی ملا شاه محمد قطب خیل وزیر خارجه مقرر سو .

سردار محمدعلم خان دپشت رود حاکم معزول سو او پرځای ئی سردار محمد یوسف خان د امیر دوست محمد خان زوی مقرر سو .

د سلطان عبدا لحمید له خوا حاجی محمد حسن خان بگرامی وال د کابل در بار ته د خاص استاځی په ډول راغی ، او دعثمانی دولت سفیر فوزی افندی و ، چی مستشارئی هدایت الله او با شکاتب ئی حسین او د وه تنه غړی یی منیر او خیری بیك وو.

د اگریز سفیر په کابل کی نواب محمد حسن خان اونائب یی عطا محمد خان اومنشی یی بختیار خان و .

د قاضی عبدالقادر (ښوونکی صاحب بهادر) وعظ نامه د بالاحصار په چاپخانه کی چاپ سوه .

د پست ټکټ (محصول چاپارخانه دارالسلطنه کابل ۱۲۹٤) خپور سو چی د زمری سر ئی په منځ کی کښل سوی دی .

اخوند عبدالغفور بن عبدالواحد (اخوند سوات) لوی نقشبندی او قادری مرشد او مجاهد د سوات په سیدو شریف کی په ۱۲ جنوری وفات او ښخ سو . (ولادت ئی دلوړ سوات په شامیزی صافیو کی د ۱۷۹۰ م حدود) دی د سوات د ریاست او شرعی حکومت مؤسس دی .

د سلیمان بن ابراهیم قندوزی بلخی حسینی صوفی مؤلف وفات . داجمع الفراید ، مشرق الا کوان ، ینا بیع المو ده مؤ لف (ولا د ت ۱۲۲۰ ق)

۱۸۷۸ م ۱۲۹۵ ق

په ۲۲ جون ستیلا ټوف د روس نماینده کابل ته راغیء . اوپه ۱۱ اگست دامیر شیر علی خان دربارته ورسیدی او د یوی معاهدی مذاکره ئی ور سره وکړه .

امیر شیر علی خان د انگریز رالیږلی نماینده سر نیول چمبرلین نه را پرینښو چی افغانستان ته راسی کلنل کرودیکوف لهسمر قنده هرات ته راغی (نومبر) په ۳۱ د اکتوبر لارډ لیټن د هند ویسرا افغانستان تهاولټیماتوم ورکیء په ۲۲ دنومبر د انگریز او افغان دوهم جنگ ونښت اوانگریزی لښکر پر افغانستان راغلل

سردار عبدالله جان ولیعهد ۱۷ کلن وفات او په حرم باغ کی ښخ سو (د نقیب باغ) د ۱۷ شعبان شپه ۱۲۹۵ ق .

پر راتلو زو پښتنو د انگریزانو لښکر کشی دمله کنه پرخوا .

میر محمود شاه بدخشی د میر احمد شاه زوی د دیوان اشعار خاوند وفات سو .

سردار محمد یعقوب خان چی بندی وله قیده ایله سو او د کابل حکمران مقرر سو او سردار محمد ایوب خان هم له مشهده هرات ته راغیء .

ددغه کال تقویم د ملا عبدالرحیم او عبدالرحمن استخراج د کابل د شمس النهار په چاپخانه کی چاپ سو.

دغه د وه وروڼه د عزیز الله اخند زاده قند هاری زامن وو .

د کابل د شمس النهار په مطبعه کی مجمع البحرین یعنی مقابله حکمت قدیم و جدید د حکیم او ډاکترچتین شاه تالیف چاپ سو . او داله لمړیو مطبوعاتو څخه دی .

قاضی طلا محمد د قاضی حسن خان زوی د پښتو — فارسی — عربی لیکوال او شاعر او تکړه مؤلف په پیښور کی اوسیدیء . د عربی او دیوان خاوند او د جواهر النغز — سلوة التقریر — نفحة المسك — تسلیته العقول سلوة الکئیب مؤلف.

د افغان وار په نامه د جنرال ایبټ ورځ لیک ۳٤٦ مخه له لنډن نه د افغانستان پر احوال له ۱۸۳۸ تر ٤۲ م پوری خپور سو .

نور محمد نوری قند هاری د افغانستان تاریخ وکیښ چی د

سدوزو او محمد زو احوال لری .
(د لندن د انډیا آفیس خطی نسخه)
ده د امیر شیر علی خان په نامه یو
پند و گرامر هم کښلی دیٔ .

دی دگلشن امارت هم مؤلف دی
د امیر شیر علی خان سوانح تر
١٢٨٧ ق پوری (د کابل چاپ
١٣٢٥ ش) پر کور می د پرنگیانو
حمله او له دوی سره د خلکو غزا .

ارباب عبدالرحمن خلیل دعبدالکریم
زوی دپښتو او فارسی او عربی
لیکوال اوشاعر دمردان اوسیدونکی
ژوندیٔو .

١٨٧٩ م ١٢٩٦ ق

پر افغانستان دانگریزی لښکرو
حمله اود انگریز او افغان ددوهم
جنگ پیل .

امیر شیر علی خان له کابله بلخ
ته ولاړاو ٥٨ کلن په پنجشنبه ٢٩ صفر
١٢٩٦ په مزار شریف کی مړاوښخ
سو (ولادت ١٢٣٨) .

په کابل کی امیر محمد یعقوب
خان پادشاه سو . (ربیع الثانی
١٢٩٦) .

جنرال رابرټس کابل په ١٢ د
اکتوبر ٧٩م ونیویٔ .

دگندمك معاهده په ٢٦ می امضاء
سوه (٤جمادی الثانیه ١٢٩٦) .

په ٢٤ جولایی ٧٩ دانگریز سفیر
کیوناری کابل ته راغیٔ خو په ١٦د
رمضان ٩٦ ق ٣ دسمبر ٧٩ په
بالاحصار کی و وژل سو او خلکو
پر انگریزانو حملی شروع کړی .
انگریزانو بالاحصار وران کیٔ اود
ذیحجی په میاشت یی امیر یعقوب
خان دیره دون ته واستاوه .

محمد جان خان وردگ، ملامشك
عالم اندړ، محمد عثمان صافی په
کابل کی جهاد شروع کیٔ اود تپه
مرنجان او کوه اسمایی جنگونه
وسوه، محمد عثمان خان شهید
سو .

امیر شیر علی خان له مزاره خپل
آخری مکتوب جنرال کو فمان ته
تاشکند ته دیوه سیاسی هیئت سره
واستاوه: سردار شیر علی خان
قندهاری ـ شاه محمد خان وزیر
خارجه ـ قاضی عبدالقادر پیښوری

ملا دین محمد مشك عالم مشهور
عالم اومجاهد اوملا عبدالغفورلنگری
اومحمد جان خان وردگ په جهاد
کابل ته راغلل .

پرنگیانو دگندمك دمعاهدی سره
سم کورمه خپله وبلله، خو پښتنو
له دوی سره دریمه غزا شروع کړه،
اوغازی محمد سرور خان چکی دغزا
مشرو .

دنیراه لام اوله پرنگیانو سره
غزاوی. چی دپرنګی ٥٣ زره لښکر
پر پښتنو باندی ورغلل .

دټا لك پر بازار دپښتنو مجاهدینو
حمله اود ٦٥٣ تنه انگریزی سپاهیانو
وژل . (شنبه ١٠ جنوری ـ ٢٦
محرم) .

١٨٨٠ م ١٢٩٧ـ٩٨ ق

دمیوند جنگ اود انگریزانو ماته
١٧ شعبان ٩٧ ق ٢٧ جولایی ٨٠م.

جنرال رابرټس له کابله قندهار
ته ورسیدی او سردار محمدایوب

خان یی مات کیٔ ٣١ اگست ٨٠م
سردار عبدالرحمن خان له
سمرقنده تر آمو را واوښت قندوز
ته راغی (٤ جمادی الثانیه ٩٧ ق) .

د سردار عبدالرحمن او گریفن
مذاکره او موافقه په زمه کی .

امیر عبدالرحمن خان په ٥ درمضان
٩٦ ق (جولایی ٨٠م) په کابل کی
پادشاه سو او انگریزانو هم ومانه
او کابل یی وروسپاره .

١٨٨٠ـ١٩٠١ م ١٢٩٧ـ١٣١٩ ق

دامیر عبدالرحمن خان د امارت
دوره .

جنرال رابرټس د قندهار د پیر
پایمال په جنگ کی په ٢٤ رمضان
سردار محمد ایوب خان مات کیٔ .
او ایران ته ولاړ. امیر عبدالرحمن
دشوال په میاشت کی قندهار ته
ورسیدیٔ .

١٨٨٠ م ١٢٩٨ ق

امیر عبدالرحمن خان دقندهارله
علماو څخه ملاعبدالرحیم اخوندزاده
کاکړ اوملاعبدالاحد پوپلزی دقندهار
په خرقه شریفه کی ووژل (شوال)
سردار عبدالرسول خان د قندهار
حاکم او سپه سالار غلام حیدر خان
توخی عسکری مشر او ملا یوسف
رستاقی کوتوال او ملا سعد الدین
خان قاضی مقرر سول .

مولوی احمد جان تاجر الکوزی په
قندهار کی دامیر عبدالرحمن خان د
فتح مدحیه دالیه قصیده وویله .

سلطان محمد خالص قندهاری د
موسی خان بارکزی زوی خپل (تاریخ
سلطانی) دامیر محمد ایوب خان په
نامه په بمبئی کی چاپ کیٔ داکتاب په
١٢٨١ ق شو وسوی او وتر ١٢٩٧ ق
پوری وقایع لری .

په وزیرستان کی پرمکین باندی
دپرنگی حمله اود خلکو جهادونه تر
١٨٨١م پوری جاری و او مولانا
گلاب دین شهید سو .

د پرنگی سره دمومندو جهاد اود
میچنی اومه غزا .

په ذیحجه کی سردار عبدالقدوس
خان هرات ونیو .

د سردار شیر علی هزاره زوی
تسلیم سو، سید محمود کنړی او
محمد اکبر خان دلال پوری بغاوت
وکیٔ ، سید محمود راولپنډی ته
وتښتیدی او اکبرخان په کابل کی
نظر بند سو .

امیر عبدالرحمن خان د پنځه لکو
روپو اخیستلو لپاره ملا ابوبکر او
محمد اکبر تاجران دپیښور کمشنر
وته فیلله ته معرفی کړل، دغه خط
دپیښور په موزیم کی دی (٢٧صفر
١٢٩٨) .

امیر عبدالرحمن دهند دویسرا په
خواهش جنرال میر احمدخان د
افغانستان په وکالت په ډهلی کی
مقرر کیٔ اود ویسرا په نامه یی په
٢٥ صفر اود پیښور دکمشنر په
نامه یی په ٢٧ صفر مکتوبونه ولیکل
(دپیښور موزیم) .

میرمحبتی الفت دمیر مرتضی زوی
په کابل کی ٧٤ کلن وفات سو .
(ولادت ١٢٢٤) د فارسی ښه
شاعرو .

دا ملا عبد الله بن مراد محمدبدخشی
شاعر دخپل شعرديوان ترتیب کیٔ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سردار غلام محمد طرزی د خپلی کوزنی سره دهند کراچی ته فرار سو.

دبرگه یرناټ په افغا نستان کی د ۱۸۳۸ تر ۴۲م پوری احوال په ۱۱۳ مخه کی په بمبئی کی چاپ سو

قاضی عبد الرحمن دامازو گړهی (مردان) افسانهٔ دلپذیر په پښتو نظم کړه.

۱۸۸۱ م ۱۲۹۹ ق

انگریزانو په اپریل ۸۱م کی قندهار امیر عبد الرحمن ته وسپاره او دی بیرته په ۲۲ محرم ۹۹ق کابل ته را ور سید.

جنرال فرا مرز خان هرات ته مقرر سو.

دشوال په میا شت کی ناظرمحمد سرور خان دسردار عبدالقدوس خان پر ځای دهرات حکمران مقرر سو او دغه سردار بندی سو.

سردار محمد صدیق خان د نظر محمد خان زوی دسردار امیر محمد خان لمسی په پیښورکی دمیوند جنگنا مه په فارسی مثنوی نظم کړه (۱۷ شعبان ۹۹) ق

دامیر عبد الرحمن خان لښکرو لغمان ونیوىء.

۱۸۰۲– ۱۸۸۲م ۱۲۱۷– ۱۲۹۹ ق

دمحمد تقی بن حسین هروی عالم، دنهایت الامال او توضیح الحساب او عیون الا حکام دمؤلف دژوند وخت.

سردار عبد الر سول خان دقندهار نائب الحکومه معزول سو او دخلکو اتیا زره روپی اود حکومت لس زره ځای یی سردارنورمحمدخان دسردار سلطان محمد خان زوی دقند هار نائب سو.

دهراوت دخلکو ښو زښت آرا م سو او صاحب خان علی‌زی د هغه ځای حاکم دښور ښتیانو مشر نائب اکرم ونیوىء وکابل ته یی راواستاوه.

سردار محمد یوسف خان د امیر دوست محمد خان زوی دفراه حاکم، سردار ابراهیم بلوخ په چخانسور کی تاراج کړیء اوسردار تاج‌محمدخان بلوخ هم افغا نستان ته راغیء.

سپه سالار فرامرز خان په هرات کی دهغه ښار کلااودچار باغ عمارتونه ترمیم کړه اودغوریانو کلائی هم جوړه کړه.

مخدوم قلی خان له‌مرو څخه امیر عبدالرحمن‌خان ته‌عرض وکیء چی‌مرو په افغا نستان پوری‌ونښلوی (لکه‌پخوا) برنلجو تره‌کو باندی دامیر دلښکرو بری اوکنړ نیول اود میمنی دوالی راپتول‌له‌شنوارو سره دامیردلښکرو جنگ .

۱۸۸۲ م ۱۳۰۰ ق

دانگر یزانو یو مسلمان نماینده عطاء الله خان په کابل کی مقررسو ،تر دی وخته گریفن او قاضی عبد القادر پیښوری په پټه په کابل کی وو.

امیر عبدا لرحمن خان ،محمدجان‌خان وردگ اودعصمت‌الله خان جبارخیل کوزنی او نور دری زره تنه بندیان کړل.

د ربیع الاول په پنځلسمه امیر

په قند هار کی دمنز لباغ او د جلال آباد دشاهی باغ ودانونه.

دهرات دمصلا ورا نونه.

شهزاده لوبا نوف او لارډ گرینویل دروس او انگر یز له خوا د۱۸۷۳م دگور چا کوف پر موافقه نامه باندی دافغانستان په باب‌کی خبری وکړی

مولوی عبد الرؤف قند هاری د سراج الاخبار مؤسس په کابل کی دمدرسه شاهی مدرس او دحضورعربی ترجمان مقرر سو (وروستنی ملای حضور) .

په دغه کال دامیر عبد الرحمن گرده لښکر ۷۴۰ ر۵۸تنه وو.

سردار محمد حسن خان سیاه او سعدو په منگلو کی وښوریدل، خو جنرال غلام حیدر خان اور کزی‌دوی دتیرا ه خواته وشړل او زرمله ئی ونیوله.

مو لوی احمد جان دپښتو تکړه نثر لیکونکی دگنج پښتو او تاریخ افغا نستان لیکوال په پیښور کی ژوندی و.

مولانا محمد عثمان بن محمد علی پاد خانی لوگری دعجائب الاخبار او گلشن اسرار اونورو تألیفاتو خاوند عالم ژوندی و.

رحمت بدخشی دمیرزا اسماعیل زوی دپنځو دری دیوانو خاوندشاعر ژوندی و.

دپنجشیر دخلکو ولاړیدل او ددوی بیرته ارا مول.

دقند هار داخکزو ښورښت اوبیرته امر منل.

۱۸۸۳ م ۱۳۰۱ ر۲ق

روسانو دتجن رود مجاری دهرات شمال غربی سیمی ونیولی.

انگر یزانو دکوټی ټوله سیمه و نیوله.

امیر عبد الرحمن خان شغنان او روشان ونیول.

امیر عبد الرحمن خان ته‌دوولس‌لکه روپی دکاله انگر یزانو کومک‌منظور کیء.

دانگر یز او روس گډ کمیسیون دافغا نستان دشمالی او غربی سر حداتو دټاکلو لپاره مقرر سو.

او امیر عبدالر حمن خان په‌پنجشنبه ۲۶ذیقعده ۱۳۰۱ق ددی کمیسیون د منلو فرمان صادر کړیء او خلکو ته ئی هدایت نامه صا دره کړه.

سردار محمد نادر خان‌دهند په دیره دون کی وزیږیده(۲۱ حمل ۱۲۶۲ شمس ۱۳۰۱ق) .

سردار محمد ایوب خان په تهران کی و، دمیمنی دوالی‌دلاورخان په غوښتنه له تهرانه پټ د دغو مشرانو سره مشهد ته راغی (۱۰ ربیع‌الاول) سپه‌سالار حسین‌علی خان –جنرال پرویز شاه خان– خوشدل خان لوی ناب– سردار محمد هاشم خان– قاضی عبدالسلام خان– عبد الله خان ناصر–احمدعلی خان – مگردغه ډله دایران حکومت‌د انگر یزانو په غوښتنه ونیول او په قوچاق کی نظر بند کړه.

په دغه واقعه کی دلاور خان هم په میمنه کی یاغی سو، خو امیر عبد الرحمن‌خان‌میرمحمد حسین‌خان هلته والی وټاکه او میمنه آرامه سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتار او کنبیر دکا فرانو حمله پر ءی شنگ اود لغمان دحاکم سردار گل محمد خان په مشری د دوی شړنه.

محمد علی غریب دسید ءلی زوی دپیښور دسیمی اوسیدو نکی عالم دپښتو او فارسی شاعر دډیرو عربی کتابو حاشیه لیکونکی ژوندی و.

۱۸۸٤ م ۱۳۰۱ ق

(۱۵ جمادی الاولی ـ۱۳ مارچ)

سید جمال الدین افغانی په پاریس کی دعروة الوثقی جریده په عربی خپره کړه.

دوهمه طبع ئی په قاهره کی ۱۳۲۸ق دتوفیق مطبع ۲۳۲مخه.

دامیر عبدالرحمن خان پخپل خط او انشا دهرات حکمران محمد سرور خان ته یوه مفصله هدایت نامه صادره سوه.

۱۸۸٤ م ۱۳۰۲ ق

سر پیټر لمسډن انگریز د سرحد ویشلو دلیمشر هرات تهورسید او دافغانستان له خوا قاضی سعدالدین خان ورغیء.

انگریزانو دکو ټی دریل لارجوړه کړه او روسانو پل خاتول ونیویء.

امیر عبدالر حمن په پنجشنبه ۲٤ جمادی الاولی ۱۳۰۲ ق لهکابله راو لپنډی ته رهی سو اوپهپنجشنبه ۱٦ جمادی الثانیه ای دهند ویسرا لارډفرن سره ولیدل اوپه ٦ درجب جلال آباد ته را ور سید.

انګریزانو دروسانو دپیشر فت د مخ نیوی لپاره خپل ۵۰ زره مجهز لښکر کو ټی ته راوستل.

درجب په میاشت لمسډن هند ته ولاړ اود سرحد ویشلو کاریی کرنل رجوی ته وسپاره.

نظام الدین انصاری دکمال الدین مزاری بلخی زوی دخپل عصر خطاط او شاعر او مولف د (اعتقاد لمتحققین) په نامه بر اسلا می فرقو باندی یوه رساله پهکابل کی وکښله (یکشنبه ۲۲ ربیع الثانی ۲ ق)

سردار غلام محمدخان طرزی دسردار رحمدل خان فند هاری زوی ددری شاعر او لیکوال او خطاط هنر مند چی دامیر عبد الرحمن خان په امر هند ته فرار سوی و له ٤۵ تنو خپلوانو سره له کرا چی څخه بغداد ته ولاړ.

پهراولپنډی کی دامیر عبدالرحمن خان او دهند دوایسرای دمذاکراتو راپور (سوال وجواب دو لتی) په پښتو او دری له کابله چاپ اوخپور سو دپښتو مترجم یی ملا غلام جان لغمانی دی.

امیر عبدالر حمن خان دهرات د ساتنی لپاره په شل لکه روپی دیرشزره لښکر تیارکړل، انگریزانو ۲۸ لوی، توپونه او گولی ورکړی او ٤۰۰ تنه تو پچیا ن هم تیار سول.

دسوات او بنیر دخلکو نما یندگان امیر عبد الر حمن ته راغلل او امیر د دوی اطاعت ومانه او د افغانستان دساتلو اطمنانیی ورکیء (۲۲ ذی حجه).

دروس او انګلیس د شمالی افغانستان د سر حد و یشنی

قرارداد عملی سوآو دهنه ذوالفقار او مروچاق افغانستانته پرینبوول سوه.

سردار محمد هاشم خان (وروستنی صدراعظم) په دیره دون کی وزیږیدی.

۱۸۸۵ م ۱۳۰۳ ق

روسانو دذوالفقار خواته آق رباط ونیو او پنجده ته پرمخ راتله.

دمارچ په ۱۸ روسانو پهتاښکیپر یون کی افغانان مات کړه او پنجده یی ونیو.

دانگریز او روس دسرحد ویشلو ډلی په نو مبر کی بیا سر ه ولیدل اود افغان ـ روس دسرحد لومړی خلی یی رسماو درا وه.

کرنل ستیوارت انگریز ی منصب دار دهرات استحکامات وکتل او خلور لکه کلداری یی داستحکام لپاره ور کړی.

ملا مشک عالم دین محمد اندړ ددوهم جنگ لویمجاهدپه پنجشنبه ۱۰ـ ربیع الاول ۱۳۰۳قوفاتسو.

مستو فی حبیب الله خان وردگ (لوی ملك) د امیر شیر علی خان مشر وزیر په راولپنډ ی کی دفرار په حالکی وفات سو دده و لا دت دوردگ پهجغتو کی ۱۲٤۸ ق و.

قا ضی عبد الوا جد صریر د سمنگان شاعر او عالم او خطاط ۸۰ کلن په بخارا کیوفات سو (۲۲ شوال) سردار غلام محمد طر زی لهبغداده شام او استانبول ته ولاړ او دعثمانی سلطان میلمه و.

دجلالآباد شاهی باغ دعبدالسبحان خان په مهندسی جوړ سو.

امیر عبدالرحمن خان خپله پند نامه دنیا ودین پهکابل کی دروژی په میاشت کی وکښله (د کابل دخطی نسخو کتابخانه او هم د کابل چاپ) دامیر لښکروټول لغمان رایت کیء.

رضوان الله رضو ان ماما خیل دهوتی مردان اوسیدو نکی فقیه او طبیب او دپښتو شاعر او لیکوال «طب اکسیر» پهپښتو وکښښ.

۱۸۸٦ م ۱۳۰٤ ق

دانگریزانو قبضه پر ټول پښین اوسیوی، دروسانو د جلوگیری په بهانه انگر یزا نو دبولان دریل لارجوړه کړه.

دسر حداتو دویشلو ډله پهاکتوبر له کابله هند ته ولاړه اوسر حدی قرار داد په جو لایی ۱۸۸۷ م په پټر ز برگ کی امضا سو.

اندړ و او غلجو اقوامو دملا مشک عالم دزوی ملا عبدالکر یم په مشری سر واخیست.

قاضی سعد الدین خان دهرا ت حکمران مقرر سو.

سردار نورمحمد خان دو لیمحمد خا ن ز و ی په خو ست کی اوتیمور شاه خان نایب سالار په هرات کی یاغی سول، او د سردار محمد ایوب خان راتگ هرات ته ناکامسو او خان یی په مشهد کی انگر یزا نو ته وسپا ر ه چی

(c) ketabton.com: The Digital Library

هندوستان ته ولاړ سی .

دهوتکو اوتره کو ولاړید ل او ددوی رایتول .دآخوند ملا نجم الدین ظهور دننگرهار په قبایلو کی .

۱۸۸۷ م ۱۳۰۵ ق

روسا نو کر کی ونیو .

دروسانو اوانگریزانو حکو متو د افغانستان او روس د سرحداتو پرویشنه باندی آخرنی موافقه وکړه ملاولی الله تیراهی دقبایلو مشر مړ سو .

شاه ابو الفیض او شا ممحمود خان درواز ی مشران او ورو نه سردار عبد الله خان دقطغن حکمران ته تسلیم سول او کا بل ته راغلل امیر عبد الر حمن جلال آباد ته ولاړ .

مفتی عیسی مخدوم دنیاز محمد بلخی زوی ، عالم او شا عر په بخارا کی مړ سو (دده ولادت ۱۲٤۲ ق) دعایشه درانی فارسی دیوان په کابل کی دامیر عبدالرحمن په امر چاپ سو .

سید فخر الدین مجنون شاه د سید هاشم کابلی زوی دبوستا ن خیال شاعر (طبع لاهور ۱۳۲۸ ق) دکابل په ده افغانان کی مړ سو سه شنبه ۸ ربیع الاول (ولادت یی ۱۲٤۲ ق).

دپرنگی حمله پر بونیر باندی.

پرنگیانو پر کور می بیایرغلونه وکړل اوخلکو څلرمه غزا ور سره ونښلو له .

میر محسن قند هاری دسیدنعیم خان زوی دیورپ جغرا فیا له عربی ښخه تر جمه کړه (دکابل خطی نسخه)

احمد پینبوری په پښتو انیس الواعظین او قصص الا نبیاء نظم کړل .

میا حسیب گل کا کا خیل دپښتو دافع الغم اوزاد الفر ح او گلدسته حکایات مولف ژوندی و .

سید محسن دمیر حسن زو ی متخلص په (شدا مل) بالا حصاری کابلی شاعر وفات سو دوه دشعر دیوا نه لری (ولادت یی ۱۲۳۸ ق)

۱۸۸۸ م ۱۳۰٦ ق

سر دار محمد اسحق خان په مزار شریف کی یاغی سو، په پنجشنبه ۲۰ محر م یی دنایب سالارغلا م حیدر خان سره په غزنی گك کی جنگ وکیء ، او مغلوب سو بخارا ته وتښتید .

امیر عبدالر حمن په ۱۹ دصفر له کابله د بلخ و لایت ته رهی سواو په مزار شریف کی دتو پك وار پر وسو خوخطا ولاړ او امیر زخمی نسو .

په ۲۸ دجماد ی الاولی امیرفرمان صا در کیء چی چمن انگر یزی حکو مت ته وسپاری چی هلته دریل درید ځای جو ړ کی.

په باجوړ کی دجندول دعمراخان او ددیر دخان جنگ .

سردار غلام محمد طرزی په شام کی اخلاق حمید ه کتاب دسلطا ن عبدالحمید په نامه وکیښ .

له پرنگی سره دپښتنو جنگ په کوټکی کی .

سعد الله دغلام حضرت قند ـ هاری زوی خپل تفسیر کشف المحجو بین عن خدی تفسیرالجلالین تالیف کیء .

دغلجو ښور ښت آرام سو او په کونړ کی صافی وښور ید ل .

۱۸۸۹ م ۱۳۰۷ ق

قاضی میر جمال الد ین پښد ی په مزار شریف کی په ۹ محرم مړ سو .

د انگریز حکومت پر ږوب باندی جاری سو .

جنرال میراحمدخان دافغا نستان سفیر په کلکته کی مړ سو او پرځای یی دده زوی کر نیل ولی احمد خان هلته سفیر مقر ر شو .

په ۲۲ دذیقعد ی امیر عبدالرحمن خان له مزار شر یف څخه کابل ته را ستون او شاغاسی محمد سرور خان دهغه ځای حکمران وټاکل سو (۲۱ شوا ل)

دهزارد قبا یلو یاغی توب او د هغو د رایتو لو لپاره ذ سر دار عبدالقدوس خان مقررول .

میرزا یعقوب علی داحمد علی خافی زوی دکابل دچند اول اوسیدونکی چی دسر دار محمد اسحاق سر ه سمرقندته فرار سوی و دافغانستان دمتاخر و پاچها نو تاریخ لیکل یی په سمر قند کی شروع کړ ه (رمضان) دده ولادت په کابل کی ۱۲٦۷ ق و .

دارمستتر مشهور فرا نسو ی مستشرق خپل پښتو کتا ب د پښتو نخوا ها ر و بهـا رد پښتو پر ملی سندرو باندی په پاریس کی چاپ کیء .

خان علو م سعد الدین خا ن قاضی القضات دازالة الشین فی حق الو الدین رساله دحضرت محمد(ص) دوالدینو دایمان په باب کی وکښله (دکابل خطی کتابخانه) .

د مالیاتو او رسمی دفترو اصلاح او فرد په کتاب تبدیلول .

دانگریز د سفیر کرنیل عطاالله خان پرځای محمد افضل خان گنده پور په کابل کی سفیر سو (شعبان)

دهزاره سیمی دتسخیر لپاره د امیر عبدالرحمن فرمانو نه صادر سول .

په باجوړ کی چی ددیر خان او عمراخان جگړه نښتی وه ددیر خان ماتسو او عمراخان دیر ونیوی (جون) .

د بد خشان دمیر لور امیر عبدالرحمن خان نکاح کړه او کابل ته راغله (جون) .

سردار محمد یوسف خان دامیر دوست محمد خان زوی په شمالی افغانستان (بلخ) کی حکمران سو.

(جولائی) جنرال غلام حیدر خان اورکزی عسکری مشرو .

روسانو دپنجده مرکز تخت بازار دافغانستان سره دتجارت مرکز کیء (جولایی) .

دامیر عبدالرحمن خان لښکر پر فیروز کوهیانو باندی بری و موند (جولایی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر عبدالرحمن خان خپل مشر زوی سردار حبیب الله دملکی کارو مشر او سردار نصرالله‌یی د کابل عسکری مشر وټاکه (جولایی) .

سردار محمد ایوب خان په مری او ر ولپنډی کی عمر تیراوه .

امیر عبد الرحمن خان انگلیسی انجنیران منع کړل چی‌دکابل پررود دافغانستان خواته راتیر نسی .

دهندوستان انگریزی اخباروخپل حکومت‌ته انتباه‌ورکړه چی داحرکت دوستانه ندی (ستمبر = محرم) .

دپیښور دباړی ور جو او دبر غاله تنباکو تخمو نه افغا نستان تــه راوغوښتل سوه (ستمبر) .

میرمحمدعلی‌دافغانستان دپوستی‌مشر په پیښور کی مقرر سو (سپتمبر)

د تعمیرانجنیر مسترپائن انگریز کابل ته راغی .

دری تنه خارجیان یو روسی بل رومی بل سمرقندی له افغانستانه دخیبر پرلار وایستل سوه (دسمبر)

منگل و ښوریدل اولــه خوسته ددوی مــقا بــلی تــه لښکر راغلل (دسمبر).

ښاغاسی محمد سرور خان دبلخ نائب الحکومه سړی‌هوا ناجوړکیء اوپه‌کابل کی دډاکترغلام قادر خان‌تر علاج لاندی سو (دسمبر) .

جان‌محمد خان خزانه‌دار دخیانت په‌الزام موقوف سو . (ستمبر).

انگریزانــو ژوب او قــدرزی او شیرانی او وانــه ونیول اولاری‌یی جوړی کړی (نومبر— ربیع الاول) .

حاجی ملاعبدالخالق اخند عالم د کابل دشاهی مدرسی مــدرس ۹۵ کلن وفات سو(۱٦ ربیع‌الثانی) .

مریم کنیزک دسید عبدالله لــوز د هرات د کرو خ فارسی ښا عره ددیوان خاونده وفات سوه(ولادت‌ئی

۱۲۵۷ ق

دافغا نستان سره دروسی تجارت انکشاف او په پنجده کی دبریکوف او لوگو ئینوف سودا گرانوفعالیت (جولا یی)

سر ادرمحمد شریف خان‌دامیر دوست محمد خان زوی ٦۵کلن مړ او په بغداد کــی ښخ سو (ولا دت ۱۲٤۳ق)

سرور سلطان دلویناب شیردل‌خان بارکزی لور چی په ۱۲۹٤ق زیږیدلی وه پنځلس کلنی دسردار حبیب‌الله سره‌واده سوه (۲۷ رمضان) داد اعلیحضرت امان الله خان مور وه.

ملارمضان هوتک‌دسردار نصرالله‌خان لپاره عقاید نسفی په فارسی ترجمه کیء (دکابل خطی کتابخا نه)

۱۸۹۰ م ۱۳۰۷ ق

داسمار نیول او ددغه ځای دخان راینول.

۱۸۹۱ م ۱۳۰۸ ق

دکوزک سوری کول ختم سوه او دمارچ په‌میاشت کی‌دهند سپه‌سالار فتتاح کیء.

دسر رابرټ سنډ یمن له خوا د ژوب دپښتنو او کاکړ انو دایلولړ لپاره انگریزی لښکرۍ استول سوه.

۱۸۹۱ م ۱۳۰۹ ق

دافغا نستان او انگلینډ دوالشر لوټ کمپانی ترمنځ لومړی تجا رتی قرار دادوسو (۱محرم) چی‌دبدخشان لاجورد او هم وړی، یاقوت، دارچی لرگی به له افغا نستان نه وړی.

علی محمد خان دلاجوردو اوسرپو دتان آمر مقرر شو .

په قند هار کی وبا ولویده او د هزاره جات شورښ جاری و.

انگر یزانو دکورمی سیمی ونیولی او توریان ئی ایل کړل.

دربیع الاول په (۱٦) امیر فرمان صادرکیء چی کافرستان دی ونیول سی او سپه سالار غلام حیدر خان څرخی په لښکر کشی پیل وکیء.

سردار محمد علی خان دقند هار حکمران مړسو (۱٦ ربیع الثا نــی)

دناوگی مشر صفدر علی خان په اسمار کــی څرخی سپه سالار تــه تسلیم سو.

سردار عبد الله خان تیمــوری د قند هار حکمران سو.

جنرال مکلین انگریز په هشتادان کی دافغا نستان او ایران سرحدونه وټاکل.

محمد شریف خان د دیر رئیس ایل سو.

سردار محمد عزیز خان دبلخ‌والی مقرر سو.

څرخی سپه سالار اسمار ونیو.

دمولوی احمد جان قند هاری پــه قلم دحکومتی قاعدو کتابچه٦۳فقری خپره اود تعمیل فرمان ئــی صادر سو، او دا لومړی حکو متی اداری هدایت نامه اود ستورالعمل و چی‌د حکا مو وظایف ئی ټاکل .

غــلام رسول خان دکرنیل ولی احمد پرځای په‌کلکته‌کی دافغانستان سفیر مقرر سو (۲۸ رمضان) .

سردار گل‌محمد خان دشرقی او جنوبی سرحداتو په سرحد دا ری مقرر سو .

دتاشقران دباغ جهان نمادو دانی کار داستاد محمدشاه په مهندسی پای ته ورسید .

میر سلطان مشهور ظالم‌کاردار د امیر په امر په پغــمان کی په و نه وځړول سو .

اعلیحضرت امان الله خان دپغمان ددره زرگر د حاجی اسد خان پــه کورکی وزیږید (۵ذیقعده ۱۳۰۹ق دپنجشنبی شپه).

دکابل په ماشین خانه کی مهلتن او استورټ نومی انگلیسی‌انجنیران مقرر سول اوپه کارتوسو جوړولو پیل وسو. دکابل په دارالضرب‌کی په دقیقه کی ۵۰ رو پی جوړ یــدی (جنوری = جمادی الاخری) .

دکوهاټ خان چی انگریزا نــو تــه پورته سوی‌ؤ دده د ایلولــو لپاره دمیران زی سالار جنرال لوکهارټ هنگوته ولیږل سو (۱۷ جنو ری) .

ښاغاسی محمد سرور خاند شمالی افغا نستان (بــلــخ) حکمران سو (جنوری) .

شیخ علی هزاره و ښو ریــد ل (جنوری) .

دژوب کاکړو د انگریزانو ســره جهاد شروع کیء، اوسررابرټ سنډ یمن ددوی مقابلی ته وگومارل سو (جنوری) .

امیر عبدالرحمن خان دوه زره‌نور اپریدی په لښکر کــــی واخیستل (جنوری) .

میرزامحمد نبی واصل دمحمدهاشم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوی دامیر شیرعلی خان او امیر عبدالرحمن خان دبیرالملك اوددری تکړه شاعر په‌کابل کی وفات سو . (پنجشنبه ۱٤ شوال) دشعر دیوان لری .

سردار غلام محمد خان طرزی‌خېل کتاب وقوعات سته (تحفه شامی)په دمشق کی تالیف‌کیٔ (دکابل خطی کتاب‌خانه) .

۱۸۹۲ م ۱۳۱۰ ق

دقندهار حکمران اود مزارشریف سپه سا لار غلام حیدر خان او ډېر لښکر په هزاره جات کی د سردار عبدالقدوس خان کومك ته ورسیدل اود هغه ځای دهزاره ګانو شورش په زور ختم کړسو .

دوزیرو او مسیدو اطاعت نامه امیر ته ورسیدله .

قاضی بابا مرادخان اندخویی‌عالم دکابل قاضی مقرر سو، چی د امیر حبیب‌الله په وخت کی قاضی عسکر هم‌و .

میر ابوالقاسم د دربار لوی دبیر مقرر سو.

په کابل کی دمهمان خانی باغ‌او ودانی ذاستان ولی محمد قندهاری په معماری جوړه سوه.

تاجو خان ساکزی دپښت رود د کوچیانو مشر مړ سو.

لو مړی پلار ددو لت لخوا د تجارت دانکشاف لپاره تاجرانو ته تقاوی ور کول سوه.

سید عطا محمد شاه قند هاری خطاط دجما دی الثانیه په اومه ددربار خوش نویس مقرر سو .

ددولت کاتبانو ته امر وسو چی متشابه کلمات دی په حرکت (زور- زیر- پیښس) لیکی.

دچترال شیر افضل خان دکابل در بار ته پناه را وړه.

دمیمنی کلا اود تل عاشقان برج ترمیم سول.

ملا فیض محمد هزاره دسراج التواریخ مولف دملا محمد سر ور ساکزی په سپارښت په تاریخ لیکلو وګمارل سو.

دامریکائی پنبه تخم په جلال آباد اولغمان کی وکرل سو .

په کابل کی دمستر نارنتن په مشری دخرمنی کارخانه جوړه‌سوه.

سردار کاکو جان دفقیر محمدخان زوی چی دسردار ایوب خان سره ایران او بغداد او هند ته فرارسوی و بیرته وطن ته را غیٔ.

کرنیل ییټ انګریز دکشك او چهل دختران د افغا نی روسی سر حداتو دټاکلو لپاره دهرات‌شمال ته ولاړ.

انګر یزانو وانه- ګومل- دوړ ونیول.

محمد اکبر خان دلالپوری مومند خان تسلیم او په کابل کی میشته کړ سو .

ټولو محمد زوته دسن په لحاظ نروته‌له ۲۰۰تر ٤۰۰ روپواوښځو ته ۳۰۰ روپی‌نسبی کالنی تنخواه‌مقرره سوه په‌دی شرط چی دحاجی جمال نیکه له‌نسله وی .

سردار غلام محمد طرزی خېل

کلیات په کرا چی کی د خپل زو ی محمدزمان په خط چاپ کیٔ .

د امیر عبدالرحمان ګرده مسلح عسکر ٤۰۰ ر ۱٤۸ ته رسیدلی چی ایله جاری هم ورسره شامل دی .

مهتر امان الملك دچترال حکمران‌چی دامیر شیر علی خان سره‌یی ښه روابط لرل وفات سو .

دجنرال‌سر لاکهارټ پرنګی‌لښکری دتوچی پر سیمه ورغلی، پښتنو د محی الدین ملاپونده په مشری په غزا لاس پوری کیٔ او غازی ګلستان خان دوړ شهید سو.

په‌همدغه کال دشګتوی غزا وسوه‌چی‌پښتنو ۱۲۳۵پرنګی سپاهیان او ۹ تنه لوی افسران ووژل اوغازی شیرعلی خان له ۲۵۷ تنو پښتنو سره شهید سو.

غلام محمد پوپل زی دچار سدی او سیدونکی دمولانا حالی مدو جزر اسلام په پښتو منظوم او محمدی قاعده یی ولیکله .

ملااحمد جان پیښو ری په پښتو ورقه ګلشاه- قصه ممتاز- شهزا ده بهرام‌ګل اندام او نوری قصی نظم کړی .

ملا نعمت‌الله نو ښاری زبردست قصصی پښتو شاعر دلیلی مجنون فتح‌خان - موسی، ګل‌مکی او نورو کتابو ناظم ژوندیو .

۱۸۹۳ م۱۳۱۱ ق

دمالستان دورشو ګانو ټاکنه د کوچیانو او هزاره ګانو تر منځ .

دډیورنډ دهند خارجی‌سکرتردهند او افغانستان دسرحداتو دټاکلو لپاره مقرر او په ۲۱ ربیع الاول کابل ته راغی، چی له‌پامیره او بدخشانه بیا ترکاکړو اوچغیٔ پوری ډیورنډ لین وټاکل سو، اودکابل په دربار کی‌په دوشنبه ۳ جمادی الاولی اعلان سو.

اومعاهده یی په ۱۲ دنومبر امضا سوه دامیرتنخواه ۱۸ کلداری‌مقرره سوه اود وسلو درانیولو اجازه یی ورو ندله.دا ویش ملت ندیٔ منلیٔ

ملا احمد جان توخی په مدرسه شاهی کی مدرس مقرر سو .

انګریزانو په نوی چمن کی دریل دریدځی جوکیٔ .

پادری هیوز خپل پښتو منتخبات کلید افغانی په لاهور کی چاپ کیٔ .

دمریانو د خرڅلاو ممانعت .

دډیورندلین دټاکلو اوڅلوایښوولو له‌پاره د افغانستان له خوا لومړی سپه سالار غلام‌حیدر خان اوسردار ګل‌محمد خان اوسردار شیریندل‌خان وټاکل سوه او په پښتو دولتی اعلاناتو د ویش ښو و لو خپاره سوه .

شاطر باشی بابا ړرق دغلو په نیولو او په دار ولو او په ۱ منیت جوړ ولو وګمارل سو .

له انګریز څخه دری ملیونه او شپږ سوه زره کارتوس رانیول .

دهزاره جات ورشوګانی حکومتی سوی .

دکابل دعیدګاه مسجد د ودانولو کار په دو شنبه ۱٦ شوال ۱۱ ق داستاد محمداکبربن استادمحمدعمر په معماری شروع سو، چی په ۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمادی الاولی ۱۳۱۵ ق ختم سو . مساحت ۴۳.۶۸۰ فت ۷۷ گنبد ۸ مناری په ۳۴ فټ لوړتیا. رواق ۴۴ فټ .

نوی ونی او نوی زرا عتی تخمونه اود مرغانو نسلونه په افغانستان کی خپاره سوه .

دامیر عبد الرحمن فارسی رساله مرآت العقول په کابل کی چاپ سوه (۵ ذی حجه ۱۱) .

دمولوی احمد جان الکوزی اساس القضات گرده ۱۳۶ قاعدی دوهمه پلا په کابل کی ۱۲۳ مخه چاپ سو .

پیر احمدعلی شاه قندهاری چشتی صوفی شاعر د دیوان خاوند په امرتسر کی وفات سو (۲رجب۱۱ق).

۱۸۹۴ م ۱۳۱۲ ق

دقند هار تاجر دوست محمدخان دعبید الله توخی زوی په کراچی کی تجارتی نماینده مقرر سو او ۱۸فقری هدایت نامه ور کړه سوه.

میرزا عبد الله قند هاری کاکړ د میر زا محمد یوسف پرځای په مشهد کی وقایع نگار مقرر سو.

جنرال تاج محمد خان بدخشان ته ولاړ، چی هلته دشغنان پر سرحدو دروسیانو سره دتصادم دفاع وکی .

لارډ کرزن دواخان او بدخشان سرحدونه له روس سره وکتل اود چترال له لاری هند ته ولاړ (ربیع آلاخر) او بیا په ۲۰ دجمادی الاولی دپینبور له لاری کابل ته راغیء او په ۳ دجمادی الثانیه دقندهار له لاری هند ته ولاړ .

ملك امیر محمد خان لوگری د قندهار حکمران مقرر سو .

د غزنی بند چی ړك سوی و بیا تعمیر او ترمیم سو.

سید دلاور علی شاه لاهوری د دمیرزا محمد تقی پرځای د انگریز گماشته په قندهار کی مقرر سو .

دمسیدو په تنگی کی د ملاپوینده او انگریزانو جنگ .

شیر افضل خان چترالی له کابله دباجوړ عمراخان ته وتښتید، او د امیر الملك او انگریزانو سره ئی جنگ وکیء.

دهند ویسرا امیر عبدالر حمن وباله چی لنډن ته ولاړ سی، مگر امیر خپل دوهم زوی سردارنصرالله خان په ۱۱د شوال دهند له لاری لنډن ته واستاوه او هغه ته ئی یو مفصل پرو گرام ورکیء چی له وکټوریا ښځه دا وغواړی چی د افغا نستان سفیر په لنډن کی ومنی

انگر یزانو پر باجوړ حمله وکړه اوعمرا خان افغانستان ته پناه راوړه او کابل ته راغی ء.

شیر محمد خان گنده پوری پښتون دخور شید جهان په نامه د پښتنو تاریخ اود قبیلو ښانگی په لاهور کی چاپ کړی.

دوزیر ستان دوانه په غزا کی ۴۷۰ تنه وزیر اومسید شهیدان سوه اود پرنگی له لښکره (۱۷۶۳) تنه و وژل سوه.

دمولانا همز الله په مشری دمکین دریمه غزا (۲۱ دسمبر)

ملا قطب الدین توخی قند هاری (دمحمودنامی) شرح په فارسي وکښله

قاضی نقیب الله دقاضی میرجمال کنړی زوی دخانملا قاضی عبدالرحمن خان دنصیحة المو منین رساله شرح کړه (قند هار ۱۳ رمضان)

۱۸۹۵ م ۱۳۱۳ ق

سپه سالار غلام حیدر خان ته فرمان صادرسو، چی ټول کافرستان بیخی ونیسی، هغه دکال تر پایه ټول کافر ستان په نور ستان بدل کیء اوټول خلك ئی مسلما نان سول دپا میر دسرحد اتو تاکنه د انگر یزانو او رو سانو په وسیله ۲۰ ربیع الاول.

میر مرتضی خان دهرات دگازرگاه میر په ٤د ربیع الاول په هرات کی مړ سو او زوی ئی میر محمد عثمان پر ځای کښینوست.

شهزاده حفیظ الله دامیر عبدالرحمن زوی مړ سو (دربیع الثانی لومړی ورځی)

سردار نصر الله خان دلنډن له سفره دکراچی ،قند هار له خوا په یکشنبه ۲۹ جمادی الاولی کابل ته راغیء.

عمرا خان بلجوړی دقند هار او هند له لاری حج ته ولاړ.

امیر محمد خان دقندهار حکمران مړسو، او محمد علم خان قا بو چی باشی په یکشنبه ۲۸شوال دقندهار حاکم مقرر سو.

په قند هار کی هراتی او نورزی سپاهیانو جنگ سره وکیء او پر برگد محمد صادق خان یی بلوا وکړه چی په ۲۵ دلوی اختر کابل ته را وغوښتل سوه.

چترال او دیر انگر یزانو ونیول اوغازی مهتر امیر الملك ئی په مدراس کی بندی کیء.

دمله کند په گنډوکی داانگریزانو او پښتنو جنگ اود رانی زو سره معاهده (۱۲ ستمبر ۹۵م)

امیر عبد الرحمن خان دخپل کتاب پندنا مه دنیاودین لو مړی برخه پخپل خط ولیکه (کابل دروزی میا شت اصل نسخه دکابل دخطی نسخو په کتابخانه کی سته) .

دسر رابرټ سنډ یمن ژوند او کارونو کتاب دهنری تهارن ټون په قلم له لند نه ۲۹ فصله ۷ ضمیمی خپور سو، چی دافغان او انگلیس د دوهم جنگ ښه تفصیلات لری.

سردار ولی محمد خان مشهور په لاتی دامیر دوست محمد خان زوی ۷۲ کلن په امر تسر کی مړ سو . (ولادت ۱۲٤۱ق)

۱۸۹۶ م ۱۳۱٤ ق

دمحرم په میاشت امیر عبدالرحمن دضیاء الملة والدین لقب غوره کیء او سکه یی هم پدغه نامه ووهله .

ملاپوینده په وزیرستان کی د انگریزانو سره ونښت او بیا کابل ته راغیء او افغانستان ته یی دمهاجرت درخواست وکیء .

په ۲٤ ربیع الاول چهارشنبه قاضی عبدالرحمن خان علوم مړ سو، او سعبدالودود زوی یی دکابل په شرعی محکمه کی دده پرځای مقرر سو .

دروواز چـی روسانو نیولـی و، افغانستان ته وسپارل سو .

امیر عبد الرحمن خان پــه ټول افغانستان کی ۱٤۸ر٤۰۰ تنه‌مجهز لښکر درلود چی پیاده او سپاره او توپخانه او خاصه شاهی اوپلیس‌او ایله جاری وو .

۱۸۹۷ م ۱۳۱۵ ق

دآزادو سرحدا تــو پښتنو لــه انګریزانو سره جنګونه وکړه .

ملارجب بلخی خطاط وفات سو .

دسوات په لنډا کی کی‌دپښتنو او انګریز جنګ د غــازی مـلا مستان بونیری سر تور فقیر پــه مشری (۲٦ جولایی ۹۷م) .

دپرنګی حمله پر بونیر باندی .

د ډیورنډ دویش پرخلاف دمومندو غزاله پرنګی سره، اود میچنی اتمه غزا اود پړانګ غار دریمه غزا .

سید جمال الدین افغانی د سید صفدر کنړی زوی دشرق‌لوی فکری پیشوا په استانبول کی وفات‌اوښخ سو (ولادت یی دکنړ په اسد آباد کی ۱۲۵٤ق = ۱۸۳۸م) دده هډوکی پــه ۱۰ جدی ۱۳۲۳ش کابل تــه راوړل سوه اود پوهنتون په منځ‌کی ښخ سوه .

دکوهاټ لهخوا دپرنګیانو حمله پر اورکزو باندی اود خلکو دفاعی جهادونه :

دخمکنو غزاوی لــه پـر نګیانو سره .

دسوات دپیر زامنو عبدالحنان‌او عبدالخالق په ملەکنډ کــی دپرنګی سرہ غزا وکړه .

له پرنګی سره دمده خیلو وزیرو غزاچی ۵۳ تــنه شهیدان سوه او ۹۵۷ تنه پرنګیانیی ووژل .

عباس خــان دسردار سلطان محمد خان محمدزی زوی جواهر خمسه‌یا عناصر اربعه په بحر متقارب‌مثنوی منظوم کړه (دکابل خطی کتابخانه) دی دګل عباسی اویوه تفسیرمؤلف هم دی .

ســر دار احــمد خــان د امیــر دوست محمد خان‌زوی دفارسی‌شعر دیوان لرونکی ۷۰ کلن وفات او په پیښور کــی ښخ سو (ولادت‌یــی ۱۲٤۷ ق) .

۱۸۹۸ م ۱۳۱٦ ق

صاحبزا ده حبیب الله فاروقــی عشرت قنــد هاری په کابــل کــی فارسی شراره عشق نظم کیء (غره رجب) پر بونیر دپرنګیانو بله‌حمله.

دمیر بشیر خان ملك دین خیــل په مشری په تیراه کی یو حکومت غوندی جوړ سو او دخرمنی نو ټونه یی جــاری کــړه، خــو تر شپــږ و کا لو وروسته بشیر خان افغانستان ته راغیء .

۱۸۹۹ م ۱۳۱۷

دښهر آرا برج او باغ په کا بل کی د امیر عبدالرحمن په امر جوړ سوه .

حمیدالله د امیر الله زوی دسوابی د کالو خان او سیدونکی د پښتــو احوال النساء ناظم ۹۲ کلن وفات سو (ولادت ئی ۱۲۲۵ ق) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹۰۰ م ۱۳۱۸ ق

روسانو د ۲ فروری په یاد داشت کی انګریز ته وویل ، چی له شمالی سرحداتو څخه د افغانستانــه سره مستقیم روابط قایمول غواړی .

سردار غلام محمد طرزی افغا ن شاعر او مــؤلف او هنر مــن دشام په دمشق کــی وفــات او ښخ سو (د جمعی شپه ۱۵ شعبان ۱۸ ق)

دافــغا نستان ګــوده تــجار ت ٤۰۵ر۱۵٦ر ۱ رو پــــــی و ی

میرزا محمد عبدالقادر خان‌کابلی

د(او یماق مغل) کتاب په هند کــی وکیښ چی د افــغــا نستان‌اوهزاره او مغولو احــوال او قبایــل پکښی لیکل سوی دی . (د امر تسر چاپ ۱۹۰۲ م) .

د سید جمال الــدیــن افغانــی تتمة البیان فی التاریخ الافغان‌کتاب په عربــی په مصر کــی چاپ سو (قاهره ، العلم العثمانی) ۱۹۲مخه.

میر محمد عثمان بن قاضی میر حسین خان کابلی شاعر خپل دیوان انیس المخزونین ترتیب کــیء ده جمع النصایح په ۱۳۱٦ ق لیکلیو.

د منشی سلطان‌محمد هندوستانی په قلم دوه ټوکه (لائف آف امیــر عبدالرحمن) له لنډه نه چــاپ او خپور سو چی فارسی ترجمه ئــی د (تاج التواریخ) په نامه دوه‌ټوکه د غلام مرتضی خان او حسین علــی شیرازی په قلم له مشهده چاپ‌سوه (۱۹۰۱ م) او بیا په بمبئی کی په (۱۳۲۲ ق) دوهمه طبع لری .

۱۹۰۱ م ۱۳۱۹ ق

امیر عبدالرحمن خان دکابل‌په‌باغ‌بالا کی د نقرس په ناروغــی پسله ۲۱ کالو امار ته مــړ سو ۱۹ جــمادی الثانیه ۱۳۱۹ ق = ۱ـ اکتوبــر ۱۹۰۱

په ۳ داکتو بر دده مشر زو ی حبیب‌الله خان په کابل کی پر تخت کښینو ست دده امارت ۱۸ کا له و، له ۱۹۰۱ څخه‌تر ۱۹۱۹م = ۱۳۱۹ تر ۱۳۳۷ ق پوری .

په ۹ د نومبر دهند شمالی غربی صوبه د هندوستان په قانون کــی داخله سوه .

دسر دار محمد نادر خان کو رنی له دیره دونه کابل ته راغلل .

ملا رمضان د ملا قضا هــوتك زوی د عقلی او نقلی علومــو استاد ۷۰ کلن په کابل کی وفات سو (۷ ذی حجه) مشهور مجاهد عالم او مرشد ملا نجم الدین کاکړ (دهډی صاحب) په هډه کی وفات او ښخ سو (۲۱ رمضان) الرضی الی‌الله

امیر حبیب الله ټول مفرورین چــی خارج ته تللی وو ، معاف کړه او د راتګ فــرمان ئــی صادر کــیء (جمادی الثانیه) .

ملا عبدالباقی افغان خپل کتاب تبیین الواجبات لتخریب‌العا دات په قند هار کی په پښتو نظم کیء .

۱۹۰۲ م ۱۳۲۰ ق .

په افغانستان کی کاختی او وبا وه . .

انګــریــزی استازی سر هنری دابس دافغانـ روس د سر حدا تــو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلی په ۱۹۰۲ – ۱۹۰۳ م کې بیا نوی کړل.

له شلمه کابل ته د محمود طرزی بیرته راتګ.

مولانا خال محمد خسته دفارسی شاعر او لیکوال او مولف دملارستم تاجیک زوی په مزار شریف کی وزیږیدیء.

سید ضیاء الدین د عربی اقوم المسالک فی تدبیر الممالک په فارسی ترجمه کیء.

سردار عبدالله خان توخی د عبدالرحیم زوی ملکی نائب سالار او د مزار شریف نائب الحکومه و.

۱۹۰۳ م ۱۳۲۱ ق.

مکما هون دانګریزی دلی مشر په سیستان کی دافغانی سرحداتو خای ودرولی.

دارالعلوم حبیبیه (اوسنی حبیبیه لیسه) لومړی عالی مکتب په کابل کی پرانیت سو.

انګریزانو د کوټی او نو شکی په ریلوی جوړ ولو پیل وکیء.

سردارمحمدنادر خان په عسکری منصب زر مشری (کند کمشری) مقرر سو ۱۳۲۱ ق = ۱۲۸۲ ش سردار محمدعزیزخان دسردار شمس الدین خان زوی دبلخ نائب الحکومه اودفارسی شعری دیوان خاوند وفات او په مزار شریف کی ښخ سو.

حمیدالله اخوند زاده (حمید) د پښتو شاعر او عالم د سید و شریف او سیدونکی وفات سو.

مولوی رحیم بخش خپل کتاب دولت درانیه (اردو) وکیښی چې له ۱۱۶۰ تر ۱۲۱۳ ق پوری د افغانستان واقعی لری (قومی پرس دهلی) دا کتاب د دهلی په رفیق اخبار کی هم له اکتوبر تر نومبر ۱۹۰۳ م پوری خپور سوی دی.

۱۹۰۴ م ۱۳۲۲ ق.

سردار عنایت الله خان د امیر مشر زوی د هند ویسرا لارډ کرزن په بلنه هند ته ولاړ (۱۲ د سمبر).

محمد یوسف اشنغری پښتو نثر لیکونکی د توبة النصوح قصه له اردو ژبې ترجمه او چاپ کړه.

حاجی محمد محسن قند هاری متخلص په شباب چې په ۱۳۰۰ ق له قند هاره فرار سوی و خپل د شعر دیوان ئی تکمیل کیء (دهند پتیاله طبع ۱۳۲۸ ق).

شیخ عبدالوهاب د مانکی پیر د سوات د اخوند خلیفه د نوښار په مانکی کی وفات او ښخ سو.

میرزا یعقوب علی خافی کابلی مورخ د (پادشاهان متاخر افغانستان) کتاب وکیښی. دوه ټوکه د کابل طبع ۱۳۳۴ ر ۱۳۳۶ ش.

امیر حبیب الله خان د ټولو هزاره ګانو فراریانو د معافی او وطن ته د بیرته راتګ فرمان صادر کیء (یکشنبه ۱۲ رمضان ۲۲ ق) دغسی هم د لوی اختر په میاشت کی یو چاپی فرمان د اشتهار په ډول خپور سو، او د دولتی کارو دتنظیم لپاره داسی مقرری و سوی:

۱ – سردار نصرالله خان د نائب السلطنه په لقب چې د پاچا نائب و.

۲ – شهزاده عنایت الله خان د معین السلطنه په لقب د سردار نصرالله خان نائب.

۳ – شهزاده امان الله خان د عین الدوله په لقب.

٤ – سر دار عبدالقدوس خان ایشک آقا سی د اعتمادالدوله په لقب.

٥ – میر زا محمد حسین خان پر ګیر کوتوال د افغانستان مستوفی الممالک. ملکی او نظامی جرنیل.

٦ – خو شدل خان لوی ناب دکابل نائب الحکومه.

۷ – سردار عبدالوهاب خان امین المکاتب سو، چې ټول د نائب الحکومګانو تر اختیار لوړ لیکونه به ده ته راتلی او نائب السلطنه یا پاچاته به ئی وړاندی کوی.

۸ – سردار محمد یونس خان امین الوجوهات یعنی د تجارو باشیانو او بندو یانو او قافله باشیانو مشر.

۹ – فتح محمد خان د کوتوالانو مشر.

۱۰ – ناظر محمد صفر خان امین الاطلاعات چی د میزانو او اخبارو چیانو مشر و.

۱۱ – سردار عبدالله خان قوم تیموری دامین الزکات په لقب د زکاتچیانو مشر.

۱۲ – دشرعی او حقوقی مرافعه تو او دعوا وو لپاره د (۲۲۰) تنو علماوو یوه ټولنه د (میزان الشرع) په نامه جوړه سوه چې مشر ئی میر علی جان خطیب او نائب ئی ملاعبدالرزاق خان دی او دوی به د «دستورالعمل میزان الشرع» سره سم کار کوی (د امیر حبیب الله مهر).

۱۹۰۵ م ۱۳۲۳ و ۲٤ ق.

لویس ولیم ډین د هند خارجه سکرتر کابل ته راغی او د امیر حبیب الله خان سره ئی په ۲۱ مارچ = ۱٤ محرم داسی معاهده لاس لیک کړه چې د مخه امیر عبدالرحمن خان په ۱۸۸۰ – ۱۸۹۳م له انګریزانو سره منلی وه.

د سراج الاخبار د انجمن تاسیس او په کابل کی د مولوی عبدالروف خان قند هاری په مدیری دسراج الاخبار افغانستان لومړی شماره خپره شوه، پنجشنبه ۱۵ ذیقعده ۲۳ ق ۱۱ جنوری ۱۹۰٦ م (فقط یوه شماره نشر سویده).

سردار محمد نادر خان غندمشر سو.

محمد شهاب الدین خان ثاقب خپل تاریخ (افاغنه) دوه ټوکه په اردو په لاهور کی چاپ کیء.

۱۹۰٦ م ۱۳۲٤ ق.

دایران پادشاه دمکما هون حکمیت دهلمند داوبو په ویشنه کی رد کیء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد يوسف رياضى هروى د محمد حسن سدوزى زوى (دحيات سلطان ابدالى له ښښته) چى مورخ اوليكوال په سياست لگيا سړىو، خپل كتاب بحر الفوائد (كليات رياضى) يى په مشهد كى ۵۷۲مخه چاپ كړ چى دافغانستان او ضا ع ښه ښكاره كوى. (ولادت په هرات كى ۱۲۸۸ ق) .

افغا نستان د اوگسټ هملتون تاليف په لندن كى چاپ اوخپور سو دكتاب دافغانستان مفصل جغرافى اواجتماعى معلومات لرى .

۳۱ مى ۱۸۲۵ ـ ۲۰ اكتوبر ۱۹۰٦ م ۱۳۲٤ ق

دهنرى جارج را ورتى مشهور پښتو پوهاند او مورخ اوپر پښتو ډېرو تاليفاتو خاوند دژوند دوره .

يوڅو تاليفات يى: (۱) پښتو گرامرپه انگليسى دريمه كامله طبعه ۱۸٦۷م (۲) پښتولغت دوهمه طبعه ۱۸٦۷م (۳) گلشن روه ۱۸٦۰م (٤) دافغانى شاعرانو منتخبات د ۱۸٦٤ م طبعه (۵) دطبقات ناصرى انگريزى ترجمه ۱۸۸۱م .

۱۹۰۷ م ۲۵ر۱۳۲٤ ق

امير حبيب الله خان دهند د ويسرا لارډ منټو په بلنه هند ته ولاړ (۲ جنورى) .

ده په ۱٦ جنورى غره ذوالحجه ۱۳۲٤ دعلى گړ اسلامى كالج وكوت اوالطاف حسين حالى دهند شاعر په فارسى دده استقبا ليه قصيده وويله، امير دى كالج ته ۲٦ زره كلدارى اعانه وركړه اود لاهوركالج ته يى ۲۰ زره روپى اعانه وركړه او بنيادىى پخپل لاس كښېښېښو په ۷ مارچ لههنده وطن ته راغى .

د عبدالباقى افغانى كابلى عالم دژوند وخت، دى دمشق ته تلاىو يوه رساله لرى : رسا له فى ا لا خذ بخبرالبرق لاثبات ر مضان و غيره

لومړى طبى مكتب په كابل كى جوړ سو .

انگريز او روس په ۳۱ داگست په افغانستان او ايران او تبت كى دخپل نفوذ دسيمو د ټاكلو لپاره معاهده سره وكړه .

دجبل السراج داوبو د برښنا كارخانه جوړه سوه .

امير حبيب الله خان دگرد افغانستان پهدوره ولاړ (۱۳۲۵ق = ۱۲۸٦ ش) .

دقند هار نهر سراج دهلمندلهرود څخه افتتاح سو .

دزخهخيلو اپريدو غزاوىلهپرنگى سره پهوادى بازار كى .

شيخ محمد رضا هروى د امير حبيبالله په نامه (خزاين السكوك فى مسكوكات الملوك) دافغانستان پر مسكوكاتو باندى وكيښ .

محمد عبد الحكيم خان لودى د پښتنو تاريخ (حيات لودى يا شوكت افغانى) درى ټوكه په آگره كى په اردو خپور كړ .

هتوړام (تاريخ بلوچستان) په لكنهو كى چاپ كړ چى دبلو څو او پښتنو تاريخ دى .

۱۹۰۸ م۱۳۲٦ ق

سردار محمد نادر خان دجنرالى (لوامشرى) منصب ته ورسيدى .

پښتنو پر پرنگى حملى شروكړى او اتمان خيلو د پړانگ غار څلرمه غزا وكړه اود ميچنى نهمه غزا وښښته .

پهلندن كى دافغان ا نگليس ددوهم جنگ تاريخ چاپ سو .

داملاعزتالله عزتانصارىبلخىعالم اوشاعر په صالح آبادكى وفات سو .

خير الله خيرى نعمت خيل دبر سوات اوسيدونكى پښتو شاعروفات سو .

شاپسند محمدز ى پښتو شاعر دكندى نوښار او سيدونكى ۸۰كلن وفاتسو (ولادتيى ۱۸۲۸م) .

ملتان زخه خيل اپريدى دخيبر د جنگونو پهلوان او پر پيښور ښدار حمله كوونكى دپر نگى دښمنژوندى و.

دعبد الحكيم افغانى قند هارى حنفى فقيه او زاهد او مؤلف وفات په دمشق كى، دكشف الحقاق او شرح شاطبيه اوحاشيه شرحبخارى او شرح هدايه او حاشيه تفسير نسفى او شرح المنار مؤلف.

(ولادت ئى ۱۲۵۱ ق)

شيخ محمد رضا هروى د غزنى دشنختو او تاريخى ډېر ليكنو په بيان كى په خورا ښه خط (رياض الا لواح) دامير حبيب الله لپاره تاليف كړ (عكسى چاپ كابل ۱۳٤٦ ش) .

۱۹۰۹ م ۱۳۲٦ ق

دانډى كوتل غزاله پرنگى سره .

جى- بى ټيټ TATE دافغانستان او بلوچستان او ايران دسرحدونو دسفر كتاب ۹ بابه مصور دنقشو سره لهلندنهخپور كړ. پدىدافغانستان دسرحداتو دټاكنى دډلى يوغړىو .

۱۹۰۹ م ۱۳۲۷ ق

دمارچ په مياشت كى د اخوان افغان دسياسى او مشرو طيت غو ښتو نكى ډلى غړى ونيول سوه او مولوىمحمد سرور واصفقندهارى او دده ورور سعد الله قند هارى دمولوى احمدجان الكوزى زا من او لعل محمد كابلى او جوهر شاه غور بندى او محمد ايوب پوپلزى قند هارى و وژل سوه او ۳۵ تنه بند يان سول.

۱۹۱۰ م ۱۳۲۸ ق

دكابل او جلالآباد ترمنځ بدتيلفون لو مړى لين جوړ سو.

لو مړى مكتب حربيه په كابل كى جوړ سو.

دافغا نستان گز يټير په هند كى مرتب او چاپ سو.

د سراج الا حكام فى معا ملات الا سلام فارسى فتاوى لو مړى ټوك

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶۷۴ ـ مخصه میر علمی جان خطیب دار السلطنه او مولوی عبد الرازق مدرس تالیف اود میزان التحقیقات الشرعیه علما وو تصحیح کړه چی د امیر حبیب الله خان په نامه دکابل په شاهی مطبعه کی چاپ سوه (یوه مقدمه ۲۱ بابونه)

عمر دین عمرد زین العابدین اتمان خیل زوی د مردان او سیدو نکی خیل پښتو دیوان ترتیب کیء (۷ میء)

۱۹۱۱ م ۱۳۲۹ ق

سراج الاخبار افغانیه دمحمود طرزی په مدیری خپور سو (۱۵ شوال ۱۳۲۹ق ۱۶ میزان ۱۲۹۰ شس)

سردار عبد الله خان توخی دبلخ دولایت حکمران مړ سو او سردار عبد الوهاب خان دمخنی امین المکاتیب دهغه پر ځای حکمران سو.

عبد الرحیم خان دهرات دعسکرو په جرنیلی مقرر سو (رمضان)

دنیلاب پل په گل بهار کی د مستر هالیدی په انجنیری په ۱۷ شوال ۱۱ اکتوبر ۱۸ میزان ۱۲۹۰ ش افتتاح سو.

په کابل کی لومړی یتیم خانه جوړه سوه ذیحجه ۲۹ ق

په کابل کی دامیر حبیب الله خان په فرمان دطرابلس غرب دشهیدانو او یتیمانو لپاره بسپنه ټوله سوه (ذیحجه)

له انگر یزانو سره دباپړی دملاصاحب (میر سید جان) دشبقدر غزا (دی په ۱۳۴۲ ق په چار منگ کی مړدی)

۱۹۱۱ م ۱۳۳۰ ق

دجلال آباد او لغمان پر لاره، د کابل پر سین دمستر هالیدی په انجنیری په درو نته کی یو ۳۰۶ فټ اوږد معلق د اوسپنی پل جوړ سو (صفر ـ جدی)

دجلال اباد نهراج سراج جوړ سو (صفر ـ دلو)

دوست محمد خان ناظم بار کزی په ۱۲ محرم د دار العدالت سرکرده مقرر سو.

دلغمان دقلعة السراج و دانی جوړه سوه.

سردار عنایت الله خان په کابل کی مطبعهٔ عنایت جوړه کړه.

سردار محمد عزیز خان د سردار محمد یوسف خان زوی ایشیک اقاسی خارجه مقرر سو.

سید شاه خان نایب سالار د جلال آباد عسکری مشر مقرر سو.

دمنگاو ښورښت او ددوی دآرامولو لپاره دحضور دجرنیل سردار محمد نادر خان لیږل (۲۳ جمادی الاولی) دغه ښورښت د روژی په میاشت کی تمام سو او سردار محمد نادر خان دحضور نایب سالار مقرر سو.

په پغمان کی ځنی نوی ودانی لکه سهیل ـ ستاره ـ بیت الصیف.

سراج الاخبار په دوهم کال کی په حروفی چاپ او مصور خپور سو

(۱۵ شوال = ۲۷ سپتمبر = ۴ میزان ۹۱ شس.)

دهند دسرحدی صوبی په پېښور او مردان کی معارف او مکتبونه جوړ سول چی دوی بیداری اثرونه ئی پر پښتنو وکړه.

مولوی شاه عباس مجذوب د شاه عبد الرحیم دهلوی زوی د شاه عبد العزیز وراره چی په ۱۲۴۲ ق ئی له دهلی ځخه کابل ته هجرت کړی و ۱۱۵ کلن په کابل کی وفات سو (جمعه ۱۵ رمضان)

حاجی ملا عبد الله هروی خطاط دملا دلدار زوی په هرات کی ژوندی و.

۱۹۱۲ م ۱۳۳۱ ق

سراج الاخبار دپښتو پر قدامت او اصالت خاصه مقاله نشر کړه (۱۵ صفر ۲۳ جنوری ۳ دلو.)

برگد عبد الوکیل خان دقندهار عسکری قوماندان مقرر سو (جوزا ۹۲ شس)

سردار عنایت الله خان دمعارفو په نظارت وگمارل سو.

په وزیرستان کی دمسیدو او تهدیو قبیلوی جنگ (۳ اگست)

ددراهداری دتذکری نظامنامه په (۱۱۰) ماده کی دامیر حبیب الله خان په امضا خپره سوه (۲۵ سنبله)

سیا چاه او شکنجه کول منسع سول (شعبان)

انجمن معارف دسردار عنایت الله خان په نظارت جوړ سو او نظامنامه ئی نشر سوه (۹ عقرب)

قومی باغ په کابل کی جوړ سو (وزو تښتنی وزارت حربیه)

په قندهار کی په یکشنبه ۱۹ دشوال خلکو پر سردار محمد عثمان خان نائب الحکومه باندی بلوا وکړه او قاضی امر الله دقاضی میرجمال پښدی زوی اود هغه زوی حمید الله ئی مړه کړل. سردار محمد عثمان خان موقوف او پر ځای ئی سردار محمد یونس خان امین الوجوهات مقرر سو اود قندهار دسپاهیانو پر معاش دمیاشتی ۲ رو پۍ زیاتی سوی (۲۴ ذیقعده)

مهدیخان دانگریزی هند سفیر له کابله ولاړ او پر ځای ئی سیف الله خان کابل ته راغیء.

دسراج التواریخ اول او دوهم ټوک دفیض محمد هزاره په قلم په کابل کی چاپ او خپور سو.

اخوند ملا محمد عمر سلجوقی دملا محمد ایوب زوی دهرات مشهور مدرس او مؤلف دالملهم فی الاصول او شرح کافیه ـ رسالهٔ امکان خاص وعام ـ حاشیهٔ ایسا غوجی او نورو کتابو مؤلف په هرات کی وفات سو.

محمد عمر خان بردرانی هروی خطاط او هنرمند ملاك په هرات کی مړ سو په هغه وخت کی دهرات بل

(c) ketabton.com: The Digital Library

خطاط محمد رحيم خان الكوزي هلته
ژوندی و.

۱۹۱۳ م ۱۳۳۲ ق

دشرکت موټر کار افغانيه په نامه
لومړی دحمل ونقل شرکت په کابل
کې جوړ سو. (قوس)
دوزيرو روحاني او مجاهد مشر
ملا پونده په وزير ستان کې وفات
سو (جدی)
دحکومت مالی مشاور برگند
عبد الاحد خان دسمت مغربي لوی
خان په کابل کې واژه سو (ديکشنبې
شپه ۷ صفر)
لومړی دار المعلمين په کابل کې
افتتاح سو (ربيع الاول) مد ير ئې
مو لوی عبد الرب خان و.
لومړی دهند وانو ابتدائی مکتب
په کابل کې جوړ سو (محرم)
حاجي شاه بيك خان په ډهلي کې
دافغانستان سفير سو.
دوړينو کالو ماشين خانه په کابل
کې افتتاح سوه (يکشنبه ۱ جمادی
الثانيه)
دمعا ريفو دماموورينو نظامنامه
(۸۵) مادی دسردار عنايت الله خان
له خوا نشر سو (۱۵ محرم)
محمد نعيم خان نائب سالار د
هرات عسکری قوماندان سو
(۲۷ جمادی الثانيه)
سردار محمد ايوب خان دميوند
مجاهد په سه شنبه ۱۷ د اپر يل
۱۹۱٤م ۱۱ جمادی الاولی ۳۲ ق =
۱۷ حمل ۹۳ش په لاهور کې وفات
او په پيښور کې ښخ سو. عمر ئې
۵۷ کاله و.
سردار محمد نادر خان نائب سالار
دسپه سالار امير محمد خان پرځای
دافغانستان سپه سالار سو.
(سه شنبه ۲۱ رجب ۳۲ق)
عمومی لومړی جنگ ونښت
(رمضان = اگست ۱۹۱٤ = اسد) او
امير حبيب الله خان دشوال په لوله
ورځ په يوه لوی دربار کې د
افغانستان بيطرفی اعلان کړه، او
بيا ئې په شنبه ۱۲ ذيقعده ۱۲ اکتوبر
۱٤م په بل لوی دربار کې تاييد
کړه.
شهزاده امان الله خان دمحمودطرزی
دلور ثر يا سره واده وکړه
(چهار شنبه ۲۲ ذيحجه ۱۹ عقرب
۱۱ نومبر)
په شرقی سرحداتو کې دانگريزا نو
پر خلاف دقبايلو نهضتونه.
محمد عبد السلام خان عمر خيل
پښتون په هند کې دنسب نامه
افغانان نامی کتاب چاپ کړ (رامپور
۱۹۱٤)
نديم بلخی دسردار نصر الله خان
لپاره (نديم المحافل فی تر جمه
نزهت المجالس) په فارسی وکښلی
(خطی) محمد رحيم اندر په قندهار
کې هزار مسايل په پښتو نظم کړ
ميا فضل حق مجددی د ميامحمدعمر
شهيد زوی په هرات کې وفات او
ښخ سو.
نعمان الدين احمد کساکا خيل د

پښتو ظفرالنسا تاليف کړ او دده
مايني زينت النساو کښلی .
شيخ عبد الو هاب دمانکي ملاصاحب
مشهور مرشد اود پښتو عقا يد
المؤ منين مؤلف په مانکي شريف
کې وفات او ښخ سو.
قاري رحمت الله واضح بخاري
(تحفة الاحباب فی تذکرة الاصحاب)
وکښلی چې دافغانستان د شمالی
خوا دشاعرانو حال هم لري.
(دتا شکند چاپ)

۱۹۱٤م ۱۳۳۳ - ۳٤ ق

دجبل السراج دبر يښنا کا رخانه
افتتاح سوه (صفر جدی جنوری)
غلام محی الدين خان دقطغن او
بدخشان نائب الحکومه په ۱۱محرم
مړ سوه اوپرځای ئې امين الاطلاعا ت
نا ظر محمدصفر خان مقرر سو
په کابل کې پنځه ابتدايي مکتبونه
دمو لوی عبد الرب خان په مديري
افتتاح سوه (سه‌شنبه ۱۲ جمادی الثانيه)
د اکتوبر په مياشت دنيدر ماير او
هنتينگ په مشری دالمان او ترکيې
لو استريا يوه را ليږلې ډله دايران
او هرات له خوا کابل ته راغله، چې
دافغانستان حکومت پر انگريزانو
را وپا روی د۱۹۱٦ ترمئی پوری په
کابل کې وه، له دې ډلې سره راجه
مهندر پرتاب او مولوی برکت الله
هندی آزادیخوا هان هم وو.
مولوی عبد الروف قند هاری
مشهور عالم اود امير حبيب الله خان
ملای حضور په شنبه ۱٦ شوال په
کابل کې وفات سو.
په کا بل او نورو ښارو کښې
دکولرا ناروغی خپريدل (رمضا ن-
شوال)
مولوی عبد الرب خان د دار المعلمين
مدير اود ابتدائی مکتبو سر ښسته
دار دخپل پلار مولوی عبد الروف پر
ځای ملای حضور هم سو.
دسندا کې ملا احمد جان دباباسين
دکو هستان او سيد ونکي مجاهد
سيد عبد الجبار شاه له ستانی څخه
را وغوښت او هغه ئې امير وټاکه،
پخپله قاضی القضا ت سو، او لـه
انگريزانو سره ئې دجهاد اعلان وکړ
اود چکدری او ملـه کند غزاوی ئې
شرو کړی.
ملا محمد حسين سلجوقی د ملا
عبد الاحد هروی زوی چې خطاط او
عالم او صوفی سړی و ۹۸ کلن په
هرات کې وفات او ښخ سو.
شاه محمد سدوزی د شهزا ده
ايوب لمسی دسند په ټهلي ښاروکې
دخپل خاندان تاريخچه وليکله دآغا
بدردرانی کتابخانه‌په‌کړی ياسين کې)
عبد الله پوپلزی شاعر د پښتو
عبرت نامی او ديوان خاوند پـه
قند هار کې وفات سو.
سيد مير مشوانی هروی زبردست
شاعر ا و نقاش او خطاط اود ديوان
خاوند په هرات کې وفات سو.
(ولا دت ئې ۱۲۸۰ ق)

۱۹۱۵م ۱۳۳٤ـ ۳۵ ق

پښتو ژبه د حبيبيه مدرسې په
نصاب کې داخله سوه .
د وزيرستان دخلکو جنګونه لـه
انگريزانو سره .

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمود طرزی دسراج الاخبار په سرمقاله کی د (حی علی الفلاح) تر عنوان لاندی دافغانستان داستقلال تحریك علنی کیء، اودغه ستر مقاله شمشیر سوه. (غره ربیع الاول ۳٤ق ١٦ جدی ٩٤ ش) .

په جمادی الثانیه = حمل ١٢٩٥ کی دافغانستان مشهور مشا یخ کابل ته دعوت سوه چی دامیر سره وگوری لکه دا سلام پور پاچا دموسهی آخوند زاده ـ دتگاب ملا ـ د هډه ی آخوند زاده ـ دبسرومیا صاحب ـ میانصاحب حصارك شمس الحق ـ استاد هډه ـ دشوربازار حضرات شینخان صاحبان ـ حافظ جی صاحب صوفی صاحب ـ ملامحمد مرید ـ ملا عبدالغفار آخوند زاده .

ددغو مشایخو اود خلکو دوکیلانو په شمول یوه لویه جرگه دامیر په حضور کی جوړه سوه اود ملت داتفاق اودولت دسیاست (بیطرفی) تا یید یی وکیء (جمادی الثانیه اپریل ـ حمل) .

دهندوستان دآزا دیخوا هانو مهاجرین افغانستان ته دراجه مهندر پرتاپ سره راغلل چی دبابر په باغ کی واوسیدل .

سردار عنایت الله خان ناظر حربیه سو .

فضل واحد دترنگزو حاجی صاحب دمومند ویه ملگری پر شبقدر حمله وکړه .

عبد الغفور ندیم دکابل شاعر د غلام حیدر زوی ۳۸ کلن په کابل کی وفات سو .(سه شنبه ۱۳ رجب دده دیوان په ١٣٠٩ ش په تهران کی چاپ سو. (ولادت یی ۱۲۹٦ ق)

سرمست اپریدی په تیرا کی له پرنگی سره دغزا اعلان وکی .

محمد عثمان فرحت کابلی شاعر خپل کلیات تر تیب کیء .

نیك محمد چاریکاری عمدة الفرایض په فارسی وکیښ چی دکابل په سنگی چاپ په دغه کال دمعین السلطنه عنایت الله په امر خپور سو .

١٩١٦ م ١٣٣٥ ق

په وزیرو قبیلو کی بسورښتونه .

سید عظیم شاه مشهور په شاه آقا دقلعه قاضیی، په جمعه ٢٤ رمضان ٣٥ق وفات سو .

د افغانستان داستقلال غوښتنی دبلبل گرفتار په رمزی شعر کی د بناغلی عبدالهادی پریشان لخوا په فارسی اود مولوی صالح محمد قندهاری له خوا په پښتو په سراج الاخبار کی نشر سوی (ربیع الثانی ٢٥ق ٥ دلو) .

محمد حسن راقم اخکزی شاعر او محاسب او مؤلف چی په ١٣٢٧ق دمشرو طیت په حرکت کی بندی سوی و په محبس کی وفات سو

(ولادت ـ ۱۲۹۰ ق) .

ناصر الملك دچترال مصتلح مهتر دتحفة الابرار او مشرق الانوار او صحیفة التکوین مؤلف دچترالی ژبی دلیك او لوست بنیاد کښیښو اود دی ژبی مخصوص حروف یی رواج کړه (متوفا ١٩٤٣ م) .

ندیم بلخی د رحمت الله زوی د دیوان خاوند شاعر وفات سو (ولادت یی ١٢٥٤ ق) .

١٩١٧ م ١٣٣٦ ـ ٣٧ ق

میان گل عبدالودود دعبدالخالق زوی دسوات داخوند لمسی په سوات کی دامارت اعلان و کیء .

په نورستان کی (٦) ابتدایی مکتبونه جوړ سوه .

(جمادی الاخری ٣٦ ق)

١٩١٨ ـ ١٩١٩ ـ ١٩٢٠ م ١٣٣٧ ـ ٣٨ ـ ٣٩ ق

دپښتنو غزاوی له پرنگی سره :ـ دمغول کوټ غزا ـ دتانك غزا ـ د اپوزی غزا ـ دتوچی غزا ـ دکسی غره غزا ـ دکاوړ غزا ـ دمانجی گری غزا دژژی غزا ـ ددراین غزا ـ دترکی غزا دقلعه دوه غزا ـ

١٩١٨ م ١٣٣٧ ق

لومړی موزیم په کابل کی جوړ سو .

په ٢٤ دلو ٩٦ش ١٣فروری ١٨م سراج الاخبار دافغانستان داستقلال په باب کی یوه مفصله مقاله خپره کړه چی دافغانستان داستقلال غوښتلو فکر ئی تقویه کیء (سراج الاخبار ۷کال ١٣ گڼه) .

د افغانستان د ابتدایی او عالی مکتبو او دارالمعلمین نصاب ترتیب او خپور سو (١٥ میزان ٩٧ ش ١ محرم ٣٧ ق) .

میر غلام نبی دخپل پلار میر محمدعثمان پرځای دهرات دگازرگاه میر وټاکل سو .

محمود طرزی یود کوچنیانو اخبار له کابله دسراج اطفال په نامه خپور کیء (غره محرم ٣٧ ق ١٥ میزان ٩٧ دسراج الاخبار آخرینه شماره په ١٥ ربیع الاول ٣٧ق ١٩ دسمبر ١٨م ٢٧ قوس ٩٧ ش خپره سوه .

(اتم کال ٦ شماره) تردی وروسته ندی خپور شوی .

اخوند ملا محمد حسن اوبهی دملا شمس الدین تو خی زوی نقشبندی صوفی او عالم په اوبه کی ٨٠ کلن وفات سو .

د شوروی تر کستان خارجه کمیساریت امیرحبیب الله خان ته پیغام وکیء چی دوستانه روابط سره ولری .

عبدالله بن محمد سرو ستانی هروی دحاجی عبدالرحمن اسحقزی په غوښت دعربی ترتیب الدول کتاب دقوانین الحکما په نامه په فارسی ترجمه کیء (١٦ذی حجه ٣٧ ق) .

دافغانی آزادی خوا هانو له خوا مولوی برکت الله او کاظم بیگ د شوروی تر کستان جمهوریت ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مذاکری له پاره واستول سوه .

۱۹۱۹م۱۳۳۷و۳۸ق۱۲۹۷ــ۹۸ش

امیر حبیب‌الله خان تر ۱۸ کاله سلطنت وروسته دلغمان په‌کله‌گوش دره کی به تفنگچه و وژل سو (د پنجشنبی شپه دری بجی ۱۸ جمادی الاولی ۳۷ق ۱۹ دلو ۹۷ش ۲۰ فروری ۱۹ م) لوپه جلال‌آباد کی دسردار نصرالله خان سره په امارت بیعت وسو .

مولوی عبدالرب دامیر حبیب الله خان دحضور ملا اود ابتدایی مکاتبو او دارالمعلمین مدیر په جلال‌آباد کی دحوت ۹۷ ش په اولوورخو کی وفات اوموری بنخ سو، دغسی هم دچارباغ ضیا معصوم نقشبندی لوی روحانی پیر هلته وفات سو. امان افغان دامیر حبیب الله مرگ د سلطنت دمقام اود مولوی عبدالرب مرگ یی دشریعت دریاست اودضیا معصوم مرگ یی دطریقت دریاست خالیتوب وگانه، چی په یوه واردری سره مقامه خالی سول (امان افغان لومړی گڼه ۲۲حمل ۱۲۹۸ ش) .

د فروری له ۲۱ تر ۲۸ پوری امان‌الله خان په کابل کی دخپل امارت لپاره اقدامات کول .

او په جمعه ۲۱ فروری ۱۹ م ۹حوت ۹۷ش ۱۹ جمادی الاولی ۳۷ق اعلیحضرت امان الله خان په کابل کی پر تخت کښینوست .

په ۲۸فروری دافغانستان کامل استقلال دکابل په لوی دربار کی اعلیحضرت امان الله خان اعلان‌کړی او سردار نصردلله خان له‌جلال‌آباد په پنجشنبی ۲۵ جمادی الاولی ۱۳۳۷ق خپله بیعت نامه ور ته راوالستوله دغسی هم سردار عنایت الله او حیات‌الله په جمعه۲۶ جمادی الاولی دبیعت مکتوب ورته راولیږلی. (امان افغان ۲ گڼه ۷ثور ۹۸ ش .)

په ۳ مارچ ۱۹ م = ۱۲۹۷ ش امان‌الله خان دهند ویسرا ته‌دافغان او انگریز د نوی معاهدی پیشنهاد دافغانستان دکامل استقلال اومتساوی حقو قو پر اساس باندی وکړی

محمود طرزی د سراج الاخبار مدیر ناظر خارجیه مقرر سو (حمل ۱۲۹۸ ش) .

دشورا خاص مجلس په کابل کی افتتاح سو (ثور ۹۸) .

په افغانستان کی دوهمه پلا کابینه جوړه او وزیران (ناظران) ئی په سر کی مقرر سول (ثور ۹۸ ــ می ۱۹) .

(۱) دائره نظارت عدلیه ــناظر عدلیه محمد ابراهیم خا ن.

ځای: عین العمارت .

عین العمارت .

(۲) دائره نظارت حربیه ــ ناظر حربیه صالح محمدخان سپه‌سالار ځای قومی باغ.

(۳) دائره‌نظارت خارجیه ــناظر خارجیه محمود بیگك طرزی . ځای بیت الشوری .

(٤) دائره نظارت معارف ــ ناظر معارف عبد الحبیب خا ن ځای: قصر شهر آرا .

(٥) دائره نظارت مالیه ــ ناظر مالیه میرزا محمود خان . ځای باغ مهمانخانه .

(٦) دایره‌نظارت تجارت :نا ظر تجارت غلا م محمد خان . ځا ی: باغ مهمانخانه .

(۷) دایره نظارت نقلیات : ناظر نقلیات میر زا عبدالقا در خا ن ځای: اصطبل عا مره .

(۸) دایره نظارت زراعت ــ ناظر علی جان خان . ځای : محکمه مراد خانی .

(۹) دایره صدارت عظمی اعتماد الدوله عبدالقدوس خا ن. ځا ی : قصر باغ مهمانخانه .

په ۲۷ مارچ ۱۹ م ۷ حمل ۱۲۹۸ ش د شوروی روسی ترکستان د خار جی امورو کمیسار بوکو یا ولینسکی د افغانستان حکومت ته ولیکل ،چی دشوروی حکومت ټول زاړه قرار دادونه لغو کړل ، او دټو لو اسلامی دو لتو او افغانستا نه سره د دو ستی روا بط غواړی او استقلال ئی منی ، او له مسکوه ښاغلی براوین ټا کلی سوی دی چی د افغانستانه سره سیاسی دوستانه روابط او تجارتی مناسبات ونښلوی .

په ۷داپریل ۱۹م ۱۸ حمل . ۱۲۹۸ ش رجب ۱۳۳۷ ق :

اعلیحضر ت امان الله خا ن لینن ته یولیك واستاوه چی‌د افغانستان استقلال او ددوستی خوا هشو نه ومنی .

په همدغه تاریخ د افغانستان خارجه وزیر محمود طرزی دشوروی دولت خارجه کمیسار چیچر ین ته یولیك واستاوه ، چی د افغانستان دوستانه خواهشو نه او استقلا ل ومنی او د اعلیحضرت امان الله خان مکتوب لینن ته وړاندی کی ددی لیك جواب د لینن له خواه په ۲۲ می ۱۹ م ثور۹۸ دمبارکی او خوښی سره راورسید .

په ۲۱ داپریل ۱۹ م ۳۱ حمل ۱۲۹۸ ش .

امان الله خان لینن ته ددو ستی لیك او د افغانستان د استقلال د اعلان د کامیابیدو لیك واستاوه او جنرال محمد ولی خان ئی د فوق العاده سفیر په ډول د مذاکری‌لپاره ورته معرفی کی ، دی دمی په ۲۸ تاشکند ته ورسید . او په ١٤ اکتوبر ۱۹ م ئی دلینن سره په مسکو کی ملاقات وکړی

د امان افغان لومړی شماره د سراج الاخبار پر ځای د ښاغلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالنهادي په مديري خپره سوه (۲۲ حمل ۹۸ ش ۱۱ رجب ۳۷ ق ۱۲ داپريل ۱۹ م) په دې شماره کې د امير حبيب‌الله خان د وژلو او د امير امان الله خان د جلوس احوال چاپ سو .

سردار عبدالقدوس خان صدر اعظم د قندهار د مجاهدينو مشر مقرر سو او هلته ولاړ (حمل ۹۸ ش) .

افغانستان دروليټ بل پر خلاف خپل پرو تست د هند حکومت ته واستاوه (مي ۱۹ م ثور ۹۸)

سپه سالار محمدنادر خان دعسکرو سره په ۲۱ رجب ۳۷ ق ۳ ثور ۹۸ش ۲۳ اپريل ۱۹م له کابله ولاړ ، او گرديز ته ورسيد ، او ملي قواي د استقلال جنگ ته تنظيم کړل . په جمعه ۱۵ شعبان ئې د گرديز په جامع کې د جهاد خطبه وويله سوه . او د قبايلو په منځ کې دجهاد اعلان وسو ، او مسيدو د انگريز پر فوج حملې شروع کړې د افغان او انگريز درېيم جنگ ونښت (۳ مئی ۱۹ م) .

د سپين وام تانه مجاهدينو په ۲۵ شعبان ونيول ـ او دوانا او سرويکي چوني مسيد و ونيولې (۲۰ شعبان ۳۷ ق ۳۱ ثور ۹۸ش ۲۱ مي ۱۹ م) .

دانگريزانو طيارو پر ډکه جلال آباد ـ کابل ـ سپين بولدک بمباري وکړه (ثور ۹۸ ش) .

په ٦ جوزا ـ ۲۷ شعبان ۲۸ مي دټل ښار افغاني مجاهدينو دسردار محمد نادر خان سپه سالار په مشرتوب ونيو ، دجنگ استقلال متارکه ۳ رمضان ۱۲ جوزا ـ ۲جون (۱۳۹۸ ش) .

په هندوستان کې د خلکو ښورښت زيات او د هجرت تحريک تود سو . (جوزا ـ سرطان)

د هندوستان د آزاديخواهانو موقتي ملي حکومت (په کابل کې جوړ سو او د وزير داخله مولوي عبيدالله سندهي او عزيز هندي په امضا يو اعلان خپور سوه ، چې دهند خلک پر انگريزانو راولاړ سي (جوزا ۹۸ش) ددې موقتي حکومت مشر راجه مهندر پرتاب هندي آزاديخواه و .

د اتحاد شوروي له خوا پاکوف ژا خار و يچ سو ريتس په منځنۍ آسيا او افغانستان کې د فوق‌العاده مختار نماينده په ډول معين سو ، چې د افغانستان او د بلوچستان د آزاد و قبايلو او خيوا او بخارا او د هندوستان او کشمير او تبت له آزادي خواهانو سره رابطه ونيسي او انقلابي د آزادۍ غوښتني تحريکات و روزي (۲۳ جون ۱۹م جوزا ۹۸ش) دغه سفير په سپتمبر کې کابل ته راغی .

عبدالشکور خان د افغانستان سفير دبخارا دامير دربار ته ورسيد (سرطان ۹۸ ـ جولائی ۱۹) .

حسين د اسحاق زوی د شوروی دولت لوی سفير کابل ته راغیء (سرطان ۹۸ـ۱۹ جولای).

دافغان او انگليس روغ ليک چې په راولپنډی کې په (۸) اگست په ۵ مادو کې امضا سوی و په (۲۸) اسد ۹۸ ش ۲۰ ذی قعده ۳۷ ق (۱۸) اگسټ ۱۹ م د افغانستان پاچا اعليحضرت امان‌الله خان تصديق کیء او داستقلال اعلان او لوړی جشن وسو .

دمعرف معارف مجله دوزارت معارف له خوا په کابل کې چاپ سوه (۱سنبله ۹۸)

د سردار محمد نادر خان غازی سپه سالار قوا فاتحانه کابل ته راغلل .

(۲۸ ميزان ۹۸ ش ۲۱ اکتوبر ۱۹ م) او ده ته داعلی‌لمر نښان ورکړ سو اود استقلال ځلی دده په نامه په کابل کې جوړ سو اودی (وزيرحربيه) سو اوهم په‌دغه کال ۱۲۹۸ ش د سمت مشرقي رئيس تنظيمه مقرر سو (ربيع‌الاول ـقوس ـدسمبر)

د حوت په اولولسو ورځو کې د مشرقي داقوامو جرگه په جلال‌آباد کې وسوه اود اتحاد مشرقي جريده هم خپره سوه ۱۲۹۸ ش (ربيع‌الاول ـحوت ـ دسمبر) .

د افغانستان د روغې د مذاکرې يو هيئت دعلی احمد خان په مشرۍ راولپنډی ته ولاړل (دلو ۱۲۹۸ش) او د روغې ليک ئې امضا کیء (۸) اگست ۱۹م (۱۱ ذيقعده ۱۳۳۷ق) .

د افغانستان د استقلال د جنگ پروخت دترنگزو حاجی صاحب او مولانا سيف الرحمن الکوزی دمومندو په ملگری دشبقدر دوهمه غزا له پرنگی سره وکړه .

قاضی القضات خان علوم سعدالدين خان بارکزی په کابل کې وفات سو (٤ ميزان ۱۲۹۸ ش) .

او دده پر ځای يې زوی قاضی عبدالشکور خان قاضی القضات سو .

محمد ابراهيم حيرت کابلی شاعر د تحفه شهنشاهی او ديوان اشعار خاوند وفات سو په پنجشنبې ۲۵ جمادی‌الاولی ۱۳۳۷ (ولادت ۱۲۵۰ ق) .

د اعليحضرت امان الله خان په امضاء (کتابچه قانون گذاری حکام افغانستان) په کابل کې چاپ او خپره سوه ۱۲۹۸ ش .

سردار محمد سليمان خان وزير معارف سو (۹۸ ش) .

د ۱۲۹۸ ش کال مالی واردات خلوېښت مليونه کابلی او مصارف ۳۱ مليونه او ذخيره ۹ مليونه‌وه .

۱۹۲۰ م ۱۳۳۸ر۳۹ق ۱۲۹۹ش

دافغانستان لومړی د ماليې نظامنامه خپره سوه (۱حمل ۹۹ ش ۲۱ مارچ ۲۰ م) .

په کابل کې لومړی ملی کتابخانه جوړه سوه (حمل ۹۹) .

دمحمود طرزی په مشری دسیا سی مذاکری لپاره یوه افغانی ډله دهند مسوری ته ولاړل اود هنری ډابس انگریزی نمایند‌ه سره یی خبری وکړی (۱٦ اپریل تر ۱۸ جولایی ۲۰ م) داډله په ۱۰ر اسد ۱۲۹۹م کابل ته راورسیده .

په نظارت معارف کی لومړی‌علمی انجمن افتتاح سو (۲۰ رمضان۳۸ق ۱۸ جوزا ۹۹ ش) .

د افغا نستان لومړی سفیرسردار عبد العزیز خان تهران ته ورسید (۷ شعبان ۳۸ق) په جمعه ۲۸ جوزا ۹۹ ش یی د افغانستان بیرغ‌پورته کیء.

په کابل کی دافغان روزنامه د محمد جعفر په مدیری خپره سوه (دوشنبه ١٤ سرطان ۹۹) .

په کابل کی لومړی پلا داصول دفتری مکتب‌افتتاح‌سو (۱۲ ذیقعده ۳۸ق سرطان ۹۹ ش) سپه سالار محمد نادر خان له سمت مشرقی څخه کابل ته راغی (ذیقعده ۳۸ق اسد ۹۹ ش آگست ۲۰ م)

په جلال آبادکی ابتدایی مکتبونه جوړ سول (اسد ۹۹) .

سردار محمد هاشم خان دسمت مشرقی ملکی او نظامی نایب سالار مقرر سو (اسد ۹۹ ش) .

په ١٤ اگست ۲۰م اسد ۹۹ یود بیسیم تلگرافی د ستگاه د شوروی دمیخانیکانو سره کابل ته راورسید او لومړی دتشکر تلگرام دامان الله خان له‌خوا لینن ته ولیږل سو ۱۸ سپتمبر ۲۰م سنبله ۹۹ ش .

د بخارا دشوروی جمهوریت د رئیس فیض‌الله خو اجه له‌خوا د افغانستان پاچا ته‌تلگرام راورسیدی چی دهغه جمهوریت سره‌روابط قایم سی (۱۵ ستمبر ۲۰م) دافغانستان خارجه وزیر محمود طرزی په جواب کی دبخارا دمملکت استقلال وغوښت اودښاغلی عبدالـهادی خان مقر ری یی دبخاراپه سفارت ورته ولیکله .

په هرات کی داتفاق اسلام هفتگی جریده دعبدلله قانع هروی‌په مدیری نشر سوه (۱ سنبله ۹۹) .

په مرکزی آسیا کی د شوروی روس‌فوق‌العاده سفیر سورتس‌په‌یوه لیك کی دافغانستان خارجه وزیر محمود طرز ی تـه و کنبل چی عبدالشکور خان افغانی نماینده په بخاراکی پـرو پاگند او عسکر ی فعالیتو نه‌کوی‌چی باید جلوگیری‌یی وسی ۲۱ ستمبر ۲۰ م) .

دهندی مهاجرانو ډلی افغانستان ته راغلی، دمهاجرینو انجمن په کابل کی تاسیس سو (سنبله ۹۹ ش ستمبر ۲۰ م) یوه ډله مهاجرین د شوروی له لاری اناطول ته ولاړل .

غلام نبی خان څرخی د مزارشریف عسکری قوماندان مقرر سو (میزان ۹۹ ش) .

د افغانستان سفیر عبدالهادی خان بخارا ته واستول سو (جمعه ۸میزان ۹۹ ش) .

په پختیا (جنوبی خوا) ولایت‌کی ابتدایی مکتبونه‌جوړسول (عقرب۹۹)

جمال‌پاشا دترکیی دحرب وزیرکابل ته‌له تاشکنده راغیء (٦عقرب۹۹ش نومبر ۲۰ م)

اعلیحضرت امان الله خان او محمود طرزی دلینن او چیچرین په نامـه مکتو بونه وا ستول چی دافغان او شوروی لو مړی‌معا هده ترتیب‌سوی او در ولیږل سوه چی تصدیق سی (اول دسمبر ۲۰م قوس ۹۹ شس)

دستارهٔ افغان هفتگی جریده د میر غلام محمد په مدیری له جبـل السراج څخه خپره سوه (۹ قوس ۱۲۹۹ شس)

سپه سالار محمد نادر خان دقطغن او بد خشان رئیس تنظیمیه مقرر سو (جمادی الاولی ۳۹ جدی ۹۹)

د افغا نستان خارجه وزیر محمود طرزی د شوروی اتحاد خارجه وزیر چیچرین ته د دواړو دولتو دمعاهدی دتشکر مکتوب دبدری بیگ په لاس واستاوه او دشرق دآزادی دتحریك مننه ئی وکړه او د جمال پا شا پـر راتگ یی خوښی وکړه (دسمبر۲۰م) ۱۹۲۱م ۱۳۳۹ق ۱۲۹۹ر ۱۳۰۰ شس

سر هنری ډابس دانگر یزانو نماینده دمعا هدی لپاره دافغانستان سرحد ډکی ته را غیء دده سره‌یوه ډلـه نـور مامو رین هم ملگری وو (۱۵ جدی ۹۹شس ٥جنوری ۲۱ م)

دوی دجدی په ۲۰ = ۱۰ جنوری د دلکشا په ماڼی کـی د اعلیحضرت امان الله خان حضور ته په یوه لوی در بار کی ور غلل.

دسمت مشرقی داقوامو جرگه کابل ته را غله (۲۱ جدی ۹۹ شس)

موسیو برا وین دشوروی دولت سفیر چـی پـه ۱۲۹۸ شس ئـی د افغا نستان تابعیت قبول کړی و،او غوښته ئی چی دقند هـار له لاری هند تـــه ولاړ سی، دچهار شنبی دما ښام پر ۷بجو ۲۹جدی ۱۲۹۹ش په غزنی کی و واژه سو.

پاینده محمد فرحت دامان افغان دجریدی مدیر سو (۲دلو ۹۹ جنوری ۲۱ دانـا طـــــو لـی د ملیو نـو

هیئت د عبد ا لـر حـمـن بیـــگ پیښوری پــه مشری بخا را تـــه را ورسیدیء (٢٤ جنوری ۱۹۲۱م)

دافغا نستان سفیر عبد الهادی‌خان د بخارا دربار ته‌ور سیدیء (۲۱دلو ۹۹ شس)

په کابل کی دنجونو لومړی مکتب مستوراتافتتاح‌سو (دلو۹۹جنوری۲۱)

عبد العزیز خان دحضور یاور په نظارت داخله مقرر اومحمود خان د ده پـر ځـای د حضور یـاور سو متوفا ۱۹ جدی ۱۳۵۰) .

محمد یعقوب خان دحضور شاغاسی سو (دلو ۹۹ شس)

دافغا نستان او شو رو ی تر منځ لو مړی معا هده په مسکـو کـــی د افغا نستان له خوا محمد ولی خان او مرزا محمد خان اوغلام‌صدیق خان اود شوروی دولت له خوا چیچرین

(c) ketabton.com: The Digital Library

او قره خان په ۱۲ مادوکی امضاکړه ۲۸ فبروری ـ۲۱ م ـ ۱۰ حوت۹۹ اودافغانستان فو ق الـعاده هیئتد محمد ولی خان په مشری د مارچ په او له و رځ له مسکوه غربی ارو پاته رهی سو. دا معا هده داسد په ۲۲ ورځ ۱۳۰۰ ش پـه پغمـان کـی اعلیحضرت امان الله خان امضا کړه.

دافغانستان او تر کیی لو مړی معا هـده پـه مسکو کـی امضاء سوه (۱۱ حوت ۹۹ ش ۲مارچ ۲۱م) دافغانستان له خوایی امضا کوونکی محمد ولیخان فوقالعاده سفیر اود ترکیی لهخوا یوسف کمال بیګ د اقتصاد ناظر او ډاکټر رضا نوربیګ دمعارفو ناظروو .

دامعاهده دجمعی پهورځ ۲۷میزان ۱۳۰۱ ش ۱۹ اکـتـو بـر ۲۱م د داعلیحضرت امان الله خان له خوا دکابل په عید ګاه کی خلکو تهاعلان سوه .

سلطان احمد خان دافغانستان د وفدمشر دانا طولی دولت تهدباکو له خوا ولاړ (۲۱ حوت ۱۲۹۹ ش) .

د ۱۲۹۹ ش دولتـی واردات ٤٥ ملیونـه او مصارف ۳٦ ملیونه او ذخیره نه ملیونهوه .

ددولت دنښانو لو مړی نظامنا مه خپره سوه (۹۹ ش) .

داعلیحضرت امان الله خاندوژلو یوه دسیسه کشف سوه، چی پـه هغهکی میرزا محمد علی نائب دمیرزا سیفالدین ترهکی زوی شاعـر او خطاط او منشی (متولد ۱۲۹۵ ق) او اختر جان د ناظر صفر زوی او دلوخان پنجشیری او محمد امیـنـ عبدالله ـغلام حیدر ووژل سوه ـ

له پرنګی سره دچوری د پښتنو غزا (۳۹ ق) .

قاضی عبد اللطیف سواتی پښتو تفسیر تیسیر تالیف کیء (۳۹ ق) .

محمد ابراهیم خان عدلیه وزیر د مزار شریف رئیس تنظیمیه او بیا محمد سـرور خـان دهـغه ځـای نائب الحکومه سو (۹۹ ش) .

(۱۹۲۱ و ۲۲م ۱۳٤۰ و ٤۱ ق)

دافغا نستاندښځو لو مړیجریده ارشاد النسوان له کابله د محمود بیګ طرزی د مـاینی (اسما) پـه مدیری او د روح افزاءدمحمدزمان خازن الکتب دلور پهسر محـر ری خپـره سـوه (پنجشنبه ۱ حـمل ۱۳۰۰ ش)

دبخارا لومړی سفیر یوسفزاده عبدالرحیم کابل تـه راغی (٦ حمل ۱۳۰۰ ش) دی دبـخارا د رئـیس فیضالله خواجهد (٦ جنـوری ۲۱ ۲٥ربع الثانی ۳۹هـ) په مـکتوب د افغانستان خارجه وزیر تـه معرفی سویو .

دمصطفی کمال لهخوا داناطولی لومړی فوقالعاده سفیر عبدالرحمن بیګ پیښوری دبخارا او هرات له لاری کابل ته راورسید (۱٥ حمل ۱۳۰۰ ش) .

په قند هار کی لو مړی ابتدایی مکتب تجار افتتاح سـو (۲۰ حمل ۱۳۰۰ ش) .

سید عالم خان دبخارا امیر کابل تـه دپناهنده پـه توګه را ورسید (پنجشنبه ۱٥ ثور ۱۳۰۰ ش) .

له ایتالیاسرهدافغا نستانلو مړی معاهده امضا سوه (۳ جـون ۲۱م ۱۷ جوزا ۱۳۰۰ ش) .

دشوروی دو لت نویسفیر رسکول نیکوف ته دچیچرین وزیر خار جه لهخوا هدایت ورکړ سوچی دروسیه شوروی اوانګلیس دمعاهدی مراعات په افغانستان کی وکی ،او په دی مملکت کی دکمو نستی لمسو نـــه ځان وژغوری ،دافغانستان پــــه پیشر فت کی همـــکار وی ،او د ار تجا عی محا فلو «داسلا مـــی دولنو اتحادیه » چی دانګریزانو له خوا تلقین کیږی با ید جلو ګیری وشی، ځکه چـی زمونـږ دمنځنـی آسیا حا لـت ته خطـر نا که ده(۳ جون ۲۱ م جوزا ۱۳۰۰ ش)

دوه سوهتنه افغانی محصلان هنـد اږ اروپاتـه واستـول سـبـــو ه (جوزا ۱۳۰۰ ش جون ۲۱ م)

په وزیر ستان کی دحاجی عبد ـ الرازق پهمشری دانګر یزا نو سره دجهاد دوام (جوزا ۱۳۰۰ ش)

سپه سالار سردار محمدنادرخان وزیر حرب ته د اعلی لمر نښا نور کړ سو (جوزا ۱۳۰۰ شجون۲۱م)

دافغا نستان او ایران لو مړی د مؤدت معاهده (۲۲جون ۲۱مسرطان ۱۳۰۰ ش)

سپه سالار غازی محمد نا در خاند علی آباد په کلا کی امانیه طبیمکتب تاسیس کیء (سرطان ۱۳۰۰)

د طلوع افغان هفتګی جریـده د مولوی صالح محمد په مدیری پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

قند هار کی تاسیس سوه.
(۱۵ سرطان ۱۳۰۰ ش ۳۰ شوال ۳۹ ق ٦ جولائی ۲۱ م)

مکتب حکام په کابل کـــی افتتاح سو (۷ سرطان ۱۳۰۰ شس) نظارت یی په وزیر داخله اوه درلوده.

دشوروی روسی دولت نوی لوی سفیر رسکول نیکـوف دهـرات او قند هار له لاری کابل تــه راغـی (شنبـه ۲۵ سرطـان ۱۳۰۰ شــ ۱۵ جولائی ۲۱ م)

د افغانستان داساسی تشکیلاتو اود ملکی تقسیماتو نظامنامی خپری سوی (سرطان ۱۳۰۰ ش ۳۰ مــی ۲۱ م) .

مولوی غلام محی‌الدین افــغان د دارالمعلمین مدیر اود آخوان افغان رکن په چهار شنبه ۱۲ اسد ۱۳۰۰ وفات سو، دی قند هاری جمریانی‌و.

دبخارا ددولت بیــرق دکابــل د بخارا په سفارت کی ورپول سو ، دلته دشوروی سفیران سورتس ــ او رسکول نیکوف اود انا طولی د حکومت سفیر هم حاضرو (پنجشنبه ۲٦ اسد ۱۳۰۰ ش) .

د شوروی نــوی سفیر رسکول نیکوف دافغانستان وزیر خارجه ته اطمینان ورکیء چی دافغانستان په داخلی چارو کی به مداخله نه کوی اوپه افغانستان کــی دکوم انقلاب راوستوا راده نلری (۳۰ جولایــی ۲۱م اسد ۱۳۰۰) .

دارگ په‌شمالی‌برج کی دشورای دولت افتتاح وســوه (چهار شنبه ۱۱ اسد ۱۳۰۰ ش) .

مولانا نوردل خان دشیردل خان قمبر خیــل اپریــد ی زوی مشهور مجاهد وفات اوپه تیراه کی ښخ‌سو (۲۰ اسد ۱۳۰۰) .

په ۲۱ اسد ۱۳۰۰ ش اعلان‌وسو چی دپست محصول به وروسته‌نیم اخیستل کیږی .

دشوروی دولت افغا نستان تــه دنظامی او فنی بی عوضو کومکونو وعده ورکړه .
(۲٤ جولائی ۲۱م اسد ۱۳۰۰ ش)

دبرتانیا دنمایندەسر هنری‌ډابس نخه د افغانستان د خارجه‌وزیررسمی خواهش چی دترك او یونان په جنگ کی دیــونان سره کومــك ونکړی (۲۰ سنبله ۱۳۰۰ ش) .

عبدالبا قی‌خان‌دافغا نستان‌لومړی جنرال قونسل په مشهد کی مــقرر سو (میزان ۱۳۰۰) .

دمکتب قضات افتتاح په کابل‌کی (عقرب ۱۳۰۰) .

مجموعه عسکریه مجله له حــربیــه وزارت ته‌خخه‌خپره‌سوه(۱عقرب۳۰۰)

دافغا نستان او بر تانیا لو مړی معاهده ١٤ مادی ۲ ضمیمی په کابل کی دمحمود طرزی وزیر خارجه او سرهنری ډابس له خوا لاس لیــك ســوه (۳۰عقــرب ۱۳۰۰ ش ۲۲ نـــــو مبر ۲۱ م).

۱۹۲۲ م ۱۳٤۱ ق ۱۳۰۰ر۱ ش

له کندهاره محمــد عــلی خان د نائب الحکومه قایم مقام ولاړ اوپر

ځای یی عبدالعزیزخان دتنظیم‌رئیس مقررسو (سه‌شنبه۱۹جدی ۱۳۰۰ش جنوری ۲۲ م) .

د جــدی پــه ۲۰ ورځ ۱۳۰۰ ش ولایاتو ته دغه دتنظیم رئیسان مقرر سول :

قطغن او بدخشان تــه سپه سالار محمد نادر خان غازی وزیر حربیه پــه وزارت حربیه کی قایم مقام سردار محمد هاشم خان نائب‌سالار عبدالعزیز خان وزیر داخله قند هار نــــه . وزارت داخــله قایم مقــام محمدسرورخان .

محمد ابراهیم خان وزیــر عدلیه مزار شریف‌ته . دوزارت عدلیه قایم مقام میر زمان الدین عدلی مستشار جمعه‌خان دوزیر عدلیه‌معاون میمنی ته .

شجاع الدوله خان وزیــر امنیه هرات‌ته . دوزارت امنیه قایم مقام محمود خان یاور .

صدراعظم ســردار عبد القدوس خان لــه قندهاره کابــل ته راغــی (پنجشنبه ١٤ جدی ۱۳۰۰ ش) .

د ایــران لــومړی لــوی سفیر اعتلا الملك کابل ته دپیښور له خوا راغی (شنبه ۹ جــدی ۱۳۰۰ ش)

شیر احمد خان دایتالیا په روم‌کی دافغانستان لومړی لوی سفیر مقرر سو او سفارت خانه‌یی هلته افتتاح کړه (جدی ۱۳۰۰ ش) .

د افــغا نستان لومــړی جــنرال قونسل محمد حیدرخان ډهلی تــه ولاړ (۱ دلو ۱۳۰۰) .

د افــغا نستان لــو مړی سفیر عبدالهادی خان په ۱۵ دلو ۱۳۰۰ش دپیښور له لاری لندن تــه رهــــی ســو .

داصلاح هفتگی جریده په خان‌آباد کی دبشیر احمد پــه مدیــری خپره سوه (۲۹ دلو ۱۳۰۰ ش جمادی ــ الاولـــی ۱۳٤۰ ق ۱۸ فـــرو ری ۲۲م) .

داتحاداسلام‌جریده‌په مزار شریف کی دعبدالر زاق خان په‌مدیری نشر سوه (دوشنبه ۱ حــوت ۱۳۰۰شس ۱۹ فروری ۲۲م) دوی‌هفتی‌وروسته د (بیدار) په نامه تبدیل سوه.

دافغانستان وزیرمختار غلام‌نبی خان مسکــوته ورسیدی (جــمعه ٤ حوت ۱۳۰۰شس ۲۲ فــروری ۲۲م)

دبرتانیا دوزارت مختاری لومړی ډله دتورخم له لاری کابل ته راغلــه (۱۵حوت ۱۳۰۰شس مارچ۲۲م)

غلام جیلانی خان دهرات‌لوامشر سو (دوشنبه ۱۵حوت ۱۳۰۰)

فرا نسیس همفر یز دبر تانیا وزیر مختار او فو ق‌العاده سفیرخپله‌اعتماد نامه اعلیحــضرت امان اللّهخــان تــه وړاندی کړه (۲۲ حوت ۱۳۰۰شس ۱۳ مارچ ۲۲م)

په ۱۳۰۰ ش کال دغــه دولتــی نظامنامی خپری سوی :

۱ ــ د نکاح ، واده، ختنبه سوری نظامنامه .

۲ ــ دگمرک دمحصول اخیستلو نظامنامه .

٣- دمالیاتو د کــار کــنداری نظامنامه .

٤ -دعباراتو او القا بـو د لنـد ونی نظامنامه .

٥ - د ډاکخانـو نظامنامـه (٩ سنبله) .

٦ - د عسکری جزا نظامنامه .

٧ - د عسکری کالیو نظامنامه .

٨ - د افـغانستـان د ملـکـی تقسیماتو نظامنامه .

غازی تریـن خان تـوری خیل وزیر د توچی د محمد خیلو په غزا کی شهید سو .

مولوی عبدالمجید افغانی اتمان خیل په پیښور کی (جمال افغانی) تالیف کیء.

قاضی خیر الله پیښوری پښتو قاموس خیراللغات وکیښی .

عمر دین مر دانی پښتو تکـــړه شاعر ژوندی و .

د۱۳۰۰ ش کال مالـــیوار دات ٥١ ملیونه کابلـی ، مصارف ٤٠ ملیونه ذخیره (١١) ملیونه وه .

عجب خان اپریدی د غـــلام حیدر خان ادم خیل زوی د پرنګـی سره غزا وکړه اودیوه پر نګی لورئی‌ځنی بوتله افغانستان ته راغی اوتر آخره په مزار شریف کـی په احترام او

او سیدی شو چی٩٥کلن په ١٣٤٠ق وفات سو (ولادت ئی ١٢٤٥ ش) دده د بیرته ورکولو لپاره انګریزی حکـومت افغانستان ته التیما تـوم ورکی ، خو افغانستان ونه مانه .

مولـوی عبدالواسع قند هاری دوه ټوکه تمسک القضات الامانیه داعلیحضرت امان الله خان په فرمان تالیف او چاپ کیء (کابل ١٣٠٠ش) لومـړی ټوک حقوق . دوهم جـزا (١١١٣) مادی .

په کابل کـی د ابلاغ په نامـه دیواری روز نامه د میرزا محمداکبر په‌مدیری خپره سوه . - ١٣٠٠ش.

١٣٠١

١٩٢٢ م ١٣٠١ ش

د پاسپورټ قانون په کابل کی دوزارت داخله له خوا خپو ر سـو (حمل ١٣٠١ ش اپریـل ٢٢ م)

د مکتب اصول دفتـری افتتاح په کابل کی (چهار شنبه ٦ ثـور

د افغانستان بیرق د لندن پـر افغانی سفارت بانـدی پـورته سو (جمعه ٨ حمل ١٣٠١ ش ٧ اپریل ٢٢ م) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دافغا نستان او فرانس لو مړی د سیاسی او اقتصـادی روابطـو معاهده لاس لیك سوه . (٢٨ اپریل ٢٢ م ٧ ثور (٣٠١) .

موسیو فوشه لرغون پوهاند له فرانسی څخه د هرات له لاری کابل ته راغی (چهـار شنبه ٢٠ ثـور (١٣٠١) .

محمد ولی خان دافغـا نســتان فوق العاده نماینده داروپا او امریکا له سفره کابل ته راغی. ددمدسفر مطـلب د آزاد افغانستان پیژنـــد ګلوی به ټوله دنیا کی وه (پجشنبه ١١ جوزا ١٣٠١ ش ٣١ می ٢٢م)

د ایتالیا لومړی وزیر مختار او سفیر مار کویس پیتر نو کابل ته راغی (پنجشنبه ١١ جوزا ١٣٠١

سلطان احمد خان په انقره کی د افغانستان سفیـر مقـرر ســو (سرطان ١٣٠١ جولائی ٢٢) .

فخری پاشا دترکیی سفیر کابل ته‌راورسید (٥ سر طان ١٣٠١ ش ٢٥ جون م).

د شوروی دولت لومړی قونسل تایز نیک هرات تـه راغـی (١٣ **سرطان ١٣٠١ ش ٣ جولائی ٢٢)**

د چین سیاسی و فد د جنګ - لن - یو نك په مشری کابل‌ته‌راغی (١٥ سرطان ١٣٠١) .

دافغا نستان بیرق د بمبئـی پــه افغانی قونسل خانه کی د حاجـی محمد اکبر قونسل له خوا پورتـه سو (٢٠-اسد ٣٠١).

د افغانستان لـومـړی جنـرل قونسل محمد شریف خان چینـی تـرکستان تـه ولاړ (٨ سنبلـه ٣٠١ ش ٣٠ اګست ٢٢ م) دده‌سره د چین نمایند ګـان جنګ - لن - یونګ (او) تـوك - تانك هـم ولاړل .

غلام صدیـق خان د افغانستان وزیر مختار برلن (جرمنی) ته‌ولاړ (١١ سنبله ٣٠١ ش ستمبر) .

وزیر خارجه محمود طرزی تـه د اعلی لمر نښان ورکړ سو ، او په پاریس کـی د افغـانستان سفیـر مقرر سو .

دده پر ځای محمد ولیخان خارجه وزیر سو (پنجشنبه٢٥ جوزا١٣٠١) محمودطرزی‌پاریس‌ته‌ولاړ (١٧سنبله ١٣٠١ ش ٨ ستمبر ٢٢ م) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دافغا نستان لو مړی بو دجه ترتیب سوه (دوشنبه ۱۹ سنبله ۱۳۰۱) .

سردار حیات‌الله خان وزیر معارف او میر هاشم خان وزیرمالیه او محمد سلیمان خان د قطغن او بدخشان نائب الحکومه او محمد سرور خان د قندهار نائب الحکومه او امرالدین خان د سمت جنوبی اعلا حاکم مقرر سو (۱۹ سنبله ۳۰۱) .

انور پاشا دکو لاب په‌بلخوان کی شهید سو (سنبله ۱۳۰۲ش اگست ۲۲ م)

دالمجاهد پنځلس ورځنی اخبار له چمر کنده (مهمنده) دفضل‌الهی هندو ستانی په مدیری د جمعیت عالیة مجا هدین هندی له خوا نشر سو (محرم ٤١ق سنبله ۱۳۰۱ شس)

قند هار ته دبر طانیا لو مړی قونسل نواب محمودخان سد وزی راغیء (یکشنبه ۱میزان ۱۳۰۱ شس ۲۲ ستمبر ۲۲ م)

عبدالجبار خان دامان‌افغان ناشر او سرمحررسو (۱۵ میزان۱۳۰۱ش ۱۷ اکتوبر ۲۲ م)

سید عطا محمد شاه د سید تاج محمد قند هاری زوی مشهور خطاط او عالم په کابل کی وفات سو پنجشنبه ۱۹ میز ان ۱۳۰۱ ش ۲۰ صفر ٤١ق .(ولادت ئی په‌قندهار کی ۱۲٦۹ ق)

دافغا نستان‌سفیر سر دار جمعه‌خان له مزارشریف‌څخه بخارا ته‌ورسیدی (جمعه ۲۰ میزان ۱۳۰۱)

د افغانستان او فرانسی‌تر منځ دلر غونو آثارو دلټون معاهده‌وسوه (میزان ۳۰۱ شس ۹ستمبر ۲۲)

دافغا نستان او سینور دات‌ایتا لوی شرکت تر منځ دموټر د حمل‌ونقل قرار داد (۸عقرب ۱۳۰۱ شس)

نوی گمرکی اصول تر تیب او معمول سول (عقرب ۱۳۰۱ شس)

دکابل دارنگ په‌برج شمالی کی دمولوی عبد الوا سع قند هاری په ریاست دپښتو مرکه جوړه سوه، او خپل لوړی پښتو اعلان ئی خپور کی. (عقرب۱۳۰۱ش‌اکتوبر ۱۹۲۲م)

سپه سالار محمد نادر خان په پنجشنبه ۱قوسس ۱۳۰۱ کابل ته راغی، او پرځای ئی قطغن‌اوبدخشان ته سردار محمد سلیمان خان نائب الحکومه مقرر سو.

په هرات کی ابتدائی مکتبونه تاسیس سوه (قوس ۱۳۰۱)

د افغا نستان پاچا اعلیحضرت امان الله خان دانگلستان پاچا ته تلگرام وا ستاوه چی دترکیی مسئله دټولو مسلمانانو شریکه ده، خپلو نما ینده‌گانو ته‌دلوزان‌په کنفرانس کی هدایت وکیء چی منصفانه فیصله سی (۳قوسس ۱۳۰۱ شس) د دی تلگرام جواب دپنځم جارج له خوا دده له اطمینانه‌سر ه کا بل ته

راورسیدی (۲۸ قو س ۱۳۰۱ ش)

هاشم شایق دبخارا سفیر اود فوق العاده دولی رئیس په کابل کی له خپله سفارته استعفا وکړه. (٦ جدی ۱۳۰۱ ش) اود افغا نستان تابعیت یی ومانه.

دافغا نستان دمصنو عاتو داستعمال فرمان اعلیحضرت امان الله‌خان‌صادر کیء (جدی ۱۳۰۱ دسمبر ۲۲)

سید قاسم خان دامان افغان مد یر سو (۸ جدی۱۳۰۱ش ۲۹دسمبر۲۲)

په وزیر ستان کی نا آرامی او د انگریزانو سره جنگو نه‌اود افغا نی اخبارو سخت احتجاج (جد ی ۱۳۰۱ ش دسمبر ۲۲)

په ۱۳۰۱ شس کال دغه نظامنامی د دولت له خوا خپری سوی.

۱ــ دللمی کرنی نظامنامه (۱قوسس)

۲ــ د ځار ویو دمحصول نظا منامه (۱ قوسس)

۳ــ د دولت دخزانو نظامنامه.

٤ــ دتجارتی تقاویو نظامنامه.

٥ــ دتجا رتی شخړو دشرعی محکمی نظامنامه.

٦ــ د حاضری نظا منامه (حمل).

۷ــ دنفوسو دتذکری نظا منامه .

۸ــ دتعزیه داری نظامنا مه.

۹ــ د دولتی تعمیر اتو نظامنامه (سر طان)

۱۰ــ دعمومی بودجی نظا منا مه (۱ قوسس) .

۱۱ــ د خورد ضابطانو د مکتبو نظا منا مه .

له پرنگی سره دمومندو دریمه غزا.

جمال باشا دتر کیی مشر او گرزنده وزیر په تفلس کی و وژل سو (۱۳۰۱) دی له کابله تللی و.

عظیم الله خان په ایتالیا کی د افغا نستان سفیر وټاکل سو (۱۳۰۱)

د۱۳۰۱ ش کال دولتی‌وار دا ت ۵۸ملیونه کابلی او مصا رف ٤۰ ملیونه او سپما ۱۵ ملیونه وه.

۱۹۲۳ م ۱۳۰۱ شس

امانیه مکتب (استقلال) په کابل کی افتتاح سو (جنوری ۲۳)

خوشدل خان‌لوی ناب او علی‌احمد خان دمخنی ناظر داخله اواسلم‌خان میر شکار اوعبدالاحد خان مصاحب چی په‌مجا زات بندیان سوی ومعاف سول(دلو ۱۳۰۱ فبر وری ۲۳)

دافغا نستان او بلژیك دمودت‌معاهده امضاء سو ه (۲٤ فبرو ری ۲۳م ٥حوت) . د ۱۳۰۱ شس لو یه جر گه په یکشنبه ۷دحوت په‌جلال‌آباد کی‌د۸۷۲ نمایند گانو په شمول‌د اعلیحضرت امان‌الله خان په حضور کی جوړه سوه ، او لومړی اساسی قانون ئی ومانه چی په جوزا ۱۳۰۲شس ۱۰ اپریل ۲۳م چاپ اوخپور سو .

له کابله دډکی ترشرقی سرحده پوری دتلگراف لین‌جوړاودهند سره ونښت (حوت ۱۳۰۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(١٩٢٣ م ١٣٤١ر ٤٢ ق)

دنفوسو دعسکری اجباری جلب
نظما منا مه نشر سوه. (حمل ٢)
دافغا نستان او انگلستان تجارتی
معا هده امضا سوه (سرطـان ٢ ـ
جو لائی ٢٣)
فیض محمد خان دوزارت‌معارف‌په
وکالت مقرر سو (سر طان ٢ شی
جون ٢٣ م)
سید محسن قند هاری لیکوال او
عالم پـه قند هـار کی وفـات سو
(١٣ سر طان ٢)
دافغا نستان او برتانیا لو مړی
تجارتی قرار داد (٥جون ٢٣)
داستقلال په جشن کی لومړی‌پلا
دتیاتر صحنه جوړه سوه (اسد٢)
سلطان محمد خان علی زی پـــه
زمیندارو کی یاغی سو، وزیر داخله
عبدالعزیز خان ئی دسر کو بی‌لپاره
راغیء ،هغه ونیول سو اود ډیـرو
ملگرو سره اعدام سو.
(سنبله ٢ ستمبر ٢٣)
عبد الکریم خان بار کزی‌دمزار‌شریف
نائب الحکومه سو (سنبله ٢ شی)
دافغا نستان او ایران لو مــــر ی
معا هده دجمعی په ورځ ١٥ سنبله
١٣٠٢ شی دکابل په عید گاه کــی
اعلیحضرت امان الله خان اود ایران
وزیرمختار اعتلاء الملك خلکو تــه
اعلان کړه . دامعاهده په‌تهران کی
د سر طان په اوله ورځ ١٣٠٠ شی
١٥ شوال ١٣٣٩ شی ٢٢ جون٢١م
دایران خارجه وزیر محتشم‌السلطنه
او افغانی سفیر عبد العزیز خــان
امضا کړی وه .
فوشه دفرانسی وزیـر مختار د
هند له لاری کابل ته را ورسید او
په چهار شنبی ٣میزان ٢شی ئـی
خپله‌اعتمادنامه‌تقدیم کړه (ستمبر٢٣)
د دار الامان دبنـار په جوړ ولـو
پیل وسو (چهار شنبه ٢٤میزان٢شی
١٧ اکتوبر ٢٣ م)
هاشم شایق دبخارا پخـوا نـی
سفیر چی افغانی تابعیت منـلی‌ود
دار التالیف معاون سو (عقرب ٢)
امیر محمد یعقوب خان د امیـر
شیر علی خان زوی په هند کی مړ
سو (٢٢ عقرب ٢)
داعلیحضرت امــان‌الله خـــان او
سپه سالار محمدنادر خان تر منـځ
فکری اختلاف پیښ سو اود١٣٠٢
په قوس کی مریض او مستعفی‌سو
(نادر افغان)
المانی سفارت په کابل کی‌افتتاح
سو (دسمبر ٢٣ جدی ٢)
د ١٣٠٢ شی کال مالی عا یدات
٦٦ ملیونه مصارف ٥١ ملیونه‌سپما
١٥ ملیونه افغانی وه.
دسوات والی میاگل عبد الودود
بونیر او چکیسر هم په سوات ورگډ
کړل.
په ١٣٠٢ شی کال دغه دو لتـی
نظامنامی خپری سوی :
١ـ د افـغـا نستان داساسـی
تشکیلاتو لو مـړی نظامنـا مـــه
(١٥ جوزا)

٢ـ دمستو فیانو او اعلی سر شته
دارانو وظایف (جدی)
٣ـ دسر کاری تحـو یلخانـو د
مالونو دخرخولـو نظما منـا مـــه
(١٥ عقرب)
٤ـ دتیـرو محـاسبو د تصفیی
نظما منا مه (٢٠ حمل)
٥ـ دناقلینو نظامنامه (٤ میزان)
٦ـ د مهاجرینو نظامنامه ١٨سرطان
٧ـ دسر کاری املاکو دفروشی
نظما منا مه (١٧ ثور)
٨ـ دمعارفو دنبیانو نظامنا مه
٩ـ دقو نسلگریو نظما منامه.
١٠ـ دماموړینو دړخصتی نظامنامه
(١٢ حمل)
١١ـ دملکی ما مورینو د استعفا
نظما منا مه (١٥ دلو)
١٢ـ دتو قیفخانو او محبوسخانو
نظما منا مه .
١٣ـ دتذ کرۀنفوس او پاسپورټ
او تابعیت نظا منامه (٥ جوزا)
١٤ـ د دار الامان دودانیو نظامنامه
(١٩ اسد)
١٥ـ دخا نگی مکتبو نظما منا مه
(١٦ سنبله)
١٦ـ دحا کمانو او ما مو رینود
وظما یفو دتفریق نظامنامه (میزان)
١٧ـ دقطعاتو اود لوازمو د دایرو
دکا تبانو دوظایفوتفریق (٣١میزان)
١٨ـ دما مـوریـنو دمد یریتـو
نظما منا مه (١٠ عقرب)
١٩ـ دخارجه وزارت دمحا سبی
دمد یریت نظا منامه (١٤ عقرب)
٢٠ـ دحربیه وزارت نظما منا مه
(٢٥ عقرب)
٢١ـ دمدیریت اودفتر اوراق او
مدیریت مکتوب‌نظامنا مه(١٠عقرب)
٢٢ـ دزراعت دما مو رینو وظایف
(٢٥ قوس)
٢٣ـ دوکیل التجاره نظما منا مه
(١٩ جدی)
٢٤ـ دلیلیه اداری اعلان نامـه
(٢١ جدی)
٢٥ـ دبلدیو نظامنامه (٢٥ دلو)
٢٦ـدمامورینو دجزایی محا کماتو
اصول (٢٠ حوت)
٢٧ـ دصنایعو دتشویق نظا منامه
٢٨ـ دپغمان دتعمیراتو نظا منامه
٢٩ـ دعمومی جزا نظا منـا مـه
(عقرب ٢ اکتوبر ٢٣)
٣٠ـ دنکاح نظا منامه (قوس٢)
٣١ـ دزراعت دمد یرانو دوظایفو
نظا منامه (سه شنبه ٢٢ جوزا ٢)
سردار عبدالحمید خان دوزارت
عدلیه وکیل شو (١٣٠٢)
دتنگی غارو اوسا لنگ دلاروپه
جوړولو پیل وسو.
میرزا محمد یعقو ب کابلی تکره
خطاط وفات سو .
مولوی عبد الوا سع دپښتو مر کی
رئیس د محا کماتو رئیس سو ، او
عبد الرحمن خــان لودین د پښتـو
مرکی رئیس مقرر شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیر احمد مخلص جلال آبا دی
شاعر امان الغزات دجر نیل شا ه
محمود خان لپاره په فیض آباد کی
منظوم کیء (۱۸ محرم ۴۲ ق)
پرنگیانو دوزیر ستان زر مـــک
ونیویء.

۱۹۲۴ م ۱۳۰۲ شں

لوی لینن په ۲۱ جنوری ۲۴ = ۱ دلو ۱۳۰۲ په مسکوکی مړ شو،او په افغانستان کی دده پر فقـدان د تأسف مجلس جـوړ سـو او د شوروی دولت دخلکو دهمدر دی تشکر وکړیء (۳ دلو ۱۳۰۲)

لومړی مستو راتو شفا خا نــه په کابل کی جوړه ســوه (دلو۲ جنوری ۲۴)

سر دار محمد ها شم خان نائب سالار دغلام نبی‌خان پر ځای پــه مسکو کی دافغا نستان وزیر مختار شو (دلو ۲)

دهرات داتفاق اسلام جریدی‌نوم په فریاد تبدیل او صلاح الـد یـن سلجوقی ئی مدیر سو (دلو ۲فروری ۲۴)

اعلیحضرت امان الله خان دلینن پر مرگ دتاء سـف او همـد ردی تلگرام کالینن تهوا ستاوه (۹فروری ۲۴ دلو ۲)

دسیا سی علومو مدرسه په خارجه وزارت کی افتتاح سوه (حوت۲)

دبلژیك سره دافغا نستان سیاسی روابط ونینتل (حوت۲)

دمزار شریف داتحاد اسلام‌جریده په ۱۵حوت ۲وتړلـــه سوه اوپـر ځای‌ئی دبیدار جر یده نشر سو ه (حوت۲)

محمـد ولـی خـان دسپه سالار محمد نادر خان پر ځای وزیر حربیه سو (پنجشنبه ۲۴ حوت۲)

په کابینه او لوړو رتبو کی داسی نوی مقرری وسوی (حوت ۱۳۰۲ش)

محمد ولی خان وزیر خارجه ـ وزیر حربیه سو.

سر دار محمود بیگ خان طرزی دپاریس افغانی سفیر۔ بیا وزیر خارجه سو.

غلام محمد خان وزیر تجا رت ـ وزیر داخله سو.

سر دار حیات الله خان وزیـر معارف ـوزیر عدلیه سو.

سر دار فیض محمد خان دمعارفو وکیل۔ وزیر معارف سو.

عبد الهادی خان د لند ن افغانی سفیر۔ وزیر تجارت سو.

سر دار شیر احمد خان د رومـا افغانی سفیر ـرئیس شورا شو .

زمان الدین خان دکابل وا لـی ـ دهرات نائب الحکومه سو.

محمد سرور خان د داخله وزارت وکیل۔ دفراه‌اعلی حاکم سو.

غند مشر حبیب‌الله خان دوزارت حربیه معین شو.

غلام نبی خان افغانی د مسکـو

سفیر۔ دخارجه وزارت معین سو.

سردار عبد الحمید خان د عدلیه وکیل۔ دداخله وزارت معین سو.

میرزا محمد ایوب خان سرمنشی ـدعالیی دوزارت معین سو.

علی محمد خان رئیس تدریسات دوزارت معارف معین سو.

میر زا محمد خان دخارجه مستشار۔ دتجارت دوزارت معین سو.

۱۹۲۴ م ۱۳۰۳ شں

په سمت جنوبی کی دملاعبد الله او مـلا عبد الرشید له خوا بغاوت شروسو (حوت۲) اومحمد ولی خان وزیر حربیه هلته دبغاوت د مقابلی لپاره ولاړ (حمل ۳) .

په‌کابل کی لو مړی‌پلا ښار وا لی (بلدیه) جوړه‌سوه (۱٤ حمل ۱۳۰۳

المانی ډیر مستخدمین دهرات او قندهار لـه لاری کابل تـه راغلل. (ثور ۱۳۰۳) .

داعلیضرت امان الله خـــان امـــر صادرکړیء چی دقندهار طلوع افغان دی په پښتو هم خپریږی (جوزا ۳ جون ۲٤) .

دآئینه عرفان مجله دمعرف معارف‌پر ځـای د معارفو د وزارت لــه خـوا د دارالتالیف ښخه خپــره ســوه (جوزا ۳) .

ستهارك داتحاد شوروی‌نوی سفیر کابل ته راغی (٤ سرطان ۳) .

دوهمه لویه جرگه په کابل کی دتول افغانستان له نماینده گانو ښخه په پغمان کی داعلیحضرت امان‌اللهخان په‌وینا افتتاح‌سوه (شنبه ۲۸سرطان ۱۳۰۳ ش) دا لویه جرگه داسډه په اتمه ختم‌سوه او ۱۹ فقری تصویب سوی .

سردار محمد نادرخان سپه‌سالار اود مخنی وزیر حربیه پاریس تـه پـه افغانی سفارت مقرر سو اوپه پنجشنبه ۱۹ سرطان ۳ لـه کابله پاریس ته ولاړ .

دپغمان دطاق‌ظفر افتتاح(پنجشنبه ۱۹ سرطان ۳) .

عبدالعزیز خان داخله وزیردحرب دوزارت پـه و کـالت مقـرر سـو (اسد ۳) .

په‌کابل‌کی دوزارت‌حربیه‌له‌خوادسمت جنوبی‌دخبرودخپرولولپاره‌د(حقیقت) روزنامه دبرهان‌الدین کشککی پــه مدیری تا سیس سوه (چهار شنبه ۲۲ اسـد ۱۳۰۳ ش ۱۹۲٤ م) دا روزنامه یوکال‌تر ۱۳۹ شماری‌پوری نشریده .

دسمت جنوبی دعلماوو نوی‌بیعت نامه پادشاه‌ته راورسیده (۲۸سنبله ۳ش اگست ۲٤ م) .

دعمومی جزا لو مړی نظا منامه بشپړه خپره سوه (۱ میزان ۳) .

افغا نستان لو مړی پلادوی‌طیاری رانیولی (اسد ۳) او بیایی‌له‌شوروی روس ښخه ۵ طیاری رانیولی، چی‌په چهار شنبه ۹ میزان ۳ کابـل تــه راغلی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سمت جنوبی یاغیانو ته د اعلیحضرت امان‌الله خان وروستنی داخطار فرمان له طیارو څخه خپور سو ۱۳ میزان ۳ ستمبر ۲۴ م) .

محمودطرزی وزیرخارجه‌له پاریسه کابل ته راغی (۱۳ میزان ۳) .

دبند غازی دجوړولو کار تمام‌سو چی لس زره جریبه مځکه اوبوی . مصرف یی (۲٤۰ر۷۲۰) کابلی دی. افتتاح یی په ۲۳ عقرب ۳ وسوه .

دکابل موزیم افتتاح سو (دوشنبه۲۵ عقرب ۳)

افغانی قونسلخانه په‌مرو کی افتتاح سوه (دوشنبه ۹ قوس ۳) .

د هرات نائب الحکومه میر زمان الدین خان په هرات کی‌په مفاجات مړ سو (پنجشنبه ۱۹قوس ۳ش ۱۲دسمبر ۲٤م)

چیچرین دشوروی دولت خارجه وزیر دافغانستان سفیر سردارمحمد هاشم خان ته اطلاع‌ورکړه چی دکشك ـ هرات ـ قندهار ـ کابل دتلگرام دلین په جوړولو کی‌فنی او دسامان امداد کوی (۱۰ دسمبر ۲٤م قوس ۳)

دسپه‌سالار غازی محمدنادر خان د ۱۳۰۱ ش یادداشتونه ذ رهنمای قطغن وبدخشان) په‌نامه په کابل کی دمولوی برهان الدین کشککی په اهتمام چاپ سول ٤٥٦ مخله د نقشواو جدولو سره.

(کابل دوزارت حربیه سنگی مطبع اول جدی ۳)

ـ۱۹۲۵م ۱۳۰۳ش

دافغا نستان دمطبو عاتو لو مړی نظامنامه خپره سوه (۱۰ جدی ۳ ۱جنوری ۲۵م) دا قانون ۱۸مادی لری .

دکابل درو ښنا نولو لپاره دتنویر شرکت جوړ سو (جدی ۳)

محمد ابراهیم‌خان دمخنی وزیر عدلیه دهرات نائب الحکومه او عبدالر حمن خا ن بار کزی ئی فرقه مشر سو (جدی ۳)

عبدلکریم دامیریعقوب خان زوی چی دانگریزپه لمسون ئی دسمت جنوبی په بغاوت حصله اخیستی وه ، هندته‌و تښتید ،دسمت جنوبی نه میاشتی اغتشاش خلاص سو،

ملا عبدالله او ملاعبدالر شیدو نیول سوه او کابل ته راوستل‌سوه (دلو ۳)

عبدالکریم رنگون ته ولاړ اوهلته د مولوی یارمحمد تره‌کی په لاس ووژل سو.

دبې وزلانو داداری لومړی‌لایحه‌د پاد شاه په امضاء نشر شوه (۸دلو ۳ شس ۲۹ جنو ری ۲۵ م)

شجاع الدوله دافغانستان وزیر مختار لندن ته ولاړ (۸ حوت ۳)

وزیرواومسیدود پرنگی دانی‌تنگی پر کیمپ حمله وکړه او اته سوه سپاهیان او۱۳ منصب داران ئی ور ووژل.

دپښتوپښتویه (گرامر) په کابل کی دپښتومرکی‌چاپ‌کړه ۱۳۰۳ش.

پرنگیانو په تمن او تره کی‌دوزیرو او مسیدو پر لښکر حمله وکړه چی ۳٤۰۰ تنه سپاهیان او (۲۳) افسران یی پکی مړه سول او څلور سوه غازیان شهیدان سو ل.

د ۱۳۰۳ ش کال مالی‌عایدات ۷۵ ملیونه کابلی ، مصارف ٦۸ملیونه سپما ۷ میلیونه وه.

۱۳۰٤ ش

۱۹۲۵ م ۱۳۰٤ش ۱۳٤٤ ق

میرزا فقیر دهرات نقاش‌وفات سو

مولوی عبدالراز ق اندړ عالم ا و سیاسی مجا هد په‌کابل کی ۳ ٦ کلن وفات سو (جمعه ۱٦ رمضان ٤۳ ق ۲۲ حمل ۱۳۰٤)

میرزا عبدالطیف منشی او مستوفی په کندهار کی وفات سو یکشنبه ۲۹ حمل ٤ ش ۲۵ اپریل ۲۵م)

مکتب امانی (چی المانی ژبه پکښی زده کیږی)دډاکتر ایوان په‌ریاست په‌کابل کی جوړ شو (۲۵ ثور ۱۳۰۳ ش)

علی احمد خان بارکزی دکابل والی سو (جوزا ٤)

ملا عبدالله‌لنگ اوملاعبدالرشید او ٥٤ نور اشرار چی دسمت‌جنوبی په‌بغاوت کی گرفتار سوی وو په دوشنبه ٤جوزا ۱۳۰٤ ش ۲٦ می ۲۵ م دکابل په سیا سنگ کی ووژل سوه.

په‌پرنو ایتالوی مستخد م چی یو افغا نی پو لیس یی وژلی و په دار وځړ و ل‌سو (دو شنبه٦جوزا ٤ش ۲۸ میی۲۵ م) دایتالیاحکومت ددی واقعی په‌باب کی یوه نوټه افغانستان ته ورکړه او منا سبات یی‌خړ کړل .

دقند هار مشهور واعظ اومفسر علی محمد اخند زاده تو خی وفا ت شو (شنبه ۹ اسد ٤ش ۱۷ اگست ۲۵ م)

میر زا محمد یحیی دمحمد علی زوی کابلی شاعر ۷٦ کلن په‌کا بل کی وفات شو (۲۳ اسد ٤ش ٤ ۲ محرم ٤۳ ق) دی دفارسی شعر دیوان‌لری او ولادت یی ۱۲٦۷ق‌وو.

دشوروی اتحاد له سر حده تر هراته دشوروی دولت په امداد د تلگراف لین جوړ شو (سنبله ٤ ستمبر ۲۵ م) اما ن‌الله خا ن قند هار ته په تفتیش ولاړ(دوشنبه ۱۹ میزان ٤ تردوشنبی ۲٤عقربه پور ی) لوی ناب خوشدل خا ن‌په کابل‌کی وفات‌سو(شنبه ۱۵عقرب٤)

اعلیحضرت امان الله خان وزا رت معارف‌ته امر و کیء. چی د پښتو ژبو هلکا نو لپاره په پښتو تعلیم سی .(پنجشنبه ٤قوس ۱۳۰٤ ش)

شوروی روسی عسکرو پر در قد

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندی تجاوز وکی (۲۷قوس ۱۳۰٤ش).

مگر دحکومت داقداماتو په اثر یی بیر ته په ۱۵ ددلو تخلیه کیء او افغانی عسکرو ته یی وسپاره .

په قند هار کی ښاروالی (بلدیه) تاسیس سوه (قوس ۱۳۰٤ ش) او لومړی ښاروال عبدالرحمن لودین و .

ملا عبدالبا قی کاکړ قندهاری متخلص په افغان دپښتو تبیین الوا جبات لتخریب العا دات ناظم په قند هار کی وفا ت سو(٦دلو٤)

۱۹۲٦ م۱۳۰٤ ش ۱۳٤٤ ق)

سردار محمد یوسف خان په هندکی وفات او په جمعه اول حوت ٤ د لغمان دمهتر لمک په هدیره کی ښخ سو.

د عشری نظام دمیا ساتو (تول، سکی، ظول) سیستم جاری سو او قانون یی نشر سو او پخپله پادشاه په شنبی ۲۹ حوت ٤ رسما اعلان کیء.

دافغانستان او آلمان دمودت معاهده (۳ مارچ ۲٦ م ۱۲ حوت ٤) د ۱۳۰٤ ش کال گرده مالی عایدات ۸٤ میلونه کابلی، مصارف ٦۰ میلونه، سپما ۲٤ میلونه وه.

۱۹۲٦ م ۱۳٤٥ ق

اعلیحضرت امان‌الله خان سمت مشرقی ته په رسمی سفر دتفتیش لپاره ولاړ (٥ثور).

لومړی ډله افغانی ضابطان دعسکری زده کړی لپاره ترکیې ته ولاړل (۱۸ ثور ٥)

سردار شاه‌محمود خان د سمت مشرقی اعلی حاکم شو (۱۸جوزا٥)

داتعطیل ورځ له جمعی څخه پنجشنبی سوه (٤سرطان ٥) .

اعلیحضرت امان‌الله خان د امیر د لقب پر ځای(شاه)وبلل شو(۷جون ۲٦ سرطان).

ددرقد دجزیری مشترك (افغان ـ شوروی) کمیسیون خپلی مذاکری خلاصی کړی ، او هغه جزیره بیرته افغانستان ته وسپارله سوه (سه‌شنبه ۲۵ اسد)

په پغمان کی دعلم وجهل دجنگ دپغمانی شهیدانو څلی جوړ سو ، (شنبه ۳۰ اسد ٥) .

دافغانستان او المان دمودت معاهده ٤مادی یو پروتوکول چی په ۱۲حوت ۱۳۰٤ ـ۳مارچ۲٦ م په برلین کی امضا سوی وه په پغمان کی تصدیق‌سوه(۲۲ سنبله ۱۳۰٥ ش).

دافغانستان او شوروی روس‌تر منځ دبیطر فی او عدم تجاوزمعاهده (۷) مادی په پغمان‌کی دوزیرخارجه محمود طرزی او لیو نید ستارك شوروی سفیر له خوا امضاء سوه (۳۱ اگست ۲٦ م سنبله ٥)

په مجلس وزرا کی فیصله‌وشوه چی په‌حجاز کی دافغانی حاجیانو لپاره یوتاتوبی جوړ سی (۲۲ میزان)

سردار محمد نادر خان دافغانستان له سفارته په‌پاریس کی‌استعفاوکړه (۳۰ نومبر ۲٦م)او پر ځای یی غلام نبی خان په سفارت مقررسو.

دبرتانیا دسفارت سره په کابل کی موافقه وسوه چی و یزه دی وړیا او بی قیمته وی (۲۲عقرب

اعلیحضرت امان‌الله خان قندهار ته په رسمی تفتیشی سفر ولاړ(۲شنبه ۱٦ـ۱۷ عقرب ٥ ش) .

دزاړه قندهار لوی دبرین لوښی (دبودا کچکول) دپادشاه په امر د کابل موزیم ته‌یو وړسو (قوس ٥ش) ددی زاړه شی فارسی نستعلیق نوشتی په ۹۱۹ ق لیکل‌ی سوی او وقف نامی دی .

۱۹۲۷ م ۱۳۰٥ ش ۱۳٤٦ ق

اعلیحضرت امان‌الله خان د سمت مشرقی په رسمی سفر ولاړ . (چارشنبه ۲۸ جدی ٥) .

دفرانس نوی وزیر مختاراوسفیر **کوستاف مار سلفت خپله‌اعتمادنامه وړاندی کړه (کابل ۱٦جدی ٥) .**

په هرات کی ددیزلی برښنا کارخانه افتتاح سوه (۲۷دلوه٥)

علی محمد خان دافغانستان وزیر مختار روماته ولاړ (جمعه ۱٥دلو٥)

انگریزانو دمیان گل په وسیله سوات اشغال کیء چی پر پښتنو قبایلو او افغانستان یی بداثرو کیء

ملامحمد صافی لغمانی دپښتو شاعر اوعرض بیگی (افغانی‌نویس) په‌کابل کی وفات شو .

قاضی میر احمد شاه رضوانی په پېښور کی دپښتو گرامر (وافیه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۲ مخه تالیف‌اوچاپ کړه(اردو) له پرنگیانو سره دمو مندو خلرمه غزا د حاجی ترنگزی په مشر ی .

په افغا نستان کې دکا بلی روپی پرځای افغا نی (۱۰۰ پوله) رواج سو ه .

په ۱۳۰۵ ش کال دغه دو لتی نظام‌نامی خپری سوی :

۱ ــ دعسکری رتبو نظا منامه.

۲ــ دعسکری‌داخلی خدماتو نظامنامه

۳ــ دتعلیقات دولت نظامنامه .

٤ــ دآمرانو او ضابطانو د تعلیم گاه نظا منامه (۲۹ سر طان).

٥ــ لایحه‌مساکین (۱۱ عقر ب)

٦ــ آذوقه (۲۲ جدی) .

۷ــ دیتیمانو تر بیه (۲۳ جد ی)

۸ــ د سمت شمالی دنهر رزاق نظا منا مه (۲٦ دلو)

۹ــ دوزارت‌معارف‌اساسی نظامنامه (٥ دلــو)

د۱۳۰٥ ش کال ټول دولـــتی واردات ۷۲ ملیو نه افغانی، مصارف ٥۰ملیو نه ، سپــما ۲۲ ملیو نه وه.

(۱۹۲۷ م ۱۳٤٦ ق)

دکابل په خواجه ملاکی دپیله کا رئ دعمار ت تــهداب کښیښول ســو، (۲۸ حمل ٦) .

دراډیو اداره دکابل په دلکشاکی دوزارت داخله له‌خوا جــوړه سوه (حمل ٦) وروسته دجوزا په‌میاشت کې کوټی لندنی ته نقل سوه .

علیحضرت امان‌الله‌خان دسلطان عبدالعزیز بن‌سعود په‌نامه یومکتوب واستاوه چې په حجاز کې افغا نــی حاجیانو ته د دینی مناسکو آزادی ورکی او اسلامی مقدس ځــایو نــه محترم وساتی (حمل ٦) .

دکابل را دیو خبر ورکیء چې د دریمی لویی جرگی دانعقاد فرمان د رئسیس شورای دولت په‌نامه صادر سو چې په ۱۳۰٦ یا ۱۳۰۷ ش کی او جر گه وسی(ثور٦).

دانیس دهفتگی جریدی تاسیس دغلام محی‌الدین انیس‌له‌خوا په‌کابل کی (۱٥ ثور ٦ ش ٥می ۲۷) .

عبدالعلی مستغنی دکابل مشهور شاعر خپله منظومه بهار نامه گلزار مستغنی دعبدالحی قنــد هاری پــه غوښتنه وویله (۲۸ثور ٦) .

اعلیحضر ت امــان الله خــان د مزار شریف دتفتیش لپاره‌په رسمی سفرولاړ (سه‌شنبه ٦ثور تردوشنبې ۲۳ جوزا ٦ پوری) .

عبدالرحمن لودین دقندهارښاروال دکابل دگمرك مدیرسو (جوزا ٦).

دطیاری الوزولو دزده کړی‌لپاره (۱٥) تنه محصلان‌فرانس ته‌واستول سوه (٤جوزا ٦) .

مهمندو قبیلو د شبقدر پرانگریزی سرحد باندی حمــــله و کړه او انگریزی طیارو دوی بمباری کړه. (۱۲ جوزا ٦ش ٤ ذیحجه ٤٥ ق) .

دجرایمو لپاره د شرعی محکمو نظامنامه خپره سوه (۳۰ جوزا ٦).

اعلیحضرت امان‌الله خان سمت جنوبی (پکتیا) ته ولاړ (اسد ٦) .

د ترکستان نوم دمزار په ولایت تبدیل سو (۸ اسد ٦) .

دکابل په بوستان سرای‌کی اعدادی مکتب دپادشاه په وینا افتتاح سو (۱٥ سنبله ٦) .

دکابل او گردیز پرلار دتیره‌کوتل سړك جوړ سو (سنبله ٦) .

د اعلیحضرت امان الله خــان د اروپا دسفر دعزمه سره دغه مقرری وسوی :

محمد ولی خــان وزیــر حربیه د پادشاه و کیــل اود خارجه وزارت وکیل .

عبدالعزیز خان دا خله وزیـــر د شورای دولت وکیل .

محمود خان یاور دکابل د والی وکیل .

کالینن د شوروی دولت رئیس، اعلیحضرت امان الله خان تــــه د شوروی دسفر دعوت ورکړ (ټلگرام ۲٤ اکتوبر ۲۷م عقرب ۱۳۰٦ ش).

د افغانستان او پولینډ د مــودت معاهده په انقره کی تر تیب سوه (۳ نومبر۲۷ م ۱۰ عقرب ۱۳۰٦ش)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعلیحضرت امان الله خان په ۷قوس ۱۳۰٦ دکابل له خلکو سره وداع وکړه اود قندهار ـ بمبئی له لاری اروپا ته رهی سو، دی په ۱۸ قوس له قندهاره چمن ته ولاړ، په ۲۲ قوس په بمبئی ـ په ۱۰جدی په‌قاهره ـ ۲۰جدی په‌روما ـ ۲۹دلو په‌برلین ـ تر ۲۲ حوت په پاریس کښی‌و، په ۲۳ حوت ۱۳۰٦ ش ۱۳ مارچ ۲۸م لندن ته ورسید. دا سفر له دسمبر ۲۷م تر جولایی ۲۸م پوری و .

د افغانستان او ایران دبیطرفی اوتامینیه‌معاهده ۸ فصله‌په کابل‌کی امضا سوه (٦ قوس۱۳۰٦ ش ۲۷ نومبر ۲٦)

مجموعه صحیه دکابل د مدیریت مستقله‌طبیه‌لخوا نشرسوه.(٦قوس)

د افغانستان او شوروی دهوایی پست موافقه نامه (کابل ـ تاشکند) دغلام صدیق خان وزیر خارجه او لیونید ستهارك شوروی سفیرترمنځ په ۱۷ مادوکی امضا سوه (۲۸نومبر ۲۷م قوس ۱۳۰٦ ش) .

۱۹۲۸ م ۱۳۰٦ش ۱۳٤٦ ق

د نسیم سحر هفتگی ادبی او انتقادی جریده داحمد راتب له‌خوا په کابل کي تاسیس سوه (۷ دلو ٦ش ۲۷ جنوری ۲۸) .

د افغانستان او سویس دمودت معاهده دری‌مادی په‌برن کی غلام‌نبی خان دافغانستان سفیر او موتا د سیاسی دفتر مشر امضا کړه (۱۷ فروری ۲۸ م ۲٦ دلو ٦) .

دکاکا سید احمد خان قندهاری لودین وفات په کابل کی (۱٤حوت یکشنبه ٦) .

د افغانستان او شوروی جماهیر تخنیکی هوایی موافقه په کابل کی امضا سوه (۱۷ حوت ٦ ش ۷مارچ ۲۸م) .

اعتماد الدوله سردار عبدالقدوس دمخنی صدراعظم په کابل کی وفات سو (چهار شنبه ۲۳ حوت ٦ ش) له پرنگی سره دومندو پنځمه غزا (٦ ش) .

مولوی تاج الدین دملا محمد طیب زوی دچار یکارقاضی **دتحفة‌الامیرفی** بیان سلوك الملوك والتدبیر مؤلف دکوهدامن دقره‌باغ او سیدو نکی ۹۸ کلن وفات سو (ولادت ئی ۱۲۰۸ ش) .

تر ۱۳۰٦ ش پوری ددارالامان په ودانیو په خلورو کالو کی (٤۰) ملیونه افغانی مصرف سوی .

د ۱۳۰٦ ش کال مالی واردات ۸۲ملیونه‌افغانی، مصارف ٦٤ملیونه سیما ۱۸ ملیونه وه .

په دغو کلوکی دافغانستان‌مالیات:

په سراجیه دوره کی :

یوجریب آبی مځکه دکاله ٥روپی

یو اوبنس	رر ۳ رر
یو آس	رر ۲ رر
یو غویی	رر ۱ رر
یوخر	رر۱۲ پیسی
یوپسه	رر ۷ رر

په امانی دوره کی:

آبی ۱درجه مځکه۱٦ تر۲۰افغانی

رر ۲ رر رر ۹ رر ۱٥ رر

رر ۳ رر رر ٥ رر ۸رر

اوبنس	٤ رر
آس	۳ رر
غویی	۲ رر
پسه	٥۰ پوله

دمواشی نظامنامه ۱۳۰٦

اوبنس ۷۰ر۳ افغانی .

آس ۸۰ ر ۱ رر

غویی۹۰ ر

خر ۹۰ ر

پسه ۲٥ ر

(ریسنر ـ افغا نستا ن)

دافغانستان عواید او مصارف :

عواید :

مالیات	٥۰ ملیونه
گمرك	٤۰ رر
متفرقه	۱۹ رر
مواشی او صکوك	۱۰
گرده	۱۱۹ ملیونه

مصارف :

دحرب وزارت	٤۰ ملیونه
دربار	۲۰ رر
تعمیرات	۱۰ رر
داخله	۱۲ رر
تجارت	٤ رر
معارف	۱٥ رر
عدلیه	۲ رر
مالیه	۳ رر
گرده	۱۱۳ رر
پس انداز	٦ ملیونه

(افغانستان ـ ریسنر)

۱۹۲۸ م ۱۳۴۷ ق

دگنو څخه دقندجوړولوکار **خانه** په ۱۴۲۲۷ پونډه دزانگر هوزن له تجارت خانې څخه دجلال آباد لپاره رانیول سوه چې دورځې ۵ ټن بوره جوړولای سی (۲۳ – اپریل ۲۸م).

دآلمان دلیندیمان دماشین‌سازی له‌شرکته سره دافغانستان لپاره د وړیو دانډي کولو کارخانه په ۳۰۰۰ پونډه قیمت‌پلابرلین‌کې قرارداد‌سوه چې په‌قندهار کې‌ودرول‌سی‌اودورځې اس ټنه وړۍ انډي کوی (۲۴ اپریل ۲۸م ثور ۷) .

دوړینو کالو دکار خانو رانیولو اودرولو قرار داد په برلین کې د اونیون ماتکس له شر کته سره په ۳۴۰۸۰ پونډه قیمت امضا سوء چې دورځې ۵۰۰ متره پشمی ټوکـــر او دلاسی (۲۵اپریل ۲۸ م) .

دالمان دهوفمن له شر کته سره د کاغذ جوړولو دکارخانې قرار داد ، په ۳۶۶۵۰ پونډه قیمت امضاسو، دورځـــی یـو لـك تـختی کـاغـذ جوړولای شي . (اپریل ۲۸ م)

د نخی کا لو د کار خا نې‌قرار داد په برلین کې‌په ۲۳۷۲۰ **پو نډه** قیمت امضا سو چې د ورځې ۴۰۰ کیلو سپینسی بـاسی او زر مـتره ټوکر ویی (۲۵ اپریل ۲۸)

دافغانستان او لهستان (پولینډ) د جمهور یت سره دموَدت معاهـــده غلام جیلانی خان په‌ترکیه کې افغانی سفیر او هـلتـه دلهستان دسفیـــر تر منځ ۵مادی تصدیق سوه (ثـــور ۷ش ۳۰ اپریل ۲۸ م) .

دافغانستان او جنوبی امریـــکا د لیبریا دموَدت معاهده (۱۱) مادی په پاریس کې دغلام نبی خان افغانی سفیر اوبارون لیمن‌له‌خوا امضاسوه (ثور ۷ ش ۱۶ می).

اعلیحضرت امان الله خان‌په۱۳ثور ۷ش په ورسا (پولنډ) کې‌و .

دافغانستان له‌خوا شیراحمدخان دشورا رئیس دالمانی شرکت سره دلاجوردو انحصاری قرارداد نه‌مادی په بر لین کې امضا کیء چې‌دکاله به ۶۰۰ کیلو اعلی لاجورد هرکیلو په ۲۰پونډه او زرکیلو متو سطلاجورد هرکیلو په ۱۲ پونډه او ۱۵۰۰کیلو دریمه درجه لاجورد هرکیلو په ۵ پونډه اخلی (۱۸ می ۲۸م۲۵ثور۷)

اعلیحضـــــرت امـا ن الله خان پـــه مسکو کې دکالینن له‌خوا استقبال سو (۳ می ۲۸م ۱۴ ثور ۷ش) پـــه ۳ جوزا په ترکیه‌کې‌و، پـــه ۹ جون ۱۹ جوزا ۷ ش ایران ته راغی، اود هرات له‌لاری‌په سه‌شنبې ۵ سرطان ۷ پسله شپږ نیمو میاشتو مسافرته قندهار ته را ورسیدیء (د سفـــر مصارف او خریداری گرده ۲۰تر۳۰ ملیونه افغانۍ) .

محمد سرور خان دسمت مشرقی اعلی حاکم مقرر سو (جوزا ۷) .

دافغان او ترکیې دموَدت معاهده نه‌مادی دوه پروتو کوله په انقره‌کې غلام‌صدیق‌خان دوزارت خارجه‌وکیل **او توفیق رشدی بیگ دتر کیـــی** خارجه وزیر لاسلیك کړه (۵ جوزا ۷ش ۲۵ می ۲۸ م) .

دافغان او ترکیې عرفانی قرارداد

دافغانی محصلا نو په باب ۴ مادی امضاسو (۷ جوزا ۷ ش ۲۷ مـــی ۲۸ م) .

دافغان او مصر دموَدت معاهـــده څلور مـــادی او پنـــځه الحاقیـــی د افغانستان له خواعـــلی احمدخان د کابل والی اودمصـــر له خوا واصـــف بطرس غالی خارجه وزیر امضـــاکړه (۱۰ جـــوزا ۷شـــ ۳۰مـــی ۲۸ م)

دافغانستان ـــایران،دتامینیه‌تړون۶ قوس ۶ ش‌منضـــــــم‌پرو تو کـــــول څلور مادی په تهران کې دغلا م صدیق خان دخارجه وزارت دکفیل اوفتح الـــــله‌پاکروان‌دایران دخارجه وزارت دکفیل له‌خوا امضاً شـــو . (۲۵ جوزا ۷ ش ۲۵ جون ۲۸ م–

دمجرمینو دبیرته ورکولو پروتو کول دافغانستان اوایران ترمنځ په تهران کې دلسلو کالو لپاره‌امضاسو (۲۵ جوزا ۷ ش ۱۵ جون ۲۸م)

دافغانستان اوبلژیك عرفانی‌قرار داد دافغانی محصـــلانو دمنلو لپاره څلور مادی امضا سو (جوزا۷)

افغانستان دالمانی شرکت‌ارنست هامبورگر سره دوړیوپریولو دکار خانی دراوړلو او چلو لو تړون پـــه ۱۷۹۰۰ پو نډ ه قیمت امضا کـــیء (جوزا ۷ ش)

دافغانستان او فرانس ترمنځ د امانیه مکتب دمحصـــلانو دمنلوموافقه وسوه چې دفرانس په‌پوهنتونو کې به منل کیږی (جوزا۷)

په‌۱۷ سرطـــان ۷ دوزارت دربار له خواددریمی لویی جرگی اعـــلان صـــادرسواوپه ۲۴ سرطـــان‌دقندهار نائب الحکـــومه ته په تیلفون کـــی وویل سوه چې ۶ تنی نښځی‌نمایند گانی هم کابل ته راولیږی‌چی‌دملکی سره جرگه سی.

دافغانستان او فنلنډ دموَدت‌معا هده (۱۷ ژویه ۲۸م ۲۶ سرطـــان ۷)

دنوروز هفتگی جریده په کابل کـــی نشر سوه (اسد ۷)

د افغانستان د طیـــاری جمعیت جوړ او مرامنامه ئی خپره سوه (۸ سنبله ۷) .

د فرانسوی دو و شرکتو سره د افغانستان د شمال تـــر جنوبـــه د ریل جوړ ولو قرار داد (سنبله۷)

د استقلال او تجدد د گـــونـــد مرا منامه‌دپادشاه له خواخپره‌سوه (۲۰ سنبله ۷) .

شاغـــاسی محـــمد سرور خـــان (بابا) په کابل کې وفات سو .

په کابـــل کـــی تور – سور ـ زرغون ـ کلـــوب جـــوړ سو (۲۲ سنبله ۷) .

دریمه لویه جرگه په پغمان کې په چارشنبه ۶سنبله ۱۳۰۷ش‌دپادشاه‌په وینا د زرو تنو وکیلانو په مخ کـــی افتتاح سوه . او دغه مهم تصاویب یې وکړه: (۱) شو رای دولت پـــه شورای ملی تبدیل سوه .

(۲) د مجازاتو عفو یـــوازی د پـــاد شاه حق دی . (۳) د تفتیشس عمومی دیوان تأسیس سو (۴) هر **وزارت به دتفتیشس یوه‌دائره ولری** (۵) د بی وزلانو او لیونیانو لـــپاره ناتوبی جو ړول.(۶)دعسکری‌مکلفیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوره دږی کاله‌سوه . (۷) دعسکری جرگه جوړیږی .

مکلفیت نقد بدل ممنوع سو (۸) ټول نښانونه لغو سول .

(۹) ملکی رتبی لغو سوی .

(۱۰) ټول رسمی القاب لغو سول فقط د عزیز کلمه په له نومو سره لیکی .

(۱۱) په نظامنامو کی دی دهر جرم جزا و ټاکله سی. (۱۲) نقدی جریمه دی هم د یوی نظامنامی سره سمه اخیستله سی . (۱۳) تجارتی اونوری عصری محکمی دی جوړی سی .

(۱۴) تدریس او وعظ په شهادت نامه پوری مربوط دی د د یو بند ملایان افغانستان ته ننسی راتلای

(۱۵) دافغانستان پنځلس کلنی سالم خلك دی هر کال پنځه افغانی او مامورین دی دیوی میاشتی تنخواه د عسکری وسلو د رانیولو لپاره ورکوی ، ددی بسپنی لایحه دی شورای ملی جوړه کړی .

(۱۶) شورای ملی دی درشوت د بندولو لپاره لایحی جوړی کړی. (۱۷) که مجرم محکمی ته حاضر نشی دده په غیاب کی دی جزا ورته وټاکله شی ، او قانون دی شورای ملی جوړ کی . (۱۸) شهزاده رحمت الله خان ولیعهد سو. (۱۹) د افغانستان د بیرغ رنگ تور ــ سور ــ زرغون و ټاکل سو ، چی پر غرو د لمر ختو منظر ولری او دورا دور ئی دغنمو وږی وی ، لوړ (الله ــ محمد) پرلیکلی وی . (۲۰) پسله هروپنځو کلو به لو

د ۱۳۰۷ ش کال مالی مصارف ٦۹ ملیونه وه د اغتشاش په سبب مالی وار دات ونه ټاکل سوه .

د ۱۳۰۷ د سنبلی په میاشت کی د افغانستان د هوا بازی محصلان په خارج کی دونی وو : ۲۵ تنه په روسیه شوروی کی ، ۱۵ تنه په فرانسه کی ، ۲۵ تنه په ایتالیا کی .

له ۱۳۰۲ تر ۱۳۰۷ ش د سنبلی تر میاشتی‌پوری افغانستان دخارجی دولتو سره دغه معاهدی کړی وی:

(۱) د شوروی سره د بیطرفی او عدم تجاوز تړون (۲) د ایران سره د بی طرفی او د تامین تړون (۳) د ایران سره د سر حدی منازعاتو دمختلطو جرگو تړون (٤) د پیښور او کوټی د افغانی ویزی د دفترونه (۵) د جنوبی امریکا دلیبریا سره معاهده (٦) د سویس سره معاهده (۷) د پولنډ سره معاهده (۸) د جاپان سره معاهده (۹) له ترکیه سره د مودت معاهده (۱۰) د مصر سره معاهده (۱۱) د ایران سره دتامینیه معاهدی پرو تو کول (۱۲) د حقوقی مجرمینو د استرداد تړون له ایرا نه سره . (۱۳) د فنلاند سره معاهده (۱٤) د ترکیه سره قونسلی موافقه (۱۵) په‌ترکیه ــ ایران ــ شوروی روسیه کی د افغانستان وزارت مختاری په لویو سفارتو وا وښتی . (۱٦) دیمن سره دسیاسی روابطو مذاکره (۱۷) دحجاز سره د سیاسی‌روابطو

مذاکره (۱۸) دچین سره د سیاسی ارتباط مذاکره (۱۹) د برتانیا سره دسر حدی اتباعو دمالی او ځانی تلفاتو د بند ولو لپاره د یوه گډ کمسیون موافقه .

دامیر حبیب‌الله خان په وخت‌کی دمعارفو مصرف ٦۰ زره روپی و په ۱۳۰۷ ش کی ۱۵۰ لکو ته ورسیدیء .

له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ پوری ۳۲۲ مکتبونه نوی جوړ سوه او په دغو خلورو کاوکی ٤۸۲۳ تنه له‌ابتدایی مکتبو څخه فارغ سوه ،له عالی‌مکتبو څخه ۱۵۸ تنه راووتل، ۱۵۱ تنه شاگردان خارج ته واستول سول، ۱۷ تنه فارغان له خارجه راغلل .

د ابتدائی مکتبو شاگردان تر ۱۳۰۳ پوری ۱۹۰۰۰
تر ۱۳۰٦ پوری ۳٦۰۰۰
په ۱۳۰۷نوی داخل‌سوه ۱۵۰۰۰
ټوله‌په ۱۳۰۷ ش‌کال ۵۱۰۰۰
ابتدائی معلمان ٦۵۰

دعالی مکتبو محصلان په ۱۳۰۷ ش ۳۰۰۰ .

په ۱۳۰۷ ش عالی مکتبو ته‌نوی داخل شوی شا گردان ۱٦۰۰

دعالی مکتبو دمعلمانو شمیر پـ ۱۳۰۷ ش ۱۰۰ .

دوزارت معارف‌تالیف‌کړی کتابونه ۱۳۳ جلده د وزارت معارف چاپ کړی کتابونه‌له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ش ۵۷۵ ر ٦۹۳ جلده.

له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ ش پوری گمرکی واردات اضافه سوی دی (٦۵۱ ر ۳۲،۰۲۷) افغانی .

تر ۱۳۰۷ ش پوری دغه تجارتی شرکتونه جوړ سوی وو.

شرکت المان ــ شرکت تنویرات شرکت موتر رانی ــ شرکت دوا فروشی ــ شرکت رفقای افغان ــ شرکت تشویق افغان ــ شرکت‌اتحاد افغان په کابل کی. شرکت قمر په مزار شریف کی ــ شرکت ضیا په قندهار کی .

په ۱۳۰۷ ش دغه کارخانی وی ــ

(۱) د موټرو د ترمیم او پرزو کارخانه .

(۲) دصابون او عطرو اوواسلین کارخانه .

(۳) دسمنټو کارخانه .

(٤) د اور لگیتو کار خانه په کابل کی .

(۵) دیخی جوړولو کار خانه په قندهار کی .

(٦) دکالکو او غوړو او صابون کارخانه په مزار شریف کی .

(۷) دسپڼسو جوړولو فابریکه په هرات کی .

(۸) داوړو ژرنده په اند خوی کی .

په ۱۳۰۷ ش دغه کار خانی په پلان کی ټاکل سوی وی.

(۱) دقند کارخانه .

(۲) دکاغذ جوړ ولو کار خانه .

(۳) دنخی ټوکرانو کارخانه .

(٤) دپشمی ټوکرانو او کشمیری کارخانه .

(۵) دغوټو کارخانه .

(٦) دمیوی ساتنی کارخانه .

(۷) د پیو او کوچو او پنیر کارخانه .

(۸) داوبو کنبلو اوتیل‌خاك‌ماشین

په ۱۳۰۷ ش دالمان ـ پولند ـ شوروی سره تجارتی او ترانزیتی تړونونه سوي‌وو .

په ۱۳۰۷ ش‌دکابل‌دبر ېښناتنویر ۱۸۰۰۰ څراغوته ورسیدی .

تر سنبلی ۱۳۰۷ ش پوری ۲۶۶ کیلو متره لارپخه سوه .

دمملکت مالی عایدات که‌په ۱۳۰۳ کی پنځه وه په ۱۳۰۷ کی اته‌سوه دامیر حبیب الله تر وخت دوه چنده سوی دی .

له ۱۳۰۲تر۱۳۰۷ ش پوری ۴۹۱ کانونه کشف سول.

په سمت جنوبی کی دځنگلو ریاست جوړ سو.

دطبابت قانون خپور سو چی بی اجازی ئی څوك نسی کو لای.

دافغانستان دملی شورا دانتخاباتو نوی قانون (۵۱) مادی خپور سو (۷ سنبله ۷).

دافغانستان دولایاتو دجرگو قانون ٤ مادی خپور سو (۱۱ سنبله ۷).

له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ ش پوری د افغانستان په روغتو نو کی :
۶۳۳۷ جوړ شوی نارو غان .
۵۳۳۰۶۳ تنه کتل سوی نارو غان.
۱۱۲۷۰کوچنیانو ته‌دکوی رگ وهل.
۶۱۰ مړه .

دپښتون ږغ ۵۱وړ ځنی مجله پـه کابل کی نشر سوه ۱۳۰۷ شس.

افـغـا نستان پـه ۱۳۰۷ کـال ۳۵ر۵۰۰ توپکه (۱۰۶) توپه (۸) طیاری (۵) زره پوشه (۶)مترالیوز (۶) ټانکه را نیول.

په مزار شریف‌کی دبی سیم تلگراف مرکز جوړ سو . دخان آباد ـ میمنی ـ خوست لپاره‌دتلگراف دستگاهونه را نیول سوه اود کابل دتلگراف او بی سیم لوی دستگاه را نیول سو . (۱۳۰۷)

د۱۳۰۷ شس په سفر کی اعلیحضرت امان الله خان په پاریس او برلن کی دغه فابریکی را نیوی :
(۱) دوړیو ور یشلو فابریکه.
(۲)د کشمیری‌اودلو فابریکه .
(۳) دخړسان اودلو فابریکه .
(٤) دکوره جیم اودلو فابریکه .
(۵)د غوټو جوړ ولو فابریکه .
(۶)د میوی ساتنی ماشین .
(۷)د کوچو ماشین .
(۸)د زراعت ماشین .
(۹)د فولادی کار ماشین .
(۱۰)د دور بینو ماشین .
(۱۱)د طیارو ماشینونه .
(۱۲) دجراحی آلات.

دافغا نستان نوی لـوی سفیـر غلام جیلانی خان خپله اعتماد نامـه دترکیی دجمهور رئیس ته وړاندی کړه (۲میزان ۷)

محمد سرور خان بارکزی دقند هار نایب الحکومه دکابل والی سو، او پر ځای یی عبد الکریم خان بارکزی دقندهار نایب‌الحکومه سو(۳میزان۷)

محمد ولی خان ته دعلاج لپاره د اروپادتگ رخصت‌ورکړسو(عقرب۷)

محمود طرزی داستراحت لپاره لـه کاره سبکد وش سو، او پـر ځای یی غلام صدیق خان خارجه وزیـر سو (عقرب ۷)

احمد علی خان دمخنی افغانی د بر لن سفیر دکابل رئیس بلدیه‌سو (۱عقرب ۷)

د شنوارو سنگو خیلو لومړی‌پلا بغاوت شروع کیء (سـه شنبه ۲۱ عقرب ۷) محمد گل خـان دسمـت مشرقی عسکری قوما ندان دوی ته اخطار ورکیء چی لـه بغاوتـه لاس واخلی (نومبر ۲۸م)

یاغی قبایلو جلال آباد محا صره‌کیء (جمعه ۷قوس۷)

سید محمد عمر پیله کشس دمیر عبد الر حمن خطاط لمسی، چی یـو خطاط او هنری سړی و، په هرات کی سل کلن وفات سو.

دستوری په ماڼی کی اعلیحضرت امان الله خان خپل نوی پرو گرام اعـلان کیء اود ښځو نقـاب یی وا خیست، (۱۵ میزان ۱۳۰۷ م) پـه دغه مجلس کـی افغانی نجونـی د تعلیم لپاره ترکیی تـه وا ستولـی سوی، اوپه قبایلو کی خورا بد اثر خپور سو.

بچـه سقاو او سید حسین او د دوی ملگرو په سمت شمالـی کـی ارتجاعی بغاوت وکیء اواحـمدعلـی خـان هلتـه رئیس تنظیمیـه سو (۱۵ قوس ۷شس دسمبر ۲۸م)

اعلیحضرت امان الله خان په یـوه اعلان کی ۱۸ فقری دخلکو خواهشونه ومنل (۲۹ قوس ۱۳۰۷ شس ۸رجب ۱۳٤۷)

والی احمد علی خان دقوس پـه میاشت ۱۳۰۷ سمت مشر قـی تـه رئیس تنظیمیه سو، خود جدی په میاشت یی هلته پخپله د پادشاهی اعلان وکیء.

دقوس ۱۳۰۷ شس په آخر کـی دسمت مشرقی او سمت شما لـی بغا وتونه وخیم سول، اوداعلیحضرت امان الله خان مور او ملکه او نوره کورنی دغلا م‌صدیق‌خان وزیرخارجه او حسن جان سره په ٤ طیارو کی قند هار ته راغله (جمعه ۲۹ قوس ۱۳۰۷ شس)

علی احمد خان دسمت مشر قـی رئیس تنظیمه په اداره کـی نـاکا م سو، په کابل کی دمجلس اعیـان افتتاح اعلام سوه (جدی ۱۳۰۷ ش)

دبچه سقاو حملی پر قلعهٔ مرادبیگ اوباغ‌بالاجاری وی(۷ جدی۱۳۰۷ش)

پر پغمان هم بچه سقاو حمله وکړه (۸جدی) طیارو اشرار بمباری کړل، داجنگونه تر ۲٤ جدی پوری جاری وو او په همدغه ورځ امان الله خان کابل پرېښو او قند هار ته ولاړ.

غلام نبی خان دافغا نستان نوی لوی سفیر ماسکو تـه ور سیدیء (۲جدی ۱۳۰۷ شس ۲۳ دسمبر۲۸)

سلطان احمد خان لوی سفیرخپله اعتماد نامه په تهران‌کی اعلیحضرت

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

رضا شاه پهلوی ته وړاندی کړه (جدی ۱۳۰۷ ش) .

۱۹۲۹ م ۱۳۰۷ ش ۱۳٤۸ ق

جنرال کاظم پاشا داتــو نــو رو ترکو منصبدارانو سره دهنـد لـه لاری قند هار او بیا کابل‌ته‌را غلل (شنبه ۱۵ جدی ۷) .

دوولسو انګریزی طیاروانګلیسی اتباع له کابله پیښور ته بو تلــل ، (۳ جدی ۷) .

امان‌الله خان له سلطنته استعفا وکړه اوپه ۲٤ دجدی قندهار ته‌ولاړ پرځای‌یی مشر وړور عنایت‌الله خان پادشاه سو، مګر بچه سقاو ارګ محا صره کیٔ او په جمعه ۲۸جدی ۷ دوی انګریــزی طیاری راغلی او عنایت الله‌خان دخپلی کورنی سره په هغو کی پیښور ته ولاړ، پخپله حبیب‌الله بچه سکقاو دخادم د یــن رسول الله‌په نامه امیر ــسیدحسین نایب السلطنه او وزیـــر جنــګ‌ــ عطاالحق وزیر خارجه ـ عبدالغفور نګابی وزیر داخلهــ شیر جان وزیر دربارــ ملك محسن دکابل والی ـ میرزا مجتبی خان د وزارت مالیــه وکیل سو. (جمعه ۲۸ جدی ۷ ش ۱۸ جنوری ۲۹ م) .

علی احمدخان خپله پادشاهی په جلال‌آبادکی اعلان کړه (۲۵جدی۷) مګرپه ۱۲ دلو خلکو دی چور کیٔ نود لغمان او کنړ له‌لاری مهمندو او بیا پیښور ته ولاړ .

دامان افغان پرځای هفتګی جریده حبیب الاسلام دغلام محی الد یــن په سر دبیری له کابله خپره سوه (۹حوت ۱۳۰۷ ش ۱۷ رمضان ٤۸).

سپه‌سالار غازی محمد نادر خان اودده وروڼه دفرانسی‌دنیس له‌بناره دافغا نستان دامنیت‌لپاره‌را پا خیدل (۵دلو ۷ش) اوپه ۲۱ ددلو بمبئی‌ته راورسیدل. سپه‌سالارغازی دپیښور اوکوهاټ له لاری دپختیا سر حدته داخل سو (۱۹ حوت ۷) .

په پنجشنبه ٤ دلو ۱۳۰۷ ش ۱٤ جنوری ۲۹م امان‌الله خان په‌قندهار کی بیا پــه فعالیت شرو وکړه او خلکو بیعت ورسره وکیٔ .

په قنـد هــار کی د اعلیحضرت امان‌الله خان په تایید خلك راټول سول، او خرقه شریفه یی راویستله (یکشنبه ٦ حوت ۱۳۰۷ ش) .

د قندهار علماوو د بــچه سقاو امارت نه‌وه مانه، او دده سره یــی دجنګ فتوا صادره کړه (جمعه ۲٦ شعبان ۱۳٤۷ ق) .

د برتانیا سفیر همفریز له کابله پــه طیاره کــی پیښو ر تــه ولاړ (۱٤ رمضان ۱۳٤۷ ق ۲۵ فروری).

عبــد الکریــم خــان د قند هــار نایب‌الحکومه دهزاره‌جات حاکم‌مقرر سو (۱۲ حوت ۱۳۰۷ ش) .

۱۳۰۸ ش
۱۹۲۹ م ۱۳٤۹ ق

دسمت جنوبی (پختیا) دقو مونو لویــه جرګه دسپه سا لار غــازی محمد نادر خان‌حضورته‌په جاجیو کی راغله (۱حمل ۲۱مارچ ۲۹ م)

په ۷ حمل۸ ش سپه سالارګردیز ته راغی اوپه ۱٦ حمل ارګون تــه ورسید .

په ۳۰ حمل ۸ ش دسمت مشرقی (ننګرهار) داقوامو جرګه دمحمدګل خان مومند سره دسپه سالار حضور ته راغله .

د شوروی دولت رسماً دایران‌دولت ته اخطار ورکیٔ ،چی‌دافغا نستان‌په کورنیو کارو کی لاس ونه وهی، او دهرات خواته تر خپلو سرحدوتیری ونه‌کی ، که‌پر افــغا نستان مسلح تجاوز وسی، شوروی دولــت دغــه نسی زغمــلای (۱۵ اپریــل ۱۹۲۹م ۲٦ حمل ۱۳۰۸ ش) .

اعلیحضرت امان‌الله خان دقندهار دپنځو زرو تنو سره دبچــه ســقاو د مقابلی لپــاره کابل تــه حرکت وکیٔ .

(سه شنبه ٦ حمل ۱۳۰۸ ش) په سه شنبه ۲۰ حمل ۱۳۰۸ ش مقر ته ورسیدی اوپه ۳۰ حمل یی غزنی محاصره کیٔ خوپه ٦ ثور ۱۳۰۸ش امروسو، چی قنــدهاری لښکر دی بیرته مخ پر قندهار رهی سی، پــه ۱۱ ثور مقرته ور سیدل اود ثــور تر آخره پرشا تلل ، اوپه ٤ جوزا ۱۳۰۸ شــ جـــو لائــی ۱۹۲۹ م اعلیحضرت امان الله خان دمهمندو له رباطه دسپین بولدك تــر سر حد ووت، اودا دده آخره ورځ وه پخپل وطن کی !

د حبیب‌الله بچه سقاو پــه حکم والی علی احــمد خــان او مولوی عبدالواسع قندهاری پــه کابل کی ووژل سول (دجوزا اواسط ۱۳۰۸)

اخوند صاحب آدینه محمد شاعر او عالم دفیض آباد دخرقی شریفی دمدرسی مدرس ۷۰ کلــن وفــات سو .

غلام نبی خان مزار شریف دبچه سقاو له لښکرو ځخه ونیو (۱۸ثو ر ۱۳۰۸ش) مګردی دجوزا ترمیاشتی پوری هلته و، په ۹ جوزا تلګرام‌ورته راورسیدیٔ چی امان الــلـــه خــان لــه وطنــه وو ت .نــو دی هــم‌په ۱۰ جوزا تر دریای آمو دشورو ی خاوری ته دپټه کیسرله خواتیرسو.

وزیــرو او مسیدو دپــر نــګی د ساړه راغه پر کمپ حمله وکړه خو طیارو بمباری پر وکړه اواته سوه کورونه ئی وروران کــړل ۳۲ تـــنه شهیدان سول (۲۹م)

د اصلاح داخبار لومړی شماره د ربیع الاول په اوله ۱۳٤۸ق له‌جاجی ځخه دسپه سالار غازی محمدنــادر خان په نامه دده دملګرو له خوا چاپ او خپره سوه، چی دافغا نستان‌خلك ئی دبچه سقاو دنا مشروع حکومت مقابلی ته را بلل (سنبله ۸) مدیر ئی نصر الله و.

دسپه سالار ملی قوا په ٦ ثــور دبچه سقاو دلښکرو سره په ځرخ کی وجنګیدل ،دغه جنګونه‌په مختلفو ځایو کی د۱۳۰۸ شں دمیزان تــر میاشتی پوری جاری‌وو،خوچی‌ملی‌قوا

ترچهار آسیا او چهل ستون پوری راوزسیدل، اوپه ۱۶ میزان ۳۰۸ش (۱٤ اکتوبر ۲۹ م) ئې کابل ونیو، او بچه سقاوله ارگه کوهدامن ته وتښتید، او په ۲۳ میزان ۸ ش ۱۷ اکتوبر ۱۹۲۹م اعلیحضرت محمد نادرشاه په کابل کې دافغانستان په پادشاهی ومنل سو.

دشوروی دولت دخارجی امورو معین قره‌خان دخپل دولت له‌خوا په افغانستان کې د اعلیحضرت محمد نادر شاه جلوس په خوښی ومانه (۱۹ اکتوبر ۲۹م ۲۱ میزان ۱۳۰۸ ش).

د اتحاد جماهیر شوروی سفیرکبیر ستارگ دکالینن په امضا خپله اعتمادنامه اعلیحضرت محمدنادرشاه ته تقدیم کړه. ۱۹ دسمبر ۲۹م قوس ۱۳۰۸ ش.

د ۱۳۰۸ ش کال مالی مصارف تر سنبلې پورې ٤ملیونه‌وه، داغتشاش په سبب نوره‌خه ندی معلوم.

بچه سقاو اودده ملگری په کابل کې ووژل سوه (۳ نومبر ۲۹م ۱۱ عقرب ۱۳۰۸ ش).

۱ــ پخپله حبیب الله بچه‌سقاو.
۲ــ حمیدالله ورور یې.
۳ــ سید حسین وزیر جنگ.
٤ــ ملک محسن دکابل والی.
۵ــ شیرجان ددربار وزیر.
٦ــ محمد صدیق فرقه مشر.
۷ــ محمد محفوظ امنیه قوماندان.
۸ــ قلعه بیگی.

سردار محمد هاشم خان‌صدراعظم سو (۲۲ عقرب ۱۳۰۸ ش) ده خپله کابینه داسې اعلان کړه ۲۳ عقرب:
سردار شاه محمودخان دحرب‌وزیر
سردار فیض محمدخان خارجه وزیر
محمدگل‌خان داخله وزیر ــ الله‌نواز خان وزیردربار ــ حضرت‌نورالمشایخ وزیر عدلیه ــ وزیرمعارف‌احمدعلی‌خان
محمد اکبرخان وزیر تجارت ــ محمد ایوب‌خان وزیر مالیه ــ محمد نوروز خان سر منشی ــ سر دار محمداکبر خان صحیه مستقل مدیر ــ

۱۹۳۰ م ۱۳۰۸ ش ۱۳٤۹ ق

سردار محمدعزیزخان دافغانستان لوی سفیر په مسکو کې د غلام نبی خان پر ځای مقرر او خپله اعتماد نامه ئې کالینن ته وړاندې کړه (۲٤ فروری ۳۰ حوت ۸).

سردار شاه‌ولی خان په لندن کې افغانی وزیر مختار و.

د افغانستان د کرنې وړ مځکې (۱۳۰۸ ش).

د هندوکش جنوبی خوا آبی مځکې ۱۳۳ زره هکتاره.

د هندوکش جنوبی خوا للمی مځکې ۷٦ زره هکتاره.

د هندوکش شمال آبی مځکې ۲۷۰ زره هکتاره.

د هندوکش شمال للمی مځکې ٤٦۰ زره هکتاره.

ټولې آبی ٤۰۳ زره هکتاره ــ للمی ۵۳۷ زره هکتاره ــ گرده ۹۳۰ زره هکتاره (افغانستان ریسنر).

میر هاشم دمخنی وزیر مالیه ٦۳ کلن په کابل کې مړ سو (جمادی الاولی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۰۹ ش.
(۱۹۳۰م ۱۳٤۹ ق)

محمد گل خان مومند د شمالی سمت رئیس تنظیمیه مقرر سو (حمل ۹).

اپریدو او نورو پښتنو په ۱۳ اگست ۳۰ م‌دپیښور پربنار حمله وکړه او دکجوری غزا وسوه

اعلیحضرت محمد نادر شاه د افغانستان او بریتانیا د ۱۹۲۱ ــ ۱۹۲۳ معاهدې تصدیق کړې (جوزا ــ می.)

د اعلیحضرت محمد نادر شاه‌په فرمان په کابل کې لو جرگه جوړه سوه (۱۳۰۹ ش)اونوی قانون اساسی ئې ومانه، اوهم دشورای ملی د انتخاباتو لایحه جوړه سوه (۲۸ سنبله ۹).

ملا فیض محمد هزاره د محمد خواجه زوی د محمد سعید لمسی دسراج التواریخ اوتحفتة الحبیب‌او تاریخ حکماء او فیضی ازفیوضات لیکوال په کابل کې وفات سو (چهار شنبه ۱٦ رمضان ٤۹ ق ولادت ئې ۱۲۸۹ ق).

سید احمد ادیب پشاوری د شهاب الدین زوی د فارسی مشهور شاعر او عالم په تهران کې وفات سو.

(ولادت ئې په خیبر کې ۱۲٦۰ ق).

د افغانستان سفارت په قاهره (مصر) کې د افغانی وزیر مختار محمد صادق مجددی له‌خوا افتتاح او افغانی بیرغ پر ور پیدی (پنجشنبه ۲۲ میزان ۹).

د جاپان او افغانستان د مودت معاهده د سردار شاه ولیخان افغانی وزیر مختار او د جاپان د سفیر ترمینځ په لندن کې امضاء سوه (۲۷ عقرب۹ ش ۱۹نومبر ۳۰م).

دافغانستان او اتحاد شوروی ترمنځ د بیطرفی او عدم تجاوز معاهده تجدید سوه، د افغانستان له خوا فیض محمد خان خارجه‌وزیر او د شوروی له خوا لوی سفیر ستارک امضا کړه (۹) مادې ۲٤ جون ۳۰ م عقرب ۱۳۰۹ ش.

د کابل والی محمد یعقوب خان دشمالی ولایاتو رئیس تنظیمیه مقرر سو (عقرب ۱۳۰۹ ش) خو په دغه کال مړ سو.

جمعیت العلماء په کابل کې افتتاح او اعضاء ئې د حکومت له خوا مقرر سول او د حی علی الفلاح مجله ئې نشر کړه.

دارالعلوم عربی په کابل کې‌جوړ سو، چې رئیس یې سردار عبدالرسول خان و.

سید هاشم خان افغانی جنرال قونسل په تاشکند کې په یکشنبه ۲٤ عقرب ۱۳۰۹ ش دشوروی ترکمنستان دعشق‌آباد په حدودوکی وواژه سو.

ابراهیم بیگ په قطغن کې بغاوت وکیء او سردار شاه محمود

(c) ketabton.com: The Digital Library

خان وزیر حربیه دهغه مقا بلی نه ولاړ .

مکتب حربیه په شهر آرا کی د اعلیحضرت محمد نادر شاه په وینا بیا افتتاح سو (یکشنبه ۸ قوس ۱۳۰۹ ش) .

عبدالرحمن تره‌کی دمقر په اوبند کی‌یاغی سو ،خو په۲۰قوس ۱۳۰۹ عسکرو دی دسرحد خوا ته وشاړه .

د شنوارو (۸۰) تنه نمایندگا ن په کابل کی د جرگی په ډول د اعلیحضرت محمد نادر شاه حضور ته راغلل (د قوس اواخر ۹) .

شیر محمدخان ناشر (خرو ټی) د میمنی اعلی حاکم مقرر سو (۲ جدی ۹) .

د مامورینو لپاره درسمی القابو د استعمال امر بیا صادر سو ، (جدی ۹) .

غلام فاروق خان دسمت مشرقی حاکم اعلی مقرر سو (۵جدی ۹ش) د هرات انجمن ادبی جوړ سو (جدی ۹ ش) .

محمد گل خان داخله وزیر د قندهار رئیس تنظیمه سو (سه‌شنبه ٦ حوت ۹ش) .

شیر احمد خان پخوا نی رئیس شورا په تهران کی افغانی سفیر کبیر سو (حوت ۹ ش) .

مجله اقتصاد دوزارت تجار ت له‌خوا نشر سوه (۱۳۰۹) .

د ۱۳۰۹ ش کال مالی واردات ٦٤ ملیونه ، مصارف ۱۲٦ ملیونه اوکسر ٦۲ ملیونه‌و .

محمد شریف خسته دل دمحمد کریم زوی دکابل شاعر دبیدل پیرو اود دیوان خاوند ٤۲ کلن په کابل کی مړ سو (۹ش).

اتمان خیلو پښتنو دپړانگ غار پنځمه غزا له‌پرنگی سره وکړه اود مله کنډ پولټکل ایجنټ تامس‌گلور یی ووژه او پر نگیا نو اگر ه بمباری کړه . د مو مندو غزاوی هم له پرنگی سره جاری وی . (۹ ش) .

۱۳۱۰ ش

۱۹۳۱ م ۱۳۵۰ ق

غلام صدیق خان په بر لن کی‌افغانی وزیر مختار مقرر سو (جوزا ۱۰) .

احمد علی خان افغانی مختار وزیر له پا ریسه لندن ته‌تبدیل سو (جوزا ۱۰ ش) اوسردار شاه‌ولیخان په پاریس کی سفیر سو .

کاروان زرد دهرات له لاری افغانستان ته ورسیدی (دجوزا اوائل ۱۰ ش) .

دعلی آباد روغتون د اعلیحضرت محمد نادرشاه په شخصی مصرف (جوزا ۱۰) شروسو، او په اسد ۱۳۱۲ ش ئی کارختم سو.

دکابل انجمن ادبی تاسیس سو او دکابل ادبی مجله‌یی خپره کړه (۱۵ جوزا ۱۰ ش ۵جون ۳۱م ۱۸ محرم ۵۰ ق) .

ددی انجمن مهم غړی داؤ :ـ

۱ـ احمد علی خان درانی مدیر .

۲ـ میر غلام محمد غبار .

۳ـ محمد کریم نزیهی .

٤ـ سرور گویا .

٥ـ سرور جویا .

٦ـ غلام‌جیلانی اعظمی .

۷ـ غلام جیلانی جلالی .

۸ـ قاری عبدالله .

۹ـ عبدالعلی مستغنی .

۱۰ـ امین الله زمریالی .

۱۱ـ محمدقدیر تره‌کی .

۱۲ـ احمد الله کریمی .

دافغا نستا ن او شورو ی اتحاد ترمنځ‌دبیطرفی اوعدم تجاوز معاهده په (۹) مادوکی دفیض محمد خان خارجه وزیر او لوی سفیر ستارك په امضا تجدید سوه (۲٤جون ۳۱ م سرطان ۱۰ شں)

خواجه هدایت الله دهزاره جات رئیس تنظیمیه کابل ته را ستون سو (سرطان ۱۰)

اعلیحضرت محمد نادر شاه شورای ملی پخپله وینا افتتاح کړه(دوشنبه ۱٤ سرطان ۱۰ شں جولائی ۳۱ م)

دقطغن نا آرامی خلاصه سوه اووزیر حربیه کابل‌ته راستون سو (دوشنبه ٤ اسد ۱۰ شں) ده ته داعلی لمر نښان په مکافات کی ور کړ سو . (جولائی ۳۱) په ستمبر کی ابراهیم بیګ تر آمو وا وښت .

دافغا نستان نوی اصول اساسی دشورای ملی له خوا داعلیحضرت محمد نادر شاه په امضا خپور سو (۳۱ اکتوبر ۳۱م ۸عقرب ۱۳۱۰ش)

اعلیحضرت محمد نادر شاه مجلس اعیان (دمشرانو جرگه) پخپله وینا افتتاح کړه (دوشنبه ۲٤ عقرب ۱۳۱۰ شں)

عبد الجمیل خان دمزار شریف نائب الحکومه سو (عقرب ۱۳۱۰)

عبد الرحیم خان دقطغن او بدخشان دنائب الحکومه وکیل مقرر سو (عقرب ۱۰)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنادر افغان کتاب دبرهان الدین کشمکی تالیف طبع سو (کابل عقرب ۱۰)

عبد الاحد خان دشورا رئیس دفراه او چخانسور رئیس تنظیمیه سو (۵ قوس ۱۰ شں)

بږدار دفرانسں نوی مختار وزیر خپله اعتماد نامه ددلکشا په ماڼی کی وړاندی کړه (۲۰ جدی ۱۰)

دافغا نستان حکومت چی دجنګ د تحریم معاهدهامضاکړیده، دمنچوریا دشخړی په نسبت ئی دجا پان او چین حکومتو ته دجنګ ځنډ ولو نوټه ور کړه (دلو ۱۰)

کابل پهګذرګاه کی دارالمجانین جوړ سو (دلو ۱۰)

د۱۳۱۰ شں کال مالی وار دات ګرده ۸٤ ملیونه افغا نی‌مصارف۱۱۸ملیونه کسر ۳۳ ملیونه و.

په دته خیلو کی دپرنګی پرکیمپ دغاز یانو حمله ، چی دپرنګی په بمباری کی ۳۰تنه شهیدا ن سو ل (۳۱ م)

۱۳۱۱ شں
(۱۹۳۲ م۱۳۵۱ق)

په کابل کی عمومی مکتبونه او د طب مکتب چی په اغتشاشں کی‌بند سوی وو بیرته‌جوړ سول (حمل۱۱)

دافغانستان اوعربیه‌سعودیه لومړی معاهده وسوه (۵ می ۳۲م ۱۷ ثور ۱۱ شں)

افغا نستان د دوکالم سر حدی سیمه له چترال څخه وا خیسته ۱۱۱ جریبه ځمکه (جوزا ۱۱)

دافغا نستان ددار الفنون (پوهنتون) لپاره داعلیحضرت محمد نادر شاه‌په حضور یومجلس‌وسو ،اودداراﻻ مان ماڼی ئی د دار الفنون لپاره وټاکله (جوزا ۱۱)

محمد تقی اسفند یاری دایران لوی سفیر خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (۱۳ سرطان ۱۱)

دعبدالوکیل خان نائب سالار منار په‌ذه‌مزنګ کی جوړسو .(جوزا–۱۱)

دسر حدی پیښو د فیصله کولو موافقه دشوروی اتحاد له سفیرکبیر ستارك سره (۱۷) مادی په کابل‌کی امضا سوه (۲۲ سنبله ۱۱)

پنځه و لایته (کابل ـ قندهار هرات– مزار– قطغن اوبدخشان) او څلور اعلی حکومتونه (فراه– سمت جنوبی ـسمت مشرقی ـ میمنه) اعلان سول (۲٤ اګست ۳۲) .

سردار شاه محمود خان د حرب وزیر اروپا ته دعلاج لپاره ولاړ، او شهزاده محمد ظاهر خان دحرب د وزارت کفیل سو (عقرب ۱۱) .

سردار شاه ولیخان سفیر له پاریسه کابل ته راغی اودده سره غلا م‌نبی خان هم راغی (عقرب۱۱).

غلام‌نبی خان څرخی په کابل کی ووژل سو . (۸ نو مبر ۳۲م ۱٦ عقرب ۱۱) .

په پختیا کی دری خیل ولاړسول اوژربیر ته ددوی اغتشاش کښینول سو (۲۱عقرب ۱۱ش اکتوبر ۳۲).

په قندهار کی پښتو ادبی انجمن افتتاح سو (پنجشنبه ۹ قوس ۱۱) دپښتو میاشتنۍ مجله یی هم نشر کړه (۲۰ دلو ۱۱) .

سردار محمد عزیز خان په مسکو کی افغانی سفیر په برلن کی لوی سفیر سو. (قوس ۱۱) .

عبدالحسین خان دروما سفیر په مسکو کی لوی سفیر سو. قوس۱۱

سردار محمدنعیم خان په‌روماکی افغانی وزیر مختار سو (قوس ۱۱).

د عراق اوافغانستان لومړی د مؤدت معا هده (۲۰ ستمبر ۳۲م ۲۸ قوس ۱۱) .

۱۹۳۳ م ۱۳۱۱ ش ۱۳۵۱ ق

د ښکاری دری لار جوړونه ختمه سوه (جدی ۱۱) .

د دولتی خزانو اصولنامه خپره سوه (۱۷ میزان ۱۱) .

محمد ګل خان مومند دشمالی ولایاتو رئیس تنظیمیه مقرر سو او پرځای یی غلام فاروق خان دقندهار نایب الحکومه سو .(شنبه ۱۰ جدی ۱۱) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوکت بیک دترکیی لوی سفیر کابل ته راغی (جدی ۱۱) .

اعلیحضرت محمد نادر شاه وزارت معارف ته فرمان صادرکړ چی د ۱۳۱۲ ش کال له ابتداء څخه پــه معارفو کی دپښتو ښو ونــی اقدام وکی (٦ دلو ۱۱) .

په بالا حصار کــی دمکتب حربیه لپاره دودانی فرمان صادر سو.

(حوت ۱۱) تهداب‌یی په۱۷ ثور ۱۲ کښښینو سو .

د افغانستان او برازیل دموذ ت معاهده په انقره کــی امضا سوه . (۲حوت ۱۱ ۲۰ فروری ۳۳)

په ۱۳۱۱ کال دتلگراف خط په گرده افغانستان کــی ۸۸۹۵ کیلــو متره و .

د ۱۳۱۱ ش کــال مالی عایدات ۱۳۳ ملیو نه افغانی مصارف ۱٤۰ ملیونه او کسر اوه ملیونه‌و .

۱۳۱۲ ش
۱۹۳۳ م ۱۳۵۲ ق

د شیبر اودره ښکــاری لارافتــتاح سوه (حمل ۱۲) .

داستوانی او لیتوانی د حکومتو سره دافغا نستان دمؤدت معا هدی په‌مسکو که‌امضا ســـوی(جوزا-۱۲)

دخلع سلاح په کنفرا نس کــی دافغا نستان نماینده سلطان احمد خان دانقری افغانی سفیر وټاکــل سو (جوزا-۱۲) .

سر دار محمد عزیز خان په برلن کی افغانی سفیر ، دسید کما ل پــه تفنگچــه وویشتل سو (١٦ جــوزا ۱۲ ش ٦ جون ۳۳) په پنجشنبــی ۸ سرطان په کابل کی ښخ سو.

علی محمد خان دمعارفو وزیر د افغا نستان له خوا دلندن داقتصادیاتو په کنفرانس کی شامل سو (۲۵جوزا ۱۲)

په قند هار کی دحاجی میرویس‌خان دمزار گنبده داستاد نعیم جان پــه معماری جوړه‌سوه (جوزا -۱۲)

دفوائد عامه په نامه نوی وزارت تشکیل او الله نواز خان ئی وزیــر سو (سرطان ۱۲)

دتجاوز دتعریف قرارداد دافغانستان -ایران -استوانی- ترکیه -رومانیه شوروی اتحاد- لیتوانیا تــرمنــځ په لندن کی امضا سو (جولائی۳۳- سرطان ۱۲)

دعلی آباددروغتون (رفقی سناتوریم) دجوړولو کار چی په ۱۳۱۰ ش شرو سوی و، په اسد (۱۲ ش) ختم سو.

حبیب الله خان طرزی په جاپان کی دافغا نستان وزیــر مختار سو (اسد ۱۲)

دښکاری دری لار افتتاح سوه (۱۹ اسد ۱۲)

علی محمد خان په لندن کی افغانــی وزیر مختار سو، او پر ځــای ئــی احمد علی خان وزیــر معــارف سو (سنبله ۱۲)

محمد عظیم منشی زاده د کابــل د برتا نیا په سفارت کی‌دری تنه‌مړه کړل(۱٥ سنبله۱۲)دی په ۲۱سنبله أعدام سو .

رفقی سنا توریم دکابل په علی آبادکی افتتاح سو.(١٤سنبله ۱۲)

خواجه هدایت الله دهــزاره‌جات د مخنی رئیس تنظیمه په‌کا بل کی اعدام سو (۲۲ سنبله ۱۲)

غـلام جیلانی خا ن -شیر مــحمــد محمد مهدی -فقیر احمــد په‌کا بل کی اعدا م سول .

(٢٤ سنبله ۱۲)

شر کت سها می افغان په کابل‌کی جوړ سو، چی دطــلا درانیو لــو او پلــو رنی امتیــا ز ئــی در لــو د (۲۸ سنبلی ۱۲)

دانگریزانو اوه‌و مندو جنــــگونــه (میزان ۱۲)

دکابل دمکتب امانیه نوم‌استقلال او دامانی مکتب نوم نجات کیښول سو (میزان -۱۲)

اعلیحضرت محمد نادر شاه د دلکشا دمانی پــه چمن کی دعبد الخالق د

تفنگچی په گولی شهید سو ،او په همدغه ورځ المتو کـل علی الـلـه محمد ظاهرشاه دده زوی دافغانستان پاد شاه سو.
(۸ نومبر ۳۳م چهار شنبه ۱٦عقرب ۱۲ د ماپښین دری بجی)

دترکیی لوی سفیر ممدوح شوکت بیگ په ۱۰ قوس اود المان نـوی وزیر متخار تسمیکی په ۱۲ قوس ۱۲ خپلی اعتماد نامی تقدیم کړی .

عبدالخالق داعلیحضرت محمد نادرشاه قاتل په کابل کی اعـدام سو (۲٦ قوس ۱۲)

سردار محمد هاشم خان ته د پاچا فرمان صادر سو، چی دی صدراعظم دی، او ده خپله کابینه داسی معرفی کړه :سردار شاه محمود خان دحرب وزیر- فیض محمد خان خارجه وزیر- محمدگل خان داخله وزیر -فضل احمد خان عدلیه وزیر- احمد علی خـان دمعارفو وزیر- میرزا محمد خان د تجارت وزیر اود مالیی دوزیر کفیل الله نواز خان دعامو گټـو وز یـر محمد اکبر خان دطب مستقل مدیر- رحیم الله خان دپست او تلگراف او تیلفون مستقل مدیر (قوس ۱۲)

دپترولو دانحصار شرکت په کابل کی تاسیس سو (قوس ۱۲)

محمود طرزی دافغا نستان دصحافت او سیاست پلار په استانبول کـی وفات او ښخ سو (۲۲ نومبر ۳۳ م قوس ۱۲)

۱۹۳٤ م ۱۳۱۲ ش ۱۳۵۲ ق

سر دار محمد قاسم خان په رو ما کی افغانی وزیر مختارسو (حوت۱۲)

دماموریتو د مدیر یتونو اصو لنامه خپره سوه (۱۱ قوس ۱۲)

ذ شرکت سهامی افغان اودشوروی اتحاد دسو افغان تورك ترمنځ د ۱۵ زروتیو بوری قرار داد لا سلیـك سو (حوت ۱۲)

ښاغلی محمد داؤد دسمت مشرقی عسکری قوماندان اوملکی آمر مقرر سو (حوت ۱۲)

دافغان- ایران سر حدی موافقـه د ترکیی دحکمیت مناو لپـاره امضا سوه (چهار شنبه ۱۷ حوت ۱۲)

عبد العلی مستغنی دملا رمضان هوتك زوی دافغا نستان مشهور شاعـر (٦۰) کلن پـه کابل کی وفات سو (۲۱ حوت ۱۲)

دپښتون شرکت پـه قند هار کـی افتتاح سو (۲۹ حوت ۱۲)

د ملـی شـــورا د دو همـی ور ی د انتخا بـا تو فرمان صادر سو (حوت ۱۲ش ۱٦فرور ی ۳٤ م)

په ۱۳۱۲ ش کال په گرد افغانستان کی (۳۷) مکتبونه وو چـی ٤۵۹۱ شاگردان او ۱٦۵ تنه معلمان ئی درلودل .

د ۱۳۱۲ ش کال مالی عایـدات ۱۰۸ ملیونه افغانی مصارف ۱۲۰ ملیونه کسر ۱۲ ملیونه و.

۱۳۱۳ ش
(۱۹۳٤ م ۱۳۵۳ ق)

د قره قلی انحصار ملی بانك ته وسپارل سو (مارچ ۳٤م حمل۱۳ش)

دبلخ دنوی ښار دودانی کار شرو سو (حمل ۱۳)

فریزر تتلر دانگلیس نوی وزیر مختار خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (۲۰ حمل ۱۳ ش)

قاری عبدالله ته دملك الشعراء لقب ور کړ سو (حمل ۱۳)

د سویس دتقلیل سلاح په جرگه کی جنرال محمد عمر خان دحربـی ارکانو رئیس دافغا نستان له خـوا شامل سو (جوزا ۱۳ ش جون ۳٤)

دخارویو (مواشی) دمحصول اصولنامه خپره سوه (۱۵ ثور ۱۳۱۳)

دگمر کـــو نو دمحصول اصـــولنامه خپره سوه (ثور ۱۳)

د امریکا داتازونی دولت ،افغانستان په رسمیت ومانه (۱۱ اگست ۳٤م ۲۹ اسد ۱۳)

دافغا نستا ن او مجـار ستا ند مودت معاهده(۲۵ اگست۳٤م ۱سنبله ۱۳ ش)

شهزاده احمد شاه وزیر یـدیء (۲۳ ستمبر ۳٤م ۳۱ سنبله ۱۳ش)

په کابل کی داو لمپیك تولنه جوړه سوه (سنبله ۱۳ ش اگست ۳٤ م)

افغا نستان په مجمع ملل کی داخل سو (۲۵ ستمبر ۳٤م میزان ۱۳)

دافغا نستان خارجه وزیر فیض محمد خان دافغان- ایران سر حداتو تـه نژدی داعلیحضرت رضا شاه پهلوی حضور ته ور غیء (۲۲ میزان ۱۳)

دکابل په پوهنتون کـی دسائنس پوهنځی افتتاح سو (۲۹میزان ۱۳)

جنرال فخر الدین التای د ترکیه دحکمیت مشر دافغان-ایران سرحدی شخړو دحل لپاره په یکشنبه ۱۸عقرب ۱۳ کابل ته را غیء او په ۱قوس۱۳ هرات ته ولاړ .

دقند هار په سنگین کی دنهـر سراج دکیندلو کار بیا شروع سو (قوس ۱۳)

ریوتر له تهرانه په ۲۳ قوس ۱۳یو خبر خپور کیء چی دزور آباد پـه سرحد کی دافغا نستان خلکو پـر ایرانی خاوره حمله کړیده ،افغانی اخبارو داخبر ترتردیدکیء (۲٤قوس ۱۳)

مو لوی محمد بشیر هندی مهاجر او په چمرکندکی دالمجاهد خپروونکی ووژل سو(قوس ۱۳ش دسمبر۳٤م)

سید کمال دسردار محمد عزیز خان قاتل په برلن کی اعدام سو(۲۲جدی ۱۳)

جنرال فخر الد ین التای خپـل سر حدی حکمیت تمام کیء او پـه ۲۸ جدی ۱۳ دشوروی له خوا انقری ته ولاړ.

دهندو ستان دعسکری نما یش دلیدلو لپاره عبد الاحد خان فرقـه مشر او عبد الغفور خان فرقه مشر ډهلی ته ولاړ (۲۸ جدی ۱۳)

دزور آباد پر شخړو دافغا نستان او ایران موافقه امضا سوه (٤دلو ۱۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلندن افغانی وزیر مختار علی‌محمد خان په سویس کی وزیر مختار او په بین المللی مجمع کی نماینده سو (حوت ۱۳)

الله نوازخان په المان کی‌وزیرمختار مقرر سو (حوت ۱۳)

محمد اکبر خان په روما کی افغانی وزیر مختار سو (حوت ۱۳)

غلام یحیی خان دخارجه وزارت لومړی معین دطب مستقل رئیس‌سو (حوت ۱۳) .

محمد صادق خان مجد دی په مصر کی افغانی وزیر په حجاز کی هم‌وزیر مختار سو (حوت ۱۳)

افغانستان دجامعه ملل دنبځو د خر څرلو دانسداد په مجاهده کی شامل سو (حوت ۱۳)

کابل او مزار شریف په تیلفون سره ونښلول سوه (حوت ۱۳) .

د ۱۳۱۳ ش کال مالی وار دات ۱۲۰ ملیو نه مصارف ۱۶۱ ملیونه کسر ٤۱ ملیونه افغانیو .

دافغانستان ملکی تشکیلا ت په۱۳۱۳ ش کال داسی وُ

ولا یا ت	حکو مات کلان	محلی‌حکو متونه	علا قه دا ری
۱ـ کابل	۳	۲۵	۳
۲ـ قندهار	۳	۱۷	۲۱
۳ـ هرات	۲	۸	۱۹
٤ـ مزارشریف	۱	۱۲	۱۳
۵ـ قطغن و بدخشان	۱	۱۷	۱۷
٦ـ سمت‌مشرقی	۱	۱۱	۱۰
۷ـ سمت‌جنوبی	.	۵	۲۵
۸ـ میمنه	.	۵	٦
۹ـ فراه	.	۲	٦

په ۱۳۱۳ ش کال په افغانستان کی گرده (۳۹) مکتبونه‌وو، چی ٦۱۵۷ تنه‌یی شاگر دان او ۲۰٦ تنه معلمان‌وو .

میر احمدشاه‌رضوانی دشکو ستا ن افغانی او بها رستان ا فغا نی او نورو کتابونو مؤلف په پیښو ر کی وفات سو (۳٤م ـ ۵۳ق. ولادت یی په اکبر پوره کی ۱۲۷۹ ق)

سردار عبدالرحمن خان دسردار عبدالو هاب خان زوی چه عالم ، فکور او شاعر سړی و، په‌فراه کی وفات سو ۳٤ م ۱۳ ش ۵۳ق (ولادت‌یی ۱۲۸۹ ق) .

۱۳۱٤ ق
۱۹۳۵ م ۱۳۵٤ ق

د افغا نستان او اتحاد جماهیر شوروی تر منځ دمچخو دمبار زی موافقه نامه ۱۲ مادی فیض‌محمدخان خارجه وزیر او ستارک د شوروی سفیر امضا کړه . (۱٦ مئی ۳۵م ثور ۱٤) .

دامریکا لو مړی سفیر و هار نی بروک کابل ته راغی (ثور ۱٤ مئی ۳۵) .

ملامحمد یعقوب فراهی دملامحمد خان نورزی زوی عالم او مؤلف او شاعر په‌فراه‌کی‌وفات‌سو. (۱۳۱٤ش ۵٤ق) (ولادت‌یی ۱۲۸٤ ق) .

آثاریی : تذکره آتش فشان ـ گنج شهیدان ـ دیده یعقوب ـ حواشی پر اقلید س .

هورنی بروك دامریکا لومړی وزیر مختار، خپله اعتماد نامه تقدیم‌کړه. (۱۳ ثور ۱٤ـ می ۳۵).

دایران نوی‌لومړی سفیر علی‌اکبر بهمن خپله اعتماد نامه تقدیم کړه (۱۸ثور ۱٤ ـمی ۳۵)

کرنل لارنس چی دافغانستان په اغتشاش ۱۳۰۷ ش کی لاس ذرلود په لندن کی مړسو (۲۸ ثور ۱٤ مئی ۳۵) .

دکوټی لو یه‌زلزله وسوه‌چی‌په‌جنوبی افغا نستان کی‌هم اثروکیء (جمعه۹ جوزا ۱٤ جون ۳۵) .

دملی شورا اجلاس وپرانست‌سو (۸جون ۳۵ جوزا ۱٤) .

صحیه اود پست او تلگراف او تیلفون وزارتونه تا سیس سول، غلام یحیی خان وزیر صحیه ، او رحیم الله خان دپست او تلگراف او تیلفون وزیر مقرر سو (جوزا ۱٤ جون ۳۵) .

دقندهار نهر سراج دهلمند له رواده بیاجوړ اوافتتاح‌سو (دوشنبه ۲٦ جوزا ۱٤ـ جون ۳۵) .

عبدالر حیم خان دهرات نا ئب سالار وزیر فواید عامه سو، اوپر ځای ئی غلام فاروق‌خان دهرات نایب‌الحکومه مقرر سو (۲۷ جو زا ۱٤ـ۳۵)

دقندهار په باباولی کی دبریښنا کارخانه افتتاح سوه (سه شنبه ۱۷ سرطان ۱٤ـ جولائی ۳۵) .

دحاضری اصولنامه نشر سوه . (۱۰ سرطان ۱٤) .

د تجار تی تقاوی او کوریری اصولنامی خپری‌سوی ۱۰سرطان۱٤

نباغلی محمد داؤد دقندهار ملکی اوعسکری مشر قند هار ته راغی (جمعه ۲۷ سرطان ۱٤ـ جولایی ۳۵)

مفتی جزایری دمصر وزیر مختار په‌کابل‌کی خپله اعتمادنامه وړاندی کړه (۱٤ ش) .

سلطان احمد خان د افغانستان وزیر مختار په قاهره کی مقرر سو (اسد ۱٤ـ آگست ۳۵) .

محمد صادق‌خان مجد دی په جده کی وزیر مختار سو (اسد ۱٤ـ اگسست ۳۵)

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد انورخان نایب سالار دحرب دوزارت معاون سو . (اسد ١٤ — اگست ٣٥) .

دقندهار ادبی انجمن کابل ته نقل کړ سو، (اسد ١٤— اگست ٣٥)

دقندهار دنوی ښار ودانی جوړی سوی (سنبله ١٤ ستمبر ٣٥) .

انګریزانو ته دمو مندو قبیلو ولاړیدل. (ستمبر ٣٥ میزان ١٤) .

له ګمرك څخه د ديپلو ماسی مالونو او بګاژونو دمعافی اصولنامه (١٢ میزان ١٤) .

دانګلیسی لښکروپر مومندو باندی حملی وکړی، اود افغانستان اخبار وخپل تشویش وښو، که انګلیسی لښکر ځانونه د ډیورنډ برید ته را رسوی دابه دافغانستان لپاره خطروی او به سرحدی قبیلو کی به عام غاو بوزته سی (میزان ١٤—ستمبر ٣٥)

دایران خارجه وزیر کاظمی دهند او قندهار لەخوا کابل ته دسیاسی مذاکراتو لپاره په دو ستانه سفر ردغلیء (١٦عقرب ١٤ ،نومبر ٣٥)

دبی وزلو دروزنی اصولنامه، اود عمومی ګټو لپاره داستملاك اصولنامه خپره سوه (١٨عقرب ١٤) .

کاغذی نوټونه د مالیی د وزارت لەخوا خپاره سوه او اصولنامه یی هم خپره سوه(قو س ١٤ دسمبر ٣٥)

دجاپان سفارت په کابل کی جوړ سو (نومبر ٢٥قوس ١٤).

پرو فیسور غلام محمد خان مشهور نقاش په کابل کی و فات سو (قوس ١٤— دسمبر ٣٥) .

دلوګر دسرخاب ډم جوړ سو، چی دری لکه جریبه مځکه اوبوی (١٩ قوس ١٤— دسمبر ٣٥) .

١٩٣٦ م ١٣١٤ ش ١٣٥٤ ق

جاپان ته داوړو تحصیلا تو لپاره یوه ډله محصلان وا ستول سوه (جدی ١٤ جنوری ٣٦) .

دجو هری رنګو نو د راوړلو اصولنامه خپره سوه. (٢٥جدی١٤).

سردار علی شاه خان د قندهار عسکری او ملکی آمر مقر ر سو (٢٦ جدی ١٤ جنوری ٣٦) .

عبد الصمد خان په روما کی د افغانستان وزیر مختار مقرر سو . (٢٤ دلو ١٤) .

په قند هار کی دوړیو دسوداګری لپاره دوطن شرکت تا سیس سو. (حوت ١٤— مارچ) .

د خارجی اتباعو د ا ستخدام اصو لنامه خپره‌سوه(١١ حوت ١٤).

سپه سالار شاه‌محمود خان‌دحرب وزیر، دعلاج لپاره اروپا ته ولاړ، او سردار شاه‌ولیخان د حرب دوزارت کفیل سو (٨ حو ت ١٤ ما رچ)

د ١٣١٤ ش کال مالی واردا ت ١٢١ ملیونه‌مصارف١٣٤ ملیونه‌کسر ١٣ ملیونه افغانیو .

په ١٣١٤ ش کال ٥٠ مکتبونه په افغا نستان کی‌و چی ٦١٨٦ تنه شاګردان او ٢٠٩ تنه معلما ن یی لرل.

١٣١٥ ش
١٩٣٦ م ١٣٥٥ ق

د امریکا سره د مؤدت معاهده (٢٦ مارچ ٥ حمل ١٥).

دشوروی اتحاد سره‌دعدم تعرض وتجارتی تړون (مارچ—١٢حمل١٥)

دشوروی نوی سفیر کویر سکی اګریمان صادر سو (١٥حمل ١٥ش اپریل ٣٦) .

دافغانی ١٦ورزش کارانو شمول دبرلن په اولمپیك ټو لنه‌کی(١٦حمل ١٥— اپریل) .

شرکت سهامی ملی په بانك ملی تبدیل سو (٢حمل مارچ).

دملکی او عسکری مامورینو په معاش کی زیاتوب (دوشنبه ١٧حمل ١٥—مارچ).

د پل خمری د نساجی شرکت تاسیس سو (١٦ثور ١٥ می)

په کابل کی د ښځو سناتو ریم افتتاح سو (٢٥ جوزا —١٥— جون ٣٦).

ددوا خانو اصو لنامه خپره سوه (١٥ ثور ١٥) .

په قندهار کی دوړیو او بدلو کارخانه افتتاح سوه (٢٨ جوزا، ١٥—جون ٣٦) .

په‌افغانستان‌کی لومړی قرآن‌شریف چ پ سو . (١٠ سنبله ١٥ — ستمبر ٣٦) .

دکابل پو هنتون دطب دپو هنځی تهداب په علی آباد کی کښېښول‌سو (٢٤ سنبله ١٥—ستمبر ٣٦)

دهلمند د اوبو په باب کی دافغان ایران ګډ کمسیون په چخانسور کی ختم سو (٢٥ سنبله ١٥ ستمبر ٣٦) .

په غزنه کی دحکیم سنایی دمزار تعمیر (١٥ میزان١٥ر٨ اکتوبر٣٦).

سر دار شاه محمود خان دحرب وزیر په مسکو کی (٣ میزان ١٥— ستمبر ٣٦)

سردار محمدهاشم‌خان صدراعظم دعلاج لپاره اروپاته ولاړ (١٩میزان ١٥ — ١٤ اکتوبر ٣٦) د صدراعظم وکیل سردار شاه ولیخان و .

د پست اصولنامه خپره سوه . (٧ میزان ١٥) .

د پښتو در سمیت او ملی ژبی والی فر مان صا در سو، چی مامورین ئی تر درو کالو زده کی (عقرب ١٥ نومبر ٣٦) .

د تابعیت اصولنامه خپره سوه. (١٦ عقرب ١٥) .

سید عبدالله د خارجه وزارت عمرەی سیاسی مدیر په دریای آمو کی غرق سو (جمعه ١٩ قوس ١٥ د سمبر ٣٦) .

د شورای ملی د دریمی دوری لپاره د وکیلانو د انتخاب په شاهی اعلان سره امر وسو (١٥ جدی ١٥ د سمبر ٣٦) .

په ١٣١٥ ش کال په افغانستان کی ٩٢ مکتبو نه‌و، چی٩٢٧٥ تنه شاګردان او ٣٠٩ تنه معلمان ئی لرل .

د ١٣١٥ ش کال مالی واردات ١٦١ ملیونه مصارف هم ١٦١ ملیونه افغانی و .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکابل د ۱۳۱۵ ار تزا قی مواد: اوړه ۲٤٦۲ خرواره ـ غـــو ړی ۳۳۰ ـ نری وریجی ۱٤٥۲ ـ پنډی وریجی ٥۹٥ ـ مالګه ۸۸٤ ـ ماش ۱٥۲ کورت ۱۰۹ خرواره ـ پسونه ۱٦٥۱٥۹ ، وزی ۲۱۰۲۸ غـویـی ۱٥٦۷ .

میرزا سکندر نقاش د میرزارضا هروی نقاش شاگرد په هرات کــی وفات سو . (۱۳۱٥ ش) .

دمصر د وزیر مختار عبدالرحمن عزام اگریمان صاذر سو (حـــــوت ۱٥ مارچ ۳۷) .

۱۳۱٦ شں .

(۱۹۳۷ م ۱۳٥٦ ق) .

یو ولس ترکــی منصبداران د عسکری چارو لپاره استخدام سول (٦ حمل ۱٦ ش ۲۷ مارچ ۳۷) .

سردار احمد علی خان په تهران کی افغانی لـوی سفیر او سردار محمد نعیم خان وزیر معار ف سو (۱۷ حمل ۱٦ ش اپریل ۳۷) .

د نفتـو د استخـراج لپـاره د افغانستان او انلانډ اکسپلو ریشن شرکت تړون ۲۳ مادی (ثور ۱٦ش اپریل ۳۷) .

سردار محمد نعیم وزیر معارف د انجمــن ادبـی رئیس سو (۲٥ جوزا ۱٦ ش مئی ۳۷) .

د انگستـــان د پاد شاه د تاج اغو ستلو په جشن کی پهپار یس کی د افغانستان مختار وزیر سردار شاه ولیخـــان او عبدالصمد خان د رومـــا وزیـــر مختـــار او سردار سد الله خانذشاهی فر قـــــــــی قـــومنـــدان د افغانستان لـــه خـــوا شتراك وكـــی (۱۲ مئـــی ۳۷ م جوزا ۱٦). .

د افغانستان ـ ایران ـ عـــراق ترکیی تر منځ د سعد آباد تـــړون امضا سو (۱۷ سرطان ۱٦ ش ۷ جولائی ۳۷) .

پښتو ټــولنــه په کابــل کـــی افتتاح سوه او انجمن ادبی ورسره گډ سو (سرطان ۱٦ جـــون ۳۷)

په زرغون ښار او کټه وازکی ځنی قبایل ولاړ سول ، مگـــر ژر مطیع سول (سنبله ۱٦ شں اگست ۳۷) .

دالمان دنور نبـــــرگ په جـــــرگه کی عبدالمجید خان د ملـــی بانك رئیس او محمـــد احسان هـــوایـــی قومندان شرکت وکـــی (۸ میزان ۱٦ ش ۱ اکتوبر ۳۷ م) .

پر پښتو ژبه بانـــدی د وینا و ټولنـــه د فیض محـــمد خان وزیـــر خارجه په وینا د کابل په سینماکی افتتاح سوه (۱۰میزان ۱۳ـاکتو بر)

شیر احمد خان د دولت وزیر مقرر سو (۱۷ میزان ۲۰ اکتوبر)

د شرقی اتفاق شورا په جینوا کی د سعد آباد د تړون د مملکتو په گـډون وسوه (۲۱ ستمبر ۳۷)

د چکوسلواکیا سره د مـؤدت معاهده لاس لیك سوه ۲۰ میزان

۱٦ ش ۱٤ ستمبر ۳۷ م) .

د افغانستان او برازیل د مؤدت معاهده په پاریس کی امضا سوه . (۱۸ عقرب ۱٦) .

د هند د تجارتی وکالت اداره په کابل کی جوړه سوه (۱٥ عقرب ۱٦ ش ۸ نو مبر ۳۷ م).

عبدالشکور خان پخوانی قاضی القضات په قند هار کی وفات سو (۲۰ عقـــرب ۱٦ ش ۱۳ نـــومبـــر ۳۷ م) .

د ابن سینا د ۹۰۰ کال تلینه په کابل کی وسوه (۲۰ عقرب ۱٦ش ۱۳ نومبر ۳۷ م) .

د ترنگزو حاجی صاحب په آزاد سرحد کی وفات سو (قوس ۱٦ش نومبر ۳۷ م) .

د بی سیم تلگراف دستگاه پـــه میمنه کی و درول سوه (۱ قوس ۱٦ ش ۲۳ نومبر ۳۷) .

په کابل کی شرکت ارزاق افتتاح سو (جدی ۱٦ د سمبر ۳۷).

پـــه کابل کـــی د میوی شرکت افتتاح سو (جدی ۱٦ ش د سمبر ۳۷) .

د کونستنتین الکزند رویـــچ د شوروی لوی سفیر اگریمان صادر سو (٥ جدی ۱٦ د سمبر ۳۷) .

د افغانستان او ترکیی د مؤدت او اقتصا دی تړون تر لسو نورو کلو پوری په انقره کـــی تجـــدیـــد سو (۱۰ جدی ۱٦) .

۱۹۳۸ م ۱۳۱۷ ش ۱۳٥۷ ق

د کـــابـــل پـــوهنتـــون د طب د پوهنځی لومړی ډلهمحصلان راووتل (۱٥ جدی ۱٦ش ٥ جنوری۳۸).

دمعارفو وزارت دپښتو درسی کتابونو په تالیف شرو وکړه (۲۰ جدی ۱٦ ش ۱۰ جنوری ۳۸ م) .

د کابل په ارگ کی کتابخانه تاسیس سوه (۲دلو ۱٦ شں ۲۱ جنوری ۳۸ م) .

د چك وردگ د برینښنا کـــار خانـــه جـــوړه سوه (۱۹ دلـــو ۱٦ فروری ۳۸) .

محمد گل خان مومند د پښتو قاموس په کـــابل کـــی چاپ کیء (۱۳۱٦ ش).

د ۱۳۱٦ ش کال دولتی عایدات ۲۲۰ ملیونه اومصارف هم دغونیو.

د لوفت هـــنزا طیارو هفتگـــی الوتنی د کابل او برلن تـــر منـــځ شرو سوی (۱۳۱٦) .

په ۱۳۱٦ کال په افغانستانکی ۱٥۰ مکتبونه و ، چی شاگردانئی ۱۷٥۲٦ تنه او معلمـــان یـــی ٥۸٤ تنه وو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۱۷ ش .
(۱۹۳۸ م ۱۳۵۷ ق) .

د قره قلی انحصاری شرکت په کابل کی جوړ سو (۱۰ حمل ۱۷).

د بدخشان او پامیر لار جوړول شروع سوه (۱۰ حمل ۱۷) .

دودانیو شرکت (۱ باګ) د افغانستان او چکو سلواکیا په‌ګډه په کابل کی جوړ سو (۱۱ حمل ۱۷ ش ۲ اپریل ۳۸) .

دشوروی دولت دمزار اومیمنی او هرات قونسل خانی او د افغانستان دتا شکند او مرو قو نسلګری لغوسوی(۱۲ حمل ۱۷ ش ۱۳ اپریل ۳۸) .

د جاپان سره د افغانستان تجارتی تړون وسو (۱۸ حمل ۱۷ ش ۹ اپریل ۳۸) .

د شوروی اخبار داتور چی د افغانی سفارت یو غړی د روس او جاپان اختلاف تودوی رد سو، او افغانستان پردی خبره دشوروی دولت ته پرو تست وکی (۲۸ حمل ۱۷ ش ۲۸ اپریل ۳۸) .

د قند جوړولو او پټرولو انحصاری شر کت په کابل کی‌جوړ سو ،(۳۱ حمل ۱۷ش اپریل ۳۸).

علامه اقبال‌دلاهور مشهور شاعر اوپوهاند وفات اوپه لاهور کی‌ښخ سو، دده پروفات په ټول‌افغانستان کی تاسف وسو. (۳ ثور ۱۷ش ۲۲ـاپریل ۳۸).

دلته بند لار دجلال آباد پر خوا جوړه سوه (۸ثور ۱۷ش اپریل۳۸).

دخوشحال خان مکمل کلیات په قندهار کی عبدالحی حبیبی چاپ او خپور کیء ۱۱۲۸ مخه (جوزا ۱۷ش مئی ۳۸ م) .

داکار دقندهار دملکی او عسکری مشر ښاغلی محمد داؤد په حمایت وسو .

د افغانستان او شوروی تر منځ دمضرو خزندو ددفاع موافقت نا مه په کابل کی امضا سوه (۲٦ مئی ۳۸م جوزا ۱۳۱۷ش) .

دافغا نستان‌هوایی‌قوا په‌خریداری سوو طیارو له ایتالیا- برتانیا څخه تقویه سول اود هوا بازی دزده‌کړی لپاره محصلان برتانیا- شو روی اتحاد ــ ایتا لیا ته واستول سوه اووسملی هم رانیولی سوی‌دمی ۳۸ـ جوزا ۱۷).

محمد علی‌خان قندهاری دافغانستان دشطرنځ قهر مان سو (جوزا ۱۷ـ جون ۳۸) .

په شنوارو کی د محمد افضل عبدل خیل سرکوبی (۵ سرطان۱۷ جولایی ۳۸) .

سعدی شا می او محمد علی چی له هنده د اغتشاش لپاره سلیمانخیلو ته راغلی و هند ته وتښتیدل ۱۰ سر طان ۱۷جولایی۳۸

دښینتو مستعجل دارالمعلمین په کابل کی جوړ سو . (۱۲ سرطان ۱۷ جولایی ۳۸) .

دکوچی یاغیانوسرکوبی (سرطان ۱۷ جولایی ۳۸) .

دافغانستان اوترکیی دمؤدت معاهده تجدید سوه (۲٤ جون سرطان۱۷).

دنیلو داستخراج شر کت انلا نـه اکسپلور یشن دخپله قرار داده‌څخه دخینو سیاسی چارو له سببه انکار وکیء او خپله عذر نامه یی وړاندی کړه (۱٤ اسد ۱۷ش ٦ اګست ۳۸)

د افغانستان او ایران د پست موافقه نامه په کابل کی امضا سوه (۱۰ـاسد ۱۷ ش ۲ـاګست ۳۸).

عبدالرحیم خان دوزیر په رتبه د صدارت معاون او عبدالحسین خان دفوائدعامه وزیر او عبدالمجید خان دتجارت وزیر او میرزا محمد خاند مالیی وزیر سو (۲۳ سنبله ۱۷ش ۱٤ ستمبر ۳۸) .

باقر کاظمی د ایران لوی سفیر خپله اعتماد نامه وړا ندی کړه، (۲۵ سنبله ۱۷ش ۱٦ستمبر ۳۸) .

د سیاسی علو مو یوه اکاډمی په کابل کی دوزارت معارف له خوا جوړه سوه (۱۱ میزان ۱۷) .

دافغانستان خارجه‌وزیر دانګلیس خارجه وزیر ته دفلسطین په باب دزیرمی تلګرا ف ولیږه (میزان ۱۷ اکتوبر ۳۸) .

دهند خارجی سکرتر سراو بری متکاف کابل ته‌راغیء ، پراقتصادی او سرحدی اقوامو اود فلسطین پر شخړو ئی دافغا نستان‌دخارجه‌وزیر سره خبری و کړی (میزان ۱۷ش اکتوبر ۳۸ ش).

غازی مصطفی کمال اتاترک په پنجشنبه ۱۸ عقرب ۱۷ ش ۱۰ نومبر ۳۸م په استانبول کی وفات سو او دده پاتا په افغا نستان کی په ډیر افسوس وا خیستله سوه او په جنازه کی ئی سردار شاه‌ولیخان اشتراك وکیء.

سردارفیض‌محمد خان په تر کیه کی افغانی لوی سفیر مقرر سو (۲٤عقرب ۱۷ش ۱٤ نو مبر ۳۸)

علی محمد خان وزیر خارجه سو (۵ قوس ۱۷ ش)

سلطان احمدخان په‌مسکو کی‌افغانی لوی سفیر سو (۸ قو س ۱۷ ش)

محمد قاسم‌خان‌دهرات‌نائب الحکومه سو .(۲۵ قوس ۱۷ ش)

۱۹۳۹ م ۱۳۱۷ ش ۱۳۵۸ ق

ښاغلی محمد داؤد دسمت مشرقی دتنظیم رئیس سو (۱۰جدی ۱۷ش ۱۷ جنوری ۳۹)

په قند هار کی دعبد القادر خان‌ختك پښتو دیوان لومړی پلاد ښاغلی محمد داؤد په حمایت دعبد الحی حبیبی په تصحیح او اهتمام دمقدمی سره خپور سو.

دانه ملیونه افغانی دصنعتی پلان لپاره منظوری سوی،چی دپنبی‌کرلو اود اودلو کاربرمنځبوزی (دلو۱۷ش ۱۱ فروری ۳۹)

دهامند داوبو دویشنی تړون دایران له سفیره سره په خارجه وزارت کی ترتیب سو(٦دلو ۱۷فروری۳۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي وروسته ملي شورا هغه رد کړ
دسياسي علومو اکاډيمي دحقوقو
په فاکولته تبديل سوه (۸ حوت
۱۷ ش ۲٤ فروری ۳۹) .

د۱۳۱۷ ش کال دولتي وار دات
۱۷۳مليونه مصارف ۱٦۳ مليونه
سپمالس مليونه وه.

په ۱۳۱۷ ش کال په افغانستان
کي ۲۲۸ مکتبونه‌و ، چي ۱۸۸۷۷
شاګردان او ۸۳۳ معلمان يې لرل .

۱۳۱۸ ش

(۱۹۳۹ م ۱۳۵۹ ق)

د افغانستان **لوی سفير سردار**
شاه‌وليخان له‌پاريسه کابل‌ته راغی
(۵ حمل ۱۸ش ۲٦ مارچ ۳۹) .

په زميندآور کي **محمد افضل خان**
علي زی ياغي او ونيول سو (۱حمل
۱۸ ش ۲۱ مارچ ۳۹)

محمد نوروز خان په‌ايران کي‌افغانی
لوی **سفير** او احمد **علي خان په‌لندن**
کي وزير مختار **او ذوالفقار خان په**
جاپان کي **وزير مختار مقرر سول**
(۱۰ حمل ۱۸ ش ۱ اپريل ۳۹)

دتجارت دوزارت نوم په **ملي اقتصاد**
بدل سو (۱۵ **حمل** ۱۸ش ۱۵اپريل
۳۹)

دعراق دپاچا امير **غازی دمړيني**
تعزيت په‌کابل‌کي (۲۰ حمل ۱۸ش
۲۰ اپريل ۳۹)

سردار **احمد شاه خان وزير دربار**
دايران دوليعهد دواده **په مراسمو**
کي ګډون وکړ (۲۰ **حمل** ۱۸)
وزيرخارجه علي‌محمدخان دسعدآباد
دتړون په مجلس کي د شمول
لپاره تهران ته ولاړ **(۱۳ حمل ۱۸)**

شير محمد خان ناشر دقطغن او
بدخشان نائب الحکومه **په کابل‌کي**
وفات سو(۲۸حمل ۱۸ش **۱۸اپريل**
۳۹) .

دقندوز دتيلو کښيلو **فابريکه‌افتتاح**
سوه چي هره ورځ **پنځلس زره‌کيلو**
کالکي کاروی (۱۰ **ثور ۱۸ش ۱مي**
۳۹)

په **کابل** کي دعمران **شرکت جوړ**
سو (۱۸ سرطان ۱۸شس ۱۱جولائی
۳۹ م)

دافغا نستان **او هالينډ دمودت‌معاهده**
(۲٦ جولائی ۳۹م ۲اسد ۱۸)

دافغانستان **او المان دتجا رتی**
مبا دلاتو او تادياتو تړون (۱۰ اسد
۱۸ ش ۳ اګست ۳۹) .

ملا پاينده محمدچي دهډې **داستاد** په
نامه **مشهور اود ملا نجم الدين**
مرحوم **خليفه و** په **کابل کي وفات**
سو (۲۰ اسد ۱۸ ش اګست ۳۹) .

سردار **علي شاه خان دقندهار**
ملکي او **عسکری** مشر **مقرر سو**
(۹ سنبله ۱۸ش ۲ ستمبر ۳۹)

په **شاهي‌فرمان‌په دوهم‌عمومي جنګ**
کي دافغانستان کامله بيطرفي‌اعلان
سوه (۱۳ سنبله ۱۸ ش ٦ ستمبر
۳۹)

سردار **محمد نعيم خان وزير معارف**
د صدارت **عظمی معاون مقرر سو**
(۱۳ سنبله ۱۸) .

غلام فاروق خان دداخله **وزارت‌وکيل**
سو (۱ميزان۱۸ ش۲۳ ستمبر۳۹)
محمد اسماعيل خان دکابل **والی**
سو (۱ ميزان ۱۸ ش)

په ۱۳۱۸ کال دغه اصو **لنامې خپری**
سوی :

(۱) ترڅمونو او **ولو لاندی کيدونکو**
مځکو دخرڅولو اصو لنامه ۲۲ميزان
(۲) دښاروالیو دمحصو **لاتو اصولنامه**
۱۰ قوس

(۳) دپاسپورټ اصو لنا مه.

عسکری قوا ښه تجهيز سول
(۳ اکتوبر ۱۹ ميزان ۱۸)

دپښتو لومړی مفصل ګرامر په کابل
کي دمحمد اعظم ايازی له قلمه‌پښتو
ټولني چاپ کړ (عقرب ۱۸ ش
نومبر ۳۹ م)

آقای **سهيلي** دايران **لوی سفير**
په کابل کي مقرر سو، **(٤عقرب**
۱۸ش ۱۸ اکتوبر ۳۹) .

په کابل کي د سيد **جمال‌الدين**
افغان‌دسلمي تلينې‌مراسم **اجراسول**
(قوس ۱۸ش۹ دسمبر ۳۹) .

په کابل‌کي‌وزارت **معادن تاسيس**
او رحيم الله‌خان يې وزيرمقرر سو
(۱٦ قوس ۱۸ش دسمبر ۳۹) .

د مطبوعاتو مستقل **رياست په**
کابل کي جوړ او **صلاح الدين**
سلجوقي‌يې **په کابينه کي مستقل**
رئيس سو، (٤ **جدی** ۱۸ش ۲٦
دسمبر ۳۹).

دعسکری مکلفيت **قانون نافذسو**
(۱۲ جنوری ٤۰ جدی ۱۸) .

دکابل راديو ۲۰ کيلوواټه منځني
خپه افتتاح سوه (۱۲ جنوری ٤۰
جدی ۱۸) .

۱۹٤۰ م ۱۳۱۸ ش ۱۳۵۹ ق

د ملي شورا د خلورمي دوری
دوکيلانو د ټاکني له پاره اعلان
خپور سو (۱ دلو ۱۸) .

دپښتو **لومړی جيبي قاموس په**
قندهار کي دلعل محمد کاکړ او
عبدالحی حبيبي‌له‌خوا چاپ او خپور
سو (دلو ۱۸م).

د۱۳۱۸ ش کال دولتي **وار دات**
۱٦۷ مليونه مصارف ۲۰۰ مليونه
کسر ۳۳ مليونه **افغاني** و .

په ۱۳۱۸ ش کال په افغانستان
کي ۳۱۲ مکتبونه‌او **۵۰ زره‌شاګردان**
او ۱۵۰۷ تنه معلمان‌وو .

په دغه **کال** دافغانستان **دقره‌قل**
تجارت له‌**امريکا** سره **شروسو، چي**
ګرده صادرات ۶۰۸، ۱۷۱۱
ډالره‌وه .

محمد عبيدالله خان افغا ن دهند د
پښتنو تاريخ (يادګار **سلف**) **په**
ډهلي کي چاپ کړ (۱۸شس).

ميرزا محمدجان **دميرزااسعيداحمد**
زوی دکابل شاعر او **محاسب** او
خطاط په عاشقان وعارفان کي ښخ
سو (۱۸ ش) ده **دامير شيرعلي‌خان**
دوليعهد په ټبر يك **کي هم يوه**
قصيده ويلي‌وه **۱۲۹۰ ق** .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۱۹ ش
۱۹۴۰ م ۱۳۶۰ ق

ملا محمد یوسف هراتی دقندهار سابقه دار معلم په گرشك کی وفات سو (حمل ۱۹ مارچ ۴۰)

دافغا نستان بانك اساس نامه‌خپره سوه (۵ جوزا)

دتجارت داطاقو اصو لنامه **خپره‌سوه** (۵ جوزا)

د۱۳۱۹ ش کال دولتی واردات ۱۴۸ ملیونه مصارف ۱۷۲ ملیو نه کسر ۲۴ ملیونه افغانی و.

په ۱۳۱۹ ش کال په افغا نستان کی ۳۲۴ مکتبونه ۶۰ زره شاگردان او ۱۹۹۰ تنه معلمان وو.

په دغه کال دقره قلی صا درات ۳۵۴، ۶۷۴، ۴ ډالرو ته ور سیده.

میرزا خداداد ثاقب دمزار شر یف فارسی شاعر وفات سو (یکشنبه۱۳ ذی الحجه ۵۹ق).

میر زا محمد اسحاق زرین قلم دغوث الدین زوی دکابل خطا ط وفات سو (۱۹ش)

داحمد شاه ابدالی پښتو دیوان د عبد الحی حبیبی په ترتیب اواهتمام پښتو ټولنی چاپ کیء (کابل)

۱۳۲۰ ش
(۱۹۴۰ م ۱۳۶۰ ق)

دچك وردگ دبریښنا کار خانه چی په ۱۳۱۶ ش کال شرو سوی وه بریښنا یی ۴۴ زره ولټه کابل‌ته جاری سوه (حمل ۲۰).

دبوری اوقند اونساجی شرکتونه جوړسول (مئی ۴۰– جوزا ۲۰ ش).

دا فغانستان او شور وی اتحاد تجارتی قرار داد(۲۹ جولایی ۴۰م اسد ۲۰).

دافغانستان تاریخ په دوه ټوکه کی زرمخه په فارسی ژبه داحمدعلی کهزاد تالیف چاپ اود تاریخ ټولنی خپور کی، له‌قبل التاریخ څخه بیاد اسلام تر راتگه .

۱۹۴۱ م ۱۳۲۰ ش ۱۳۶۰ ق

اقتصادی پلان اعلان سو چی په ۵کالوکی به‌افغانستان ۵۰فیصده‌خپل دلباس اړتیا او ۸۰ فیصده به‌دبوری اړتیا پوره کوی (جنوری ۴۱جدی–۲۰) .

ژو زف هاکن فرانسوی‌مستشرق چی‌له ۱۹۲۴م څخه‌یی په افغانستان کی تاریخی تحقیقات کړی وو ، داسپانیا دشمال غرب په دریاب‌کی په کښتی کی ډوب سو (۲۴فروری ۴۱ حوت ۲۰) .

دپښتو جیبی قاموس (لس زره لغتونه)دمحمد اعظم ایازی تا لیف، پښتو ټولنی چاپ کیء (کابل) .

دعسکری مکلفیت نوی اصولنامه خپره سوه (۱۴ میزان ۲۰) .

د ۱۳۲۰ ش کال دولتی واردات ۱۶۱ ملیونه مصارف ۱۶۶ ملیو نه کسر (۵) ملیونه افغانیو .

د ۱۳۲۰ ش کال افغانستان ۳۳۱ مکتبونه ۶۴ زره شاگردان ۲۱۹۰تنه معلمان درلودل .

۱۳۲۱ ش
۱۹۴۱ م ۱۳۶۱ ق

افغا نستان خپله بیطرفی په‌دوهم جهانی جنگ کی بیا تایید کړه (۲۸ جولائی ۴۱سرطان ۲۱)

افغا نستان دبر تانیا او شوروی اتحاد په غو ښتنه جر منیان او ایتالو یان له مملکته وایستل(۱۹ اکتو بر ۴۱ میزان ۲۱)

حاجی‌ولی محمدمخلص دسلطان‌محمد زوی دقند هار تکړه نقاد پښتوشاعر هلته ۶۲ کلن وفات سو (۳دلو ۲۱) (ولادت ئی قند هار ۱۲۵۹ ش)

شیخ محمد رضا هروی خطاطنقاش، منجم ،مورخ او شاعر په کابل کی وفات سو. (۱۵ صفر ۶۱ ق)

دپښتانه شعراء لو مړی ټوک دعبد الحی حبیبی تالیف دپښتو ټولنی له خوا په کابل کی چاپ سو.

په ۱۳۲۰ کال دغه اصو لنامی خپری سوی :

(۱) دتجارت اصو لنامه ۳۰ جوزا

(۲) دتجارت دثبت‌اصو لنامه۳۰جوزا

(۳) دتجارتی دفتر ونو اصو لنا مه ۸سرطان

(۴) ددلالی اصو لنامه ۲۳سرطان .

(۵) دافلاس او دیوالی توب اصولنامه ۱۵ قوس.

د ۱۳۲۱ ش کال دولتی واردات ۱۰۳ ملیونه مصارف ۱۶۳ ملیو نه کسر ۶۰ ملیونه افغانی و.

په ۱۳۲۱ ش کال افغا نستان ۳۴۲ مکتبونه ۷۲۲۰۳ شا گردان او ۲۵۴۸ تنه معلمان لرل.

۱۳۲۲ ش
(۱۹۴۳ م ۱۳۶۲ ق)

قاری عبدا للـه ملك الشعراء د حافظ قطب الدین زوی په کابل کی ۷۵ کلن مړ او ښخ سو (جمعه۹ثور ۲۲) ولادت ئی کابل ۱۲۸۸ ش و.

دافغا نستان قو نسلگری په‌نیو یارك کی افتتاح سوه (۱۵ مئی ۴۳ م)

د افغانستان لومړی وزیر مختار عبد الحسین عزیز خپله اعتماد نامه دامریکا رئیس جمهور ته وړاندی‌کړه (۵ جون ۴۳ جوزا ۲۲) .

د ۱۳۲۲ ش کال دولتی واردات ۱۱۷ ملیونه مصارف ۱۸۰ ملیونه کسر ۶۳ ملیونه افغانی و.

په ۱۳۲۲ کال ټول د قره قلی صادرات ۸۳۹ ، ۱۸۰۱ پوسته په ۶۹۰، ۰۸۳، ۸ ډالره قیمت وه.

سرا ورل ستین مشهور انگلیسی مستشرق او پوهاند په کابل کی مړ اوښخ سو(سه شنبه ۲ عقرب ۲۶ اکتوبر ۴۳)

دسعد آباد تړون تر پنځو کالو وروسته پخپله تجدید سو (۲۸ دسمبر ۴۳ قوس ۲۲)

په ۱۳۲۲ ش افغا نستان په ۳۵۳ مکتبو کی ۱۲۶، ۸۴ تنه شا گردان او ۲۴۵۴ معلمان لرل.

دلوی احمد شاه بابا شرح حال دمیر غلام محمد غبار تالیف په‌کابل کی په فارسی چاپ سو ۳۵۲ مخه.

۱۹۴۴ م ۱۳۲۲ ش

د افغا نستان او چین دمودت معا هده لاسلیك سوه (۵ مارچ حوت ۲۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۲۳ش
(۱۹٤٤ م ۱۳٦٤ ق)

دهرات لوی مسجد نوی تر میم او تزئین سو.

دپښتو شاعر عبد العلی اخندزاده خالوزی کاکړ دملا عبد الخالق زوی دملا عبدالرحمن لمسی په ۱۹۳۰ م دخان قلات قاضی القضات، په ۱٦ شوال ٦٤ق دپښین په خالوزو کی وفات او ښخ سو (ولادت ئی خالو زی ۱۸۷۲ م ۱۲۸۹ ق)

میر سید عالم محمد دامیر سید عبد الاحد زوی دبخارا پخوانی پاچا په کابل کی ٦٤ کلن و فات او په شهدای صا لحین کی ښخ سو (شنبه ٥ جمادی الاولی ٦۳ق ۹ثور ۲۳) دده جلوس په بخارا کی ۱۳۲۹ ق.

میر محمد علی آزاد دقاضی میر محمد حسن زوی دفارسی شاعر او منشی او مولف په کابل کی وفات سو (پنجشنبه ۲۰ ذیجحه ٦۳ ق ۱٥ قوس ۲۳) دده ولادت په بالاحصار کی رمضان ۱۲۹٥ ق.

دسید جمال الدین افغانی تابوت له استانبوله کابل ته را وړل سو او په پوهنتون کی ښخ سو(یکشنبه ۱۰ جدی ۲۳)

پټه خزانه دپښتو تذکرهٔ شعراء د محمد هوتك تالیف (۱۱٤۲ ق) د عبد الحی حبیبی په اهتمام کشف او له کابله چاپ او نشر سوه (۲۳ ش)

دعبد الرؤف بینوا تالیف پښتنی میر منی په کابل کی چاپ سو.

د ۱۳۲۳ ش کال دولتی واردات ۲۱۹ ملیونه مصارف ۱٦۷ ملیو نه سپما ٥۲ ملیونه وه.

په ۱۳۲۳ ش کال د افغا نستان په ۳٤۸ مکتبو کی ۸۷،٥۳۹ تنه شا گردان او ۲٥۲۲ تنه معلمان لرل.

د۱۳۲۳ کال ټول دقره قلی صا درات ۱،۹۱۰،۰۱۹ پو سته په ۱۲،۷۱۱،۲٦٥ ډالره وه

۱۳۲٤ ش
(۱۹٤٥ م ۱۳٦٥ ق)

د پښتو ادبیاتو تاریخ لو مړی ټوك دعبدالحی حبیبی په قلم له کابله چاپ سو.

دوهم ټوک ئی په ۱۳٤۲ ش کال په کابل کی چاپ سوی دی ء .

حاجی اسماعیل سیاه د اخوند ملاعبدالاحد نوروزی هروی زوی، ظریف او ناقد شاعر (متخلص په گوزک) دفارسی دیوان خاوند په هرات کی وفات سو (۱۰ عقرب ۲٤ش ۲٦ ذی قعده ٦٤ ق) د ده ولادت په کرخ کی ۱۲۷۲ق و.

غلام جیلانی اعظمی دخوشدل خان پو پلزی زوی شاعر او لیکوال په کابل کی مړ سو (سه شنبه ۲٦قوس ۲٤ق ش ۱۳ محرم ٦٥ ق) د ده ولادت : ۱۳۱٦ ق.

د ادبیاتو فاکولته دمعارفو د وزارت له خوا جوړه سوه او لومړی رئیس یی عبد الحی حبیبی وټاکل سو.

د ۱۳۲٤ ش کال دولتی واردات ۲۲٦ ملیونه مصارف ۲۲۹ ملیو نه اودړی ملیونه افغانی کسر دی .

په ۱۳۲٤ ش کال افغا نستان په ۳٤٦ مکتبو کی ۹۳،۲۷۹ تنه شاگردان او ۲٥٤٦ معلمان لرل.

په دغه کال ټول دقره قلی صادرات ۳،٤۰٦،۳۷٥ پو سته په ۲۷،۰۲۱،۱۳٤ ډالره وه.

په ټول افغا نستان کی ۷٦٦٦ حقوقی او ٦۱۱۳ جزائی دعاوی په محکمو کی فیصله سوی وی.

په ۱۳۲٤ کال دغه اصو لنا می نشر سوی :

(۱) دخارجی اتباعو دمسا فر ت او هستو گنی اصو لنا مه ۱۷ دلو

(۲) دملکی مامورینو او متقاعد ینو اصو لنامه ۱٤ قوس

(۳) دابتدایی او مرافعی او تمییزد دعوا گانو دمیعاد ټاکنه ۲۷ سنبله

(٤) دملی صنعتی مؤسسو دکار او کار گرانو اصو لنامه ۲٤ جدی.

۱۳۲٥ ش
(۱۹٤٦ م ۱۳٦۷ ق)

دافغا نستان او شوروی اتحاد سر حدی موافقت نامه د سر دار سلطان احمد خان افغانی لوی سفیر او مولوتف وزیر خارجه له خوا په مسکو کی (٥) مادی او یوپروتوکول امضاء سوه (۱۳ جون ٤٦ جوزا ۲٥)

سر دار محمد هاشم خان صدراعظم دناروغی په سبب استعفاء وکړه او پرځای ئی سپه سالار شاه‌محمودخان

صد راعظم سو (۹مئی ٤٦ جوزا۲۵)
دایران سره هوایی موافقه وسوه
(۲٦ میزان ۲۵)
پهملل متحدکی دافغا نستان لومړی
نماینده عبد الحسین خان شامل‌سو
(۱۹ نومبر ٤٦ عقرب ۲۵)
دملل متحد عامی غونډی دافغانستان
ګډون په هغه موسسه کی وما نــه
(۹ نومبر ٤٦ عقرب ۲۵)
عبد الرحیم خان دعامو ګټو وز یــر
دحکومت دمخالفت په تور ونیول‌سو
(۲۹ جنوری ٤٦ جدی ۲۵)
دکابل پوهنتون دطب او حقوقو او
ادبیاتو دفا کو لتو پهشمول جوړسو
(۲۵ ش)

په ۱۳۲۵ کال دغه اصو لنا می خپری سوی .
۱ـ دعایداتو دمالیاتواصو لنا مه
۲ـ د حکومت د اداری چــارو د عمومی تفتیش اصولنامه ۱۰ ثور .
۳ـ دملکی مامورینو دمحاکمی‌اود محکمو دتشکیل اصول ۷ جوزا .

په ۱۳۲۵ کال ټولــه د افغا نستان ساتلی طلاوی دنیویا رك پهفدرا ل بانك‌کی (۹۳۷،۷٦۷) او نسه طــلا په(۷٦۳، ۲۳۵، ٤۳۵) افغا نی‌قیمت وه اوهم (۱۸٦۹٤۵) مســـکو کـــی طلاوی په (۵۱۸۰٦۵۰) گر مه وز ن او (۵۱۲۵٦٤۷۳۵) افغانـــی قیمـــت موجودی وی .

په ۱۳۲۵ کال ټول د قــره قلـــی صادرات ۱،۵۹۸،۲۸۹ پوستکه پــه ٤۲۲، ۱۹۸، ۲۱ ډالروه .

په ۱۳۲۵ کال افغا نستان پــه ۳۲۹ مکتبوکی ۳٤٤، ۹۳ شاګردان او ۲٦۷۷ تنه معلمان درلو دل .

د ۱۳۲۵ ش کال گــرده دولتی عایدات ۳۳۸ ملیونه مصار ف ۳٤٤ مایونه اوکسر ٦ ملیونه‌افغانی وی.

په ۱۳۲۵ کال دافغا نستان ځینی احصائیی :

پو سته‌خانی : ۲۳٦ پیاده رو ٤۲ موټر رو .

محکمی :

۱ تمیز + ۱۰ مرافعــی + ۱٦۱ ابتدائی = گرده ۱۷۲ .

ما لی د وایر : ۷ مستو فیه + ۳ سر بنته داری + ۱٦٦ کنترو لــی اداری = گرده ۱۸٤ .

پښتو ملکی کور سونه : گــرده ٤٤٦، معلمانځی ۲۰۹ـ زده کوونکی ۱۳۳۸۰ .

نشر الصوت : پوبروډ کاستهنګ ناشر الصوت ۱۳ـتر احصائیی لاندی شخصی راډیو گانی ۳٦۲۰ .

دنخی کار خــانــو محصـــو ل : ٦۹۳،۷۲٤، ۱۰امتره ټوکر او۲۸۰۲۱ ټلچی صابون .

د کابل نقلیات: ۳۸۷۵ بایسکله ۸٦۲ تیزرفتار موټرونه، ۱۳۲۱لاری ۷۵۱ گاډی، ټوله دکراچیو او موټر سایکل سره = ٦۸۲۵ .

د کابل حیوانات: ۷٦۷، ۳،۸۸۰

دزراعت دائری : ولایات ۹ + امتحانی قوریه ۲ + سیروم ســـازی ۱ + د څارویوروزنه ۱ + دکرنی‌ازموینښت ځایونه ٤ = ټول ۱۷ .

دکابل ودانی : کورونــه ۹۵۰۰ سرایونه ۱۱۲ـ دکا نونه ٥٤٦۲ ـ حمــامــونــه ۲۷ـ یــخـــــدان ۱۵ داوبو نــلو نــه ۱۵۲ کیلو متره ـ مسجدونه ۲۰۰ .

معادن : دتالقان مالګه۱،۱۳۲،۸٦٤ سیره ـ داندخوی‌مالګه ۱،۲۰۹،٦۷۲ سیره ـ دهرات دغو ر یان ما لـــګه ۸٤٦،۲۹٤ سیره ـ دتاشقرغان مالګه ۱۱۳،۲۸۱ سیره ـ دقندهار مــالګه ۱۲۰،۰۰۰ سره ـ دغو ر بند مالګــه ٤٤۰۰سیره مساوی‌ټوله۳،٤۲٦،۵۱۱ سیره ـ ډبـرین سکاره (۱۷٦۸۸) سیره.

دحکو متواداری: نائب الحکو مگی ۷ اعلی حکام ۳ لوی حاکـمان ۲۲ لومـړی درجه حاکمان ۲۰ دوهــمه درجه ۳۳ـدریمه درجه ۳۸ـخلرمه درجه ٤۱ـ علاقه‌داری ۱٤۲ـ ټوله ۳۰٦ .

قضا: په‌ټول‌افغانستان‌کی ۲٤۷۵ حقـــوقـــی او ۱۸۷۲ جـــزایـــی فیصلی سوی وی .

دکابل نفوس: چی‌دبوری کوپون یــی ا خیستـی دی (۱۰٦،۱۹۱) تــنه .

دخارجی ټو کر واردات :
۰۲۸، ۹٤۸، ۹۱ متره.

دامریکا اوړه: ٤۱۲، ۲٦۵ سیره
خــارجی بوره: ۸۸٤، ۲۷۰ سیره
روغتونونه: ۱۹۲، ۳۷۱ تنورجوع کړیده

دکابل ښار دکانونه:
دډوډی هوټلو نه ۳۵ـ سماوار چی ۱۵۱ ـ کلچه پزی ٤٤ ـ وریجی‌والا ۵۰ ـ کبابی ۳۵ ـ سابه والا ۳۵ پالوده والا ۵۹ ـ میوه والا ۵۳ ـ بقال ٤۰۸ ـډوډی والا ۱۰٤ـ بنیــهٔ گــر ۱٦۵ ـ قنــاد ۱۵۱ ـ عطــار ۱۷۵ـزرګر ۱۷۷ـدرملتو نونه ـ۱۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۲۶ ش .
(۱۹۴۷م ۱۳۶۸ ق)

د افغانستان او شوروی درادیو تلگرافی معاهده ۱۶ مادی په کابل کی امضاء سوه (۱۳ اپریل ۴۷ حمل ۲۶) .

دافغانستان و فد تا شکند ته ورسیدی چی د شوروی مملکته سره سرحدونه و ټاکی (۲۴ اپریل ۴۷م ثور ۲۶).

ځکه چی دهندوستان ویش ومنل سو، نو افغانستان برتانیا اود هند حکومت ته ولیکل، چی دافغانستان له سر حداتو تر اباسینه پوری خلك پښتانه دی او ښایی چی دوی پخپله دافیصله وکړی، چی آزاد پاتیږی، که له افغانستان یاهندیاپاکستانه سره گډیږی (۱۳جون ۴۷ جوزا ۲۶).

برتانیا افغانستان ته جواب ورکی چی د ۱۹۲۱ کال په تړون کی سرحدونه منل سوی دی، نو ځکه هندوستانیا نو ته دقدرت دانتقال په وخت کی باید افغانستان په شمال غربی سرحد کی هیڅ ډول مداخله و نه کړی (۳ جولایی ۴۷ سرطان ۲۶) .

افغانستان دپښتونستان د خلکو دحقوقو مطالبه بیا برتانیا ته وکړه (۱۰ جولایی ۴۷ سرطان ۲۶).

سردار شاه‌محمود خان صدراعظم لندن ته ولاړ (۲۶ جولایی ۴۷ م اسد ۲۶) .

سردار شاه محمود خان نیویارك ته ورسیدیء (۳ ـ اگست ۴۷ م اسد ۲۶) .

ایران په سیستان کی دهلمند د اوبو دلږوالی شکوه وکړه (۱۸ستمبر ۴۷م سنبله ۲۶) .

افغانستان دپښتنو په طرفداری دپاکستان دشاملیدو پر خلاف د ملل متحد غونډه کی رای ورکړه . (۳۰ستمبر ۴۷ میزان ۲۶) .

د افغانستان او سویډن د مؤدت معاهده (۲۲ـ اکتوبر ۴۷م ۲۸ میزان ۲۶).

نجیب‌الله خان دافغانستان نماینده دپښتونستان دخکلو دحقوقو مذاکره د پاکستان د مشرانو سره وکړه (نومبر ۴۷ عقرب ۲۶) .

دصافو او نورستانیانو د جنگ په بندو نه کی دعسکر و مدا خله (۲۹ نومبر قوس ۲۶) .

۱۹۴۸ م ۱۳۲۶ ش ۱۳۶۹ ق

عبد الحسین عزیز د افغانستان نماینده په کشمیر کانفرانس کی وغوښته چی دقبایلی سیمو پروضعیت باندی د افغانستان سره مشوره رسمی (۲۲ جنوری ۴۸ دلو ۲۶).

په ۱۳۲۶ کال دغه اصولنا مې خپری سوی .

۱ـ دترافیك اصولنامه ۱۷سنبله.
۲ـ دښاروالیو اصولنامه ۱۰سنبله.
۳ـ دعسکری جزا اصولنامه ۳میزان.
۴ـ دعسکری محاکماتو اصولنامه ۱۳ میزان .

د ۱۳۲۶ ش کال دولتی واردات ۲۸۱ ملیونه او مصارف ۲۸۳ ملیونه کسر دوه ملیونه افغانیو .

په ۱۳۲۶ ش کال افغانستان په ۳۳۸ مکتبو کی ۹۸،۶۳۱ شاگردان او ۲۷۴۷ معلمان لرل .

په دغه کال ټول دقرقلی صادرات ۲،۴۱۶،۲۰۸ پوسته په ۱۶،۲۵۰،۹۹۷ ډالره وه .

دکابل صحی اداری: سناتوریم ۲ دکوچنو روغتون ۱ـ دښځو روغتون ۱ دبندیانو روغتون ۱ گرزنده روغتون ۲ عمومی روغتو نونه ۳ـ گرده ۲۱ شفاخانی :قندهار ۵ـ مزار ۶ هرات ۷ قطغن ۸ مشرقی ۵ میمنه ۳ فراه ۲ بدخشان ۱ = گرده ۷ دکابل ښار ۲۱ مساوی گر ده ۶۷

۱۳۲۷ ش
۱۹۴۸ م ۱۳۶۹ ق

سردار محمد نعیم خان په انازونی کی دافغانستان لوی سفیر مقررسو: (۱ اپریل ۴۸ حمل ۴۷ حمل ۲۷)

شاه عبدالله بدخشی د بدخشان د جرم د میر محمد سید خان زوی چی لیکوال او محقق سړی و په کابل کی په ۲۶ حمل ۱۳۲۷ ش وفات سو (ولادت ئی په جرم بدخشان کی ۱۳۳۰ ق)

محمد یحیی نادم میمنه وال د دیوان خاوند شاعر په میمنه کی ۷۹ کلن وفات سو (سه شنبه ۷ ثور ۲۷) .

سر گیلیس سکوائر په کابل کی افغانی وی .

د بر تانیا سفیر سو (۲۳ اپریل ۴۸ ثور ۲۷) .

سردار فیض محمد خان په بر تانیا کی د افغانستان لوی سفیر سو (۶ می ۴۸ ثور ۲۷).

دامریکا وزارت مختاری په کابل کی په لوی سفارت بدله سوه او او مړی لوی سفیر ای-پالمیر خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (۵ جون ۴۸ جوزا ۲۷) .

افغانستان په راډیو او مطبوعاتو کی د پښتونستان تحریك شروع کیء او پاکستان خان عبدالغفار خان بندی کیء (۱۶جون ۴۸جوزا ۲۷)

د افغان او شوروی اتحاد گډ کمسیون د سرحداتو ټاکنه بشپړه کړه او موافقت نامه ئی امضا سوه (۲۹ ستمبر ۴۸ سنبله ۲۷) .

کسر شپږ ملیونه افغانی و .

د ۱۳۲۷ ش کال دولتی واردت ۳۱۱ ملیونه مصارف ۳۱۷ملیو نه

په ۱۳۲۷ ش کال په ۳۲۵ مکتبو کی ۶۶۰ ، ۹۸ شاگردان او ۲۷۵۸ معلمان وو .

په دغه کال گرده د قرقلی صادرات ۸۶۶ ، ۳۶۵ ، ۱ پوسته په ۲۲،۶۰۵،۷۲۱ ډالره وه.

په دغه کال د مالگی واردات مالیه وزارت ته (۳۵۷، ۴۲۲ ، ۱) اود ډبرینو سکرو (۱۹۵ ، ۵۶۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه کال کی د کابل د سینما گانو عایدات (۲٦۹ ، ٤۸۷ ، ۱) افغانی وی .

په دغه کال افغانستان له خارجه ۱٤۱،۳۵۱ بوری بوره ٥ـ٤٤۰،۹۸ سیـــره په (۳۹٦، ٤٦٥، ٤۱) افغانی را نیولی وه . او داخلی د بغلان بوره لــه ... ، ۳۲ تـنو لبلبو څخــه ٤۲،٦۸۳ بـــو ر ی ٥٤۷،۲۲٥ سیره سوی وه.

درا ډیواصو لنامه خپره سوه(۱٥اسد) داحمد تو کلی کتاب (روابط سیاسی ایران وافغانستان)له‌تهرانه چـاپ سو (۲۷شس)

۱۳۲۸ ش
(۱۹٤۹م ۱۳۷۰ق)

خارجه وزارت‌وویل چی‌دپاکستانی گورنرجنرال داخبره‌چی‌قبایلی‌سیمی دپاکستان نه‌جلاکیدونکی برخی دی دجناح‌د۱۹٤۸م له‌وینا‌سره مخا لفه ده (۲٤مارچ ٤۹م ٤ حمل ۲۸).

د افغانستان شارژ دافرپه کراچی کی د وزیرستان پربمباری بانــدی دپاکستان حکومت تــه غـاوو کــی (۲ اپریل ٤۹ حمل ۲۸) .

لویس ډر یفیوس پــه کابل کــی دامریکا لوی سفیر سو (۲۰ اپریل ٤۹ ثور ۲۸) .

افغانستان پر سرحداتو باندی د پاکستان خواته دگاډیو تګ‌راتګ بندکیء (٤ جون).

پاکستانی طیارو پرمغلگی بمباری وکړه او ۳۲ تنه افغانان یی‌مړه‌کړل اود افغانستان حکومت پردی واقعه سخت احتجاج وکی (۱۲ جون ٤۹ جوزا ۲۸) .

الفریډ گاردنر په کابـل کــی د برتانیا لوی سفیر سو (۲۰ جــون ٤۹ جوزا ۲۸) .

فیض محمد خان دافغانستان لوی سفیر پــه لندن کی وویـل، چــی افغانستان به‌دپاکستان سره دخپلی شخړی د فیصلی لپاره د بــرتانیا کو مك وغواړی،مگر پاکستان‌وویل: چی په سرحدی صوبه کی دمخه د خلکو رایه اخیستله سویده ، اود داکار دپاکستان په داخلی چاروکی مداخله‌ده (جوزا ۲۸) .

د شورای ملی اومه دورهـ چــی آزاده شوراوبلله سوهـ افتتاح‌سوه (۳۰ جون ٤۹ ســـر طــــان ۲۸).

دپاکستان خارجه وزیر وویـــل : چی پاکستان به‌دافغا نستان‌سره د اقتصادی همکاری خبری وکی، خود قبایلی سیمو مسئله به‌ردکی. (۱۱ جو لایی ٤۹ سر طان ۲۸).

د افغانستان ملی شورا ډیورنډ لین ردکیء، اود پښتو نستان‌دخلکو جهادیی دآزادی لپاره تاییدکیء . (۲٦ جولایی ٤۹م اسد ۲۸) .

مولوی سیف الرحمن الکوزی د افغانستان قاضی عسکر ۱۱۰ کلن دپیښور دچار سدی پــه دوابــه او مهتره کلی کی وفات او ښخ سو . (شنبه ۷ جــمادی الاولـــی ٦۹ ق ۱۳۲۸ ش) .

د سوات والی میانگل عبدالودود

خپل زوی عبدالحق جهان زیب خپل جا نشین کیء اودریاست حکمرانی ور وسپارله سوه (۱۲ دسمبر ٤۹ قوس ۲۸) .

۱۹٥۰ م ۱۳۲۸ ش ۱۳۷۱ ق

د افغا نستان او هند دروغــی او مؤدت معاهده وسوه (٤جنوری ٥۰م ۱٤ جدی ۲۸)

افغا نستان دچین دخلکو حکومت په رسمیت وپیژاند (۱۳ جنــوری ٥۰ جدی ۲۸)

سلطان احمد خان افغانی لوی سفیر خپله اعتماد نامه پــه مسکو کــی د شوروی اتحاد مشر ته وړاندی کړه (۲٦ جنوری ٥۰ دلو ۲۸)

دافغا نستان پاد شاه پــه رسمی میلمستیا مصــر تــه ولاړ (۸ مــارچ ٥۰ حوت ۲۸)

۱۹٤۹ م ۱۳۲۸ ش ۱۳٦۹ ق

دمنهاج سراج جوز جانی دطبقات ناصری کامله نسخه دعبــد الحــی حبیبی په تعلیق او تحشیه په لاهور او کوټه کی سنگی چاپ سوه. دوهمه طبع ئی له کابله دوه ټوکه او مکمله ۱۹٦۳ ر ۱۹٦٤ م

د ۱۳۲۸ ش کال دولتی وار دات ۳۲۹ ملیونه مصارف ۳۳٦ ملیونه‌او کسر اوه ملیونه افغانی و.

په ۱۳۲۸ ش کال په ۳۲۸ مکتبو کی ۹٥،۹۸۲ زده کوونکــی او ۲۸۳۳ ښوونکی وو.

په دغه کال گرده دقــره قــلــی صادرات ۱،٦٥٦،٦۱٦ پو سته په ۱۰،٤۳۷،۲۳۷ ډا لره وه.

په دغه کال‌مالیه‌وزارت‌ته دمالکی عاید ات (۲،۰۲۷،۹۲۰) اود ډبرینو سکرو (۱،۱٦۰،۹۸۷) افغانی او د کابل د سینما گــانــو عــا یــدات (۱،٦٥٥،۸۸۷) افغانی اود دولتی ملا کو عایــد ات (۱،٦٥٤،۳۸۹) افغــانـــی اود گــمـرك مــحــصــول (۱۳٥،۹۲۲،۸۸٥) افغا نی وی. او افغا نستان ته گرده (۲،۹٦٥،۹۰۷) گیلنه پټرول را وړل سوی وو.

دافغا نستان بانك دارا ئی:

طلا ٥۱۲،٥۸٤،۹٥٥

نقره ٦٤،٥٦۸،۲۸٥

خارجه اسعار ۱٤۱،۷۸۳،۷۲۱

دولتی نوټ ۱۷٥،۹۳۷،۱۳٥

مسکو ك ۱،۳۸٦،۹۷۳

بانکی نوټ ۸٥،۳۹٦،۷۲٥

گرده (۹۸۱ ،٦٥۷،٦۹٤) افغانی.

دافغا نستان بودجه :

دمځکی او څاروو مالیه	۱۱٤ملیونه
د گمرك محصول	۱٥۰ رر
پر عایداتو مالیات	۳٥ رر
دبانکو گټی	۱٥ ملیو نه
دو لتی انحصا رات	۱٦ رر
کا نونه او متفرقات	٦۰ رر
گرده عایدات	۳۹۰ رر

مصارف هم دغونی دی.

دافغا نستان دبریښنا دپیدا ینښت اندازه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجبل سراج اوبه ۱۰۰۰ کلیواته
دچك وردگ اوبه ۳۳۰۰ رر
دقند هار اوبه ۳۳۰ رر
د هرات اوبه ۹۰ رر
ډیزلی ۱۵۰کلیواته
د پغمان ۵۰ رر
دپل خمری ۴۸۰۰ رر
د سروبی ۲۴،۰۰۰ رر
ټوله تخمینی دبر یښنا قوه (۳۴) زره کیلواټه .

دافغا نستان صادرات خارج ته:
وچه میوه ۴۰ زره ټونه
قیمت ۱۲۵ ملیونه افغانی
لنده میوه ۱۵ زره ټونه
قیمت ۴۵ ملیو نه افغا نی
عقاقیر او لرگی ۱۵ زره ټونه
قیمت ۴۰ ملیو نه افغا نی
پنبه ۱۲ زره ټو نه
قیمت ۱۲ ملیو نه افغا نی .
قرهقلی اونور پوستونه ۲ملیونه
قیمت ۲۵۰ ملیو نه افغا نی .
وړی ۸ زره ټونه
قیمت ۴۰ ملیو نهافغانی .
غالی ۶۰ زره متر مربع
قیمت ۷ ملیو نه افغانی .
نور مواد ، کو لمی ، کمبلی، پو ستین ، څرمن ۵ ملیونه افغانی.
اودلی شیان شل ملیو نه افغانی.
گرده صادرات :یولك ټونه او تخمینی قیمتئی ۵۵۰ ملیونه افغانی

دافغا نستان دمځکی له۳۰۰،۰۰۰ مربع میل ځخه فقط پنځمه بر خهآبی یاللمی کرل کیږی چه لههغه ځخه ۱۹۱،۰۰۰ ټو نه غنم ۱۲۸،۰۰۰ ور بشی ۳۴۷،۰۰۰ جو ار۲۵،۰۰۰ پنبه ۳۵،۰۰۰ قندی لبلبو۲۵،۰۰۰ ور یجی – ۱۸۹،۵۰۰ حبوبات – ۱۰۰،۰۰۰ ټونهمیوی اخیستهکیږی.

دافغا نستان واردات لکه کالی ، بوره، چای، دواوی، دخا نیات، ماشینونه ، موټرونه ،دبریښناسامان د ودانی لوازم، لوښی، فلزات اونور تر ۳۰ زره ټونه.

څلور ملیونه گیلنه تیل.

ټول: ۵۰۰ تر ۶۰۰ ملیونه افغانی دکانی او مصنوعی مالگی پیدا ینبت ۱۵ زره ټونه په لس ملیونه افغانی، کانی سکاره لس زره ټونه په لس ملیونه افغانی.

د افغانستان بانكسرمایه ۱،۱۸۲ ملیونه .

دکاغذی نوټ خپرونه ۸۴۵

د نیویارك په ریز رو بانك کی پشتونه (۷۶۷، ۹۳۷) اونسطلا .

دکابل په خزانه کی(۶۵۰، ۵،۱۸۰ گرامه)

بی سکی طلا او (۱۸۶ر۹۴۵) مسکوکه طلا .

او (۶۴ ،۵۶۷،۰۰۰) مسکو ك نقره .

دریز رو بانك دطلا قیمت : (۷۳۵ ، ۵۶۴ ، ۵۱۲) افغا نی (د افغانستان بانك رسمی راپورټ ۱۳۲۸ ش) .

په ۱۳۲۸ ش کال د افغا نستان

نفوس ۱۲ ملیو نه تخمین سوی دی .

په ۱۳۲۸کال دغه اصو لنا می خپری سوی :

۱–دنکاح اوسنتی اوواده اصولنا مه ۸حمل .

۲– دپاتا مراسم ۲۸ حمل .

۳– دصنایعو دتشویق اصولنامه ۳۰ حمل .

۱۳۲۹ ش
(۱۹۵۰م ۱۳۷۱ ق)

د افغانستان پادشاه په ر سمی میلمستیا ایران ته ولاړ (۲۷ مارچ ۷ حمل ۲۹) .

د افغانستان حکو مت وغوښتل چی دپاکستاندلوی سفارت غړی دی ددی ځای قوانین نهماتوی (۲۶مارچ ۵۰م۶ حمل ۲۹) .

د افغانستان او شوروی داجناسو دمبادلی موا فقت نامه ۱۴ ما د ی امضاء سوه (۱۷ جو لا یی ۵۰ سرطان ۲۹) .

دمتحدو ملتو دتخنیکی امداد ډله کابل ته راغله چی په انکشافیپلانو کی مشوره ورکی (۲۲ جون ۵۰ سرطان ۲۹) .

جون ۱۹۵۰ – اپریل ۱۹۵۲ م جوزا ۱۳۲۹ – ۱۳۳۱ ش دقندهار په شمال شر قی ۴۰ کیلو متری دهله کی دارغند او پر رود یو بنډ جوړ سو: لوړتیا ۵۰ متره – اوږد والی ۵۳۰ متره– پسور ۱۰متره– ظرفیت یوملیون جریب مکعب– د بنډ نس ۳۰۰، ۲۵ جریب– دبنډ داوبو اوږد والی ۱۸کیلو متره– پسوریی اوسط ۲کیلو متره– مځکه تر اوبو لاندی ۴۸۰،۰۰۰ جریبه – دبریښنا قوه ۶۴۰۰ کیلواته .

د یونسف سره دسلو زرو ډالرو دامداد قرارداد د کوچنیانو دمړینی دلږولو لپاره (۱۱ جولا یی ۵۰ سرطان ۲۹) .

دافغانستان او اتحاد شوروی د خلورو کالو تجارتی قرارداد (۱۸ جولایی ۵سرطان ۲۹).

دافغانستان اوشرق اردن دمودت معاهده (۲ ستمبر ۵۰م ۱۰ سنبله ۲۹ ش) .

د افغانستان او لبنان د مودت معاهده (۶ ستمبر ۵۰م ۱۴ سنبله ۲۹ ش) ..

د افغانستان او سوریه دمودت معاهده (۱۲ اکتوبر ۵۰م ۱۹ میزان ۲۹ ش) .

د سردار شاه محمود خان نوی کابینه داسیاعلان سوه :(۱۴اکتوبر ۵ میزان ۲۹) .

ښاغلی محمد داؤد دحرب وزیر علی محمد خار جه و ز یر – عبدالاحد داخله وزیر– محمد نوروز مالیه وزیر– میر سید قاسم عدلیه وزیر – عبدالمجیددمعارفو وزیر – میر محمدحیدر دملی اقتصاد وزیر

غلام فاروق صحیه وزیر۔ محمداکرم دفواید عامه وزیر۔ محمد نعیم‌دکانو وزیر .

له افغانستا نـه یهود اسراییل ته‌لاړل (اکتو بر ۵ میزان ۲۹).

افغانستان دپاکستان‌داتور ردکی چی په ۳۰ ستمبر ددی ځای قبایلی یا عسکری خلك تر سرحداتو تیر سویدی (۲٤ اکتوبر ۵عقرب ۲۹).

له‌اووښدارو ښځه چی دهرات پـــه مصلاکی پاتـه وی یـوه ونړیده . (چهار شنبه ۱۸ دلو ۲۹) .

۱۹۵۱ م ۱۳۲۹ ش ۱۳۷۲ ق .

د امریکا دمتحده ایالاتـو سـره دتخنیکی مرستی قرارداد (۹فروری ۵۱ حوت ۲۹) .

جارج میریل دامریکا لوی سفیر کابل ته وتاکل سو (۱۹ مارچ ۵۱م ۲۸ حوت ۲۹) .

د ۱۳۲۹ ش کال دولتی واردات ۳۹۷ ملیونه مصارف هم دغونی‌و . پـه ۱۳۲۹ ش کـال پـه ۳۳٤ ښوونځو کی ۷۸۸، ۹۹ زده کوونکی او ۳۰۰۷ ښوونکی‌وو .

په دغه کال کـی گـرده مالیات برعایدات ۲٤۹ ملیونه وه . دمځکو مالیه ۱۷۹ر ٤۲٦ ر۲۸۔ دمواشـــی مالیه ۲۸،٤۷۱،۲۷۲۔ اصنافی مالیه ۰۲٦، ٤۲۸۔ او گـــر ده مـالیـه (٤۷۸، ۳۲۵، ۵۷) افغانی‌وه .

د افـغـا نستان بانـك دا رایی ۱۳۲۹ شں :

طلا ۸۱٤، ۵۰۲، ۵۱۲ افغانی .

نقره ۲۸۵، ٦۰۳، ٦٤ رر

خارجه اسعار ۹۵۲، ۱۳۱، ۳۵٦ افغانی .

دولتی نوټ ۹۰۲، ۹۸۰، ۱۷۵ افغانی .

مـسـکــــو ك ۵۵۲ ، ۳۲٤، ۱ افغانی .

بانـکی نـوټ ۸۱۵، ۵۱۷، ۷۱ افغانی .

گـــــر ده ۰٦۲،۳۲۰ ، ۱،۱۸۲ افغانی .

دافغانستان بانك‌مفاد ٤۲،۱۰۷،۲۰٦ افغانی .

داسعارو قیمتونه (۱۳۲۹ ش) .

سل‌ډالره پەرسمی قیمت۱٦۷۵۔ افغانی.په‌آزادقیمت ۲۰۹۵۔ افغانی.

سل هندی کلدا ری قیمت ۳۵۱ افغانی په آزاد قیمت ٤۳۹ افغانی

سل پاکستانی‌کلداری قیمت ۵۰٦ افغانی په‌آزاد قیمت ٦۳۳ افغانی.

سل‌سویسی فرانکه قیمت ۳۸۷ افغانی په‌آزادقیمت ٤۸٤ افغانی.

۱۳۳۰ ش
۱۹۵۱ م ۱۳۷۲ ق

سردار شاه‌محمودخان صدراعظم امریکا ته په رسمی میلمستیا ولاړ (۲۵ اپریل ۵۱ ثور ۳۰) .

دملل متحده کومك دشمال دنفتو دکشف لپاره (۲۸ مئی ۵۱جوزا۳۰)

۱۹۵۲ م ۱۳۳۰۔ ۳۱ .

صوفی عبدالحق بیتاب دعبدالاحد عطار زوی ته چی په ۱۳۰٦ق دکابل پـه قصاب کوچه کـی زیږیدلی‌و . دملك‌الشعراء لقب‌ورکړسو (۱۸دلو ۳۰ ش) .

سید صدیق‌گوهری دمزارشریف دسیدعثمان زوی شاعر او خطاط او نقشبندی صوفی ٦۸ کلن په‌مدینه کی وفات او په جنت البقیع‌کی ښخ سو، (۳۰ ش) .

د افغانستا د پنبی تولیدات چی پخوا شپږ زره ټنه‌وو، اوس ۱۳زره ټنو ته ورسیده .

د ۱۳۳۰ ش کال‌واردات اومصارف ۳۸۸ ملیونه افغانی وی .

په ۱۳۳۰ ش کال په ۳۹۷ نارینه مکتبو او ۱۱ د ښځو مـکتبو کـی ۹۳،۳٦۷ متعلمان او ۵۳۷۱ متعلمات او ۲۸۷۸ معلمان او ۲۵۰ معلمات‌وو.

د ۱۳۳۰ کال ترپایه دافغانستان دقـره‌قلی صـادرات ٦٦۳ ، ۹۲۱ پوستنه .

د پنبی صادرات ۰۰۵ ټنه شو روی اتحاد ته ۔ ۱۵۰۰ ټنه هند ته ۔۱۰۰۰ ټنه جرمنی ته .

۱۳۳۱ ش
۱۹۵۲ م ۱۳۷۳ ق

افغانستان د اتحاد شوروی هغه نوټه ردکړه، چی گوندی دملل‌متحده دتخنیکی امداد متخصصان دشوروی سرحدونه نږدی کوم فعالیتونه‌کوی (۲۳ ستمبر ۵۲ میزان ۳۱) .

۱۹۵۳ م ۱۳۳۱ شں ۱۳۷۳ ق

امریکا دغنمو رانیولو لپاره یونیم ملیون ډالره پور افغانستان ته‌ورکی (۸ جنوری ۵۳ جدی ۳۱) .

د هند سره هوایی موا فقت‌نامه وسوه (٦ دلو ۳۱ ش) .

سلطان احمد خان خارجه وزیـــر مقرر سو. او علی‌محمد خان یوا ز ی دصدارت معاون پاته سو (۱۸ مارچ ۵۳ حوت ۳۱) .

د ۱۳۳۱ ش کال دولتی واردات ۵٤٦ ملیونه مصار ف ۵۳۵ ملیونه افغانی کسر ۹ ملیونه افغـــا نـی

په ۱۳۳۲ ش کـال د نارینـه وو ښوونځی ۵۲۸ دښځو ښوونځی ۱۷ وو، چی په دغو کی ٦۲۲، ۹۹ تنه هلکا ن او۲٦۳ ، ٦ نجونی‌وی، معلمان ۳۰٦٤ تنه‌وو‌ښځی ښوونکی‌یی ۲۸۷ تنی‌وی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳۲ ش
۱۹۵۳) م ۱۳۷٤ ق

سر دار شاه‌محمود خان دناروغی په سبب له صدار ته استعفا وکړه او ښاغلی محمد داؤد تـه دکابینی جوړولو فرمان صادر سو (٦ ستمبر ۵۳ سنبله ۳۲)

ښاغلی محمد داؤد خپله کابینه‌داسی اعلان کړه:

علی محمد دصدارت عظمی معاون– محمد عارف ددفاع وزیر– سر دار محمد نعیم خارجه وزیر– عبد الملك دمالیه وزیر کفیل– عبد الحکیـم د فواید عا مـه و زیر– عبدالمجیـد د معا رفو وزیر ــ غلام فاروق صحیـه وزیر ــ محمد یوسف دکانو وز یر ـشمس‌الدین مجروح دقبایلو‌مستقل رئیس ــ میر محمد یوسف دزراعت مستقل رئیس–صلاح الدین‌سلجوقی دمطبو عاتو مستقل رئیس.

سر دار محمد هاشم خان چی له ۱۹۲۹ څخه تـر ۱۹٤٦ م پـو ری صد راعظم و، په کابل کی وفات سو (۲٦ اکتوبر ۵۳ ــ ۳ عقرب۳۲)

دامریکا دصا دراتو– وار داتو بانك

اتلس نیم ملیونه ډالـره دهلمند د سیمی‌دانکشاف لپاره‌پور افغانستان ته ورکی‌ء .(نومبر ۵۳ قوس ۳۲)

ښا غلی محمد داؤد صد راعظم ، پاکستان ته دامریکا عسکری ا مداد، دافغا نستان دروغی‌اود ساتنی لپاره خطر ناك وگاڼه (۳۰ دسمبر ۵۳جدی ۳۲)

دهلمند پر رود دکجکی لوی ډم جوړ سو (۵۳ م ۳۲ ش ۷۳ ق)

ظـرفیت ئی ٦،۳۰۰،۰۰۰ جریـب مکعب.

لوړتیا ۱۰۰ متره.

پنډ والی :لوړ ۱۰ متره، کښتـه ۲۰ متره.

د ډم نس: ٦۰،۰۰۰ جریبه.

د اوبو اوږد والی ۵۸ کیلو متره.

تر اوبولاندی مځکی : ۵۵۰،۰۰۰ ایکړه.

میرزا میر آقا حسینی هروی‌خطاط دمیر محمد کاظم زوی په هرا ت کی وفات سو. (۲۲ سرطان ۳۲)

دپل خمری کار خانی د۱۵ زرودوکو نوی ماشینونه پر کار سوه.

د گل بهار د او داو کار خـا نـه چه ۱۸۰۰ دستگاه هونه او ٦۰ زره دوکه لری .

او د کاله ۵۸۵۰ ټنـه سپنسی وریشی بشپړه سوه (اپریـل ۵۳ حمل ۳۲) .

۱۳۳۳ ش
۱۹۵٤ م ۱۳۷٤ ق

افغانستان د آسیا لپاره دمتحـدو ملتو داقتصادی کمسیون غړی سو. (۲۰ اپریل ۵٤ ثور ۳۳) .

هاشم شایق دمحمد یعقوب‌بخاری زوی دبخارا پخوانی سفیر په کابل کی وفات او ښخ سو (چهار شنبه ۱۵ ستمبر ۱۹۵٤ م سنبله ۳۳) .

ښاغلی محمد نعیم خار جه وزیر کراچی ته ولاړ ،چی د افغانستان‌او پاکستان پر روابـطو خبری وکـی (۱۷ستمبر ۵٤م سنبله ۳۳) .

ښاغلی محمد نعیم خار جه وزیر په‌یوی هفتی‌رسمی میلمستیاسعودی عرب ته ورسیدی (۲۸ اکتوبر ۵٤

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیـــر اعـلان و کـی چی د پښتو نستـان مسئله دسیمی نیولو خبره نده،بلکه غواړو چی د هغه ځای پښتنو تـه موقع ورکړسی، چی خپل‌خواهشونه ښکاره کړای سی (۷ نو مبــر ۵٤ عقرب ۳۳) .

د افغانستان او یوگوسلا ویـا د مودت معاهده (۳۰ دسمبر ۵٤م ۸ جدی ۳۳ ش) .

۱۹۵۵ م ۱۳۳۳ ش ۱۳۷۵ ق

دمخنی صدراعظم سردار شاه‌محمود غازی دپاکستان دصد راعظم سره ولیدل (۱٤ جنوری ۵۵ جدی ۳۳)

افغا نستان اودچین دخلکوجمهوریت خپل سیاسی روابط دلویو سفارتو په کچانه ومنل (۱۹ جنوری ۵۵جدی ۳۳) .

دمشرانو په جرگه کی دافغا نستان دعسکری تقویت تصویب ومنل سو (۲۵ جنوری ۵۵ جدی ۳۳)

دافغا نستان ددایرة المعارف ټولنی یو ټوك دافغا نستان په نامه خپور کیء چی عمومی معلومات لری.

له چکو سلواکیا څخه یوه د سمټـو کار خانه رانیوله سوه (۱۵ فبروری ۵۵ دلو ۳۳) .

جاپان دقندوز دچینی جوړ ولو پـه کار خانه کی دسر مایی ور کو لو موافقه وکړه(۲۵بروری ۵۵دلو ۳۳).

د ۱۳۳۳ ش کال دولتی وار دات ۱٤٤۱ ملیونه‌اومصارف ۱۱٤۱ملیونه او سپما ۳۲۷ ملیونه افغانی وی.

د ۱۳۳۳ ش کا ل ښو ونځیــر .

(۷۷۰) دنرو ښوونځی ــ۲۱دنجونو ښوونځی– نارینه زد ه کو ونـــکی ۱۰٦ر۲۷۰– نجونی زده کوونکی ۸،٦۷۸– نارینه ښوونکی ۳٤۷۵– ښځی ښو ونکی ۲٦۸ –

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳٤ شی
۱۹۵۵ م ۱۳۷۵ ق

ښاغلی محمد داؤد صد راعظم پاکستان ته اخطار ورکړ چې پهغربي پاکستان کې د پښتو نستان دسیمو ګډول ناوړې نتیجې لري .
(۲۹ مارچ ۵۵ م ۸ حمل ۳٤) .

په کابل کې مظاهره کوونکو د پاکستان د سفارت او د سفیر د ماڼۍ سره مظاهره وکړه .
(۳۰ مارچ ۵۵ م ۹ حمل ۳٤) .

په قندهار کې د پاکستان د قونسل خانې سره مظاهرې و سوې
(۳۱ مارچ ۵۵ م ۱۰ حمل ۳٤) .

په پېښور کې پر افغان قونسل خانه باندې حمله وسوه (۱ اپریل ۵۵ حمل ۳٤) .

په جلال آباد کې د پاکستان د قونسل خانې سره مظاهرې وسوې (۱ اپریل ۱۹۵۵ حمل ۳٤) .

انګریز – ترکی – امریکا په کابل کې د پاکستان د سفارت سره پر مظاهرو تشویش ښکاره کړ (٤ اپریل ۵۵ حمل ۳٤)

پاکستان د افغانستان د حکومت جواب و نه مانه، او ددپلوماتانو کورنۍ ئې له کابله وایستې په جلال آباد کې خپله قونسلګري وتړله (۱۲ اپریل ۵۵ حمل ۳٤) .

وزیر خارجه ښاغلی محمد نعیم د بندونګ کنفرانس ته ولاړ (۱۸ اپریل ۵۵ حمل ۳٤)

د افغانستان اواندونیزیا دمودت تړون لاسلیک سو . (۲٤ اپریل ۵۵ ثور ۳٤) .

جمال عبدالناصر د مصر لوی مشر په رسمي میلمستیا کابل ته راغی . (۲۹ اپریل ۵۵ ثور ۳٤) .

افغانستان موافقه وکړه که په پېښور کې د افغانی بیرق دسپکاوی تلافي و سي . نو بهپه کابل کې د پاکستان دبیرق دسپکاوی تلافي وسي ، او د سفارت د تلفاتوعوض به ورکړهسي . (۲۹ اپریل ۵۵ثور ۳٤) .

افغانستان پاکستان د هغوامو الو دناوان مسؤول و ګاڼه. کوم چې د پېښور یا کوټې له لارې راځي .
(۱٤ می ۵۵ ثور ۳٤) .

پاکستان خپلې قونسل خانې په افغانستان کې وتړلې او خواهش ئې وکړ ، چې افغانستان دې هم خپلې قونسل خانې په پاکستان کې بندې کې (اپریل ۵۵ ثور ۳٤) .

په افغانستان کې د عسکرو د تیار سيء امر صادر سو (۱٤ مې ۵۵ ثور ۳٤) .

افغانستان او پاکستان دسعودي عرب بو ګاڼې (منځګړی) و منله (۱۳ می ۵۵ ثور ۳٤) .

د شوروی اتحاد سره د پنځو کالو موافقه وسوه ، چې دواړه مملکتونه دې خپل اموال دوړ یا ترانزیټ پهپول د یو بل پهمملکت کې دړې راوړي .
(۲۱ جون ۵۵ جوزا ۳٤) .

د افغانستاناوشورویدترانزیت موافقه نلومه ۸ مادې په ماسکو کې امضا سوه (۲۸ جون ۵۵ سرطان

د سعودی عرب منځګړی د خپل تجویز ناکامی اعلان کړه (۲۸ جون ۵۵ سرطان ۳٤) .

د چین د خلکو د حکومت لوی سفیر تین – کوو – یوخپله اعتماد نامه پهکابل کې وړاندې کړه (۵ جولائی ۵۵ سرطان ۳٤) .

افغانستان د بین‌المللي بانک غړی سو (۱٤ جولائی ۵۵ سرطان
په افغانستان کې دتیا سيء او اضطرار حالت ختم‌سو (۲۸ جو لای ۵۵ م اسد ۳٤).

دافغا نستان او شوروی د پستي اتحاد موافقه (۱٤ اګست ۵۵ م اسد ۳٤) .

هندو ستان د کوټها طیاری افغا نستانته را واردوی (۱۷اګست ۵۵م است ۳٤) .

دافغانستان خارجه وزیر اودپاکستان لوی سفیر د مخالفانه انګروزو (پرو پاګند) دبندولو موافقه وکړه – (۹ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤) .

د پاکستان پر لوی سفارت دهغه دولت بیرق بیرته په کابل کې وربول سو (۱۳ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤) .

د جلال آباد د پاکستان پرقونسل ګری دهغه دولت بیرق بیرته جګ سو (۱٤ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤) .

دپېښور د افغان پرقو نسلګری بیا د افغانستان بیرق و درول سو (۱۵ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤) .

افغانستان په پاکستان کې دیوه یونټ دجوړو لو سره مخالفت وکړ خو پاکستان ونه مانه .
(۱۱ اکتوبر ۵۵ میزان ۳٤).

افغانستان خپل لوی سفیر له کراچي څخه راوغوښت او سیاسي روابط ئې ورسره پرې کړه (۱۷ اکتوبر ۵۵ میزان ۳٤) .

پاکستان هم خپل لوی سفیر له کابله وغوښت (۱۸ اکتوبر ۵۵ میزان ۳٤) .

افغانستان پر پاکستان پروټسټ وکړ چې ولې دافغانستان ترانزیت مالو ته زیات اړیکې اچوي (۸ نومبر ۵۵ عقرب ۳٤) .

په کابل کې لویه جرګه جوړه سوه چې پس له پنځو ورځو خبرو یې دپښتونستا ن دخلکو څخه را ی اخیستنه وغوښته چې خپل مقررات پخپله فیصله کې. جرګې وغوښتل چې حکو مت با ید د پا کستا ن سره د قوت تعادل چې د امریکا وسله ئې اخیستې ده و سا تي. او پښتونستان د پاکستان یو ټوکونه پیژني (۲۰ نومبر ۵۵ عقرب ۳٤).

فاطمه د ښځو د مکتب لومړۍ معلمه او شاعره په کابل کې وفات سوه جمعه ۱۱ عقرب ۳٤ش (ولادت ئې په بالاحصار کې ۱۲۸۸ ق) .

د دفاع وزیر محمد عارف استعفا وکړه (٦ دسمبر ۵۵ قوس ۳٤) .

دشوروی‌دولت‌مارشال‌ورشیلوف کابل‌ته‌راغی (۱۸ دسمبر ۵۵قوس
داتحاد شوروی مشر و زیر بلګانین او دکمو نسټ پا ر تی سکرتر خرو شچیف په رسمي میلمستیا کابل ته راغلل (۱۵ –۱۸ دسمبر ۵۵ قوس ۳٤) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتحاد جماهیر شوروی د پښتونستان په باب د افغانستان موقف تایید کیء (۱٦ دسمبر ۵۵ قوس ۳٤) .

د افغانستان او اتحاد شوروی دری تړونونه امضا سوه (۱۸دسمبر ۵۵ قوس ۳٤) .

۱ ــ دسلو ملیونو پور تړون .

۲ ــ د ۱۹۳۱ م د بیطرفی او عدم تعرض د تړون تجدید .

۳ ــ د خارجی سیاست داصولو توضیح ، چی د افغانستان بیطرفی قوی کوی .

د امریکا حکومت وغوښتل چی د افغانستان او پاکستان تر منځ د پښتونستان په‌شخړه کی دمنځګړی بوګانیس وکی (۲۱ دسمبر ۵۵قوس ۳٤) .

۱۹۵٦ م ۱۳۳٤ شں ۱۳۷٦ ق

د پاکستان په‌غوښتنه د افغانستان قونسل له کوټی څخه کابل تـه راستون سو او دغسی هم دپاکستان عسکری اتاشه له کابله وغوښت سو (۸ جنوری ۵٦ جدی ۳٤)

په ۱۳۳٤ ش کال ټول دولتی‌واردات ۱۳۰۱ ملیونه افغانـی او مصارف همد غونی و.

د ۱۳۳٤ پو هنشمیر: ۷۵۰ دنرو ښوونځی ــ۲۳ دنجونو ښوونځی ــ ۱۱۱،۱۲۱ تنه هلکان ــ۹۹٦۹نجونی ــ۳۵۸٤ نر ښوونکی ــ۳۲۹ ښځی ښوونکی ــ

۱۳۳۵ ش
(۱۹۵٦ م ۱۳۷۵ ق)

دافغانستان او شوروی اتحاد د هوایی سرویس موافقه لس مادی په کابل کی امضا سوه (۲٤ مارچ ۵٦م ٤ حمل ۳۵)

افغانستان دسیټو دغه ادعا رسما رد کړه ،چی ډیورنډ لین‌دافغانستان او پاکستان سرحد دی.
(۲٦ مارچ ۵٦م ٦ حمل ۳۵)

داتازونی (امریکا) دبین المللی همکاری اداری ۹۹۷ زره ډالـره دکولمبیا دپو هنتون دار المعلمین ته ور کړه چی دانګریزی ژبی پرو ګرامونه دافغانستان په متو سطو مکتبو کی تقویه کی، اود انګریزی معلمان په ورو زی. (۳۱ مارچ ۵٦م ۱۱ حمل ۳۵)

دشو روی اتحاد له خوا دکابل ښار والی ته ۱۵ بسو نه اودسل بستره شفاخانی اسباب اهـداء سو (۳۱ مارچ ۵٦ م حمل ۳۵)

خلیفه قزل ایاق نقشبندی پیر د شبر غان په قزل ایاق کی ۹٦ کلن وفات‌سو.

(۲۱ حمل ۳۵ شـں ۲۹ شعبان ۷۵ق. تولد ئـی پـه کرکی کـی : ۱۲۷۹ ق)

راتګ ئی له بخارا څخه افغانستان ته: ۱۳۳۸ ق

د افغانستان عسکـری هیئـت چکو سلواکیا ته ولاړ (٤ــ۱۸ اپریل ۵٦ حمل ۳۵)

دافغانستان او پاکستان هوائی موافقه امضا سوه، چی دکراچی لـه لوری اروپا ته سفر وسی (۷ مئی۵٦ ثور ۳۵) .

د افغانستان دملکی هوا بازی لپاره ۱٤ ملیو نو پور موا فـقه لـــه اتازونی سره وسوه (۲۷ جون ۵٦ جوزا ۳۵) .

د ترکو صدراعظم عدنان مندرس په رسمی میلمستیا کابل ته راغـی (۲٦ــ۳۰ جولایی ۵٦م اسد ۳۵) .

دننګرهار داوبو لګولوپروژه اتحاد جماهیر شوروی‌پرخپله غاړه‌واخیسته (۲٦ جو لایی ۵٦ م اسد ۳۵) .

د افغانستان او پولینډ تجار تی قرارداد (٤ اګست ۵٦ م اسد ۳۵)

دپاکستان صدر اعظم اسکندرمیر زا کابل ته راغیء (۷ــ۱۱ اګست۵٦م اسد ۳۵) .

ښاغلی محمد داؤد صدرا عظم د عسکری وسلو رانیولو موافقه نامه له چیکو سلواکیا او شوروی اتحاد سره اعـلان کـړه (۲۵ اګست ۵٦ سنبله ۳۵) .

دپان امریکن سره موافقه وسوه چی‌له ۱٤ ملیونو ډالرو پور څخه په دوه‌نیم ملیونه پیلو تـان اود ملکی هوایی میدانو کار کوونکی و روزی، اوپه ۵ ملیونه به‌د قندهارهوایی‌ډګر جوړوی. (۱۲ ستمبر٦۵ سنبله۳۵)

دایران سره هوایـی تګ راتګ شر وسو (٤۲ ستمبر ۵٦ میـــزا ن

(c) ketabton.com: The Digital Library

له شوروی اتحاد او چکوسلواکیا څخه لومړی جوپه وسله راورسیده (۲۷ستمبر ۵٦ میزان ۳۵) .

ښاغلی محمدداؤد صدراعظم‌شوروی اتحاد ته ولاړ (۱۷– ۳۰ ستمبر ۵٦ میزان ۳۵) .

یوولس جټ طیاری د شور وی اتحاد له‌خوا دافغان هوایی قواو ته ورسیدی (۲۸ اکتوبر ٦عقرب ۳٤).

د افغانستان حکومت دملل **متحد** تو جه را وگرزوله چی‌داسرا ئیـل برتانیا– فـرانس حمله پـر کانال سـویـز بـا نـدی د مـلـل **متـحد** دمنشور مخـالفت دی (۵نومبر ۵٦ م ۱٦ عقرب ۳۵) .

د افغانستان اوبرما دمودت‌تړون (۸ نومبر ۵٦م ۱٦ عقرب ۳۵ ش) .

جنرال محمد عمر پـه هند کـی دافغانستان لوی سفیرسو (۱۰نومبر ۱۹۵٦ عقرب ۳۵).

افغانستان د سویز کانال لپاره دملل متحده په پولیسی قواوو کی خپله برخه وړاندی کول ومنله . (۱٦ نومبر ۵٦ عقرب ۳۵) .

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم په کراچی کی د پاکستان له مشرانو سره پر پښتو نستان باندی خبری وکړی. (۲ دسمبر ۵٦ قوس ۳۵) .

۱۹۵۷ م ۱۳۳۵ ش ۱۳۷۷ ق

داتحاد شوروی سره تجار تـی پروتوکول امضا سو (۸جنوری ۵۷ جدی ۳۵) .

چاو– ان– لای دچین دخلـکو د جمهوریت صدراعظم افغانستان تـه راغیء (۱۹–۲۳جنوری ۵۷جدی۳۵)

م – سی گیلیټ په کابل کی د برتانیا لوی سفیر سو (۲۷ جنوری ۵۷ دلو ۳۵) .

په کابل پوهنتون کی د اقتصاد دپوهنځی دجوړولو سپارښت وسو (۳۰ جنوری ۵۷ دلو ۳۵)

د افیونو دکنترول دموافقت‌نامی تائید په‌ملل متحده کی دافغانستان دنماینده له‌خـوا وسو ٤ فـر و ری ۵۷ دلو ۳۵) .

راډیو مسکو پښتو پروگرام شرو کیء (۱۰ فروری ۵۷ دلو ۳۵) .

د ۱۳۳۵ ش کال دولتی واردات گرده ۱۸۲۲ ملیو نـه افغانـی او مصارف هم دغونی‌و .

د ۱۳۳۵ ش کـال پوهنشمیر : ۷٤۸ د نرو مکتبو نه– ۲٦ د نجو نو مکتبو نـه – ۹٦۷ ، ۱۱٤ هلکان– ۱۲۵، ۱۱ نجونی– ۳۵۹۰ معلمان– ۳۷٤ معلمات .

په ۱۳۳۵ ش کال د افغانستان تجارتی صادرات ۲۰۷۹ ملیو نـه او واردات ۲۳۰۷ ملیونه وه .

۱۳۳٦ ش

(۱۹۵۷ م ۱۳۷۷ق

د امریـکا **د میانه شرق خاص** لوی سفیر **جیمز ریچارډ کابل تـه** راغی او **یوه مشترکه اعلامیه خپره** سوه چی افغانستان **د ایـزنهـاور** اقتصادی پروگرام **د منځنی شرق** لپاره په خـوښی منی (**۳۱ مارچ۳** اپریل ۵۷ حمل ۳٦ .

ښاغلی محمد داود صدر اعظـم ترکیی او چکوسلواکیا **او پولینـډ** او استریا او **مصر تـه ولاړ (١٤** اپریل تــــر ۱۹منی ۵۷ حمل – ثور ۳٦) .

ښاغلی محمد **نعیم خارجه وزیر** ترکیی او پاکستان **ته ولاړ (۱٤ –** ۲۹ اپریل **۵۷ حمل ۳٦)** .

له چکوسلواکیا سره د امداد د زیاتوب موافقه وسوه (۲۷ اپـریل **۵۷ حمل ۳٦)** .

دپاکستان صدراعظم سهروز دی کـابـل تـه راغی ، دواړو مملکتـو **د سیاسی روابطـو د بیانښلولـو موافقه سره وکړه ، د ۱۹۵۵ پـه اکتـو برکـی سیاسی روابـط سره شلیدلـی وو** (۸ – ۱۱ جـون ۷۵ **جوزا ۳٦)** .

افغانستان د اتومیک **انرجـی د بین الملـلی اختیار اصول ومنل (۱۵ جون ۵۷ جوزا ۳٦)** .

اتازونی ... ، ۷۵۰ ، ۵ **ډالـره** پـور د **هلمـند د سیمی لـپاره او** ۰۰۰ ، ۸٦۰ ۲ **دلارو** او **د پر سونل** روزنی لپاره افغانستان ته ورکـــی (۳۰ جون **۵۷ سرطان ۳٦)** .

د پاکستان **سره‌هوایی موافقت** نامه وسوه (**۱ سرطان ۳٦)** .

عبدالملک **وزیر مالیه معزول** او بندی سو (۷ **جولایی ۵۷** م اسد ۳٦) .

یـوه پتـه ناکامـه **د اغتشاش** اچولو دسیسه **کشف سوه** او**عاملین** یی ونیول **سوه (۱۱ جولایی ۵۷م** اسد ۳٦) .

د افغانستان **پادشاه د شوروی** اتحاد مملکت ته **رسمی سفر وکـی (۱۷ – ۳۱ جولایی ۵۷ سرطان ۳٦)** او په **رسمی گډه اعلامیه کی وویل** سوه : **چی اتحـاد شوروی بـه د** افغانستانه **سره د تیلو په تلاښ‌کی** کومک **وکی – او هم به د سرحدی** شخړو لپاره یـو خـاص کمیسون **وټاکی – او هم به د مشترکو اوبـو** د **استعمال لپاره یوه موافقـه سره وکی** .

د **افغانستان او چین د خلکو د** جموریت **تجارتی قـرار داد (۲۸** جولایی ۵۷ م اسد **۳٦)** .

په پاریس کی د افغانستان لوی سفیر غلام محمدشیرزاددتجارت‌وزیر سو (۱۰ دگست ۵۷م اسـد ۳٦)

ښاغلی **محمد نعیم وزیر خارجه** وویل ، **چی د وسلـی رانیـولـو د موافقت نامـی سره سم چـی پـه** ۱۹۵٦ کال دشوروی اتحاد سـره امضا سوی وه ، **د ۲۵ ملیونو ډالرو**

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسلی راسیدلی دی (۳۱ اگست۵۷ ۷۵ سنبله ۳۶) .

بناغلی محمد داؤد صدر اعظم په چین کی خپل سفر شروع کی (۲۲ اکتوبر ۵۷ عقرب ۳۶).

د افغانستان او اسپانیا د مؤدت معاهده (۲۸ اکتوبر ۵۷ م ۶ عقرب ۳۶ ش) .

اندری گرو میکو د جماهیراتحاد شوروی خارجه وزیر د افغانستان‌له استاځو سره په مسکو کی د نوی سر حدی موا فقت نامی په باب‌کی خبری وکړی (۲۱ د سمبر ۵۷ قوس ۳۶) .

د سید قاسم رښتیا تالیف (افغانستان در قرن ۱۹) په کابل کی چاپ سو .

۱۹۵۸ م ۱۳۳۶ ش ۱۳۷۸ق

شوروی اتحاد په افغانستان کی دتیلو سروی ومنله (۸ جنوری۵۸م ۱۸ جدی ۳۶) .

بناغلی محمد داؤد صدر اعظم د اتحاد جماهیر شوروی دپیشنهاد تایید وکی ،چی دلویو مشرانو کنفرانس دی جوړ سی . (۱۱ جنوری ۵۸ م ۲۱ جدی ۳۶) .

د افغانستان او شوروی اتحاد د سر حداتو قرار داد (۵۱) مادی په مسکو کی امضا سو (۱۸جنوری ۵۸ م ۲۸ جدی ۳۶) .

د افغانستان پادشاه پاکستان ته په رسمی میلمستیا ولاړ . (۱ – ۵ فبروری ۵۸ دلو ۳۶).

د ترکیی سره هوایی موافقت نامه وسوه (۲۵ دلو ۳۶) .

دافغانستان پادشاه د (۲) هفتو په رسمی میلمستیا هند ته ولاړ (۱۱ – ۲۶ فبروری۵۸ حوت ۳۶) .

د ۱۳۳۶ ش کال دولتی واردات ۲۱۱۳ ملیونه افغانی او مصارف ...محدونی و.

د ۱۳۳۶ کال پو هنشمیر : ۸۵۰ د هلکانو مکتبونه – ٦٤ د نجونو مکتبونه – ۹۵۸ ، ۱۲۸ هلکان – ۵۷۸ ، ۱۲ نجونی – ۳۷٦۵ معلمان – ٤۳۱ معلمات.

په ۱۳۳٦ کال د افغانستان صادرات ۲٦٤۸ ملیونه او واردات یی ۲٤۱۵ ملیونه افغانی وی .

۱۳۳۷ ش .
۱۹۵۸ م ۱۳۷۸ ق) .

دعربو دمتحد جمهوریت (مصر) سره کلتوری موافقت نامه امضاء سوه (۳۰ مارچ ۵۸ حمل ۳۷) .

دافغانستان دملل متحده نماینده په افغانستان کی دافیونو دکرلو او وړلو منع کول اعلان کړل (٦ مئی ۵۸ ثور ۳۷) .

د افغانستان او ایټالیا او اتازونی کلتوری موافقت نامه (۲٦ جون ۵۸ جوزا۳۷)

دشوروی اتحاد سره دآمو له‌اوبو څخه دگټی اخیستو پروتو کول (۲٦ جون ۵۸ جوزا ۳۷ .

بناغلی محمد داؤد صدر ا عظم داتازونی په سفر ولاړ (۳۰جون ۵۸ جوزا ۳۷) .

اتازونی موافقه وکړه‌چی دافغانستان سره له سپین بولدك ترکابله‌دلویی لاری جوړ ولو کومك وکی ، اوهم پاکستان ته ۰۰۰، ۷۰۸، ۷ ډالره ورکی، چی دحمل ونقل لاری د افغانستان خواته‌سمی‌کړی ۳۰جون ۵۸ جوزا ۳۷) .

دمځکنی لاری څخه دپاکستان‌سره دمال راوړلو موافقه (۱۷ جولایی ۵۸ سرطان ۳۷) .

داطریش سره هوایی موافقت‌نامه (۲۰ سرطان ۳۷) .

افغانستا ن دعراق نوی حکومت په رسمیت وپیژاند . (۲٦ جولایی ۵۸ سرطان ۳۷) .

دچکوسلواکیا صدراعظم کابل ته راغی (۲–۵ ستمبر ۵۸ سنبله ۳۷ جکوسلواکیا ومنله چی په قند ها ر کی دتیلفون دمبادلی مرکز جوړکی. (۱۱ ستمبر ۵۸ سنبله ۳۷) .

د افغانستان دمتحده‌ملتو نماینده داخبره ردکړه، چی‌گوندی افغانستان دایران– ترکیی او پاکستانه سره یو کنفدراسیون جوړوی (۱–اکتوبر ۵۸ میزان ۳۷) .

د هالینډ سره هوایی موافقت‌نامه (۲٤ میزان ۳۷) .

مارشال ورو شیلو ف د اتحاد جماهیر شوروی مشر افغانستان ته راغی (۱–۵ اکتوبر ۵۸ میزان ۳۷)

دافغانستان تجارتی اود حمل ونقل قرار دادونه دچکوسلواکیا او پولینډ سره‌نوی سوه (۷ نومبر ۵۸ عقرب ۳۷) .

دخارجی سر مایه گذاری قانون نشر سو (۱۸ نومبر ۵۸ عقرب ۳۷)

۲ افغانیگی او پنځه افغانیگی سکی چالوسولی (۷دسمبر ۵۸ قوس۳۷)

۱۹۵۹ م ۱۳۳۷ ش ۱۳۷۹ ق

بناغلی محمد نعیم خارجه وزیر دشوروی اتحاد په سفر ولاړ (۱–٦ جنوری ۵۹ جدی ۳۷) .

اتازونی پنځوس زره ټنه غنم افغانستان ته راولیږل (۱۲ جنوری ۵۹ جدی ۳۷) .

هنری بایروډ په‌کابل‌کی داتازونی لوی سفیر سو (۲۰ جنوری ۵۹ جدی ۳۷) .

د افغانستان او شور وی اتحاد دراډیو تیلفونی ارتباط موافقت نامه ۱۳ مادی وسوه (٤فبروری ۵۹م ،

بنا غلی محمد داود صدر اعظم هندوستان ته ولاړ (۵–۱۳ فبروری ۵۹ دلو ۳۷

بناغلی محمد داؤد صدراعظم د بغداد پکټ، د بین‌المللی تشویش سبب وگانه (۹ مارچ ۵۹ حوت۳۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳۸ ش
۱۹۵۹ م ۱۳۷۹ ق

دمتحدو ملتو سکرتر جنرال داك همرشولد کابل ته راغیء (۲۲ــ۲٤ مارچ ۵۹ حمل ۳۸) .

دامولو دمبادلی پروتوکول داتحاد شور وی سره (۲۳ اپریل ۵۹ ثور ۳۸) .

ښاغلی محمدداؤد صدراعظم اتحاد جماهیر شوروی ته ولاړ (۱۸ــ۲۲ مئی ۵۹ ثور ۳۸) .

د شوروی اتحاد سره د قندهار هرات ــ کشك د ۷۵۰ کیلومترو لویی لاری دجوړولو موافقت نامه وسوه (۲۸ مئی ۵۹ جوزا ۳۸) .

د افغانستان او شوروی اتحاد د اقتصادی همکاری دتوسعی موافقت نامه اود هرات ــ قندهار دلاری پخول ۷۵۰ کیلو متره (۲۸ مئی ۵۹ جوزا ۳۸) .

د افغا نستان او شوروی اتحاد موافقت نامه ددروپلو جوړ ولو لپاره

په بهسود ــ کا مه اسمار کی تړله اوه مادی (۱۸ جولا یی ۵۹ سرطان ۳۸) .

دافغا نستان یوه عسکری ډله ترکیی اود عربو متحد جمهور یت (مصر) ته ولاړه (۱۵ جولائی ۵۹ سرطان ۳۸)

دجلال آباد دکانال او بر یښناو اړبولو پروتو کول ۵مادی له شوروی اتحاده سره (۲۳) اگست ۵۹م ۳۱ اسد ۳۸) په دی پروژه کی د درونټی دبند ارتفاع ۲۲متره او دا وبو بهیدنگ ئی په یوه ثانیه کی ۱۳۰ مکعب متره اود بریښنا اندازه ئی یوولس زره کیلواته ده. دکانال اوږدوالی ۷۰ کیلومتره دی، چی گړاده ۱۲۹ زره جریبه مځکه‌او بوی، اوهر جریب په‌لس زره افغا نۍ(۲۰۰ ډالره)تما میږی .ټول مصار ف ئی ۳٦٦ ملیونه مساو ی۱۸ ملیو نه ډالره دی اوعایدات ئی دکاله ۲۱٤ ملیونه افغانۍ تخمین سوی وو .

ننگر هار داوبو لـود پرو ژی لپاره اتحاد جماهیر شورو ی نو ر امداد ومانه «۲۳ اگست ۵۹سنبله ۳۸» دښځو دلڅ مخۍ اعلان وسو اود استقلال په جشن کی‌په لڅ‌مخ راو وتی. «۳۱ ا گست ۵۹ سنبله ۳۸» جواهر لال نهرو د هندو ستان صدراعظم افغانستان ته راغی ،ا و دده په میلمستیا کی افغانی ښځو په‌لڅ مخ گډون وکی .«۱٤ستمبر۵۹ سنبله ۳۸».

ښا غلی محمد نعیم خارجه وزیر دچین په سفر ولاړ (۵ ستمبر ۵۹ سنبله ۳۸)

ښاغلی محمد نعیم خار جه وزیر واشنگټون ته ولاړ، اود پاکستا ن دایوب خان دنوی حکومت له‌نماینده سره ئی‌لومړی لید نه وکړه (۱۱ اکتو بر ۵۹ عقرب ۳۸) .

ښاغلی محمد نعیم خار جه وز یر یوگو سلا ویاته ولاړ (۲۰ــ ۲۸

اکتوبر ۵۹عقرب ۳۸) .

دافغان اوسو یڼ ددو ستی ټولنه تأسیس سوه (۲۸ اکتوبر ۵۹عقرب ۳۸).

دافغانستان او ترکیی کـلتو ری موافقت نـامه «۷نومبر ۵۹ عقر ب ۳۸».

دآمو دریا گډه سرو ی داتحا د شوروی او افغانستان له خواشروع سوه چی دبریښنا او اوبو لو لپا ره ډم‌پر جوړ کی. (۱دسمبر ۵۹قوس ۳۸).

داتا زونی دجمهو رمشر ایزنهاور شپږ ساعته په‌کابل کی تیر کړ ه‌او افغا نستان ته‌ئی داقتصادی مرستی داوږ دولو ډاډ ورکیء .
(۹ دسمبر ۵۹ قوس ۳۸)

په‌قندهار کی‌دیوه‌مرتجعا نه‌حرکت کنبینول دپو لیسو او عسکرو په وسیله (۲۱ سمبر ۵۹جد ی۳۸) .

الله بخښ یو سـفی دپښتـنو تارخ (تارخ آزاد پتهان) دوه‌توکه په‌اردو وکیښس «کرا چی چاپ ۵۹م»

د۱۳۳۷ شی کال عایدات اومصارف ۲۱۱۳ملیو نه افغانی و ی.

د۱۳۳۷ کال پوهنشمیر :۸٦۳ د هلکانو ښوونځی ــ٤۰ دنجو نـو ښوونځی ــ۱٤۰،۹۷۸ هلکان۱٤۰۳٦ نجونی ــ ۳۸۹۷ نارینه ښوو نکی ــ ٤٦۱ښځی ښوونکی .

په ۱۳۳۷ کال دافغانستان‌صادرات ۲۰۸۸ملیونه او وار دات ئی ۳۲۷٤ ملیونه افغا نۍ وی .

دټول افغانستان دمیو ی‌صادرات خارج ته (۱٤٤،۵۰۲۵٤۰)افغا نی وی .

(انیس ۷ جون ۱۹۵۹)

۱۹٦۰ م۱۳۳۸ ش ۱۳۸۰ق

دافغا نستان اویو گو سلا ویاد تجارتی او اقتصادی ا و تخنیکـی همکاری قرار داد «٦جنوری ٦۰ جدی ۳۸».

ښاغلی محمد نعیم خارجه وز یر پاکستان ته ولاړ (۱۰ جنـوری ٦۰ جدی ۳۸).

افغا نستان دشوروی اتحاد ه‌سره دکابل پرزود داوبو لو او بریښنـا دپروژی موافقت وکی ء «۱۹جنوری ٦ جدی ۳۸».

سپه سالار شاه محمودخا نغازی دمخنی صدراعظم اویاکلـن وفـا ت سو. (د۳جدی شپه ۳۸).

دیوگوسلا ویا سره هوایی موافقت نامه «۱٦جدی ۳۸».

دغربی آلمان سره هوایی موا فقت نامه وسوه (۲۰ جدی ۳۸) .

داتحاد شـو روی صـد راعظـم خرو شچیف کابل‌ته راغی، دسویټ دکومك پروژی‌ئی وکتلی ، دکلتوری همکاری قرار دادئـی‌امضا کی، ا و افغانستان ته‌ئی دپښتو نستان پـه شخړه کی دتایید وعده ورکړه(۲ ــ ۵مارچ حوت ۳۸).

دافغانستان او اتحاد شور و ی فرهنگی موافقت پاڼه په‌پښتو ٦مادو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کابل کی دور صدراعظمانو لاسس لیك کړه . (٤مارچ ٦٠حوت ٣٨) .

پاکستان دپښتو نستان په‌شخړ کی داتحادی شوروی‌تایید دپاکستان په داخلی چارو کی مدا خله وبلله (٦ مارچ ـ٦حوت ٣٨).

اتحا دشوروی پنځو سن زره ټنه غله افغا نستان ته اهداکړه «٦مارچ ٦ حوت ٣٨»

ښاغلی محمد دا ؤد صدرا عظم وویل چی پاکستان په افغا نستا ن کی داصلاحاتو پر خلاف پرو پاګنډ کوی، خود افغانستان دولت غواړی چی خلکو ته دحکومت دطرز دټاکلو اود سیاسی گوند ود جوړو لو حق ورکی (٧ مارچ ـ٦ حوت ٣٨)

ښاغلی محمد دا ؤد صدرا عظم ایران ته ولاړ .(١٧ مرچ ـ٦ حو ت ٣٨).

د ١٣٣٨ ش کال دولتی واردات و مصارف ٢٤٢٨ ملیونه افغانی وی

د ١٣٣٨ ش کال پو هنشمیر :

١٠٢٨ دنرو ښوونځی ـ٦٥ دنجونو ښوو نځـی ـ ١٤٨،٢٩٥ هلکـان ١٧،٣٠١ نجونی ـ ٤١٥٦ ښوونکی ـ٥٢١ ښځی ښوونکی.

په ١٣٣٨ کال دافغانستان صادرات ٢٧١٦ ملیونه او وار دات ئی٣٦٤٩ ملیونه افغانی وی.

١٣٣٩ ش

(١٩٦٠ م ١٣٨٠ ق)

د قند هـار او هرات او کشمک دلویی لاری بـه جوړولو پیل وسو (٣ اپریل ٦ حمل ٣٩)

اعلیحضرت امان الله خـان غازی دسویت زرلیند په زوریخ کی ٦٨کلن وفات سو (دوشنبه ٢٥ اپریل ٦٠م ٥ ثور ٣٩)

په شنبی ٧ مئی ٦٠م مازد یگـر ٤ بجی په جلال آباد کی دخپل پلار امیر حبیب الله دځنگه ښخ سو .

(ولادت ئی دپغمان ددرهٔ زرگر د حاجـی اسـد خان په کور کـی ٥ ذی قعده پنجشنبه ١٣٠٩ ق)

دیوگو سلاویا خارجه وزیر کابل ته راغیء (٢٧ اپریـل ٦ ثـور ٣٩)

جکن ناته دهامی جی په کابل کی‌د هندلوی سفیر سو(٦مئـی ٦ثـو ر ٣٩)

ښاغلی محمد داؤد صدرا عظم چـی مسکو ته دعلاج لپاره‌تللی و، داتحاد شوروی دصدرا عظم خرو شچیف سره ئی ولیدل (١٣ می ٦ثور ٣٩

دافغا نستان خارجه وزیر پاکستان او اتازونی ته پرو ټسټ ور کیءچی ولی داتا زونی (یـو ـ٢) طیـاری دافغا نستان پر خاورو تجاوز کړی دیء (١٨ مئی ٦ ثور ٣٩)

دقزل کلا دبندر دفنی معـا ونت پروتو کول دافغا نستان او شوروی اتحاد ترمنځ ٥ مادی امضا سو(٢٥ مئی ـ٦ جوزا ٣٩)

دافغا نستان او ایران ترمنځ دحمل ونقل موا فقت نامه امضا سوه (٢٦ جون ـ٦ جوزا ٣٩)

دجنگلك دموټر دترمیم کار خانه افتتاح سوه (٢ جولائی ٦٠م اسـد ٣٩)

د شوروی اتحاد دتیلو دپلټنی ډلـی په شمالی افغا نستان کی دپټرولو او طبیعی گاز دپانگو دپیدا کو لـو اعـلان وکیء (١٥ جولا ئـی ٦٠ م اسد ٣٩)

چکو سلوا کیا دیو ملیونو ډالرو تخنیکی مرسته ومنله (٤ اگسـت ٦٠ سنبله ٣٩)

دافغا نستان او سویډن سیا سی روابط دلوی سفارت په ټکانه لـوړ کړل سوه (٨ اگست ٦٠ سنبله٣٩)

د شوروی اتحاد سره ددوو کالو دحمل ونقل قرار داد(١٠ اگست ٦٠ سنبله ٣٩)

دوو پاکستانیو طیارو دافغا نستان پر فضا دقند هار پر سیمه تجاوز وکیء (١٣ اگست)پاکستان وویل چی دا سهوه ده ،نوطیاری اوپیلوټان ئی بیرته پا کستان ته ستا نه سول (١٧ ستمبر ٦٠ میزان ٣٩)

د درونټی کانال داتحاد شوروی په مرسته جوړ او افتتاح سو(١٨ اگست ٦٠ سنبله ٣٩)

دچین دخلکو د جمهوریت خارجه وزیر چین- یی افغا نستان ته راغی (٢١ـ٢٦ آگست ٦٠ سنبله ٣٩) .

د افغا نستان او چین دمودت او عـدم تعر ضـ معاهده امضا سوه (٢٦ اگست ٦٠م ٤ سنبله ٣٩ ش)

تجارتی اود ادائنی موافقت‌نامه هم‌تجدید سوه .(٢ ستمبر ٦٠سنبله ٣٩)

د اتازونی دانکشافی پانگی څخه یو لك ډالره مرسته دآریانا هوائی شرکت ته ور کړه سوه (٢ستمبر ٦٠)

دیو لینډ صد راعظم کابل ته‌راغیء اودتخنیکی همـــکـاری قرار داد وسو (١٩ ستمبر ٦٠ سنبله ٣٩)

کابل راډیو داخبره رد کړه چی گوندی افغا نستان دپاکستان پـر سر حداتو باندی خپل عسکر زیات کړی دی .(٢٦ ستمبر ٦٠ میزان ٣٩)

دالمان دفیډرالی حکومت داقتصاد وزیر لوډ ونگ ار هارډ کابل تـه را غیء (٣ اکتوبر ٦٠ میزان ٣٩)

د افغا نستان پاچا دعربو متحد جمهوریت (مصر) ته ولاړ. (٢٢ـ ٣١ اکتوبر ٦٠ عقرب ٣٩) او پـه (٣١ اکتوبر ٦٠ عقرب ٣٩) یوگو سلا ویا ته ور سیدیء.

خارجه وزارت پـر پـا کستان پروټسټ وکیء چی ولی پاکستانی عسکرو پر تومن خیلو باندی حمله کړیده (٣٠ نومبر ٦٠ قوس ٣٩)

دایران صد راعظم کابل ته‌راغیء او تجارتی او ترا نزیتی قرار داد ور سره امضا سو (٣ دسمبر ٦٠ قوس ٣٩)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دباختر اژانس د تاس اژانس قرار داد سره وسو (۱۹ دسمبر ٦ قوس ۳۹)

۱۹٦۱ م ۱۳۳۹ ش ۱۳۸۱ ق

د افغا نستان او هند دتجارت دزیا توالی موا فقت نامه إمضا سوه (۱۵ فبروری ٦۱ دلو ۳۹)

پر باجوړ باندی دپا کستان بمباری (۱ مارچ ٦۱ حوت ۳۹)

دجاپان سره دتخنیکی امداد موا فقت نامه (۱۵ مارچ ٦۱ حوت ۳۹)

د۱۳۳۹ شس کال دولتی واردات او مصارف ٤۵۰۰ ملیونه افغا نی وی.

د ۱۳۳۹ یں کال پو هنشمیر :
۱۱۱۲ دهلکانو ښوو نځی– ۱۲٦ دنجونو ښوو نځی – ۹۳۳، ۱۷۰ هلکان ٦٤۱، ۲۲ نجونی –٤۳۵٤ ښووونکی ۷۰۰ ښځی ښوونکی .

په ۱۳۳۹ کال دافغانستان صادرات ۲۲٤٤ ملیونه او واردات یی ۳۹۰۵ ملیونه افغانی وی .

۱۳٤۰ ش
۱۹٦۱ م ۱۳۸۱ ق

ښاغلی محمد داود صدرا عظم پسله طبی عملیاتو لهروم څخهمسکو تهولاړ، او هلتهیی د خرو شچیف سره مرکه وکړه، دپراودا روزنامی ولیکل چی دپښتنو لهوضعیته سره شوروی اتحاد بی علاقی ندی . (۵ اپریل ٦۱ حمل ٤۰) .

د افغانستان او فیدرال جر منی کلتوری موافقت نامه امضا سوه (۱۸ اپریل ٦۱ حمل ٤۰) .

د إفغانستان او چکو سلوا کیا کلتوری موفقت نامهامضا سوه (۲٤ اپریل ٦۱ حمل ٤۰) .

إفغانستان دپاکستان هغه تور ردکیء چیگوندی دافغانستانعسکر په سرحدی جنگو کی برخه لری (۱۹مئی ٦۱ ثور ٤۰).

دفرانسس سره هوایی موافقت نامه (۲۵ ثور ٤۰) .

دافغانستان او بلغاریا تجارتی تړون وسو (۳ جون ٦۱ جوزا ٤۰)

ښاغلی محمد داوْد صدراعظم وویل– چی پاکستان د وحشیانو په څیر پر پښتنو پههغو طیاروبمباری کوی چی داتازونی له خوا ورکړی سوی دی.اوهم یی په ۵ وږځوکی تر ۱۲۰۰ تنو پوری دپښتنو مشرانپه پیښور کی په جزا محکوم کړی دی ده داخبره ردکړه چی افغانستان د دپښتنو قبایل ولاړیدو تهلمسوی (٦ جون ٦۱ جوزا ٤۰) .

دافغانستان پاچا دملی شورا په افتتاحیه ویناکی دپښتونستاندخلکو لپاره دخود مختاری حقوق وغوښتل اوډکتر عبدالظاهر دملیشورارییس کړسو (۸ جون ٦۱ جوزا ٤۰) .

پاکستان پر افغانستان دتیری او لمسون تورولگاوه او پرو تسټ یی ورکیء ۱۵ جون ٦۱ جوزا ٤۰) .

د افغانستان جټ طیاره دکابل د بدیهوا په سبب په پیښور کی کښینسته (۱۸ جون ٦۱ جوزا ٤۰).

دراډیوکابل په قول دافغا نستان دپادشاه اود پاکستان د صدرایوب خان دملاقات امکان سته. (۲۰ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

پاکستان إعلان وکیء چی افغانی پونده بیله پاسپورټه او ویزی او بین المللی صحی اجازته پاکستان تهنسی را تلای (۲۲ جو ن ٦۱ سرطان ٤۰) .

پاکستان وویل : چی بایه د مشرانو تر سره لیدنی دمخه د افغانستان او پاکستان تر منځ یوه دوستانه فضا موجوده سی ۰ (۲۳ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

د اتازونی سره د پنځو سوزرو ټنو غلی راوړلو قرار داد (۲۳ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

ښاغلی محمد داؤد صداعظم په لنډن کی د انگریز د خارجه وزیر هوم او د ملکه الیزابت سره ولیدل (۲٦ جون ٦۱) .

د باجوړ او کورم پر کلو باندی د پاکستانی عسکرو حملی (جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

ښاغلی محمدنعیم وزیرخارجه وویل چی دپښتنو خو د مختاری غوښتنه هغه یوازینی خبره ده چی د افغانستان او پاکستان روابط یی سره خراب کړی دی ، او پر هغه باندی باید خبری وسی .

دلته د پاکستان د تمامیت او سیمی خبره نسته ، بلکه د پښتنو په قبیلو کی د پاکستان جار حانه اعمال نه زغملی کیږی . (۲۸ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

افغانستان او مکسیکو خپل سیاسی روابط د لوی سفارت تهکانی ته لوړ کړل (۲۹ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

افغانستان او نیپال هم خپل سیاسی روابط د لوی سفارت تهکانی ته لوړ کړل (۱ جولایی ٦۱ سرطان ٤۰) .

ښاغلی محمد داؤد فیډرال جرمنی جمهوریت ته ولاړ . (۳ – ۸ جولایی ٦۱ سرطان ٤۰) .

د اتحاد شوروی د اتومی انرجی هیئت له وزیر خارجه ښاغلی محمد نعیم سره وکتل . (۸ جولایی ٦۱ سرطان ٤۰)

پهاتازونی کیافغانیلویسفیردرئیس جمهور کنیډی د لیدنی پر وخت د خپل حکومت عمیق تشویش پردی خبره ښکاره کی ، چی پاکستان امریکایی وسلی پر پښتنو قبایلو باندی استعمالوی ۰ (۲۳ جولایی ٦۱ م اسد ٤۰) .

د بلجیم سره هوائی موافقت نامه (۱۹ اسد ٤۰) .

د افغانستان او چکوسلواکیاملکی هوائی موافقت نامه (۳۱ جو لا یی ٦۱) .

د إفغانستان او متحده عربی جمهوریت ملکی هوائی موافقت نامه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲آگست م ۱۰ اسد ٤۰).

پاکستان دافغانستان **قونسلگری** او تجارتی وکالتونه وتړل ، **اوتولی** دترانزیټ اسانی ئـــی هم پـــر افغانستان **بندی کړی (۲۳ اگست** ٦۱ سنبله ٤۰) .

افغــانستان **د** پاکستان د ۲۳ اگست د **نوټی** په جواب **کی وویل** چی د پاکستان دغه اقــدام یــو د دښمنی عمل بولــی او دسیاســـی روابطو سره پر یکول به ئی **نتیجه** را وخیـــږی . (۳۰ اگســـت ٦۱ سنبله ٤۰) .

ښاغلی محمد داؤد **صدراعظـم** د نامنسلکو مملکتــو د **کنفــرانس** لپاره بلگراډ ته ولاړ (۳۰ **اگست** ٦۱) .

پاکستان **په یوه سپین کتاب کی** پــر افغانستان تــورولگاوه چــی د توسیع غوښتنی سیاست لــری اود پاکستان د **قونسلگریو د کارو مانع** دی (!) (۲ ستمبر ٦۱سنبله ٤۰) دافغانستان اوپاکستان **سر** حدو نه وتــړل سوه، او دما لو ترانــز یــټ هم بندسو.(۳ستمبر٦۱ سنبله٤۰).

افغانستان **خپل سیاسی روابط** د پاکستانه **سوه وشلــولــه** . (٦ ستمبر ٦۱ **سنبله** ٤۰) .

افغانستان هغه پیشنهاد ردکـــی چی برتانیا د **پاکستان منافــع پــه** افغانستان کی **وساتی (۷ ستمبر** ٦۱ سنبله ٤۰) .

دیــروشلــم اسلامــی کــانگرس خواهش وکیء چی افغانـــستان او پاکستان **خپل اختلافونه سره حــل کی (۱۲ ستمبر ٦۱ سنبله ٤۰) .**

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر جماهیر اتحاد **شوروی تــه ولاړ** . (۱٦ــ۲۰ ستمبر ۱٦ سنبله ٤۰)

افغانستان د **پاکستان هغه ادعا** تکــذیب کــړه ، **چــی د افغانستان** اقتصادی **محاصره** پخپله دافغانستان له لاسه ده **چی د پاکستان له لاری** د خپلو تجارتی **اموالــو د تیرولــو** لپاره نور وسایل **نه منی . مکـــر** افغانستان وویل . پاکستان غواړی چی د **قونسلگریو اوتجارتی وکالتو** په **بنــدولــو سره افــغانستان پــه** اقتصادی محا صره اخته کیء.(۱۷ ستمبر ٦۱ سنبله ٤۰).

پاکستان . دایران منځګړ یتــوب د پښتونستان د **شخړی د حــل لپاره** ومانه **(۱۸ ستمبر ٦۱ سنــبله ٤۰)**

سعودی عــربــی حــکومت پــه افغانستان **کی د پاکستان د منافعو** ساتنه ومنله **(۱۹ ستمبر ٦۱) .**

د عربو متحده جمهوریت ومنله چی د افغانستان **منافع په پاکستان** کی وساتی (۲۱ ستمبر ٦۱ سنبلــه ٤۰) .

د افغانستان خارجه وزیر ښاغلی محمدنعیم وویل : چیافغانستان **بــه** تر **هغه وخته خپل ترانزیتی مالونه** د پاکستان **له خوا رانوړی څوچـــی** د افغانستان **قونسلگری** او **تجارتی**

دفترونه هلته **بیا خــلاص نسی** . (۲۷ ستمبر ٦۱ میزان ٤۰) .

د پاکستان **صدر ایــوب خان د** افغانستان د **سیاسی او تجــارتــی** ادارو بیا خلاصول **نه ومنل** ، **څکه چی** دده **په قول هغه** اداری **دتخریبی** چارو لپاره إستعمال **کیدی** . (۲۹ ستمبر ٦۱ میزان ٤۰) .

د اتازونی **رئیس جمهور کنیډی** د افغانستان **پاچا** او **صدر ایوبخان** ته پیغامونه راولیږل **چی هغه دولت بــه د افغانســتان** او **پاکستــان د** سیاسی روابطو د بیا **ښښلونی لپاره** خپل ښه مساعــی **ونــه سپموی** . (٤ اکتوبر ٦۱ **میزان ٤۰)** .

راډیو کابل **هغــه خبر رد کـــی** چی گوندی افغانی عسکرو د **باجوړ** پر د وو کلو حمله **کړیده** ، **بلکــه** دایی وویل . **چی** هلتــه **پاکستان** بمباری کوی . (۹ اکتوبـــر ٦۱ میزان ٤۰) .

دشوروی اتحاد عســـــکری ډله د ۱۱ **ورځو میلمستیا لپاره کــابل** تهراغله ۱۱اکتوبر ٦۱ میزان ٤۰).

د افــغانستانــه **سره د اتحــاد** شوروی د **تخنیــکــی** او **اقتصادی** همکاری موافقت نامه ۱٦ اکتوبـــر ٦۱).

افغانستان **د امــریکا د متحــدو** ایالاتو **د رئیس کنیډی له خوا دده** دشخصی نماینده په ډول دلیونگ ستون **مرچنټ تاکنه ومنله** ، **چــی** دی به **خپل ښه مساعی** دافغانستان اوپاکستان دشخړی دپـــــر یکړی لپاره په **کار واچوی** . (**۱۹ اکتوبر** ٦۱ میزان ٤۰).

د **سویس سره هوایی موافقت** نامه (۲۵ **میزان** ٤۰) .

دشوروی اتحاد دفوایـد عامــــهد **وزیر معین کابل** ته **راغی چی هغــه** پروژی **وگوری کومی چی د شوروی** اتحاد په **کومک جوړیږی** . (۲٤ اکتوبر ٦۱ عقرب ٤۰).

د **رئیس جمهور کنیډی خاص** نمایندہ لیونگ **ستهـون مــرچنټ** افغانستان او پاکستان ته **راغی خو** د پښتونستان د شخړی **حل یـــی** نه وموند ، او **دایی ومنل چی خپل** ښه مساعی به له دیپلو **ماسی لاری** جاری وساتی . (۲ ــ ۸ **نــومبــر** ٦۱ عقرب ٤۰).

د **چکوسلوا کیــا سره تــجارتی** پروتوکول امضاسو، **چیدافغانستان** ډیره میوه به **رانیسی. (۵ نومبر ٦۱** عقرب ٤۰) .

افغانستان او **پاکستان دواړو یو** دبل پر سرحداتو **دعسکرو تولولو** شکــوه **وکــړه** ، **(۱۲ نــومبر ٦۱** عقرب ٤۰) .

ښاغلی محمدداؤد صدراعظم وویل چی افغانستان به **د خپلی بیطرفی** پالیسی ساتی، **مکر** پاکستان **تهیی** دلمسون **اخطار ورکیء** . **(۱٤نومبر** ٦۱ عقرب ٤۰) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ضمیمه ترانزیتی موافقتنامه دشور وی اتحاد سره امضاء سوه چې د افغانستان ترانزیتی مالوته نوری اسانی هم په هغه مملکت کی وکړه سی . (۱۹ نو مبر ٦١ عقرب ٤٠) .

۱۹٦۲ م ۱۳٤۰ ش ۱۳۸۲ ق

دافغانستان نماینده په ملل متحده کی وویل :

چی افغانستان دپښتونستانلپاره دحقیقت پالونکی ډلی راتلو ته تیار دیء، خوافغا نستان به هغه وخت داشخړه ملل متحده ته راوړی که‌د مذاکری له‌لاری حل‌نسی. (۹جنوری ٦۲ جدی ٤٠) .

دافغانستان او شوروی اتحاد د مصرف عامه د اجناسو ور کولو موافقت نامه اته‌مادی امضا سوه (۱۳ جنوری ٦۲ جدی ٤٠) .

په پاکستان کی دایران لوی‌سفیر دپاکستان ـ ایران‌ـ افغا نستان فیډریشن پیشنهادکیء . ۲۰جنوری ٦۲ جدی ٤٠) .

محمد انور بسمل دناظر صفرخان زوی ددری شاعر او صوفی په‌کابل کی وفات سو (۳جدی ٤٠) .

دشوروی اتحاد سره د هواشناسی دانکشاف لپاره دځلورو کالوموافقت نامه (۲۳جنوری ٦۲ دلو ٤٠) .

جان ایم ستهیویس په کابل کی داتازونی لوی سفیرسو (۲٤جنوری ٦۲ دلو ٤٠) .

افغانستان خپل سرحدونه اته هفتی له پاکستانه سره خلاص کړل چی داتازونی امدادی مالونه راوړل سی. (۲۹ جنوری ٦۲ دلو ٤٠) .

داتازونی دجمهور رئیس کنیډی بل شخصی نماینده چستر باولیس کابل ته راغیء (۲۷ فروری ٦۲ حوت ٤٠) .

د ۱۳٤۰ ش کال دولتی عایدات او مصارف ۲۰۱۲ ملیو نه افغانی وی .

د۱۳٤۰ کال پوهنشمیر : ۱۲٤۸ دهلکانو مکتبونه ـ ۱۷۸ نجو نو مکتبونه ـ ۲۰۳٦۱۲ هلکان ـ ۳۱،٦۸۹ نجونی‌ـ ٤۸۲۸ ښوونکی‌ـ ۸۷۰ ښځی ښوونکی .

په‌۱۳٤۰کال دافغانستان صادرات ٤۰۲۵ ملیونه او وارداتیی ٤٤۵۹ ملیونه افغانی وی .

۱۳٤۱ ش
(۱۹٦۲ م ۱۳۸۲ ق)

د افغا نستان او شو روی اتحاد دکورجوړولو اودکابل ښار پراخولو د همکاری موا فقت نامه لس مادی امضاسوه (۲۲ حمل ٤۱ش ۱۱اپریل ٦۲)

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم دوهم پنځه کلنی پلان اعلان کیء چی ۳۱ر۳ بلیونه افغانی مصرف لری.له دغو څخه یوه دریمه برخه په کانو او صنایعو .و یوه څلورمه به په اوبو لګولو او کرنی ـاو یوه څلورمه په موا صلاتو او لارو خرڅیږی (۱٤ اپریل ٦۲ حمل ٤۱)

له ایرانه سره دپنځو کالو ترا نزیت موا فقت نامه امضا سوه. (۲۰ اپریل ٦۲ حمل ٤۱)

د پل خمری دبر یښنا فا بر یکه دشوروی په امداد افتتاح سوه(٦ مئی ٦۲ ثور ٤۱)

دافغا نستان او شو روی اتحادم (۱۸) ملیونو روبلو او ۲۵ ر ۱٦ ملیونو ډالرو دپور موا فقت نامه د سالنګ دلاری‌جوړ ولو اودجلال‌آباد دکانال دنورو چارو لپاره وسوه (۱۷ مئی ٦۲ م ۲۷ ثور ٤۱)

پا کستان دایران دپاد شاه هغه پیشنهاد ومانه چی دافغا نستان سره دپاکستان داختلاف په پر یکړه کی منځګړی‌وکی. (۱ جولائی ٦۲ سرطان ٤۱)

افغا نستا دایران دپاد شاه هغه پیشنهاد ومانه ، چی دپاکستانه‌سره دافغا نستان دااختلاف په پریکړه‌کی منځګړی‌و کی ۱۲جولای٦۲ـسرطان ٤۱. دپولنیډ سره دافغانستان هوائی موا فقت نامه (٦ سرطان ٤۱)

په کابل کی دااعلیحضر تینو محمد ظاهر شاه اومحمد رضاپهلوی او په راو لپنډی کی د اعلیحضرت محمد رضا پهلوی او جنرال ایوب خان ابتدا ئی خبری وسوی، چی څنګه دافغان ـپاکستان اختلاف‌سره حل کاندی. (۲۷ـ ۳۱ جولائی ٦۲ سرطان ٤۱)

په‌کابل اوتهران کی‌یوه‌مشترکه‌اعلامیه خپره سوه چی اعلیحضرت محمدرضا پهاوی به خپل ښه مساعی جاری و ساتی، چی دافغا نستان اوپا کستان روابط سره ښه سی. (۱ اګست ٦۲ م اسد ٤۱)

جنرال ایوب خان دپا کستان رئیس جمهور په کوټه کی وویل :چی که دپا کستان ـافغا نستان ـایران ترمنځ‌یوکا نفیډ ریشن جوړ سی، نو به دوی دخارجی فشاره سره مقابله وکړای سی. (٦ اګست ٦۲م اسد ٤۱)

دافغا نستان پاچا شو روی اتحاد ته په سفر ولاړ (٦ـ۱۵ اګست٦۲م اسد ٤۱)

دپاکستان دجمهور رئیس ایوبخان بیاد درو مملکتو دکا نفیډ ریشن خبره تکرار کړه او دائی و ویل : چی ددغو درو هیوادو مشران لدی‌په تهران کی ژر سره وګوری. (۱۵ اګست ٦۲ م اسد ٤۱)

abton.com: The Digital Library

پــه تهران کــی دافغا نستان او
پا کستان دخارجه وزیرانو مجـوز
ملا قات دوخت نلرلو پــه سبب و
ځنډ یدیء.
(۱۲ ستمبر ٦۲ سنبله ٤۱)

ایرن غاووکیء چی پرهلمند باندی
دم جوړ ولو له ایرانه اوبه گرزولی
او کنبتونه ئی سوځلی دی. (۱۹
اکتوبر ٦۲ میزان ٤۱)

دافغا نستان دجرمنی دفیډرال
جمهوریته سره د (۲۰۰) ملیو نو
مارکو دپور قرار داد امضا کیءچــی
دبرینبنا دفابریکی اودزیم دوچولــو
اودچبنگ داوبو اود صنعتی چارو
لپاره گټه ځنی واخیستله سی.
(۲٤ اکتوبر ٦۲سنبله ٤۱)

دپاکستان خارجه وزیر وویل :
چی دافغانستان اوپاکستان دنمایند
گانو مجوزه لیــدنه داعلیحضــر ت
محمد رضا شاه پهلوی سره معطله
سوه ۱۲ اکتوبر ٦۲ سنبله ٤۱

دافغانستان یوی تجا رتی ډلــی
دایران لهمامورینو سره دافغانستان
دمالونو دوړو راوړو او په خر مشهر
اومشهد کیدگداموانورو مشکلاتو
دهیسته کولو خبری وکړی. (۱۰ــ
۳۰ نومبر ٦۲ قوس ٤۱)

ښاغلی محمد نعیم وزیر خارجه ،
پاکستان دشخړو پهاوږدولو وغانده
(۱٤ دسمبر ٦۲ قوس ٤۱)

د خواجه عبدالله انصاری طبقات
الصو فیه په۷۳۸ مخه کیدعبدالحی
حبیبی دتعلیقاتو سره په کابل کی
چاپ سو (میزان ۱۳٤۱)

۱۹٦۳م ۱۳٤۱ ش ۱۳۸۲ ق

جان ستیویس داتــا زونی لــــوی
شخره باندی درئیس جمهورکنیډی
سفیر دافغا نستان او پا کستان پر
سره خبری وکړی. (۱۸ جنوری ٦۳م
دننگرهار پوهنتون دطب دپو هنځی
جدی ٤۱)
سو (۵ فروری ٦۳ دلو ٤۱)
په افتتاح سره په جلال آباد کیجوړ
اتا زونی ټول دمرستی مالونــه
دایران له لاری افغا نستان تــه وا
ستول (۱۲ فروری ٦۳ دلو ٤۱)
داتحاد جما هیر شو روی دمرستی
موافقه نامه دافغا نستان سره (۲۵
فروری ٦۳ دلو ٤۱)

ښا غلی محمد داؤد صدرا عظــم
استعفا وکړه (۱۰ مارچ ٦۳ م ۱۹
حوت ٤۱)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library